

შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

გაერთიანებული
ერების განათლების,
მეცნიერებისა და
კულტურის ორგანიზაცია

საქართველოს კულტურისა
და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს
სამეცნიერო ცენტრი

იბეჭდება საქართველოს კულტურისა
და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს
მხარდაჭერით

აკაკი წერეთელი

თხზულებათა სრული კრებული
ოც ტომად

გამომცემლობა „საქართველოს მაცნე“
თბილისი 2015

აკაკი წერეთელი

ტომი X

თარგმნილი დრამატული
თხზულებები

გამომცემლობა „საქართველოს მაცნე“
თბილისი 2015

აკაკი წერეთლის თხზულებათა აკადემიური გამოცემის
სარედაქციო კოლეგია

ირმა რატიანი მთავარი რედაქტორი
ზაზა აბზიანიძე
მაკა ელბაქიძე
ნანა ფრუიძე
როსტომ ჩხეიძე
ზურაბ ჭუმბურიძე
თამაზ ჯოლოგუა
ჯულიეტა გაბოძე პასუხისმგებელი მდივანი

ტომის რედაქტორი: ზურაბ ჭუმბურიძე

ტომი გამოსაცემად მოამზადა, ვარიანტები,
შენიშვნები, კომენტარები და საძიებლები დაურთო
მანანა კვატაია

ტომი გამოსაცემად მომზადდა
რუსთაველის ფონდის ხელშეწყობით

ISBN 978-9941-0-2789-5 (ყველა ტომის)
ISBN 978-9941-16-442-2 (მეათე ტომის)

უაკ(UDC:) 821.161.1.03=353.1
ნ-395

© შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი

თარგმნილი დრამატული თხზულებები

მოლიერი

სკაპენის
ცუღლუფობა

კომედია სამ მოქმედებათ

მოქმედი პირები:

- არგანტი – ოქტავის და ზერბინეთის მამა.
- ჟერონტი – ლეანდრისა და გიაცინტას მამა.
- ოქტავი – არგანტის შვილი და გიაცინტას არშეიყი.
- ლეანდრი – ჟერონტის შვილი და ზერბინეთის არშეიყი.
- ზერბინეთა – არგანტის ქალი, რომელიც ეგვიპტელი ქალი ჰგონიათ.
- გიაცინტა – ჟერონტის ქალი.
- სკაპენი – ლეანდრის მსახური.
- სილიბისტრო – ოქტავის მსახური.
- ნერინა – გიაცინტას გადია.
- კარლი – სკაპენის მეგობარი.
- ორი მეკურტნე.

მოქმედა პირველი

გამოსვლა პირველი

ოქტავი და სილიბისტრო

ოქტავი – ეგ სამწუხარო ამბავი ისრათა ხვდება ამ ჩემს ტრფიალ გულს. ახა, ღმერთო ჩემო, სილიბისტრო, შენ ეს-ეს არის ახლა შეიტყვე ნავთსაყუდელში, რომ მამაჩემი მოდის?

სილიბისტრო – დიახ, ბატონო!

ოქტავი – ამ დილასვე მოვაო?

სილიბისტრო – დიახ, ამ დილასვე.

ოქტავი – ჰმ... ისიც გაიგონე, რომ მე ცოლი უნდა შემერთოს?

სილიბისტრო – დიახ.

ოქტავი – უფალი ჟერონტის ქალი?

სილიბისტრო – დიახ, სწორეთ მისი ქალი.

ოქტავი – და, ის ქალიც, მხოლოდ მაგის გულისათვის, პირდაპირ გამოუხმიათ ტარენტიდან?

სილიბისტრო – დიახ.

ოქტავი – ესენი ყველა ბიძაჩემისაგან შეიტყვე?

სილიბისტრო – დიახ, მისგან!

ოქტავი – რომელსაც მამაჩემმა ყველაფერი წერილით აცნობა?

სილიბისტრო – დიახ, წერილით.

ოქტავი – შენ იმასაც ამბობ, რომ ბიძამ ჩვენი ამბები სულყველა იცისო?

სილიბისტრო – დიახ.

ოქტავი – ოხ... ამოიღე ხმა, ღვთის გულისათვის! სულ დიახ და დიახ... გაზით უნდა ამოგაცალოს კაცმა პირიდან ყოველი სიტყვა? მოყევი ადამიანურათ!

სილიბისტრო – რა უნდა მოგახსენო? თქვენც ხომ კარგათ იცით დაწვრილებით და ძალიან ბეჯითადაც ბძანებთ, მე რაღა საჭირო ვარ?

ოქტავი – მაშ, მირჩიე მაინც, რა უნდა ვქნა ამ გაჭირვების დროს?

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – არ ვიცი, ღმერთმანი. თქვენი არ იყოს, მეც ძალიან თავბრუ მესხმის, ნეტავი კი ვინმე მირჩევდეს რასმე, თორემ მინამდის მეტანიას ვუზამ...

ო ქ ტ ა ვ ი – მაგ დაწყევლილმა ამბავმა... ასე მოულოდნელათ მისმა დაბრუნებამ, წელი არ მომწყვიტა!

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – უნდა მოგახსენოთ, რომ მეც სწორეთ მუხლები მომკვეთა!

ო ქ ტ ა ვ ი – ეხლავე ვხედავ, აქედანვე ვგრძნობ, რომ, შეიტყობს თუ არა მამაჩემი, უმისოთ თუ რა ამბები მოხდა აქ, სულ მტვერს აადენს აქაურობას, თავს მთხლეს გადამადენს... სულ ტიკჭორასავით გამბერავს ლანძღვით.

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – ეგ კიდევ არაფერია! ლანძღვა-გინებამ თქვენი ჭირი წაიღოს!.. მე რომ მაგას დამაჯერებდეს, ვინ ოხერი ჩივა; მაგრამ ვიცი, რომ სულ სხვა იქნება ჩემი საქმე: ერთს კარგათ შემზურგავს, თქვენ მოწონებულათ შემახურებს და მერე, წადი და უყარე ღომის კაკალი!

ო ქ ტ ა ვ ი – ახა, ღმერთო! ახა, ღმერთო! როგორ უნდა ვუშველოთ თავს? რანაირათ უნდა გადავურჩეთ ამ ხათაბალას!

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – შე დალოცვილო, ეგ ადრე უნდა გეფიქრათ!

ო ქ ტ ა ვ ი – კარგი ერთი, შენ მაინც ნულა მიხეთქავ გულს დაგვიანებული დარიგებებით: მე ჩემიც მეყოფა!..

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – შე დალოცვილო, თქვენ უარესათ არ მისივებთ ნაღველს მაგგვარის გაშმაგებით?!..

ო ქ ტ ა ვ ი – ღმერთო ჩემო, რა უნდა ვქნა? ვის მივმართო! ვინ გამომიხსნის ამ ცეცხლიდან?

ბამოსვლა მეორე

ო ქ ტ ა ვ ი, ს კ ა პ ე ნ ი და ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო

ს კ ა პ ე ნ ი – რა დაგმართნიათ, ბატონო ოქტავო? რა მოხდა? ნეტა რას აუშფოთებინართ მაგრე?

ო ქ ტ ა ვ ი – ოხ, ჩემო სკაპენ, რომ იცოდე, რა დამემართა!.. სასონარკვეთილებაში ვარ! დავილუპე! ერთი სიტყვით, ჩემისთანა უბედური კაცი ქვეყანაზე აღარ იპოვება.

ს კ ა პ ე ნ ი – როგორ! რაო?

ო ქ ტ ა ვ ი – როგორ თუ რაო? შენ განა არაფერი შეგიტყვია ჯერ?

ს კ ა პ ე ნ ი – სრულიადაც არაფერი!..

ო ქ ტ ა ვ ი – აბა, იცოდე, რომ მამაჩემი და ჟერონტი დაბრუნებულან და ცოლის შერთვას მიპირობენ.

ს კ ა პ ე ნ ი – ისემც კარგი დაგემართოსთ! მერე, რა არის მანდ სამწუხარო?

ო ქ ტ ა ვ ი – საქმე სულ სხვებ არის და შენ კი არ იცი ჩემი ცეცხლი.

ს კ ა პ ე ნ ი – სწორეთ არ ვიცი, მაგრამ თქმის მეტი რა დაგჭირდებათ? ბრძანეთ და მეცოდინება! მე ძალიან ადვილათ გადასაყოლი კაცი ვარ და მიყვარს კიდევაც ყმანვილკაცების საქმეში გარევა.

ო ქ ტ ა ვ ი – ეჰ, სკაპენო! რომ შეგეძლოს მოხერხება და გამომიხსნა ამ განსაცდელისაგან, სწორეთ საუკუნოთ დამავალედი.

ს კ ა პ ე ნ ი – მე, ჩემო ბატონო, სწორეთ უნდა გამოგიტყდეთ, რომ მისთანა საქმე ცოტა მეგულებს, რომელშიდაც, თუკი გავერიე, ჯარასავით არ დავტრიალდე და არ გამოვაჭახრაკო. ყოვლის შემძლებელმა ღმერთმა მომანიჭა მეტათ გამჭირახი ჭკუა იმ ცულუტობისა და იმ მელაკუდაობის, რომელსაც დღეს უზრდელები და გაუგებრები გაიძვერობას უწოდებენ. დაჩემებით არ მოგახსენებთ და მგონია, სხვას ვერავის შეხვდეთ, რომ ჩემსავით გამძვრალ-გამომძვრალიყოს დახლართულ საქმეებში და ან ჩემოდენი სახელი ენახოს ამ მეტათ კეთილშობილ და დიახ საქებ ხელობაში. მაგრამ ესეც კი უნდა ვსთქვათ, რომ ჩვენ დროში ეს ხელობა აღარ ფასდება და მეც გული ამიცურდა მას შემდეგ, რაკი ერთჯერ-ორჯერ ამ ხელობამ, რომ უნდოდა, ისე ვეღარ მასიამოვნა.

ო ქ ტ ა ვ ი – როგორ თუ ვერ გასიამოვნა?

ს კ ა პ ე ნ ი – დიახ!.. ცოტა კიდეც მანყენია, როდესაც ჩემდა უკითხავათ სამართლის კარებამდი მიმიყვანა და ძალაუნებურათ ზედ წამახახუნა!..

ო ქ ტ ა ვ ი – რაო? სამართლის კარებამდი მიგაჩანჩალა!

ს კ ა პ ე ნ ი – დიახ, და მაშინ ის იყო, რომ კიდევაც შუღლი მოგვივიდა ერთმანეთთან – მე და იმ დალოცვილ მართლმსაჯულებას.

ო ქ ტ ა ვ ი – შენ და მართლმსაჯულებას?

ს კ ა პ ე ნ ი – სწორეთ... და ესეც უნდა მოგახსენოთ, რომ მართლმსაჯულება, რომ უნდოდა, ისე ვერ მომექცა, და მეც, ცოტა არ არის, გული დამწყდა და აღთქმა დავდევი გულმოსულმა, რომ ამიერ-

იდან ხელიც აღარ გავანძრიო იმგვარ კეთილშობილურ საქმეში... თავს ლაფი დავასხი ამ დროს! შერცხვეს! შურისგებაც ამისთანა უნდა!.. აღარაფერში აღარ გავერევი... კმარა!.. მაგრამ ეს ერთი კიდევ თქვენი ხათრი და პატივისცემა იყოს, თქვენთვის მოვიბრუნებ გულსა, რა გაეწყობა? აბა, მიბრძანეთ, რა არის თქვენი გაჭირვება?

ო ქ ტ ა ვ ი - ეს ხომ იცი, სკაპენ, რომ მამაჩემი და ჟერონტი ამ ორი თვის წინად, რამოდენიმე ხნით რალაც სავაჭროთ გაემგზავრენ?

ს კ ა პ ე ნ ი - როგორ არა, ვიცი! ვიცი!..

ო ქ ტ ა ვ ი - მე და ლეანდრი კი აქ დაგვტოვეს ჩვენმა მამებმა. ჩემი თავი სილიბისტროს ჩააბარეს, ლეანდრი - შენ.

ს კ ა პ ე ნ ი - მართალი ბრძანებაა! მაგრამ ეს კი უნდა მოგახსენოთ, - მე ის ტვირთი ვერაფრათ მეჭაშნიკა.

ო ქ ტ ა ვ ი - ბევრ ხანს არ გაუვლია, რომ ლეანდრი შეეყარა ერთს ახალგაზდა ეგვიპტელ ქალს და კიდევაც შეუყვარდა.

ს კ ა პ ე ნ ი - ეგეც ვიცი.

ო ქ ტ ა ვ ი - და რადგანაც მე და ის დიდი მეგობრები ვართ, მაშინვე გამომიტყდა, გამანდო თავის გულის პასუხი და კიდეც მაჩვენა ის ქალი; უნდა გითხრა, რომ ურიგოთ არ მჩვენებია, მაგრამ არც ისე მომწონებია, როგორც ლეანდრი ფიქრობდა: იმან, ერთი სიტყვით, წამდაუნუმ იმ ქალის ქებით ყურები გამიბჟუა; ხან მის სილამაზეს ამინერდა ხოლმე, ხან ტანადობას, ხან ზდილობას და ხან რას! ერთის სიტყვით, გამაყრუა მისის ქებით, გამაყრუა და, როდესაც მე არ ვყურობდი ხოლმე, გულგრილობას მნამებდა და საყვედურით მხეთქავდა.

ს კ ა პ ე ნ ი - მერე? სხვა კიდევ?

ო ქ ტ ა ვ ი - ერთხელ, როდესაც ლეანდრს ვაცილებდი მისი მიჯნურის კარებამდე, მიყრუებულ ქუჩაში ერთი ქოხიდან რალაც მოთქმა და ოხვრა შემოგვესმა!.. ჩვენ მივუბრუნდით იქ მყოფ დედაბერს და ვჰკითხეთ: „რა ამბავია-თქო!“ „როგორ თუ რა ამბავია? - გვიპასუხა, - მობრძანდით და შეიტყობთო: იქ ვილაც უცხო ქვეყნელები დგანან და, რომ მობრძანდეთ იმათთან, ძალიან რამე საცოდაობას ნახავთო“.

ს კ ა პ ე ნ ი - ეჰ, შე დალოცვილო, თქვენ საქმე მიბრძანეთ; ეგ წილადობილა რათ მინდა, რომ მომიყევით?

ო ქ ტ ა ვ ი - გულმა აღარ მოგვითმინა მე და ლეანდრს; შევედით და ერთი მომაკვდავი დედაბერი დაგვიხვდა, რომელსაც უვლიდა მტრალი გოგო და იქვე თავით უჯდა თვალცრემლიანი ერთი ახალ-

გაზრდა ქალი, მაგრამ რა ქალი, რომ იცოდე! ჩემს სიცოცხლეში ჯერ ჩემ თვალის კაკლებს მისი მსგავსი არა უნახავთ-რა!

ს კ ა პ ე ნ ი - ჰერი-ჰა!.. გიშველა ღმერთმა!..

ო ქ ტ ა ვ ი - სხვა რომ ვინმე ყოფილიყო იმისთანა მდგომარეობაში, როგორც ის ქალი იყო, საზიზღრათ მოეჩვენებოდა კაცს: მის ტანისამოსს მხოლოდ ერთი ძველი იუბკა, დაფხრენილი კაბის ზედა ტანი შეადგენდა, სხვა არაფერი! და თმაზედაც ყვითელი ლენტი ჰქონდა შემოკრული, აი, სულ ეს იყო მისი მორთულობა, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ოცნება იყო.

ს კ ა პ ე ნ ი - ჰო! ჰო! ჰო! ეხლა კი მივხვდი!.. ვხედავ, რაც ამბავია!..

ო ქ ტ ა ვ ი - არა, სკაპენო, შენც რომ გენახა, მაშინ იტყოდი, თუ, მშვენიერიაო!

ს კ ა პ ე ნ ი - იმე! რა ბრძანებაა! უეჭველია! ჯერ რომ ვერა ვხედავ და ისეც მშვენიერებათ მიმანჩია! რალა თქმა უნდა, რომ...

ო ქ ტ ა ვ ი - არც მისი ცრემლები ჰგვანდენ იმ ცრემლებს, სახეს რომ მანჭვენ. აბა, ასე გასინჯე, რომ მოთქმაც უფრო უმშვენებდა პირის სახეს!.. უმარილიანებდა!..

ს კ ა პ ე ნ ი - ვხედავ! ვხედავ!

ო ქ ტ ა ვ ი - ვინც უნდა ყოფილიყო, გინდა ქვის გულიც ჰქონოდა, ტირილს ვერ მოიკავებდა, რომ ენახა, თუ რარიგათ ეხუტებოდა, ეკვროდა გულში მომაკვდავს, რომელსაც დედას ეძახოდა. არა, სწორეთ გასაკვირველი იყო მისთანა მხურვალე ნათესავური გრძნობა!..

ს კ ა პ ე ნ ი - რა თქმა უნდა, რომ გასაკვირველი ყოფილა. მერე იმ ნათესაურმა, მხურვალე გრძნობამ თქვენც ისე გაგახურვათ, რომ შეგაცოდვათ ის საბრალო ქალი და შეგატოპვინათ სიყვარულის მორევში, განა?

ო ქ ტ ა ვ ი - ეჰ, სკაპენო! ბარბაროსი რომ ყოფილიყო ჩემს ადგილზედ, იმასაც კი შეუყვარდებოდა.

ს კ ა პ ე ნ ი - რასაკვირველია! რალა თქმა უნდა! რა ბრძანებაა! მაგის ეჭვი ვის ექნება!

ო ქ ტ ა ვ ი - რამოდენიმე სიტყვის შემდეგ, რომლითაც ის საბრალო ვანუგეშეთ, ჩვენ გამოვედით და მაშინ ვჰკითხე ლეანდრს: „ის ქალი როგორ მოგწონს-თქო?“ „რა უჭირსო! ჰო, რა უშავსო!“ - ეს მიპასუხა და მეტი არაფერი. სწორეთ ძალიან გამიკვირდა მისი გულგრილობა და აღარც მე გამოვუტყდი ჩემი გულის პასუხს.

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო - (ოქტავს) თუ ეგ თქვენი მოთხრობა არ შეამოკლეთ და მაგრე გააჭიანურეთ, ვერც ხვალამდი მიაწევთ იქა-

მდე, რისიც თქმა გინდათ. დამაცადეთ, ისევ მე ვიტყვი, სულ ორი სიტყვით გავათავებ... (სკაპენს) ეს დალოცვილი იმ წამსვე გააბრუნა სიყვარულმა და წამდაუნუნ დაცუნცულეზდა ხოლმე თავის სასურველ მგლოვიარე ჭირისუფალთან, ნუგემის საცემლათ, მაგრამ მოახლემ, რომელმაც, დედის სიკვდილის შემდეგ ობოლს დაუნყო ყურისგდება, ბოლო მოუღო ამ ხშირ სტუმრობას. ეს საბრალო ავარდა, დავარდა, აქეთ ეცა, იქით ეცა, ბევრი ხვენწა-ვედრებაც შემოეხარჯა, მაგრამ მაინც ველარას გახდა-რა!.. ასე მოახსენეს, რომ ის ქალი ღარიბ-ღატაკი და უპატრონოაო, მაგრამ გამოჩენილი გვარისა კი არის და, მაშასადამე, თქვენი ხშირი სტუმრობა სახელს გაუტეხსო. ამ ხელის შეშლამ სულ ცეცხლი მოუკიდა ამ ჩემ ბატონის შვილსა და, ბევრი ფიქრისა და თავის ტეხის შემდეგ მოინდომა მისი ცოლათ შერთვა. აი ამგვარათ, დღეს ეს სამი დღეა, რაც ოქტავი იმ მზეთუნახავის ქმარი ბრძანდება!

ს კ ა პ ე ნ ი – თურმე საქმე მაგრეა! ჰმ... გვესმის... შეგვიტყვია!
ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – ახლა კიდევე ამაებს ყველას შენ დაამატე ის მოულოდნელი დაბრუნება მამამისის, რომელიც, ჩვენის ანგარიშით, კიდევე არ უნდა მომხდარიყო ორ თვეზე ადრე. ამას გარდა, ნუ დაივიწყებ იმასაც, რომ ბიძა ამისმა ეს ცოლის შერთვაც იცის და ისიც, რომ უნდა ჟერონტის ქალი შერთონ, ის ქალი, რომელიც მეორე ცოლის ხელშიდა ჰყავს!.. ესეც ხომ იცი, როგორც ამბობენ, რომ ჟერონტის მეორე ცოლი ჰყავდა შერთული ტარენტომი?
ო ქ ტ ა ვ ი – ამაებთან ყველასთან ესეც იქონიე სახეში, ჩემო სკაპენო, რომ ჩემი საყვარელი მეუღლე ძალიან გაჭირვებულ მდგომარეობაშია და მე არა მაქვს საშუალება, რომ ხელი როგორმე გავუშვო მართო.

ს კ ა პ ე ნ ი – ეგ ეგ არი! სხვა არაფერი! მერე, მაგისტანა უბრალო საქმემ ჩამოგაყრევინათ ორივეს ყურები? როგორ არ გრცხვენიათ? ხომ არ შეიშალეთ? თავრეტი დაგესხათ, გაცოფდით?! ახა, ღმერთო, რომ ვინმემ გნახოთ, იფიქრებს, თუ ცეცხლი გაჩენიათო... (სილიბისტროს) აი, შე თავგამოტვივინებულო და შე ჩურჩუტო, სირცხვილით თავი როგორღა უნდა გამოყო? ერთი დახედეთ, რასა ჰგავს ეს დამაპალი ჯირკი, ეს ფუტურო, ესა!.. შე ახმანო, შენა! დედაშენსა და მამაშენს, ორივე ერთმანერთზედაც რომ გადააკრა, მაინც კიდე სამი ადლი გადააჭარბე აყლაყუდობითა და მაგ გახრეკილ გოგრაში, მაგ ოხერ საბუღარში, მაგ ცარიელ ბოყვში კი ვერაფერი საშუალება მოგინახავს, რომ მაგისტანა რამ უბრალო საქმე როგორმე

გაგემართლებიოს?.. ფუი, შეგარცხვინოს ღმერთმა!.. შე გლახაკო, შე უხეირო, შენა!.. აი, შენ გაყვლეფილო მუნიანო გოჭო, შენა! აჰ... სიბრძნის კოლოფი არც მე გახლავართ, მაგრამ ოდესმე მაგისტანა საქმე რომ შემმთხვეოდა, ბუზათაც არ ჩავაგდებდი! სულ ყინვაზე გავაცურებდი თქვენს ბერიკაცებს. აი, თქვე ბაიყუშებო, თქვენა!
ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – რა ვქნა, უნდა გამოგიტყდე, რომ ღმერთს არ მოუცია ჩემთვის შენისთანა ნიჭი. მე თუ ერთხელ საქმეში გავეხლართე, იქედან თავის დაძვრენა აღარ შემიძლია!
ო ქ ტ ა ვ ი – აი, ჩემი მშვენიერი და ძვირფასი გიაცინტაც!..

გამოსვლა მესამე

ი ბ ი ნ ი ვ ე და ბ ი ა ც ი ნ ტ ა

გ ი ა ც ი ნ ტ ა – ახ, ოქტავო! განა სილიბისტრომ მართალი უთხრა ჩემს ნერინას, რომ მამაშენი ბრუნდება და ცოლის შერთვას გიპირებს?

ო ქ ტ ა ვ ი – მართალია, ჩემო საყვარელო გიაცინტა, და კიდევაც წელი მომწყვიტა მაგ ამბავმა. მაგრამ შენ რას ტირი? რა გემართება? ორგულობას ხომ არ მენამები? ყური დამიგდე, გიაცინტა: ნუთუ ჩემს სიყვარულზე კიდევე არა ხარ დარწმუნებული?

გ ი ა ც ი ნ ტ ა – არა, ოქტავო! სწორეთ ვიცი, რომ გიყვარვარ, მაგრამ ის კი აღარ ვიცი, კვლავაც გეყვარები, თუ არა?

ო ქ ტ ა ვ ი – გიაცინტა, განა შეიძლება, რომ შენ კაცმა შეგიყვაროს და, საუკუნოთ კი არა?..

გ ი ა ც ი ნ ტ ა – მე ასე გამიგონია, რომ კაცებს ჩვენსავით ხანგრძლივი სიყვარული არ შეუძლიათო! როგორც მალე აენთება მათ გულში სიყვარული, ისე მალეც ჰქრებაო.

ო ქ ტ ა ვ ი – ძვირფასო გიაცინტა! თუ ეგ მართალია, მე მხოლოდ ეს შემიძლია ვსთქვა, რომ ჩემი გული სხვების გულს არა ჰგვანებია!.. მე ვგრძნობ და კიდევაც მრწამს, რომ შენი სიყვარული საფლავში-დაც კი ჩამყვება!

გ ი ა ც ი ნ ტ ა – ძალიან მსურს, რომ ეგ სიტყვები დავიჯერო; ეჭვი არა მაქვს, რომ, რასაც ამბობ, სულ გულწრფელია, მაგრამ მეშინიან კი, ვაითუ მამიშენის უფლებამ ამოგიფხროს გულიდან ეგ სიყვარული!.. შენ თუ სხვა ცოლი შეირთე, იცოდე, რომ გულზე გავსქედები! ვედარ გავუძლებ ჯავრსა და თანაც გადაყვეები!

ო ქ ტ ა ვ ი – ფიქრი ნუ გაქვს, ჩემო გიაცინტავ! მე ქვეყანაზედაც არ მეგულება იმისთანა მამა, რომ შენი თავი დამავინწყოს. აბა, მე უფრო ადრე დავაგდებ ჩემს სამშობლოს, ჩემს სიცოცხლეს გავყვრები და შენ კი ვერ მოგმორდები! ვერ შეგეღევი! გეფიცები, რომ ჯერ არ მინახავს ის, ვილაც ჩემი საცოლოა და ახლავე, აქედანვე მეზიზღება. შენ კარგათ იცი, მე ავგული არა ვარ, მაგრამ, ღმერთო შეგცოდე, რომ ის ჩემი საცოლო ნეაპოლში მისვლამდე სადმე ზღვაში ჩაიღრჩობოდეს, სანყენათ არ დამირჩება. ნუ!.. ნუ!.. ნუ ტირი, ჩემო გიაცინტავ! ეგ ცრემლები მე გულს მითუთქვენ!..

გ ი ა ც ი ნ ტ ა – მაშ, კარგი, აღარ ვიტყვები... რა გაენყობა! რაც ზეცას ჩემთვის დაუნიშნავს, მოთმინებით მივიღებ და გულგრილად მივეგებები.

ო ქ ტ ა ვ ი – არა გვიშავს-რა, ღმერთი მონყალეა!
გ ი ა ც ი ნ ტ ა – რასაკვირველია, თუ კი შენ არ მიღალატებ.
ო ქ ტ ა ვ ი – არაოდეს! არაოდეს!

გ ი ა ც ი ნ ტ ა – ეგ კმარა ჩემთვის! მაშინ მე სრული ბედნიერი ვიქნები.

ს კ ა პ ე ნ ი – (თავისთვის) არ ყოფილა ეს ქალი უჭკუო და, მასთან, არც სახით არა უჭირს-რა. გვარიანი მარილიანი გოგოა!.. რა უშავს... აქეთ-იქით, ერთი. მეორე... და სხვ...

ო ქ ტ ა ვ ი – (უჩვენებს გიაცინტას სკაპენზე) აი, ამ კაცს შეუძლიან, შემწეობა მოგვცეს, რომ მოინდომებდეს.

ს კ ა პ ე ნ ი – მე დიდი ხანია, აღთქმა მაქვს მიცემული, რომ მაგ-გვარ საქმეებში აღარ გავერიო, მაგრამ, თუ ორივე ძალიან გულით შემეხვეწნებით, მაშინ კი შეიძლება გავბედო... არ ვიცი კი... ვნახოთ.

ო ქ ტ ა ვ ი – თუკი თხოვნა საჭიროა, სწორეთ რომ გულსმოდგინეთ გვედრები...

ს კ ა პ ე ნ ი – (გიაცინტას) თქვენ რაღას გაჩუმებულხართ! რატომ არას მეტყვით? ჰო! რაღას უცდით?

გ ი ა ც ი ნ ტ ა – მეც გეხვეწები და გაფიცებ, რაც კი გეფიცება, რომ ჩვენს მდგომარეობაში მონაწილეობა მიიღო.

ს კ ა პ ე ნ ი – ეჰ, რა გაენყობა! მეცოდებით! კარგი, კარგი! მოგეხმარებით. (გიაცინტას) ახლა კი წაბრძანდით.

ო ქ ტ ა ვ ი – დარწმუნდი, რომ...

ს კ ა პ ე ნ ი – სსუ! კმარა... კმარა... (გიაცინტას) გასწით, დაიკარგეთ იქით, არ გეყურებათ... გული დაიმშვიდეთ და სხვა ჩემს კისერზე იყოს.

გამოსვლა მეოთხე

ო ქ ტ ა ვ ი, ს კ ა პ ე ნ ი და ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ი

ს კ ა პ ე ნ ი – (ოქტავს) აბა, მოემზადეთ, რომ გულმაგრათ მიხვიდეთ იერიშით მამათქვენზე! ვაჟკაცურათ და მამაცათ უნდა შევხვდეთ; მეტი გზა აღარ არის!

ო ქ ტ ა ვ ი – ღმერთთან სწორი სჯობს: ეგ იერიში როგორღაც სულს მიფრთხობს. ბუნებითად დაბადებიდანვე ისეთი დამკრთალი ხასიათისა ვარ, რომ გულს ვერ შევიმაგრებ ხოლმე.

ს კ ა პ ე ნ ი – კი, მაგრამ, თუ ჩახმახათ არ დაუხვდი პირველ შეყრის დროს და სიმხთალე შეგნიშნა, ისე მოგექცევათ, როგორც პატარა ბავშვს. გაბედვით, შეუპოვრად უპასუხე ყოველს სიტყვაზე.

ო ქ ტ ა ვ ი – თუკი შევიძელი და მოვახერხებ, თავს აღარ დავიზოგავ.

ს კ ა პ ე ნ ი – მაშ, გამოვცადოთ; ახლა ცოტა უნდა გაგწვრთნათ და ვნახოთ, როგორ აასრულებთ ჩემს დარიგებას. აბა, გამოქაჩეთ თვალეები. ფეხმძიმეთ, ლომივით გაიარ-გამოიარეთ! თავი მალლა აინიეთ! მაგრე! უფრო შეუპოვრათ შემომხედეთ!

ო ქ ტ ა ვ ი – ასე?

ს კ ა პ ე ნ ი – კიდევ უფრო იერიანათ!..

ო ქ ტ ა ვ ი – ასე? ახლა ხომ კარგია?..

ს კ ა პ ე ნ ი – ძალიან კარგია! ახლა წარმოიდგინეთ, რომ მე ვარ მამათქვენი, და ისე თამამად მიპასუხეთ, როგორც იმას უნდა უპასუხოთ. გამიგონე, შე საძაგელო, ავაზაკო, შემცოდე შვილო, შენ მამის შეუფერო, შენა! როგორ გაბედე და როგორ ეჩვენე ამ ჩემი თვალის კაკლებს, იმ საკიცხი და უშვენის საქმეების შემდეგ, რომელიც შენ ჩემს სხვაგან ყოფნაში ჩაგიდენია!.. შეჩვენებულო, განა ეგ არის შენზედ ჩემი ზრუნვის ნაყოფი? მაგ მადლობას მემართლებოდი? აი, შე ასპიტო! შე ხაშმიანო გველო! როგორ გაბედე, ბარბაროსო, მამიშენის ნებადაურთველად ცოლის შერთვა? აბა, მიპასუხე ჩქარა, შე საძაგელო, შენა! ვნახოთ, როგორ გაიმართლებ თავს! ხმა გამოიღე! პასუხს ველი!.. (თავის ხმით) ენა ჩაგვარდა? მიპასუხე, რას იფულები ძერასავით?..

ო ქ ტ ა ვ ი – სწორეთ ისე მიჯავრდები, როგორც მამაჩემი და მოდი და ნუ შეგეშინდება შენ!..

ს კ ა პ ე ნ ი – მერე, მიტომ უნდა ზაბოსავით გამოშტერდე? გუგულივით გამოშტერებულხარ და არ იცი, რა უნდა ქნა.

სკაპენის ცულუტობა

ოქტავი – დამაცადე, აბა, ახლა, როგორც რიგია, ისე გიპასუხებ.

სკაპენი – ჰოო-და, რასაკვირველია, მაგრე უნდა ინებო!..

ოქტავი – აბა, ახლა მიყურე!

სილიბისტრო – (ოქტავს) აი, მამათქვენიც.

ოქტავი – ახა, ღმერთო ჩემო!.. დავილუპე!..

გამოსვლა მესუთა

სკაპენი და სილიბისტრო

სკაპენი – ჰეი! ოქტავო! სად გარბიხარ? აქ მოიცადე! ოქტავო! არ კი გაჰქუსლა! რა უხეიროა, დედავ, დედავ, რა მხდალია! (სილიბისტროს) წავიდეთ ბერიკაცთან.

სილიბისტრო – მერე რა უნდა ვუთხრა, რომ მივიდე?

სკაპენი – ეგ შენი საქმე არ არის. მე დამაცადე; მე ველაპარაკები, შენ მხოლოდ ტყუილა მომყევი.

გამოსვლა მეექვსე

არგანტი, სკაპენი და სილიბისტრო
(ცოტა მოშორებით)

არგანტი – (მარტოა, ჰგონია) ნეტა თუ სხვასაც გაუგონია ვისმეს ამისთანა თავხედობა!..

სკაპენი – (სილიბისტროს) ჰე, ჰერი-ჰა!.. ამას კიდეც ყოლიფერი შეუტყვია... მაგრამ ამ საქმეს ისე კი გაუბრუებია, რომ თავის თავს ხმამაღლა ესაუბრება!

არგანტი – ეს თავხედობა მისატყვევებელი, შესანდობელი არ არის!

სკაპენი – (სილიბისტროს) აბა, შევიტყოთ, რაიო?

არგანტი – ნეტავი ვიცოდე, რას მეტყვიან ამ თავხედურ ცოლის შერთვაზე...

სკაპენი – (თავისთვის) ეგ ჩვენ ვიცით, რასაც მოგახსენებთ.

არგანტი – ვინ იცის, ეგება უარზედაც დაადგენ და გადათქვან.

სკაპენი – (თავისთვის) უკაცრავათ, ეგ ტყუილი ანგარიშებია.

სკაპენის ცულუტობა

არგანტი – ანდა, ეგება თავიც იმართლონ.

სკაპენი – ეგ კი სულ სხვა ანგარიშია! რატო არაო! დიახაც.

არგანტი – დამინყებენ ერთს აჭია-ბაჭიას.

სკაპენი – (თავისთვის) ეგ დიახ, ადვილი შესაძლებელია.

არგანტი – არა, მაგრამ მათი მჭევრმეტყველება უქმათ ჩავილის.

სკაპენი – (თავისთვის) მაგასაც ვნახავთ, თუ მაგრე იქნება.

არგანტი – იმ თავსლაფდასხმულ სილიბისტროს სულ კისერს მოვატეხინებ.

სილიბისტრო – (სკაპენს) ჰე, მამწვდა ეხლა მეც. ასე მეგონა, თუ დავავინყდი, აქამდი რომ არ მახსენა და ძალიანაც მიკვირდა.

არგანტი – (დაინახავს სილიბისტროს) აა! აქ მობრძანდით, ბატონის შვილო, ერთი დამენახვეთ, წინ წამოდექით, ჩემო ერთგულო შინაყმავე!

სკაპენი – ბატონს გაუმარჯოს! დიდათ მოხარული ვარ თქვენის ხილვისა, ჩემო ბატონო.

არგანტი – აა! სკაპენს გაუმარჯოს! რასა იქ? (სილიბისტროს) მაშ, საქებურათ აგისრულებია ჩემი ბრძანება: მეტი აღარ შეიძლება, ისე გიგდია ყური ჩემს შვილისათვის.

სკაპენი – ხომ მშვიდობითა ბრძანდებით, ჩემო ხელმწიფე-ბატონო?

არგანტი – ერთ რიგათ, ასე, გვარიანათა ვარ. (სილიბისტროს) რატომ არაფერს მიპასუხებ, შე საძაგელო?

სკაპენი – ხომ მშვიდობითა და კარგათ იმგზავრეთ, ჩემო ბატონო?..

არგანტი – ახა, ღმერთო! დიახ, მშვიდობითა და კარგათ. თუ ღმერთი გწამს, თავი დამანებე ერთი. რას ჩამცივებხარ! დამაცადე, რომ კარგათ რჯულზედ გავლანძლო ეს საძაგელი.

სკაპენი – თქვენ გნებავთ, ბატონო, გალანძლოთ?

არგანტი – ჰო!..

სკაპენი – ვინა, ბატონო?..

არგანტი – ვინა და ეს ბილწი, ეს საძაგელი!

სკაპენი – რათა, ბატონო?

არგანტი – როგორ თუ რათა? განა არ შეგიტყვია, თუ რა მოხდა აქ, ჩემს სხვაგან ყოფნაში?

სკაპენი – დიახ, როგორც მოვკარი ყური აქა-იქა, რაღაც სისულელეზედ, უბრალო რამეზედა ჭორავდენ.

არგანტი – როგორ თუ უბრალოზედ? მამის მაგგვარად წინააღმდეგობა უბრალო რამეა?

ს კ ა პ ე ნ ი – დიას, მართალი ბრძანებაა.

ა რ გ ა ნ ტ ი – დიდი თავხედობაა!..

ს კ ა პ ე ნ ი – რასაკვირველია!

ა რ გ ა ნ ტ ი – შვილი, რომელიც მამის უნებურად ცოლს შეირთავს...

ს კ ა პ ე ნ ი – დიას, რასაკვირველია, მაგაზედ კი ღირს ხმის ამოღება, მაგრამ ესეც კი უნდა მოგახსენოთ, რომ მაგ საქმეზედ ხმასაც ნუ ამოიღებთ.

ა რ გ ა ნ ტ ი – არა, მე მაგის თანახმა არა ვარ! მაგ საქმეს მე მთელ ქალაქს შევატყობინებ, სულ ვიყვირებ! რაო? შენ ეგება გეგონოს, რომ მე გაჯავრების უფლებაც აღარა მქონდეს?!

ს კ ა პ ე ნ ი – ეგ სწორეთ მაგრეა. სახუმაროთ აღარც მე გავნიწმარიტებულვარ, ეგ ამბავი რომ პირველათ გავიგონე. თქვენ, ეგება, არც მე დამიჯეროთ, ბატონო, რომ მე თქვენი შვილი ძალიან კარგა ლაზათიანათ შემომელანძღა. აბა, ჰკითხეთ ერთი იმას, თუ რა დარიგება მივეცი და რა საყვედურებით გავბერე, მისთვის, რომ ის ვერ მოიქცა კეთილშობილათ მისთანა მამასთან, რომელსაც ყოველდღე სიმდაბლით ხელებს უნდა უკოცნიდეს და მის ფეხთა მტვერს ემთხვევოდეს. ღმერთსა ვფიცავ, მგონი, თქვენც ვერ დაარიგებდით და ვერ ჩააგდებდით სინიდისში ჩემზედ უკეთ. მერე დაფიქრდი და მივხვდი, რომ საქმე გროშათაც არ ღირდა. ის ისე დანაშაულიც არ არის, როგორც თქვენ ჰფიქრობთ!

ა რ გ ა ნ ტ ი – ნეტავ რას მელაპარაკები? როგორ თუ დანაშაული არ არის, როდესაც იმან, ჩემდა უნებურათ, ეშმაკმა იცის, ვინ შეირთო! ვილაც მანანნალა!..

ს კ ა პ ე ნ ი – რა გაენყობა, ბატონო, ეტყობა, მისი ბედისა ყოფილა!..

ა რ გ ა ნ ტ ი – აი, კარგი საშუალება ყოველგვარი დანაშაულობის გამართლებისა! თუ მაგრეა, ქურდი, ავაზაკი, კაცის მკვლელი, ყველა მართალია შენის შეხედვით?

ს კ ა პ ე ნ ი – ახა, ღმერთო! თქვენ, ბატონო, როგორღაც ფილოსოფურად გეყურებათ ჩემი მოხსენება. მე მოგახსენებთ, რომ ის ყმანვილი იძულებული იყო, რომ სრულიად მოულოდნელად შეერთო ის ქალი.

ა რ გ ა ნ ტ ი – როგორ?

ს კ ა პ ე ნ ი – აი, როგორ: თქვენ გნებავსთ, რომ ისიც თქვენსავით ნინდახედული იყოს! ყმანვილკაცები ყოველთვის ყმანვილები არიან.

იმათ არ შეუძლიათ ყოველს საქმეში რომ კეთილგონიერად გაისარჯონ. მაგალითად, ავილოთ, თუ გნებავსთ, ჩვენი ლენდრი. ჩემს ზრუნვასა და დარიგებას ყურიც არ უგდო და აგერ განზედ მისთანა საქმეები ჩაიღინა, რომ იმასთან შედარებით თქვენის შვილის მოქმედება ჩალათაც არ ჩავარდება, თქვენი შვილი იმასთან შედარებით თოვლივით სპეტაკად დარჩება. და ესეც რომ არ იყოს, ყმანვილობის დროს განა თვითონ კი არ ეშმაკობდით? მე როგორც გამიგონია, ჩემო ხელმწიფე-ბატონო, თქვენც თურმე ძალიან ტრიალობდით, სულ ბზიალ-ბზიალი გაგქონდათ ხოლმე ქალების საზოგადოებაში. გამოჩენილი და პირველი მზეთუნახავები ბედნიერებათ ითვლიდენ ერთს თქვენს ყურადღების მიქცევას და თქვენის სურვილის ასრულებასაც ვერაფერი ეწინააღმდეგებოდა ხოლმეო. არა, მართალია თუ არა?!

ა რ გ ა ნ ტ ი – ჰო, ეგ კი მართალია, რომ ქალების საზოგადოება მიყვარდა. მაგას ვერ დავიფიცავ, სწორეთ გეთანხმები, მაგრამ იმას კი ნუ დაივინყებ, რომ ყოველს შემთხვევაში ზომა ვიცოდი და მაგვარი უგნურება ჩემს დღეშიდაც არ ჩამიდენია!..

ს კ ა პ ე ნ ი – მერე რა გნებავსთ, რომ ქნას იმ საბრალო თქვენმა შვილმა, მიბრძანეთ ერთი! შეხვდა ლამაზ ქალს, რომელსაც ძალიან მოეწონა და შეუყვარდა თქვენი შვილი. ნუ დაივინყებთ, რომ იმას, მემკვიდრეობით, თქვენგან გამოჰყვა ბედი ქალების სიყვარულში: თქვენი არ იყოს, ყოველ ქალს მოსწონს. თქვენ შვილსაც მოეწონა ის ქალი, დაიწყო მასთან ხშირი სტუმრობა, ალერსი, ოხვრა, თვალის ქნევა, ერთი, მეორე – აქეთ, იქით და ბოლოს დაიჭირეს ნათესავებმა და ძალაუნებურად გადაწერეს ჯვარი.

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ი – (თავისთვის) გამართლებაც ამისთანა უნდა! ჰაი გიდი, სკაპენო!

ს კ ა პ ე ნ ი – აბა, კარგათ დაფიქრდი, ჩემო ხელმწიფე. ნუთუ ის უფრო სასიამოვნო იქნება თქვენთვის, რომ მოეკლათ თქვენი შვილი და თქვენც გასისხლიანებული, თხასავით ყელგამოჭრილი გენახათ?!

ა რ გ ა ნ ტ ი – ჩემთვის არავის უთქვამს, საქმე თუ მაგრე იყო და...

ს კ ა პ ე ნ ი – (უჩვენებს სილიბისტროზედ) აბა, ჰკითხეთ ამას, თუ ამანაც ისე არ მოგახსენოსთ...

ა რ გ ა ნ ტ ი – (სილიბისტროს) მართლა ძალათი შერთეს?

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ი – დიას, შენი ჭირიმე!

ს კ ა პ ე ნ ი – განა მე კი ტყუილს გაგიბედავთ?

ა რ გ ა ნ ტ ი – თუ მაგრე იყო, რატომ მაშინ არ წავიდა და არ გამოუცხადა ნოტარიუსს?

სკაპენის ცულუტობა

ს კ ა პ ე ნ ი – კიდეც ეგ არის, რომ ეგ არ მოინდომა!
ა რ გ ა ნ ტ ი – ჰოდა! მაშინ მეც გამიადვილდებოდა მაგ ქორ-
ნინების გაუქმება.
ს კ ა პ ე ნ ი – ქორნინების გაუქმება?
ა რ გ ა ნ ტ ი – ჰო!..
ს კ ა პ ე ნ ი – ვერ გააუქმებთ! მაგას ვერ მოახერხებთ!
ა რ გ ა ნ ტ ი – ვერ შევიძლებ?
ს კ ა პ ე ნ ი – ვერა!
ა რ გ ა ნ ტ ი – განა მშობლის უფლება და ის ძალდატანება,
რომელიც ჩემის შვილისათვის მიუყენებიათ, საკმაო მიზეზებათ არ
მიიღებიათ?!.
ს კ ა პ ე ნ ი – კი, მაგრამ თქვენი შვილი არ იქნება თანახმა.
ა რ გ ა ნ ტ ი – არ დამეთანხმება?
ს კ ა პ ე ნ ი – არა!
ა რ გ ა ნ ტ ი – ჩემი შვილი?
ს კ ა პ ე ნ ი – დიახ, თქვენი შვილი. ნუთუ ფიქრობთ, ის გამოტყდეს
საქვეყნოდ, რომ მართალია, შეაშინეს და ძალათი გადაწერეს ჯვარი?
კარგი ერთი, რასა ბრძანებთ!.. თავის დღეშიდაც მაგის თანახმა არ
გახდება. ეგ ის იქნება, რომ იმან იმისთანა მამის, როგორც თქვენ
ბრძანდებით, უღირს შვილად ჩაიგდოს თავი.
ა რ გ ა ნ ტ ი – ეგეები ყველა ფეხებზედ მკიდიათ.
ს კ ა პ ე ნ ი – რასა ბრძანებთ? მე მგონია, როგორც მისი, ისე
თქვენის პატივისათვისაც, საჭირო იქნება, იმანა სთქვას, რომ ჩემი
სურვილით შევირთე ცოლიო!..
ა რ გ ა ნ ტ ი – და მე მსურს, რომ ჩემი და მისი პატივისათვისაც
სულ წინააღმდეგი აღიაროს.
ს კ ა პ ე ნ ი – არა, მე დარწმუნებული ვარ, რომ მაგას არ იზამს.
ა რ გ ა ნ ტ ი – ვაქნევინებ! ძალას დავატან...
ს კ ა პ ე ნ ი – მე მოგახსენებთ, რომ თანახმა არ გაგიხდებათ.
ა რ გ ა ნ ტ ი – მაშინ მემკვიდრეობას ჩამოვართმევ.
ს კ ა პ ე ნ ი – მემკვიდრეობას წაართმევთ?..
ა რ გ ა ნ ტ ი – ჰო!..
ს კ ა პ ე ნ ი – ნუ ხუმრობთ!..
ა რ გ ა ნ ტ ი – როგორ თუ ვხუმრობ?..
ს კ ა პ ე ნ ი – ეჰ, ვერ ჩამოართმევთ!
ა რ გ ა ნ ტ ი – მე ვერ ჩამოვართმევ?
ს კ ა პ ე ნ ი – გეუბნებით, რომ ვერ ჩამოართმევ-თქო.

სკაპენის ცულუტობა

ა რ გ ა ნ ტ ი – ეგ ძალიან მომწონს – მე ვერ წავართმევ მემკვი-
დრეობას ჩემს საკუთარს შვილს. იმე! არა, ვინ დამიწყებს წინააღმ-
დეგობას?!
ს კ ა პ ე ნ ი – ვინა და ისევე თქვენი თავი.
ა რ გ ა ნ ტ ი – ისევე მე?
ს კ ა პ ე ნ ი – გული არ გიზამსთ.
ა რ გ ა ნ ტ ი – მიზამს!..
ს კ ა პ ე ნ ი – კარგია, ღმერთი გადღეგრძელებსთ! თუ ხუმრობთ?
ა რ გ ა ნ ტ ი – სულაც არა ვხუმრობ!
ს კ ა პ ე ნ ი – მამობრივი სიყვარული თავისას გაიტანს.
ა რ გ ა ნ ტ ი – ვერაფერს ვერ გაიტანს.
ს კ ა პ ე ნ ი – მე მოგახსენებ, რომ კი გაიტანს.
ა რ გ ა ნ ტ ი – ღმერთს გეფიცები, რომ ვერა.
ს კ ა პ ე ნ ი – ეგ სულ ტყუილია.
ა რ გ ა ნ ტ ი – რა არი ტყუილი?
ს კ ა პ ე ნ ი – ღმერთო ჩემო! ნეტავი ვის ატყუებთ! რათ გინ-
დათ, რომ გულშავათ გამოიჩინოთ თავი? ყველამ იცის, რომ თქვენ
კეთილი, პატიოსანი და კეთილშობილი კაცი ბრძანდებით...
ა რ გ ა ნ ტ ი – კი, მაგრამ მასთანაც, როცა მინდა, ავიც კი ვარ.
ეჰ, დავანებოთ თავი მაგ ობროდობას, მადედამ არა გამოდის-რა.
(სილიბისტროს) შენ იმ ჩემ შერცხვენილ და თავსლაფდასხმულთან
წაბრძანდი, ის მონახე და მე კი ჟერონტისთან წავალ, იმას უნდა
შევიჩვილო ჩემი ნალველი!
ს კ ა პ ე ნ ი – თუკი რამე შემეძლება, მე ყოველთვის თქვენი
ყურმოჭრილი ყმა ვიქნები.
ა რ გ ა ნ ტ ი – გმადლობ! (თავისთვის) ოჰ, ღმერთო! ღმერთო!
რათ დამიტევე მარტო ეს ერთი ვაჟი. ოჰ, რომ შემეძლოს და ვიპო-
ვიდე იმ ჩემ დაკარგულ ქალს, მაშინ მთელს ჩემს მემკვიდრეობას
სულ მარტო იმას გადავსცემდი!

გამოსვლა მკვიდი

ს კ ა პ ე ნ ი და ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – არა, ძმაო, შენ მაგგვარ საქმეებში ძალიან
ოსტატი ყოფილხარ. იცი, კიდეც რა უნდა გითხრა: ჩვენ ფულები

ალარა გვაქვს და გვეჭირვება კი ძალიან. შეჩვენებული მოვალეები ილაჯს გვინყვეტენ, ჯაჭვით დაბმული ძაღლებით გვიღრენენ.

ს კ ა პ ე ნ ი – ჩუმად იყავი, მაგას მოვახერხებთ. მე აქ ყოლიფერი მზათ მავქს! (თავზედ უჩვენებს) ახლა მე ერთს სანდო კაცს ვეძებ, რომ მოახერხოს და... მოიცა... მოიცა... აბა, ერთი სწორა გაჩერდი! ქუდი ჩამოიჩარჩე თავზედ, ისე, როგორც მასხარა ბიჭები ჩამოიჩარჩვენ ხოლმე!.. მარჯვით გადაადგი ბიჯი!.. დონჯები შამოიდგი!.. თვალები გადმოაყვიაცე!.. ისე იარე, როგორც თიატრში სცენაზედ მეფეები დადიან ხოლმე!.. ჰო, ძალიან კარგი! ბარაქალა! სწორეთ ეგრე. მამ, მომყევი! ახლა კიდევ ხმისა და სახის გამოცვლას დაგასწავლი!

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ი – ღვთის გულისათვის, მაგ საქმეში მე ნუ გამრევ!..

ს კ ა პ ე ნ ი – არა უშავს-რა, წავიდეთ! მე და შენ ძმურათ უნდა გავიყოთ მარცხი!.. სამი წელი საპატიმროში ტყვეობამ ვერ უნდა შეაშინოს კაცის პატიოსანი და კეთილშობილი გული.

მოქმედება მეორე

გამოსვლა პირველი

შ ე რ ო ნ ტ ი და ა რ გ ა ნ ტ ი

შ ე რ ო ნ ტ ი – სწორეთ, სწორეთ, სჩანს, რომ არსად შეაჩერებენ, ეს-ეს არის, ტარენტიდან ახლათ მოსულმა მატროსმა დამარწმუნა, რომ თქვენები კვალში მომყვებიანო. დღეს მე ჩემ ქალიშვილს მოველი, მაგრამ თქვენი შვილის საქმემ კი ძალიან გამაკვირვა და კიდევაც აურდაურია, სულ დაშალა ჩვენი ნარჩევი საქმე.

ა რ გ ა ნ ტ ი – გეთაყვა, შენი ჭირიმე, მაგას ნუ ინალვლებ! დამერწმუნეთ, რომ მაგ საქმეს ახლავე შეეუდგები და, როგორც იქნება, გამოვაჭახრაკებ!..

შ ე რ ო ნ ტ ი – ბატონო არგანტო, თუ თქვენი ნებაც იქნება, უნდა მოგახსენოთ, რომ შვილების გამოზრდაში დიდი სიფრთხილე მართებს კაცს, სახუმრო საქმე როდი გახლავს!

ა რ გ ა ნ ტ ი – რასაკვირველია. მაგრამ მერე რაო?

შ ე რ ო ნ ტ ი – რაო და ისა, რომ ცუდსა ზნესა და გაფუჭებულ ხასიათებს შვილები მხოლოდ მაშინ გამოიჩენენ ხოლმე, როდესაც მშობლები კარგათ ვერ ზრდიან და, რომ უნდა, ისე ვერ ექცევიან.

ა რ გ ა ნ ტ ი – დიას! სწორეთ! ეგ მართალი ბრძანებაა! მაგრამ ეგ რაზე ჩამოიარაკეთ?

შ ე რ ო ნ ტ ი – რაზე ჩამოვიარაკე?

ა რ გ ა ნ ტ ი – ჰო!..

შ ე რ ო ნ ტ ი – იმაზედ, თქვენ რომ მისთანა სასტიკი მხედველობა გქონოდათ მიტყეული თქვენ შვილზე, როგორც შეჭფერის ყოველ რიგიანსა და კეთილ მამას, მაშინ თქვენი შვილი მაგისთანა უგვანი საქმის ჩადენას ველარ გაბედავდა.

ა რ გ ა ნ ტ ი – ისემც კარგი დაგემართოს! მამ, თქვენც რომ ყური გეგდოთ თქვენი შვილისათვის, მაშინ ველარც ის...

შ ე რ ო ნ ტ ი – ეჰ, რა ბრძანებაა! ჩემი საქმე სულ სხვა გახლავს! მაგგვარ რამეს ჩემი შვილი დიახაც ვერ გამოიბედავს.

ა რ გ ა ნ ტ ი – კი, მაგრამ, მაგ შვილს, რომელზეც თქვენ მაგრე სასტიკათა გჭერია თვალყური, რომ ჩემს შვილზედაც უარესი რამ ჩაედინოს, მაშინ რაღას ბრძანებთ?

შ ე რ ო ნ ტ ი – როგორ თუ...

ა რ გ ა ნ ტ ი – ასე... ვინ იცის!..

შ ე რ ო ნ ტ ი – გამოარკვიეთ! მაგით რა გინდათ, რომ ბრძანოთ?

ა რ გ ა ნ ტ ი – აი, რა მინდა მოგახსენო, ჩემო ყერონტო: თავის დღეში არ უნდა მივარდე კაცს აჩქარებით გასაკიცხათ; სანამ სხვას დარიგებას მისცემდე, უმჯობესია, ჯერ შენ თავზე დაიხედო და შეიტყო, ეგებ შენ უფრო მეტი გასაკიცხავიც რამ გქონდეს და კი ვერ ატყობდე თავს.

შ ე რ ო ნ ტ ი – მე ეგ თქვენი სიტყვები როგორღაც არ მესმის.

ა რ გ ა ნ ტ ი – ცოტა კიდევ მოითმინეთ და შეიტყობთ.

შ ე რ ო ნ ტ ი – ეგებ ჩემ შვილზე გაიგონეთ რამე?

ა რ გ ა ნ ტ ი – დიას, არც უმისობა გახლავსთ.

შ ე რ ო ნ ტ ი – ნეტავი რა უნდა იყოს?

ა რ გ ა ნ ტ ი – რა მოგახსენოთ! მე ისე, გაკვრით მითხრა თქვენმა სკაპენმა და, თუ გნებავთ, თქვენ უფრო დაწვრილებით მოგიყვებათ. თორემ და, სხვას ვისმეს ჰკითხეთ, სხვებსაც ეცოდინებათ და მე კი ჩემ საქმეზე რჩევის საკითხავათ ადვოკატთან გავსწევ. მშვიდობით ბრძანდებოდეთ! (მიდის).

გამოსვლა მეორე

შ ე რ ო ნ ტ ი – (მარტო) ნეტავი ეს რა უნდა იყოს? ჩემ შვილს უარესი საქმე ჩაუდენია! ჩემი აზრით, მე თუ მკითხავს, იმის შვილმა

რომ საქმე გაბედა, იმაზედ უარესი აღარ მოხერხდება-რა. მამის უნებურათ ცოლის შერთვა ისეთი დანაშაულობაა, რომ უარესის მოფიქრებაც აღარ შეიძლება.

გამოსვლა მისამე

შ ე რ ო ნ ტ ი ლ ე ა ნ დ რ ი

შ ე რ ო ნ ტ ი – აა, აქ ბრძანდები, კარგო კაცო!..
 ლ ე ა ნ დ რ ი – (მივარდება და მოხვევას უპირებს) ახ, მამა-ბატონო, რარიგათ მამამა თქვენი დანახვა.
 შ ე რ ო ნ ტ ი – (ხელს უწიანებს) გასწი იქით, გაჩერდი, წყნარათ! ჯერ, ჩემო კარგო შვილო, ცოტაოდენი უნდა მოვილაპარაკოთ.
 ლ ე ა ნ დ რ ი – ჯერ ნება მიბოძეთ, მოგეხვით და მერე.. (მიიწევს).
 შ ე რ ო ნ ტ ი – გაჩერდი-თქო, გეუბნები, არ გესმის?
 ლ ე ა ნ დ რ ი – როგორ, ბატონო, ნებას არ მაძლევთ, რომ შვილური აღერსით მოგეხვით?
 შ ე რ ო ნ ტ ი – დიახ, ნებას არ გაძლევ, ჯერ უნდა მოვილაპარაკოთ.
 ლ ე ა ნ დ რ ი – რაზე, ბატონო?
 შ ე რ ო ნ ტ ი – გამოიჭიმე ჩემ წინ!
 ლ ე ა ნ დ რ ი – როგორ?
 შ ე რ ო ნ ტ ი – შემომჩერდი თვალებში!
 ლ ე ა ნ დ რ ი – მერე?
 შ ე რ ო ნ ტ ი – უჩემოთ აქ რა მომხდარა?
 ლ ე ა ნ დ რ ი – რა უნდა მომხდარიყოს?
 შ ე რ ო ნ ტ ი – განა არ იცი! შენ უჩემოთ აქ რა ამბები ჩაგიდენია?
 ლ ე ა ნ დ რ ი – რა გნებავდათ, ბატონო, რომ ჩამედინა?
 შ ე რ ო ნ ტ ი – მე კი არა მნებავდა, შენა გკითხავ, რას აკეთებდი აქ უჩემოთ?
 ლ ე ა ნ დ რ ი – მე? სრულიადაც არაფერს, თქვენ საწყენს.
 შ ე რ ო ნ ტ ი – არაფერი დაგიშავებია?
 ლ ე ა ნ დ რ ი – დიახაც არაფერი.
 შ ე რ ო ნ ტ ი – შენ ძალიან თამამათ ადგები უარს.
 ლ ე ა ნ დ რ ი – რატომ არა, როდესაც ვიცი, რომ არა დამიშავებია-რა.
 შ ე რ ო ნ ტ ი – კი, მაგრამ სკაპენმა შენზე ცოტა რალაც-რალაცები მამაბო!

ლ ე ა ნ დ რ ი – სკაპენმა?
 შ ე რ ო ნ ტ ი – დიახ, სკაპენმა. რათ განითლდი მაგრე უცბათ, ა?
 ლ ე ა ნ დ რ ი – იმან ჩემზე რამე გიამბოთ?
 შ ე რ ო ნ ტ ი – აქ ადგილი არ არის, რომ რამე გითხრა. გასწი სახლში, მეც ახლავე მოვალ. შე საძაგელო, შენ! თუ სირცხვილის ჭმევა გინდა ჩემი, იცოდე, რომ ხელს ავიღებ შენ მამობაზე და შეგაჩვენებ და აღარც მინდა, რომ სადმე დამენახვო! დაიკარგე, აღარ მომელანდო, შე ავაზაკო, შენა! (მიდის).

გამოსვლა მეოთხე

ლ ე ა ნ დ რ ი – (მარტო) გაგონილა ამისთანა ლალატი! ის გაიძვერა, ისა, რომელსაც ათასი მიზეზი ჰქონდა, რომ ჩემი საიდუმლო შეენახა, წასულა და პირდაპირ მამაჩემისათვის მიუხარებია. ოჰ, თუ კაცი ვყოფილვარ, მე იმას ამ ლალატს არ შევარჩენ!

გამოსვლა მესამე

ო ქ ტ ა ვ ი, ლ ე ა ნ დ რ ი ლ ე ს კ ა პ ე ნ ი

ო ქ ტ ა ვ ი – ჩემო კარგო და კეთილო სკაპენო, რომ იცოდე, რა მადლიერი ვარ შენი! არა, სწორეთ საკვირველი კაცი ყოფილხარ; მადლობა ჩემს გამჩენს, რომ შენი თავი გამიჩინა ამ გაჭირვების დროს.
 ლ ე ა ნ დ რ ი – (მივარდება სკაპენს) ა, როგორც იქნა, მიგაგენ, შე საძაგელო, შე ღვთის რისხვავ, შენა...
 ს კ ა პ ე ნ ი – გახლავარ თქვენი მონა-მოსამსახურე. მე მაგის ღირსი არ ვახლავარ, თქვენ ერთობ მეტს პატივს მაძლევთ, ჩემო ხელმწიფე-ბატონო!
 ლ ე ა ნ დ რ ი – მოიცადე და შენ გაყურებინებ შენს სეირს! (ხმაღალს იღებს) ჭკუას გასწავლი!
 ს კ ა პ ე ნ ი – (დაიჩოქებს) ბატონო!.. შენი ჭირიმე!..
 ო ქ ტ ა ვ ი – (ხელს უჭერს ლეანდრს) ლეანდრო!
 ლ ე ა ნ დ რ ი – დამაცა, ხელს ნუ მიშლი, მე შენა გთხოვ!..
 ს კ ა პ ე ნ ი – (ლეანდრს) ვაიმე... ჩემო ხელმწიფე-ბატონო!..
 ო ქ ტ ა ვ ი – ლეანდრო! ღვთის გულისათვის.
 ლ ე ა ნ დ რ ი – (სცდილობს, რომ შემოჰკრას სკაპენს) ხელს ნუ მიშლი-თქო, გეუბნები.

ოქტავი - (აჩერებს) თუ ჩემი მეგობრობა გნამს, თავი დაანებე მაგას.

სკაპენი - ბატონო, რა დანაშაული მაქვს?

ლენდრი - (სცდილობს, დაჰკრას) რა გიქნია ჩემთვის, შე გაუტანელო, შენ!..

ოქტავი - (ხელს უჭერს) კარგია, კმარა! ერთი, თავი დაანებე.

ლენდრი - არა, არ შეიძლება, ოქტავო! მე მინდა, რომ თვითონვე გამომიტყდეს იმ ლალატში, რომელიც მე მომინდომა, რას ვამბობ? მომინდომა კი არა, კიდევაც მილალატა და გაათავა... დიახ, შე საძაგელო, ყველაფერი მიაბზეს, შევიტყვე, რა საქმეც გიქნია ჩემთვის. მაგრამ ჯერ მინდა, რომ თვითონ შენ შენი პირით გათქმევიწიო და მერე კი შუა გაგხვრეტ მაგ ხმლით...

სკაპენი - ვაი... ბატონო! მაგას რას ბრძანებთ?! ეგება, მართლა მკლავდეთ, აღარც კი ხუმრობდეთ!

ლენდრი - სთქვი!

სკაპენი - ღმერთო ჩემო, ამისთანა იქნება! რა დამიშავებია თქვენთვის, რომ აღარა მზოგავთ?!

ლენდრი - მოჰყვი, შე ღვთის პირისაგან შეჩვენებულო. შენ უკეთ გეცოდინება ჩემზე.

სკაპენი - დამიჯერეთ, რომ არაფერი არ ვიცი!..

ლენდრი - არ იცი? (მოუნდომებს შემოკრას).

ოქტავი - (აკავებს) ლეანდრო!..

სკაპენი - რადგანაც აღარ მეშვებით, უნდა გამოგიტყდეთ, მეტი გზა აღარ არის: ამ დღეებში რომ ერთი ბოჩკა ჰისპანიური ღვინო მოგართვეს ძღვნათ, ის ღვინო მე და ჩემმა მეგობრებმა გამოვცალეთ. მერე მე ბოჩკა გავხვრიტე განგებ, და ირგვლივ წყალი დავაქციე, რომ თქვენ მომეტყუებით და ღვინო გგონებოდათ დაქციული.

ლენდრი - მაშ, შენ დაგილევია ჩემი ღვინო და მე კი მოახლე ტყვილა-უბრალოთ შემომელანძლა!... სანყალს ყურის უგდებლობა დავნამე...

სკაპენი - დიახ, მე გახლდით, შენი ჭირიმე, და კიდევაც გვედრებით, მაჰატივოთ.

ლენდრი - კარგი, რომ შევიტყვე, მაგრამ საქმე ეგ არ არის. სთქვი კიდევ..

სკაპენი - აბა, ეს არ იყო?

ლენდრი - დიახაც არა, შენ მე კიდევ უარესი საქმე მიყავი. სთქვი!

სკაპენი - მაშ, მე მეტი აღარა მახსოვს-რა, შენი ჭირიმე.

ლენდრი - (სცდილობს ხმლის შემოკრას) არ გინდა, გამომიტყდე?

სკაპენი - ვაიმე! ვაიმე!..

ოქტავი - (ხელს უჭერს) კარგია ერთი, კმარა!..

სკაპენი - მახსოვს! მახსოვს! ახლა გამახსენდა: ამ სამი კვირის წინეთ თქვენ გამგზავნეთ თქვენ საყვარელ ახალგაზრდა ეგვიპტელ ქალთან და საჩუქრათ ოქროს საათი გამატანეთ, მაგრამ მე ტალახში ამოთითხნილი, ცხვირპირდასისხლიანებული დავბრუნდი და მოგახსენეთ, რომ ავაზაკები დამიხვდენ გზაში, ბევრი მირტყეს და საათიც წამართვეს-თქო. ის, ბატონო, თვითონ მე გახლდი, მევე მოვიპარე საათი, თქვენ კი მოგატყუეთ.

ლენდრი - მაშ, ის საათიც შენ მოიპარე?

სკაპენი - დიახ, ჩემო ხელმწიფე! რომ შემეტყო, თუ რამდენი საათია-თქო.

ლენდრი - ბარაქალა! ძალიან აგისრულებია ჩემი მონდობილება!.. მაგრამ ეგ ის კიდევ არ არის, რასაც მე გკითხავ.

სკაპენი - არც ეს არი?

ლენდრი - არა, შე ცულლუტო! მე მსურს, რომ სხვაში გამომიტყდე.

სკაპენი - (თავისთვის) დალახვროს ღმერთმა!

ლენდრი - სთქვი მალე!

სკაპენი - მაშ, მე თქვენთვის მეტი არა დამიშავებია-რა!

ლენდრი - (უპირებს დაკრას) მეტი არაფერი?

ოქტავი - (ხელს უჭერს) გაიგონე...

სკაპენი - ვიცი! ვიცი, შენი ჭირიმე! ამ ექვსი თვის წინეთ, კარგათ თქვენ გზაზე შეგახურვეს! კარგა ლაზათიანათ გაგჯოხეთ და თქვენც, გაქციული, სარდაფში ჩავარდით და იქაც კინალამ კისერი მოიტყხეთ.

ლენდრი - მერე?

სკაპენი - ის მე გახლდით, შენი ჭირიმე, მე გაგზურგეთ!

ლენდრი - თორემ ის შენ იყავი?

სკაპენი - დიახ, მინდოდა შემეშინებია და მომეშლევინებია თქვენთვის გვიან ღამლამობით ჩვენი აქეთ-იქით გაგზავნა.

ლენდრი - ჰმ! მაგაზე ლაპარაკს კიდევ მოვესწრებით, ჯერ ეს მითხარი, მამაჩემს შენ რა ენა მიუტანე?

სკაპენი - მამათქვენს?

სკაპენის ცულუტობა

ლ ე ა ნ დ რ ი – ჰო, შე საძაგელო, მამაჩემს!..

ს კ ა პ ე ნ ი – ჯერ არც კი მინახავს, თქვენი რისხვა არა მქონდეს.

ლ ე ა ნ დ რ ი – არ გინახავს?

ს კ ა პ ე ნ ი – შენი ხატის მადლი არ გამინყრეს. თორემ, თუ გნებავთ, თვითონ ბატონი მამათქვენიც გეტყვით მაგას.

ლ ე ა ნ დ რ ი – რას ამბობ, რომ თვითონ მისგან გავიგონე?

ს კ ა პ ე ნ ი – მაშ, თუ არ გამინყრებით, ძალიან მიუქარავს იმ დალოცვილს.

გამოსვლა მთავრად

ლ ე ა ნ დ რ ი, ო ქ ტ ა ვ ი, კ ა რ ლ ი და ს კ ა პ ე ნ ი

კ ა რ ლ ი – (ლენდრს) ძალიან უსიამოვნო ამბავი მოგიტანეთ, ჩემო ბატონო.

ლ ე ა ნ დ რ ი – რაო? რა ამბავია?

კ ა რ ლ ი – თქვენი ეგვიპტელები ემგზავრებიან და ზერბინეტაც თან მიჰყავთ. საბრალომ ტირილით შემევედრა თქვენთან მოსვლა და შეტყობინება, რომ, თუ ეხლავე არ უშოვთ ის ფულიც, რომელსაც თქვენ დაჰპირებიხართ, საქმე დაილუპება, – ერთ წამსაც ნუ დაჰკარგავთ, მალე შემოიტანე ჩემი სასყიდელიო, თორემ საუკუნოთ დაგეკარგებიო. ორი საათის დაგვიანებაც ძნელია, თორემ მეტი აღარ შეიძლებაო.

ლ ე ა ნ დ რ ი – ორი საათი?

კ ა რ ლ ი – დიახ, ორი საათი. მეტი არა!..

გამოსვლა მთავრად

ლ ე ა ნ დ რ ი, ო ქ ტ ა ვ ი და ს კ ა პ ე ნ ი

ლ ე ა ნ დ რ ი – ახ, ჩემო კარგო სკაპენო, გევედრები, თუ გიყვარდე, მიშველე რამე!

ს კ ა პ ე ნ ი – (წამოდგება და ძალიან გულდიდათ გაივლ-გამოივლის ლენდრის წინ) დიახ, „კარგო სკაპენო“, „თუ გიყვარდე“!.. ჰმ, დიახ, მე ყოველთვის კარგი ვარ და კეთილი, როცა კი საჭირო ვარ ხოლმე...

სკაპენის ცულუტობა

ლ ე ა ნ დ რ ი – რაშიდაც კი გამომიტყდი, სულ ყველაფერი მიპატივებია. ასე გასინჯე, რომ, თუკი რამ მართლა გითქომს მამიჩემისათვის, ისიც შემინდვია.

ს კ ა პ ე ნ ი – არა, რა პირობაში? ჩემთვის საჭირო არ გახლავს პატივი და შენდობა. გამკუჭეთ მაგ თქვენი ხმლით, თუ მომკლავთ, მე კიდევ მიაშება.

ლ ე ა ნ დ რ ი – რის გულისათვის უნდა მოგკლა? მოგკლავ კი არა, მე პირიქით გეხვეწები, რომ მომეხმარო როგორმე და შენი სამსახურით სიცოცხლე დამიბრუნო.

ს კ ა პ ე ნ ი – არა! არა! მომკალით! ის უკეთესი იქნება.

ლ ე ა ნ დ რ ი – შენ ჩემთვის ძვირფასი ხარ და დაუფასებელი. გევედრები, თუ ღმერთი გრწამს, მომეხმარე როგორმე შენი უცნაური ხერხიანობით.

ს კ ა პ ე ნ ი – არა, არა! მომკალით! აი, ჩემი გულ-მკერდი!..

ლ ე ა ნ დ რ ი – კარგია, ახლა! ღვთის გულისათვის, დაივიწყე. შენ მხოლოდ იმაზე იფიქრე, რასაც მე გთხოვ.

ო ქ ტ ა ვ ი – სკაპენო, უნდა როგორმე უშველო. უმისობა არ იქნება.

ს კ ა პ ე ნ ი – დიახ! სწორეთ! მისთანა შეურაცხყოფის შემდეგ?

ლ ე ა ნ დ რ ი – რჯულს გაფიცებ, ნულა იგონებ იმ ჩემ გულმოსულობას. შენ ისა ჰქენი, რასაც ახლა გთხოვ.

ო ქ ტ ა ვ ი – მეც იმასა გთხოვ, ჩემო სკაპენ!

ს კ ა პ ე ნ ი – წელანდელი გაუპატიურება ლოდივით მანვეს გულზე.

ლ ე ა ნ დ რ ი – ჩემო სკაპენო! ნუთუ ახლა გინდა უკუმელო, ამგვარ გაჭირვების დროს ხელი ამალო?

ს კ ა პ ე ნ ი – ძნელი გასაბედი იყო იმგვარათ ჩემი სირცხვილის ჭმევა.

ლ ე ა ნ დ რ ი – დანაშაული ვარ, ველარ დავფიცავ.

ს კ ა პ ე ნ ი – არა, ჩემი გალანძღვა, ჩემი ბიაბროთ გახდა ადვილი იყო?!

ლ ე ა ნ დ რ ი – სკაპენო, წმინდის გულით ვითხოვ მოტევენას...

ს კ ა პ ე ნ ი – ჩემ ხელში დამუქრება... ჰმ...

ლ ე ა ნ დ რ ი – მაგაზედაც ბოდიშს ვიხდი, მომიტევე (იჩოქებს) სკაპენო, სკაპენო! აჰა, ხედავ, მუხლებს ვიყრი და ისე გაფიცებ ღმერთს, ამ გაჭირვებაში ნუ მიმატოვებ, მომეხმარე....

ო ქ ტ ა ვ ი – სკაპენო, უნდა როგორმე მოეხმარო, მეტი გზა არ არის.

ს კ ა პ ე ნ ი – ზეზე ადექი, მაგრამ კვლავ კი ფრთხილათ იყავი, აღარა წაგცდეს-რა.

ლ ე ა ნ დ რ ი – მაშ, დამეხმარები?
 ს კ ა პ ე ნ ი – შეიძლება! ვიფიქრებთ...
 ლ ე ა ნ დ რ ი – კი, მაგრამ ხომ იცი, რომ დრო ძვირათ მიღირს?
 ს კ ა პ ე ნ ი – ეჰ, კარგია ერთი, თავს ნუ ინუხებ, შენ გაზრდას, რამდენი გეჭირვება?
 ლ ე ა ნ დ რ ი – ხუთასი ოქრო.
 ს კ ა პ ე ნ ი – თქვენ?
 ო ქ ტ ა ვ ი – მეც ორასი ოქრო.
 ს კ ა პ ე ნ ი – მაგ ფულებს მე მამათქვენებსვე გამოვტყუებ. (ოქტავს) თქვენ შესახებ ყველაფერი მოფიქრებული მაქვს და ვიცი, როგორც უნდა გავისარჯო. (ლენდრს) თქვენი კი ცოტა ძუნწი ბრძანდება, მაგრამ მე მაინც იმედი მაქვს, რადგანაც აქ (შუბლზე მიიდებს ხელს) ცოტა ვერ უჭყავა და, რაც უნდა უთხრა, მაშინვე დამიჯერებს... იმედი მაქვს, ეს ჩემი გახსენება სანყენათ არ დაგირჩებათ, რადგან, როგორც ამბობენ, თქვენსა და მამათქვენს შუა, საზოგადოთ, ბევრი მსგავსება არა არის-რა. ყველას ასე ჰგონია, თუ ის მხოლოდ სხვის შესახებათ არის თქვენი მამა, თორემ ისე კი...
 ლ ე ა ნ დ რ ი – კარგი! კარგი! გაათავე! კმარა!..
 ს კ ა პ ე ნ ი – რა კმარა! კმარა, მარა კი არ კმარა!.. თქვენ, მგონია, ისევ ხუმრობას აპირებთ. (შენიშნავს არგანტს) სსსუ! აი, აგერ ოქტავის მამა მობრძანდება. ჯერ იმისაგან დავინყებ, რადგან პირველათ ეგ შემეფეთა წინ. (ოქტავს) წადით და სილიბისტროს შეატყობინეთ, რომ მალე მოვიდეს ჩემი დარიგების ასასრულებლათ.

გამოსვლა მერვე

ს კ ა პ ე ნ ი დ ა ა რ ბ ა ნ ტ ი

ს კ ა პ ე ნ ი – (თავისთვის) ჰე, მიაყოლა ცხვირის ცემას.
 ა რ გ ა ნ ტ ი – არა, ასე საძაგელი და უგუნური როგორ უნდა იყოს კაცი, რომ ამისთანა საქმე გაბედოს. ოჰ, ოჰ, სიჭაბუკევე, სიჭაბუკევე, შენ წინდაუხედავო, შენა!
 ს კ ა პ ე ნ ი – ღვთის ნყალობა, ჩემო ხელმწიფე-ბატონო!
 ა რ გ ა ნ ტ ი – გაგიმარჯოს, ჩემო სკაპენო!
 ს კ ა პ ე ნ ი – თქვენ ისევ თქვენს ვაჟხედა ჰფიქრობთ, შენი ძირიმიე?

ა რ გ ა ნ ტ ი – სწორეთ უნდა გამოვტყდე, რომ ამ საძაგელმა ბევრი უსიამოვნება მომაყენა.
 ს კ ა პ ე ნ ი – ეგრეა, ბატონო. ჩვენი სიცოცხლე, ჩვენი ცხოვრება სულ ცარიელი სხვადასხვა შემთხვევებია. კაცი ყველაფერს უნდა მოელოდეს, მზათ უნდა იყოს. მე ყოველთვის ერთი ძველი ბრძენის ნათქვამით ვხელმძღვანელობ ხოლმე.
 ა რ გ ა ნ ტ ი – აბა, რა არი?
 ს კ ა პ ე ნ ი – ცოლ-შვილის პატრონი კაცი რომ საითმე გაემგზავრება, დაბრუნების დროს ყოველთვის ის უნდა ჰქონდეს სახეში, რომ ოჯახი არეულ-დარეული დაუხვდება: ქონება სულ დამწვარი, ფულები მოპარული, ცოლი მკვდარი, ვაჟიშვილი ყელგამოჭრილი და ქალიშვილი გაუპატიურებული, და, თუ ესენი ყველა ერთად არ აუსრულდა, ღმერთს მადლობა უნდა შესწიროს და თავი ბედნიერათ ჩაითვალოს. ჩემთვის მაინც ესენი ყველა ცხოვრების კანონია: როდესაც შინ ვბრუნდები, ყოველთვის ერთათ მოველი ხოლმე ბატონების რისხვას, ლანძღვას, გინებას, გათრევას, გაუპატიურებას და სხვ... და, თუ ესენი ყველა ერთათ არ გადამხდა, მადლობელი ვარ ხოლმე ჩემი ბედის და ღმერთს მადლობასა ვსწირავ, ჩემო ბატონო!
 ა რ გ ა ნ ტ ი – ეგ ყველა მაგრეა, მაგრამ, ჩემო სკაპენო, იცოდე, რომ მაგ უკანონო ქორწილმა ჩემი აზრები სულ აურდაურია. იცოდე, რომ მე ამას ვერ მოვიტმენ და კიდევაც გავსწევ ეხლა ადვოკატთან რჩევის საკითხათ... ეგება, როგორმე მოვშალო ეს საქმე.
 ს კ ა პ ე ნ ი – აჰ, მაგას კი ნუ მიბრძანებთ! ღმერთი გადღეგრძელებსთ!.. ეგ რა ბრძანებაა! უკეთესი არ იქნება, რომ სხვაგვართ შევუდგეთ როგორმე საქმეს, თორემ ხომ იცით, საჩივარს რა წვალება და ვაი-ვაგლახი უნდა... ადვოკატები პირაქეთვე ასე დაგხლართვენ, თუ ჩავიგდეს ხელში, რომ თქვენზედ უცოდვესი ქვაც აღარ იქნეს.
 ა რ გ ა ნ ტ ი – მართლა... მაგას მეც ვფიქრობ, მაგრამ, აბა, რა ექნა, რომ მეტი ღონე აღარა მრჩება-რა?!
 ს კ ა პ ე ნ ი – იცით, რას მოგახსენებთ? შევიტყვე თუ არა ეგ თქვენი უსიამოვნება, ცეცხლი მომეკიდა, დავინყე ერთი ფიქრი და თავისტეხა, ეგება ვუშველო რამე-თქო. უნდა გამოგიტყდე, რომ აგრე უპატიოსნოთ ქცევა შვილის მამასთან, ვისიც უნდა იყოს, ძალიან მალეღვებს და, რასაკვირველია, რომ თქვენ უფრო შეგანუხებდა, თორემ თქვენც კარგათ მოგეხსენებათ ჩემი ერთგულება...
 ა რ გ ა ნ ტ ი – ღმერთმა გიშველოს, ჩემო სკაპენო!..
 ს კ ა პ ე ნ ი – რალა ბევრი განუხოთ ბევრი ლაყბობით... მე მაშინათვე გავსწიე იმ ქალის ძმასთან, რომელიც თქვენმა შვილმა შეირთო

და ვნახე... იმე, ვნახე, მარა რა ვნახე! რა ყოფილა, ღმერთო! ერთი ვილაც ხეპრე კაცი, მის თავში ხმლის მეტი არა ტრიალებს-რა... სულ დუელებზე ლაპარაკობს და კაცის კვლაზე. ასე არაფრათ მიაჩნია ადამიანის სისხლის დაქცევა, როგორც ერთი ყანნი ღვინის. აბა, არა გეტყინოს-რა, კაცის მოკვლისათვის ის სინიდისმა არ შეაწუხოს... მე ჩამოფუარაკე ქორწინებაზე, და ისიც ვუთხარი გადაკვრით, თუ თქვენ ვინა ხართ და რა დამოკიდებულება გაქვთ, ან რა შეძლების კაცი ბრძანდებით; ამასაც მშობლის უფლებაც დავამატე და ავუსხენი, რომ კარგი იქნებოდა ფულზე მორიგებით საქმის გათავება-თქო.

ა რ გ ა ნ ტ ი - მერე?

ს კ ა პ ე ნ ი - ჯერ მისთანა სასყიდელი ითხოვა, რომ კაცის ყურს არ გაეგონებოდა.

ა რ გ ა ნ ტ ი - მაინც?

ს კ ა პ ე ნ ი - არც კი ღირს, რომ მოგახსენოთ.

ა რ გ ა ნ ტ ი - არა, მაინც ვიცოდეთ, რა გენაღვლება?!

ს კ ა პ ე ნ ი - ჯერ, ბატონო, ხუთასს, ან ექვსას ოქროს ფეხიც არ მოუცვალა.

ა რ გ ა ნ ტ ი - ხუთას ან ექვსას ოქროს? ხომ არ გადარეულა? ხუთასი ლახვარი იმას გვერდებში.

ს კ ა პ ე ნ ი - მეც მაგრე ვუთხარი! რას ამბობ, სულელი კი ნუ გგონია ის კაცი, რომ ხუთას-ექვსასი ოქრო რომ ასე ალაღათ მოგითვალოს-თქო. ბევრი ვეჩიჩინე და ბოლოს, როგორც იქნა, დავითანხმე. რაღაცა ბედათ, სამსახურში წასვლა ეჩქარება, ფულები კი შემოკლებია და, მაშ, რალა გზა აქვს, არ დამეთანხმოს. ცხენის ყიდვა უნდა და მისთვის სამოცი ოქრო ეჭირვება.

ა რ გ ა ნ ტ ი - სამოცი ოქრო? რა გაეწყობა! ჯანი გავარდეს, მივსცემ.

ს კ ა პ ე ნ ი - მაგას გარდა, ჩემო ბატონო, დამბაჩებიც არ ჰქონია და ოცი ოქროც მის საყიდლათ უნდა.

ა რ გ ა ნ ტ ი - სამოცი და ოცი: ეს შეადგენს ოთხმოცს. ბევრი კია, მაგრამ რალა გაეწყობა, მივცემ, როგორც იქნება!

ს კ ა პ ე ნ ი - ამას გარდაც, კიდევ ერთი ცხენი ბიჭისათვის; ისიც უნდა ეღიროს; ერთი ოცდაათი ოქროს ნაკლებ არ იშოვება, როგორც თვითონ ამბობს.

ა რ გ ა ნ ტ ი - მეტისმეტი მოუნდომებია. სულ ვერაფერსაც ვერ მიიღებს, თუ მაგრეა.

ს კ ა პ ე ნ ი - კარგი ერთი, თქვე დალოცვილო!

ა რ გ ა ნ ტ ი - არაფერს არ მივცემ!

ს კ ა პ ე ნ ი - შე დალოცვილო, ქვეითად ხომ ვერ გაჰყვება მისი მოსამსახურე?

ა რ გ ა ნ ტ ი - როგორც უნდათ, ისე წაეთრენ. ორივეს ჯანი გავარდეთ, მე რას დავეძებ?!

ს კ ა პ ე ნ ი - ეეჰ, დალოცვილო, ცოტა რამეზე დაიხუეთ თქვენცა. ჭეშმარიტათ, სულ რომ მისცეთ, ისა სჯობს ადვოკატებთან საქმის დაჭერას.

ა რ გ ა ნ ტ ი - ეჰ, ჯანი გავარდეს! მიმიცია ოცდაათი ოქროც, ოხრათ მოახმაროს ჩემმა გამჩენმა.

ს კ ა პ ე ნ ი - რასაკვირველია, მაგრე სჯობია, ერთი კიდევ ახლა გამახსენდა, ის ასე მოგახსენებს, რომ ერთი საბრალო ჯორიც მეჭირვებო.

ა რ გ ა ნ ტ ი - კიდევო? კისერიც მოუტეხიათ იმასაცა და მის ჯორსაც... ეხლავე მივალ, ისევ საჩივარს დავიწყებ.

ს კ ა პ ე ნ ი - კარგია, ღვთის გულისათვის.

ა რ გ ა ნ ტ ი - ჩუმათ იყავი, ტყუილათ ნულა მირჩევ.

ს კ ა პ ე ნ ი - რა უნდა იყოს ერთი გლახა, უხეირო, მუნიანი ჯორი!

ა რ გ ა ნ ტ ი - ერთ გროშსაც არ მივცემ, ერთი ფარა რომ უნდა, იმასაც.

ს კ ა პ ე ნ ი - არა, თვითონვე გასინჯეთ და...

ა რ გ ა ნ ტ ი - არა, უნდა ვიჩივლო! უნდა! გესმის?

ს კ ა პ ე ნ ი - ნეტავი ერთი, რას აპირობთ, რომ იცოდეთ, თქვე დალოცვილო. განა არ იცი, რამდენი ჭახრაკები და ხერხებია ჩვენს სასამართლოებში? თვითოეული იქ მოსამსახურე იმას ეცდება, რომ აგაფცქენას რამე. თქვენ უნდა დაიჭიროთ საქმე პრისტავებთან, მსაჯულთან, სეკრეტართან, პროკურორთან, ადვოკატებთან და მწერლებთან, - ერთის სიტყვით, ვინც კი იქ მსახურებს, ყველასთან. და, ხომ იცით, რა შვილებიც არიან? ვინც გინდათ მათგანი, თვითოეული ერთის გროშის გულისათვის მართლმსაჯულებას კისერს მოატეხინებს, სულ ცხვირ-პირს ჩაალენს. პრისტავი ყალბ უწყებას მისცემს და თქვენ გაგხვევენ საქმეში. პროკურორი ორი აბაზისათვის თქვენვე გაგიყვანსთ კარგა ლამაზათ. თქვენი ადვოკატი, მოპასუხისაგან მოყიდული, თქვენვე ყინვაზედ გაგაცურვებსთ და დამნაშავეთ თქვენვე გამოგიყვანსთ; სეკრეტარი რამეს გიხიბანებსთ... მოწმეები გიმტყუნებენ და იტყვიან, ჩვენ არაფერი არ გვინახავსო და სხვ... ერთის სიტყვით, რომ კიდევ გადაურჩეთ ამაებს ყველას სასწაულით, მაინც

არც მაშინ დარჩებით მოგებას: აგიტყდებით მთელი საზოგადოება, ჰაი, ასე, ჰაი, ისეო და დაგინყებენ სიცილს. არა, ბატონო! თავს უშველეთ როგორმე. მოშორდით სასამართლოებს! სიახლოვესაც ნუ გაივლით, სასამართლოში საქმის დაწყებას, თავის სიცოცხლეში რომ გაჭირვებული იაროს კაცმა, ჩემის აზრით, ისა სჯობს. მე რომ ესეები მომაგონდება ხოლმე, მინდა, რომ ცხრა მთას იქით გადავიკარგო, ან ინდოეთში სადმე ამოვყო თავი.

არგანტი – რამდენს თხოულობს, მაინც, ჯორის ფასათ?

სკაპენი – ჯორისა, მოსამსახურის ცხენისა, უნაგირისა, დამბაჩებისა და ცოტაოდენიც კიდევ ვალებისათვის, რომელიც მის მასპინძელს უნდა გადაუხადოს, ერთი სიტყვით, სულ ყოველიფრისათვის ორას ოქროს თხოულობს, არც მეტსა და არც ნაკლებს.

არგანტი – ორას ოქროს?

სკაპენი – დიახ, მეტს არა!..

არგანტი – არა, არაფრის გულისათვის არ მივსცემ. ისევ ვიჩივლებ.

სკაპენი – კარგათ იფიქრეთ.

არგანტი – სწორეთ ვიჩივლებ.

სკაპენი – შე დალოცვილო, გინდათ, ერთი ვაი-ვაგლახი აიტეხოთ...

არგანტი – უნდა ვიჩივლო!

სკაპენი – კი, მაგრამ საჩივრისათვის ფული დაგჭირდებათ; უწყებისათვის ფულიც უნდა გადახადოთ, ვექილობისათვის – ფული, გადასაწერი – ფული, საქმის დასაჩქარებლათ – ფული, ლერბის ქალაღში – ფული და ყოლიფერში ფული, ერთის სიტყვით, სულ ფული და ფული! ახლა, რასაც ადვოკატი წაგაგლეჯს, იმას აღარ ანგარიშობთ? თქვენ როგორც გნებავდეთ, ბატონო, მაგრამ ჩემი აზრით კი სჯობია, რომ იმ შეჩვენებულს მისცეთ, რასაც თხოულობს და გაათავოთ.

არგანტი – როგორ! ორასი ოქრო? არასოდეს!

სკაპენი – რასა ბრძანებთ, უფრო მოგებას არ იქნებით? მე ეგეები სულ წაანგარიშები მაქვს: ღმერთს გეფიცებით, ორასი ოქრო რომ გადახადოთ, ორასს კიდევ მოგებას დარჩებით, თორემ, თუ სუდის წესით დაიწყეთ საქმე, ერთი-ორათ უარესი დაგემართებათ. სხვა უსიამოვნობას გარდა, ფულათ ორი იმდენი ხარჯი მოგივათ. დამერწმუნეთ, რომ მორიგება აჯობებს. სამასი ოქროს გადახდა სჯობია იმ ადვოკატებთან, იმ ურიებთან საქმის დაჭერას.

არგანტი – ფეხებზედ მკიდია სულ ყოლიფერი... ახლავ ადვოკატს მოვძებნი და, ჯინზედა, სირცხვილს კი არა ვსჭამ...

სკაპენი – თქვენი ნება გახლდესთ. მე თქვენს ადგილზედ სხვებ გავათავებდი მაგ საქმეს...

არგანტი – და მე კი არასოდეს არ მივსცემ ორას ოქროს...

სკაპენი – აი, ის ავაზაკი, ის გიჟი, რომელზედაც წელან მოგახსენებდი.

ბამოსვლა მიცხრა

არგანტი, სკაპენი და სილიბისტრო
(სხვანაირათ მორთული)

სილიბისტრო – სკაპენო! შენს გაზდას, ერთი მიჩვენე სადმე არგანტი, ოქტავის მამა!..

სკაპენი – რათ გნებავსთ, შენი ჭირიმე?

სილიბისტრო – მე მითხრეს, ჩივილს აპირებსო, რომ მით, ეგება, ჩემი დის ჯვარდანერილობა მოშალოს, გააუქმოსო.

სკაპენი – მაგისი რა მოგახსენოთ, შენი ჭირიმე, აპირობს მოშლას თუ არა, მაგრამ ეს კი ვიცი, რომ ორასი ოქროს მოცემას არ გაპირობს. ამბობს, რომ ბევრიაო.

სილიბისტრო – ვაი დედამისს! ცოცხალს არ გადავარჩენ! სულ ლუკმა-ლუკმა ავკუნავ, გულის ჯავრს ამოვიყრი და მერე, გინდა, ასო-ასო დამხერხონ, არ მენაღვლება. (არგანტი ცახცახით, რომ არ შენიშნონ, სკაპენს ეფარება).

სკაპენი – შე დალოცვილო, განა მართალი კი ნუ გგონიათ: ოქტავის მამა მაგრე ძალიანაც არ შეგიშინდებათ.

სილიბისტრო – სსსუ! ხმა ჩაინყვიტე! მოვჰკლავ! სულს ამოვანდენ! გოჭივით გამოვჭრი ყელს! ნეტავი ახლა ის აქ იყოს. მალე მტერი მოგიკვდეს, მალე მე იმას ამ ხმლის წვერზედ ავაგებდი!.. (დაინახავს არგანტს) ეს ვინ იხრუკება აგერ?..

სკაპენი – ეგ ის არ გახლავსთ, შენი ჭირიმე! ის არ არის.

სილიბისტრო – ეგება მის მეგობართაგანი იყოს?!..

სკაპენი – რა ბრძანებაა. მეგობარი კი არა და, მისი დაუძინებელი მტერია.

სილიბისტრო – მტერი? ეგ სასიხარულოა ჩემთვის. მაშ, თქვენ მტერი ბრძანდებით იმ ძაღლის, იმ არგანტის? განა?

ს კ ა პ ე ნ ი – სწორეთ! სწორეთ! აკი მოგახსენებთ.
ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – (ხელს აწოდებს არგანტსა) ხელი მიბოძეთ! პატიოსანს სიტყვას გაძღვეთ და გეფიცებით ამ ხმაღზედ, რომელიც მუდამ ზედ მკიდია, რომ მე თქვენ დღესვე გადაგარჩინთ იმ თქვენს მტერს. ფიქრი ნულა გექნებათ.

ს კ ა პ ე ნ ი – კი, ბატონო, მაგრამ ჩვენში კანონი ნებას არ მოგვცემს მაგვარი მოქმედებისას.

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – მე მაგას არ დავსდევ, არაფრის არ მეშინიან.

ს კ ა პ ე ნ ი – კი, მაგრამ, ობოლი ხომ არ არის; იმასაც ჰყავს ნათესავები, მეგობრები და ერთგული მოსამსახურეები!.. ვინ მიგიშვებს იქამდი!..

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – რაო? აქ მომგვარეთ ყველა! მობრძანდენ! (ამოიღებს ხმალს) დაჰკა! სადა ხართ, თქვე თავს ლაფდასხმულეობო? მობრძანდით ჯარათ, ერთათ სულ ყველა! ავაზაკებო, თქვენა! ნახავთ თქვენ თვალის სეირს! როგორ ბედავთ ჩემ შებმას? მაშ, დაჰკა! ნუ ზოგავ! (ხან მარჯვნივ იქნევს ხმალსა და ხან მარცხნივ) გაჩერდით! სთხლიშე მაგრა!.. კიდევ, კიდევ! კიდევ! მაგრე! ჩეხე სულ ლუკმა-ლუკმა. შებრალების დრო აღარ არის! უჭირე, მარჯვნივ! მარცხნივ! მე თქვენ გასწავლით ომს, როგორც უნდა. მარჯვეთ, ბიჭებო! აბა! ჰო, შეშინდით? ნახდით, თქვე მხთლებო, თქვენა? აგრე დაგემართებოდათ, აგრე გიზამდით, არ იცოდით? მაშ, რავა გეგონათ? ვინ გეგონეთ მე? დაჰკა კიდევ! სთხლიშე, ნუ ზოგავ! აქ! იქით! ბარაქალა! გამაგრდი! ასე ვიცი მე! მე გახლავარ ეს! გიფრინეთ წინ თუ არა! ჰა?..

ს კ ა პ ე ნ ი – რას ჩადიხართ, თქვე დალოცვილო, ვერა ჰხედავთ, რომ აქ ჩვენ მეტი არავინ არის?!

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – მე თქვენ გასწავლით ჭკუას, თქვე ყურუმსალეზო, თქვენა! (მიღის).

გამოსვლა მათი

ს კ ა პ ე ნ ი და ა რ ბ ა ნ ტ ი

ს კ ა პ ე ნ ი – ახლა? ვერ ნახეთ ორასი ოქროს გულისათვის რამდენი კაცი დაჩეხა? რაც გენებოსთ, ის ქენით!.. ღმერთმა ქნას, რომ მაგ ორას ოქროს გაემდიდრებოთ...

ა რ გ ა ნ ტ ი – (თრთის) სკაპენო! არ გესმის, სკაპენო!

ს კ ა პ ე ნ ი – რა გნებავსთ?

ა რ გ ა ნ ტ ი – თანახმა ვარ, რომ მივცე ორასი ოქრო.

ს კ ა პ ე ნ ი – ან ამდენს ხანს რას უყურებდით!

ა რ გ ა ნ ტ ი – წადი, მონახე ის შეჩვენებული, ახლავე მისცემ იმ ფულებს. კარგი, რომ ფულებიც თანა მაქვს.

ს კ ა პ ე ნ ი – მაშ, მე მგონია, უკეთესი იქნება, რომ ფულე-ბიც მე გამატანოთ, თორემ თქვენ რომ თითონ ნახოთ, არ ივარგებს. ერთი რომ წელან გადაუფიცეთ თქვენი ვინაობა და მეორეც ისა, რომ თქვენ თუ დაგინახათ, შესაძლებელია, აღარ დაგჯერდესთ ორასს ოქროს და მეტი მოინდომოს.

ა რ გ ა ნ ტ ი – ეგ კი მართალია, მაგრამ ჩემის ხელით რომ მიმეცა, უფრო მიაშებოდა.

ს კ ა პ ე ნ ი – როგორ, მე არ მენდობით, თუ?

ა რ გ ა ნ ტ ი – ნდობით კი გენდობით, მაგრამ...

ს კ ა პ ე ნ ი – მაგრამ რაო? ამ ორში ერთი უნდა იყოს, ან პატიოსანი და სანდო კაცი ვარ და ან არა. ეგება ის გეგონოსთ, რომ მე თქვენი მოტყუება მინდოდეს? ეგება ჰფიქრობდეთ, რომ თქვენი და ჟერონტის დამოყვრების წინააღმდეგ ვიყო როგორმე? თქვენც ეჭვი აიღეთ ჩემზედ? ამას კი არ მოველოდი! ღმერთმა მშვიდობა მოგცესთ, რაც გენებოსთ, ისა ქენით, მე აღარ გავერევი.

ა რ გ ა ნ ტ ი – აჰა, ფულები! წაიღე!

ს კ ა პ ე ნ ი – რათა, ბატონო? რა ჩემი საქმეა? არ გირჩევთ, რომ მენდოთ. სხვა ვინმე მონახეთ.

ა რ გ ა ნ ტ ი – კარგია ერთი, წაიღე და!

ს კ ა პ ე ნ ი – არა, არ წავიღებ. თქვენ არ უნდა მენდოთ! ვინ იცის, ეგება, მე თქვენი მოტყუება მინდა, რომ ფული ჩემთვის წავიღო.

ა რ გ ა ნ ტ ი – წაიღე, თუ ღმერთი გწამს, ოღონდ ის დავიდარაბა კაცი კი მომამოხრე თავიდან.

ს კ ა პ ე ნ ი – ჯავრი ნუ გაქვს, ყველაფერს გავაკეთებ, სულელი არც მე გახლავარ!

ა რ გ ა ნ ტ ი – მე კი ჩემს გზას დავადგები, შინ წავალ ჩემთვის.

ს კ ა პ ე ნ ი – მეც ეხლავე იქ გიახლებით. (მარტო) ერთი კი გავძმარე, ახლა მეორეს უნდა მივჰყო ხელი. აი, ისიც აგერ მოდის. რალაც ეშმაკათ ერთიმეორეზე თვითონვე პირაქეთ ჩემთან მოდიან.

გამოსვლა მითარმიატა

ს კ ა პ ე ნ ი და ჟ ე რ ო ნ ტ ი

ს კ ა პ ე ნ ი – (თითქო ვერ ჰხედავდეს ჟერონტს, გარბის და გამორბის გამწარებული) ღმერთო! საბრალო ჟერონტი! რა უნდა ჰქნას კაცმა?

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – მგონი, ჩემს სახელს ახსენებს! ნეტავი რას აუშფოთებია ასე?

ს კ ა პ ე ნ ი – არავინ არის ქრისტიანი, რომ მასწავლოს, სად არის ჟერონტი?

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – რა ამბავია, სკაპენ, რა დაგმართანია?

ს კ ა პ ე ნ ი – (ვითომ ვერ ჰხედავს და არც ესმის, გარბის და გამორბის) სად უნდა ვნახო, რომ ეს მოულოდნელი უბედური შემთხვევა ვაცნობო!

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – (დასდევს სკაპენს) რა ამბავია! არ იტყვი?

ს კ ა პ ე ნ ი – (დარბის) ტყუილა ვეძებ აქეთ-იქით, არსად არა სჩანს.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – კაცო, ვერა მხედავ, აგერ არა ვარ!

ს კ ა პ ე ნ ი – სად დაკარგულა, ღმერთო ჩემო, რა ქნას კაცმა?

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – (აჩერებს) შე თვალდამდგარო, ვერა მხედავ, თუ რავაა შენი საქმე!

ს კ ა პ ე ნ ი – ახ, ჩემო ხელმწიფე-ბატონო! რამდენი ხანია, გამწარებული დაგეძებთ.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ერთი საათია, რაც დაგდევ და არა მეშველა-რა! რა მოხდა?

ს კ ა პ ე ნ ი – რა, ჩემო ბატონო, და...

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – რა?

ს კ ა პ ე ნ ი – თქვენი ვაჟი...

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – რა დეემართა?

ს კ ა პ ე ნ ი – საშინელს ცუდსა და მოულოდნელს მდგომარეობაში ჩავარდა.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – როგორ?

ს კ ა პ ე ნ ი – დიდი ხანი არ არის, რაც თქვენს ვაჟს შეევხვდი, რომელიც რალაც თავის გუნებაზედ ვერ იყო, რადგანაც თქვენ მიგიყენებიათ რალაც უსიამოვნება და მეც შიგ გაგირევივართ, არ ვიცი კი რათა! და რომ სევდა გულს გადაჰყროდა, ნავთსაყუდლისაკენ გავისეირნეთ. იქ ერთი ლამაზი და საუცხოვო გემი შევნიშ-

ნეთ. ამ გემის პატრონი ერთი ვილაც ახალგაზდა და დარბაისლური შეხედულობის თათარი იყო: მიგვიწვია გემზე და ათასის ალერსისა და ზრდილობიანის მოქცევის შემდეგ გაგვიმასპინძლდა სხვადასხვა საიასალო ხილებითა და ღვინოებით.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – მერე რა ვუყოთ, მად უსიამო არა არის-რა.

ს კ ა პ ე ნ ი – მოითმინეთ, ბატონო! გაიგონეთ, მერე რა მოხდა. ჩვენ გახურვებულს ლხინსა და შექცევაში ვერ შევნიშნეთ, რომ გემი მოხსნეს და შიგ შეგვაცურვეს შუაგულ ზღვაში. მაშინ კი მე ნავზედ გადმომსვა იმ შეჩვენებულმა თათარმა და ასე დამაბარა თქვენთან, რომ თუ ახლათ-ახლავე ხუთასი ოქრო არ გამოგიგზავნიათ ჩემთვის, ამ თქვენს შვილს ალჟირში ამოვაცოფინებ თავსაო.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – რაო? დალახვროს ღმერთმა! ხუთასი ოქროვო?..

ს კ ა პ ე ნ ი – დიახ, შენი ჭირიმე! და ორი საათის მეტი ბორჯათაც არ მომცა.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – დაუკლავარ! დაუკლავარ იმ შეჩვენებულ თათარს!

ს კ ა პ ე ნ ი – ახლა, შენი ჭირიმე, თქვენ იცით, როგორ მალე უშველით და გამოიხსნით იმ თქვენ სატრფო შვილს.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – არა, რა ეშმაკათ მირბოდა გემზედ, რა უნდოდა?

ს კ ა პ ე ნ ი – ჩვენ რა მოგვაფიქრებებოდა, რომ იმასთან ხათაბალას გადავეკიდებოდით?!

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – გასწი, სკაპენო, მიდი და უთხარი იმ თათარს, რომ ახლათ-ახლავე გიჩივლებ-თქო.

ს კ ა პ ე ნ ი – რასა ბრძანებთ, ზღვაში საჩივარი ვის გაუგონია? აბა, იფიქრეთ, რასა ბრძანებთ მაგას!

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – არა, რა ეშმაკათ მიდიოდა იმ გემზედ, რა უნდოდა?

ს კ ა პ ე ნ ი – ეტყობა, რომ იმ ბედისა ყოფილა, შენი ჭირიმე.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – გესმის, სკაპენო, ერთი საქმე უნდა მიყო და დამავალო!

ს კ ა პ ე ნ ი – რა, შენი ჭირიმე?

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – მიდი იმ თათართან, უთხარი, რომ ჩემი შვილი გამოუშვას და შენ კი იქ დარჩი, სანამ მე ფულებს მოვაგროვებდე.

ს კ ა პ ე ნ ი – ეჰ, შე დალოცვილო! ნეტავი მაგას რასა ბრძანებთ! განა ისე სულელი გგონიათ ის თათარი, რომ ჩემისთანა უბრალო კაცში გასცვლის თქვენს შვილს? ფასი არ იცის თუ?! როგორ არა! აგრე უთხარით და დაგიშაბავსთ!

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – არა, რა ეშმაკათ მიდიოდა იმ გემზედ, რა უნდოდა?!

ს კ ა პ ე ნ ი – რა იცოდა, ბატონო, თუ ეს საქმე მოუვიდოდა. კარგია, დაეჩქარეთ, ბატონო, თორემ იმ თათარმა მხოლოდ ორი საათი მოგვცა ბორჯათ.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – როგორ ამბობ, რამდენს ითხოვს?

ს კ ა პ ე ნ ი – ხუთას ოქროს.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ხუთას ოქროს! არც ხატი სწამს, არც ჯვარი, იმ შეჩვენებულსა?

ს კ ა პ ე ნ ი – თქვენ გინდათ, რომ თათარს ჯვარი სწამდეს?

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – არა, ერთი მითხარით, იცის კი, ხუთასი ოქრო რას შეადგენს?

ს კ ა პ ე ნ ი – კი, ბატონო, ას ორმოცდაათი თუმანი, ასე მოგახსენებთ, შენი ჭირიმე.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – მერე, ალა-ალათ საშოვნი ჰგონია იმ ყურუმსალს ეგ ფულები? კერაში ხომ არ ითხრება?

ს კ ა პ ე ნ ი – განა არ მოგეხსენებათ, ისინი იმისთანა კაცები არიან, რომ შებრალება არ იციან ადამიანის!

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – არა, რა ეშმაკათ მიდიოდა იმ გემზედ, რა უნდოდა?

ს კ ა პ ე ნ ი – კარგი! კარგი! ნუ დაივიწყებთ, რომ მხოლოდ ორი საათი გვაქვს ბორჯი, დაეჩქარეთ.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – დაიჭი, ჰა, ჩემი ყუთის გასაღები.

ს კ ა პ ე ნ ი – მერე, შენი ჭირიმე!

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – როცა იმას გააღებ...

ს კ ა პ ე ნ ი – კარგი.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – მარცხნივ ნახავ დიდ კლიტეს, ჩემი დიდი ზანდუკის გასაღებს და ის ამოიღე.

ს კ ა პ ე ნ ი – მერე?

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – რაც იქ ჩემი ძველი ტანისამოსი იყოს, გაყიდე და მითი გამოიყიდე ჩემი შვილი.

ს კ ა პ ე ნ ი – ხომ არ ჰბოდავთ, ბატონო! იმ ტანისამოსში ოც მანეთსაც არავინ მოგცემს და მასთანაც, რაღას დროში მოესწრობა, რომ კიდევ ღირდეს! განა აღარ გახსოვთ, რომ დრო ცოტალა გვრჩება?

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – არა, რა ეშმაკათ მიდიოდა იმ გემზედ, რა უნდოდა?

ს კ ა პ ე ნ ი – ნეტავი ტყვილა-უბრალთ დროს არ ჰკარგავდეთ! დაანებეთ თავი იმ შეჩვენებულ გემს და იმას ეცადეთ, რომ დრო

არ დაჰკარგოთ და საუკუნოთ არ გამოეთხოვოთ თქვენ სასურველ შვილს. ახ, ჩემი საბრალე ბატონის შვილო! ვაითუ ეს არის, ამ წამში აღჟირისაკენ გაკვრევიეს თავი, ზღვაში მიგაცურვებენ და მე კი აღარაოდეს აღარ მელირსება თქვენი ნახვა! ღმერთია გულთამხილავი, რომ ჩემ მხრით არაფერი ღონე დამიკლია და, თუ ვერ გამოგისხენით, ეს მამიშენის ბრალია, რომელსაც სულ არა ჰყვარებიხარ, თორემ ჩემი არა.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – მოიცადე, სკაპენო! მე წავალ და ვიშოვნი სადმე იმ ფულებს.

ს კ ა პ ე ნ ი – აბა, დაეჩქარეთ ბატონო, თორემ ვაითუ დაგვიგვიანდეს.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – რამდენს ამბობ შენ, ოთხას ოქროს?

ს კ ა პ ე ნ ი – არა, ხუთასს მოგახსენებთ.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ხუთასს?

ს კ ა პ ე ნ ი – დიახ, შენი ჭირიმე!

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – არა, რა ეშმაკი მიარბენინებდა იმ გემზედ, რა უნდოდა?

ს კ ა პ ე ნ ი – მართალი ბრძანებაა, მართალი, მაგრამ დროს რალათ ჰკარგავთ?

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – არა, რა ეშმაკათ მიდიოდა იმ გემზედ, სხვა ადგილი ველარსად ამოიჩრია სასეირნოთ?

ს კ ა პ ე ნ ი – მართალს ბრძანებთ მაგას, აბა, მალე, რაღას უცდით?

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ახ, ის შეჩვენებული გემი!

ს კ ა პ ე ნ ი – იმე! არ ჩააკვდა ამ გემს!

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ყური მიგდე, სკაპენო, ახლა გამახსენდა, ეს-ეს არი, ახლა მივიღე სწორეთ მაგდენი ოქრო, მაგრამ იმას კი არ მოველოდი, თუ ასე მალე გამიქრებოდენ ხელიდან (ამოიღებს ქისას და გაუშვერს სკაპენს) ჰაა, წაიღე და გამოიყიდე ჩემი შვილი.

ს კ ა პ ე ნ ი – (უნდა ჩამოართვას) ბატონი ბრძანდებით!

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – (კიდევ აძლევს ქისას, არც აძლევს) უთხარი იმ თათარს, რომ ის ღვთის რისხვა რამ ყოფილა.

ს კ ა პ ე ნ ი – (ხელს აწვდენს) ბატონი ბრძანდებით!

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – (აძლევს ქისას) ავაზაკი რამ ყოფილა.

ს კ ა პ ე ნ ი – დიახ.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – (ვითომც უნდა მისცეს) უსინდისო, მცარცველი!

ს კ ა პ ე ნ ი – მაგრე ვეტყვი! აღარაფერს აღარ დაუფარავ!

სკაპენის ცულლუტობა

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ყოვლის უსაფუძვლოთ მართმევს ამ ხუთასს ოქროს.
ს კ ა პ ე ნ ი – ცხადია, ცხადი.
ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ასეთიც დამართოდეს, რომ გულზედ დადგო-
მოდეს ეს ფულები! შიგ ყელში გახირობოდა!
ს კ ა პ ე ნ ი – ძალიან კარგი იქნება.
ჟ ე რ ო ნ ტ ი – და თუ ღმერთი შემენია და ჩავიგდე როდისმე
ხელში, ვაყურები მის სეირს, იმას კი გაურიგებ საქმეს!
ს კ ა პ ე ნ ი – თქვენ კარგათ ბრძანდებოდეთ, მაგას ყოლიფერს
თვითო კაკლათ გადავსცემ...
ჟ ე რ ო ნ ტ ი – (ქისას ჯიბეში იღებს) გასწი, გასწი და მალე გამოიყ-
იდე ჩემი შვილი!
ს კ ა პ ე ნ ი – (მისდევს ჟერონტს) ჰერიჰა, ბატონო!
ჟ ე რ ო ნ ტ ი – რალა გინდა კიდე?
ს კ ა პ ე ნ ი – ფულები რა უყავით?
ჟ ე რ ო ნ ტ ი – განა არ მომიცია?
ს კ ა პ ე ნ ი – არც კი გიფიქრიათ. ისევ ჯიბეში ჩაიდევით.
ჟ ე რ ო ნ ტ ი – გულის ყური დამეკარგა.....
ს კ ა პ ე ნ ი – ასე ჰგავს.
ჟ ე რ ო ნ ტ ი – არა, რა ეშმაკი უნდოდა იმ გემზედ, რა მიარ-
ბენიებდა? ის დასაწვავი და დასალუპავი გემი! ის შეჩვენებული
თათარი!.. ჯანაბას მისი თავი და ტანი!..
ს კ ა პ ე ნ ი – (მარტო) ძალიან არ გაამწარა, შეაფუცხუნა ამ
ხუთასმა ოქრომ?! ძლივს არ გამოვტყუე? ასე მოგიხდება, შე ბერო
კაცო, შენა! ეს რა არის! კიდე უარესს გიზამ; დამასმინე შენ შვილს,
მაგრამ, თუ კაცი ვყოფილვარ, მე შენ გადაგიხდი!

ბამოსვლა მითორება

ო ქ ტ ა ვ ი, ლ ე ა ნ დ რ ი და ს კ ა პ ე ნ ი

ო ქ ტ ა ვ ი – რა ქენი, სკაპენო? გაარიგე რამე?
ლ ე ა ნ დ რ ი – მეც ხომ გამირიგე საქმე?
ს კ ა პ ე ნ ი – (ოქტავს) აი, ორასი ოქრო; მამათქვენს დავსტყუე.
ო ქ ტ ა ვ ი – ოხ, ღმერთმა გიშველოს, ჩემო სკაპენო!
ს კ ა პ ე ნ ი – (ლენდროს) თქვენთვის კი ვერა გავარიგე-რა!
ლ ე ა ნ დ რ ი – (აპირებს წასვლას) მაშ, მომკვდარვარ და ის
ყოფილა, მე ზერბინეთას ჯავრს ველარ გადაურჩები.

სკაპენის ცულლუტობა

ს კ ა პ ე ნ ი – სად მიდიხარ? სად? მოითმინეთ! დახეთ, რა გულც-
მუტია!
ლ ე ა ნ დ რ ი – რალა გინდა?
ს კ ა პ ე ნ ი – გული დაიმშვიდეთ, თქვენი საქმეც გავაჩირალდნე.
ლ ე ა ნ დ რ ი – ახ, ხელახლად ვიცოცხლებ, ჩემო კარგო სკაპენო!
ს კ ა პ ე ნ ი – მხოლოდ იმ პირობით გიკეთებთ ამ საქმეს, რომ
ცოტათი მამითქვენის ჯავრი ამომაყრევინოთ ცილის მოგონებისათვის.
ლ ე ა ნ დ რ ი – რაც გინდა, ჰქენი! თანახმა ვარ.
ს კ ა პ ე ნ ი – მონმეებთან.
ლ ე ა ნ დ რ ი – დიახ.
ს კ ა პ ე ნ ი – მაშ, კარგი, მიირთვი ეს თქვენი ხუთასი ოქრო.
ლ ე ა ნ დ რ ი – მე მივაშურებ და ახლავე გამოვიხსნი იმ ჩემს
ძვირფას ტყვეს.

მოქმედება მესამე

ბამოსვლა პირველი

ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა, გ ი ა ც ი ნ ტ ა, ს კ ა პ ე ნ ი და
ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – თქვენს საყვარლებს ჰსურსთ, რომ თქვენ
ერთად დაუხვდეთ და მე მისთვის გიახელით, რომ შეგატყობინოთ...
გ ი ა ც ი ნ ტ ა – (ზერბინეთას) იმედი მაქვს, რომ ორივე სია-
მოვნებით ავასრულებთ მაგ სურვილს. მე ძალიან მოხარული ვარ,
რომ ამისთანა მეგობარი შევიძინე და იმედია, რომ ჩვენი საყვარლების
ერთმანეთთან მეგობრობა ჩვენ ერთმანეთთან მეგობრულად დაგვა-
კავშირებს.
ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა – ჩემის მხრით, მე ყოველთვის მზათა ვარ, ვიკი-
სრო მეგობრობა, თუ პირაქეთაც მთხოვენ.
ს კ ა პ ე ნ ი – სიყვარულს?
ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა – მაგისი კი რა მოგახსენო?! მაგაში კი ცოტა
ვერ გახლავარ გამბედავი.
ს კ ა პ ე ნ ი – მე მგონია, რომ ჩემი ბატონიშვილის შესახებ კი
სხვა ანგარიში უნდა იყოს. რაც იმან თქვენთვის საქმეები ჩაიდინა,
მე მგონია, საკმაო იყოს, რომ თავი შეგაყვაროსთ.

ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა – რა მოგახსენო! მაგაში ვერა ვხედავ სიყვარულს და მსახურების სურვილს. მე ისეთი ხალისიანი ხასიათისა ვარ, რომ ხანდახან დაცინება მიყვარს ზოგიერთს რამეებზედ, და შენი ბატონი დიდი შემცდარია, თუ იმას ჰფიქრობს, რომ ერთი მხოლოდ ჩემი გამოყიდვა საკმაო იყოს მის შესაყვარებლათ. არა, სინამ არ შემირთავს, იცოდეს, ვერ დამისაკუთრებს, რომ უნდა ისე.

ს კ ა პ ე ნ ი – მაგას რალა თქმა უნდა... განა მაგაში ეჭვი გაქვსთ? რა ბრძანებაა. თქვენს ბედნიერებასა და პატივზედ თქვენზედ უფრო ის ჰფიქრობს. დარწმუნებული ბრძანდებოდეთ, რომ მაგ საქმეებში მეც არ გავერევოდი, თუ ჩემს ბატონის შვილს სულ სხვა ანგარიშები არა ჰქონდეს.

ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა – მჯერა თქვენი სიტყვა, მაგრამ მეშინია, ვაითუ მამამ შეგვიშალოს ხელი.

ს კ ა პ ე ნ ი – ფიქრი ნუ გაქვსთ! ისე მოვახერხებთ, რომ უკეთესი აღარ უნდოდეს.

გ ი ა ც ი ნ ტ ა – (ზერბინეთას) ჩვენის ბედის ერთნაირობამ კიდეც უფრო უნდა გაამტკიცოს ჩვენის მეგობრობის კავშირი: ჩვენ ორივეს ერთი და იმავე საქმის გვეშინიან.

ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა – თქვენი საქმე სულ სხვა არის: თქვენ ის უპირატესობა გაქვსთ ჩემზედა, რომ იცით თქვენი გვარიშვილობა, შეგიძლიანთ მშობლები მონახოთ, და რალაი ისინიც ხელს შეგიწყობენ, ადვილათ თავი გაიმართლოთ და საქმე გაირიგოთ. მე კი შემწეობას არსაიდან ველი. დარწმუნდით, რომ იმ კაცის სურვილი, რომელიც მხოლოდ ფულეებში ჰხედავს კეთილდღეობას, საუკუნოთ ბოლოს მოუღებს ჩემს ბედისწერას.

გ ი ა ც ი ნ ტ ა – მაგიერათ, თქვენ შეგიძლიათ დარწმუნებული იყოთ თქვენის საყვარლის თანაგრძნობაზედ, და მე იმედი არა მაქვს ჩემი ოქტავის: არა მგონია, რომ მისმა სიყვარულმა დიდი ხანი გასტანოს.

ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა – მისგან გულის აცრუვების ნუ გეშინია. თქვენ შეგიძლიათ, რომ თავი შეაყვაროთ და საუკუნოთაც დაჯაჭვოთ. ამ შემთხვევაში ყველას უარესი ის არის, რომ მშობლები ხელს უშლიან.

გ ი ა ც ი ნ ტ ა – ოხ, რატომ ყოველთვის გამარჯვებული არ არის ტრფიალი გული! სასიამოვნო მაშინ არის სიყვარული, თუ ხელს არავინ გიშლის.

ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა – შემცდარი ბრძანდებით მაგაში. უშფოთველი სიყვარული არც კი ვარგა. გაუსხლეტელი ბედნიერება კაცს თავს

აბეზრებს. ორივე უნდა გამოსცადოს კაცმა: ტკბილიცა და მწარეც. ცოტაოდენი ნალველი გულს ხანდახან არას სწყენს, რომ ბოლოს უფრო იამოს სიტკბო.

გ ი ა ც ი ნ ტ ა – აბა, ჩემო სკაპენო, ერთი მომიყევი, როგორ გამოალაღე ფულეები იმ შენ ძუნ ბებრუხანას? მაგითი ძალიან მასიამოვნებ.

ს კ ა პ ე ნ ი – მაგას, შენი ჭირიმე, სილიბისტრო მოგახსენებსთ, მე კი არა მცალიან! ცოტა ჯინი უნდა ამოვიყარო ერთი ვისმესი, ჩემდა სასიამოვნოდ, გული ვიჯერო.

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – ეჰ, თავი დაანებე, მაგაზედ ნულარას ფიქრობთ. არა, თვითონ შენ იფიქრე, რა საჭიროა?

ს კ ა პ ე ნ ი – ისე, ტყვილა. მე ძალიან მიყვარს მაგნაირი გაბედული ოინები.

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – დამიჯერე, თავი დაანებე.

ს კ ა პ ე ნ ი – გეუბნები, არ დავანებებ-თქო.

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – აბა, იფიქრე, რა ეშმაკი უნდა...

ს კ ა პ ე ნ ი – თვითონ შენ რა ეშმაკათ ჩამცივებისხარ? რა შენი საქმეა, რომ ერევი?

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – იცოდე, მოგხვდება.

ს კ ა პ ე ნ ი – ჩემმა ზურგმა ინალვლოს, შენ რა გენალვლება.

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – კისერიც მოგიტეხია... რა მენალვლება! რაც გინდა, ისა ჰქენი!

ს კ ა პ ე ნ ი – მაგისთანა ცოტა რამე ვერ შემაჩერებს. მე ძალიან მეჯავრებიან ის ლობიო კაცები, შიშით რომ ვერაფერ საქმეში ვერ ერევიან ხოლმე.

ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა – მაშ, ჩვენ თქვენი შემწეობის იმედი გვექნება.

ს კ ა პ ე ნ ი – მიბძანდით! მეც ეხლავ გიახლებით. ფრთხილათ კი იყავით! არავისთან რამე წაცდესთ, თორემ, თუ შემიტყვეს ჩემი ხრიკები, სასიამოვნოთ ველარ დამირჩება საქმე.

გამოსვლა მეორე

ჟ ე რ ო ნ ტ ი და ს კ ა პ ე ნ ი

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – აბა, სკაპენო, როგორ არის ჩემი შვილის საქმე?
ს კ ა პ ე ნ ი – თქვენმა შვილმა თავს უშველა, მაგრამ თქვენი საქმე კი ცუდათ არის. ასეთი საქმე დაგემართებათ, რომ მეტი აღარ

შეიძლება. უნდა გამოგიტყდეთ, ახლა რომ შინ ბრძანდებოდეთ, ათასჯერ უფრო დამშვიდებული მექნებოდა გული.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – რა მემართება?

ს კ ა პ ე ნ ი – ახლა, სწორეთ ამ ნამში, აჰ, გამწარებული გეძებენ აქეთ-იქით მოსაკლავათ...

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – მე?

ს კ ა პ ე ნ ი – დიახ.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ვინ დამეძებს?

ს კ ა პ ე ნ ი – ოქტავმა რომ შეირთო, იმ ქალის ძმა. მისი დის ქორწინების მოშლის მიზეზი იმას ის ჰგონია, რომ თქვენ გინდათ, მის შვილს თქვენი ქალი შერთოთ და გამწარებულს უნდა, რომ თავის გულის ჯავრი თქვენზედ ამოიყაროს! „ამ ჩემს გაუპატიურებას არ შევარჩენ, მაინცდამაინც უნდა მოვჰკლაო“, – იძახის თქვენზედ... მეგობრებიც თავისავით რეტიანები ჰყოლია; მისი არ იყოს, ისინიც აქეთ-იქით დაგეძებენ; მე თვითონ ჩემის თვალთა ვნახე სალდათები, გამვლელ-გამომვლელებს თქვენზედა ჰკითხავდნენ და ახლა ირგვლივ შემოერტყენ თქვენ სახლს, ასე რომ, საძრავი ღონე აღარა გაქვსთ. ველარც იქით ნაბრძანდებით და ველარც აქეთ. ტყვილა ნუ გაქანდებით, თორემ გიგდებენ ხელში.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ახა, ღმერთო! ახა, ღმერთო! რა უნდა ვქნა? რაღა მეშველება?

ს კ ა პ ე ნ ი – მეც ვერა მომიფიქრებია-რა, შენი ჭირიმე! ეს მართალი საქმეა, რომ მეც თავიდან ფეხებამდე ვინვი შიშით, სულ მაკანკალებს. მოითმინეთ..

(გაჰყურებს და ვითომ ვილაც კიდეც დაინახა შორს).

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ვაი!

ს კ ა პ ე ნ ი – არა, არა! არავინ არის, ნუ გეშინიან!

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ვერაფერს მოიგონებ, რომ მიშველო?

ს კ ა პ ე ნ ი – შეიძლება, რომ მოახერხოს კაცმა, მაგრამ, ვაითუ მისი გულისათვის ძალღივით გამგუდონ!

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ახ, ჩემო სკაპენო! დამიმტკიცე ერთგულეობა. ღვთის გულისათვის, ნუ მიმატოვებ.

ს კ ა პ ე ნ ი – ნეტავი რას მიბრძანებთ, შენი ჭირიმე! ისე მებრალებით, რომ აღარ შემიძლია თქვენს მტერს ხელგულდაკრეფილი შევჩერებოდე.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – აბა, თუ ღმერთი გნამს, და მერე მე ვიცი შენი პატივისცემა; ცოტა როგორც კი დაძველდება, ამ ტანისამოსს მაშინვე შენ გაჩუქებ.

ს კ ა პ ე ნ ი – მოითმინეთ. ერთი რამ მოვიგონე... ამ ტომარაში უნდა ჩაძვრეთ.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ვაიმე! (ვილაცას შენიშნავს).

ს კ ა პ ე ნ ი – არაფერია, ნუ გეშინიანთ! მე მოგახსენებთ, რომ ამ ტომარაში ჩანექით და გაუნძრეველად განაბეთ სული; მე ზურგზედ მოგიკიდებთ, ვითამ ტვირთი ხართ რამე, და ისე მიგიყვანთ სახლში, რომ შიგ შუაგულ მტრებში გავივლი. მერე იქიდან თვითონ ჩვენვე გამოუსიოთ იმათ დაიარაღებული კაცები! ხომ მიხვდით?

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – რა გგონია? ეგ ძალიან კარგი იქნება?

ს კ ა პ ე ნ ი – უკეთესი აღარ შეიძლება, თვითონ ნახავთ! (თავისთვის) დამაცადე, შე დანყვილილო ბებერო, და შენ გაყურებიებ შენ სეირს.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – რას ამბობ?

ს კ ა პ ე ნ ი – მე მოგახსენებთ, რომ სულ ერთიანათ ხელში ვიგდებთ ამ ჩვენ მტრებსა-თქო. აბა, ჩაძვერით და იცოდეთ კი, რომ იქიდან თავი არ ამოყოთ, არც გეინძრეთ, რაც უნდა დაგემართოსთ, თორემ...

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ფიქრი ნუ გაქვს, ჩემს კისერზე იყოს!

ს კ ა პ ე ნ ი – დამალეთ კარგათ. აი, აგერ მოდის ერთი ავაზაკი (ხმას იცვლის). „ეს რასა ჰგავს! ნუთუ ვერ მოვკლა ჟერონტი? ვინ გაბედავს, რომ დამიმალოს და არ მაჩვენოს მისი თავი? მიწა რომ გახვრიტოს და ქვესკნელში ჩაძვრეს, იქიდანაც კი ამოვიყვან ყურის „წიაქ-წიაქით“. (ჟერონტს, თავის ხმით) თავი არ ამოყოთ! (ხმას იცვლის) „ეს ვინა სდგას იქ ტომარამოკიდებული?“ რა გნებავსთ, ჩემო ბატონო? „ერთ ოქროს გაჩუქებ, თუ მასწავლი, სად შემიძლიან რომ ჟერონტი ვნახო?“ თქვენ ჟერონტს ეძებთ? „დიახ, იმ ღვთის რისხვას!“ მერე რათ გნებავსთ? „რათა მნებავს?“ დიახ, ნება მიბოძეთ, გკითხოთ. „მინდა, რომ ამ ჯოხით დავბეგვო“. თუ უკაცრავათ არ ვიქნები, მოგახსენებ, რომ ჟერონტი მაგრე ალა-ალა გასალახავი კაცი არ გახლავსთ. „ვინა? ის საძაგელი? ის პირუტყვი ჟერონტი?“ დიახ. უ. ჟერონტი არც პირუტყვი გახლავსთ და არც საძაგელი და გირჩევთ, რომ ცოტა ზდილობით ილაპარაკოთ იმაზედ! „როგორ ჰბედავ მის გამოსარჩლებას, შე საძაგელო, შენა!“ მე ვესარჩლები, როგორც კეთილსა და პატიოსანს კაცს. „მაშ შენ, გეტყობა, მისი მეგობართაგანი ხარ?“ დიახ, მეგობართაგანი გახლავარ. „კარგი დაგემართოს! სწორეთ მისი მეგობარი ხარ?“ გეუბნებით, რომ ვართქო! „მაშ, თუ მაგრეა, მომიცადე. შენ სეირს გიჩვენებ, ეს შენ, შე ძაღლო, შენ! ესეც კიდეც შენ!“ (ურტყამს ქერის ტომარას, ისე ჰყვირის,

თითქო იმას ურტყამდენ) ვაი! ვაი! ბატონო, შენი ჭირიმე, მაპატივეთ! ვაიმე, ვაიმე! მოვკვდი, ჩემო ხელმწიფე!.. ვაი, მოვკვდი, დედაჩემო! ჰოიმე! (სხვისი ხმით) „ახლა კარგი, ეს ასე გადაეცი ჩემ მაგიერ შენს ჟერონტის. მშვიდობით“. (თავს უკრავს) ოიჰ! ოიჰ! მომკლა იმ ღვთის პირისაგან წყეულმა!

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – (ამოყოფს თავს ტომრიდან) ოხ, სკაპენო, მეტი აღარ შემიძლიან.

ს კ ა პ ე ნ ი – (ავათმყოფის ხმით) ოჰ, ბატონო! დამამახინჯეს! რა საშინლათ მენვის ზურგის კანი, რომ იცოდეთ! გვერდები დამალენეს... ოჰ...

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – როგორ!.. სულ მე არ მირტყამდა?

ს კ ა პ ე ნ ი – არა, შენი ჭირიმე, მხოლოდ ჩემ ზურგზედ ტაფარიკაობდა.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – რას ამბობ, კაცო! განა მე ვერა ვგრძნობდი? ახლაც მთლად ერთათ გვერდები მიხურს.

ს კ ა პ ე ნ ი – არა-მეთქი, მოგახსენებ!.. შეიძლება, ჯოხის წვერი მოგხვდათ სადმე, თორემ თვითონ ჯოხს კი ჩემს ზურგზედ გაჰქონდა ბრაგაბრუგი.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – მაშ, ისე უნდა გამდგარიყავი განზედ, რომ ჩემამდი არ მოენია ჯოხს.

ს კ ა პ ე ნ ი – (ისევ ჩასვამს ჟერონტს ტომარაში) ფრთხილათ იყავი. აი, კიდევ ვილაც საეჭვო კაცი მოდის აგერ. (გამოიცვლის ხმას) „დალახვროს ღმერთმა! მთელი დღეა დავრბივარ გაბრაზებულივით და ვერსად ვერ შევხვდი იმ ეშმაკის გავარდნილ ჟერონტს!“ (თავის ხმით ჟერონტს) დაიმალეთ! კარგი! (სხვისი ხმით) „ეი! შენ, ძმობილო! ერთი მითხარი, ჟერონტი ხომ არსად გინახავს?“ არა, შენი ჭირიმე! არ მინახავს!.. „მართალი მითხარი! საჭიროა ჩემთვის. მინდა, რომ ერთი კარგა ლამაზათ შევახურვო ამ ჯოხითა და სამიოდე ეს ხმალიც უშიშვლო გვერდებში“. თქვენი რისხვა არა მქონდეს, არ ვიცოდე, სად იყოს! „მაგ შენ ტომარაში რა ინძრევა ეგა?“ არაფერი, შენი ჭირიმე! რა უნდა ინძრეოდეს?... „ვილაცა გყავს დამალული!“ სრულიადაც არა! „მე მინდა, რომ ხმალი შემოვჰკრა მაგ ტომარას“. (თავის მხრით) რას ხვანხვალობ, რომ ხვანხვალობ, შე დალოცვილო!.. (სხვისი ხმით) „მარვენე, რა არის მანდ!“ ვერ გიჩვენებთ. „რაო, ვერ მარვენებ?“ იქ თქვენი სანახავი არა არის-რა... „მე მსურს!“ მე მაინც ვერ გიჩვენებთ. „ვის უბედავ მაგას, შე წუნკის შვილო?..“ აქ, შენი ჭირიმე, ჩემი საგდალია, სხვა რა უნდა გახლდესთ! „მიჩვენე-მეთქი!“ არ გიჩვენებთ, რას

ჩამცივებხართ! „მე შენ ერთს კარგათ შეგზელ და“.. მე მაგისთანა ფახი-ფუხების არ მეშინია. „თუ არ მიჩვენებ და ესეც შენ“ (ურტყამს ტომარას). მოვკვდი, მოვკვდი, ვაიმე! ვაი, დედაჩემო! ბატონო, შენი ჭირიმე, მაპატივეთ!.. ვაი! ოიჰ!.. „ჰეე, აცა, აცა, გიამა? მაგრე გინდოდა შენ. ან მშვიდობით, მეორეთ ჭკუა ისწავლე...“

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – (თავს ამოყოფს) ოიჰ! ოიჰ!.. ნეტავი რათ აჯავრებდი ისე? განა ტკბილათ და თავმდაბლათ ვერ შეეხვეწებოდი? შენ სულ გადარეი!.. ოიჰ, ვკვდები, დედაჩემო!.. ოიჰ...

ს კ ა პ ე ნ ი – ოიჰ, მე კიდევაც გავთავდი და...

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – დალახვროს ღმერთმა, მაინც რომ არ აცილდა ამ ჩემს ზურგს!

ს კ ა პ ე ნ ი – (მალავს ტომარაში) ფრთხილათ იყავით! აგერ მოდის ერთი ჯარი სალდათებით. (სხვადასხვა ხმებით) „ჰეი! ჩქარა, ჟერონტი მონახეთ, დაძებნეთ ყველგან, არაფერთ დაგრჩესთ დაუჩხრეკელი, იქით-აქეთ მიიხედ-მოიხედეთ, ახლა სად წავიდეთ, მარჯვნივ? არა, მარცხნივ წავიდეთ, ის აჯობებს. ჰეი, აქეთ, აქეთ! არა, ისევ იქით!.. კაცო, აქ მოდით, აი, აგერ არის მისი მოსამსახურე. ეი, შენ, ავაზაკო, სად არის შენი ბატონი? აბა, გვითხარი მალე!“ ახ, თუ ღმერთი გნამს, თავი დამანებეთ! რა გინდათ ჩემგან! „გვითხარ, სად არის შენი ბატონი! მალე!“ ეჰ, თავი დამანებე-თქო, გეუბნებით... (ჟერონტს ამოუყვია თავი და გაშტერებით მიჩრებია სკაპენს) „თუ ახლავე არ გვიჩვენე, ახლავე სიკვდილზედ მიგაყენებთ!“ რაც გინდათ, ის მიყავით!.. სიკვდილს ვირჩევ და ჩემს ბატონს არ ვულალატებ... „მაშ, კარგი და, ესეც შენ!“ (მოუქნევს ჯოხს ტომარას და რომ შეხედავს ჟერონტს, გაიქცევა) ვააიმე!..
ჟ ე რ ო ნ ტ ი – შე შეჩვენებულო, შე ავაზაკო, შენ ცულლუტო, შე კაცის მკვლელო, ეს რა მიყავ?!.

გამოსვლა მისამი

ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა ლ ა ჟ ე რ ო ნ ტ ი

ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა – (ჟერონტის ვერ ხედავს და იცინის) ხა! ხა! ხა! ხა! სეირი თუ გინდა, სწორეთ ეს არის!

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – (ვერ ხედავს ზერბინეთას და სკაპენს მიჰყვირის) მოიცადე, მოგაგონებ. სულ ურმით გდევ, შე შეჩვენებულო, შე ღვთის რისხვავ, შენ...

ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა – (ვერ ხედავს ჟერონტს) ხა! ხა! ხა! სწორეთ სასაცილო ამბავია! ხა! ხა! რა სულელი ყოფილა ის ბერიკაცი. ღმერთო ჩემო! ხა! ხა! ხაჰ!..

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – მე მგონია, რომ აქ სასაცილო არა იყოს-რა!

ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა – რასა ბრძანებთ?

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – მე მგონია, რიგი არ იყოს, რომ დამცინით!..

ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა – თქვენ დაგცინით?

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – დიახ, მე...

ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა – რა ბრძანებაა, გულშიდაც არ გამივლებია! თქვენ ვინ გეცინით?

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – პირველი თქვენ. შიგ ცხვირ-პირში მაყრით სიცილს.

ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა – თქვენზე მე სრულიადაც არ ვიცი. ეს-ეს არის, ერთი სასაცილო ამბავი მითხრეს და ის მაცინებს. ის ამბავი მეც მეხება ცოტა, მაგრამ მაინც იმაზე უფრო სასაცილო საქმე ძნელათ მოხერხდება, რომელიც ახლა ერთმა ყმანვილმა კაცმა მამამისს უყო, ფული რომ დაეტყუებია. ძნელათ მოხერხდება!

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ფული რომ დაეტყუებია მამისათვის?

ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა – თუ გნებავს, მოგიყვებით. მე რასაც კი გავიგონებ, ძალიან მიყვარს, რომ სხვებთანაც ვიტიტინო ხოლმე.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ჰმ! ჰმ! აბა, ერთი გვიბრძანეთ, რა არის?

ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა – მე მგონია, არავის სავნებელი იქნეს, რომ მოგიყვებო! აი, რაშიდ არის საქმე! ჯერ უნდა მოგახსენოთ, რომ ეგვიპტელები რომ არიან, ბოშა დედაკაცები, ათასის ღლეტა-ცვეთით რომ ირჩენენ თავს და აქა-იქ დანანალობენ, რაღაც უცნაურათ, ბედმა ჩემი თავი იმათ ჩაუგდო ხელში. აქ, ქალაქში რომ მოვედით, ერთმა ყმანვილმა კაცმა მომკრა თვალი და მოვენონე!.. დამიწყო არშიყობა, რაღაც იმედი ჰქონდა, მაგრამ არა გამოუვიდა-რა!.. ნაუხდა ხრიკები... საქმე კიდევ იმან უფრო გაუძნელა, რომ მე თვითონ სხვის ხელში ვიყავი, ჩემდა თავათ ნება არაფრისა მქონდა. ბოლოს ეგვიპტელებმა, რომ შეატყვევს, იხრუკებო, სახსარი სთხოვეს ჩემში და ფასიც გადაუჭრეს. ჩვენდა საუბედუროდ, იმას ფული არა ჰქონდა და მამა კი ძალიან ძუნწი ჰყავდა. დალაზვროს ღმერთმა, არ იქნა, ვერ მოვიგონე მისი სახელი... მოიცადეთ, თქვენ ვერ დაასახელებთ იმ კაცს, რომელიც აქ სუყველას საშინელ საარაკო ძუნწათ მიაჩნიათ?

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ვერა.

ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა – მისი სახელი... რონტი... ო.. ორონტი... არა! ჟერონტი. დიახ, სწორეთ ასეა, ჟერონტი ჰქვია. რას მოგახსენებ-

ღით? ჰო, დღეს ეგვიპტელები სხვაგან მიემგზავრებოდნ და რომ მე საუკუნოდ არ დავჰკარგოდი ჩემ საყვარელს, თავისი მსახური მოიხმარა! იმის მსახურს მეც კარგათ ვიცნობ, სკაპენი ჰქვია! დაუფასებელი კაცი რამეა! ყოველი ქების ღირსია.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – (თავისთვის) ჰაი, შე საძაგელო, შენა!..

ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა – ახლა წარმოიდგინეთ, იმ მსახურმა რანაირათ გააცურვა ყინვაზედ ის სულელი ბერიკაცი. ხა! ხა! ხა! როცა გამახსენდება ხოლმე, არ შემიძლიან, რომ სიცილი მოვიკავო. იმან მონახა ის კრიჟანგი ბებერი ძალღი და უთხრა, რომ მე და შენი შვილი ნავთსაყუდელში ვსეირნობდით, ერთმა დარბაისელმა თათარმა თავის გემზედ მიგვიპატიჟა, გაგვიმასპინძლდა და ამასობაში შიგ შუაგულ ზღვაში მიგვაცემია თავიო. ბოლოს მე გადმომსვა ნავზედ, უკანვე გამომისტუმრა და ისე დამაბარა ჩემ ბატონთანო, რომ, თუ ხუთასი ოქრო ახლათ-ახლავე არ გამოგიგზავნია ჩემთვის შენის შვილის სახსრათ, გამოეთხოვე, – ალჟირში ამოვაცოფინებ თავსაო. ვერ წარმოიდგენთ, თუ რა მოუვიდა იმ ბერიკაცს: ერთის მხრით, შვილის სიყვარული ჰკლავდა და მეორეთი – სიძუნწე. იმ ხუთასი ოქროს გადახდას, ხუთასჯერ რომ ეკრათ გვერდებში ხანჯლის წვერი, ის ერჩია. არ იცოდა, რა უნდა ექნა; ისე იტანჯებოდა, რომ ათას რამეებს იგონებდა შვილის გამოსახსნელათ, ფულის მიცემას კი ვერ ჰბედავდა, ვერ ელეოდა. ხა! ხა! ხა!.. ხან ვითომც საჩივარს უპირობდა ზღვაში მცურავ გემს! ხა! ხა! ხა!.. სულ მოსამსახურეს ეხვეწებოდა, სანამ ფულებს მოვაგროვებდეთ, ჩემის შვილის მაგიერ შენ დარჩი გემზედ ამანათადო; ვითომ ატყუებდა რაღა. ხა! ხა! ხა! ხა! ხან ეხვეწებოდა, რომ ხუთას ოქროთ ჩემი ძონძები გაჰყიდეთ! ხა! ხა! ხა! თვითონ ბიჭიც ძლივს იჭერდა სიცილს ლაპარაკის დროს. საბრალო ძუნწი თურმე წამდაუნწუმ იძახოდა ცრემლის ღვრით: „არა, რა ეშმაკი უნდოდა იმ გემზედ! რა მიაბრბინებდა! აჰ, ის შეჩვენებული თათარი!“ და სხ. ბოლოს, ბევრის ცრემლებისა და ვაი-ვაგლახის შემდეგ... მაგრამ რა გემართებათ? თქვენ, მგონია, ეს ამბავი არაფრათ გეპირანებათ: განა სასაცილო არ არის თქვენთვის ეს ამბავი?..

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – მე მგონია, რომ ის ყმანვილი კაცი ხასიათგაფუჭებული და საძაგელია და მამამისიც, რომ ეკადრება, ისე დასჯის. იმ შეჩვენებულ ეგვიპტელ ქალს აყურებიებს, როგორ უნდა ოჯახის შვილების... გარყვნა! და შენ ველარ დამიძვრები ხელიდამ, შე ღვთის რისხვავ, სკაპენო!.. დღესვე თხასავით ჩამოგკიდებ, ავაზაკო. (მიდის).

სკაპენის ცულლუტობა

ბამოსვლა მეოთხე

ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა ლ ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – სად დაიკარგეთ? იცით, რომ ახლა, ეს-ეს იყო, თქვენის საყვარლის მამას ემუსაიფებოდით?

ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა – ბეჩა, რა ვიცოდი და მე კი სულ თვითო კაკ-ლად მოუყევი, რაც კი სკაპენმა უყო..

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – ახა, ღმერთო! ეგ რა გიქნიათ?

ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა – რა გაენყობა. სჩანს, აგრე უნდა მომხდარიყო! მასთანაც, იმან ინაღვლოს, თორემ მე რაო?

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – არა, მაინც რა გეხალისებათ, ვისაც კი შეეყრებით, ყველასთან ტიკტიკი? განა არ შეიძლებოდა, ენისთვის კბილები მოგეჭირებიათ?..

ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა – ერთი არ იქნებოდა? სხვისგან ხომ მაინც შეიტყობდა?

ბამოსვლა მესამე

ა რ გ ა ნ ტ ი – (სცენის იქით) ეი, სილიბისტრო!

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – (ზერბინეთას) სახლში ნაბრძანდით ახლავე. არ გესმისთ, რომ ჩემი ბატონი მეძახის? (ზერბინეთა მიდის).

ბამოსვლა მეექვსე

ა რ გ ა ნ ტ ი ლ ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო

ა რ გ ა ნ ტ ი – თურმე მაგისტანა პირობა გქონდათ შეკრული ავაზაკებს?! შენ, სკაპენო, და შენ, ჩემო საქებო ვაჟო, შეთქმული იყავი ჩემს გაცარცვაზედ? გინდოდით, რომ გაგეგვიყებოდა? ა? ისა გგონიათ, რომ შეგარჩენთ ამ ამბავს?

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – მე, შენი ჭირიმე, მაგ საქმეში ხელი დამიბანია და კიდევ ფიცით შემიდძლია მოგახსენოთ, რომ ფრჩხილის ოდენა ბრალიც არა მაქვს, მაგ საქმეში არც კი გავრეულვარ.

ა რ გ ა ნ ტ ი – არაფერია, მოიცადე და მე გავარჩევ მაგ საქმეს, გამოვიკვლევ. ის ნუ გგონიათ, რომ თვალეები ამიხვიოთ!..

სკაპენის ცულლუტობა

ბამოსვლა მეხუთე

ჟ ე რ ო ნ ტ ი, ა რ გ ა ნ ტ ი ლ ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ახ, ბატონო არგანტო! ვერა მხედავთ, რა საძაგელ მდგომარეობაშიდა ვარ?

ა რ გ ა ნ ტ ი – არც მე გახლავარ უკეთესში, ჩემო ბატონო!..

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – იმ შეჩვენებულმა სკაპენმა აკი ხუთასი ოქრო გამომტყუა.

ა რ გ ა ნ ტ ი – მაგ ავაზაკმა სკაპენმა მეც ორასი ოქრო დამტყუა.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ეგ კიდევ არაფერი, რომ მარტო ეგ ეკმარებია, მაგრამ მისთანა საქმე მიყო, გამოთქმისა მრცხვენიან, მაგრამ არ შევარჩენ კი...

ა რ გ ა ნ ტ ი – მეც პასუხს მოვსთხოვ!

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ოო! საარაკოთ გადავუხდი!.. სამაგალითოდ!..

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – (თავისთვის) თავს უნდა ვუშველო, თორემ ცუდათ მოვა ჩემი საქმე. თუ ღმერთი შემენია, მოვახერხე როგორმე და ერთი ვქუსლე აქედან...

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ეს ამან კიდევ თქვენი ჭირი წაიღოს, ბატონო არგანტო, მაგრამ ჭირი ყოველთვის ჭირს ეკიდება. იმედი მქონდა, დღეს ჩემს ქალს შევხვდებოდი, მაგრამ, ეს-ეს არის, ახლა გავიგე, რომ ის დიდი ხანია, კიდევაც გამოსულა ტარენტიდან და ვაითუ ზღვაშიდაც დამელუპა...

ა რ გ ა ნ ტ ი – ახა, ღმერთო ჩემო! ნეტავ რათა სტოვებდი ტარენტიში? განა არ შეგეძლო, რომ თანა გყოლოდა?

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – მაგისი ცოტა მიზეზი მქონდა, რომ დამეფარა ჩემი მეორე ცოლის შერთვა. მაგრამ ამას რას ვხედავ, შენა ხარ, ძიძავ?

ბამოსვლა მერვე

ა რ გ ა ნ ტ ი, ჟ ე რ ო ნ ტ ი, ნ ე რ ი ნ ა ლ ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო

ნ ე რ ი ნ ა – (მუხლებზედ ეხვევა ჟერონტს) ახ, ბატონო პანდოლიერო, როგო...

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – პანდოლიერს ნულა მეძახი! ჟერონტი დამიძახე.. ან მიზეზი აღარა მაქვს, რომ ჩემი ნამდვილი სახელი კიდევ დავფარო!

სკაპენის ცულლუტობა

ნ ე რ ი ნ ა – ღმერთო, შენს მადლს! თქვენ ვერ წარმოიდგენთ, ბატონო, თუ რა გვიყო მაგ სახელების არევ-დარევამ! სულ გზა და კვალი აგვირია და ხელი შეგვიშალა თქვენს ძებნაში.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ჩემი ცოლ-შვილი სად არის?

ნ ე რ ი ნ ა – თქვენი ქალიშვილი აქედან შორს არ გახლავსთ, მაგრამ ჯერ შეგვედროთ, რომ ჩემი დანაშაულობა მაპატივოთ: იმედი რომ დაგვეკარგა თქვენის პოვნის, თქვენი ქალი ავიყვანე და გავათხოვე.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ჩემი ქალი გაათხოვე?

ნ ე რ ი ნ ა – დიახ, ჩემო ხელმწიფე-ბატონო!

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ვის მიეცი?

ნ ე რ ი ნ ა – ერთის გამოჩენილის კაცის ვაჟს! ოქტავს... არგანტის შვილს!..

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ღმერთო, დაილოცა შენი სახელი!

ა რ გ ა ნ ტ ი – აბა, მოულოდნელი საქმე ეს არის!

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – წაგვიყვანე, მიგვიყვანე იმასთან ეხლავ!

ნ ე რ ი ნ ა – აბა, ბატონო, ამ სახლშიდ შებრძანდით და ის იქნება!

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – მაშ, წაგვიძეხი! აბა, მომყევით, ბატონო არგანტო, მომყევით..

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – აბა, საქმეც ამისთანა უნდა, ჰა!.. (არგანტი, ჟერონტი და ნერინა მიდიან).

გამოსვლა მეცხრე

ს კ ა პ ე ნ ი ღ ა ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო

ს კ ა პ ე ნ ი – ახალ ამბავს რას იტყვი, სილიბისტრო?

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – ახალ ამბავს ბარე ორს გეტყვი: პირველი, რომ ოქტავის საქმე კარგათ გაკეთდა: გიაცინტა ჟერონტის ქალი გამოდგა და ამგვართ, ორი მამების სურვილი ასრულდა. და მეორეც ისა, რომ ორივე ბერიკაცები გაბრაზებული არიან შენზედ, განსაკუთრებით ჟერონტი.

ს კ ა პ ე ნ ი – ეგ არაფერია! დარწმუნდი, რომ იმის რისხვას ადვილათ ავიცილებ.

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – აბა, ძმაო, სიფრთხილე გიჯობს. შვილები შეურიგდებიან თავიანთ მამებს და შენ რიყეზედ მიგაგდებენ.

ს კ ა პ ე ნ ი – შენ ნუ ნაღვლობ! მე იმათ მალე გავაყუჩებ!..

სკაპენის ცულლუტობა

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – თავს უშველო, სინამ სული კიდე გიდგას. ვერა ჰხედავ, აგერ მოდიან!

გამოსვლა მათა

ჟ ე რ ო ნ ტ ი, ა რ გ ა ნ ტ ი, ბ ი ა ც ი ნ ტ ა, ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა,
ნ ე რ ი ნ ა ღ ა ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – მოდი, ჩემო შვილო, მომეხვიე. ჩემი სიხარული მაშინ უფრო სრული იქნება, რომ შემეძლოს შენთან ერთად დედაშენის ნახვაც.

ა რ გ ა ნ ტ ი – აი, ოქტავიც კარგ დროს მოვიდა.

გამოსვლა მეთერთმეტე

ი ბ ი ნ ი ვ ე ღ ა ო ქ ტ ა ვ ი

ა რ გ ა ნ ტ ი – ჩქარა, აქ მოდი, შვილო, შენი ქორნილი...

ო ქ ტ ა ვ ი – აბა, მამა-ბატონო! აქ ზვეწნა აღარ გაგივით. დრო აღარ არის, რომ დაგიფაროთ... მეც თქვენთან მოვსულვარ და ეს არის...

ა რ გ ა ნ ტ ი – გამიგონე. ჯერ ხომ არაფერი არ იცი?

ო ქ ტ ა ვ ი – რაც საჭიროა ჩემთვის, კიდეც ვიცი.

ა რ გ ა ნ ტ ი – მე გეუბნები, რომ ჟერონტის ქალი...

ო ქ ტ ა ვ ი – არ მინდა და არ შევირთავ...

ა რ გ ა ნ ტ ი – როგორ არა, რომ...

ო ქ ტ ა ვ ი – ტყვილათ სიტყვებს ნუ ხარჯავთ, მე გადავსწყვიტე და..

ს ი ლ ი ბ ი ს ტ რ ო – (ოქტავს) გაიგონეთ ერთი და!

ო ქ ტ ა ვ ი – ხმა ჩაინწყვიტე! არაფერს არ გავიგონებ.

ა რ გ ა ნ ტ ი – შენი ცოლ...

ო ქ ტ ა ვ ი – თავს მოვიკლავ და ამ ჩემს გიაცინტას კი არ ვუღალატებ. (მიდის მასთან) რაც უნდა მიყოთ, მაინც ეს მეყვარება სიკვდილამდე და სხვა ცოლს კი არ შევირთავ!

ა რ გ ა ნ ტ ი – და კიდეც მაგას გაძლევენ. რა ცეტი რამ არის მართლა!..

გ ი ა ც ი ნ ტ ა – დიახ, ოქტავო. აი, მამაჩემი, მე რომ დავეძებდი. ახლა ხელის შემშლელი აღარავინ გვეყოლება.

სკაპენის ცულლუტობა

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – ნავიდეთ შინ, შვილებო, იქ უფრო თავისუფლათ ვიმხიარულებთ თქვენს ბედნიერებას.

გ ი ა ც ი ნ ტ ა – (ხელს აშვერს ზერბინეთაზე) ნება მიბოძეთ, მამა-ბატონო, რომ ამ ჩემ მეგობარს არ გავეყარო. ამას იმდენი საქებური თვისებები აქვს, რომ თქვენც თავს შეგაყვარებთ, როცა კარგათ გაიცნობთ.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – რაო! შენ გინდა, რომ ის გომბიო, რომელსაც შენი ძმა ეარშიყებოდა და რომელმაც შიგ ცხვირ-პირში სიცილი მომაყარა და ათასი სანყენი რამეები მითხრა, ჩემ სახლში შემოუშვა კიდევ?

ზ ე რ ბ ი ნ ე თ ა – ბოდიშს ვიხდი: ჩემს დღეშიდაც ვერ გავბედავდი მაგ ამბავს, რომ მცოდნოდა, თუ ის თქვენ იყავით. მე მხოლოდ ქვეყნის ხმით გიცნობდით და სხვისი ნათქვამით გსჯიდით.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – როგორ თუ ქვეყნის ხმით?

გ ი ა ც ი ნ ტ ა – მამა-ბატონო, იმ მიდრეკილებაში, რომელიც ჩემს ძმას აქვს ამასთან, ცუდი დასაზრახი არა არის-რა. ამის თავმდეები მე ვიქნები.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – კარგი დაგემართოს! მეტი აღარ უნდა! ეგება ისიც გინდოდეს, რომ ეგ ვილაც მანანნალა, უგვარტომოს შვილი შენ ძმას ცოლათ შევრთო?!

გამოსვლა მეთორმეტა

იზინივი და ლ ე ა ნ დ რ ი

ლ ე ა ნ დ რ ი – მამა-ბატონო! ნუ გამინყრებით მისთვის, რომ მე ვილაცა მიყვარს. ვისგან ეს გამოვიყიდე, იმათ მითხრეს, რომ ეს ქალი ამ ქალაქიდან არის და დიდი გვარის შვილს ეკუთვნისო! ოთხის წლის ყოფილა, რომ მოუპარავსთ. აი, სამაჯე, რომელიც დაგიმტკიცებთ ჩემს სიმართლეს და ეგება, თავის დროზედ ამის ნათესავე-ბიც მიგვაგნებოს.

ა რ გ ა ნ ტ ი – ძლიერო ღმერთო! ეს სამაჯე ჩემი ქალიშვილის არის.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – თქვენი ქალის?

ა რ გ ა ნ ტ ი – დიახ, აი, ეს არის ჩემი ქალი, ვიცანი! ვიცანი! შვილო, ჩემო შვილო!

გ ი ა ც ი ნ ტ ა – ღმერთო, დაილოცა შენი სახელი, ამდენი მოულოდნელი საქმე იქნება?!

სკაპენის ცულლუტობა

გამოსვლა მეცამეტა

იზინივი და კ ა რ ლ ი

კ ა რ ლ ი – ბატონებო, საარაკო შემთხვევაა! საარაკო!

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – რა ამბავია, რა მოხდა?

კ ა რ ლ ი – საბრალო სკაპენი!

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – მე ის ავაზაკი უნდა ჩამოვალრჩო, თოკზედ ჩამოვჭკიდო.

კ ა რ ლ ი – ვეღარ, შენი ქირიმე, ტყუილათ თავს ნუ შეინუხებთ. თქვენგან ჩამოლრჩობა იმ უბედურის დღის შვილს აღარ ეჭირვება; ერთის სახლის გვერდით, რომელსაც აშენებდენ, გაიარა იმ ცოდვის შვილმა. უეცრად გადმოვარდა ურო, დაეცა თავში და, ისე თქვენს მტერს გაუჭყლიტოს თავი, როგორც იმას გაუჭყლიტა. ასე რომ, ტვინი გარეთ დარჩა და თავის ხრიკი შიგნით. ახლა უნდა, რომ სიკვდილის წინეთ ცოტა რამ მოგახსენოს...

ა რ გ ა ნ ტ ი – სად არის?

კ ა რ ლ ი – აი, ბატონო, აგერ მოაქვს!

გამოსვლა მეთოთხმეტა

იზინივი და ს კ ა პ ე ნ ი შემოაქვთ მეკურტნეებს.

ს კ ა პ ე ნ ი – (თავშეხვეული) ვაი! ვაი! ბატონო, მხედავთ! ა! აჰ! რა უბედურ მდგომარეობაშიდა ვარ! რა ყოფაშიდ ჩავარდი? ვაი! ვაი! არ მინდოდა მოვმკვდარიყავი ისე, რომ შენდობა არ მომეთხოვა თქვენთვის. თუ რამე განყენინეთ ნებით ან უნებურათ როდისმე.. ვაი! ვაი! ბატონებო! ამ სიკვდილის წინეთ მაპატივეთ ღვთის გულისათვის, შემინდვეთ, საფლავში ნუ ჩამატანთ. ვაი, ვაი! განსაკუთრებით თქვენ გვედრებით, ბატონო არგანტო, და, ბატონო ჟერონტო! ვაიმე, ვაი დედავ, ვაი!..

ა რ გ ა ნ ტ ი – ღმერთმა შეგინდოს, მშვიდობითა და განსვენებით განუტევე სული.

ს კ ა პ ე ნ ი – ბატონო, მე მგონია, თქვენ ყველაზედ უფრო მეტი შეგცოდეთ ჯოხით.

ჟ ე რ ო ნ ტ ი – კარგია! ნულა იგონებ, მეც შემინდვია.

სკაპენის ცულუტობა

ს კ ა პ ე ნ ი – არა, ოხ, რა თავხედობა იყო თქვენი ჯოხით გალახვა!
ჟ ე რ ო ნ ტ ი – კარგი! კარგი! კარგი!
ს კ ა პ ე ნ ი – სინდისი არ მაძლევს ნებას, რომ განსვენებით
დავლიო სული. სულ ის ჯოხები მეჩვენებია.
ჟ ე რ ო ნ ტ ი – თუ ღმერთი გნამს, გაჩუმდი!
ს კ ა პ ე ნ ი – ოხ, ის შეჩვენებული ჯოხები, რომლითაც მე თქვენ
დაგჟეჟეთ.
ჟ ე რ ო ნ ტ ი – კარგი! მიპატივებია და არ გესმის!
ს კ ა პ ე ნ ი – ოხ, რა გულკეთილი და ღვთისნიერი ბრძანდე-
ბით, ჩემო ბატონო! სხვა რომ ყოფილიყო, თავის დღეშიდაც არ მაპა-
ტივებდა იმ ჯოხებს.
ჟ ე რ ო ნ ტ ი – კარგი, კარგი! მიპატივებია და რალა გინდა მეტი?
გათავდეს საქმე.
ს კ ა პ ე ნ ი – ოხ, ჩემო ხელმწიფე-ბატონო! ღმერთმა გადა-
გიხადოსთ. დიდ მადლს შერებით მაგით. მე ვგრძნობ, რომ ვრჩები.
მგონია, აღარ მოვკვდე.
ჟ ე რ ო ნ ტ ი – არა, შენ ავაზაკო, მხოლოდ იმ პირობით მიპა-
ტივებია, რომ ჩაძალდე.
ს კ ა პ ე ნ ი – ოხ, ღმერთო ჩემო! ოხ... ვაი, ვაი! ისევე ვკვდები,
მიშველეთ, თავო! თავო!
ა რ გ ა ნ ტ ი – ჩვენის სიხარულის გულისათვის, ბარემც სულ
აპატივე, ჟერონტო, და ის იქნება.
ჟ ე რ ო ნ ტ ი – კარგი, აგრე იყოს! ჯანი გავარდეს!
ა რ გ ა ნ ტ ი – ჩვენ ერთად წავიდეთ, ყველანი მხიარულათ
დავსხდეთ ვახშმათ და ლხინი გავსწიოთ.
ს კ ა პ ე ნ ი – (მეკურტნებს) თქვენ რალას გაჩერებულხართ?
წამილეთ, მეც უნდა სუფრაზე მოვკვდე.

ფ ა რ დ ა

[1873]

მირზა ფათალი ახუნდოვი

ხანის ეზიზი

კომედია ოთხ მოქმედებათ

მოქმედი პირნი:

სერაპის ხანი.

მირზა-ჰაბიბ – მისი ვეზირი.

ზიზა-ხანუმ – ვეზირის პირველი ცოლი.

შოლე-ხანუმ – მეორე, საყვარელი ცოლი.

ნისა-ხანუმ – შოლე-ხანუმის და, გაუთხოვარი.

ფარი-ხანუმ – ვეზირის დედა.

ჰაჯი-სალახ – ვაჭარი.

თემურ-ალა – ხანის ძმისწული.

რიზა – თემურ-ალას ძიძის შვილი.

ჰაჯი მასუდ – არაბი, ვეზირის მეორე ცოლის საჭურისი.

სელიმ-ბეგ } ხანის მოსამსახურეები.
ყადირ-ბეგ }

სამად-ბეგ – ფარეშების უფროსი.

მოქმედა პირველი

სცენა პირველი

მირზა ჰაბიბის სახლი: ვეზირი ზის პირველი ცოლის ოთახში, მუთაქაზე გადაწოლილია და მის წინ მოწინებთ გულხელდაკრეფილი ჰაჯი-სალახი დგას.

გამოსვლა პირველი

ვეზირი – ჰაჯი-სალახ! გავიგონე, რომ რეშთაში მიდიხარო... მართალია?

ჰაჯი – მართალი მოგხსენებიათ, ჩემო ბატონო.

ვეზირი – კეთილი! ჰაჯი-სალახ, მაშ, მიტომ გიხმე, რომ ერთი საქმე მაქვს მოსანდობი!

ჰაჯი – მიბძანე, შენი ჭირიმე! თქვენი ყურმოჭრილი ყმა არ გახლავარ?

ვეზირი – ერთი კარგი ძვირფასი ქათიბი უნდა შემიკერვინო რეშთაში. მაგრამ იმისთანა კი უნდა იქნეს, რომ მისი ცალი აღარსად მოიპოვებოდეს!.. ზარ-ბაფთი ცისფერი უნდა იყოს და თვითონ ქათიბ-საც ნაკერი არსად ეტყობოდეს, ისე რომ, თითქოს ერთიანათ ჩამოსხმულიაო; ორივე მხრით ოქროს ლილეები უნდა ექნეს ჩამოყოლებული, მაგრამ იცი, რა ლილეები? მტრედის კვერცხზე თუ არ მეტი, ნაკლები არცერთი არ უნდა იყოს და ირგვლივაც მარგალიტებით უნდა იყოს შემოჭედილი!.. აჰა, ეს ასი თუმანი და, თუ არ გეყოს, შენი ფული დაამატე და, რომ დაბრუნდები, გაგისწორდები. ხომ მალე დაბრუნდები?

ჰაჯი – ბევრი, ბევრი, ერთი თვე დამაგვიანდეს, მაგდენი საქმე მაინცდამაინც არ მაქვს-რა, შენი ჭირიმე. აბრეშუმის საყიდლათ გიანლებით და, რომ მოვრჩები, იქ რაღას დავუდგები? ნუ გამიწყობით, შენი ჭირიმე, და უნდა მოგახსენოთ: ზომას რომ აქვე მიბოძებდეთ, კარგი იქნება, თორემ, ვაითუ ის ქათიბი ან მოკლე მოვიდეს, ან გძელი, ან სრული, ან ვინრო და ჩემი ბრალი აღარ იქნება.

ვ ე ზ ი რ ი – არა უშავს-რა, ალალ-ბედზე შეჰკერონ, მაგრამ კარგი ნახელავი კი უნდა იყოს და, თუ ტანზე ვერ მოუვიდა, არ არგო, ვისიც არის, მერეც გადააკეთებს.

ჰ ა ჯ ი – თუ მაგრეა, ბატონო, უკეთესი არ იქნება, რომ საქათიბე, ოქროს ლილები და მარგალიტები აქ მოვიტანოთ და აქვე შევაკერვინოთ, პირდაპირ მის ტანზე გამოჭრილი, ვისთვისაც გნებავთ?

ვ ე ზ ი რ ი – ეჰ, ახირებული კაცი ხარ! ლაქლაქი რომ გიყვარს, აბა, ეგ არის! აქ რომ მოვატანო, იცი მერე, რა ალიაქოთი ატყდება?

ჰ ა ჯ ი – მაგისი კი რა მოგახსენოთ, შენი ჭირიმე!

ვ ე ზ ი რ ი – ჰოდა, საქმეც ეგ არის! მე ვიცი, თუ არ გაგაფრთხილე, წაგცდება სადმე და მოსვენებას აღარ მომცემენ. იცი, საქმე როგორ არის? ამ ორი თვის შემდეგ ჩვენი ახალ-წელიწადია: ნავრუზობა გვექნება და მე მივინდა, რომ იმ დღისთვის საჩუქარი მოვუმზადო ჩემ შოლე-ხანუმს. და, აქ რომ ის ქათიბი მისთვის გამოვანყებინო, მაშინ ზიბა-ხანუმიც ამიტყდება: მეც შემიკერეო და, სწორე გითხრა, მისთვის ხარჯის განწევა ფულის გადაყრა იქნება! აბა, რაღა ქათიბი მოუხდება ბებრუხას, მაგრამ ვინ დააჯერებს იმ დალოცვილს!.. აიჩემებს, მეც შემიკერეთო და, თუ უარი უთხარით, საყვედურებით გამომაყრუებს... მუდამ წუნუნითა და ჩივილით თავს გამილაყებს!..

ჰ ა ჯ ი – ეგ კარგი, ბატონო, მაგრამ, ვითომ შორიდან მოტანილს რომ ნახავს, მაშინ კი მოისვენებს? რატომ ჩემთვისაც არ მოატანიეთო, – არ იტყვის?

ვ ე ზ ი რ ი – აჰა, ღმერთო, რა ჭირს გადავეკიდე!.. რა ენანასული ყოფილა ეს კაცი!.. კაცო! ადამიანო! შენ რა გინდა?! რა შენი საქმეა ეგები?! შენ მხოლოდ ის აასრულე, რასაც გიბძანებენ! განა მაგდენსაც ველარ მოვახერხებ, რომ ზიბა-ხანუმი მოვატყუო როგორმე?! ვეტყვი, რომ ქათიბი ჩემმა დამ, გიდარხანის ცოლმა, საჩუქრათ გამოუგზავნა შოლე-ხანუმსა-მეთქი და მაშინ რაღა მიზეზი ექნება, რომ მე დამინყოს საყვედურები? ხომ გაიგე ახლა? მაგრამ, ვაი შენს დღეს, თუ ეს სადმე წაგცდენია!..

ჰ ა ჯ ი – აბა, რას ბრძანებ, შენი ჭირიმე?! მე როგორ გავბედავ, რომ თქვენი ოჯახის საიდუმლოება რამ გამოვამჟღავნო?

ვ ე ზ ი რ ი – მაშ, ახლა-კი შეგიძლია ნახვიდე. ღმერთმა მშვიდობის მგზავრობა მოგცეს!.. (ჰაჯი-სალახი სიმდაბლით თავს უკრავს და მიდის).

გამოსვლა მეორე

(ზიბა-ხანუმი შემოახეთქებს კარებს და შემოვარდება გააფთრებული ვეზირი შეკრთება)

ზ ი ბ ა-ხ ა ნ უ მ – ჰაი, გიდი!.. ქათიბს აკერვინებ შენი საყვარელი ცოლისთვის? სწორეთ რომ კარგი ქმარი ხარ! არც გემართლება შენი ცოლი საყვედურებს!.. რაო?! რაო?! მერე მე როგორ მიპირობ მოტყუებას?! ჩემმა დამ გამოუგზავნაო? მერე და, ვინ გინდა, მაგითი მოატყუო?! განა მე არ ვიცნობ შენს დას? ნამეტანი სიძუნწით ის დოქში რომ თაფლს ასხამს, ჭურჭელს გარედან ლოკავს და სხვისთვის ას-ას თუმნიან ქათიბებს გაიმეტებს?! ვიჰ! ვიჰ! ვიჰ!.. თქვენმა მზემ, კარგი მოგონებაა!..

ვ ე ზ ი რ ი – ქალო, რას ამბობ?! ხომ არ გაგიჟებულხარ?! რისი ქათიბი? ვისი საჩუქარი? ხომ არა გეზმანა-რა?!

ზ ი ბ ა-ხ ა ნ უ მ – არა, ბატონო, სიტყვას ბანზე ნუ აგდებ, თავს ნულა იკატუნებ! გავიგონე ყოლიფერი, შევიტყვე: ჰაჯი-სალახს რომ ელაპარაკებოდი, მე მაშინ კარებზე ვიყავი წამოყურებული და მესმოდა ყოლიფერი!.. ხა! ხა! ხა! ხა!.. მშვიდობაში, ბედნიერებაში მოახმაროს შენს ცოლს ღმერთმა ის ქათიბი!.. მაგრამ თემურ-ალას კი უნდა მიულოცოთ, რომ მისი საყვარელი, ახალ ქათიბში გამოჭიმიული, მოხდენილათ ჩაიკრავს გულში!..

ვ ე ზ ი რ ი – ჰეი! ჰეი! დედაკაცო! როგორ ბედავ მაგაებს?! ან მე როგორ მარცხვენ და ან ჩემ საყვარელ ცოლს როგორ სწამებ ცილს, შე ურცხვო, შენა!..

ზ ი ბ ა-ხ ა ნ უ მ – შენი შერცხვენა თუ მდომებოდა, ერთ საყვარელს მეც ავიჩენდი სადმე, მაგრამ შენი შემრცხვენიც და ლაფის დამსხმელიც შენი ცოლი, შენი საყვარელი შოლე-ხანუმი, რომ დღე და ღამე გულში ეკვრება თემურ-ალას!.. ვინ მოთვლის, რამდენჯერ ჩემი მოახლე თავზე წასწრებია იმათ?

ვ ე ზ ი რ ი – (გაფთრებული) მიჰქარავ! არც შენ დაგეჯერება და არც შენს მოახლეს!..

ზ ი ბ ა-ხ ა ნ უ მ – მარტო ჩვენ ხომ არ ვამბობთ, მთელმა ქვეყანამ იცის! შენ აგიბა თვალები და მოგაჯადოვა იმ უნამუსომ, თორემ სხვები განა ვერა ხედვენ? თავსა გჭრის ქვეყანაში და წვერ-ულვაშს გირცხვენს!..

ვ ე ზ ი რ ი – შოლე-ხანუმი საიდან იცნობს თემურ-ალას, რომ არსად უნახავს?

ზ ი ბ ა-ხ ა ნ უ მ – შე უბედურო! თვითონ შენ არ გააცანი?
ვ ე ზ ი რ ი – მე? რას მიჰქარავ!! რას მიედ-მოედები! ნუ სჭამ, რაც არ გეკადრება!

ზ ი ბ ა-ხ ა ნ უ მ – შენ არ ურჩიე შოლე-ხანუმს, რომ ის მისი დითა, მოახლითა და საჭურისით მალლა, ბანზე ასულიყო და იქიდან ეცქირა ჭიდაობისათვის? ხანმა რომ მოჭიდავეები გამოიყვანა, იქ მაშინ თემურ-ალაღ იყო და ისეთი ფალავნობაც გამოიჩინა, რომ ველარც ერთმა ბეგის შვილმა ველარ გაუძლო, სუყველას მოერია! ყმანვილი ქალია, უყურებდა შვენიერ თვალ-ტანად ფალავანს და, რასაკვირველია, გული გადუბრუნდებოდა! შეუყვარდა, მერე იმდენიც ეცადა, რომ ხელში ჩაიგდო შვენიერი ახალგაზდა ფალავანი და უმისოთ ველარა სუნთქავს. და ვისი ბრალია, თუ არ შენი? ახია შენზე! აკი გეუბნებოდი, რომ ბებერი ხარ და ყმანვილი ცოლი შენი საქმე აღარ არის-მეთქი? რატომ არ დამიჯერე? წადი და ირიკავე!..

ვ ე ზ ი რ ი – (ყურებში თითს იცობს) ოჰ! ოჰ! ოჰ! კარგია, ნუ აჭიჭინდი, ნუ წაიღე ყურთასმენა!.. შენთვის არა მცალიან: წერილი უნდა დავუმზადო ავარის ხანს, მომშორდი, დამეკარგე აქედან!.. (ზიბა-ხანუმი მიდის, ვეზირი დაღონებულია). არა, შოლე-ხანუმი ამას ვერ გაბედავდა!.. შეიძლება, რომ თემურ-ალის ვაშკაცობა და ძალ-ლონე გაუკვირდა და თავის ტოლებში სადმე აქო, როგორც ახალგაზდამ და გულწრფელმა... ამას იმ ბებრუხანა ზიბა-ხანუმმა ყური მოჰკრა, თავისებურათ გადააკეთა და შურიტა და მტრობით უნდა, რომ ორმო გაუთხაროს... კი, მაგრამ, რომ მართალი იყოს? ჰეი! ჰეი! რა ხუმრობაა! ეჰ, ასეა თუ ისე, მე მაინც უნდა როგორმე დავარწმუნო შოლე-ხანუმი, რომ თემურ-ალა არც ისე ღონიერია, როგორც იმასა ჰგონია. ვინც წააქცია, არც ერთი მოჭიდავე არა ყოფილა-მეთქი; ბეგის შვილები ბოვშები იყვენ-მეთქი, ვეტყვი. ახლა კი დრო არის, რომ ხანს ვიახლო. მის დარიგებას მერეც მოვასწრებ. (წასვლას აპირებს).

გამოსვლა მესამე

ისვე და ზ ი ბ ა-ხ ა ნ უ მ ი შემოდის

ზ ი ბ ა-ხ ა ნ უ მ – რას მიბრძანებთ, რომ მოგიმზადოთ სადილათ ან ვახშმათ?

ვ ე ზ ი რ ი – გველის შხამსა და ჯოჯოხეთის ქარ-ცეცხლს! სხვა რალა უნდა მომიმზადო? არ მეყო, რაც ნაღველი შემასვი?! მე, მგონია, ერთ თვესაც აღარ მომივიდეს მადა!.. (დადის აღელვებული. უცბათ

ცხრილს დაჰკრავს ფეხს, ცხრილი აირეკლებს და წვივზე მოხვდება, დაიღრიალებს) ეს რა ამბავია! რა უნდა აქ ამ ცხრილს?!

ზ ი ბ ა-ხ ა ნ უ მ – (გაკვირვებით) არ ვიცი სწორეთ, ვის მოუტანია! ვ ე ზ ი რ ი – ფარემო!

გამოსვლა მეოთხე

(ფარეში შემოიჭრება და გულხელდაკრეფით თაყვანსა სცემს ვეზირს. ზიბა-ხანუმი უცბათ ჩადრით პირს დაიფარებს და კუთხეში მიიმალება)

ვ ე ზ ი რ ი – (მრისხანეთ) ამას რა უნდა აქ, ჩემ ოთახში?!

ფ ა რ ე შ ი – ბატონო! დღეს დილას ადრე ოთახსა ვგვიდი, ჩვენი მეჯინიბე, ქერიმი, შემოვიდა, ცხრილი ეჭირა ხელში... ცოტა ვილაპარაკეთ და წავიდა... ეტყობა, რომ ცხრილი აქ დარჩენია!..

ვ ე ზ ი რ ი – მაშ, დაუძახეთ მეჯინიბეს! (ფარეში გარბის) არა, ჩემ ოთახში რა უნდა მეჯინიბეს?! დღეს უსიამოვნობის მეტი არა მესმის-რა!.. ამ დასაქცევ ოთახში შემოვალ თუ არა, ყოველთვის რომ არა ამიტყდეს-რა – არ შეიძლება!..

ზ ი ბ ა-ხ ა ნ უ მ – რასაკვირველია, ეგ იმიტომ, რომ ამ ოთახში შენი შოლე-ხანუმი არ არის!.. თუ მაგრეა და, რალათ მოდიხარ, სულ იქ დარჩი, მის ოთახში!..

გამოსვლა მესუთი

ისინივე, ფ ა რ ე შ ი და მ ე ჯ ი ნ ი ბ ე შემოდის

ვ ე ზ ი რ ი – (მრისხანეთ) ქერიმი! არ იცი, რომ შენი ბინა საჯინი-ბოშია? რა ხელი გაქვს, რომ ამ ჩემ ოთახში შემოდიხარ?!

მ ე ჯ ი ნ ი ბ ე – ერთი წამით შემოვედი, შენი ჭირიმე, რომ მეკითხა ფარეშისათვის: ნაბძანდებოდით სადმე დღეს თუ არა?

ვ ე ზ ი რ ი – კი, მაგრამ, ცხრილი რალათ დატოვე?

მ ე ჯ ი ნ ი ბ ე – ხელში მეჭირა, ქერის გაცხრილვა მინდოდა და აქ დამრჩა, შენი ჭირიმე.

ვ ე ზ ი რ ი – მერე რატომ აღარ მობრუნდი და არ წაიღე?

მ ე ჯ ი ნ ი ბ ე – რა მომადიქრებინებდა, შენი ჭირიმე, რომ აქ დამრჩებოდა!.. მე კი იქ ვეძებდი და იქაურობა დავანგრეე.

ვეზირი – ან ფიქრი ვინ მოგცა და ან ჭკუა, შე არამზადავ, შენა!.. ფარეშო! ნადი, ახლავე მოურავს დამიძახე და თანაც ჯოხები და ფალაქა ნამოილე. ერთი სამიოდე ბიჭიც მომგვარე. (ფარეში გადის).

მეჯინიბე – (ათრთოლდება და ტირის). შენი ჭირიმე, ბატონო, ხანის თავის მზეს, მაპატივე...

ვეზირი – (მრისხანეთ) ჩუმათ, შე ძაღლო და ძაღლის შვილო!

მეჯინიბე – შენი ჭირიმე, ჩემო ხელმწიფე! შენი დედ-მამის სულის საოხებლათ, ნუ მომკლავ, მაპატივე!..

ვეზირი – გაჩუმდი-მეთქი, შე ვირო და ვირის ჯიშისავ!

ბამოსვლა მიაქვსა

ისინივე, მოურავი, ფარეშო, ჯოხებით და ფალაქით და მასთან სამიბიჭი შემოდიან

ვეზირი – (ფარეშებს) აბა, წამოაქციეთ მოურავი და ჩაუყავით ფეხები ფალაქაში! (ფარეშები ასრულებენ ბრძანებას; ორს ფალაქი უჭირავს და ორს ჯოხი).

ვეზირი – დაჰკარით! (სცემენ).

მოურავი – (ღრიალით) ბატონო!.. შენი ჭირიმე, რას მერჩით?.. რა დამიშავებია?

ვეზირი – (მრისხანეთ) ამ ცხრილს რა უნდოდა, შე ვირო, აქ, ჩემ ოთახში?!

მოურავი – რა ცხრილია, შენი ჭირიმე?

ვეზირი – რა ცხრილია? ჯოხები გეტყვიან! მოურთეთ!

მოურავი – ვაიმე! ვაიმე! შენი ჭირიმე... შემატყობინეთ, რა დანაშაული მაქვს და მერე, თუ გინდათ, მომკალით!..

ვეზირი – შეაჩერეთ! მოურავო! შენი დანაშაულობა ის არის, რომ მოსამსახურეებს კარგათ ვერ არიგებ... რატომ არ შეაგონებ თვითეულ მათგანს მათ-მათ მოვალეობას? როგორ ბედავს მეჯინიბე ჩემს ოთახში შემოსვლას?! რა უნდა აქ საცერს?! თუკი მე, როგორც ვეზირი, ამოდენა სახანოსა ვმართავ და ვუფლი, შენ როგორ ვერ მოგივლია თავი ჩემი პატარა ოჯახისათვის?

მოურავი – შე დალოცვილო, მე რა შენი მისატოლებელი ვარ? შენ თავიც დიდი გაქვს და ჭკუაც. მაპატიე, შენი ჭირიმე, ეს ერთი და, დღეიდან ვეცდები...

ვეზირი – კარგი, აუშვით! მოურავო, ეს ერთი მიპატიებია და მეორეთ რომ კიდევ ვნახო ჩემ ოთახში ცხრილი, ვაი შენი ბრალი, გამოეთხოვე შენს თავს!..

მოურავი – (ფეხზე დგება) კი, შენი ჭირიმე! კი, ჩემო ხელმწიფე!

ვეზირი – ნადი ახლა.

მეჯინიბე – (თავისთვის) მადლობა ღმერთსა, გადავრჩი! (გარბის საჩქაროთ და სხვებიც მიჰყვებიან).

ფარდა

მოქმედავ ბიორა

სცენა პირველი

შოლე-ხანუმის ოთახი

ბამოსვლა პირველი

თემურ-აღა და ნისა-ხანუმი

ზეზე დგანან და აღელვებული ელაპარაკებიან ერთმანეთს.

თემურ – მითხარ, რა ვქნა? ეს რა უცნაური რამ გაუძრახავს ვეზირს? შენ უნდა ხანს მიგათხოვოს და მე კი ამ ჩემი თავით ცოცხალი ვიყო? რაო! რა მინდაო, მაინცადამაინც რომ ხანი ამოუჩემებია?! ნისა – ღმერთმა ნუ იცის მისი თავი და ტანი!.. პატივისმოყვარეობა არ ასვენებს.

თემურ – მაგისთვის განა ვეზირობა კი არა კმარა? ნისა – კმარა, მაგრამ ვეზირობა ხომ სამუდამო არ არის? დღეს არის, შეიძლება ხვალ აღარ იქნეს და ამიტომაც უნდა, რომ ხანის მოყვრობით საქმე მარჯვეთ დაიჭიროს.

თემურ – აი, ტუტუცი! ვერა ხედავს, რომ ხანს ჯერ მოყვრობით და ნათესაობით არავინ გაუტანია? მაგრამ, ეჰ, ეს სულ ტყუილი ყბედობაა ჩემი მხრით... უნდა ვეცადოთ, რომ ეგ საქმე როგორმე მოვშალოთ! ნეტაი გამოვტეხოდი და მეთქვა მისთვის, რომ შენ მიყვარხარ!.. შენი ბრალია: დამიშალე და არ მათქმევინე...

ნ ი ს ა – ღმერთი არ გაგინყრეს, ეგ არა ჰქნა! ხომ იცი, რომ ხანი მიზეზში გიდგია და ვეზირი, გაიგებს თუ არა ჩვენს სიყვარულს, მაშინვე მივა და ჩაგაბეზლებს ხანს, რომ თემური არაფრათ გაგდებს, მეტოქობას გინწევს, რაყიფათ გამოდის და საცოლოს გართმევსო! ამას ვეზირი მიტომ იზამს, რომ ხანის გული მოიგოს და მასაც მეტი არა ეჭირვება!.. ხომ იცი, რომ კვალში გიდგება?

თ ე მ უ რ – იმ დალოცვილს ის კი არ ეყოფა, რომ ცხოვრება ჩამომართვა?! ახლა დალუპვასაც მიპირობს?!

ნ ი ს ა – აბა, არ იცი?.. იმან კარგათ იცის, რომ სანამდი ცოცხალი ხარ, მისი უსამართლობა გულზე მახვილათ გესობა. დრომდი გექალაჩუნება, გემელაკუდავება და, თუ მოგასწრო სადმე, გიჩვენებს შენ სეირს! შენი სიკვდილი მისთვის სიცოცხლე იქნება!..

თ ე მ უ რ – მაგის კი რა მოგახსენო!.. მამა უცხონდა, რაც მე იმან ვერ მომკლას! ერთი, რომ ხალხი ჩემკენ არის, მამიჩემის ერთგულება ჯერ კიდევ არ გადავარდნით გულზე და მეორეც ის კიდევ, რომ არც მე გახლავარ ლაჩარი! ჩემი ხორცი იმას ყელზე დაადგება, ვერ მოინელებს! ეჰ, რას ამბობ? განა ღირს მაგაზე ფიქრი და ლაპარაკი! შენ ეს მითხარი: ეგ ვეზირი რათ გადამკიდებია?

ნ ი ს ა – ნავეზირალის შვილი, ნირზა-ლატიფი, რომ მდივნად აიყვანე შენთან – მიტომ. იმასა ჰგონია, რომ, თუ ვინცობაა, ბედი დაგიბრუნდა და ისევ ხანობა ჩაიგდე ხელში როგორმე, მას გააგდებ და ვეზირობას შენს მდივანს მისცემ. აი, ამიტომ ცდილობს ვეზირი, რომ ის საბრალო ყმანვილი როგორმე პირშავათ გამოიყვანოს ხანთან და ამ ქვეყნიდან გააგდოს!..

თ ე მ უ რ – ვერ მოახერხებს!.. ვერ შეიძლება!.. ჰაი, ჰაი, როგორ მიხდის მამიჩემის ამავს!.. მართალი ხარ, შენი რჩევა დამიჯდა! ვეზირთან საქმის დაჭერა არ ღირებულა... შოლე-ხანუმ სად არის? მინდა მოველაპარაკო...

ნ ი ს ა – დედის ოთახშია.

თ ე მ უ რ – ვერ გამოიხმობ?

ნ ი ს ა – დედა შინ არ არის, თუ გინდა, იქ წავიდე.

თ ე მ უ რ – კაი დაგემართოს!.. (მიდიან და მერე ზიბა-ხანუმ შემოდის).

ზ ი ბ ა-ხ ა ნ უ მ – ჰაი, შე ურცხვო, შენა! ვის ეკადრება შენგან შეურაცხყოფა!.. ვეზირი რომ გასათუთებს, განა მიტომ შეიქენი თავ-გასული?! (აქეთ-იქით იხედება და რომ ვერავის ხედავს) ა, სად წასულა ის უნამუსო, ის ფრახი! აი, დაიქცეს ეს ოჯახი და ამოვარდეს ვეზირი, რომ აქამდი მიმიყვანა!.. (აპირობს დაბრუნებას. მაგრამ კაცის ხმა მოეს-

მის და შეკრთება) ვაიმე! ვაშკაცის ხმაა!.. აგერ, სადაც არის, კარს შემოაღებს! რალა ვქნა?! როგორღა გავიდე და საით, რომ არ მომასწროს?! (გარბი-გამორბის აქეთ-იქით და ბოლოს ფარდას ეფარება. თემურ-ალა და შოლე-ხანუმ შემოდიან).

თ ე მ უ რ – ოჰ, როგორ მალე დაბრუნდა დედაშენი აბანოდან! უმისოთ შეგვეძლო შენს ოთახში დავრჩენილიყავით და გველაპარაკნა... აქ ვეზირი ხომ არ მოვა?

შ ო ლ ე-ხ ა ნ უ მ – ხათრი ნუ გაქვს! დღეს ის ჩემთან ვერ შემოვა.

თ ე მ უ რ – რატომ?

შ ო ლ ე – დღეს რიგი ზიბა-ხანუმს ერგო და, აქ რომ შემოვიდეს, სიცოცხლე დაუმწარდება.

თ ე მ უ რ – კი, მაგრამ ვინ იცის, რა შემთხვევა ეწვიოს?

შ ო ლ ე – შენ ნუ გეშინიან, თავდარიგი დაჭერილი მაქვს! ნისა-ხანუმ მეთვალყურედ დავაყენე და, თუ დაინახა, შეგვატყობინებს. განა გეშინია?

თ ე მ უ რ – შიშით არავისი მეშინია, მაგრამ მაინც არ მინდა, რომ მნახოს ვეზირმა და ხანს დამაბეზლოს.

ნ ი ს ა - ხ ა ნ უ მ – (შემოიჭრება) ვაიმე!.. ჩქარა! ჩქარა თავს უშველეთ! ვეზირი მობძანდება!..

შ ო ლ ე – (გაიხედავს კარებში) მართლა რომ მოდის და ახლოსაც არის!.. თემურ, შენ ველარ გაასწრობ კარებში, წინ შეეფეთები!..

თ ე მ უ რ – მამ, რა ქნა? ხომ არავინ შეატყობია, რომ აქა ვარ? გულს გაუზუბო ხანჯლით, რომ ვინმემ გამცეს!..

შ ო ლ ე – აბა, რა დროს ეგ არის! ჯერ მაგ ფარდას ამოეფარე და მერე როგორმე მე გავიტყუებ ვეზირს აქედან... (თემური ეფარება).

გამოსვლა მეორე

მ ე ზ ი რ ი ლ ა ჰ ჯ ი - მ ა ს უ ლ ი შემოდიან

ვ ე ზ ი რ ი – რასა იქ, ჩემო შოლე-ხანუმ? როგორ გუნებაზე ხარ?

შ ო ლ ე – მადლობა ღმერთს! ღვთისა და შენი წყალობით მხიარულათა ვარ და ნურც შენ მოგიშალოს ყოვლის შემძლებელმა მხიარულებამ... მაგრამ რატომ მაგრე მოჭმუხვნილხარ?

ვ ე ზ ი რ ი – ისეთი მოულოდნელი რამ შემემთხვა, რომ სულ ამრიგ-დამრია!.. ჰაჯი-მასულ, ნადი, ყავა გააკეთე და მომართვი! (ჰაჯი თავს დაუკრავს და გადის).

შოლე – აბა, მითხარი, რა მოგივიდა? რა დაგემართა? მაგრამ არა, არა! არ მინდა, რომ თავი შეგანყინო, ეგება გძელი ამბავია!..

ვეზირი – მაგდენადაც არაფერი. აი, რა მოხდა: დღეს მე დამდენიმე ბეგი ბატონ ხანს ვახლდით. ვილაცამ ჩამოაგდო ლაპარაკი თემურ-ალას ღონეზე და ყველამ ერთხმად გაიმეორა, რომ იმისთანა ფალავანი ახლა მთელ სახანოში არ მოიპოვებო, ხანიც ამ აზრის იყო, მაგრამ მე კი შორს დავიჭირე და მოვასხენე: ეგება, მაგას მიტომ ბრძანებთ, რომ იმ დღეს იმან იმდენი მოჭიდავე გალახა-მეთქი და ისინი ხომ არცერთი ფალავნები არ ყოფილან, ახალგაზდა ბავშვები იყვენ-მეთქი! ხანმა არ დაიჯერა და მაშინ, რასაკვირველია, მე მოვასხენე: ვაი დედასა, რომ მე არ შემფერის ღლაბუცობა, თორემ მის სეირს გაყურებივბდი-მეთქი! ხანმა რომ ამ სიტყვებს ყური მოჰკრა, - ხომ იცი, რომ სეირი უყვარს, - აღარ მომეშვა: თუ გიყვარდე, აბა დაეჭიდეო. მეც, რალა გზა მქონდა, ვტაცე ხელი, მაგრამ მისთანა შენს მტერს, იმას საქმე მოუვიდა!.. ერთბაშად მოვსხლიტე დედამინას, ავიყვანე ჰაერში, გადავატრიალე და ერთი მისთანა ვდრიკე მიწაზე, რომ სული განაბა!

შოლე – (ღიმილით) ოხ, ღმერთო ჩემო, რა გიქნია ეგა? რომ მოგეკლა, მერე? არ გებრალეობოდა? დედამისი მანაც აღარ შეგეცოდა?

ვეზირი – მერე მეც ბევრი ვინუხე, მაგრამ რალა დროსი იყო!.. იმ უბედურმა სული ველარ მოიბრუნა...

შოლე – უი, დამიდგა თვალი! ეგება, ახლა იქ აგდია!..

ვეზირი – არა, აქამდი წაიღებდენ ფარეშები და დედასთან მიიტანდენ. (თემურ-ალა გაიცინებს, ვეზირი შეკრთება, მივა და ფარდას ახდის, იქ თემური და ზიბა-ხანუმი დაუხვდება და გაშტერდება. შოლე-ხანუმსაც გაუკვირდება ზიბა-ხანუმის აქ ყოფნა).

ვეზირი – ღმერთო ძლიერო, ამას რას ვხედავ!.. (მოუბრუნდება თემურს) აქ შენ ვინ მოგიყვანა?! რა გინდა?! (თემური წასვლას აპირებს, მაგრამ ვეზირი ხელსა სტაცებს) არა, სად მიდიხარ, რომ მიდიხარ? არ მეტყვი, აქ რა გინდოდა?!

თემური – (ხელს გააშვებებს) გამიშვი!

ვეზირი – (ორივე ხელებით ეჭიდება) რას ჰქვიან გაგიშვა? (თემური, მოთმინებიდან გამოსული, ერთ ხელს კისერში მოჰკიდებს, მეორეს ფეხში წაავლებს, დაარტყამს დედამინაზე და თვითონ გადის სახლიდან).

ვეზირი – (მივარდება ზიბა-ხანუმს) შე ღვთისაგან წყეულო, რა გინდოდათ მანდ და რას აკეთებდი?!

ზიბა – რა უნდა გაგვეკეთებია? ჰაი, შე უბედურო, გამოიღვიძე და გამოახილე თვალები, რომ ვერასა ხედავ!

ვეზირი – ფიე! როგორ თუ ვერასა ვხედავ?! მაშ, რა არის ეს? ვგონებ, შენ გინდა, რომ თვალები ამიხვიო, მაგრამ გვიანლა არის... დაგიჭირე, ქალბატონო, და ან მე გაჩვენებ შენ სეირს!..

ზიბა – აი, დაგიდგა ეგ თვალები, რომ ხედავ და ვერას გებულობ!.. არა, შე გამოყრუებულო, მე რას მერჩი?!

ვეზირი – როგორ თუ რას გერჩი? რა გინდოდა უცხო კაცთან?!. მალულობიას თამაშობდით? ჰმ... კარგი ადგილი გიშოვნიათ ფარდას იქით... არა, შე უნამუსო, რა უნდოდა იმ უცხო კაცს აქა?..

ზიბა – ეგ შოლე-ხანუმს უნდა ჰკითხო: რა უნდოდა უცხო კაცს მის ოთახში?

ვეზირი – რას მიედ-მოედები, შე ბებერო კატავ, შენა! შენი არამზადობა შენვე უკეთ არ იცი? ამან რა უნდა თქვას? სთქვი, რა უნდოდა აქ?..

ზიბა – მაშ, კარგი, გეტყვი: წელან ჩემმა მოახლემ შემომჩივლა: შოლე-ხანუმმა გამლანძლაო. მეც ველარ მოვითმინე და შემოვეჭერი ოთახში, რომ გამელანძლა, მაგრამ ოთახში კი არავინ დამხვდა. ერთიც ვნახოთ, გარედან ხმა შემომესმა... შოლეს ვილაც უცხო კაცი მოჰყავდა და ელაპარაკებოდა. მე რომ ველარ მოვასწარი წასვლა, აქ მივიმალე. ერთი, რომ იმ კაცს მოვერიდე და მეორეც ისა, რომ გამეგო, თუ რას ეტყოდა იმ უცხო კაცს შენი საყვარელი ცოლი. სწორეთ იმ დროს შენი ფოსტლების შლაპა-მლუპის ხმა გაიგონა იმ კაცმა და ისიც აქ შემოძვრა დასამალავათ.

ვეზირი – თუ მაგრე იყო, რატომ მაშინვე არ დაიყვირე და არ გამოვარდი?

ზიბა – რალას გამოვიდოდი, რომ ცალი ხელით ვეჭირე და მეორე პირზე მომაფარა!

ვეზირი – (ფიქრის შემდეგ) შოლე-ხანუმ! მართალი მითხარი: ეგ ქურდი, ავაზაკი შენთან იყო თუ არა?

შოლე – შენი გამოყრუებული ცოლი რომ თუთიყუშების ჯიშისაა, განა არ იცი? ეგ სულ მაგრე ყბედობს და რას ამბობს, თვითონაც არ იცის, თორემ მე რა ვიცი, ვინ ოხერია ის კაცი და ან ჩემთან რა უნდოდა?

ვეზირი – როგორ თუ არ იცი? განა თემურ-ალას ვერ იცნობ?

შოლე – ვინ თემურ-ალაა? თემურ-ალა შენ არ წააქციე და ცოცხალ-მკვდარი მიუტანეს დედამისს ფარეშებმა? ის აქ როგორლა მოვიდოდა?!

ვეზირი – შენ ეი, დედაკაცო, ნუ ცბიერობ! მითხარი, შენთან იყო თუ არა? შენთან მოვიდა?

შოლე – ჩემთან რომ მოსულიყო, ჩემთანაც იქნებოდა და ერთად გვნახავდი. ზიბა-ხანუმმა იცოდა, რომ მე ჩემი დედით და დით აბანოში უნდა წავსულიყავ. მაგასაც უფიქრია, რომ სახლი მარტო იქნება, ხელს აღარავინ შეგვიშლისო და საყვარელი აქ მოუყვანია... თავის ოთახში ხომ ვერ შეიყვანდა, რადგანაც იცოდა, დღეს შენ უნდა რიგით მაგასთან ყოფილიყავ. მაგრამ მაგის საუბედუროთ, აბანო ველარ ვიშოვეთ და ადრე დავბრუნდით სახლში. ეგ საწყალიც სადღა წავიდოდა? მოემწყვდა სახლში და თავის საყვარლით კი მიმალულან!..

ზიბა – ჰაი, შე აშარო და უნამუსო, რატომ ეგ ენა არ დაგიდუნდება, რომ მაგრე მოხერხებულად სტყუი!.. გინდა, რომ შენი დანაშაულობა მე გადმომაბრალო? ჰაი! ჰაი! რატომ მინა არ გამისკდება, რომ ეს მესმის ამ უნამუსოსაგან?!.

შოლე – თვითონ აშარო და უნამუსოვ! გაგისკდეს მართლა დედამინა და თან ჩაგიტანოს!.. მთელი სერაბი გიცნობს, რაცა ხარ! მაგითი გინდა, რომ თავი გაიმართლო? განა შენ ქმარს თვალები არა აქვს: მე მომასწრო უცხო კაცთან, თუ შენ? ეს კარგია!.. ესენი აქ იმალებოდენ და ჩემი ბრალია!..

ზიბა – უიმე! უიმე!.. რალათ მინდა თავი ცოცხალი! (ვეზირს) რატომ არ ჩაამტვრევ ცხვირ-პირს, რომ შენთან მაგაებს მეუბნება ეგ ურცხვი და ცილსა მწამებს?

ვეზირი – (ზიბას) გაჩუმდი, შე ასო-ასოთ ასაჭრელო! კიდევ ხმას იღებ? ჯერ შენთვის არა მცალიან! უნდა შენი საყვარელი ხანს დავაბეზლო და მერე კი ვიცი, რასაც გიზამ, შენ სეირს გაყურებივ! შენ სიცოცხლეში რომ სიცრუე და ეშმაკობა ვერ მოიშალე!..

ზიბა – მე ვარ ცრუ და შენ კი სიმართლის მოყვარე? კაცო, შენ არ ტრაბახობდი, რომ თემურ-ალა დასცი და უსულოთ აგდიაო?

ვეზირი – (გარისხებული) დაიკარგე, შე მოლალატევე, შენ!.. (მიდის) ღმერთო ძლიერო! რომელ ერთს უნდა დაუჯეროს კაცმა?.. ასე შეუპოვრათ ერთიმეორეს პირში უდგიან!.. მოდი და გაარჩიე მტყუან-მართალი!..

გამოსვლა მესამე

ისინივე, ჰა ჯ ი-მ ა ს უ დ ს ყავა მოაქვს

ჰა ჯ ი-მ ა ს უ დ – ბატონო, ინებეთ ყავა!

ვეზირი – (ხელსა ჰკრავს) ჯანაბას შენ და შენი ყავაც! რალა ყავისა მცხელა, ხანს უნდა ვიახლო. (ჰაჯი-მასუდი ჩოხას იწმენდს და გადის, ვეზირი მიჰყვირის) წამომასხი წითელი ქურქი და ლურჯი ცხენი შემეკაზმეთ, გესმის?

ჰა ჯ ი – მესმის, ბატონო! ახლავე! (გადის და ვეზირიც მიჰყვება).

შოლე – (მარტო) მადლობა ღმერთს, კარგათ არ გამოვიძვრინე თავი!.. ღმერთმა უშველოს ზიბა-ხანუმს, რომ უნებურათ ჭირს გადამარჩინა. წავიდე ერთი და ჩემს დას ვუთამბო ყოლიფერი.

ფ ა რ დ ა

მოქმედება მესამე

სცენა წარმოადგენს ზღვის პირათ ხანის სასახლეს. ჰაივანი დაბალია, სულ ერთი საჟენიც არ იქნება. ტახტზე ზის ხანი, სერაბელი ბეგები გვერდში უდგანან. თავზე სელიმ-ბეგი ადგია და ხელში დიდი კეტი უჭირავს, მისი თანამდებობის ნიშნათ. კარებთან დგას სამად-ბეგი, ფარეშთუხუცესი, იქვე შორიახლოს არიან მსახურთუხუცესი აზიზ-ალა და ორი ახალგაზდა მსახური. დაბლა, ჰაივანის წინ მთხოვნელები იცდიან. კარის იქით ფარეშები არიან თავმოყრილი, ზოგი წევს და ზოგი ზეზეა.

ხ ა ნ ი – დღეს კარგი ტაროსია... მთხოვნელებს რომ გავისტუმრებ, მინდა ნავით გავისეირნო ზღვაზე. აზიზ-ალა! უბრძანე, რომ ნავი დამიმზადონ.

ა ზ ი ზ – ბატონი ბრძანდებით.

ხ ა ნ ი – სელიმ-ბეგ! უბრძანე, წარმოადგინონ მთხოვნელები.

ს ე ლ ი მ-ბ ე გ – ყადირ-ბეგ! აბა, წარმოადგინე! (ყადირ-ბეგს შემოჰყავს ორი მთხოვნელთაგანი. ხანს თავყანსა სცემენ).

პ ი რ ვ ე ლ ი მ ო მ ჩ ი ვ ა რ ი – ბატონო ხანო! თქვენს თავს შემოვევლე და თქვენის ჭირის სანაცვლოც ვიყო! სათხოვარი მაქვს.

ხ ა ნ ი – რასა მთხოვ?

მ ო მ ჩ ი ვ ა რ ი – დღეს ცხენი გამექცა, წყალზე რომ მიმყავდა. ეს კაცი (უთითებს მეორეზე) პირდაპირ მოდიოდა, შევეყვირე: ღვთის გულისათვის, ცხენი დამიბრუნე როგორმე-მეთქი. ამანაც უცბათ წამოავლო ქვას ხელი, ესროლა ჩემ ცხენს და მარჯვენა თვალი წამოაგდებია. დაშავებული ცხენი ვის რალათ უნდა? ვეხვენები, გადამიხადე-მეთქი და ეს კი აყალ-მაყალს მიწევს.

ხ ა ნ ი – მართალია?

მ ო პ ა ს უ ხ ე – თქვენ თავს შემოვევლე, მართალია, მაგრამ მე რა ბრალი მაქვს, უცაბედი საქმე მოხდა. მე ხომ არ მდომებია?

ხ ა ნ ი – რას მიჰქარავ! უცაბედათ ქვის ალება და გასროლა განა შეიძლება?! გყავს ცხენი თუ არა?

მ ო პ ა ს უ ხ ე – გახლავსო.

ხ ა ნ ი – (პირველს) მაშ, წადი და ახლა შენ გამოთხარე ცალი თვალი მაგის ცხენს და ბარი-ბარში გამოხვალთ. სამად-ბეგ! გააყოლე ამათ ერთი ფარეში, რომ ჩემი განჩინება უთუოდ მოაყვანიოს სისრულეში. (გააყენებენ განზე) სელიმ-ბეგ! ახლა სხვებს დაუძახონ.

ს ე ლ ი მ-ბ ე გ – ყადირ-ბეგ! სხვებიც შემოვიდენ. (შემოჰყავთ კიდევ ორი).

ხ ა ნ ი – ოხ, რა ძნელია ხანობა!.. ნეტავ თუ კიდევ რამე იყოს ამაზე უძნელესი?!. ყველა მარტო თავის ოჯახზე, ცოლ-შვილზე ზრუნავს და მე კი ათასს ვინმეებზე უნდა ვიზრუნო და მოსვენება არა მქონდეს!.. რაღა კი ხანათ დავმჯდარვარ, მას უკან სულ ასე ვარჩევ თხოვნასა და საჩივარს!.. დაუკმაყოფილებელი არავინ გამიშვია...

ს ე ლ ი მ-ბ ე გ – ნაცვლათ მთელი ქვეყნის ლოცვა-კურთხევა წინ გიძღვისთ! თუ არ თქვენი ეგ მართლმსაჯულობა და მზრუნველობა, სხვა რა გააბედნიერებდა და ააყვავებდა მთელ თქვენს სახანოს? (მთხოვნელები თავყვანსა სცემენ).

მ ო მ ჩ ი ვ ა რ ი – ბატონო ხანო, თქვენს თავს შემოვევლე!.. აქლემი გამიხდა ავათ, მიმასწავლეს ამასთან (ხელს აშვერს მეორეზე) პირუტყვების ექიმიაო; მეც გავბრიყვდი, ერთი თუმანი ხელფასი მივეცი. იმან ნახა თუ არა ჩემი აქლემი, მაშინვე სისხლი გაართვა და ისე დაწრიტა სისხლით, რომ ჩემმა აქლემმა ფეხები გაფშიკა... ძალისძალათ მოჰკლა!.. ვეუბნები: კაცო, მაჰმადიანო, რა ღვთის რისხვა რამ ყოფილხარ?! თუ არა შეგეძლო-რა, ამ ჩემ საქონელს ხელს რათა ჰკიდებდი, რათა ჰკლავდი? და თუ მოკალი, ფულს მაინც რალათ მახდევინებ-მეთქი? ეს კი პირაქეთ მამადლის, რომ მე სისხლი

არ გამომეშვა, უარესიც მოგივიდოდაო, და სიკვდილზე უარესი რალა მოუვიდოდა, შენი ჭირიმი? სამართალს ვითხოვ, ჩემო ხელმწიფევ!

ხ ა ნ ი – (მეორე მოპასუხეს) ექიმო, შენ რომ სისხლი არ გამოგეშვა აქლემისათვის, უარესი ვითომ რალა მოუვიდოდა?

მ ო პ ა ს უ ხ ე – ბატონო ხანო, თქვენს თავს შემოვევლე!.. მაგის აქლემის მორჩენა შეუძლებელი იყო, უკურნებელი რამ სჭირდა. სისხლგაუღებლათ ბევრი-ბევრი ეცოცხლა ექვსი დღე, მეტს ველარ გაატანდა; პატრონი უბრალო ხარჯისა და შრომის მეტს მოვლით რას გამორჩებოდა? მე კი ერთბაშათ ორივეს გადავარჩინე.

ხ ა ნ ი – მაშ, შენი აზრით, ამისგან შენ საჩუქარიც გერგება კიდევ?

მ ო პ ა ს უ ხ ე – მერგება, შენი ჭირიმი, თუ თავის ღმერთს შეხედავს!

ხ ა ნ ი – (მიუბრუნდება ბეგებს) არ ვიცი, ღმერთმანი, როგორ უნდა გადავჭრა სამართალი! ჯერ მე ამისთანა დახლართული საქმე არ შემხვედრია!..

ე რ თ ი ბ ე გ თ ა გ ა ნ ი – დიდებული ხანო, შენი კვნესამე! ექიმები საზოგადოთ სასარგებლო არიან ქვეყნისათვის. ამ ექიმსაც მე კარგათ ვიცნობ: ყოვლად ღირსი კაცია და ტყუილს არ იტყვის. უბრძანეთ მომჩივარს, რომ შრომის ფასი რამ მისცეს.

ხ ა ნ ი – თუ იცნობ, მაშ, მაგრე იყოს! მომჩივარო, წადი და მაგ ექიმს ერთი ჩოხა ჩააცვი, ერგება და რას ერჩი!.. სამად-ბეგ! ერთი ფარეშიც იმათ დაასწარი, რომ ჩემი განჩინება აასრულონ. (მიდიან. ამ დროს შემოიჭრება გააფთრებული ვეზირი და ხანის წინ დებს საწერელს).

ვ ე ზ ი რ ი – შენი ჭირიც წამილია!.. დრო არის, რომ ვეზირობიდან გადავდგე!.. შენი წყალობა ჩემს თავზე გადაუვალა... ახლა ჩემზე უფრო ღირსეულს უბოძეთ ვეზირობა. მე უნდა დავაგდო ეს ჩვენი მხარე, გავშორდე აქაურობას და ყარიბათ ვინანწალო უცხოეთში სადმე...

ხ ა ნ ი – (გაოცებული) ვეზირო, რა დაგმართნია?! რა მდგომარეობაში ხარ? ეს რას ნიშნავს?

ვ ე ზ ი რ ი – ჩემო ხელმწიფევ! თქვენი მართლმსაჯულობის ხმა მთელ ქვეყანაში გავარდნილია; შენი შიშით სხვისას ვერაფერს ხელსაც ვერავინ ახლებს; უკანასკნელ მონასაც შენი წყალობით ვერავინ შეურაცხჰყოფს და მე კი შენმა ძმისწულმა, თემურ-ალამ, რომელიც შენს სამართალ-რისხვას ჩალათაც არ აგდებს, ოჯახი შემირცხვინა... შემომივარდა დღისით, საჯაროთ, სახლში, ჩემი ცოლის სანახავათ!..

ხ ა ნ ი – (მრისხანებით) რას ამბობ, ვეზირო?! თემურ მაგას როგორ გაბედავდა?!

ვეზირი – შენი პურ-მარილი ყელზე დამადგეს, თუ ვტყუოდე! ჩემი თვალითა ვნახე თემურ ჩემ ჰარემში... მივასწარი, მინდოდა დამეჭირა, მაგრამ გამასწრო.

ხანი – სამად-ბეგ! წადი და ახლათ-ახლავე თემური მომგვარე! მიზეზს კი ნუ ეტყვი. (სამად თავს უკრავს და მიდის). ვეზირო, დამშვიდდი! ნახავ, თუ როგორ გადავახდევინებ და რანაირათ დავსჯი იმ საძაგელს, რომ მთელი ქვეყნისათვის სამაგალითო იქნეს!..

ვეზირი – თავს შემოგეველე!.. დიდებული ხალიფები სამართლის გულისათვის თავის საკუთარ შვილებსაც არ ჰზოგავდნენ, როცა კი გაიგებდნენ, რომ იმათ რომელიმე ქვეშევრდომის ოჯახს შეურაცყოფა მიაყენეს და ნამუსი ახადეს. ამგვარივე დანაშაულისათვის მაჰმუდ-სულთანმა ერთ თავის მახლობელს თავის ხელით გააგდებია თავი. და მიტომაც, მათი სახელი ქვეყნათ დაუვინყარია და ერთი საუკუნიდან მეორეში გადადის გადიდებულიათ!..

ხანი – ვეზირო, ეხლავ გიჩვენებ, რომ იმათ არც მე ჩამოუვარდები! (შემოჰყავს თემური ფარეშთუხუცესს. პირველი ცოტა მედიდურათ და მეორე მდაბლათ თავს უკრავს ხანს). რამდენჯერ მიბძანებია, რომ შენ ჩემთან ხანჯლით არ შემოხვიდე ხოლმე?

თემურ-ალა – და სად გახლავსთ ხანჯალი?

ხანი – თითქოს თვალი მოვჰკარი! რა გინდოდა ვეზირის ჰარემში? (თემური თავს ჩალუნავს და ხმას არ იღებს) გინდა, რომ შენისთანა სალახანას გულისთვის მე ქვეყანაში თავი გავიკიცხო და სახელი გავიტეხო?! არ მინდა, რომ მყავდეს შენისთანა ძმისწული! თოკი! (შემოცვივდებიან ფარეშები, ქიშმირის შალები უჭირავსთ ხელში). გადააფარეთ თავზე შალი, ნააქციეთ და დაალრჩეთ! (ფარეშები შეიშმუნებიან).

ბეგები – თქვენი ჭირიმე! ნუ ინებებთ მაგას!.. აპატივეთ ეს ერთი... ჯერ ყმანვილია!

ხანი – არა, ვფიცავ მამა-პაპის საფლავს, რომ არ ვაპატივებ! (ფარეშებს) ნააქციეთ! (ფარეშები მიუახლოვდებიან).

ბეგები – ხანო, გვედრებით... შეიბრალებთ! დედისერთაა!

ხანი – არ შეიძლება! არა და არა! (მიუბრუნდება ფარეშებს) არ გესმით, თქვენ ძაღლის შვილებო, რომ გიბძანებთ?! ნააქციეთ და დაახრჩეთ. (ფარეშები მიუახლოვდებიან შალებით, თემური უკან დაიხვეს, უცბათ გამოიღებს კალთის ქვეშიდან დამბაჩას და მიაშვერს ფარეშებს. ისინი დაფრთხებიან და გაიფანტებიან აქეთ-იქით. თემური მშვიდობიანათ მიდის).

ხანი – (მიაყვირებს) დაიჭირეთ! ნუ გაუშვებთ!! (ყველანი გარბი-გამორბიან, მაგრამ გამოკიდებას კი ვერავინ ბედავს). (ხანი მრისხანეთ) არც

ერთი ჩემი წყალობის ღირსი არა ხართ! რათ გაუშვით ეგ საძაგელი? (ხმას არ იღებს). სამად-ბეგ! (მოუახლოვდება) ახლათ-ახლავე წაიყვანე თან ორმოცდაათი ჩაფარი, მონახე, სადაც იყოს, დაიჭირე და სასახლეში მომგვარე!..

სამად-ბეგ – ბატონი ბრძანდებით! (მიდის).

ხანი – სანამდი არ მოვაკვლევინებ, ეს მხარე არ დამშვიდება!... (ბეგებს) წადით, დამეკარგეთ აქედან! (მიდიან) აზიზ-ალა! (მიუახლოვდება) ნავი მზათ არის?

აზიზ-ალა – მზათ გახლავსთ, ჩემო ხელმწიფე!

ხანი – (წამოდგება ზეზე და მიუბრუნდება ვეზირს) წადი და დამშვიდდი! შენ მაგიერათ მე გადავუხდი! ეს ბეჭედიც ნაილე და მიუტანე ნისა-ხანუმს ნიშნათ. დროა, რომ შენც ქორწილის სამზადისს შეუდგე. ერთ კვირაზე უნდა უთუოდ გათავდეს.

ვეზირი – მზათ გახლავარ, ავასრულო თქვენი სურვილი, ჩემო ხელმწიფე! (თავსანსა სცემს და მიდის, ხანიც ეპირება წასვლას).

ფ ა რ დ ა

მოქმედება მეოთხე

სცენა პირველი

შოლე-ხანუმის ოთახი

გამოსვლა პირველი

შოლე-ხანუმ და მისი და ნისა-ხანუმ

დაფიქრებული სხედან

ნისა-ხანუმ – არ ვიცი, რა ამბავია, რომ ჰაჯი-მასუდი ჯერ კიდევ არ დაბრუნებულა!.. გული როგორღაც ცუდათ მეუბნება!..

შოლე – რათა? ცუდათ რათ უნდა გეუბნებოდეს? განა დარწმუნებული არა ხარ, რომ თემურ-ალას ხანი ცუდს ვერას გაუბედავს?

ნისა – ეგ კი, მაგრამ, რომ გაგვაშოროს ერთმანეთს? ეს ხომ სიკვდილზედაც უარესი იქნება!..

გამოსვლა მეორე

ისინივე და ჰაჯი-მასუდ

შოლე – ჰაჯი-მასუდ! ერთი გვითხარი, რა მოხდა?

ჰაჯი – ვა! მეტი რაღა უნდა მომხდარიყო, რომ ვეზირის დაბეზღებული თემური ხანმა დაიბარა და ფარეშებს უბრძანა, რომ დაეღრჩოთ, მაგრამ იმან დამბაჩას გაიკრა ხელი, ფარეშები მიფანტ-მოფანტა და გავიდა სასახლიდან. ხანმა ორმოცდაათი ჩაფარი გამოუყენა, რომ დაიჭირონ და ხელფეხშეკრული მიჰგვარონ. დაფიცებულა, რომ უსიკვდილოთ არ გადაარჩინონ. (ნისა-ხანუმი შეიცოდებს და დაიკვივებს. ამ დროს კარს შემოაღებს თემურ-ალა).

შოლე – ვაი, ვერა ხედავთ?! ღმერთო ჩემო, როგორ გაბედე აქ შემოსვლა? ლომის გული ხომ არ ჩაგიყლაპავს? ნუთუ არ გეშინია და შენს სიცოცხლეს არად აგდებ?

თემურ – ალა – (ღიმილით) რა ვქნა, რისა უნდა მეშინოდეს!

შოლე – როგორ თუ რისა? ხანს შენი მოკვლა უნდა და მისი ბრძანებით ყველგან დაგეძებენ და შენ კი ისე მოდიხარ აქ, ვითომც არაფერი ამბავიაო!.. თითქოს ბუზის აფრენასაც არავინ გიპირებდეს!.. ჰაჯი-მასუდ! გადი ერთი, დაათვალიერე, აქ არავინ მოდიოდეს. (ჰაჯი-მასუდი მიდის).

თემურ – შენ გგონია, რომ სიკვდილის შიში ხელს ამაღლებს ნისა-ხანუმის ნახვაზე გინდ ერთი დღით? ვერა!.. ჩემი სიცოცხლე მთლად იმას ეკუთვნის და მასთანაც, არც უსაქმურათ მოვსულვარ: ამაღამვე მინდა, რომ მოვიტაცო ნისა-ხანუმი და მოვაშორო ამ ქალაქს. აქ მაგის დატოვება აღარ შეიძლება. შენი ქმარიც ურიგოთ მექცევა!..

შოლე – ვიცი და მეც თანახმა ვარ მაგისი, მაგრამ შენ მაინც არ უნდა მოსულიყავ. განა არ იცი, რომ ზიბა-ხანუმს მზვერავები ჰყავს აქეთ-იქით დაყენებული, რომ როგორმე შენ მოგკლან და მეც სახელი გამიტეხონ? გირჩევ, რომ ახლავე წახვიდე აქედან და ღამე კი ცხენებით უცბათ მოგვადგე კარზე. მაშინ ჩვენც მზათ ვიქნებით და გადმოგცემთ ნისა-ხანუმს.

თემურ – ნისა-ხანუმ! შენ რაღას იტყვი? თანახმა ხარ?

ნისა – მეტი რა გზაა?

ჰაჯი – (შემოჰყოფს კარებში თავს) ვაი, დავიღუპეთ, ვეზირი მობრძანდება!..

შოლე და ნისა (გაფითრდებიან) – აჰა, ღმერთო!.. ვაი დედასა!.. თემურ-ალა, ღვთის გულისათვის, დაიმალება!.. ფარდას ამოეფარე... სანამ ჩვენც მოვიგონებთ რასმე, რომ ან ის მტარვალი გავიტყუოთ როგორმე აქედან და ან შენ გაგაპაროთ...

თემურ – არაფრის გულისათვის არ დავიმალები! მოვიდეს და მნახოს.

შოლე და ნისა – (დაიჩოქებენ მის წინ, მუხლზე ეხვევიან და ეხვეწებიან) ღვთის გულისათვის, თავს ნუ იფუჭებ! თუ შენი დედამამის საფლავი გრწამს, მოეფარე ფარდას!

თემურ – არა-მეთქი!

ჰაჯი-მასუდ – (კიდევ შემოჰყოფს თავს კარებში) ახა, ღმერთო! რას შერებთ! ბატონი მოდის, მოახლოვდა!

შოლე და ნისა – შენი ჭირიც წაგვიღია, მაგრამ ჩვენ რაღათ გვიმეტებ? ახლაც რომ კიდევ აქ გნახოს, ხომ დავიღუპებით!..

თემურ – რა გაენყობა!.. თქვენი გულისთვის ყველაფერი უნდა ვიკისრო. (იმალება ფარდის უკან. ვეზირიც შემოდის).

ვეზირი – კარგია, რომ ორივეს ერთადა გხედავთ... ერთ ძალიან დიდ საქმეზე უნდა მოგელაპარაკოთ. გამიგონე, შოლე-ხანუმ! შენს დას რომ ხანი შეირთავს, ხომ იცი მერე, თუ რა პატივი და დიდება მოგენიჭება და როგორ ამაღლები სხვა ქალებზე? შენც უნდა შენი პატივი შეიგნო და ისე დაიჭირო თავი, რომ არავის ათქმევინო: ხანის ცოლისდა ვილაც ვიგინდარა გარეშე კაცებს იცნობსო.

შოლე – (გულგრილათ) მიბრძანეთ ერთი, ვინ უცხოებს ვიცნობ?

ვეზირი – აი, თუ გინდა, თემურ-ალას, შენ ოთახში რომ მოვასწარი.

შოლე – ნუ დაივინყებ, რომ შენ ცოლთან ერთად, ფარდას უკან!..

ვეზირი – ეგ მართალია! შენზე ეჭვი არა მაქვს!.. შეიძლება, რომ მართლა ზიბა-ხანუმიც იყოს დამნაშავე, მაგრამ შენ კი მაინც შენდა თავათ ფრთხილათ უნდა იყო, რომ არავინ აალაპარაკო, თორემ, ხომ იცი, ხანი, რომელიც დღეს ნისა-ხანუმისათვის გაგიჟებულა, ადვილათ აიყრის გულს შენს დაზედაც. ჯერ კი გატაცებულია და კიდევ დამავალა, რომ ქორწილი დავაჩქაროთო. ამ ერთ კვირაში უნდა გათავდეს და საცოლეს ბეჭედიც გამოუგზავნა. აჰა, ნისა-ხანუმ! წამოიცი თითზე. (ხელში უდებს ბეჭედს).

ნისა-ხანუმ – ნაძრახი დის პატრონი ხანის ცოლობის ღირსი არ არის! სხვა მოუძებნე ხანს, უფრო შესაფერი და ბეჭედიც იმას გადაეცი... (დააგდებს ბეჭედს და მიდის).

ვეზირი – (მიაცხვებს) ქალო, განა მე ეჭვიანობა მაღაპარაკებს? ვერ გაგიგია ჩემი სიტყვა! მე მხოლოდ დარიგებას ვაძლევდი ცოლს.

შოლე – ეგ დარიგება შენი ცოლი ზიბა-ხანუმისათვის შეინახე.

ვეზირი – ეგ ხომ ეგრე იქნება... იმას ხვალ მოველაპარაკები.

შოლე – ხვალ რაღა არის?.. წადი ეხლავე და მოელაპარაკე!

ვეზირი – რა საჩქაროა? მის მოტრფიალე თემურ-ალას სასჯელი გადაუწყვიტეს. თუ ჩაიგდეს ხელში, მოჰკვლენ და, თუ არა, უნდა აქედან დაიკარგოს, ამაზე ლაპარაკიც აღარ ღირს, გათავებული საქმეა. უკეთესია, რომ ჩვენ ახლა ქორწილის სამზადისს შევუდგეთ.

შოლე – ეგ ჩემი საქმე არ არის! წადი დედიშენის ოთახში და იქ ელაპარაკე...

ვეზირი – არა, შენ წადი და აქ მომგვარე.. მაგრამ აი, თვითონაც მობძანდება. (შემოდიან ფარი-ხანუმ და ნისა-ხანუმ) ოოო! დედი, სწორეთ დროზე შემოხვედი... დაბძანდი.

ფარი-ხანუმ – ჰა, ვეზირო, შენი ჭირი კი შემეყაროს, ეს მესამე დღეა, დაგეძებ და ხელში ვერ ჩამიგდისხარ, რომ მოგელაპარაკო.

ვეზირი – დაბძანდი, დაბძანდი! რა ამბავია?

ფარი-ხანუმ – უი, შენ კი გენაცვალე, რაღა დროს დაჯდომია!.. რომ დავჯდე, სადა გცალია დიდხანს სამუხაფოთ, ათასი საქმე გაქვს!.. ხელათ გეტყვი და გავათავებ, არ მოგაცდენ.

ვეზირი – მართლა, დედი, ერთი წამი მოცალეება არ მქონია ამ დღეებში! აბა, რა გინდოდა, გეთაყვა?

ფარი-ხანუმ – სულ უბრალო რამ, შენი ჭირი შემეყაროს! ყურბანა მკითხავთან ვიყავი, შენთვის შევალოცვინე და ლოცვა, დანერილი, თან წამოვიღე, რომ ღმერთმა ამ შოლე-ხანუმის ხელში ერთი კარგი ვაჟი მოგცეს. თუ ბეჯითად გინდათ, რომ შელოცვამ გაჭრას, თქვენი მხრით ხელი შეუწყვეთო: ღარიბებს პური დაურიგეთ, ვეზირის შვიდი თავის წონაო. ახლა საჭიროა, შევიტყო მხოლოდ შენი თავის სიმძიმე, შვილო, და ნულა დავაგვიანებთ მაგ საქმეს, გადასადები არ არის!

ვეზირი – დედი, რა ახირებული ხარ!.. თავი ჯერ ისევ კისერზე მაბია, შენ კი წონა გინდა გაიგო?

ფარი-ხანუმ – ადვილია, შენი ჭირიმე! მკითხავმა მასწავლა: თავზე ერთი ჭურჭელი რამ ჩამოაცვი ისე, რომ ყელამდე დაფაროს, მერე ის კასრი აავსეთ პურით და ის იქნება მისი თავის ერთი წონაო. ნისა-ხანუმ, წადი, შვილო, მომიტანე კასრი და ქილა! (ნისა-ხანუმი გარბის და შემოაქვს საყველე კასრი).

ვეზირი – ეგრე იყოს, დედა!.. ნეტავი კი ღმერთი იმედს აუსრულებდეს ჩემ შოლე-ხანუმს და, რაც გინდა, მიყავით.

ფარი-ხანუმ – (ქუდს მოხდის ვეზირს და ნისას უბრძანებს) აბა, შვილო, ჩამოაცვი თავზე! (ნისა აცვამს, მაგრამ მარტო წარბებამდე ჩამოდის. ნისა ძალას ატანს და ვეზირი ყვირის).

ვეზირი – ეი! ეი! რას მიშვრები!.. ცხვირი მომტეხეთ... (მოავლებს ორივე ხელებს და ძირს დააგდებს ქილას).

ფარი-ხანუმ – (ნისას) უფრო დიდი მონახე, შვილო! (ნისას შემოაქვს უფრო მოზდილი).

ვეზირი – არ შეიძლება, დედი, ეგ საქმე სამერმისოთ გადავვვათ და ჯერ უფრო საჭირო საქმეზე ვილაპარაკოთ?

ფარი-ხანუმ – (წუნუნებს) ნუ! ნუ! შვილო! ერთი წამის საქმეა, რაღა გადასადებია? ჩვენ შენი გულისათვის ჩავდივართ ამ საქმეს და შენ კი უარზე დგეხარ. ღმერთმა ნუ მომკლას ისე.. რომ შოლე-ხანუმის ხელში შვილისშვილი არა ვნახო!.. ჩამოაცვი, შვილო, თავზე. (ჩამოაცმევენ მხრებამდე დიდ კასრს. ფარი-ხანუმი ანიშნებს შოლე-ხანუმს, ისიც ახდის ფარდას და თემურ-ალა ჩუმად გავა სახლიდან).

ვეზირი – მორჩა? გათავდა? აბა, ახლა მაინც შევუდგეთ საქმეს, მოვილაპარაკოთ... დაბძანდი, დედი!

ფარი-ხანუმ – დიალ, შვილო! (ჯდება. გარეთ ალიაქოთი ატყდება: შემოიჭრება სახლში თემურ-ალა, ხელში დამბაჩით. ვეზირი რომ დაინახავს, აცახცახდება).

თემურ – შე უმადურო და გაუტანელო! მაგრე მიხდი მამიჩემის სიკეთეს, რომ სასიკვდილოდ დამდევენ?! მაშ, ჯერ შენ უნდა გაგისტუმრო საიქიოს წინდანინ! (მიაშვერს დამბაჩას. შოლე ფეხებზე მოეხვევა).

შოლე-ხანუმ – ღვთის გულისათვის, შეიბრალებ, ნუ მოჰკლავ! გევედრები... (თემური ხელს ჩამოუშვებს, კარებზე მოადგება სამად-ბეგ ჩაფრებით).

თემურ – (თამამად) სამად-ბეგ! რისთვის მოსულხარ?

სამად-ბეგ – ალა!.. ჩვენ ყველა მამითქვენის ნამსახური გახლავართ და როგორ გაგიბედავთ, რომ ცუდი რამ გკადროთ, მაგრამ რა ვქნა, რომ ხანი გვიბრძანებს, მომგვარეთო!..

თემურ – ცოცხალი არ დაგნებდებით! თავი კი შეგიძლიათ მიუტანოთ, მაგრამ ძვირათ კი დაგიჯდებით!.. აბა, სინჯეთ ფეხის გადმოდგმა!.. (მიაშვერს დამბაჩას).

სამად-ბეგ – ალა, რას აპირობთ? ამ დამბაჩით ერთის მეტს ხომ ვერ მოჰკლავთ და ორმოცდაათი კიდევ სხვა დარჩება, ყველას

ხომ ვერ გასწყვეტ? მაგას ნუ ნებულობთ, მით უფრო, რომ ხანმა სიტყვა მოგვცა, არ დავსჯიო.

თ ე მ უ რ – არა მჯერა! როდის იყო, რომ ხანი თავის სიტყვას ასრულებდა? მე მაინც ჩემსას ვერ მოვიშლი. (ამ დროს კიდევ ატყდება ხმაურობა გარეთ: სახლში შემოცვივდებიან სელიმ-ბეგი, ეგმეკ-ალასი და რიზა, თემურის ძიძისშვილი).

ს ე ლ ი მ-ბ ე გ ი – შეჩერდი, სამად-ბეგ! გაუმარჯოს თემურ-ალას! ბიძათქვენი გადაიცვალა!.. დღეს ერთად დავდიოდით ნავით ზღვაში, უცბათ ნავი გადაბრუნდა და ისიც ზღვამ ჩაჰყლაპა. ახლა ხალხი სასახლეს მოატყდა და თხოულობს, რომ თქვენ აბძანდეთ ბიძათქვენის ტახტზე! წამობძანდით სასახლეში.

თ ე მ უ რ – მართალს ამბობ, რიზა?

რ ი ზ ა – თქვენი ჭირი წამილია, ტყუილს როგორ გაგიბედავთ!..

ვ ე ზ ი რ ი და ს ა მ ა დ-ბ ე გ ი – (დაიჩოქებენ) ალა! ნუ შეგვრისხავთ, შეგვიბრალებთ!..

თ ე მ უ რ – სამად-ბეგ! შენ ადექი და კარში გადი. (მიდის). ახლა კი შემიძლია გამოგიტყდე (ვეზირს), თუ რათ მოვდიოდი შენს სახლში: ნისა-ხანუმი მიყვარს და შერთვა მინდოდა, მაგრამ შენ შენი ანგარიშები გქონდა, რომ ხანისთვის მიგეცა. ჩემი სურვილი უნდა დამეფარა და შენ კი ცუდი ეჭვები აიღე ჩემზე. ღმერთი სამართლიანია: რაც უფრო მდევნიდი და მახეს მიგებდი, ისე ისიც უფრო ძლიერათ მფარავდა და აი, ხომ ხედავ, ახლა როგორ ამამალლა? ახლა რალას უნდა მოელოდე ჩემგან სამაგიეროს? როგორ უნდა გადაგიხადო? მიპატივებია ყველაფერი! შენი ხასიათის კაცი ვეზირათ ვერ გამოდგება, მაგრამ ხარჯი და პატივი კი ყოველთვის ვეზირისა გექნება ჩემ ხელში. ახლა შეუდექი ქორწილის მზადებას.. ამ ერთ კვირაზე უნდა დავქორწინდე ნისა-ხანუმზე. ჯერ კი მშვიდობით, დედი, ფარი-ხანუმ, და შენც, ჩემო დაო, შოლე-ხანუმ!.. მიმელიან.

ფ ა რ ი-ხ ა ნ უ მ და შ ო ლ ე-ხ ა ნ უ მ – ღმერთმა ნუ მოგიშალოს ბედნიერება, ალა! (თემურ გადის, სხვები მისდევენ, ვეზირი გაშტერებულია. გარეთ ხმაურობა: „გაუმარჯოს თემურ-ხანს!“).

ფ ა რ დ ა

[1897]

ალექსანდრე სუმბათაშვილი

ხუთმოქმედებიანი დრამა-ლეგენდა

მოქმედები:

სულეიმან-ხანი – არაბთ სარდალი და შაჰის მოადგილე საქართველოში.

ზეინაბი – მისი უფროსი ცოლი, საქართველოს მეფის თეიმურაზის ქვრივი, 40 წ.

რუქაია – სულეიმანის მონა-მხევალი, 25 წ.

ისახარ – ზეინაბის გამდელი, გლახა ანანიას ცოლი.

ოთარ-ბეგი – ქართლის გამგებელი, გამდგარი ქართველი, 50 წ.

გაიანე – მისი ქალი, 18 წ.

გლახა ანანია – გლეხი კაცი, 70 წ.

ერეკლე – მისი ნაშვილები, 22 წ.

დათო – მისი შვილი, 25 წ.

ყარა-იუსუბ – ტფილისის გამგებელი.

საბა-ბერი – 50 წ.

ალ-რაზაყ – აბაში, სულეიმანის საჭურისთუხუცესი.

ბესო – ოთარ-ბეგის შინაყმა, 45 წ.

მაიკო – გაიანეს გამდელი.

იბნ-საად – დარაჯთა თავი, არაბი.

გიგა – დარაჯის კაცი, ქართველი.

ორბელიანი } ქართველ აჯანყებულთა მეთაურები.
სუმბათი }

სულეიმანის მცველები, ქართველი ჯარისკაცები, სულეიმანის მონა-მხევალნი, გლეხკაცები და ოთარ-ბეგის მსახურნი.

1 და 2 მოქმედების შუა 5 დღეა გასული. 2 და 3 – დღე და ღამე. 3-4 – ხუთი დღე და 5 სწარმოებს ერთ ღამეს.

მოქმედება 1

სულეიმანის სასახლის აივანი ტფილის-ციხეში, მოთავსებული მტკვრის პირად. უკანა ფარდულზე გამოსახულია მდინარის გაღმა მხარე მეტეხის კლდე-ღრეებით, სადაც საყდარია აგებული. ტერასას მტკვრისაგან ჰყოფს მარმარილოს ფერადი სვეტები, კამარაშეკრულ თალებით, ერთმანეთზე გადაბმული. ზედ არაბული წარწერებია მოკენჭულ-თვლიანები. ყოველგან სურო და ვარდის ბუჩქებია. მარცხნივ და მარჯვნივ კედლები, ოქროთი მოვარაყებულ-მოკაჭკაჭებული. კარები ფერად-ფერადად მოჭახრაკ-მოჭახრაკებული. შუა სცენაში ოთხკუთხიანი აუზია. ოთხივე კუთხით ლომ-ქანდაკებია, მათი პირიდან სუნნელოვანი შადრევანი გადმოსჩქევს და ავსებს აუზს. მარცხნივ ფართო ტახტია, ხალიჩებ-მუთაქებით მორთული. გაზაფხულის პირია. მზე ჩადის და მთვარეც ამოსვლას ეპირება. სულეიმან-ხანი პირხმელი, მაღალი ტანის მოხუცია, შავგვრემანი, შავ-ხუჭუჭ-წვერა, ოდნად ჭალარაშერთული. გძელი სამეფო სამოსელი აცვია. მაღალი, ბრილიანტის ფრთით შემკული დოლბანდი ჰხურავს თავზე. ოქროთი გაჭედილი ხმალი, თილისმებით აჩურჩხლოლი და ყურანის ლექსებით აჭრელებული, მუხლზე უდევს. განიერ ტახტზე ზის, შადრევანის მახლობლად – უკან უდგანან თავიდან ფეხებამდი შეიარაღებული დოლბანდიანი მცველები აქეთ-იქით. მარცხნივ ხოჯა ალ-რაზაყი დგას, პირ-მსუქანი მსხვილი აბაში, წვრილ-მოძრავ-თვალბიანი. მარჯვნივ – ყარა-იუსუბი, ხმელ-ხმელი, ტანდაბალი და თხელ-წვერა. სულეიმანის წინ სდგას ოთარ-ბეგი, გორის ერისთავი, ახოვანი, სპარსულად ჩაცმული, წვერ-მოპარსული. გრძელი და სქელი ჭალარა ულვაშები ჩამოზურდვია. წარბები სქელი აქვს, სახე ვაშკაცური, გაშლილი და ზოგჯერ მხიარული. შუბლიდან დაყოლებული, შუა ლოყამდე, ნახმლევი აზის. უიარალოა. მტკვრის ხმაურობა ყრუდ მოისმის. დარბაისლები ყველა გულხელდაკრეფილი, თავდახრით დედამინას დაჰყურებენ. სულეიმან-ხანი მრისხანე, მაგრამ მოქანცულის და მომაკვდავისფრად გაყვითლებულ სახით უძრავად მაღლა შეჰყურებს და ფიროზის კრიალოსანს ათამაშებს. ხანგრძლივი სიჩუმეა. დარბაისლები სულგაკმენდილი არიან.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - დიდ არს ალლაჰი!

ს ა მ ი ვ ე დ ა რ ბ ა ი ს ლ ე ბ ი - დიდ ა---რს! (სიჩუმე).

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - ფადიშაჰი საყვედურს მითვლის, მე, გურჯისტანის მბრძანებელს. ჯერ კი შორიდან ყრუდ მოისმის მისის მრისხანების გრგვინვა. ყველა მისი ფეხთა მტვერი ვართ.

დ ა რ ბ ა ი ს ლ ე ბ ი - დაჰფაროს ქვეყნიერება მისმა ჩრდილმა.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - იმერეთის უკეთური მეფე, ახალციხის ფაშის მუქარით აგულიანებული, მოციქულს მოციქულზე აგზავნის ქართლში, გულს უკეთებს იმ საქრისტიანოს უწმინდურ ძაღლებს და ჩვენზე ასისიანებს.

ო თ ა რ - ბ ე გ ი - ოი! მათი სისხლითაც მოუკლავსთ წყურვილი მელა-ტურებს.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - შორსმხედველი ვარ და ყურმახვილიც. (თვალს მიაშტერებს ოთარ-ბეგს) გორის ერისთავო! ჩემო ქართლის ბურჯო! შენი სიტყვები ყურს ატკობენ, გული კი ლალატის გამძრაახველია!..

ო თ ა რ - ბ ე გ ი - შენი სიმართლის ჭირიმცე წამილია, ჩემო ბატონო! შენი რისხვა მეხია ჩემთვის მოწმენდილ ტკბილ ტაროსში, წმინდაა ჩემი გული შენის სიმართლის წინაშე.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - როცა შენ ხელი აიღე სიბნელეზე და ისლამის ნათელი იწამე, მაშინ მეც დავივიწყე შენი თავხედობა და შეუპოვარი ბრძოლა ჩემ უძლეველ ჯართან. დაგიახლოვე და მოგანდვე შენ, ჩემის უფლებით შეჭურვილ მონას, მთელი ქართლის ბატონობა.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - მახვილო წინასწარმეტყველისავ! მაგ მოწყალებისათვის მეც დავაქციე ის ტაძრები, სადაც ადრე ვლოცვილობდით. მამა-პაპის სამარხს თავზე დავანგრეე კამარაშეკრული თაღები და დღეს მათ გავერანებულ საფლავებზე მგლებს გააქვსთ ღმუილი. შემობრალდება ან გარეშე და ან ჩემიანი ვინმე? შენ არ მგზავნიდი მათზე ცეცხლითა და მახვილით? თუ არ ჩემგან, მაშ, ვისგან და ვისის ხელით ითხევა ურწმუნო ქრისტიანების სისხლი და აგერ თვრამეტი წელიწადია, წითლად იღებება მტკვარი და არაგვი? და იმ სისხლში განა ცოტა ურევია ჩემი ძმებისა და მახლობელ-

მოყვრების სისხლიც? ქვა ქვაზე აღარ დამიტოვებია, ისე გავანადგურე ოცდასამი ტაძარი... მიწასთან გავასწორე თერთმეტი მონასტერი და ჯვარზედ გაკრულ მღვდლებისა და ბერების უწმინდური გვამი მდინარეს გავატანე კასპიის ზღვისაკენ და ეს ყოველიფერი ჩავიდინე ირანის სადიდებლად. მე, ჩამომავლობით ქართველმა, გავქელე საქართველო ისე, როგორც შვილი იმეტებს გასაქელავად თავისს გარყვნილ დედას და შეკრულ-შებოჭვილი... დამონებული ფეხქვეშ დაგიგდე. და თუ ესეც არ კმარა, რალა გაენყოზა? შენი ჭირი წამილია! დამსაჯე, ძლიერო მეფევე! (ემხოზა ძირს).

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - (ყურს უგდებდა და თვალს ზეცას აშტერებდა) კახეთის ერისთავი უფრო ერთგულია შენზე. იმან ცოცხლად ჩაჰფლა მიწაში ყელამდი თორმეტი შეჩვენებული ერევნელი და შვიდ პაპანება დღის განმავლობაში კოლო-ბუზებს აჭმევდა მათ თავს, სანამ არ გამოტყდენ. გულ-კურდღელაებმა ველარ აიტანეს ტანჯვა და გასთქვეს ერევნის სარდალი. ის არის, მე რომ მღუპავს ისპაჰანში. ძღვენს ძღვენზე უგზავნის ფადიშაჰს და თანაც საჩივრებს აყოლებს! როგორ უნდა ვიმართლო თავი?

ო თ ა რ - ბ ე გ ი - (წამოდგება) მახვილის ძლიერებით... დიდებულო მეფევე!

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - მარტო ერთი მახვილი არ შეადგენს მფლობელთა ძალას. ლომი, სანამდი კამარას შეჰკრავდეს და თავზე დაასკუბდებოდეს მისს მსხვერპლს, ჯერ ნელ-ნელა ეპარება. მის ნახტომს თან, უეჭველად, სიკვდილიც უნდა ახლდეს... დააძინე მტერი და ისე გახლიჩე.

ო თ ა რ - ბ ე გ ი - თვით სოლომონის სიბრძნეც კი მტვრადაც არ გამოჩნდება ჩვენის ბრძანებლის სიბრძნესთან.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - ერევნის სარდალი ფადიშაჰის მაღალ ტახტს ოქრო და ვერცხლს უფენს ფიანდაზად. სანაქებო ბრინჯს, ხორბალს და ხილეულობას აქლემის საპალნეებით უგზავნის და ყარაბაღულ ბედაურებს, ჯან-ლონით სავსე მონებთან და მზეთუნახავ მხეველებთან ერთად შეჰფეშქაშებს ხოლმე. თვითონაც ფეხქვეშ უვარდება და თანაც გურჯისტანზე კბილებს აკრაჭუნებს. ჰმ! სად ის იყო მშიშარა ძაღლი მაშინ, როცა მე ამ ოცის წლის წინად შავი ჭირივით მუსრი გავავლე საქართველოს? იმან დაუმორჩილა ირანს ქართლ-კახეთის თავადობა? და აზნაურები კი გლხებთან ერთად მწევარ-მეძებრების საკვებად გახადა? ვინ დააბნელა გურჯისტანის

ბრწყინვალე მზე, თუ არ მე? და ან ვინ ამოგლიჯა უკანასკნელ ქართლის მეფეს მთრთოლვარე გული, თუ არ მევე? (იღება კარები სასახლის. კარებთან ზეინაბი დგას, აღმოსავლეთელთ გემოვნებაზე ძვირფას სამკაულებით მორთულ-მოკაზმული).

ყ ა რ ა-ი უ ს უ ბ – ვის შეუძლია გაუმაგრდეს უძლეველს?

ა ლ-რ ა ზ ა ყ ი – შენა ხარ ნამგალი ალლაჰისა!..

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – თვალეზი დაუდგებათ თქვენ მტრებს!..

ს უ ლ ე ი მ ა ნ-ხ ა ნ ი – (თავს ჩაჰკიდებს) და, აჰა, დიდება კაცისა! მე აქა ვზივარ ჩემთვის ტახტზე და მტრებს აღარ აგონდებათ ჩემი ძალა და სცდილობენ, რომ შემსალტონ როგორმე.

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – გამომცადე ერთგულებაში, დიდო მეფევ! ავამხედრებ მთელ ქართლს, მივადგები ახალციხეს, იმერეთის მეფესა და ახალციხის ფაშას ერთმანეთზე გადავაბამ, ხურჯინივით გადავკიდებ ვირზე, მოვიყვან და შენ კარის წინ დავაგდებ. ოლონდ მიბრძანე, ერევანს დავეცემი და ერევნის სარდლის თავს თხის ტყავში გამოხვეულს მოგართმევ.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ-ხ ა ნ ი – (თვალში თვალგაყრით) მოვა დრო, როცა სახიბს აგხსნი და მოგიტოვებ! ჯერ კი ადრეა! ფადიშაჰის ბრძანებით გაგორდება სარდლის თავი! ყარა-იუსუბ!

ყ ა რ ა-ი უ ს უ ბ – (დაემხოვა) მიბრძანე, ძლიერო!

ს უ ლ ე ი მ ა ნ-ხ ა ნ ი – დაამზადე საქვემრდომო წერილი ფადიშაჰის მისართმევად. შენ თვითონ წაიღებ და თან ძღვენსაც მიართმევ. ოთარ-ბეგ! დღესვე შუალამემდი ქართლისაკენ უნდა გასწიო და თერთმეტ დღეში უნდა გამოგზავნო ერთი საპალნე ოქრო, სამი საპალნე ვერცხლი და თორმეტიც ცხენი, მაგრამ იცოდე, რომ პირველი ბედაური თოვლივით თეთრი უნდა იყოს და უკანასკნელი შავი, როგორც ღამის წყვიდადი და თვითეულ მათგანს კი ძარღვები უნდა უჩანდეს ხორცსა და კანშუა.

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (თავყანისცემით) ყოლიფერი იქნება ცხრა დღეში...

ს უ ლ ე ი მ ა ნ-ხ ა ნ ი – აარჩიე ღამაზი ქალიშვილები ფადიშაჰისთვის საფეშქაშოდ. მე თვითონ შევამონებ და გერჩია, არ გაჩენილიყავ, თუ... მოიცა! ყური მოგვარ... ქალი გყავს შენა?

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (მღელვარებას იკავებს და ცდილობს, ხუმრობაში გაატაროს) ორმოცზედაც მეტი, ჩემო ხელმწიფევ! წყალობითა მაჰმადისათა, რომელმაც ერთცოლიანობა აგვამორა, კურთხეულიმც

იყოს სახელი მისი!.. უკეთესებს წარმოუდგენ თქვენთ თვალთა შარავანდედს.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (გააღებს კარებს და ჩადრს მოიხდის) გაიანეს გამოგზავნაც ნუ დაგავიწყდება!

ო თ ა რ-ბ ე გ ი (შეკრთება, უკან იხევს, და, რომ ჩააფუჩეჩოს თავისი უხერხული მდგომარეობა, თავს უკრავს მძიმედ. ზეინაბი მიუახლოვდება ტახტს, დაიხრება, მუხლზე ჰკოცნის სულიმანს და მერე გვერდში ამოუჯდება. ბებერი ისახარიც იმავე კარებიდან გამოდის და ჩერდება სვეტებთან კუთხე-სიღრმეში. ყარა-იუსუბი და ალ-რაზაყი თავს უხრიან ზეინაბს).

ს უ ლ ე ი მ ა ნ-ხ ა ნ ი – ვინ ახსენე, ზეინაბ?

ზ ე ი ნ ა ბ ი – საქართველოს მზეო! დიდი ხანია, ნავიდა ის წყეული დრო, როცა ჩემ თვალებს ჯერ შენ არ ენახე და ჩემი გულიც შენ ფეხქვეშ არ იყო ფიანდაზად დაფენილი. ახლა შენა ხარ ჩემი სამშობლოც, სარწმუნოებაც და პატრონიც. მაგრამ როცა ჯერ კიდევ შენი არ ვიყავ - წყეულიმც იყოს თვით სახსენებელიც კი იმ შავუკულმართ დროების, და ქმრად მყავდა ის საზიზლარი მხდალი, შენის ხელით სულამოხდილი გურჯისტანის უღირსი მეფე, – მაშინ მე კარგად ვიცნობდი ჩვენ გაიძვერა ხალხს! ტყვილად კი არ გთხოვდი ამდენს ხანს იმათ სისხლს და გირჩევდი მათ გასრესას. მხოლოდ შიშს, რისხვასა და შიშს შეუძლია გაასწოროს მათი მრუდე და გაუტანელი გული.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ-ხ ა ნ ი – (მკაცრად) ოთარ-ბეგ, რას ნიშნავს დედოფლის სიტყვა?

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – რა მოგახსენოთ, ბატონო?! არა მგონია, რომ დედოფალი თავის მორჩილ მონაზე მრისხანებდეს.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – შერისხვის ღირსია ლომი და არა მელა! ჩემო ბატონო! ამას ჯერ კიდევ ვერ მოუხერხებია შენი მოტყუება და ვერც არავინ სხვა მოგატყუებს, სანამ მე პირში სული მიდგას. შორსა ვარ თუ ახლოს, ყველგან ვიცი, თუ ვის რა უდევს გულში და რას გიპირებენ. შენ თავს არავის მოვატყუებებ! მთელი შენი რაზმიც ვერ დაგიფარავს ისე, როგორც ჩემი სიყვარული. ოთარ-ბეგ! სადა გყავს შენი ქალი, პირველი ცოლის ხელში რომ მოგეცა, იმ მუხრან-ბატონის ქალის ხელში, რომლის აგულიანებითაც შენ ისე დიდხანს ეურჩებოდი და ებრძოდი ჩვენს უძლეველ ხმალს ახალაქალაქის მთაგორებში? დიახ, მარიამის ხელში! (თვალს თვალში უყრის) ქრისტიან

მარიამის ხელში!.. ის კი... ის, შენს ციხე-დარბაზს რომ იცავდა, მაშინ დაიღუპა ჩვენის მბრძანებელის ხელით. შენ კი იმ დროს ქუთაისში იმერეთის მეფის ასულს დასდევდი და მის ქურდ მამას დახმარებას სთხოვდი უძლეველ სულეიმანის სანინაალმდეგოდ! სადა გყავს ის ქალი? გაიანე? აბა, სთქვი, მოკვდა-თქო!..

ოთარ-ბეგი - (მთრთოლვარე ხელებს ტანისამოსის კალთებს ავლებს გაფითრებული და თვალბეზანელებული ხმის ამოდებას ველარ ახერხებს).

ზეინაბი - (თვალს არ აშორებს) გაშირი, გაფითრდი, საზიზ-ლარო მელავ! ის ქალი ცოცხალია, საქართველოს მნათობო! ამასა ჰყავს მიმალული ახალციხის მიყრუებულ უტეხ ტყეებში. ზამბახივით თურმე გაფურჩქნილია და ესეც საიდუმლოდ გულს იტკობს ხოლმე მისი ქალის ნახვით. ჰმ! ეს რომ შევნიერების მოტრფიალე არ იყოს, განა ასე ადვილად გაქელავდა იმას, რაც კი სწამდა? ჰარამხანაც დიდი აქვს, მაგრამ მისი ქალი გაიანე კი იქ არა ჰყავს და არც სხვა ვინმე, მისი შესადარი. ოთარ-ბეგ! სხვა ქალები ყველა შენ მოგახმაროს ღმერთმა და ის ერთადერთი კი წარმოუდგინე, გაიანე, მეფეს. (დაცინვით მიჩერება ოთარ-ბეგს, რომელიც გაფითრებულ-გაქვავებულია. ყარა-იუსუბი, ალ-რაზაყი მხეცსავით აკიაფებულ თვალს არ აშორებენ. სულეიმანი ცალის თვალთ შეჰყურებს და ისე სდგას, თითქოს ვეფხიო და თავზე დაცემას უპირებსო. ხანგრძლივი სიჩუმეა. ყველა თავ-თავისათვის რალაცაზე ჰფიქრობს).

სულეიმანი - ოთარ-ბეგ, რას იტყვი?

ოთარ-ბეგი - (თავშემავრებით, ვითომდა არაფერი ამბავიაო, გულუბრყვილოდ) თუ მაგის მეტი არა არის-რა ჩემი დამნაშაობა, კიდევ მადლობა უფალს! გაიანეს მე შენთვის ვამზადებდი, შენთ ფერხთა საფიანდაზოდ, როგორც საუკეთესო ძღვენს.

ზეინაბი - (შეკრთება. უნებლიედ-გაოცებით) როგორ?.. შენ?.. (მოვა გონს) ან აქამდე რალას უცდიდი?

სულეიმანი - რამდენი წლისაა?

ოთარ-ბეგი - თექვსმეტის!

ზეინაბი - თვრამეტის.

ოთარ-ბეგი - (შეშფოთდება) შეიძლება ეგრეც იყოს, დედო-ფალო! მე ჩემი ხნოვანებისაც აღარა გამეგება-რა და სად შემეძლო, დამეხსომა გოგოს წლოვანება? ყოველ შემთხვევაში, შესახედავად ისეთი ბავშვია, რომ მეშინოდა თქვენი რისხვის, ძლიერო მეფე! ვაი-თუ ჯერ კიდევ საკადრისი არ გამოდგეს-მეთქი.

სულეიმანი - (თავის ქნევით) ფლიდი ხარ, ქართველო! ოთარ-ბეგი - ძლიერო გულთამხილავო! რას გახდება ჩემი ფლიდობა თქვენს სიბრძნესთან? მართალია, პირველ ხანებში, სანამ ბინდი მქონდა გადაკრული თვალებზე, მე შენ გეურჩებოდი... მაგრამ მერე მაინც ხომ მე ყველა გურჯისტანის თავადებზე უმალ მივმართე შენს მაღალ ბჭეს და თავი უქუდოდ დავდევი საჯალათო კუნძზე. მე არ მოგვარეთ მუხრან-ბატონი, მთავარი ციცი, ურჩი სუმბათი და ბევრი კიდევ სხვებიც, მაგარ მთების ბატონ-პატრონები? სამი დღის განმავლობაში მშიერ-მწყურვალ ვეგდე შენის კარის წინ და მორჩილებით ველოდით სიკვდილს. შენ შეგვიწყალე და მეც შენის ბრძანებით მივიღე ძლევაშოსილი ისლამი. მას უკან აგერ ოცმა წელიწადმა გაიარა. მოიგონე, მახვილო ალახისაო, ჩემზედ უფრო ერთგულად თუ ვინმე გამსახურებია? მუხრან-ბატონი იმერეთს გაიქცა, ციცი გარდაიცვალა და ვერაგი სუმბათი კი შეურიგდა მოლა-ლატე ორბელიანს. იალღუჯის მთებში დახეტილობს და იქიდან შენს ერთგულ ყმებს ვეფხვივით თავს ესხმება... იმათკენ მივბიან ის ქრისტიანები, რომელთაც თურმე საპირფეროდ მიუღიათ ისლამი ჩემის შიშითა და ხათრით! იმათვე შეაფარეს თავი ჩემის ხელიდან დახნეულმა მღვდლებმა და ბერებმა და ნუთუ ახლა დავინწყბდი შენს წინაშე ცბიერობას, მაშინ, როდესაც ჩემი სულიც, ხორციც და გულიც ძლიერ ფერხთა წინ გაგიფინე?

ზეინაბი - მონამ უნდა ჩამოსთვალოს თავისი ნამსახური მბრძანებლის წინაშე? რა ხარ შენ, მეფის ფეხთა მტვერო? რა არის შენი ძალა ჩვენის არაბისა და ყიზილბაშების ჯართან? ეგებო გგონია, რომ ჯერ კიდევ ქართველ მეფის ჩამომავალს ემსახურები? იმ ნაშთ-ნატამალს, თქვენის ურჩობის შიშით ზარდაცემული რომ ცახცახცებდა, და თუ ტახტზე კიდევ იყო ტიკინივით დასკუპებული, მხოლოდ მიტომ, რომ დიდებულებს ერთმანეთის გატანა არ ჰქონდათ: ამილახორს ორბელიანის ეშინოდა, ორბელიანს სუმბათის და სუმბათს კიდევ ციცის. თქვენ თქვენის მხეცურის კბილებით სწინკნიდით და აქეთ-იქ სწევდით მეფის სუფრას. მეფე სულეიმანმა მიგფანტ-მოგფანტათ ერთის სულის შებერვით. მისი მახვილის ზრი-ალი ცხვრებსავით გაყრევიანებდათ თავებს და, ვისაც კიდევ შეგ-რჩენიათ, უფრთხილდით!.. მოწყალეა მეფე სულეიმანი. იმას რომ ჩემთვის დაეჯერებია, აქამდე უბრალო მეგუთნეებად გადააქცევდა თავადაზნაურობას და მეთაური არაბები შოლტით ახვნევიანებდენ მიწას. და შენ კი, ჰარამხანისათვის სინიდისის გამყიდველო, იმას

იხვეწებოდი, რომ ღვინის სმის ნება მოეცათ შენთვის. არ იცოდი, რომელი რომლისათვის გემჯობინებია: ჰარამხანა ღვინისათვის, თუ ღვინო ჰარამხანისათვის? სალ[ა]ხავი ძალღივით ერთიც გამოგვტყუე და მეორეც! რილათი მოგაქვს თავი? იმითი, რომ ლოთი და გარყვნილი ჰხოხავ უძღვევლის ფეხთა წინაშე, ოღონდ კი სიცოცხლე და პატივი არ მომეხადოსო! ჰმ! კაი დარაჯი კია ისლამის ის, ვინც ღვინით გაღეშილია!...

ოთარ-ბეგი - (სცდილობს, ხუმრობაში ჩაატაროს) მოვხუცდი, დედოფალო! ღვინო მიფიცხებს თავს და ხელს ღონეს უმატებს ისლამის სადიდებლად. მე ასე მაქვს გამოზომილი, რამდენსაც ღვინოს დავლევე, იმდენს ერთიორად უფრო მეტს დავღვრი ხოლმე უწმინდურთა სისხლს. იქნება, ამ სისხლმა ჩემკენ გადმოხაროს მაჰმადის სასწორი. პატივი და დიდება მისს სახელს!

სულეიმიანი - იცინი, ოთარ-ბეგ?

ოთარ-ბეგი - ვიცინი, ბატონო! მხოლოდ ძაღლები და ბოროტი სულები არ იცინიან, თორემ ვისაც გული წმინდა აქვს, ის ღიმილით უმხიარულებს გულს მისს უფალს. ან კი რა მაქვს მოსაწყენი. ჩვენი ბედის ვარსკვლავი ცაში იჭედება და ველარავინ შესცვლის. თუ მიწერია, რომ მსხვერპლი გავხდე ან შენი რისხვისა და ან დედოფლის, ღიმილით მივეგებები სიკვდილს, მიტომ, რომ ჩემი სვინდისი წმინდაა თქვენ წინაშე (გაბედულად შეჰყურებს ორივეს. სიჩუმეა).

სულეიმიანი - (წამოდგება) შეასრულე ჩემი ბრძანება! (თვალეხს აბრიალებს) ნაეშმაკევი კი არა იყოს-რა... ყარა-იუსუბ! დღეს კიდევ მომესმა ზარის ხმა... მომბეზრდა. წადი და გადაეცი ჩემი ბრძანება საქართველოს კათალიკოსს, რომ აღარ ვაძლევ ნებას ზარების რეკისას, არც სიონში, არც ანჩისხატში და აღარც სხვაგან სადმე მთელს ქალაქში. დეე, ისე ილოცონ, მათთვის ესეც დიდი მონყალეა იქნება.

ყარა-იუსუბ - პირობის ხელშეკრულებას წარმოგვიდგენენ, ხელმწიფეო, ხვალ მათი აღდგომაა.

სულეიმიანი - წინასწარმეტყველმა ბრძანა: ისლამი არღვევს ხელშეკრულებას და სცვლის გულისთქმათა. გადაეცი, რომ, თუ კიდევ გამიგონია ზარის ხმა, მათ ზარებს ზარბაზნებად გადავადნობინებ, საყდრებს კი თავლებად გადავაკეთებინებ, ისე, როგორც მეტეხის ტაძარი ტყვია-წამლის სალაროდ გადავაკეთებინე (ყარა-იუსუბ მიდის).

ოთარ-ბეგი - გადადება რალა საჭიროა, დიდებულო მეფევე! ნება მიბოძეთ, რომ მე ჩემის ჩაფრებით მოგიგროვოთ ყველა ზარები ტფილისის ციხეში.

ზეინაბი - ტფილისის ზარებისათვის ნუ სწუხარ, ოთარ-ბეგ! უშენოთაც გავარიგებთ, რაცა გვსურს... ან იქნება, ჯერ კიდევ ისევ ყურთასმენას გინუხებენ ის ზარები და გულში აღარ აძინებენ იმას, რისაც გულიდან გადაგდებასა სცდილობ.

ოთარ-ბეგი - (ფერი ეცვლება. თავის ქნევით) არა, ჩემო ხელმწიფევე! რაც იყო, იყო!.. მორჩა, გათავდა და მისი გაღვიძება... მისი გამობრუნება კვნესა-ვედრებაამაც ვერ შესძლო, არათუ რალაც სპილენძის წკრიალმა!

სულეიმიანი - მიახელ, აღ-რაზაყ! (მიდის. აღ-რაზაყი და კარის-კაცები მიჰყვებიან).

3

ზეინაბი - მოიცა, ოთარ-ბეგ! ორბელიანის ნადიმზე ხომ არ მიგეჩქარება? ამბობენ, ის მისის ყაჩაღებით ახლო-მახლოს დათარეშობს.

ოთარ-ბეგი - მე მოლალატეების გახსენებაც კი მეჯავრება, არათუ მათზე ვიფიქრო.

ზეინაბი - შენ თავზე რომ ჰფიქრობ?

ოთარ-ბეგი - მე მოლალატე არ გახლავარ... რითი დაგიმტკიცო, რომ ერთგული ვარ?

ზეინაბი - ვისი?

ოთარ-ბეგი - ჩემი მბრძანებლისა და შენი!

ზეინაბი - ისევ ორივესი?

ოთარ-ბეგი - (ვერ მიმხვდარა, რაც ჰკითხეს) მეფე და დედოფალი ჩემთვის გაუყრელია. და მიტომაც ვაგვიანებდი, მიმერთმია გაიანე მეფე სულეიმანისთვის, რომ შენთვის კეთილი მსურდა, დედოფალო! ჩვენ, მოხუცებულებს, სული წაგვძლევს ხოლმე ყმანვილ-ქალების სილამაზეზე... მაგრამ შენ თვითონ მოგენება გაიანეს გახსენება და მე ნულა დამდებ ბრალს.

ზეინაბი - მაშ, შენ ჩემთვის ზრუნავდი? გმადლობ, ჩემო ნაერთგულარო. მე კი მეგონა, თუ წინანდელი თავადური მედიდურობის რიხი გალაპარაკებდა. გაიანე ხომ ერთადერთი შვილია შენი?

ოთარ-ბეგი - არა, დედოფალო!

ზეინაბი - ვიცი! მაგაზე არ გეკითხები! მუხრან-ბატონის ასულის, მარიამისაგან ხომ მაგის მეტი არა დაგრჩენია-რა, მხოლოდ ეგ ერთია?

ოთარ-ბეგი - (ხმის კანკალით) ერთადერთი!
 ზეინაბი - მითხარი რამე იმაზე: ლამაზია? მაღალი ტანის?
 ოთარ-ბეგი - მაღალია, წარმოსადეგი!
 ზეინაბი - მეც მახსოვს მისი თვალები.
 ოთარ-ბეგი - თვალები, ჰო... არა, თვალები არ უვარგა, დედოფალო!

ზეინაბი - სტყუი! (ოთარ-ბეგი თავს ჩალუნავს) გაიანეს დედას მისთანა თვალები ჰქონდა, რომ მის მსგავსს ველარავის გამონახავ შენს ჰარამხანაში.

ოთარ-ბეგი - მამა რა დამფასებელია თავისი ქალის, დედოფალო? ხასიათი კი გამბედავი აქვს (ძლივს ახერხებს თქმას), ამაცია... ნადირობა უყვარს და, როცა გამოუდგება ხოლმე ნადირს, ქარივით მიაქროლებს ურა-ცხენებს. მეშინია, ვაითუ არ მოეწონოს მეფეთ-მეფეს მისთანა ხასიათების მექონი!..

ზეინაბი - (თვალს არ აშორებს) მეფეთ-მეფე მოათვინიერებს! დაურბილებს ხასიათს! სიზმარივით მახსოვს, ამ ოცის წლის წინეთ ჩემმა მეუღლე-მეფე თეიმურაზმა გიჩვენა შენ ჩემი პატარა ვაჟი და გითხრა: ოთარ, სასძლო გამიზარდე ამისთვისო. ვინ იცის, შენთვის ეგება ახლა ის აჯობებდა, რომ პატარა საქართველოს მემკვიდრისათვის მიგეცა შენი ქალი ცოლად, ვიდრე ჰარამხანაში გაგეგზავნა ქვეყნის მპყრობლისათვის?

ოთარ-ბეგი - (ცრემლები ერევა და თითქოს ევედრება, შემიბრა-ლეო) ჩვენ ყველა ალაჰის მონა ვართ და მისი ფეხთა მტვერი.

ზეინაბი - აი, ჭეშმარიტი სიტყვა-პასუხი თავისუფალი ქართველის!

ოთარ-ბეგი - დედოფალო, შენ მე მცდი... მაგრამ თუ შენთვის ძვირფასია სახსენებელი შენის მოკლულის შვილის...

ზეინაბი - (ცივად) ჩემზე უკეთესი შენ რითა ხარ? მის ნაცვლად, რომ მეფობდეს ჩემი შვილი, რად უნდა იღვას ცივ საფლავეში და შენი ქალი კი თავისუფლად დაჰქროდეს აქეთ-იქით და სამშობლოს ჰაერს ისუნთქავდეს? მე დავივინყე ჩემი ვაჟი და შენც მალე დაგავინყდება შენი ქალი. და ეს შენთვის უფრო საადვილოც იქნება. სახლი აგვისია ცოლებით, ხასებით, მხეველებით და, ამასთან, კიდევ სხვაც არა გაკლია-რა: არც ღვინო, არც ლხინი და არც პატივი და დიდება. ახლა კიდევ მამა გახდები ფადიშაჰის ხასისა და სხვა რაღა უნდა მართლმორწმუნე ქართველს? და, თუ შენმა ქალმა იმდენიც შეიძლო, რომ სისხლი გაუთბო ფადიშაჰს და მისი გული მოიგო, მაშინ ვინლა გაბე-

დავს, ხელი დაგანოს? ნუ ხარ ბედის უმადური, ოთარ-ბეგ! ჩქარა! ნულა აგვიანებ!.. ჩამოიყვანე შენი ქალი! შენ გვეხმარებოდი, რომ ქრისტიანი ერი ფეხქვეშ ჩაგვეგდო და ახლა ჩვენც უნდა სამაგიერო გადაგიხადოთ. შენ ქალსაც ბედს შევეყრიოთ. ჩემი შვილი კი სამარეშია და მე დამავინყდა. გორში რამდენი ჯარი გყავს?

ოთარ-ბეგი - ხუთი ათასი ცხენოსანი.

ზეინაბი - ქართველი ბევრი ურევია?

ოთარ-ბეგი - უბრალო ჯარისკაცებად სულ ქართველები არიან. არაბ-სპარსელები მხოლოდ უფროსობენ.

ზეინაბი - შეგიძლია თავდებობა, რომ ისინი მართლა და ერთგული არიან?

ოთარ-ბეგი - თავს დავდე! მეტი რაღა გზა აქვს? სად უნდა წავიდნენ?

ზეინაბი - იმერეთს.

ოთარ-ბეგი - იქ ახალციხის ფაშა ბატონობს და თათრები რითა სჯობიან სპარსელებს? (გონს მოდის) ე. ი. მე მინდა ვსთქვა, ქართველებისათვის - ქრისტიან მონებისათვის? დაამხოს ალაჰმა ფადიშას ფეხქვეშ ყველა შეჩვენებულ სუნებთან ერთად.

ზეინაბი - (სიხარულს იკავებს) კარგად ვერ იკატუნებ თავს, მამაცო ოთარ-ბეგ! მაგრამ კარგად კი მლიქვნელობ და ეგ არის, რომ გშველის! წადი! მშვიდობით, ოთარ-ბეგ, არ დაგივინყებ. სვი ღვინო, ეალერსე შენს ცოლებს და ჩვენც ძალღვივით ერთგულად გვემსახურე, მეტს რაღას ეძებ, ოთარ-ბეგ?

ოთარ-ბეგი - ღმერთმა დღეგრძელობა ნუ მოგიშალოს, ჩემო ხელმწიფე! (მიდის თავჩალუნული).

ზეინაბი - (ისახარს) ისახარ, ეს ის უშიშარი ოთარია, მეფე თეიმურაზის მარჯვენა ხელი რომ იყო? საქართველოს ლომი?

ისახარ - (ხმა ყრუსამარისებური. სახის გამომეტყველება დაღვრემილი და ჩაფიქრებული) სანამ ბედაური აქლემის საპალნით დატვირთულია, ჭენების თავი აღარა აქვს. მოაშორე ის სამარცხვინო ტვირთი და შენს ნებაზე დაიწყებს კუნტრუმს.

ზეინაბი - თვითონ... თავის ხელით, უარის უთქმელად იძლევა თავის ქალს... თვითონვე გვირჩევს ზარების ჩამოხსნას იმ ძველ ტაძრებისას, სადაც ის მოუნათლავთ და სადაც დაუგვირგვინებიათ.

მე შეურაცხყოფას ვაყენებდი, ის კი ჩემ წინ ფეხთამტვერს ლოკავდა; როგორც ნუბაკი მეძებარი, მათრახით აცახცახებულნი, ისე წკმუტუნებდა, კუდს აქიცინებდა და იკლაკნებოდა... და ეს ის ოთარია? როგორღა უნდა მოახერხოს თანამოღვაწეება „მისი“? რაღა ბურჯად გამოდგება?... გასცემს, ისახარ, გაჰყიდის „მას“.

ი ს ა ხ ა რ – (თავის ქნევით) არა! თუ იკისრა და გაჰყავა, აღარ ულალატებს.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – გარყვნილების, ლოთობისა და განდიდების წყურვილის მეტი ყოლიფერი გაქარწყლებულია მაგაში. მონობამ სიყვარულს გადააჩვია. ნუთუ მთელი საქართველოც მაგისთანაა?

ი ს ა ხ ა რ – გაიგონე, დედოფალო, რომ სულეიმანმა ბრძანა, საიდაბადში მეჩეთი აეგოთ? მოზღვავედა ხალხი, კალატოზები ამოსწყვიტა და დამზადებული მასალა წყალში გადაყარა. ციხიდან სპარსელებმა მოშველებაც ველარ მოასწრეს, რომ ყველაფერი გათავდა და ხალხიც მიიფანტ-მოიფანტა. ახლა ის წყეულები დაძრწიან ქალაქში, იჭერენ ბრალიანსა და უბრალოს და ყარა-იუსუბთან მოათრევენ გასასამართლებლად. მდიდრები თავს იხსნიან იმ გაუმძღარ ძაღლისაგან და ღარიბებს კი სჯიან, თუ რჯული არ გამოიცვალეს.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (თვლების ბრიალით) ვინ არის ეგ ხალხი?

ი ს ა ხ ა რ – ახლო-მახლოს მცხოვრები სოფლელები, მწყემსები, ხელოსანი-სომხობა, მებაღეები, ამქრის ხალხი... ვინ იცის, ერთი სიტყვით, ხალხი...

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (გულდათუთქვით) ისახარ! მეტი აღარ შემიძლია, ვიცადო! შეატყობინე ანანიას, რომ გორში ჩამომგვაროს „ის“ ოთარი-სას. უნდა ვნახო ჩემი სისხლ-ხორცი, ჩემი იმედი, მხედარი ღვთისა, ხსნა საქართველოსი.

ი ს ა ხ ა რ – დროა! დრო!

ზ ე ი ნ ა ბ ი – ოცი წელიწადია, ოცი, ისახარ, როგორ ფართხალობდა და ტიროდა... არ უნდოდა მიკარებოდა ანანიას იმ წყეულ ღამეს. მოვიგლიჯე გულ-მკერდიდან და ოცის წლის განმავლობაში ველარ ვბედავდი, რომ თვალი მომეკრა მისთვის. ოჰ, ამ მხეცს რომ გაეგო მისი რამ... დროა, დრო, ისახარ! აცნობე ანანიას, რომ ჩამოგვეგვაროს ჩვენი შვილები ოთარისას. მეც იქ ვიქნები და, თუ ძალუმ ოთარის გულში ყოლიფერი არ გამქრალა, დაეცემა მის ფეხთან და გამოიღვიძებს ერთგული მეომარი ღვთისა, სამშობლოსა და ახალგაზრდა მეფის გულისათვის.

ი ს ა ხ ა რ – ჩუმაღ! გრგვინვა-ქუხილის მოახლოების წინეთ ღრმა მყუდროებაა ხოლმე. რაც უფრო მოახლოებულია საქმის დრო, მით უფრო ნაკლები უნდა სიტყვა. (მაღლა აიხედავს) მთვარე კაშკაშებს, მეტეხს ღრუბელი გადმოეფარა და ქარიც ჩადგა. ჰხედავ, რა მყუდროებაა? ამაღამ უნდა ელვა-ქუხილი ასტყდეს.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – ჩქარა მაინც დადგეს ეგ ღვთის რისხვა ღამე – მისის ქუხილითა და ელვა-ჭექით. (კარები იღება. გამორჩნდება სულეიმან-ხანი. ისახარი ისევ მიდის სცენის სიღრმისკენ. ზეინაბს მთვარის შუქი ადგია).

5

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი – შენა ხარ, ზეინაბ?

ზ ე ი ნ ა ბ ი – მე ვარ, ჩემო ბატონო!

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი – ჰაერი ტყვიასავით ჩამონვა. ოთარ-ბეგი ნავიდა?

ზ ე ი ნ ა ბ ი – ნავიდა, ბატონო!

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი – (დაეშვება ტახტზე, ზეინაბი მის წინ დგას, ისახარი კუთხეშია) ზეინაბ! მისი აღარა მჯერა-რა. შენი რჩევა დამიჯდა. ალ-რაზაყს ბრძანება მივეცი, რომ ცხენები მოგიმზადონ და ამაღაც. ზეინაბ! უნდა კვალდაკვალ გაჰყვე ოთარ-ბეგს. ასი თვალი გამოიბი, ასი ყური აისხი. ყველაფერს დაუკვირდი... შეიტყვე...

ზ ე ი ნ ა ბ ი – შევიტყობ. მე და ვერ შევიტყო? სანამ თვალები დაინახავდენ და ყურები გაიგონებდენ, გული უმალ მიგრძნობს.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი – ღამლამობით ჩემი საწოლის ირგვლივ თითქოს რაღაც ხმები მიმოქრიაწო და, ვარსკვლავებსაც რომ შევყურებ, თითქოს ქრებიანო.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (გაფაციცებით ყურს უგდებს) ვარსკვლავები ქრებიანო? ჩემთვის კი თანდათან კაშკაშობენ... მე შენს სულს ჩემს გულში ვატარებ და არა მაშინებს-რა. ფიქრი ნუ გაქვს!

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი – მიჰყევ ოთარ-ბეგს და, როგორც კი მოჰკრა ყური, რომ ის საქმეს იჭერს იალღუჯის მეანბოხეებთან, ან იმერეთის მეფესთან, ან ახალციხის ფაშასთან და ან ერევნის ხანთან, მაშინ-ათვე უბძანე: სული ამოხადონ და მისი თავი აქ გამომიგზავნეთ.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (ძლივს ჰფარავს სიხარულს) მე მეტს ბედნიერებას არ დავეძებ, მხოლოდ შენ კი გემსახურო, როგორც ახლოს და ისე შორიდანაც, ჩემო სულის ხელმწიფე! და ჩემი ჯილდოც მხოლოდ შენი ალერსიანი შემოხედვაა, შენი ღიმილი და შენი მოსვენება.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი – ვინც დედაკაცს ენდობა, ის თვითონვე სჭრის იმ ტოტს, რომელზედაც ზის, მაგრამ შენ კი გენდობი... მიტომ რომ, თუ მე დავიღუპე, მაშინ შენც დაღუპული იქნები.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – ჩემო სულის ხელმწიფე! უშენოთ ჩემი სიცოცხლე ჩემთვის რაღასი მაქნისია?

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი – შენი სილამაზე ახლა შემოდგომის მშვენიერებაა... ველარ დაგიფარავს! შენ სძულხარ გურჯისტანს და მიტომ გენდობი.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – იმიტომ კი არ გიფრთხილდები, რომ ჩემი თავის შიში მქონდეს. შენ რომ ტფილისს შემოადექი სოლანლულის ბრძოლის შემდეგ, მე შემეძლო გავქცეულიყავ იმერეთს, სამეგრელოს, გურიას და თვით მოსკოვის მეფისაგან მქონდა აღთქმული შემწეობა, მაგრამ გული ავსილი მქონდა შენ შესახებ სხვადასხვა ხმებით და ოცნებად მყავდი გადაქცეული. ცხადად თუ სიზმარში, სულ შენ გხედავდი. მუხლმოყრილმა შენი ცხენის წინ მოგანოდე გასაღები. მეუფების შარავანდედი და შუქი სიკვდილისა ამკობდენ და აგვირგვინებდენ შენს თავს. ჩემკენ რომ გადმოიხარე, გულში ელვამ დამიარა. შენ წინ დგას ლომი უდაბნოსიო – რაღაც ხმა ჩამჩურჩულებდა: ყოველივე დაიმონა მაგან და შენი გული როგორღა გაუმაგრდებაო! და მეც შემოგწირე შენ ჩემი რჯული, გულისთქმა, სიცოცხლე, სული და ხორცი. შენის სასთუმლის წინ თავდახრილი ლამლამობით გითვალყურებდი. ვსცდილობდი, შენი რისხვა მიმექცია მათ შესამუსრავად, ვინც ოდესმე მზრდიდენ, მილოლიავებდენ და მუხლს მიყრიდენ. მე, თვით მეფის ასული და მეფის მეუღლე, შენ მონასავით გემსახურებოდი და შენც მიცნობ, მე ეს შიშით არ მომდიოდა. სიკვდილის არაოდეს არ მშინებია, მედიდური სისხლი ჰბრუნავს ჩემს ძარღვებში. ეს შენც შემატყვე და მიტომაც, როცა ვნებათა ლელვა დაგიცხრა და გაგულგრილდი ჩემზე, შენს სამსჯავროში თანამოაზრედ გამიხადე, გამიზიარე ტახტი და გვერდით მომისვი. მაგრამ რა არის ჩემთვის უფლება? (იჭვიანობით აგზნებული) მე ყოლიფერს ავიტანდი... დავსთმობდი, ოღონდ კი ისევ ძველებურად გიყვარდე, მმაღავდე ისე, რომ სხვისი თვალი არ მეკარებოდეს და იჭვიანობით მტანჯავდე, საჭურისების ხელში ჩაგდებულს. ან, იქნება, აღარა ვშვენი? და შენის ხარჭების ოდენა ნეტარებასაც ველარ განოდებ? (მორჩილად) მაგრამ ეს შენი ნება იყო, დაგემორჩილე. მე თვითონ ვსცდილობდი და ხელს გინყობდი, რომ ვნებათა ჟინი მოგეკლა ხოლმე და გარს გახვევდი სამოთხის ქალებს, ქვეყნიურ მზეთუნახავებს, რომ მხოლოდ შენ

კი დამტკბარიყავ... მოსვენებით ყოფილიყავ და მე... მე კი..... ოჰ, ყოველი ღამე შენის ნეტარებისა ჩემთვის მომაკვდავის ნალველ-შხამი იყო. თქვენ, მამაკაცები, მხოლოდ განცხრომას ეძებთ, და რა იცით, სიყვარული რა არის?

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი – შენ კიდევ კარგი ხარ, როცა გაჯავრდები ხოლმე.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – არა, კარგი ვარ კიდევ იმიტომ, რომ შენ მიყვარხარ და მინდა გემონო! ფიანდაზად გეფინო ფეხქვეშ და შენი სული დავი-საკუთრო (ეკვრება).

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი – გუშინდელი მონის ზღაპრები მიამა. შემომგვარე დღესაცა.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – სამეგრელოს მთავრის მონაძლენი რუქაია?

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი – არ მახსოვს მათი სახელები! სიომ დაჰქროლა. მოიტანე ფანდური, ეგებო შენმა ნაზმა დაკვრამ და მისმა ზღაპრებმა ძილი მომგვაროს. დიდი ხანია, რაც ძილი აღარ მეკიდება.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (ხელზე ჰკოცნის) მივდივარ, ჩემო ბატონო! (მიდის. ისახარი გაჰყვება. მეორე კარებში შემოდის ყარა-იუსუბი).

6

ყ ა რ ა-ი უ ს უ ბ – ხელმწიფეო, კათალიკოსმა გზირები გაუგზავნა სასულიერო წოდებას, რომ ზარების რეკა აღარ გაბედონ.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი – დარაჯები თავ-თავის ადგილას არიან?

ყ ა რ ა-ი უ ს უ ბ – თავ-თავისაზე... ბატონო მეფევე!

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი – ცხენოსნები ქალაქს გარშემო უვლიან?

ყ ა რ ა-ი უ ს უ ბ – გარშემო, დიდებულო! ჭისკარი დავკეტილია და მეტეხიდანაც ზარბაზნები მიმიზნებული გადაჰყურებენ ქალაქსა და მის მიდამო გორაკებს.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი – კიდევ შეიპყარით ვინმე მეჩეთის დამნგრევთა-განი?

ყ ა რ ა-ი უ ს უ ბ – ოცდაშვიდი კაცი ნიბნით ჩამოვჰკიდე ციხის გალავანზე ალლაჰის სადიდებლად! ორმოცდაათს თავი გავაგდებინე და ტანი სანეხვეზე დავაყრევინე... ოცდათექვსმეტიც, ეს-ეს არის, ახლა მოიყვანეს.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი – მოედანზე დასაჯე დილას ადრე. და ხალხსაც გამოუცხადე ჩემი ბრძანება, რომ ყველამ სიგრძე-სიგანით წყრდა-ნახევარი თლილი ქვა ზურგით მოიტანოს და დაანყოს იმ ადგილას, სადაც მეჩეთია დანგრეული... შვიდი დღის ვადა მიეცი.

ყ ა რ ა-ი უ ს უ ბ – დიდება თქვენს მართლმსაჯულებას!

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი – ოთარ-ბეგი წავიდა?

ყ ა რ ა-ი უ ს უ ბ – ეს-ეს არის, გავიდა ქალაქიდან და ალაყაფის კარებიც დაიკეტა.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი – სამ დღეს უკან დედოფალიც უნდა დავადვენო კვალდაკვალ, იუსუბ! რალაც ლალატის სუნი სდგას ჰაერში. (ყარა-იუსუბი შეკრთება და ფიორდება) ალ-რაზაყსაც თან გავატან დედოფალს.

ყ ა რ ა-ი უ ს უ ბ – ალ-რაზაყი ერთგულია, მაგრამ ცოტა მოი-სულელებს. დედოფალი კი ჭკვიანია, ღმერთმა დღეგრძელობა ნუ მოუშალოს!

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი – მაგითი რა გინდა სთქვა?

ყ ა რ ა-ი უ ს უ ბ – დედოფალი ამოიკითხავს, რაც კი რამ უძვეს გულში ოთარ-ბეგს და მიხვდება, მის გარშემო რაც ამბავია.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი – მერე რაო?

ყ ა რ ა-ი უ ს უ ბ – შორსმჭვრეტელო ღვთაებავ! მაგისთანა საქმეზე თქვენს ადგილას საყვარელ ცოლს გავგზავნიდი, მაგრამ დამხმარედ კი ერთსა და ერთს იმ მონათაგანს გავაყოლებდი, რომელიც სცდილობს, რომ თვითონ გახდეს საყვარლად. წყაროო სიბრძნისაო! ოქროს ქვის საშუალებით შეამონებენ ხოლმე და ქალს კი ქალითვე.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი – (თვალს არ აშორებს იუსუბს) ნადი, შენი რჩევა კარგია!..

ყ ა რ ა-ი უ ს უ ბ – (ემთხვევა მიწას) იმრავალკეცოს ჩრდილმან შენმან, ძეო დესტონისავ! (მოდის ზეინაბი და მოჰყავს რუქაია. ისახარიც მათ მოსდევს უკან).

ზ ე ი ნ ა ბ ი – გამოიარე, შენი ბედნიერების ღამეც დადგა, რუქაია!

რ უ ქ ა ი ა – ხელმწიფე მრისხანეა და სასტიკი... მეშინია!

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (მიიყვანს მხარეთქოს წამოწოლილ სულეიმანთან) მუხლი მოიდრიკე ხელმწიფის წინაშე, ლამაზო, და უამბე ზღაპარი. (სულეიმანს) მოაფინე შენი შარავანდედის სხივი, მეფეთა მპყრობელო! კოკობი ვარდი ელის მას, რომ სუნნელოვანი გაიფურჩქნოს. (მიდის ბუნდოვან ტერასისაკენ და სვეტთან დაჯდება. ისახარი თარს მიანოდებს, თვითონაც იქვე ჩამოჯდება სვეტის საფეხურზე და მუხლებს ხელებით

იჭერს. სულეიმანი პირბადეს ახდის რუქაიას და თმას უფურჩქნის: რუქაია მის ფეხქვეშ არის გაფრთხნილი, გაფიორებულია და ხმა უკანკალებს, თვალები კი უცმიციმებენ).

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი – სად დაბადებულხარ?

რ უ ქ ა ი ა – რა მოგახსენოთ, ბატონო! მახსოვს კი, რომ ბალლი მომიყვანეს სამეგრელოში, ზღვა გამომაცურვეს... მერე მთებში ვიზდებოდი, ზღვის პირად.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი – ზღაპრები ვინ გასწავლა?

რ უ ქ ა ი ა – დედაბრებმა. ცეკვა-სიმღერაც მათგან ვისწავლე. მე ყოლიფერი ვიცი, რომ გაამო, ჩემო ხელმწიფე! თუ მიბრძანებ, მოგიყვებით ზღვათა მეფის და გურიელის ქალის სიყვარულის ამბავს.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი – მითხარი!

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (უკრავს ნაზად ფანდურზე ვნებით აღსავსე ხმას).

რ უ ქ ა ი ა – გურიის მთავარს ჰყავდა ერთი ქალი, ისეთი მზე-თუნახავი, რომ შედარებით მის სითეთრესთან მაღალი მთის წვერვალის თოვლიც კი ლურჯისფრად ეჩვენებოდა კაცს. იმის შავ თმებთან ყორანიც კი ნაცარა იყო და მის ტუჩების ფერთან ბრონეულის ყვავილსაც კი სიყვითლის ფერი გადაჰკრავდა ხოლმე. ეკალ-ნარზე რომ დაიხრებოდა, ზედ ია-ვარდსა ჰვენდა. ზაფხულში რომ ზღვაში საბანებლად ჩადიოდა, ზღვის ტალღებს მუშკ-ამბრის სუნნელებით აბრუებდა. მამამისმა ასი სამთვალა და ასიც ცალთვალა მეთვალყურე მიუჩინა, რომ თვალი ვერავის მოეკრა მისთვის. მხოლოდ მარტო-მარტო ნიავი უგრილებდა მხურვალე ლოყებს. ერთხელ გასწია ამ ნიავმა ყაფ-დაღის მწვერვალისკენ და მზეთუნახავის მშვენიერების ამბავი მიუტანა ქართა მეფეს, იმ ძლიერ ქარს, ხომალდებს რომ ჰლუპავს, და გულში აუგზნა სიყვარულის სახმილი. შეაფრთქი-ალა მეფე-ქარმა შავი ფრთები და გადაეშვა ზღვისაკენ და იმ ღამეს აღარც ერთ გემს აღარ მოუწევია კიდემდი. ასწლოვან მუხისა და ნაძვის ხეებით ამოთხარა თვალები მეთვალყურეებს... შიგ ქვა და ქვიშა ჩაჰყარა. მზეთუნახავის სახლს სახურავი გადაგლიჯა, მიაშუქა მძინარს თავისი ფრთების ელვარება და თვითონაც გაინაბა. მეფის ქალს ეძინა უცნაურ ფრინველების (ბუმბულით) გატენილ ლეიბზე. (თანდათან უფრო გამბედავად ეგზნებ-ვალერსება სულეიმანს) შავი თმა ტევრად გადაფენოდა მზეთუნახავის მარგალიტ გვამს. მისი სუნთქვა სუნნელოვან ბალახების ფშვინვა იყო. ერთი ამოიოხრა უცნაურად მშვენიერმა მეფე-ქარმა, გადააფრიალ-გადმოაფრიალა აქეთ-იქით თმები და გამოჩნდა... დაინახა მეფე-ქარმა... (გაისმის სიფრთხილით

ჩამოკრული ზარის ხმა, სულეიმანი წამოიწევს, ცალ ხელზე დაბჯენილი, რუქაია შეშინებული ეკვრის სულეიმანს. სულეიმანს სახეზე მრისხანება ეხატება).

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი – (საზარელის ხმით) ყარა-იუსუბ! (ყარა-იუსუბ შემოიჭრება, შიშით ცოცხალ-მკვდარი) ეს რა ამბავია?

8

ყ ა რ ა-ი უ ს უ ბ – დიდებულო ხელმწიფე! მხოლოდ ერთხელ ჩამოჰკრა! კათალიკოსმა ყველას შეუთვალა თქვენი ბძანება. ალბათ ვეღარ მოასწრეს, რომ ერთი ვისმესთვის გადაეცათ. ხვალ მათი აღდგომაა!..

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი – (დამშვიდდება) დილის ნამაზის დროს მომართ-ვით კათალიკოსის თავი, ისე ნითლად შეღებული, როგორც მათი აღდგომის კვერცხია ხოლმე, ალყურანში სწერია – ისე მოეპყარ მტერს, რომ ის მოპყრობა შემდეგში სხვებისთვისაც სამაგალითოდ დარჩესო. ნადი! (წამოწვება და მიიზიდავს რუქაიას) განაგრძე, რუქაია...

ი ს ა ხ ა რ – (ნელი ხმით ზეინაბს) ეს მეოცე აღდგომაა ამისთანა.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (დაუკრავს) უკანასკნელია.

რ უ ქ ა ი ა – (განაგრძობს ზღაპარს) დაინახა ლამაზმა მეფე-ქარმა და... (ფარდა ეშვება).

მოქვედვა მეორე

ოთარ-ბეგის ბალი გორის ახლოს, მტკვრის მარცხენა ნაპირას. სცენის სიღრმის ნაწილი უჭირავს კოშკის კუთხეს ფართო აივნით ბალის მხრივ. აივანზე დაბლიდან ოთხსაფეხურიანი კიბე ამოდის. აივანს თაღებთან სვეტები უდგას. კედლებთან რკინის კარებია დატანებული და ფანჯრები რკინის გრეხილებით დაცხრილული. სცენის სიღრმეში, აივანზე, სულ იასამ-ნისა და ვარდის ბუჩქებია. შორით, წყალგალმა მოსჩანს ახალციხის ტყიანი მთები. მარჯვნივ ხეივანია, ვაზების ტალანი, შორს მიდის და მერე მარ-ჯვნივ უხვევს. შემოსავალთან დიდი, ფულურო კაკლის ხეა. მის ძირში გან-იერი ტახტი დგას, ხალიჩაგადაფარებული მუთაქებით. მზე იწურება, საღამოს 6 საათია. ოთარ-ბეგი გამოდის სახლიდან დალონებული. უკან მოჰყვება ბესო, მისი მსახური, შეუპოვარისა და ეშმაკურის სახით.

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (გაივლ-გამოივლის გულმოსულად, დაფიქრებული, ბესო არხეინად სდგას და შეჩერებია) ეგ რაა, რომ ქუდი გხურავს, შე ძაღლის შვილო?! თავი მოგბეზრდა?

ბ ე ს ო – (იგლეჯს ქუდს) გზა და კვალი დამებნა, ბატონო! როცა სპარსელი ხარ, მაშინ ღმერთმა ნუ ქნას, რომ ქუდი მოვიხადო და, როცა ქართველი, ღმერთმა დამიფაროს, რომ დავიხურო!

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – ღვინო მომართვი... (ტახტზე ჯდება) გზა და კვალი დამებნაო! ჰმ! მე კი არ დამებნა თუ?!.. (ბესოს მოაქვს გრძე-ლყელიანი კულით ღვინო, ოთარ-ბეგი დიდხანს არაკრაკებს და, რომ გამო-სცლის, სულამობერვით გადასცემს).

ბ ე ს ო – მოგახსენებენ, ცისკრის წინ კათალიკოსი მოჰკლესო!

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – მოჰკლეს... ნაბრძანები იყო, რომ არ დაე-რეკათ. კათალიკოსმა განკარგულება მოახდინა, რომ ყველასათვის გადაეცათ ეს ბრძანება და თავის მორჩილს კი, კარის დიაკონს, არა უთხრა-რა, დაავიწყდა და იმანაც ერთხელ ჩამოჰკრა ზარს... კათა-ლიკოსი თვითონ ავარდა სამრეკლოზე და ჩამოათრია მორჩილი, მაგრამ რალა დროს, გაჩნდნენ ჩაფრები და...

ბ ე ს ო – მაშ, ერთხელ ჩამოკრა მარტო?

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – ერთხელ!

ბ ე ს ო – მაგისთვის მოკლეს?

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (სცდილობს, სახე მოიმრისხანოს) მაშ, როგორ გნებავდა?

ბ ე ს ო – (თავს ჩაჰკიდებს) არა, მე იმაზე მოგახსენებთ, რომ რალაი კი უნდა მოეკლათ, ბარემ ყველა ზარების რეკა აეტეხა ერთად და ის იქნებოდა...

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (ვითომ გაჯავრებით) მე შენ შამფურზე აგაგებ ცოცხლად და ნაკვერცხალზე შეგწვამ გოჭვივით. გუდაში ჩაგსვამ, ძაღლსა და კატას თან ჩაგაყოლებ და ისე გადაგისვრი წყალში.

ბ ე ს ო – შე დალოცვილო, ან ერთი უნდა იყოს და ან მეორე: ან უნდა ცეცხლში დამწვან და ან წყალში დამახრჩოთ, მაგრამ თქვენ უკეთ იცით... როგორც გენებოსთ.

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – ღვინო! (დიდხანს მიეყურება).

ბ ე ს ო – მოგახსენებენ, ბატონო, რომ თქვენს ბოქაულებს ძალიან გაუჭირდებათ ერთი საპალნე ოქროსი და სამი საპალნე ვერცხლის მოგროვებაო. საყდრები, დიდი ხანია, გაძარცულია და აღარა დარ-ჩენილა-რაო...

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – სურამელი ურიები... იმათ ცოტა ოქრო და ვერცხლი აქვსთ?

ბ ე ს ო – სამი რჯულისათვის მაინც არ იკმარებს.

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (მოიღუშება) რას ვბოდავ, შე სულელი!

ბ ე ს ო – კი არა ვბოდავ, მართალს მოგახსენებ, ჩემო ბატონო! გნებავს, თითებზე ჩამოგივლი. (თითებს აგდებას) ჯერ ჩვენ ვცარც-ვავდით, სანამ არ გავთათრდით – ეს ერთი. თათრები ადრე ცარც-ვავდენ – ეს ორი, სპარსელები ახლა ჰგლეჯენ – ესეც სამი და ოქრო ხომ კიტრი არ არის, რომ ყოველ გაზაფხულზე ამოვიდეს ხოლმე.

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – ხუმრობა დროზე უნდა. მათრახები ხომ არ მოგინდა?

ბ ე ს ო – ღმერთმა დალუპოს, ვისაც უნდოდეს... მე მხოლოდ ისე მოგახსენებთ, ჩემის მოკლე ჭკუით. ადრე ჩვენ იმათ მიტომ არ ვზოგავდით, რომ ჩვენი ქრისტე ანვალეს, ახლა ხომ ჩვენც უარესი ჩავიდინეთ და მამ, რალას ვერჩით ურიებს?

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – ბესო!

ბ ე ს ო – (გამბედავად) ჩვენ, თუ გინდა, კიდევ ვსთქვათ, მაგრამ ამ ყიზილბაშებს რალა უნდათ? ჯერ იმათი ანვალონ ვინმე ურიებმა და მერე გადაახდევინონ ყიზილბაშებმაც.

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – ვის გადაახდევინონ, შე ძაღლო, შენ?

ბ ე ს ო – თუ გინდა, იმ ღვიციან სულეიმანს...

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (შეშინდება და ტუჩზე ხელს აფარებს) გაჩუმდი, შე წყეულო! (აქეთ-იქით იხედება) არა, მე შენ თუ არ ჩამოგახრჩვე, არ შეიძლება!

ბ ე ს ო – ახლა კიდევ ექვსი ლამაზი ქალიშვილიო... მართალია, ერთ დროს ჩვენშიაც იყვენ ხოლმე ლამაზი ქალწულები, მაგრამ დიდხანს არ რჩებოდენ გაუთხოვარი და, რალაი კი მე და შენ ისლამის ნათელი მივიღეთ და ყიზილბაშები გავიმეგობრეთ ქართლ-კახეთში და საქართველოს გურჯისტანს ვეძახით, ერთის მეტს ქალწულს აღარსად შევხვედრივარ... ვნახე მხოლოდ ერთი და ისიც ბრუციანი ორი შვილის დედა.

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (იცინის) ბესო, ცუდათ ხარ ატროებული და ბოლოს ხეირი არ დაგეყრება!

ბ ე ს ო – ვინც პატიოსნად ირჯება, იმას ხეირი მაინც არ დაეყრება, ჩემო ბატონო! (ხეივნიდან სირბილით გამოიბის გაიანე და ხარხარებს. ძალიან ლამაზია, ტანადი, მხიარული. ტანისამოსი აზიური აცვია. პირი მოუბურავი აქვს. თავმოსახვევი, ჩიქილასავით წმინდა კისეია, ისე აქვს გაკეთებული, რომ ფრიალობს).

გ ა ი ა ნ ე – ვერ მომაგნებ, მაიკო, ვერა! (ხითხითებს) მამა... (გაქა-

ნებული მივარდება ოთარ-ბეგს, მოეხვევა და ჰკოცნის იმ დროს, როცა ის, ის-ის იყო, ღვინის დალევას აპირებდა).

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – შენ საიდან გაჩნდი? (ბესოს) გასწი აქედან... (ბესო მიდის).

გ ა ი ა ნ ე – მამაჩემო, მაიკო გადაიჩია. ჩამცივებია, პირბადე გაიკეთეო, თითქო ახალციხელი თათრის ქალი ვიყო. ვილაც ერთი გაბერილი მაიმახი, ხმანრიპინა დაუყენებია ჩემ კარებზე, მინდოდა, ბაღში გავსულიყავ და არ გამიშვა, გაპარჭყა ხელები და რალაც ბურცყული დამიწყო, ალბათ, სპარსულათ თუ მელაპარაკებოდა... სასაცინო რამ იყო. მინდოდა, ხელი მეკრა და გადამეფურცუყებია, მაგრამ, რომ შევხედე მოჯღანულ სახეს, სიცილი ამიტყდა, სული ველარ მოვიბრუნე, ფართხალი დავიწყე. რომ მაგონდება, ახლაც კიდევ მეც... მეცივება. (ხარხარებს).

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (ცდილობს, რომ სახე მოიღუშოს) როგორ არა გრცხვენია, გაიანე! პატარა კი აღარა ხარ... თითქო ბავშვი იყო!

გ ა ი ა ნ ე – არა, შენ ის უნდა გენახა. (აჯავრებს მის მიხვრამოხვრასა და ლაპარაკს) აბა-ლა-ბა-ლა-ბალაო, ლოყები უცახცახებენ, თვალები თითქო ჭუჭრუტანაში ჩაძრომიანო. (თვალებს ჭუჭავს) აბა-ლა-ბალა-ბალაო!.. ოჰ, ქრისტე ღმერთო! (ხარხარებს და მერე უცბათ შეჩერდება მრისხანედ). მე სანამდი სიცილს გავათავებდი, იმან კარებიც კი მომიკეტა. წარმოიდგინე, მამაჩემო, მე გავუჯავრდი, დავიწყე ყვირილი და კარების რახუნი, მაგრამ ვინ გამცა ხმა... ერთი დამენახა იმ დროს და მე ვასწავლიდი, როგორც უნდოდა კარების დაკეტვა გაიანეს წინ, თავადის ქალის წინ. (თავმომწონედ შეიხრის წარბებს და მრისხანებით იხედება აქეთ-იქით, ოთარ-ბეგი შეჰყურებს გულის ტკივილით და აღტაცებით) ისე გავჯავრდი... იმდენი ვიჯავრე, რომ კიდევ დამძინებოდა და სიზმარიც ვნახე: ვითომ ვზივარ ცხენზე იქ, ჩვენსა, შინდას, და მივაქროლებ ჩვეულებრივად, მინდა დავენიო გაქცეულ ირემს... ისიც ჩამორჩა ნელ-ნელა, აგერ, საცა არის, დავენევი, ახლოს-ლაა. ამ დროს უცბად ჩემი ცხენის წინ ეშმაკათ გაჩნდება, ამოყოფს თავს ის შეჩვენებული გაბერილი ბალა-ბალა, ცხენს დამიფრთხობს, განზე გამიხტება. მეც შევჭკრთები. რომ გამომეღვიძა და ვიძახი: გელაშ! ჰკა მაგას! ნუ გაუშვებ-მეთქი. გელაში ჩემი საყვარელი მწევარია, ხომ გახსოვს, შავი რომ არი... შენც რომ ისე მოგწონდა... ჰო, მოვიხედე და აღარც გელაშია და აღარც ირემი – ბებერი მაიკო კი მიჯდა გვერდით. ამოვიფშვნიტე თვალები და მაინც ვერა გავიგე-რა. მაიკო კი აჭიჭინდა: (აჯავრებს) შვილო, შენ მალე დედოფალი გახდები. დღეიდან პირბადით უნდა იარო. მამაშენმა ბრძანა, რომ აღარ

ირბინო. შინ უნდა იჯდე, წყნარად იარო. შენ უნდაო... მეც უგდე ყური, უგდე და, რომ მომწყინდა, ერთი ვისკუპე და შევხტი ფანჯარაზე. გადავიხედე, მალალია... მაგრამ იქვე, ფანჯარასთან, კაკლის ხეა შტოებგაშლილი. მაიკომ ერთი დაყვირებაც ველარ მოასწრო, რომ გადავხტი გამოშვერილ შტოზე. ჩავცოცდი ნელ-ნელა ხეზე, ხეივნიდან ხეივანში ამოვჰყავი თავი, ჩირგვიდან ჩირგვში გავძვერ-გამოვძვერი კურდღელივით, რაც მწევარს უბნევს ხოლმე გზა და კვალს და შენთან კი გავჩნდი. (ეხვევა) შენ უბრძანე, რომ არსად გამიშვან? შენ? არა მჯერა!.. მაიკო რათ ამბობს, რომ დედოფალი გახდებო. რანაირად? მალე გავდედოფლები? მართალია, რომ შენ მეფეზედაც უფრო დიდი ხარ? რა არის, რომ ხმას არ იღებ?.. გაჩუმებული ხარ...

ოთარ-ბეგი – შენ დედოფალი იქნები, გაიანე! ძლიერი... მთელი ქვეყნის მბრძანებელი.

გაიანე – რა კარგი იქნება!

ოთარ-ბეგი – რასაკვირველია! მაგრამ მე კი უნდა დამიჯერო, გაიანე... ახლა შენ ქალი ხარ დამნიფებული და არა პატარა ბიჭი. ან კი თავი უნდა დაანებო ცხენის ჭენებას... მონადირე ჩერქეზი ხომ არა ხარ?

გაიანე – მამ, რალათ მინდა დედოფლობა, თუ კი ვერ ვინადირებ?

ოთარ-ბეგი – შენ ჯერ უჭკუო ხარ, გაიანე! რათაო, რომ მკითხავ? (უცბად აღრიალდება) მამა ვარ შენი, თუ არა? ვინ გასწავლა ეგ, რომ ჩემ ერთ სიტყვაზე ასს შემომიბრუნებ და მომახლი ხოლმე. არა, მამა ვარ, თუ არა? (გაიანე შეშინებული უკან დაიხვეს და გაცოცხლებული შეჰყურებს მამას. ოთარ-ბეგი თანდათან უკლებს ხმას და ბოლოს, თითქოს ქვითინს იკავებს) მაიკომ ხომ გადმოგცა ჩემი, რომ სულ შინ იჯდე და პირმოზურული იყო და, შენ კი ფენჯერში... რაო, ჩიტი ხომ არა ხარ, რომ ტოტებზე დაფრიალო?

გაიანე – ჩიტი არა ვარ, მაგრამ თავი რომ დავიმწყვდიო, არ შემიძლია. ეს პირბადე... რომ ველარ ვსუნთქავდე... ეგა?.. ეგა? აი, შენი პირბადე! (ფხრენს).

ოთარ-ბეგი – (გაცოცხლებული მუხლებზე ირტყამს ხელებს) აი, შე... როგორ ბედავ მაგას?

გაიანე – მკვდარი ხომ არ ვარ? პირზე მკვდრებს გადააფარებენ ხოლმე.

ოთარ-ბეგი – (ცდილობს, მრისხანე მეტყველება მისცეს სახეს, მაგრამ უნებლიეთის აღტაცებით შეჰყურებს) მე შენ ხელ-ფეხს შეგიკრავ და ისე ჩაგიძახებ სარდაფში თავგებ-ვირთხებთან.

გაიანე – რათაო? არ ჯობია, რომ მომკლა!.. (ერთმანეთს შეჰყურებენ).

ოთარ-ბეგი – (დიდი ხნის სიჩუმის შემდეგ) კარგია! კმარა! ნუ ჯიუტობ. აქ მოდი! გამიგონე!

გაიანე – (არ ეკარება) ბრძანე...

ოთარ-ბეგი – აი, გაიანე, შენ მეკითხებოდი, მართალია თუ არა, რომ შენ აქ მეფეზედაც დიდი ხარო? მეფეზე უდიდესი რათ ვიქნები, მაგრამ თავადებში კი ყველაზედ უფრო ძლიერი ვარ და რატომ? მიტომ, რომ ყოველთვის ჭკუიანი ვყოფილვარ და ჩემ საქმეებსაც კარგათ წავძლოდივარ და... ხომ მხედავ, რა ყოფაში ვარ? პაპაშენი მუხრან-ბატონი არ გახსოვს? სად არის ახლა ის ბერიკაცი? იმერთში ცხოვრობს სამონწყალოთ. გულბათ ციცი სადღაა? სიკვდილით დასაჯეს. ორბელიანი და სუმბათი? უსახლკაროთ საავაზაკოთ ხეტი-ალობენ მთებში. სხვები? ზოგი გალატაკდა, ზოგი სამსახურში შევიდა და შიშით კანკალობს, რომ თავი არ გამაგდებინონო. ვსთქვათ, ხანდახან მეც კი... მაგრამ ეს რა შენი საქმეა... მაგიერათ, თუ გული მომივიდა, მე შემიძლია, ყველა დავსაჯო სიკვდილით, ზოგი წყალში გადავყარო, ზოგი მალლა ჩამოვკიდო და ჩამოვახრჩო და ეს შენ ცოტა გგონია? დიახ, მე ყველაფერი შემიძლია, იმიტომ, რომ მეფე-საც უყვარვარ და დედოფალსაც. აი, დედოფალი... იმასთან უნდა წაგიყვანო! ის სხვებთან ყოველთვის პირდაფარულია, იმიტომ, რომ ქალისათვის დიდი სირცხვილია სახის გამოჩენა!

გაიანე – რათ უნდა იყოს სირცხვილი? ჩვენ უფრო ლამაზები არა ვართ თქვენზედ? და თუკი თქვენ არა გრცხვენიათ? ზოგიერთ კაცებს ისეთი სახე გაქვთ, ქრისტეს მადლმა, რომ...

ოთარ-ბეგი – რა არი, რომ დაგიჟინია ქრისტე და ქრისტეო, ყველას ერთი ღმერთი ჰყავს, შენცა და სხვებსაც... ალაჰი! სთქვი: ალლაჰი!!

გაიანე – (წყენით) რაო? თათრის ქალი ხო არა ვარ?

ოთარ-ბეგი – (ღრიალით) აბა, ბერი ხარ, რომ მაგაზედ დაიწყო სჯა? მე როგორც გიბძანებ, ისე უნდა ილოცო.

გაიანე – არა, ჩემო ბატონო, მაგას კი ვერ ვიზამ. ღმერთი ყველაზედ უდიდესია: მამაზედაც კი! აბა, მაიკოს ჰკითხე. ძალიან მიყვარხარ, მამაჩემო, შენ მე ცხენი მაჩუქე, მწევარ-მეძებრები, ეს ძვირფასი კაბაც შენი წყალობაა, ეს ყელსაბამიც... ყოლიფერი, მაგრამ ღვთისა კი მაიკომ უკეთ იცის შენზედ.

ოთარ-ბეგი – (ყვირის) როგორ თუ უკეთ? ვინ იცის ჩემზედ უკეთ?

გ ა ი ა ნ ე – (მტკიცედ) ვინა და მაიკომ. სულ იმას მეუბნება, კაცების საქმე ომიანო. აი, მამაშენი სახელოვანი სარდალიანო, იმას სად სცალიან ლოცვისთვისო და ჩვენ, ქალები კი, ჩვენთვისაც ვლოცულობთ და იმათთვისაცო. აი, საბა ბერი, წმინდა კაცია, თუმცა მონადირეც კია, ერთი უბრალო ძაღლი ჰყავს, სულ უბრალო, მაგრამ ელვასავით სწრაფი კია.

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – როგორ გაიცანი შენ ეგ საბა? საიდან?

გ ა ი ა ნ ე – ყველგან დადის... ადრე თავის საყდარიც კი ჰქონია, ღმერთმანი! მაგრამ გადაუნვამთ და ახლა ის საწყალი უსახლკაროთ დახეტიალობს. ის ამბობს, რომ, სადაც უფალი ჩვენი იესო ქრისტე თვალს მოავლებს, იქ ეკლესია გაჩნდება, მაგრამ ჩვენ კი ვერა ვხედავთ, რადგანაც ცოდვილები ვართო. ახლა ჩვენ ისეთი დრო დაგვიდგა, რომ უნდა ვევედროთ ღმერთს, რომ ხშირათ გადმოხედოს ხოლმე საქართველოს, თვარა ჩვენებმა დაივიწყეს ღმერთი და სპარსელებს მიჰყიდეს ზოგმა შიშით, ზოგმა ფულის გულისათვისო... და შენ როგორ აძლევ ამის ნებას? საბა სადაც კი შეჩერდება, მაშინათვე ამოიღებს წიგნს, გადააფარებს ხელსახოცს ქვას ან ჯირკს, მოჰყვება ხოლმე ლოცვას. მაგრამ ძალიან გულადი კი არის. ერთხელ გზა დამეხნა, ჩამოვრჩი ჩემ ბაზიერებს, შემეფეთა წინ გარეული ტახი საშინელი, უშველებელი, პირიდან სულ დორბლსა ჰყრიდა. დამიფთხა ცხენი, შედგა ყალყზე და გადამიძახა... ახლა კი იღუპები, გაიანემეთქი, გავივლე გუნებაში. მაგრამ გაჩნდა უცბათ საბა და ჩასცხო ეშვს სწორედ ამ ადგილას (გულზედ უჩვენებს). იმანაც ამოიღო ქვეშ, მაგრამ ამასობაში მეც წამოვხტი და მივეშველე საბას. საბა ხშირათ ამოდის ჩვენთანაც – შინდას. შენი კი ძალიან ეშინია, თუმცა მე უთხარი, რომ შენ ისე გიყვარს ყვირილი, თვარა რჩოლით კი არავის ერჩი.

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – ჩუმათ! (მიდი-მოდის აღელვებული) გამიგონე, გაიანე! ეგ ნადირობა და ბერ-სალოსების ამბავი ყველა უნდა გათავდეს. ზეგ თბილისში მიმყევხარ, და მეფე-დედოფალს თუ მოენონე, ირანში გაგისტუმრებენ მეფეთ-მეფესთან, თვით ფადიშაჰთან. ის ცოლათ აგიყვანს და დედოფალი გახდება ირანისა და საქართველოსი და თანაც მამაშენის ქალბატონი იქნები.

გ ა ი ა ნ ე – (ყურაცქვეტილი) ირანის დედოფალი! ფადიშას ცოლი! სად არის ირანი? ვინ არის ფადიშა? არა, არ მინდა, მე არ მინდა.

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (აჩქარებით) ოქროს სარაიში იცხოვრებ. ხავერდ-აბრეშუმებში გამოსხვეული იძინებ. მოახლეები ასობით შენ ფეხთნინ გაეფრთხოებიან, შენი ბრძანების მომლოდინე. მარგალიტის შადრე-

ვანები იჩუხჩუხებენ შენ ბაღში, ჩემო გულო, ჩემო თეთრო ვარდო! მ ა ი კ ო – (სცენის იქით ხეივნიდან) გაიანე, ჩემო გვრიტო! გაიანე, სადა ხარ?

გ ა ი ა ნ ე – (შეკრთება) ვაი, მაიკო! ნუ ეტყვი, რომ მნახე! (გარბის. ოთარ-ბეგი გაოცებული დარჩება).

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – ყველას ეშინია ჩემი, მარტო ამას არ ეშინია! ეჰ, უმჯობესი იქნებოდა ჩემთვის... (ხეივნიდან შემოიჭრება გულამოვარდნილი მოხუცი მაიკო, შავი კაბა აცვია, ტანმორჩილია და საკმაოთ სრული, თეთრი ჩადრი ასხია).

3

მ ა ი კ ო – გაიანე, გაიანე!.. უი! დიდი ბატონი! (ოთარ-ბეგს უნდა, რომ ისარგებლოს ამ შემთხვევით, თავისი აღშფოთება დაფაროს და მიტომაც განგებ აღრიალდება).

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – ეგ არის ყმანვილი ქალის შენი მოვლა და ყურისგდება, დედაბერო? როგორ გაბედე, რომ გამოგიშვია!

მ ა ი კ ო – დალოცვილო, ფრთები ხომ არ მასხნია, რომ გამოვფრინდე და დავენიო! ველარ აიტანა გალიაში დამწყვდევა ჩემმა გვრიტუნამ – გამოფრინდა და ფრთები სწრაფად გაშალა. იმას კი ვენაცვალე, ჩემ გვრიტუნისას, ჩემ ვარდის კოკობს. (ტირის).

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – გამოუდექ, აი, აქეთკენ გაიარბინა და, თუ კიდევ გამოგიშვია... მე შენ...

მ ა ი კ ო – (ღრიალით) ჩემო წმინდა წყლის ზურმუხტო! გაიანე, სადა ხარ? გაიანე! (მიდის და დიდხანს ისმის მისი ხმა) გაიანე!..

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – არა! ამას უნდა ბოლო მოუდო! ბესო! (შემოდის ბესო).

4

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – ჯერ კიდევ არაფერი ამბავია სურამიდან?

ბ ე ს ო – ჩაფარი ჩამოიჭრა, საპალნეები მოდისო! მიკვირს და გამკვირვებია. მართალი ნათქვამია, თუ ხელი მარჯვეთ მოუჭირა კაცმა, ღვინოს გამოსწურავს ქვისაგანო. ანანურიდანაც კიდევ სამი ცხენი ჩამოიყვანეს. ან კი საიდან გამოატყვევრინეს ამისთანა ბედაურები! ქალები კი ჯერ არა სჩანან! აკი მოგახსენეთ, ბატონო, რომ საქალეთი ამოვარდნილია-მეთქი.

ოთარბეგი – სულერთია! უთხარი, რომ ჩარდახიანი ურმები გამართონ და ცხენები და დარაჯებიც მზათ იყონ! ალიონზე ტფილისს უნდა წავიდეთ. სად არიან ცხენები? ვარგიან?

ბესო – (თვალეზს ხუჭავს ალტაცებით) ფასი არ დაედებათ!

ოთარბეგი – (მხიარულად) ვის უშოვნია? ჩაფრებს?

ბესო – არა, ბატონო!.. ჩვენებმა, ექვსმა კაცმა მოიყვანა: ერთი მოხუცებულია, ცალთვალა, სხვები კი ახალგაზრდები. მოხუცი იხვენება, რომ ის ინახულოთ, მაგრამ ცხენები კი არ ნახოთ ჯერ, სანამ არ შეისვენებენ და მეც ცალკე თავლაში დავაბმინე, თვალი არ ჰკრანო, ეშინიათ. სამი ცხენებთან დარჩენ. მოხუცი და ორი ახალგაზრდა კი შენს ბრძანებას უცდიან.

ოთარბეგი – (ბესო გადის. ოთარბეგი ჩაფიქრებული ოხრავს და ნელ-ნელა აბიჯებს აივანზე) ოჰ! ოჰ! ოჰ! (სცენის სიღრმიდან შემოდიან ბესო, გლახა ანანია და ამათ მოსდევენ ერეკლე და დათო).

5

(გლახა ანანია, ცალის თვალთ ბრმა. მოკლე ჭალარაშერეული წვერები აქვს და დიდი ულვაშები. თმა ირგვლივ შემოკრეჭილი, ყურებთან კი კიკინებსავით დატოვებული. ერეკლე, 22 წლის ახალგაზრდა, ქერა, ნაზი; დათო შავგვრემანი; მომცრო, პატარა წვერი აქვს).

ანანი – (ქუდს იხდის, გაჩერდება).

ოთარბეგი – გამარჯობა შენი!

ანანი – (თავს უხრის) ღმერთმა გამარჯვება ნუ მოგიშალოს, ჩემო ბატონო!

ბესო – ქუდი, ქუდი დაიხურე, ბრუტიანო ძაღლო! თქვენ ხომ ზრდილობას ვერ გასწავლისთ კაცი, თქვენ ბრიყვებო! (მიდის).

ანანი – (უკმეხად) ჰმ! აბა, ერთი ჩვენ ბატონ განსვენებულ მამასთან გაგებდნა ქუდმოუხდელად ლაპარაკი და მაშინ გიჩვენებდა სეირსა!

ოთარბეგი – კაცო, ვინა ხარ და სადაური?

ანანი – ანანურელი, ჩემო დიდო ბატონო! სოფლის მამასახლისი! მეტსახელად გლახას მეძახიან. შენმა გამოგზავნილმა კაცმა თქვენი ბრძანება გადმოგვცა, სამი დღის განმავლობაში სამი ბედაური ცხენი და სამი გასათხოვარი ქალი იშოვეთ და მოგვართვით. ცხენები კი მისთანები მოგართვით, რომ უკეთესი აღარ მოხერხდება,

მაგრამ გასათხოვარი ქალები კი, რაც ვარგოდენ, შარშან წაიყვანეს ტფილისში და დანარჩენი უვარგისებიც შენმა ჩაფრებმა დაიტაცეს... დაირიგეს.

ოთარბეგი – (წარბებს შეიჭმუხნავს მრისხანედ) რაებსა ყბედობ, ბებერო!

ანანი – შენს გზირებსა ჰკითხე, ჩემო დიდო ბატონო! მე რა!.. მთელ ჩვენ მხარეში რიგიანი გოგო აღარსად დარჩენილა. მინდოდა, შვილები დამექორწინებია და სარძლო ვერ გამოვნახე, ასე დარჩენ უცოლოდ. ახლა ესენიც თქვენთვის მომირთმევიან, იმსახურეთ თქვენს ნებაზე. ერთ დროს მეც მამაშენს ვემსახურებოდი და ახლა ესენი გამომიზღია თქვენთვის... ამათაც ვემსახურონ წრფელად, მთელის მათის ღონით და სიმამაცით. (თავს იხრის).

ოთარბეგი – (სიამოვნებით გადაავლებს თვალს ყმანვილებს) რა გქვიან შენ, უფროსო?

დათო – (ქუდს იხდის) დათო, ბატონო!

ოთარბეგი – შენ... დაიცა... ბერიკაცო, ეს შენი შვილია?

ანანი – (ცალთვალ უმზერს ოთარს) შვილი გახლავთ, ჩემო ხელმწიფე!

ოთარ – ღვიძლი? (თვალს არ ამორებს).

ბესო – ღვიძლი!

ოთარ – შეუძლებელია!

ბესო – შეუძლებელია!

ანანი – (ილიმება) ჩემ დედაბერს გამოჰკითხეთ, ჩემო ბატონო! თქვენ ეგება გამოგიტყდეს რაშიმე... მე კი მარწმუნებს, რომ ჩემია და..

ოთარ – რა გქვია შენ, ბავშვო?

ერეკლე – ერეკლე, ბატონო!

ოთარბეგი – რამდენი წლისა ხარ?

ერეკლე – ოცდამეორეში გადავდექი, ბატონო!

ოთარბეგი – (ანანიას) ქრისტიანი ხარ, მოხუცო?

ანანი – მამიშენის ხელშივე მომნათლეს, ჩემო ხელმწიფე!

ოთარბეგი – ჰმ! გიცნობთ, რა შვილებიც ხართ ანანურელები! ქურდულად რომ ინახავთ მღვდლებს... იმ მართლმორწმუნეთა მტრებს... ბალღებიც ქრისტიანები არიან?

დათო და ერეკლე – ქრისტიანები გახლავართ, ბატონო!

ოთარბეგი – მერე და, არ იცით, რომ რა სარწმუნოებისაა ბატონია, იმასვე უნდა ადგენ ყმებიც? შენი ბებერი სულისათვის

სულერთია... არაფერი ეშველება და, ან კი რა ეშმაკად უნდა დიდ წინასწარმეტყველს, რომ შენისთანა ოხრებით გაავსოს სამოთხე... თქვენ კი, ბიჭებო, ხვალვე მიიღებთ მაჰმადიანობას!

ე რ ე კ ლ ე – ვერა, ბატონო!

და თ ო – შეუძლებელია! დედამ ფიცი ჩამოგვართვა, რომ რჯული არ გამოვიცვალოთ, ეგ არ მოხერხდება!..

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – ასიოდე მათრახი რომ მოგხვდებათ, მაშინ მიხვდებით, რომ შეიძლება.

ე რ ე კ ლ ე და და თ ო – ეგ თქვენი ნებაა, მაგრამ ჩვენი მხრივ შეუძლებელია!

ა ნ ა ნ ი ა – ჩუმად, თქვე საძაგლებო! როგორ ბედავთ დიდი ბატონის სურვილის წინააღმდეგობას? მაგან უკეთ არ იცის, რომელი უკეთესია? თუკი მაგან უკუაგდო მამა-პაპის, წინაპრების სული და მისი ქვეყნის სარწმუნოება, არა სჩანს, რომ სინიდისს უმხილებია... (გულში იცემს მუშტებს) სინიდისი! თქვენ გესმით, სულელებო, რა არის სინიდისი? დიდო ბატონო, მეც თვით ახლავე გამოვიცვლიდი რჯულს – რაღასი მაქნისია! მხოლოდ საზარალოა: გადასახადი ერთიორად გვანევს: გვცემენ ძალღებსავით და, არა თუ პატივისცემას, გაკითხვასაც ნურავისაგან ელი... გესმით, თქვე სულელებო! რჯულს გამოვიცვლიდი, მაგრამ ერთი რამ მანუხებს: განსვენებულ მამაშენს რაღა პირით უნდა შევხვდე იმა სოფელს? თვალში არ მომაფურთხებდა და არ მეტყოდა: ანანია, ვაი, რომ ცალი თვალი სპარსელებმა, ჩემთან გვერდით რომ იბრძოდი, მაშინ წამოგაგდებიეს, თვარა ახლა შიგ სახეში მოგაფურთხებდიო, სირცხვილი არ არის შენთვის, რომ შენ ყიზილბაშებთან ერთად სამოთხეში შეექცევი და მე აქ ჯოჯოხეთში ვიტანჯები. ეს რომ მითხრას, მაშინ სამოთხეც დამმწარდება და ან კი რაღათ მენდომება სამოთხე, თუ განსვენებულ მამაშენს...

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (სირცხვილით და გულბრაზობით გაჭარხალებული) რას ჩაცივებხარ მამაჩემს, შე ბრუტიანო ჩურჩუტო!

ა ნ ა ნ ი ა – რად არ ჩავაცივდე, რომ მთელი ჩემი სიცოცხლე იმასთან გამიტარებია... მაშინ სხვა მართლმორწმუნენი გვანვენ კისერზე, ახალციხელები, და ისინიც ალაჰსა და მაჰმადს აღიარებდენ, მაგრამ ვგონებ, სპარსელებისას კი არა, სულ სხვას. მაშინ მამაშენმა მიატოვა სახლი, კარი, სახნავ-სათესი, სერები, ჯოგები, ერთი სიტყვით, ყველაფერი, გამოიხმო მთელი მისი საყმო, შეგვყარა ერთად და უდაბურ ტყეში ამოგვყოფია თავი, აი, იმ მთებში, აგერ რომ ლურჯათ მოსჩანან! იქ, გაიგებდა თუ არა, თათრის ჯარს ესე და

ეს სოფელი აუკლიაო, შეუტევდა შევარდენით, გადაუჭრიდა გზას და მუსრს ადენდა. ტყვეებს გაანთავისუფლებდა, მტრებს თავებს დააყრვენიებდა და ნადავლს თავის პატრონებს უბრუნებდა.

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – მერე და, რატომ მე კი არ მახსოვხარ?

ა ნ ა ნ ი ა – როგორღა უნდა გაგახსენდეს, ჩემო ბატონო! ბევრი საზრუნველი რამ გაგიჩნდა და თან მეც დავბერდი, გამოვიცვალე... თვარა შენგან შორს არ ვყოფილვარ, სულეიმანმა რომ თბილისს მახლობლად დაგვამარცხა.

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (დააკვირდება) მოიცა! მოიცა! თითქოს მეც-ნობი... მერე სადღა იყავ, როცა მე...

ა ნ ა ნ ი ა – (სიტყვას აწყვეტინებს) როცა შენ კიდევ ისევ ჩვენთვის იყავ თავგამოდებული და ებრძოდი იმ წყე... დღევანდელ ჩვენ ბატონებს? ამან ხომ დიდხანს ვერ გასტანა, მარტო ორ წელიწადს... მე კი დაჭრილი ვეგდე, ჩემო ბატონო, ფეხი არ მიმთელდებოდა, და სხვა საქმეც გვექონდა კიდევ მაშინ, დიდი საქმე... და შენ რომ იმერთში გადაბძანდი და შენი განსვენებული მეუღლე ციხეში ჩაიკეტა და გამაგრდა, მაშინ კი, როგორც იქნა, მივლოდი მის მეომრებთან და ჩემის თვალთ ვნახე, როცა ციხის აღების შემდეგ ძღვევამოსილმა სულეიმანმა აჰკუნა უმწეო დედაკაცი! ეჰ! ვნახე, რომ აღარაფრის მაქნისი ვიყავ, ვერავის რამეს ვრგებდი და გამოვცილდი იმ ძალღებს... უჰ! რას ვამბობ?!. ახალ ბატონებს.. და წავედი... ჩემ საქმეებს შეუდექი.

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – გეყოფა! ყბედი ყოფილხარ, ბებერო!

ა ნ ა ნ ი ა – ცხოვრება გავათავე, ბატონო, და სიკვდილს მაინც არ მივყევარ, საქმე გამოლეული მაქვს და ვყბედობ. თქვენ კი, ლანირაკებო, ბატონის ურჩობა არ გაბედოთ! მას ორი რჯული აქვს გამოცვლილი და თქვენზე უკეთ იცის, თუ რომელიც სჯობია.

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – ხმა გაიკმინდე... ხვალ ვნახავთ... მიმიღიხაროთ სამსახურში, მაგრამ თავი კი უნდა ისახელოთ ბრძოლაში.

და თ ო – მე, ბატონო, ნაცადი გახლავარ, თუ მამის ბრძანება არა მქონოდა, ჩვენ ცხენებს შენ ვერ ნახავდი! თუ გინდა, ოცი ჩაფარიც გამოგეგზავნა. (მამა შეუბღვერს, ის კი ლაპარაკის კილოს გამოსცვლის) არ ვიცოდი, დიდო ბატონო, თუ შენი კაცები იყვნენ, მე მეგონა, ისევ ისე სპარსელები თბილისიდან... შენ კი მე და ჩემი ძმა მარჯვეთ და ერთგულათ უნდა გემსახუროთ, გულმკერდით უნდა ჩამოგეფაროთ ხოლმე. ასე გვაქვს მამისაგან ნაბრძანები (თავს უხრის).

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (სიამოვნებით შესცქერის ახალგაზრდებს) და მეც შვილებივით მეყვარებით.

ე რ ე კ ლ ე – მაგრამ, ბატონო... (შეკრთება და ენა ჩაუვარდება).
ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (შეკრთება იმის ხმაზე და თავისთვის ამბობს). პირ-
ნავარდნილი თეიმურაზია. (ხმამალლა) რა უნდა გეტქვა, ერეკლე?

ე რ ე კ ლ ე – (ნაზი ხმით) მხოლოდ ჩვენების დასარბევით კი
ნურსად გაგვგზავნი! ჩვენ გვინდა, რომ მარტო შენ გემსახუროთ.

ა ნ ა ნ ი ა – (ერეკლეს) ხმა ჩაინწყვიტე, ლანირაკო! აი, დიდო
ბატონო, ნადი და მოარჯულე ესენი, მაგათი თავი აღარა მაქვს.
ასჯერ მითქვამს ამათთვის: ისწავლეთ, სულელებო, დიდი ბატონის
ოთარისაგან, თუ როგორ უნდა ახლანდელ დროში ცხოვრება. იმან
ჩვენი ბატონების, სულიემანისა და ფადიშაჰის გულისათვის ბიძამის
ნიკოლოზს შემოერტყა გარს და მოკლა ომში, ორი ბიძაშვილი სატუ-
სალოში ლამის ამოახრჩოს, სიმამრს იმერეთში ამოუყვია თავი...

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (შეკრთება, მრისხანეთ) კარგია, კმარა, კმარა!

ა ნ ა ნ ი ა – (განაგრძობს) ეგ რა არის-მეთქი, ბიძები, სიმამრი,
ბიძაშვილები... მთელ საქართველოში ბავშვები ხმას ჩაინწყვიტენ
ხოლმე, დედები რომ ეტყვიან, ოთარ-ბეგი მოდისო. აი, ამას ქვიან
ვაჟკაცობა. მისი ერთი სახელი გულებსა ხეთქავს და ამისათვის
ვეუბნები ჩემ შვილებს, ფადიშაჰიც და სულიემანიც ეფერებიან და
უფლებაც დიდი მიანიჭეს. აბა, მის მეტი სხვა თავადიშვილები სად
არიან? დაილუპენ, მხეცებივით ცხოვრობენ ტყეებში. გაჭრილან,
როგორც მონები და რათა? იმიტომ, რომ ვერ მოუხერხებიათ დროზე
თქვან: ლიპ-ილლაჰ-ილ-აღლა და სცემონ იმას, ან მოკლან ის, ვიზე-
დაც მეფე უბრძანებს. ასწავლე, ჭკუა ასწავლე ამათ, დიდო ბატონო!
ჩვენ სუყველა შენი მონა ვართ.

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (შეკრთება, თითქო ყბაში სცემენო და ერთბაშათ
აღრიალდება) შენ, ჰეი, ბებერო მელაგ, ზღაპრებით და ქალაჩუნობით
რომ მატყუებ! გამოიყვანე ცხენები და თუ იმათში ერთიც უვარგისი
გამოდგა, ტყავს გაგაძრობ და თოქალთოს გავაკეთებებ მისთვის.
(მიდის).

6

ა ნ ა ნ ი ა – (სიჩქართა და ჩურჩულით) აბა, მიიხედ-მოიხედეთ,
შვილებო! დაისწავლეთ ყველა შესავალ-გასავალი, ვინ იცის, ეგება
დაგვჭირდეს... დათო, შენ აქეთ გამოიარე, იმან არ შეგნიშნოს.
ერეკლე, შენ გარშემოუარე სახლს. (მიდის).

7

ე რ ე კ ლ ე – დათო, გული მეუბნება, რომ რაღაც უნდა მოხდეს.

დ ა თ ო – (უზრუნველათ) აი, ჩემი ხელი და ჩემი ხმალიც, ნურაფრის
გეშინია, ძმაო! ჩვენ ორს ერთად ვინ მოგვერევა?

ე რ ე კ ლ ე – შიშით კი არ მეშინია, მაგრამ საზარელი სიზმარი
კი ვნახე. მეზმანა, რომ, ვითომ წმინდა გიორგიმ გული გამიხვრიტა
მისი შუბით.

დ ა თ ო – (ანწყვეტინებს სიტყვას) ეჰ, რა უნდა წმინდა გიორგის
შენთან? ისა სჯობია, ჯერ სანამ არავინ მოსჩანს, სახლს შემოუა-
როთ. სიზმრების ახსნა კი დედაბერს მიანდე. მე იმათი ახსნის არა
ვიცი-რა! ნადი!

ე რ ე კ ლ ე – მალე კი მოდი. (გაჰყვება ანანიას, დათო მარჯვნივ
მიდის. წინ გაიანე შეეფეთება).

8

გ ა ი ა ნ ე – (უცბად შეჩერდება. დაუნყებს ყურებას დათოს) ვინ ხარ შენ?
დ ა თ ო – (გარეტიანებული, გაოცებული, ხარბის გულისთქმით
უყურებს და უხმოდ შეჰყურებს აღტაცებული).

გ ა ი ა ნ ე – (რომელსაც ძალიან მოეწონება ვაჟი) მუნჯი ხარ?

დ ა თ ო – მე ოთარ-ბეგის მეომარი ვარ! შენ კი ვილა ხარ, ქალო?

გ ა ი ა ნ ე – მე ოთარ-ბეგის ქალიშვილი ვარ! შენ რა გქვიან?

დ ა თ ო – დათო, შენ?

გ ა ი ა ნ ე – გაიანე. (სიჩუმე ჩამოვარდება, შეჰყურებენ ერთმანეთს).
მერე აქ რა გინდა? მამას ჯარი გორში ჰყავს.

დ ა თ ო – მე ცხენები ჩამოვიყვანე ფადიშაჰისათვის მამიშენის
ბრძანებით.

გ ა ი ა ნ ე – (შეკრთება) ფადიშაჰისათვის? მერე ვინ არის ეგ
ფადიშაჰი?

დ ა თ ო – რა ვიცი!

გ ა ი ა ნ ე – არავინ იცის. მეფე არის?

დ ა თ ო – (შეჰყურებს) მე კი არ ვიცი და...

გ ა ი ა ნ ე – მაშ, არც ის იცი, სად არის ირანი?

დ ა თ ო – არა! ვიცი, რომ იქიდან მოვიდნენ სპარსელები, დაიპყრეს
ჩვენი ქვეყანა და იმ დღიდან მამაშენი სულიემან მეფეს ემსახურება
ისე, როგორც ჩვენ, ყველა.

გ ა ი ა ნ ე – მერე და, მეფე სულეიმანიც სპარსელია? ირანიდან არი?

დ ა თ ო – ალბათ მანგრე იქნება! იქითკენ ოქროს, ვერცხლს, ცხენებს და ქალიშვილებს აგზავნიან. ჩვენ გვართმევენ და იქაურებს უგზავნიან.

გ ა ი ა ნ ე – ვინ გართმევს?

დ ა თ ო – მამაშენი.

გ ა ი ა ნ ე – (უცბათ შეჩერდება და გამოურკვეველათ შეჰყურებს დათოს. სიჩუმე ჩამოვარდება). საიდანა ხარ?

დ ა თ ო – ანანურიდან.

გ ა ი ა ნ ე – სად არის ანანური?

დ ა თ ო – მთაში!

გ ა ი ა ნ ე – მონადირე ხარ?

დ ა თ ო – ჯერჯერობით თერთმეტი ვეფხი მომიკლავს.

გ ა ი ა ნ ე – (მოწინებთ) ოჰო. მეც მასწავლე, როგორ უნდა მათი მოკვლა.

დ ა თ ო – შენ ქალი ხარ, ვეფხს ვერ მოერევი!

გ ა ი ა ნ ე – განა მაგრე ღონიერია?

დ ა თ ო – ხბოს იტაცებს. როგორ ცეცხლივით აგნთებია თვალები! შენ რომ მიბრძანო, ორ ვეფხს შევებმი ერთ და იმავე დროს. მამაშენსაც ისე ვემსახურები, რომ წვეთ სისხლს არ დავინანებ ერთ შენ შემოხედვაში.

გ ა ი ა ნ ე – (მოწყენილათ) მე მალე უნდა მოვშორდე აქაურობას, მამას მივყავარ დედოფალთან, მერე... (გაჩუმდება)

დ ა თ ო – (გაფითრებული სულს ძლივს იბრუნებს) ნახვალ?

გ ა ი ა ნ ე – ირანში. (მოიწყენს) მამას უნდა, რომ მე ირანის დედოფლად გავხდე და ამიტომ საჭიროა, რომ ნადირობაზედაც ხელი ავიღო, პირიც დავიფარო და ფადიშაჰმა ცოლათ შემირთოს.

დ ა თ ო – (შეჰყურებს და თმაში იტაცებს ხელებს) როგორ შენც? ირანში? დედოფლათა? პირს დაგიხურავენ? მერე და, მამაშენიც, მამაშენიც თვითონ, თავის ნებით? მე კი მაგისტანა დედოფლობას მტერსაც არ ურჩევდი.

გ ა ი ა ნ ე – რა თქვი?

დ ა თ ო – გაიანე! გაიანე! იქ მონათ მიჰყავთ ხოლმე და არა სამეფოთ. ართმევენ ძალადობით დედას შვილს, ქმარს ცოლს, საქმროს საცოლოს. შენც გატყუებენ, გაიანე! შენა გყდიან ისე, როგორც გაყდიეს საქართველო და როგორც გაყდიეს ქრისტიე!

გ ა ი ა ნ ე – (თავზარდაცემული) ვინა? ვინ?

დ ა თ ო – პირველმა – მამაშენმა.

გ ა ი ა ნ ე – (აღელვებით, გააფრთებული და ფერნასული) საქართველო? ქრისტიე... მამაჩემმა... გაჰყიდა... მამაჩემმა?

დ ა თ ო – დიახ, მამაშენმა. ამას მთელი ქვეყანა ლაპარაკობს. აბა, ჰკითხე საბა-ბერს, ის ყველგან დადის. მამაშენმა მოთოკა ხალხი სხვადასხვა ხრიკებით. ერთი სიტყვა რომ დასცდეს მამაშენს, ერთი რომ გვიბრძანოს, კედელივით გარს შემოვეხვევით, ჩვენ დღეს ბევრი ვართ ახალგაზრდები და ღონიერი. ჯერ კიდევ არ გავყიდულვართ მონებათ ირანში, ისე, როგორც შენა გყდიან მამაშენი, ჩემო მშვენიერებავ, ღვთის ანგელოზო, ჩემო სულის სინათლე!

გ ა ი ა ნ ე – (არეულათ) მოიცა! რას ამბობ! მე... მე...

დ ა თ ო – (უფრო მეტის გულისთქმით) როგორც ნაპერწკალმა წამალი, ისე ამინთე მეც შენ გული; თუ აქამდე ვაგვიანებდი, ან აღარ ვაგვიანებ. შენა ხარ მხოლოთ ის, რისაც დაფარვა და ვისიც შეველა მე მინდა. შენა ხარ ჩემი სამშობლოც, ღმერთიც და თავისუფლებაც. ვერ შემაშინებს მამიშენის ჯარი და ვერც მისი მბრძანებელი, საქართველოს ღვთის რისხვა. გამოგგლეჯ ხელიდამ იმ დარაჯებს, შენთვის რომ დაუყენებიათ და, თუ ნაგიყვანეს, მე, როგორც ვეფხი, საიდუმლოთ დავედევნები შენს ქარავანს. მე ბევრი მეგობრები მყავს. მე იმათ უფროსათ გაუხდები. დეე, დაიძრას პატარა ყინული მთის წვერზე, წამოვიდეს, კოტრიალით დაემუკას თავდაღმართში და გაიზარდოს დიდ შვავათ... ის წალეკავს, რაც კი დაუხვდება წინ, ტყე იქნება თუ სოფელი, ჩვენც ისე ყოლიფერს წავლექავთ, ოღონდ კი გაგათავისუფლოთ, ჩემო სულის ცისკრის ვარსკვლავო! (მივარდება და აკოცებს).

(მაიკოს ხმა ისმის) – გაიანე, გაიანე.

გ ა ი ა ნ ე – (მოსხლტება უეცრათ) მომშორდი!

დ ა თ ო – ნუ გეშინიან, არაფერია. (გაიქცევა. ჩანჩალით შემოდის დაღალული მაიკო).

მ ა ი კ ო – აი, სად ყოფილხარ!.. შენ, როგორც გატყობ, სული უნდა ამომხადო! (დაქანცული დაეშვება ძირს და მაგრათ ხელს წაავლებს გაიანეს) ერთი საათია, რაც მოვრბივარ, გიყვირი, გეძებ... ო, ღვთისმშობელო, სული ველარ მომითქვამს.

გ ა ი ა ნ ე – (მიიხედ-მოიხედა, რომ გონზე მოსულიყო, თითქო ახლა გაიზარდა და დაქალდაო) უკაცრავათ, გამდელი, ადექი, ნავიდეო. საცა გინდა, წამიყვანე... მე მეტს აღარ ვირბენ. მეც დავილაღე.

მ ა ი კ ო – (ხენეშით) ამ საათშივე, მაგრამ ჩქარა კი აღარ შემიძლიან, ჰო, ვაი, დედაჩემო!

გ ა ი ა ნ ე – ერთი მითხარი (დაფიქრებული, თითქო არავის უყურებ-სო) მამაჩემი... ქრისტიანია?

მ ა ი კ ო – (ზარდაცემული) შენ რა საქმე გაქვს, ჩემო თეთრო იასამანო!

გ ა ი ა ნ ე – (ხელს მოუჭერს) მიპასუხე!

მ ა ი კ ო – (ზარდაცემული, სულ სხვანაირ კილოთი) ადრე ქრისტიანი იყო.

გ ა ი ა ნ ე – ახლა?

მ ა ი კ ო – ახლა აღარ არის!

გ ა ი ა ნ ე – (ხმის დაშვებით) მართალია... ყოლიფერი მართალია... და დედაჩემიც... მოჰკლეს... ვინ?

მ ა ი კ ო – ღვთის გულისათვის, ჩუმათ სთქვი, ყმანვილო!

გ ა ი ა ნ ე – (მრისხანეთ) ვინ მოჰკლა?

მ ა ი კ ო – (ჩურჩულით) მეფე სულეიმანმა.

გ ა ი ა ნ ე – და მერე იმას ემსახურება მამაჩემი?

მ ა ი კ ო – რა გემართება, ჩემო ჩიტუნიავ! დიახ, დიახ! ჩვენ ყველა მონები ვართ.

გ ა ი ა ნ ე – ჩვენ მონები ვართ და მამაჩემი იმას ემსახურება?

მ ა ი კ ო – (ევედრება ცახცახით) გაჩუმდი, გაჩუმდი, შვილო!

გ ა ი ა ნ ე – (უფრო და უფრო აღელვებით) მე რატომ მამასთან არა ვცხოვრობდი?

მ ა ი კ ო – მე არა ვიცი-რა. შენ დამლუპამ, შენ სწორეთ დამლუპამ.

გ ა ი ა ნ ე – რათა?

მ ა ი კ ო – ეშინოდა, რომ ჰარამხანაში შეეყვანე!

გ ა ი ა ნ ე – სადა?

მ ა ი კ ო – ჰარამხანაში! იმას ეხლა ბევრი ახალი ცოლები ჰყავს, ქალიშვილები და ვაჟებიც! სარწმუნოება ნებას აძლევს. ზოგი ამბობს, რომ შეუძლია, ოთხი ცოლი იყოლიოსო და ზოგიც ასზე მეტს ამბობს. მამაშენს ასი ჰყავს თუ არა, არ ვიცი, მაგრამ ამბობენ, რომ ხან ბევრი ჰყავს და ხან ცოტაო. ყველა ერთათ ცხოვრობენ. და თუ რომელიმე მათგანი არ მოეწონა, მაშინვე გაეყრება და გააგდებს. მაგრამ ჩვენი ბატონი კეთილია და ჯერ არავინ გაუგდია. თუ ვინმე

გააჯავრა, მაშინ თავის მეომარს მიათხოვებს, ან მეგობარს გაუგზავნის საჩუქრადო. ისე კი თავის დღეში არ გააგდებს უპატრონოთ.

გ ა ი ა ნ ე – ჩემს გარდა სხვა შვილებიც ჰყავს?

მ ა ი კ ო – როგორ არა! სიყვარულით კი მარტო შენ უყვარხარ! ან კი როგორ უნდა შეიყვაროს ისინი, ბევრი არიან.

გ ა ი ა ნ ე – ირანი სად არის?

მ ა ი კ ო – შორს.

გ ა ი ა ნ ე – ვინ არის იქ მეფეთ?

მ ა ი კ ო – ფადიშაჰი! ის მეფეთ მეფეა.

გ ა ი ა ნ ე – იმას იმდენი ცოლი ჰყავს, როგორც მამაჩემს?

მ ა ი კ ო – უუუ! მეტიც. მთელი ქვეყნიდან რაც კი ულამაზესია, სულ იმას უგზავნიან.

გ ა ი ა ნ ე – (იტაცებს თმაში ხელს. დიდხანს გაჩუმებულია, რალასაც ფიქრობს და სახეზე ტანჯვა ეხატება) ნავიდეო. (მისდევს მაიკოს, მაიკო ერურჩულება): მაგრამ ნურავის კი ნუ ეტყვი, შვილო, ჩუმათ იყავი, არ წაგცდეს, რომ მე... (ამ დროს შემოდის ოთარ-ბეგი მარცხნივ და გლახაც შემოყვება).

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (კმაყოფილება ეტყობა) კარგი ცხენები არიან, კარგი, ჩემ მაგიერ უთხარი შენ სოფლელებს, რომ გამითავისუფლებია და აღარ ვამუშავებ ანანურის ციხეზე.

ა ნ ა ნ ი ა – ღმერთმა თქვენი მონყალება ნუ მოგვაკლოს, ბატონო. მაგრამ რათ ირჯებით?.. ისინი სიამოვნებით მუშაობენ. ასე ამბობენ, რომ ამ ციხეს სპარსელები ხომ არ წაიღებენო, ჩვენ არ დაგვრჩე-ბაო?!

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (უცებ მოტრიალდება მოულოდნელობისაგან და თვალგაშტერებით უყურებს გლახას) ყური დამიგდე, გლახა, საიდან გაქვს ეგ გამბედაობა? შენა გგონია, ვერ მიგიხვდი, რომ პირში დამ-ცინი, როცა მამაჩემის იგონებ? (სახე უწითლდება შეჩერებულ მრისხანებით) მე მიყვარს ხუმრობა მხოლოდ ჩემის ბესოსი და სხვა ხუმარეები კი მანჭავენ სახეს, მაგრამ სიცილის გამო კი არა, ცეცხლითა და მათრახითა. მე მიყვარს გამბედაობა მაშინ, როცა ჩემს მტრებს ებრძვიან და ჩემთან კი გამბედაობა არავის გამოადგება, მე იმათ ფერს ვაცვლევიან მხოლოდ.

ა ნ ა ნ ი ა – (შეუპოვარის კილოთი) მამ, რალას აგვიანებ. ჩემო ბატონო, სიკვდილი შენ ხელთ ყოფილა, მაგრამ მე და ის დიდი ხნის

მეგობრები ვართ და ბევრჯერ გაგვიმართავს ერთმანეთისათვის თვალი. მართალია, ის არ განითლებულა, მაგრამ არც მე გავყვი-თლებულვარ. ჩვენ-ჩვენ ფერზე დავრჩენილვართ.

ოთარ-ბეგი - (წაალებს მხრებში ხელს) ბერო კაცო, მე მესმის შენი გულის პასუხი, განა მიტომ მთხოვე, მიმელო მე შენი შვილები სამსახურში, რომ ლალათით ჩამცენ ზურგში ხანჯალი?

ანანი - არა, რატომ გავინყდება, ბატონო, რომ ზურგში სპარსელები სცემენ და ჩვენ კი გულში. (ოთარი შეუშვებს ხელს) ღმერთმა, როგორც ძველმა, ისე ახალმა, ბევრი ჩემი შვილებისთანა ერთგული ყმა მოგცეს, მხედართმთავარო და მხედართმთავრიშვილო! აგრე კი არა. როცა შენი თავიდან მოშორება მოუხდებათ სპარსელებს, შენ ჩვეულებისამებრ დაუძახე ერეკლეს და დათოს, ძვირათ დაუსვამენ სპარსელებს თავის ბატონის თავს.

ოთარ-ბეგი - ახლა კი გადამირჩი, მაგრამ მაგისთანა სიტყვებს თავი დაანებე. (ხმას დაამდაბლებს) ახლა მაგის ლაპარაკის დრო აღარ არის! ჩვენი ძალა გასრესილია. სად შეგვიძლია ჩვენ, ლოთებს, ღრიალებს და მოქეიფებებს, სად შეგვიძლიან სულედიმანთან, რკინის კაცთან, ბრძოლა? აბა, თუ ერთხელ როდისმე ღიმილს გაუვლია მის უღვაშებში! მისი შეხედულება მახვილი და ცივია, როგორც მისივე სული. არასოდეს ღვინის წვეთს არ გაუგრილებია მისი ტუჩები, იმან დაუმონა ფადიშაჰს სინდი და ჯიბალი, შეიჭრა დიდ მარილიან უდაბნოში და შესვა ინდუსის წყალი. ის შეჰყურებს მხოლოდ ცას, თითქოს ხედავს, რომ წინასწარმეტყველი იქიდან გზას უჩვენებს. ჰე, დაანებე, ბერიკაცო, ობროდობას თავი და უდავიდარაბოთ საუკუნო დალიე.

ანანი - მადლობა უფალს, შენ კიდევ გებრალეება ქრისტიანის სული. მართალია ხალხი, რომ არა სჯერა შენი ბოროტმოქმედობა. იცის, რომ გულით იმაებს არ ჩადიხარ და ქედს უხრის შენ სახელს. დიდო ბატონო, მათქმევინე, თუ რას ითმენს და როგორ იტანჯება თქვენი ქვეყანა. ნება მიბოძე, გავაღვიო შენს გულში სიბრალულის ცეცხლი, ჯერ კიდევ სანამ არ ჩამქრალა...

ოთარ-ბეგი - შებრალეებაზე ნურაფერს მელაპარაკები, შენ იმას უკანასკნელათ ხედავ ჩემში. (მრისხანეთ) ნადი, ჯერ კიდევ სანამდი შებრალეების ნაცვლათ, მრისხანება არ გაგიზვიადებია ჩემში. აი, ამ ნუთას, შენზე წინ, შემომჩერებოდენ და შებრალეებას მთხოვდენ ერთი წყვილი იმისთანა თვალები, შენ მიმქრალ თვალების ნაცვლად... მომშორდი ჩქარა! (შემოიჭრება ბესო, შიშისაგან თრთის).

ბესო - დიდო ბატონო, დედოფალი ამალით მობრძანდება, კვალდაკვალ მომყვება.

ოთარ-ბეგი - ხომ არ გაგიჟდი? (გამოჩნდებიან დათო და ერეკლე).

ბესო - არა, ბატონო! აი, ისინიც (დაიჩოქებს. შემოდინ: ზეინაბი, რუქაია, იმას მოჰყვება ალ-რაზაყი, რამოდენიმე მოახლეები და მეომრები ჩაჩქანებით, რომლებზედაც დოლბანდი აქვთ მოხვეული, ხმალამოღებული არიან. ქალებს თვალების მეტი ყველაფერი დაფარული აქვთ. ოთარ-ბეგი მუხლებს მოიყრის, ანანიაც მიბაძავს).

ზეინაბი - (არ იხდის ჩადრს) კარგი მცველები გყოლია, ოთარ-ბეგ! არც კი შეგატყობინეს ჩემი მოსვლა. მაგრამ როდესაც მოლა-ლატესთან მიდიხარ, ისე უნდა მიახლო, რომ ვერც კი გაგიგოს. ბრძანება გავეცი, რომ შენი მხედრები, ვინც კი გზაში შეგვხვდებოდა, ყველა დაეჭირათ. რატომ შენ ჯართან არა ხარ? რას აკეთებ აქ, ქალაქს გარეთ, სააგარაკო სახლში? როგორ მიანებე თავი შენ ჰარამხანას?

ოთარ-ბეგი - დედოფალი, შენ ბრძანებას ვასრულებ და მეფეს საჩუქარს უმზადებ. ხვალ, გათენდება თუ არა, მინდოდა, თქვენ მალალ კარს ვხლებოდი თბილისში ქალით, ოქროთი, ვერცხლით და ცხენებით. ამაზე ბრძანებაც გავეცი, ჰკითხეთ ჩემს მსახურებს.

ზეინაბი - მგზავრობამ დამალა და მინდა, ღამე შენს სახლში გავათიო.

ოთარ-ბეგი - კედლები გაგანიერდებიან, სახლის სახურავი ღრუბლებამდი აინევს, დიდო მბრძანებელო. აბა ჰე, მოსამსახურებო, მოამზადეთ მეჯლისი, დამიძახეთ მოახლეებს, საქართველოს მთვარე მოივანებს თავის ყმისას. (უნდა წავიდეს).

ზეინაბი - შეჩერდი, ლხინი საჭირო არ არის! მხევლებიც მახლავან. ალ-რაზაყი, მეთვალყურეები დააყენე ყოველ კარებზე. მე ამ ოთახებს დავიჭერ. (მიაშვერს თითს. ალ-რაზაყი თაყვანსა სცემს და წავა. დედოფალი ზეინაბი შეაჩერდება ანანიას, იცნობს და გულზე ივლებს ხელს და ნელის ხმით დაიკვივლებს).

რუქაია - რა მოგივიდა, ქალბატონო?

ზეინაბი - არაფერი, შვილო! გზაში დავიღალე და გულში გამკრა. (ოთარ-ბეგს) ვინ არის ეს კაცი?

ოთარ-ბეგი - სოფლის მამასახლისი ანანურიდან, ჩემო ხელმწიფე! სამი ცხენი საჩუქრათ მოჰგვარა თქვენს ძლიერებას.

ა ნ ა ნ ი ა – ცხენები ყველა კარგია, დიდო დედოფალო, მაგრამ ერთი მათგანი ფასდაუდებელია!

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (შემკრთალის ხმით) ყოვლის შემძლებელი... ომში გამოსადეგი ცხენია?

ა ნ ა ნ ი ა – მის ძარღვებში ჩვიდმეტი მუხლის მეფური სისხლი სჩქეფს.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – კარგათ იცნობ?

ა ნ ა ნ ი ა – მე გავზარდე და შვილზე უფრო მიყვარდა.

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – მე მგონია, დედოფალო, რომ წმინდა არაბული მოდგმისა არი. ფადიშაჰი კმაყოფილი დარჩება.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – ფადიშაჰი კმაყოფილი დარჩება.

ა ნ ა ნ ი ა – არ ვიცი, მოენონება თუ არა ფადიშას, მაგრამ ამაში კი ერთი ნვეთი სისხლიც არ ურევია არც არაბული და არც სპარსული. იმაში საკუთარი ჩვენებური სისხლი სდულს. (მოტრიალდება და ანიშნებს შვილებს, რომ იმასთან მივიდნენ) ჩემმა შვილებმა ჩემზე უკეთ იციან იმ ცხენების ამბავი. (ერეკლე და დათო მივლენ. რუქაია თვალს შეატანს ერეკლეს და თითქოს უცაბედათ დააგდებს ჩადრს. ერეკლე შეხედავს და აღტაცებაში მოდის).

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (თანდათან ყვითლდება, ლელავს და თვალს არ აშორებს ერეკლეს).

ა ნ ა ნ ი ა – ერთმა მათგანმა კიდეც გახედნა ეს ცხენი.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (ხმის შეწყვეტით) რომელმა?

ა ნ ა ნ ი ა – რომელსაც შენ უყურებ.

ფ ა რ დ ა

მოქმედება მესამე

ისევ ის დეკორაცია. ღამეა. მთვარე კლებს. ცა მოღრუბლულია. შემოდის ერეკლე და იმასთან ერთად შემოიპარება დათოც. ყველა დაბალის კილოთი ლაპარაკობს, აჩქარებით და აღელვებით.

1 სცენა

დ ა თ ო – (მხარზე ხელს დაადებს) აქ შენ რას აკეთებ?

ე რ ე კ ლ ე – (მობრუნდება შემკრთალი) ჰო, ეს შენ ხარ, დათო?

დ ა თ ო – ჰო, მე. ვის უცდი?

ე რ ე კ ლ ე – წადი აქედან! შენი საქმე არ არის!

დ ა თ ო – (დაჟინებით) მიპასუხე, ვის მოელი-მეთქი?

ე რ ე კ ლ ე – (აენტება) შენ როგორ შეგიძლიან, რომ მითვალყურო?

დ ა თ ო – როგორ, ჩემგანა დასაფარავი რამე გაქვს? ადრე არა ყოფილა ეს!

ე რ ე კ ლ ე – ქალს მოველი.

დ ა თ ო – (აენტება) გაიანეს?

ე რ ე კ ლ ე – არ ვიცი, რას ეძახიან, მომშორდი!

დ ა თ ო – (უფრო და უფრო ხურდება) გამიგონე, ძმაო, შენ რომ წახვიდე, ის აჯობებს. მე შევხვდი იმას პირველად და კიდევაც ვაკოცე. მე იმას არავის არ დაუთმოვ, სანამ ცოცხალი ვარ, გესმის?

ე რ ე კ ლ ე – (ისიც აენტება) ტყუილს ამბობ, როგორ აკოცებდი, რომ დედოფალს არ შორდება? იმას უყარაულებენ. დედოფალს რომ გული შეუწუხდა, ძლივძლიობით წამჩურჩულა, რომ აქ მოვსულიყავი. როცა ყველა დაიძინებო, და კიდეც წაიყვანეს. (ხანჯალზე მოივლებს ხელს) მაშ, როგორღა შეგეძლო მისი კოცნა? სთქვი!

დ ა თ ო – (მიხვდება, რომ შემცდარია) შეუშვი ხელი ხანჯალს. ალბათ სხვისთვის მიკოცნია (იცინის). სეირი თუ გინდა, ეს არის, ერეკლე! კინალამ ერთმანეთი დავჩეხეთ. გაიანე რომ ყოფილიყო, ერთი და ერთი კაინად გავხდებოდით.

ე რ ე კ ლ ე – (მოხუშულია და არ სჯერა) სხვა ვინ იქნებოდა? აქ არავინ ყოფილა მის მეტი, დედოფლის და ჩადრში გამოხვეულ დედაბრის მეტი.

დ ა თ ო – მართალს მღერიან: „შენ ხარ ჩემი თვალის ჩინიო“... ყველას თავისი თვალის ჩინი ჰყავს და სხვისას ველარა ხედავს. თუ არ გინდებვარ, წავალ, მაგრამ თავს კი მოუფრთხილდი, ერეკლე! სპარსელებს ხუმრობა არ უყვართ. შავი ქაჯები, არაბები, უარესიც არიან. სულ ხახვივით დაგჭრიან. თუ შამოგიტევენ, დამიშტვინე და მოგეშველები, ახლოს ვიქნები.

ე რ ე კ ლ ე – არა, მოიცადე! ჯერ ის მითხარი, ვის აკოცე? აქ მის მეტი არავინ ყოფილა.

დ ა თ ო – (იცინის) არც დედოფალი?

ე რ ე კ ლ ე – დედოფალს რას დავეძებ? მიპასუხე, დათო!

დ ა თ ო – მაიცა ერთი! ძმები ვართ თუ არა?

ე რ ე კ ლ ე – ძმები ვიყავით, სინამდინ არ მომატყუე.

დათო – ყური დამიგდე! ოთარ-ბეგს ქალიშვილი ჰყავს, გაიანე. დედოფალი იმის წასაყვანად მობრძანდა, სპარსეთში მიჰყავს ფადიშაჰთან საჩუქრად. მაგრამ ვერ წაიყვანებენ, ჩემო ერეკლე! შენ რომ ის გენახა! არა, ვერ წაიყვანებენ. მე იმას აქ შევხვდი. ჯეირანივით გამომიხტა ბუჩქებიდან და შემომაჩერდა, თითქოს გაქვავდაო... და მე კი... არა, ჩემო ძმაო, სიკვდილიც და სიცოცხლეც მე ახლა მისთვის მინდა.

ერეკლე – (ჯერ კიდევ ეჭვიანათ) მაშ, ის არ დგომია დედოფალს გვერდით?

დათო – და არც განგებ გადაუგდია ჩადრი, რომ შენ დაგაბრმავოს! (სიცილით მოხევევა) ვფიცავ წმინდა გიორგის, რომ არა! იმასაც და სხვა ქალებსაც დაუთმობ და შენ კი უკეთესს. გაიანე იქითკენ გაიქცა, და მე წყლის პირას, ტყეში შევნიშნე მალალი კოშკი, ისიც სწორეთ იქ არის. შენიშვნა ვერ მოვასწარი, და როდესაც გამოვუდექი, შენ შემოგეფეთე. და მეგონა, რომ... იცი, რა გითხრა, ძმაო, ღმერთმა დაგვიფარა შენცა და მეც. კურთხეულ იყოს დედოფლის მობრძანება მისის მოახლეებით.

ერეკლე – გამიგონე, დათო! ახლა შენ ჩემი დარდიც უნდა გესმოდეს. იმან რომ მითხრას: „დააგდე მამა, დედა, პატიოსნება, სარწმუნოება, სამშობლო“, – მე მაშინვე ყველას დავთმობ.

დათო – (უზრუნველად) არა, ჩემი მაგას ვერ მეტყვის, რომ კიდევ მითხრას, მე თვითონვე ურჩევდი, რომ ჩემი გულისათვის თავისი რჯული დაეტოვებია და სამშობლოცა. არა, არა, მაგას რას ამბობ? გახსოვს გზაში მამის სიტყვა, აქეთ რომ მოვდიოდით: შვილებო, სალხინოდ კი არ მივდივართო – წინ დიდი საქმე მიგველისო. რას უნდა ნიშნავდეს ეს, ერეკლე?

ერეკლე – (ფენჯერს შეჰყურებს) რა ძნელია ლოდინი! სალამოს დამენახვა იქიდან და რალაც მანიშნა. მოდი, კენჭს ვესვრი.

დათო – არა, ბდღვირი შეაყარე. (ფიქრებგატაცებული) დრო არის, რომ ეს შეურაცყოფა თავიდან ავიციდინოთ. ჩვენ კაცები კი არა, თათრების პირუტყვეები ვართ! საიდუმლოდ ვლოცულობთ მიყრუებულ ადგილებში, ჩვენი საყდრები დაქცეულია. გვტაცებენ, რაც კი გაგვანჩნია: საქონელს, პურს და ყოველგვარ ჭირნახულს. გვტაცებენ დებსა და საცოლეებს და ჩვენ თვალწინ ჰყიდინ და შეურაცყოფენ ბაზარში. ეს უბედურობა ისე მადგა ყელზე, რომ ჭამა და სმაც მეჯავრება. რალას ვუცდით? რალას ვუცდით, ერეკლე!

ერეკლე – (ყურს არ უგდებს) დიახ, ამდენ ცდას სიკვდილი სჯობია. შევაყრი ქვიშას.

დათო – მცველებს გამოაღვიძებ. (ის ისევ თავისასა ამბობს) როცა თვალეში შევხედე, გული გამიმაგრდა, გავიზარდე, ძალ-ღონე მომემატა. თითქო მთის ნაკადული გადამემთხვიაო. ოჰ, რო იცოდე, რა ღონეზე ვარ, ერეკლე! მისი ხმა ისე ჩამწივის ყურში, თითქოს საომარი ბუკის ხმა იყოს. მისმა ხმამ მაგულისხმა, რომ დრო დადგაო. იჩხუბე ღვთისათვის, სამშობლოსათვის, თავისუფლებისა და ჩემთვისო.

ერეკლე – სსუ... მოდის. (მარჯვნივ ფეხის ხმა და ლაპარაკი ისმის, ორივე ყურს უგდებენ).

დათო – (ჩურჩულით) კაცების ხმაა... მივიმალოთ... (იმალებიან).

2

გამოდიან ბესო, ანანია და საბა. საბა მალალი ტანისაა, გამხდარი, მხიარული, ხალისიანის სახისა და გრძელის თმით. იმასაც გლახასავით აცვია, მაგრამ ფერი კი უფრო სასტიკია, ტანისამოსიც დახეულია. თავშიშველია. ხელში გაუთლელი ჯოხი უჭირავს. ხანჯალი არტყია.

ბესო – (ჩურჩულით) ჩუმათ, მამაო! აქ მოიცადე, ერთი ვნახავ, უშიშრად როგორ გავიაროთ გვირაბში. იქ ჩვენები მიცდიან. ერთი კვირაა, რაც არ გაუხსნილებიათ, შენ ლოცვა-კურთხევას ელიან. (მიიპარება და სახლს მოეფარება).

ანანი – (შემოჰყავს საბა ხეივნის ჩრდილში) საიდან სადაო, მამაო საბაო?

საბა – (ვაჟკაცურის ხმით) ხან ვლოცულობთ და ხან ვიბრძვით, ჩემო შვილო! ხალხს ვაღვიძებთ.

ანანი – ანანურის შემდეგ სად იყავი?

საბა – მთელი კახეთი მოვიარე. ოჰ, რა ძნელი სამყოფია იქ. მხოლოდ სამჯერ მოვასწარი ლოცვა და ისიც სარდაფებში, და რვაჯერ კი მოგერებას მოვუნდით. უჩხუბრად არც ერთხელ არ გვილოცნია.

ანანი – ხევსურეთში იყავი?

საბა – გულადი ხალხია. იქ ცოტა დავისვენე. ხევსურებისა და ფშაველებისაგან შევადგინე რაზმი სულ თავგამეტებულ ბიჭების და გავექანე ყაზბეგისკენ. ავიღეთ ციხე და გერგეტის წმინდა ტაძარი. მოვასწარით სამი დღის მარხულობა. ზედ ხარება დღეს, ხალხი რომ მოემზადა საზიარებლად, შემოგვერტყა გარს გუდაურის ჯარი.

მარტო მე დავლიე წმინდა ზიარება, რაც იყო, რომ არ ჩავარდნოდა ხელში უწმინდურებს შესაბლავად... ერთი ხელით ჯვარი ავიღე და მეორეთი კი დაძველებული ხმალი. ჩვენები სულ ცოტა დარჩა, მაგრამ მაინც გავარღვიეთ მტერი და გავიფანტეთ ოსეთისკენ. ბორჯომის ხეობაში ამოვყავი თავი. სულერთია, სადაც უნდა იყო, ყველგან ხორცში ჩადის და გამოდის სული. კიდეც უნდა შეხვდე, კიდეც უნდა გააცილო. იქიდან ტივზე დამსვეს და წამომიყვანეს კეთილმა მეტივეებმა. წყალში მივეგებეთ აღდგომას და გავიხსნილეთ. გუშინ კი ღვიმეში ვილოცეთ, ღვთის ციხესთან. ჰე, ჩემო შვილო, ანანია, აღარა დავრჩით-რა, აღარა! ბევრი ჩვენგანი აწამეს. მე კი არ მაღირსა ღმერთმა ჯერჯერობით წმინდა მონამეობა.

ა ნ ა ნ ი ა – გაიგონე, კათალიკოსი მოჰკლეს!

ს ა ბ ა – გავიგონე! ვაი რომ გავიგონე! წამებუღია, წამებუღია. იმასა კლავდნენ, და მე კი ცოდვილი, სხვებთან ერთად ტივზე ვმხიარულობდი, მაგრამ ესეც კია: ყველა რომ წამებუღიყო, ჯვარს ვილა გამოესარჩლებოდა! ვაი რომ, ცოდვილი ვარ, ცოდვილი ვარ, შვილო, და მორჩილება არა მაქვს. სისხლი უფრო ღონიერია ჩემზე, აბობოქრდება სულ და ვეღარ შეაჩერებ! ეჰ, ეჰ, ეჰ!

ა ნ ა ნ ი ა – (მწუხარებით) დავავინწყდით უფალს!

ს ა ბ ა – (სასტიკად) არ დავინწყებია უფალს თავისი დედის საუფლისწულო! სწამს უფალს ძალი თავის ქვეშემდრომთა. სიგრძესიგანით მოვიარე ჩვენი ქვეყანა. ზღვიდამ ზღვამდე, სტამბოლიდან ინდოეთამდე და ჩინეთიდან არაბეთამდე – ყველგან ისლამი ბობოქრობს. მდოგვის მარცვალავით პატარაა ჩვენი ქვეყანა მთელს ქმნილებაში, მაგრამ ღმერთია მასთან. დიახ, ღმერთია, გეუბნები, და კიდეც შეინახავს თავის წმინდა ჯვარსა. ჩვენ იმას, როგორც იქნება, სისხლში გავატარებთ და ძალი უფლისა მეოხ გვეყოს უკუნითი უკუნისამდე!

ა ნ ა ნ ი ა – (მძიმედ ამოიხვნეშებს) ეჰ, ღმერთო ჩემო! მოვესწრებით? მალე იქნება?..

ს ა ბ ა – მალე წამოიზარდნენ იმათი შვილები, ვინც ამ ოცი წლის წინეთ თან გადაჰყვენი ჩვენი ქვეყნის თავისუფლებას. იმათიც, ვინც გაჰყიდა, მაგრამ მათი დედები კი აკვანს რომ ურწევდნენ, უმღერდნენ ლექსებს სამშობლოზე და პირჯვარსა სახავდნენ. გეუბნები შენ, ძველო მხედარო, რომ მეომრები გაიზარდნენ. მე ისინი ათასობით მინახავს და იმათი სიტყვაც გამიგონია. ღმერთმა აკურთხოს იმათი მშობლები. წინამძღოლი ეჭირვებათ მხოლოდ!

ა ნ ა ნ ი ა – (ჩურჩულით საბას) წინამძღოლი არის! აბა, ჩემი აღსარებაც გაიგონე, მამაო! მხოლოდ სამმა იცოდა ეს საიდუმლო. ოცი წელიწადი საფლავით გაჩუმებული ვიყავი, მაგრამ ახლა კი მეცა ვხედავ, რომ დრო მოვიდა. წადი! და გადაეცი ეს საიდუმლო ჩვენ მეომრებს, საქართველოს შვილებს. დეე, ამ საიდუმლომ აუღელვოს მათ გული ამ დიდი ღვანლისთვის. ყური დამიგდე, ბატონიშვილი გიორგი ცოცხალია.

ს ა ბ ა – ანანია, ტყუილი რა საჭიროა! უტყუილოთაც, უცრუსახელოთაც შესაძლებელია ჩვენი გამოსნა.

ა ნ ა ნ ი ა – (მრისხანედ) ღმერთს შეხედე, მამაო! მე არა ვსტყუი.

ს ა ბ ა – მეფე თეიმურაზის შვილი სულეიმანის ცხენმა გასრისა, ანანია, როგორ თუ ცოცხალია? ჩემის თვალთ რომ არ მენახოს, კიდეც ჰო!

ა ნ ა ნ ი ა – (თავს ჩალუნავს) არა, მამაო! ვინც ფეხქვეშ შეუგორეს ცხენს, ის აღარ არის, ის იყო ჩემი შვილი. ილოცე მისთვის. (ჩამოვარდება სიჩუმე. საბა შეჰყურებს მალა ცას ტუჩების ცმაცურით, თვალები ცრემლებით ვესება. ანანია ღრმა ფიქრებშია წასული) ჩემთვისაც ილოცე, მამაო! ჩემი ცოდვაა, მე თითონ მოვიწოდო.

ს ა ბ ა – (მედიდურად) შემინდვია და მიმიტევებია შენთვის! სად არის ჭაბუკი?

ა ნ ა ნ ი ა – დედოფალი გიჩვენებს.

ს ა ბ ა – ჩვენი მდევენელი?

ა ნ ა ნ ი ა – არა! ჩვენი მსსნელი!

ს ა ბ ა – დამტკიცება... გაქვს საბუთები?

ა ნ ა ნ ი ა – მაქვს, მამაო!

ს ა ბ ა – სად გაიზარდა ბატონიშვილი?

ა ნ ა ნ ი ა – ჩემსა. (შემოდის ბესო).

ბ ე ს ო – ჩვენებმა, მამაო, ჩემსას შეიყარეს თავი, ერთ მიყრუებულ მიწურში, სადაც ხარების მეტს არას ვდენილეთ.

ს ა ბ ა – რა ვუყოთ, ქრისტეც ბაგაში დაიბადა. საითკენ უნდა წამოვიდე?

ბ ე ს ო – აქეთკენ, მე მომყევი... ჩუმად.. შეჩვენებულ საჭურისს, ვგონებ, არა სძინავს. მე მომყევი... ისე გაგატარებ, რომ ვერც ჩემი ბატონი და ვერც სულეიმანი სულსაც ვერ იცემენ. (სამივე მიდიან).

დ ა თ ო – (საფრიდამ გამოდის, ალღევებული და ფერმიხდილი) გაიგონე, რა სთქვა მამამა?

ე რ ე კ ლ ე – ჰო, მაგრამ ვერაფერი გავიგე კი, რომელი უფლისწულიაო ცოცხალი?

დ ა თ ო – ვერც მე მივხვდი. ვინ იზრდებოდა მამასთან შენ და ჩემს მეტი?

ე რ ე კ ლ ე -- (იცინის) ჩვენ ორში ვინ არის ბატონიშვილი?

დ ა თ ო – შენ კიდეც გეცინება? (რუქაია თეთრჩადრმოხვეული გამოჩნდება ხეებს შუა).

ე რ ე კ ლ ე – (შეკრთება და ყოლიფერი დაავინყდება) ტანისამოსს მოვკარ თვალი ჩირგვებში. (მეიქანება რუქაიასკენ).

დ ა თ ო – (დაფიქრებული და თავჩამოკიდებული მიიმალება ხეივანში).

4

რ უ ქ ა ი ა – (უცბად მიიჭრება, მოავლებს კისერზე ხელებს და დიდხანს კოცნის) შენთან თუ მნახეს, მომკვლენ. რა გქვიან სახელი?

ე რ ე კ ლ ე – ერეკლე.

რ უ ქ ა ი ა – ვინ ხარ? საიდან?

ე რ ე კ ლ ე – მე მხედარი ვარ მთებიდან.

რ უ ქ ა ი ა – ჩემი ძმები კი მეზღვაურები არიან. იმათი ყველას ეშინიან. მეც იმათ გამყიდეს.

ე რ ე კ ლ ე – (აღტყინებული) შენ მიგყიდეს? ვის? არა, შენ საუკუნოდ ჩემი ხარ. ჩემსავით არავინ შეგიყვარებს! ალერსით ცეცხლს მოგიკიდებ. მე... (ჰკოცნის).

რ უ ქ ა ი ა – (გამოუძვრება ხელიდან და განზე ყურს უგდებს) სსუ...

ე რ ე კ ლ ე – (ცეცხლმოკიდებული მოხვევია და არ უშვებს) ჩემთან რიდასი გეშინიან? ვინ გამომგლეჯს შენ თავს ხელიდამ? საუკუნოდ ჩემი ხარ!

რ უ ქ ა ი ა – (მწუხარედ და ვნებით სავსე) მე მხოლოდ შენი ვარ ამ ერთს წუთში, ჩემო სულის სინათლე! მკოცნე, სანამ შენ ხელში ვარ. დაგინახე თუ არა, ყოლიფერი დამავინყდა ქვეყანაზე. ოღონდ კი ერთი მოგეკრა გულზე, შენი სუნთქვით ვისუნთქო და გავძლე მხოლოდ ერთ წამს... ერთ წუთს და მერე, გინდ ხელახლა მონებაში ჩავარდე, გინდ მოვკვდე, სულერთია. (გულზე მიადებს თავს).

ე რ ე კ ლ ე – (ჰკოცნის) რად ამბობ სიკვდილზედა? ვინ შეეხება შენს თავს, როდესაც ჩემ გულზე ხარ მოკრული?

რ უ ქ ა ი ა – (ვნებათა ღელვით შემოეხვევა გარს, როგორც გველი) ჰო, ახლა რომ შორს ვიყო, შორს, იქ, სადაც მიცხოვრია, სადაც გავზრდილვარ, სამეგრელოს ზღვის ახლოს. ახლა რომ იქ მე და შენ ვიჯდეთ მარტო ერთად ფილუკაში და ვქიანობდეთ ერთად მარტო... ყურს უგდებდეთ ზღვის ღელვას და შეეყურებდეთ ხან ცის ვარსკვლავებს, ხან შენი თვალების ვარსკვლავებით ციმციმს და ვყნოსავდეთ სუნნელებას კიდეზე აბიბინებულ ყვავილებისას ერთად შენ სუნთქვასთან, – მაშინ გიმღერებდი სასიყვარულო სიმღერებს და ისე დავდნებოდი შენში, როგორც ღრუბლები... მზის სხივებში...

ე რ ე კ ლ ე – (ჭკუას კარგავს ვნებამორეული) გინდა გავიქცეთ? აქ, ეზოში, ცხენები მიცდიან, ქარზე და ელვაზედაც უფრო უსწრაფესი, ჩემი მეგობრები უდგიან. ჩვენც გავნევთ გრიგალივით და მთელი მეფის ჯარიც ველარ მოგვენევა. (უნდა წასვლა).

რ უ ქ ა ი ა – (არ უშვებს) არა! ირგვლივ მეთვალყურეები დგანან... და აქ ყოველი წამი... (ყურს მიუგდებს) როცა შესაძლებელი იქნება გაქცევა, მე თითონ გეტყვი. გამიგონე, იცი, ვინა ვარ?

ე რ ე კ ლ ე – ის ვიცი, რომ მე შენი მონა ვარ და შენ ჩემი დედოფალი!

რ უ ქ ა ი ა – (ვერაგულ მედიდურობის ხმით) მაშ, მიცნობ? დიას, მე რუქაია ვარ – სულეიმანის უსაყვარლესი მონა. დედოფალი დაბერდა და მოენყინა მეფეს. ოჰ, მე ეს კარგათ შემინიშნავს და ვიცი, რომ დედოფლობაც არ ამცდება. მე ეს გაყიდვის დროს ერთმა ბებერმა მინინასწარმეტყველა. ჯერ ვტიროდი, მაგრამ, როცა გავიგე, რომ დედოფლათ გავხდებოდი, მაშინვე შევწყვიტე ტირილი. როგორც მომიტაცებ და მომაშორებ საქართველოს მეფის უფლებას, ისე გამოგვიდგებიან, როგორც ნადირს და თუ წაგვაგლეხს ხელი... ოჰ, შენ არ იცნობ სულეიმან მეფეს.

ე რ ე კ ლ ე – მაშ, სულეიმანის ხასა ხარ?

რ უ ქ ა ი ა – (ამპარტავნებით) დიალ! მე გავდედოფლდები, როდესაც ის მოაკვლევინებს დედოფალს. (საიდუმლო ჩურჩულით) ეს მალე იქნება. მეფემ მომანდო, რომ თვალყური ვადევნო დედოფალს. მისი აღარა სწამს-რა, – ოჰ, თორემ ლალატის კი არ ეშინია! ჩვენ მეფეზე ადრე რომ თქვენს დედოფლათ არ ყოფილიყო, აქამდე თავის შინაყმათაგანს ვისმეს არუქებდა. აი, ასე აფასებს მის შვენიერებას! ეხლაც, დავბრუნდებით თუ არა, ერთი სიტყვა რომ უთხრა მეფეს, თავს გააგდებოდა. არა, შენ არ იცი, თუ რა არის სულეიმანი, სისხლი უყვარს. ერთხელ თორმეტი კაცი დასაჯა სიკვდილით ჩემ ფანჯრის

ნინ. და ყოველთვის, როცა მოკვეთილი თავი ძირს გაგორდებოდა და სისხლი ჩქეფით წამოვიდოდა, დავინახე, ასე იზამდა ხოლმე. (იჭმუხნება).

ერეკლე – (ეჭვიანობით აღვსილი) მაშ, თუ სხვისი ხასა და მონა ხარ, მე რაღათ მეძახდი? რად გამოუბრწყინდი ჩემ თვალებს უძლეველ მშვენიერებად? არა, მე შენს თავს არავის გავუზიარებ! გესმის? ჩემი უნდა იყო, მხოლოდ ჩემი!

რუქაია – რა სულელი ბავშვი ხარ! ნუთუ სულ აღარ გინდებვარ? განა მიყვარს მე მეფე? მხოლოდ შენ მიყვარხარ, შენი გულისათვის არ დავერიდე სიკვდილს.

ერეკლე – (ხმა უთრთოლავს მწუხარებით და გულისთქმით) რუქაია! რუქაია – სუ! (ჰკოცნის ტუჩებში) ნუ იჭვიანობ, ის მოხუცია და შენ კი ყმაწვილი. ვინც შენ გნახავს, განა ის შეუყვარდება? მაგრამ მეფეა... ის მახვილივით მრისხანეა და სიკვდილივით საშიშარი. იცი, რომ იმას ერთი და იგივე ხმა აქვს, როგორც სიყვარულის, ისე მრისხანების და ალერსის გამოსათქმელად. როცა იყურება, თითქო ქვასა ხვრიტავსო მისი შემოხედვა. აი, მე ახლაც ისე მგონია, რომ თბილისიდან გვიყურებს და თვალთ გაუხვრეტია ტყეები, მთები, კედლები და კლდეები... (კანკალებს და ეკვრის ერეკლეს. ერეკლე უნებურად შეჰკრთება, აქეთ-იქით მიიხედ-მოიხედავს. რუქაია ილიმება) ჰხედავ, შენც ცახცახებ... მაშ, სადღა უნდა გავიქცეთ?

ერეკლე – (თმაში ხელს წაივლებს) ჭკუა დამაკარგვინე, არ ვიცი, რა მემართება. ჩემთვის საჭიროა მხოლოდ, რომ შენა გხედავდე, შენით ვსუნთქავდე...

რუქაია – (ისიც აღტყინებული მეც... მეც მხოლოდ შენ მიხედებხარ... (ალ-რაზაყი გამოჩნდება ჩრდილში და ყურს უგდებს) ოჰ, რა ღამეები დაგვიდგება, სწორუპოვარო! სიბნელეში, როგორც გველი დავსცურავ. ჩემი ბიჯი ბუმბულზე უფრო უმსუბუქესია. მძინარ ძალღს ისე გადავაბიჯებ და გადმოვაბიჯებ, რომ ვერას გაიგებს-რა... ჩემ ნებაზე იარე და ისეთ ბედს მოგანიჭებ, რომ ჯერ ადამიანს არ ჰქონდეს... (უცბად შესწყვეტს საუბარს. შემკრთალი ნელის ყვირილით მიიხედავს იქითკენ, სადაც ალ-რაზაყი იმალება) ვილაც არის. (ერეკლე გაექანება იქითკენ და სტაცებს ალ-რაზაყს).

ალ-რაზაყი – (უნდა დაიყვიროს) აქე... (ერეკლე ცალ ხელს ტუჩზე მიაფარებს, ცალსაც ყელში წაუჭერს).

რუქაია – (მიიბნენს და იცნობს ალ-რაზაყს) მოჰკალი, მოჰკალ...
ერეკლე – გაჩუქებ სიცოცხლეს, თუ შემომფიცავ...

რუქაია – მოჰკალ! საჭურისია! ძაღლია! შემოფიცვით კი შემოგფიცავს, მაგრამ მაინც დაგვლუპავს შენცა და მეც.. მოჰკალ და!

ერეკლე – (ამოიღებს ხანჯალს, დაუქნევს და შერეოდება) რუქაია, შემომცქერის.

რუქაია – მხდალო, დაჰკარ რაღა!

ერეკლე – (ჩასცემს ხანჯალს გულში. საჭურისი ისე დაეცემა, რომ კვნესასაც ვეღარ მოასწრებს. გაფითრებული) მოვკალი.

რუქაია – (დაილუნება და თვალებში შერეობია) ახლა ველარაფერს ველარ იტყვის. (ვნებაბორეული დიდხანს კოცნის ერეკლეს სიჩქარით) ჩემ-გან ელოდე ამბავს. ახლო-მანლოს კი იყავ, ახლა გაიქეცი. (გაძვრება უჩინრად ჩრდილში. მეორე მხრიდან დათო შემოდის).

დათო – ოთარ-ბეგი მეთვალყურეებით სახლს გარშემო უვლის. აჰ, ეს რა ამბავია!

ერეკლე – (თითქმის უგრძობლად) საჭურისი! მე მოვკალი. იმ ქალმა მიბრძანა.

დათო – შენ ყველას დაგვლუპავ. გავიქცეთ, თავი მოვიმძინ-აროთ.. (გაიტაცებს ერეკლეს. ოთარ-ბეგი შემოდის სამხედროდ აღჭურვილი. უკან დარაჯები მოსდევენ).

ოთარ-ბეგი – (ერთს დარაჯთაგანს) დარაჯები გამოსცვალეთ. მე კი მთელი ღამე ფეხზე ვიდგომები.

ერთი დარაჯთაგანი – დახედეთ, ბატონო... აქ ვილაც კაცი აგდია... მოუკლავთ! (ოთარ-ბეგი და დარაჯები მივლენ. ხმაურობაა) „ალ-რაზაყი“.

ოთარ-ბეგი – სწორედ ალ-რაზაყია! წყალი მალე!

ერთი დარაჯთაგანი – აღარ სუნთქავს!

საერთო ლაპარაკი – ვილაცას ხანჯალი ჩაუცია გულში... აქ ლალატი... ბაღში უნდა მოვძებნოთ. მოგვეხმარეთ, ვინა ხართ... (მეორე სართულიდან ფანჯარაში გამოჩნდება დედოფალი ზეინაბი).

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (ბრძანების კილოთი) ვინ არის, რომ მყუდროებას მიშფოთებს? (მიბრუნდება და ხმას მისცემს) ალ-რაზაყ! ჩადი ქვეით! ოთარ-ბეგსაც დაუძახე და დარაჯებსაც.

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (ქვეიდან) ოთარ-ბეგი აქ არის, ჩემო ხელმწიფეო, ის შენ ძილს უფროთხილდება. თვალდაუხურავად უვლის სახლს ირგვლივ დარაჯებით.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (მრისხანედ) ალ-რაზაყ!

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (ათრთოლებული ხმით) ალ-რაზაყი მოუკლავთ, დედოფალო. ეს-ეს არის, ახლა წავაწყდით მის გვამს... აი, აგერ! დარაჯების ხმაურობამ თუ გამოგაღვიძათ.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (ზარდაცემული) მოუკლავსთო! ვის?

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – არ ვიცი, დედოფალო (მოცვინდება და რაჯები და მსახურები ოთარ-ბეგისა, იმათში ურევია ბესო, ანანია, დათო და ერეკლე. საზოგადო აღელვება).

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (შორდება ფანჯარას) ალ-რაზაყი მოუკლავთ! (მიიმალება).

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (მრისხანედ, გარშემოხვეულ ხალხს) ეი, თქვენ, მსახურებო, ჩემ სახლში მოუკლავთ ჩემი ბრძანებლისაგან ჩემთან გამოგზავნილი მისი დიდებულთაგანი... და ვინ შეურაცყო ჩემი სახლი? (სიჩუმე ჩამოვარდა).

რ ა მ დ ე ნ ი მ ე დ ა რ ა ჯ ი – ეს ქრისტიანების საქმეა, ჩვენც საფრთხეში ვართ. აბა, იარაღს გავიკრათ ხელი. დაუშინოთ მაგ წყეულ ძაღლებს. (იარაღს მოავლებენ ხელს, შეუტევენ ერთმანეთს).

ბ ე ს ო და რ ა მ ო დ ე ნ ი მ ე ო თ ა რ-ბ ე გ ი ს მ ს ა ხ უ რ ე ბ ი – ჩვენ მოკლულს ვერც კი ვიციან... ჩვენ ჩვენის ბატონის ერთგული ვართ... ეგება, თქვენ თითონ გძულდათ და მოკალით, რომ ჩვენ გადაგვაბრალოთ... აქ ლალატია. (იშიშვლებენ ხმალ-ხანჯლებს, ფანჯრებში შეშინებული ქალები გამოჩნდებიან. ჩხუბი მწვავეება, ქალები კივიან).

დ ა რ ა ჯ ე ბ ი – სულ უნდა ამოვადგოთ ეს არანმინდათა ბუდე... ლა-ილლა ილ-ალლა! დაჰკა, დაჰკა!

ო თ ა რ-ბ ე გ ი ს მ ს ა ხ უ რ ე ბ ი – ვინ ხართ ქრისტიანები? ვინ ხართ მამაცი, მოგვეშველეთ! ოთარ-ბეგის მსახურებს ჰკლავენ!

ზ ო გ ი ე რ თ ე ბ ი – წყეულო ძაღლებო!

ს ხ ვ ე ბ ი – აი, თქვე წუნკო მგლებო. (ყოველივე ეს სწარმოებს სისწრაფით. ხმალ-ხანჯლები ელავენ, ხალხი ყოველ მხრიდან თავს იყრის).

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (ჭეჭა-რისხვით) ჩააგეთ ხმლები, თქვე ძაღლებო! (ყველანი დაჩუმდებიან) ნუთუ მეფე სულიმანის სარდალი აღარ მოგივათ ქართლის ჯარს? განა ერთი ჩემი სიტყვა არ კმარა, რომ მტყუანის და მართლის თავი გაგორდეს? ჩააგეთ ქარქაშში თქვენ თქვენი მახვილი, მე გიბრძანებთ! (ყველანი აგებენ მახვილს და მხოლოდ მრისხანედ შეწყურებენ ერთმანეთს). ხალხნო და ჯამაათნო! დღეს შემირცხვა ჭალარა! გარედან ვერავინ შემოგვეპარებოდა. მკვლელი ან ჩემი მსახური იქნება, ან ვინმე დარაჯთაგანი.. (ხმაურობა) დაწყნარდით და გამიგონეთ. (მიაშვერს თითს პირველ დარაჯს, არაბს) იბნ-საად, მთელი ღამე არ მომშორებია. იბნ-საად! აი, ჩემი ბეჭედი, გაექანე გორისაკენ და ეხლავე მომგვარე აქ რაზმი, შემდგარი ხუთასი მეომრისაგან (იბნ-საადი უცბად გასწევს). ეხლა კი მკვლელი მოეძებნოთ. თუ ჯარის მოსვლამდე ვერ მიგვიგნია, ყველა, ვინც აქა დგახართ, ვინც ამ სახლში სცხოვრობთ ან დედოფალს მოჰყოლიხართ, მზის ამოსვლამდე სულ ლუკმა-ლუკმათ იქცევით. (საზოგადო მღელვარება: „მე ბატონს ვახლდი... მე ცხენებს უდექი... მე დარაჯად ვიყავი... ღმერთმა დასწყევლოს მკვლელი... გამოტყდით... ყველა რად უნდა დავიღუპოთ“... ხმაურობა ძლიერდება).

დ ა თ ო – (წავა სცენის სიღრმისკენ ხმაურობის დროს, შესდგება მაღალ ლობეზე და, ხელით მარგილზე დაბჯენილი, იძახის) ხალხო და ჯამაათნო... (ყველანი მიბრუნდებიან მისკენ). საჭურისმა წინდანი გასწვია მაჰმადისკენ, მოსახსენებლად, რომ მძვინვარე მგელი სულიმანიც მალე ესტუმრება. მე გავგზავნე ის მოციქულად, მე, დათო გლახამ და, თუ გულს გერჩით, დამიჭირეთ. (სასწრაფოდ გადახტება ლობიდან და გაჰქრება. ყველანი საშინელის ყიჟინით გამოუდგებიან).

ს მ ე ბ ი – ცხენზე შეჯდა... არიქა, გამოუდექით... (თოფები გავარდება).

დ ა თ ო ს ხ მ ა – თქვენ დაბმულებს თუ მოარტყამთ, ძაღლებო, თვარა... (საშინელი ყვირილია).

ს მ ე ბ ი – ჩქარა, ცხენები! სამი მისდევს... გაასწრო... (შორეული თოფის ხმა). ქერიმი ცხენიდან გადმოვარდა, მოჰკლა იმ შეჩვენებულმა... ის სამიც ჩამორჩა... ველარ მოენევიან...

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (ბრაზმორეული) ას ოქროდ დამიფასებია მაგის თავი! ათი კაცი შეჯდეს ცხენზე და გამოუდგეს. (ათი კაცი გაიქცევა).

ის ანანიას და ერეკლეს შეხედავს). დაიჭირეთ ეს ორი. (ჯარისკაცები და მსახურები მიცვინდებიან და იჭერენ ანანიას და ერეკლეს). ამათ უნდა გამცენ პასუხი! გაახურეთ რკინა! გვამი წამოიღეთ და ეგენიც წამომგვარეთ. (კოშკის კარებში გამოჩნდება ზეინაბი, დაჰყრდნობია მოხუცს მხევალსა და რუქაიას, რომელიც ზედ ეკვრის დედოფალს).

ზ ე ი ნ ა ბ ი – ოთარ-ბეგ! რა ამბავია? (ყველანი დაჩუმდებიან).

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (თავდახრით) ლალატი შემოიპარა, ჩემო ხელმწიფეო! სამი გველი შემოსრიალდა ჩემ სახლში და შხამისარა შეასო ჩემს სტუმარს და მეგობარს. ოღონდ კი ისინი გამასამართლებინე და მერე, რაც გინდა, ის მიყავი. ერთი გამექცა, მაგრამ ორი კი ხელში მყავს. მე მალე დავბრუნდები, დედოფალო! აბა, წამომგვარეთ ეგენი.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – მოიცადე! მე თვითონ გამოვკითხავ. (ერეკლეს და ანანიას იცნობს და გაყვითლდება). ესენი არიან მკვლელები?

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – მაგისი შვილია, დედოფალო! ამ ლაწირაკის ძმა.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (დედოფალი ჩუმად ჩამოდის კიბეზე. დედოფალსა და შეკრულებს შუა სდგას სიბრაზისაგან აკანკალებული ოთარ-ბეგი. ოთხ კაცს უჭირავს ანანია და ერეკლე. მათ უკან ათი-თორმეტი ჯარისკაცი სდგას. ზეინაბს უკან რუქაიაა. ექვსიოდე კაცს აულია გვამი ალ-რაზაყისა და ცალკე ჯგუფად სდგანან. ფანჯრებში შემინებული ქალები იხედებიან) რისთვის მოგიკლავთ?

ა ნ ა ნ ი ა – (ყურისგდებით) დიდებულო დედოფალო! ჩვენ ბრალი არა გვაქვს, არც მე და არც ამ ჩემ შვილს არა გვცოდნია, თუ რა განძრახვა ჰქონდა იმ ავაზაკს! ჩემდა საუბედუროდ გამოვზარდე მე ის. (ყურს უგდებს).

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (დიდის სიყვარულით შესცქერის ერეკლეს, მაგრამ სასტიკის კილოთი კი მიმართავს) შენ, ბაღლო, როგორ გაბედე მაგისტანა უცნაურ საქმეში გარევა?

ე რ ე კ ლ ე – (მიჩერებია რუქაიას, რომელიც თავის ქნევით ანიშნებს, ნუ გამოტყდებიო). მე არაფერი არ ვიცოდი, დედოფალო!

ა ნ ა ნ ი ა – ჩვენ ერთად გვეძინა ცხენებთან. აბა, ჰკითხეთ ყველას, ვინც კი საჯინობოში იყო... უცბად კიჟინა მოგვესმა... სირბილის ხმა... ჩვენც წამოვსცვინდით... ვეკითხები ყველას, დათო ხომ არ გინახავს-თქო...

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (ბრაზმორეული) სტყუი, ბებერო ქოფაკო... მე შენ გიცნობ.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (ოთარ-ბეგს) ვინ ჰბედავს დამნაშავეების გამოკითხვას დედოფალთან ერთად?

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – შემინდვეთ, მბრძანებელო!

ზ ე ი ნ ა ბ ი – გვამი სახლში შეიტანეთ! (მიაქვსთ გვამი ხალხს და დარაჯებს) თქვენ თქვენი ალაგი მოსძებნეთ. (ყველანი მიდიან ოთხს გარდა, რომელთაც ანანია და ერეკლე უჭირავთ). შენც დაიძინე, ჩემო ლამაზო, ახლა ძილს ველარავინ დაგიფრთხობს.

რ უ ქ ა ი ა – (არ უნდა წასვლა). უშენოდ მეშინიან, ქალბატონო!

ზ ე ი ნ ა ბ ი – ნადი, ჩემო პატარავ! ეს ლამის ნოტიოვება და აყალ-მაყალი ავნებენ შენს სილამაზეს და, რომ აღარ შეგეშინდეს, კარზე დარაჯებს დაგიყენებ, ნადი.

რ უ ქ ა ი ა – (გაბოროტებით შეჰხედავს დედოფალს) ვასრულებ შენს ნებას, ქალბატონო! (ერეკლეს ახლო რომ გაივლის, შეჩერდება და ნაზის ხმით და განსაკუთრებულის მნიშვნელობის მიცემით ეუბნება დედოფალს) ეხლავე ინებებ მაგათ დასჯას, დედოფალო?

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (გაოცებული, მედიდურად) შენ რაში გეპრიანება ჩემი განჩინება?

რ უ ქ ა ი ა – (თავმოკატუნებით) იქნება, თვით მეფე-ბატონმა მოინდომოს, დედოფალო, ჩვენების ჩამორთმევა... მაპატივეთ, რომ ჩემი სულელური სიტყვა მოგახსენეთ. (ჰკოცნის ხელზე და მიდის. შეხედავს ერეკლეს).

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (ოთარ-ბეგს ელაპარაკება, ერეკლეს კი მიჩერებია) რუქაია მართალს ამბობს! (ძალისძალადობით) შეუყარეთ მაგათ ბორკილი და, ვაი თქვენი ბრალი, თუ თავიდან ერთი ღერი თმა ჩამოვარდნიათ! წაიყვანეთ! (ანანია და ერეკლე მიჰყავთ. დედოფალი გააყოლებს იმათ თვალს და დაქანცული დაეშვება ტახტს, რომელიც ხეს ქვეშ დგას).

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (მას მიაშურებს) დიდებულო დედოფალო, მაპატივე! თუმცა თქვენი ძველი მოსამსახურე ვარ, მაგრამ მაინც ვერ მოვახერხე, რომ მშვიდობა დამეცვა. (ხმა უკანკალებს) სასჯელი დავიმსახურე და პირად შენდობასაც არ ვითხოვ.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – და ნურც ელი, ოთარ-ბეგ!

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – დიდებულო დედოფალო! ყოვლის შემძლებელო დედოფალო! (დაუწოქებს) შენმა რისხვამ დამღუპა, მაგრამ

დეე, მხოლოდ ჩემმა სისხლმა მოგიკლას მრისხანების წყურვილი. ჩემი ქალი კი შეიბრაღე, დიდებულო ხელმწიფეე, რად გინდა მისი დაღუპვა?

ზ ე ი ნ ა ბ ი – ჰმ! მაშ, ეგრე ძალიან გიყვარს?

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (მუხლებზე ხოხავს) ოჰ, დედოფალო! რო იმას ყურს დაუგდებდე... მე სულის გამყიდველი ვარ, გარყვნილი, ჩემი ღმერთის დამვინყებელი... იმაში კი ჩემი სიყმანვილეა, დიდებულო ბატონო. დიდი ხანია, არ მენახა და დღეს კი ვნახე... დიდებულო დედოფალო! ყოვლის შემძლებლო ბატონო! ყოლიფერი, რაც კი გამაჩნდა, შენ და მეფეს დაგიტმეთ. შენი და მისი დიდებისათვის ყოლიფერი დავივინყე, ყოლიფერი თქვენ შემოგნირეთ... მოლალატე არა ვარ, დიდებულო დედოფალო... არა ვარ მოლალატე... დეე, მე დამამხოს შენმა რისხვამ, და ის კი გაანთავისუფლე, ნუ დაღუპავ უმანკო სულს... დამამხვე მხოლოდ მე. (გულამომჯდარი კოცნის დედოფლის ტანისამოსს).

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (მხიარულად, მაგრამ არ იმჩნევს მხიარულობას) ოთარ-ბეგ! შენ რომ მოკვდე, ვილა ეყოლება იმას დამფარველი? როგორ გადარჩება იმათ ხელს, დღეს რომ მთელ საქართველოში, როგორც მგელი ფარეხში, ისე დანანნალებენ?

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – ერთი სანდო შინაყმა მყავს და ის გადაიყვანს იმერეთში.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – შენ არ მითხარი ამ დღეებში, რომ თურქები რითა სჯობიან სპარსელებს და არაბებსო? არა, ოთარ-ბეგ, იმას აღარსად აღარა აქვს თავშესაფარი, აღარსად! აღარავინ არის თავისუფალი! აღარსად არის ერთი გოჯა თავისუფალი მიწა, კასპიის ზღვიდან შავ ზღვამდე დანყებული. ყველგან სისხლია და ძალმომრეობა. ყველგან ფეხს აჭერს გულზე ისლამი დამონებულებს, ყველგან სიკვდილია, სიღარიბე, ტყვეობა, მონაობა და ტანჯვა... დიახ, მხოლოდ მარტოკა მონაობა, როგორც უკუნი.

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (გაშტერებულია მისი ახალი კილოთი) დიდებულო დედოფალო!..

ზ ე ი ნ ა ბ ი – სად არის დედოფალი? ვის ეძახი დედოფალს, ოთარ!

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – შენ, დედოფალო ზეინაბ!

ზ ე ი ნ ა ბ ი – მე ვიცნობდი თამარ დედოფალს და მე კი ახლა მონა ვარ და არა დედოფალი. მე მაგონდება ახალგაზრდა თამარი, დიადი, პირახდილი, მომლიმარი და ბრწყინვალე თანამეგზაური მეფე

თეიმურაზისა. ვიყავი სიხარული მთელი ხალხის, თავისუფალ ღვთის ხალხის. ჩემს ირგვლივ შემოკრებოდენ ხოლმე თავისუფლათ ქალიშვილები, ცოლები, თავადები და აზნაურები მთელის საქართველოსი. ზეიდან კურთხეული ცა დაგვყურებდა, წმინდა ზარების რეკა მიგვიძლოდა, მცენარეები და გაპოზირებული მიდამო სუნნელებას გვიკმევდა და ისე მივდიოდით დღეობაზე. გზაში თავისუფლად შეგვიერთდებოდნენ ხოლმე სხვებიც და მათ წინ მიუძლოდა თავისუფალი მეფე-დედოფალი, თავისუფლათ, სალოცავად თავისუფალ ეკლესიებში. სახალხო სიმღერების გაისმოდა გუგუნის საყდრის გალაგნებში და მოილხენდა მეფე თავისუფალ ხალხთან ერთათ, ცა ქუდათ აღარავის მიაჩნდა და დედამინა ქალამნად. ჭერად ცის კამარა ჰქონდა, კედლებად შეფოთვლილი მთები, იატაკად შეზურმუხტებული ბორცვები და სინმინდეთ მიგვანჩნდა მამა-პაპათა ტაძრები. მაშინ თავისუფალი ქართველი თავისუფალ სიყვარულს ეძებდა თავისუფალ ქართველ ქალში. ყოველი დედა უშიშრად იკრავდა შვილს გულში. უშიშრად მისდევდა სახნისს მხვნილი, უშიშრად მწყესიდა მწყემსი და ყველას თავისუფლად შეეძლო თავისი ვენახის მოკრეფა და ნაყოფის შეგროვება. და უფალი თვისის წმინდანებით ერთად უღიმოდა საქართველოს და აკურთხებდა ქვეყანას, რომელზედაც კალთა ჰქონდა დაბერტყილი და აკურთხებდა იმ ერთადერთ ხალხს, რომელიც კიდე ემსახურებოდა ჯვარს მთელ აღმოსავლეთში – და ახლა კი...

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – ჩემო ხელმწიფეე!

ზ ე ი ნ ა ბ ი – აი, ახლა ჩვენ ორი შევყურებთ ერთმანეთს, ოთარ! ჩემი თვალები დიდი ხანია გადაეჩვია ტირილს, მაგრამ სამაგიეროდ ისწავლა პირმოთნეობა, მოტყუება და უძილობა ნამეტანი ფიქრისა და აშფოთებისაგან. და შენ კი – შენ, დიდებულო მეზრძოლო და თეიმურაზის მეგობარო, რა ხარ ახლა და ვინ – შენი სრულის უფლებით და ძალით? მონა, სხვა არაფერი, ძალლი ხარ სულეიმანის ხელში; ძალლი გამოსადეგი, რომ ნადირი დაუჭირო ხოლმე. იცახცახო მის მათრახქვეშ და ირბინო მის ცხენის ფეხებთან და ყოველივე ამისათვის გტაცებენ საყვარელ ქალიშვილს და უგზავნიან უცხო მხარეს ერთ-ორი ღამის ქეიფის მოსაკვლელად, ვილაც ჩვენი სამშობლოს ღვთის რისხვას. შენც სიკვდილი მოგელის, მისთვის, რომ საზიზღარი საჭურისი სხვებმა მოჰკლეს შენ სახლში... და საქართველო კი, ოთარ, საქართველო? მიმოიხედე, რა მდგომარეობაშია, ყველგან მონაობა და მონაობაა, უსინათლო, როგორც უკუნეთი ღამე.

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (თავში ნაივლებს ხელს) დედოფალო! დედოფალო!

ზ ე ი ნ ა ბ ი – მე კი... იცი, ვისი შებორკილება ვბრძანე ახლა? იცი, ვინ უნდა მიგვარო ბორკილშეყრილი სულეიმანს? იცი, ვინ უნდა მოჰკლან ტანჯვით და ნვალებითა ჩემ თვალწინ? ოთარ, იცი-მეთქი ვინ? ვინა და ჩემი შვილი!

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (გაოცებული) როგორ... დედოფალო... შენი შვილი?

ზ ე ი ნ ა ბ ი – ოცი წელიწადია, რაც არ მენახა ის. სხვის ხელში გაიზარდა, სხვისი თვალები შეჰყურებდნენ მის ზდასა და ვაჟკაცობას. სხვების ყურებს ესმოდა იმისი ხმა; მე კი ოცი წლის განმავლობაში ნება არა მქონდა, რომ ერთი მაინც შემეხედა მისთვის! დღეს პირველად ვნახე, მაგრამ ვერ გავბედე, რომ გულში მიმეკრა და ჩემი ცრემლებით გამებანა. პირველი ჩემი სიტყვა იყო მსჯავრი და პირველი ალერსი – ბორკილი!

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – კი მაგრამ, როგორ გადარჩა, თამარ? მთელი ქვეყანა ხედავდა, რომ დაიღუპა.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – გაიხსენე ომის შემდეგ ის ღამე, როდესაც თეიმურაზი მოჰკლეს და საქართველო დაამხვეს. დაჭრილი, ცოტალა ჯარით მოიჭერი შენ ჩემთან, ოთარ, მცხეთის ციხეში, რომ გეამბნა ქმარის სიკვდილი და საქართველოს დაღუპვა და მაშინვე დაეცი ჩემ ფეხწინ გულშემოყრილი და მომაკვდავი... სისხლად იწურებოდი. (მიათითებს ოთარ-ბეგის ჭრილობას სახეზე).

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – ოო, საშინელი... დამღუპავი დღე იყო!

ზ ე ი ნ ა ბ ი – მე თავზე გადაექი, ოთარ, და ბავშვს გულზე ვიკრავდი. ჩვენი ჯარის ნაშთი ციხის კედლებზე ჩხუბობდნენ და ერთიმეორის მიყოლით ძირს ვარდებოდნენ. სულეიმანის ჯარი კი კალიასავით მიდამოებსა და წყლის პირებს ჰფარავდნენ და ბოლო არ უჩანდათ. ტფილისს გუზგუზი გაჰქონდა და კედლები ირყეოდნენ ოხვრა-კვნესისაგან. ღამე დღესავით განათებული იყო, წყლები წითლად შეღებილი. ჩვენი უკანასკნელი მეომარიც კი იღუპებოდა და მტრის კი გამარჯვების ხმა და კიჟინა ისმოდა. უკანასკნელ სიმაგრეს სამი კაცი იცავდა: მე, გულზე მიხუტებული პატარა ჩემი შვილი და შენ – მომაკვდავი მხედარი, ჩემი ფეხის წინ დაგდებული (ორივ ჩუმათ არიან) ოჰ, მე ყოველი წამი იმ ღამის მახსოვს... გულზე დამედაღენ... შენ მოიბრუნე სული და თვალებში შემომხედე, გახსოვს, ოთარ?

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (ძალიან აღელვებული) თამარ!.. მე წამოვდექი ზეზე ხმაამოუღებლად და რეტდასხმული კედელ-კედელ ბლუჭვით წავედი, რომ შენთვის მოვმკვდარიყავი. – შემდეგ რა დამემართა,

ალარ მახსოვს! დიდმა ხანმა გაიარა ჩემ მობრუნებამდე და, ღმერთია მონამე, მერეც ვიბრძოდი შენი გულისთვის, იმ დრომდე, სანამ ხმა არ გავარდა, რომ შენ... შენ... თამარ...

ზ ე ი ნ ა ბ ი – სანამ ზეინაბ დედოფლად, სულეიმანის საყვარელ ცოლად არ გადავიქეცი, განა? სანამ არ გაუორგულდი ჩვენს ღმერთსა და გავხდი ჩვენი ქვეყნის მტარვლად?

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – მეც შენ კვალს შეუდექი!..

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (ხელს წაავლებს) მაშ, ალარ გადასცდე, ოთარ, ჩემ კვალს ბოლომდე. მერე რა იყო შემდეგ, იცი? მაშ, ყური დამიგდე და ისე გამსაჯე! გამხეცებული სპარსელები რომ მოაწყდნენ ჩვენს უკანასკნელ სიმაგრეს, ვნახე, რომ ანანია გლახა ებლაუჭებოდა წყალზე გაკეთებულ კედლებს და ფრთხილად, კატასავით შემოძვრა ჩემს სარკმელში. ხელში პატარა ბავშვი ეჭირა. იმ დღეს დიდი საქმე მოხდა, ოთარ, დიდი! იმან გამინათლა სიცოცხლე და მასწავლა, თუ როგორ უნდა ცხოვრება.

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – რა საქმე, დედოფალო?

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (მოგონებად გადაქცეული) გლახამ მითხრა, სპარსელები შენს შვილს ეძებნენ. მომეცი ისო. მე შენ იმას დაგიბრუნებ მაშინ, როცა დრო მოვაო და ახლა კი მის მაგიერ ჩემი ეს შვილი მოკვდესო. წაიყვანა ჩემი შვილი და გაძვრა სარკმელში. ურდო რომ შემოიჭრა და შემომესია გარს, მე მაშინ მისი შვილი მეჭირა ხელში. გამომათრიეს იმიანად. მოლალატე თავადებმა მომრთეს სამეფო ტანისამოსით, მომცეს ხელში ოქროს ხონჩა, ზედ აღებული ციხის კლიტე დასდევს, გამათრიეს ჭიშკარს გარეთ, მტვერში... შეჰკრეს, შეჰკოჭეს საბრალო ბავშვი და დამიდევს ფეხწინ. სულეიმანმა, ძლევა მოსილობით გალაღებულმა, მოაგელვა ცხენი, დახედა ბავშვს და ზედ შემოაყენა ცხენი... ცხენმაც გულში ჩაჰკრა ფეხი და დაინივლა ბავშვმა. ოჰ, ის უკანასკნელი დანივლება. (სახეს იფარავს ხელებით).

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (შეძრწუნებით) მონამეო ღვთისაო!..

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (მოგონებაში გადასული) ისახარი მემსახურებოდა. ერთ დღეს დაიბადნენ ჩვენი შვილები და მამამ გამოგლიჯა დედას შვილი და მომიყვანა მე. ერეკლე ერქვა და ახლა მიტომაც ჩემი გიორგი ატარებს მის სახელს. რომ მტერს ეჭვი არ აელო, ისახარი ჩემთან დარჩა, მიატოვა სახლიც, კარიც, ქმარიც და უკანასკნელი შვილიც. ანანიას დამ იკისრა მის მაგიერობა... მთელი წლის განმავლობაში არა ვიცოდი-რა ჩემი შვილის შესახებ. მხოლოდ ერთი წლის შემდეგ მაცნო ჩემმა ერთგულმა მსახურმა, რომ გიორგი ცოცხალიაო!

ოთარ! აი, ამ დღიდან იწყება დღეები ჩემი სირცხვილის, ცოდვისა და შეურაცხყოფის... მივიღე იმათი შეჩვენებული სარწმუნოებაც. რომ მისი გული მომეგო, თვითონაც იმისთანა გავხდი, ვითხოვდი სისხლს და დაჩაგვრას. ჩემი სახელი უფრო ზარდამცემი იყო ჩემი სამშობლოსათვის, ვიდრე მისი მტარვალის. მე ლამაზი ვიყავი, ჩემი სილამაზეც სათამაშოთ გავუხადე. პატივი, ამპარტავნება, სიყვარული და მეფური მედიდურობაც ტალახში ამოვართიე ვილაც არაბეთიგან მოსულის, ვილაც მანანალას ფეხთან. მივეჩვიე მოტყუებას – სახით, ხმით, ვნებით და ყოველი ჩემის არსებით. მიდიოდნენ წელიწადები... ილუპებოდნენ ნათესავეები, მეგობრები და ერთგული მოხუცი მსახურები. მივეჩვიე და აღარავინ მებრალებოდა. სიბრაღეულიც, სიყვარულიც და სინიდისის ქენჯნაც ყველა ერთად ამომიშრა გულიდან... მე აღარავინ მიყვარს – არც ნათესავეები, არც მეგობრები და არც ჩემი თავი... ასე გაშინჯე, შვილიც კი არა! მიყვარს მხოლოდ ჩემი ხალხი, დატანჯული, ღარიბი ხალხი. მე იმას მსხვერპლად შევწირე ჩემი მეფური და ქალური პატივი, გულის სიმართლე და ხსნა ჩემი უკვდავი სულისა. სხვა რაღა უნდა შემეწირა კიდევ?

ოთარ-ბეგი – თამარ! ნუთუ შემთხვევა არა გქონდა, რომ მისი გული გაგეგმირა?

ზენაბი – ოთარ! ღირდა კი მაგვარ შურისძიებად, რაც დავკარგე? მაგრე მხოლოდ მეც ადრე ვფიქრობდი... ვინ მოსთვლის, ჩემის ალერსით მთვრალს, უიარალოდ რამდენჯერ დაუძინია ჩემ გულ-მკერდზე! ერთი ხელის გაშვერის მეტი არა მჭირდებოდა-რა, რომ იმ ძალს ჩემი შურისძიების წყურვილი მოეკლა თავის მომაკვდავის პრანჭვა-გრეხით! მაგრამ ნუთუ მე შური უნდა მეგო, მარტო შური, საქართველოს დედოფალს, დედას კანონიერის მეფისას და ასულს შეურაცყოფილ და დატანჯულ სამშობლოსას? რას შემძინდა მისი სიკვდილი? განა მონობას გადაგვარჩენდა? განა ცოტა ჰყავს შაჰს სასახლის კარზე გამოზდილები, იმაზე უფრო მხეცები და უსაშინელესები? არა, მე შურისათვის არ მიცდია. მე იმ დღეს ველოდი, როცა აუჩუხჩუხდება მრისხანება ხალხს და მწარე ნაკადულად გადმოიდენს! როცა ყოველ მონაში გაიღვიძებს ადამიანი! აი, ამ ხალხს ნაუძღვება ჩემი შვილი. და იმას გარშემოხვევიან თავისუფალი მეომრები. და მაშინ მეც ფეხთით დაუდებდი მის მსჯავრს ჩემს ცოდვებსა და ჩემს შერცხვენასაც. სასტიკი იქნებოდა მისი მსჯავრი და სიტყვა მისი დედის შესახებ. მაგრამ იმავე სასტიკობით დაემხო-ბოდა ძლიერი ისლამი წმინდა ჯვარის წინ...

ოთარ-ბეგი – დედოფალო! წმინდაო დედოფალო!

ზენაბი – ამბობენ, რომ ქვეყანაზე ბედნიერება არ არისო. არა, ყოფილა, ოთარ! ეგ ცრემლები შენ სახეზე – ბედნიერებას მანიჭებენ. ეგ შენი შეხედულება, სასტიკი და ნათელი – ბედს მიქადიან. თუკი შენ, უფლებით ამაღლებულს, არ დაგვიწყებია შენი სამშობლო, მაშინ როგორღა დაივინყებენ ისინი, ვისაც შეურაცყოფის და შიშის მეტი არა გამოუცდიათ-რა. (გამოჩნდება საბა).

ოთარ-ბეგი – თამარ! თამარ!

ზენაბი – ოთარ! აამაღლე შენი ძლიერი ხმალი, ამას მე და ჩემი შვილი კი არა გთხოვთ და არც შენი ქალი, შენ მოგიწოდებს ქვეყნიერად ჩვენი ხალხი და მალლით, ზეცით შეურაცყოფილი და გმობილი ღმერთი. გისმობს ზეციდან სულეიმანის გასრესილი ყრმა, ის გულია საქართველოსი, წმინდა სისხლად დაწურული.

ოთარ-ბეგი – წამიყვანე! მიმითითე, ჩემო დედოფალო! შეჩვენება ჩემ საზიზღარ გულს, სირცხვილი ჩემს ჭაღართ მოსილს თავს, გარყვნილების და სიმდიდრის გულისათვის სამშობლოს და ღვთის გამყიდველს! არ ვითხოვ შენდობას, არც შენგან და არც ღვთისაგან... მე ის არ მერგება... არა აქვს სინანული ჩემისთანა უარისყოფელს და მოლალატეს. მაგრამ ისინი კი, ვინც ამგვარ კაცად გამხადეს, მე პასუხს მაგებენ! და რას მიბრძანებ?

ზენაბი – შენი რაზმის ქართველი მეომრები მოგყვებიან თუ არა?

საბა – (წინ წამოდგამს ბიჯს) მიჰყვებიან! და მასთან მთელი საქართველოც.

ოთარ-ბეგი – (ხმალს მოავლებს ხელს) ვინა ხარ შენ?

საბა – ღვთის მსახური, საბა-სალოსი.

ზენაბი – წმინდაო მამაო, ღვთის გამოგზავნილი ხარ!

საბა – ღვთის! ქრისტე აღსდგა! (ეამბორება ზეინაბს და ოთარს).

ფარდა

მოქმედება მეოთხე

ძველის დუქნის ნანგრევები ტფილისის ახლო. მარცხნივ კედელია, სიპის ქვით უბრალოდ ნაშენი, ჭერი მინგრეულ-მონგრეულია, კედელზედ ამოსულია ბუჩქები და ბალახ-ბულახი. მარჯვნივ დაქანებული ფერდობია, ტყით

მოსილი. ხეებშუა მოსჩანს ჩამავალი მზე. ხანდისხან ქუხილი მოისმის და ელავს.

ანანია და ერეკლე ხელ-ფეხში ბორკილებგაყრილები წვანან დუქნის ნანგრევში. ათი ქართულად ჩაცმული, თოფ-იარაღით ხელში, დარაჯათ დგანან და თვალყურს ადევნებენ ტუსალებს. მათ შორის გიგაა. ბესო კედლიდან ჩამონგრეულ ერთ-ერთ ქვაზე ზის დუქნის კარებნი, მუხლებზე უდევს პატარა ტიკჭორა და პირდაპირ მასრიდანა სვამს. წინ გაშლილი აქვს ბალახზედ ლურჯი ხელსახოცი და ზედ ლავაშები, ყველი, ხახვი და წითლად შეღებილი კვერცხები.

ბ ე ს ო – (მღერის):

ლოთებო, ნეტავი ჩვენა,
ჰარი-არალე,
დღეს მოგვეცა შვება-ლხენა,
თარი-არალე!
ნოემ რა ერთხელ ინება,
ჰარი-არალე,
ყურძნის წვენის გემოვნება,
თარი-არალე!

გ ი გ ა – (მოხუცი. დადის. თეთრის წვერით) გაჩუმდი, ღრიალა! რას ღრიალებ მაგ შენ ღვთის საწყენ სიმღერას?

ბ ე ს ო – (შეზარხოშებული) სიმღერა თავისთავად მოდის, რაღაი კი ჯარში წვერშეღებილი მახინჯები ნაკლედ დარჩენ! ეი! (მღერის):
თვითონ ნუნუას მიუჯდა,
ჰარი-არალე,
წყალი პირუტყვს დაანება,
თარი-არალე.

პირუტყვები და ჩვენი ირანელი ბატონები და ყოველგვარი სალახანები, მეხი კი დავაყარე იმათ იმ მოპარულ თავზე (სვამს).

ა ნ ა ნ ი ა – (შეშფოთებით უცქერის ერეკლეს) დაეცი სულით, ჩემო შვილო? ტუსალობა გქენჯნის?

ე რ ე კ ლ ე – (გაფითრებული, სახემოქანცული, თვალები უბრიალებს, თითქო აცივებ-აციხლებდესო) გული გადამილია ტყვეობამ, მამაჩემო! ოჰ, რა მეჭირვება თავისუფლება! დათომ დაგვლუპა!

ა ნ ა ნ ი ა – წმინდა გიორგი იყოს მისი მფარველი! სისხლი აუთამაშდა. ვაჟკაცობამ დააბრმავა და ყოლიფერი დაავიწყდა. (ჩუმად) მაგრამ ახლოს არის! ამბავი მომივიდა: გუშინ საღამოს ერთმა მეთ-

ვალყურეთაგანმა წამჩურჩულა... ის ჩვენ გაგვანთავისუფლებს, დამიჯერე, რომ გაგვანთავისუფლებს.

ე რ ე კ ლ ე – როდის? როდისლა! ტფილისს მიუახლოვდით, ეს უკანასკნელი სადგურილაა.

ა ნ ა ნ ი ა – სახრჩობელაზე რომ მიჰყავდეთ და კისერზე ხმაღს გაჭერდნენ, მაშინაც არ უნდა დაჰკარგო იმედი! სანამდინ სუნთქავ, იმედი არ უნდა დაჰკარგო!

ე რ ე კ ლ ე – ოჰ, რა ძნელია ამ დროს ბორკილშეყრილი! ამ დროს უნახაობა, არაფერი არ უნდა ვიცოდდე... ახლოს კი ვიყო... აქ... მხოლოდ ბორკილები მიშლიან...

ა ნ ა ნ ი ა – რას ამბობ, ერეკლე?

ე რ ე კ ლ ე – არა, დღეს უნდა ეს გაგტეხო, ან თავი გავიტეხო. აღარ შემიძლია... არა, ერთი მხოლოდ შევხედო, ერთი კიდევ დავინახო და მერე თუნდ მოვკვდე... მოვკვდე. (ქვაზე დაემხოა).

ბ ე ს ო – (სულ ღლინებს) აბა, თქვენ, მეთვალყურეებო და ტუსალებო! მე აქ თავისუფლადა ვარ, ვისურვებ, რომ ჩემსავით მოიღზინოთ. სულერთია, ყველას ჩამოახრჩობენ; ზოგს ხვალ და ზოგს – პარასკევს. მაშ, რატო არა სვამთ? გამხიარულდით! (წამოდგება და გაემართება ტორტმანით დუქნისაკენ, ტიკჭორით ხელში. გიგა ხმამაღულეზლივ უმიზნებს) შენ, ეი, არ მესროლო, გაჭაღარავებულო სულელო! (ალტაცებაში მოდის და იქნევს აქეთ-იქით ტიკჭორას) არა, რო უმიზნებ – ვის უმიზნებ? ა? იცი, ვინა ვარ? თითონ დიდმა ბატონმა ასჯერ მოინდომა ჩემი ჩამოხრჩობა, დაწვა და წყალში დახრჩობა, მაგრამ ერთხელაც ვერ მოახერხა და შენ კი მიმიზნებ? მე შენთან ღვინო მომაქვს და შენ მიმიზნებ?

გ ი გ ა – ნუ მოდიხარ ტუსალებთან!

ბ ე ს ო – (ცხარობს, მაგრამ ადგილიდამ აღარ იძვრის) დამაცადე ხვალამდი და მე შენ გიჩვენებ, როგორ უნდა დამიზნება! ჩემმა ბატონმა ნება მიიღო ღვინის დაღვეისა, მაშასადამე, მეც ნება მაქვს, დავლიო ღვინო. ჩემს ბატონს ასი ცოლი ჰყავს, მე ეგება მეტიცა მყავდეს, მაგრამ ერთათ კი არა... სხვადასხვა დროს და სხვადასხვა ადგილას... ერთად როგორღაც მოუხერხებელია... და ძვირათაც ჯდება. შენ კი მიმიზნებ!

ა ნ ა ნ ი ა – (გიგას) ჩემო ძმაო, ხახა მიშრება. ნება მიეცი, ცოტა ღვინო მომანოღოს.

გ ი გ ა – (დიდმნიშვნელოვანებით, თავის ქნევით ანიშნებს ბესოს) შენ, ეი, ლოთო, ცოტა მოანრუპვიე მოხუცს და დაიკარგე აქედან.

ბ ე ს ო – აჰა, შეგეშინდა? ანგრე ვიცი მე... თვარა, მიმიზნებ რაღა... (მივა მოხუცთან და უვსებს ყანწს, უცბად გამოფხიზლდება და მღერის):

ტყე და ველით ჩვენი ჯარი,
ჰარი-არალე
მოისწრაფვის ვით ფუტკარი,
თარი-არალე.

დალიე და დალოცე ბესო.

ა ნ ა ნ ი ა – (ერეკლეს) აჰა, პირი გაისველე შენც, შვილო!

ე რ ე კ ლ ე – (არ შეხედავს და უკანვე წააღებინებს ხმაამოუღებელი ყანწს).

ბ ე ს ო –

სამხრეთით ორბელიანი,

ჰარი-არალე.

სოლანლულთ მოდის სუმბათი,

თარი-არალე.

ასე არ სჯობს, შე თხის წვერაგ, შენა! და შენ კი მიმიზნებ!

ზღვას იქიდან მოსკოველი,

ჰარი-არალე,

მეფე მზაა მოსახმარათ,

თარი-არალე.

(დარაჯები და ანანია გაფაციცებით უგდებენ ყურს სიმღერის სიტყვებს. სცდილობენ კი, ერთმანეთს არ მიახვედრონ).

ა ნ ა ნ ი ა – (დაცლილ ყანწს აძლევს) ასე გაახაროს უფალმა შენი სულიც განკითხვის დღეს, ჩემო ძმაო!

გ ი გ ა – (მარცხნივ მიიხედავს) წაშავდი მალე! დედოფალი და ოთარ-ბეგი აქეთ მობრძანდებიან.

ბ ე ს ო – (სწრაფად განზე გახტება და სანოვაგეს ხელსახოცში ჰყრის) ნუ გეშინიათ, მეგობრებო. ნურავის შეგეშინდებათ. მე თქვენ ყველას გაგამართლებთ... (ღლინებს):

ნოემ რა ერთხელ ინება,

ჰარი-არალე,

ღვინის წვენის გემოვნება,

თარი-არალე. (მოეფარება დუქანს).

(შემოდინ მარჯვნივ: ზეინაბი, ოთარ-ბეგი და ორი ქართველი დარაჯი).

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (დარაჯებს) გიგავ! დარაჯები შემოარტყით ნანგრევებს და არავინ შემოუშვათ! დედოფალმა ჩვენება უნდა ჩამოართვას დამნაშავეებს. (გიგა და სხვები მოშორებით დადგებიან ირგვლივ, დუქნისაკენ ზურგშემობრუნებული. ზეინაბი და ოთარ-ბეგი შედიან დუქანში. ანანია და ერეკლე წამოდგებიან. ბორკილების ჩხრიალი).

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (შეჰყურებს მწუხარებით და ღრმა სიყვარულით ერეკლეს) რანაირად გამოცვლილხარ, საბრალო ბავშვო! ძლიერ განუხებს ბორკილი?

ე რ ე კ ლ ე – არა, დედოფალო! ბორკილი კი არა, უსამართლობა მანუხებს. რისთვის დაგვადევნი ბორკილი და მიგყავართ სატანჯველად და სასიკვდილოთ? ჩვენ წრფელად მოვრეკეთ თქვენ საჩუქრად უკეთესი ცხენები, მთელი ჩვენი სიმდიდრე... და დახე, რა მოხდა? ჩვენ რა ვიცით? ჩემი ძმა ახლო ბალახის მოსატანად წავიდა ცხენებისთვის. უცბად მოგვესმა ყვირილი... ჩემი ძმის ხმა და ჩვენც წაგვავლეს ხელი.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (ოთარ-ბეგს ნელის ხმით) შეხედე! რანაირის მეფურის სიდიადით აბრიალებს თვალებს! (ვითომდა მრისხანედ შვილს) როგორ ჰბედავ მანგრე კადნიერად ლაპარაკს დედოფალთან, შებორკილო მონავ!

ე რ ე კ ლ ე – (აშფოთებით) მე მონა არა ვარ! მართალს ვამბობ, რათ გვიყრია ბორკილები? მე უნდა თავისუფალი ვიყო. სულერთია, მაინც ვერ მიმიყვანთ ცოცხალს საპატიმრომდე, ჯალათამდე... დარაჯებს დავერევი. დეე, ამკუნონ... უთუოდ თავისუფალი უნდა ვიყო...

ზ ე ი ნ ა ბ ი – გეშინია წამებისა და სასჯელის? ნუთუ ვერ მიეჩვიე სიკვდილს და წამებას, ასე იზრდებოდი?

ე რ ე კ ლ ე – (მეტად აღელვებით) მე არაფრის არ მეშინია... მხოლოდ მინდა, რომ თავისუფალი ვიყო.

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (თვალცრემლიანი, თავშეუკავებლად) და იქნები კიდეც, შვილო... ოჰ, ღმერთმა აკურთხოს ეგ შენი მამაცობა და გამბედაობა და მარტო შენი კი არა, ვინც შენთან ერთად შებორკილი იყო, ყველა.

ე რ ე კ ლ ე – (გაფითრებით, სიხარულითა, აღელვებით) არ მეხუმრები, დედოფალო? მამ, როდისლა? როდის? ახლავე?

ზ ე ი ნ ა ბ ი – ამ წამსვე, ჩემო შეუპოვარო შევარდენო, ახლავე, ჩემო იმედო, ამპარტავნებავ, ჩემო ბედნიერებავ! (მოეხვევა ქვითინით) ოთარ, ხომ ხედავ! ვისი სისხლი მიენთხა ლოყებზე? ვისმა ცეცხლმა აუნთო თვალები?

ოთარ-ბეგი - (აღელვებით) ვხედავ! ვხედავ, დედოფალო, და თავსაც დავსდებ მაგის გულისათვის!

ერეკლე - მამა! რას ნიშნავს ეს ყოლიფერი?

ანანი - მეც შენთვის მოვჭკვდები, ჩემო სულიერო შვილო!

ზეინაბი - გული ველარ აიტანს, ოთარ! ოცი წელიწადი უცადო და ყოლიფერი ერთ ღამეს კი აგისდეს? ოცის წლის თვალთმაქცობის შემდეგ ერთად უნდა აეხადოს პირბადე ყოველგვარ საიდუმლოს... ოცის წლის ტანჯვის შემდეგ ეს გამოუთქმელი ბედნიერებაა... ანანია, გაკურთხოს უფალმა ისე, როგორც ახლა მე შენ გლოცავ! (ბარბაცობს და ქვაზე დაეშვება. სიჩუმე ჩამოვარდება) კმარა, თუ ამ ერთ ღამეს არ გათავდა ყოლიფერი, მაშ, აღარა გათავებულა-რა. გამიგონეთ სამივემ, რაც მინდა: აი, ბორკილის გასაღები (აძლევს გასაღებს).

ერეკლე - (ნაავლებს ხელს გასაღებს, ბორკილის შეხსნა უნდა და სული ყელში ებჯინება სიხარულით) ოჰ, დედოფალო...

ზეინაბი - უბეში ჩაიდევს ეს, უგნურო ბაღლო, და გამიგონე. მე და ოთარმა აქეთ-იქით გავგზავნ-გამოვგზავნეთ სპარსელები, მაგრამ კიდევ დაგვრჩენ ზოგიერთები და, ერთმა მათგანმაც რომ გაიგოს თქვენი გაქცევა, დაიღუპება ყოლიფერი.

ერეკლე - (გაოცებით) როგორ? უნდა გავიქცეთ განა?

ზეინაბი - მალე თვითონ გახდები მბრძანებელი, ჭაბუკო, მაგრამ ჯერ კი უნდა მორჩილება ისწავლო. როცა ავიყრებით, დარაჯნი ისევ ისე ძველებურად შემოგერტყმევათ გარს. ეს ორი (მიუთითებს მათ მომყოლებზე) დაიჭერს თქვენს ადგილს, თქვენ სადმე მიიმალეთ. ბორკილები ნაიძვრეთ და ჯარის წასვლამდე დაიცადეთ. როცა ჯარი მიეფარება, თქვენ ჩადით მდინარის პირად. იქ ტივი მოგელის თხრილთან. მეტივეებს უთხარით: საბა-ბერი-თქო და წყალ-წყალ ერთ საათში ამოჰყოფთ თავს ტფილისში.

ერეკლე - მართლა, ტფილისში... და ყველა იქ დაგვიხვდება, ვინც შენ გახლავს?

ზეინაბი - ვინ ყველა, ერეკლე?

ერეკლე - (აღელვებით შესცქერის თვალებში) მტერიც და მოყვარეც?

ზეინაბი - ყველა, ჩემო შვილო... მზე ჩასვლას აპირებს. ჩვენც ორ საათს იქით შევალთ ციხეში, ოთარ, უკანასკნელად კიდევ გაკითხები: ჩვენი ჯარის მაგივრად შენ აგებ პასუხს?

ოთარ-ბეგი - ვენდობი, როგორც ჩემ თავს, დედოფალო!

ზეინაბი - ახლა კი, ერეკლე, შენთვის გადმომიცია - შენ ხელშია ბედი წმინდა რჯულის, საქართველოსი და საკუთრად შენიც. გული გინევს დიად საქმისკენ?

ერეკლე - (გაუგებრად, აღელვებული) მიბრძანე, დედოფალო!..

ზეინაბი - დიახ, სანამ მე ვარ შენი დედოფალი, მაგრამ ხვალ, ხვალ... (იჭერს აღელვებას) ეჰ, მაშ, იცოდე შენ ყველა, რაც მე და ჩვენმა წინამძღოლმა. სულეიმანის ბუნაგის გარშემო, ხეებსა და კლდეების ნაპრალებში, ტყე და ბუჩქნარებში, ყველგან ჩასაფრებული არიან ქართველები. დიდი ხანია ვამზადებდი ამას ყოლიფერს და კიდევ მოვამზადე. რგოლივით შემორტყმიან ირგვლივ ტფილისს და თვალს არ ამორებენ სულეიმანის ბუნაგს. ურიცხვია ჩვენების რიცხვი და უზომო - მათი მრისხანების აღმური. ტფილისში, მეტეხის კლდის ძირას, ერთიც არავინ მოხუჭავს თვალს ამალამ, ვისაც კი იარაღის აღება შეუძლია. სამი დღე იქნება მას აქეთ, რაც შენმა შვილმა დათომ შეჭკრიბა სამი ათასი მეომარი ახალგაზრდა - ანანურიდან, დუშეთიდან და წილკინიდან. ახლა ერთი სამადაც მეტი იქნება, საცალფებო გზით და ბილიკებით მოადგენ ტფილისს. ზოგმა მწყემსობა მოიგონა, ზოგი ცხადად მოდის და ზოგიც ფარულად... სამხრეთით მოაწვენ ტფილისს ღამ-ღამე სიარულით უჩინრად ორბელიანის და სუმბათის ჯარები. ჯერ კი ღრეებში და ნაპრალებში იმალებიან. იმავ დროს, დასავლეთით მოდიან ბორჯომის ხეობიდან, ახალციხის მთებიდან და მოკლულ ციციის სამთავროდან. სულეიმანის მოთარეშეები ყოველ-დღე იჭერენ ხალხს, მაგრამ რა გამოვა... ხალხი მაინც მოდის და მოდის წვიმასავით და მუმლივით ეხვევა ტფილისს.

ანანი - დამწიფდა მათ გულში მრისხანება.

ოთარ-ბეგი - შეიძრა მუხრანი, თიანეთიდან მოდიან და, როგორც ისმის, კახეთიც მოეშურება.

ერეკლე - მაშ, რალას ვუცდით? ახლავე მიცვინდეთ და ქვას ქვაზედაც ნულა დავტოვებ ტფილისის ციხისას.

ზეინაბი - ო, ჩემო არწივო, რა მალე გაშალე ფრთები!.. აგრე არ იქნება! ჩვენი ჯარი უიარალოა: ერთი ხანჯალი ძლივს მოდის სამზე. ერთი თოფი ასზე. ერთი სროლა ტყვია-წამალი კი ათ კაცზე... ციხეში კი... შენ არ გინახავს ის კედლები, ის ზარბაზნები, ის ბრინჯის გორები და ორმოებში პურის ხვავი. შენ არ იცი, რა აუარებელი ტყვია-წამალია დამზადებული შეუვალ მეტეხში. სად შეგვიძლია, ალყა შემოვარტყათ უიარალოთ, როგორ ავიღებთ იერიშით? ვერც ისე... შიმშილით... ვერც წყალს გადაუგდებთ, მტკვარი კედლებთან

ჩაუდის. ერთი მოუფიქრებელი ნაბიჯი და დავილუპებით! ვინ იცის, რამდენი ათის წლით გაისრისება ჩვენი სამშობლო! არა, გველი უნდა ხვრელშივე გაისრისოს!

ა ნ ა ნ ი ა – კი, მაგრამ როგორ მოვახერხოთ, დედოფალო?

ზ ე ი ნ ა ბ ი – სულეიმანს არ ეშინია გასრესილისა და იარაღაყრილი ხალხის. იმას აშინებს მხოლოდ ფადიშას რისხვა, ერევნის სარდლის დაბეზღება და თვით ირანში მტრობა და მოშურნობა. მე გავართობ იმას ლაპარაკით. მოვეყვები, თუ რა ახალი ამბავი, ან საჩუქრად რა უნდა მოვეშობადოთ ფადიშაჰს. და იმ დროს კი ოთარი თვითეულ დარაჯს, თვითეულ კარებს ჩვენ კაცებს მიუჩენს. ჩვენივე კაცები შემოერთყმინან სულეიმანის სასახლეს და დაიჭერენ ყველა შესავალ-გასავალს. ამგვარად, მე და ოთარის ხელში გვეჭირება გველის ხვრელები და შენ კი, ერეკლე, ჩემო შვილო, ამოგლეჯ იმას შხამ-ისარს. ანანია! ერთხელ შენ გადაარჩინე სიკვდილს ერეკლე და შენვე წაუძღვები წინ ამ დიად ლამესაც. ამის მეტით ვერაფრით დაგაჯილდოებ ჯერჯერობით, ჩემო ერთგულო მსახურო!..

ა ნ ა ნ ი ა – (სიხარულით, შემკრთალი) მიბრძანე, დედოფალო!..

ზ ე ი ნ ა ბ ი – იმავე გზით, რა გზითაც მაშინ წაიყვანე ბავშვი, შეიყვან მეტეხში ძლიერ მეომარს.

ა ნ ა ნ ი ა – ბატონი ბრძანდები, დედოფალო!

ზ ე ი ნ ა ბ ი – მაგისმა მარჯვენამ უნდა ააფეთქოს ის ტყვიანამლის სანყოფი! მაგან უნდა გაუნათლოს ცეცხლის სვეტით გზა ჩვენ ჯარს, მაგან უნდა აუნთოს თავისუფლების ლამპარი ტანჯულ ქვეყანას.

ო თ ა რ-ბ ე გ ი და ა ნ ა ნ ი ა – აგრე! სწორეთ აგრე, დედოფალო!

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (ულრმესის თანაგრძნობით) ჩემო შვილო, ღმერთმა ის შემინიროს სინანულათ, რაც ამაღამ შენი გულისათვის გადამხდება. თვით შეუბრალებელ სიკვდილს გამოსტაცებს დედა შვილს, ავათმყოფობით დაქანცულს და ნუთუ მე არ შემიძლიან, რომ გამოვითხოვო შენთვის ძალი და ძლევამოსილობა. დედაშენმა შენი გულისათვის გასწირა პატიოსნება და უკვდავი სული. შენთვის შეინირა მსხვერპლად უმანკო ბაღი. უფალი დაგადგამს გვირგვინს და ამოგანოდებებს ხმაღს თვისის ჯვარის დასაცველად და შენც დაიმსახურე ის გვირგვინი, გამოისყიდე უმანკო სისხლი და გაამართლე დედაშენი უფლის სამსჯავროს წინ.

ე რ ე კ ლ ე – (გაოცებული და გაშტერებული) მოიცა... დედოფალო... მამავ... მაგას ვის ეუბნები? ვინა ვარ მე?

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (დაიჩოქებს) შენა ხარ მეფე და ჩემი შვილი! ეს ბორკილი დღეს შენი სამეფო სამოსელია და, როდესაც გვირგვინი დაინწყებს ბრწყინვალებას შენს თავზე, მაშინ მაგისგან გავაკეთებთ სასინანულო ჯაჭვს, დავიდებ კისერზე და მოვეყვები ლოცვას უსუსტრად და დაუბოლოვებლად შენთვის. (წამოდგება) ხვალ აღარ იტყვის თავისუფალი ხალხი, რომ რათ არის ეს ჭაბუკი ჩვენს მეფეთო! სამშობლოს ძლიერი მხსნელი ღვთის ანგელოზივით ავა მამაპაპის ტახტზე და დიდება შენის ნამოქმედარის იქნება შენი პორფირი. ხვალ დაგლოცავ მეფეთ ისე, როგორც დღეს გაძღვევ კურთხევას საბრძოლველათ. (ლოცავს).

ე რ ე კ ლ ე – (აღტაცებაში მოსული) მე შენი შვილი ვარ? მე საქართველოს მეფე ვარ? დედოფალო, დედავ! რაც გიბრძანებია, ყველაფერს ავასრულებ. მომამორეთ მალე ეს ბორკილი! ეს მე სულს მიხუთავს!

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (მუხლს მოიყრის) მამატივე, ხელმწიფეო, რაც შენ წინაშე შემიცოდებია. მე იმას ამაღამ გამოვისყიდო.

ა ნ ა ნ ი ა – (იჩოქებს) იყავ ხალხის მამად, ისე როგორც ხალხი იყო შენ მამად, ხელმწიფეო! დაიფარე ისე, როგორც ჩემმა შვილმა დაგიფარა შენ იმ სასტიკ ჟამს.

ე რ ე კ ლ ე – (ათრთოლებულის ხმით) ოხ, მომამორეთ საჩქაროთ ეს ბორკილები! დედაჩემო, ბძანე, რომ გაუდგეთ გზას... მეფე და ბორკილით? ოხ, მალე, მალე!

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (დგება) ახლავე, ჩემო ხელმწიფე!

ე რ ე კ ლ ე – მე ხელმწიფე ვარ... მე?.. ღმერთო, ნუ გამაგიჟებ!

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (უნებურათ შემკრთალი) ანანიავ, დღესეც ისე გებარებოდეს ეს, როგორც ამ ოც წელიწადში გებარა.

ა ნ ა ნ ი ა – გადაგიჩინე, დედოფალო! მერწმუნე, რომ გადაგიჩინე!

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (ვრემლებს ინმენდს) ნავიდეთ, ოთარ! მშვიდობით, ჩემო შვილო! მშვიდობით ჩემო სისხლო და ხორცო. უფალი არ გასწირავს თავის მსახურს. (მიდის).

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – მეთვალყურებო! ირგვლივ შემოეხვიეთ ტუსალებს. გიგა! (გიგა და მცველები შემოეხვევიან გარს) შენ გაუნევე უფროსობას! ხალხო, გაუფრთხილდით ამათ, ნუ დაივინწყებთ ჩემ ბრძანებას! აბა, ჰე, მივდივართ! (მიდის სცენას იქით, სანამდის მცველები

შემოეხვევოდნენ ხელ-ახლად ერეკლეს და ანანისას) შესხედით ცხენზე, ეს გზა უკანასკნელიდაა. (ღრუბლები მეტად ირევა. ღამდება. გრგვინვისა და ქუხილის ხმა თანდათან ძლიერდება. სცენის იქით ხმაურობა მიმავალი ჯარის. სცენაზე წამდაუნუმ გარბი-გამორბიან ნაბდით და ჩოხით ჯარის-კაცები. იმათში გამოერევა რუქაია გძელის ნაბდით და ბაშლიყით, რომელიც პირს უფარავს).

ხ მ ე ბ ი ს ც ე ნ ი ს ი ქ ი თ – აბა, ჰე, ამხედრდით! დარაჯებო, ბარგს გაჰყევით. დედოფალს ცხენი მოართვით. ქალების ურმებს შემოერთყით.

ო თ ა რ ი ს ხ მ ა – იზნ-საად, ბიჭები წაიყვანე და შენ წინ წაუძეხი, გზა დაათვალიერე. (ხმები აირევა, ისმის ცხენების ფეხის თქრი-ალი, მეურმეების ყვირილი და იარაღის ხმა).

ს ც ე ნ ი ს ს ი ლ რ მ ე შ ი :

1-ლ ი ხ მ ა – ამაღამ ავდარს ვერ გადურჩებით!

მე-2 ხ მ ა – სად არის ჩემი ავშარა?

მე-3 ხ მ ა – სოსიკო, ცხენი დამიჭირე, წყალი მინდა თან წამოვიღო!

მე-4 ხ მ ა – მოხსენი თოფრა ჩქარა, შე ძაღლიშვილო. (ბესო გამო-ივლის სცენაზე მარცხნიდან მარჯვნივ და შეეფეთება რუქაიას. ამ დროსვე დარაჯებს გამოჰყავთ ტყვეები).

4

ბ ე ს ო – (ტიკჭორითა და გამოკრულ ხელსახოცით შეეფეთება რუქა-იას) ეი, ძმობილო! ხომ არ გაგიგონია, ოთარ-ბეგს არ უხსენებია?

რ უ ქ ა ი ა – (საჩქაროდ მიაშურებს დუქანს) არა.

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (ხმა) სადა ხარ, ბესო! ეი, ბესო! (ისმის ძახილი: ბესო).

ბ ე ს ო – (გარბის) აქ გახლავარ, დიდო ბატონო, აქ არის ბესო. დაგეძებ ყველგან. (რუქაია გაჰყვება დარაჯებს და მათში შერევა).

გ ი გ ა – (სასტიკის ხმით) იქით, ვილაცებები ხართ! ხომ ხედავ, ტყვეები მიმყავს. (ხმაღს იქნევს და კალოს აკეთებს) ჩამოდექით! (დაი-ჭექებს საშინლათ, ღამდება. სცენის იქით ოთარ-ბეგის ხმა: გიგავ! ყვირილი სცენის იქიდან: არ გესმის, გიგა, ბატონი გიბრძანებს).

გ ი გ ა – აქ გახლავარ, ბატონო!

ო თ ა რ-ბ ე გ ი ს ხ მ ა – გაუფრთხილდი ტყვეებს. ღამდება, ხომ ხედავ! (შორიდან ისმის მეხისა და ხალხის ხმა არეული, სცენაზე მხოლოდ დარაჯების ჯგუფია და მათთან რუქაია).

გ ი გ ა – ჩემ კისერზედ იყო, ბატონო! (რუქაია შეიჭრება და იმალება მიტოვებულ დუქანში. ხმაურობა ნელ-ნელა მიწყდება).

გ ი გ ა – (ჩუმად) ბორკილები მოიშორეთ?

ა ნ ა ნ ი ა – (ჩუმათვე) მოვიშორეთ.

გ ი გ ა – (ჩუმათვე) მიიმალეთ ჩირგვებში! მიწეით! უკანასკნელი რაზმით გაივლის. ჩქარა! წმინდა გიორგიმ მოგიმართოსთ ხელი! (ხმა-მალა) შემოეხვიეთ ტყვეებს და შეერიეთ რაზმში. (მიჰყავს დარაჯნი. სცენა თითქო ცარიელდება. დუქანში მარცხნივ იმალება რუქაია. მარჯვნივ ბურჭებში მინოლილი იმალებიან გლახა და ერეკლე. შორიდან უფრო და უფრო სუსტად მოისმის ხმა მიმავალი ჯარისა. ღამდება, შორს მეხი გავარდება).

5

დ ა თ ო – (გამოდის ბურჭებიდან და მიდის მიმალულ მამასთან და ძმასთან) მამაჩემო...

გ ლ ა ხ ა – (სიჩქარით) დათო ხარ?

ე რ ე კ ლ ე – (ისიც აჩქარებით) ჩემო ძმაო!.. (ამ დროს რუქაია აპი-რობს გამოსვლას, მაგრამ დაინახავს კაცებს და შემკრთალი ისევ იმალება).

დ ა თ ო – (სიჩქარით) ბნელაში შეუნიშნავათ მივეკედლე რაზმს, ისინიც თითო-თითო მოვიდენ და შემოეხვიენ ციხეს.

გ ლ ა ხ ა – რამდენი არიან?

დ ა თ ო – ვინ დათვლის! ყველა მოდის. ყოლიფერს თავს ანებებენ და მოდიან. მარტო ჩვენი ადგილებიდან რამდენიმე ათასი გამოვი-იდა... ოთარიც ჩვენსკენ არის. ძალიან საქმე იქნება, ძალიანი! (გახ-არებული იცინის ნელა).

ე რ ე კ ლ ე – შეხვალ ციხეში?

დ ა თ ო – დედოფლის ჯართან ერთად... ველარ მომითმენია, გულში ცეცხლი მეკიდება. მინდა, რომ მეც ახლო ვიყო. ჩვენები შეს-ცვინდებიან, ააფეთქებენ მეტეხს. არ იცით, ვინ ააფეთქებს?

ე რ ე კ ლ ე – მე და მამა!

დ ა თ ო – (სიხარბით) მეც წამიყვანეთ.

ა ნ ა ნ ი ა – (გულმოსული) წაეთერი იქით, სანამ კიდევ გიდგას სული! შენ ისეც კინალამ დაგვლუპე, შე თავხელალებულო! რა გინდა, რას დაძვრები აქ?

დ ა თ ო – საქმე მაქვს, მამაჩემო, ციხეშიაც კი გამიჩნდება საქმე. ჯერ სინამდინ არ წასულა – უნდა გავერიო ჯარში. შევხვდებით ერთმანეთს სეირის დროს.

ა ნ ა ნ ი ა – ბატონიშვილო, აი, ასაფეთქებელი პატრუქი. ერთი მაგისტანა მეცა მაქვს, გიგამ ბატონის მაგიერათ გადმომცა. ჩაიღვევი უბეში. კვესაბედი ხომ გაქვს?

ე რ ე კ ლ ე – ყოველთვის ქამარზე მკიდია!

ა ნ ა ნ ი ა – (ჩუმად) სსუ... ჩუმათ ილაპარაკეთ. ხმაურობა მიწყდა.

შეიძლება ვინმე ჩამორჩენილი იყვეს.

ე რ ე კ ლ ე – ნავიდეთ ტივისკენ!

ა ნ ა ნ ი ა – ჯერ ადრეა. უნდა ღამე გაუდგეთ გზას, რომ კიდევ ბიდან არავინ დაგვინახოს. ჩვენ თბილისამდინ ერთს საათის მეტს არ მოუწვდებით, და ჯარს კი ორი საათიც დაჭირდება. საჭიროა, რომ იმან ჩაგვასწროს, ტივზე ხალხი იქნება. ყური დამიგდე, სანამ მარტო ორი ვართ.

ე რ ე კ ლ ე – ყურს გიგდებ!

ა ნ ა ნ ი ა – ტივიდან მეტეხის შორი-ახლოს გადავიდეთ და ცურვით მივიდეთ კლდის ძირამდე. წყალი ჩქარია იმ ადგილას, მაგრამ მე და შენ ადიდებული მტკვარიც გაგვიცურავს. პატრუქი და კვესაბედი ქუდში შეინახე, რომ არ დასველდეს.

ე რ ე კ ლ ე – კარგი! ბატონი ხარ.

ა ნ ა ნ ი ა – კლდე-კლდე ავიდეთ ხვრელამდე, რომელიც ბუჩქნარით არის დაფარული. ბევრი ჩვენგანი მოხუცებულთაგანი აღარავინ დარჩენილა, რომ ის გზა იცოდეს. ის ხვრელი მეტეხის ტაძარში გადის, აი, ამ გზით გამოგიყვანე შენ, როცა სულეიმანი თბილისში შემოვიდა და შენს სიკვდილს ეძებდა. ამაღამაც იმავე გზით მივიღვართ მე და შენ, მისდა საუბედუროთ!

ე რ ე კ ლ ე – იმასაც ხელიდამ გამოვგლეჯ!

ა ნ ა ნ ი ა – (გაოცებით) ვის?

ე რ ე კ ლ ე – (გონებას მოეგება) ვისა? დედაჩემს.

ა ნ ა ნ ი ა – ეგრე, ბატონიშვილო, დედაც და მთელი ხალხიც დროც არის! დაიტანჯა ხალხი, საბოლოოდ დაიტანჯა. ყური დამიგდე! პატრუქს რომ ცეცხლს გაუჩენ, უკანვე გამოიქეცი, მეც დაგენევი. ჩემზე ნურც კი იფიქრებ. (შინჯავს პატრუქს) ნახევარ საათს ვერ დაინვის და ჩვენ ისიც გვეყოფა, რომ დაუძვრეთ განსაცდელს. პირდაპირ გადავსჭრათ მდინარე, ჩვენ წყალი ცოტას წაგვიღებს და ჩვენც ქვეით შევხვდებით ჩვენებს – სუმბათის და ორბელიანის ჯარს, იმათთან ერთათ შევიჭრებით ციხეში, როგორც კი იფეთქებს ბურჯი.

ე რ ე კ ლ ე – მზის ამოსვლამდე მე ის ხელში მეჭირება, მამაჩემო. მგონია, ვგიჟდები. ბედნიერებით გული მისკდება. ერთი ეს მითხარი, მეფე.. მეფეს, ვინც უნდა, იმას შეირთავს?

ა ნ ა ნ ი ა – (იციინს) ეჰ, ბატონიშვილო, რა სამწუხაროა, რომ ერეკლე აღარა ხარ! აბა, რა დროს ცოლის შერთვაა ახლა? მოიცადე დილამდი. მაგრამ ეს სულ სისხლის ბრალია. განსვენებული მამაშენიც... მაგრამ, ეჰ! მოკვდა კი, როგორც გმირი, და უკანასკნელ ჯან-ლონის გამოლევამდი იბრძოდა. მაგრამ, იცი, რას გეტყვი: დედოფალი გიმზადებს ცოლს, მშვენიერება რამ არის.

ე რ ე კ ლ ე – (ხელს წაავლებს) ვის?

ა ნ ა ნ ი ა – გაიანეს, ოთარ-ბეგის ქალს. ეჰ, რალა ბევრი უნდა? დღეს როგორც ჩვენი, ისე სხვის სისხლი შევსვათ და მერე, როგორც ღვთის ნება იქნება, ღვინოსაც გადავკრავთ სამეფო ქორწილში. ნუთუ ეს ღვთის მოწყალება არ მოგვევლინოს! და ამდენი ტანჯვის შემდეგ თავისუფლად ველარ ამოვისუნთქოთ? ნუთუ შენს ქორწილში მე ველარ დავუვლი მამაპაპურად?

ე რ ე კ ლ ე – (თავზარდაცემული) შენ ამბობ გაიანესო? ოთარ-ბეგის ქალს?

ა ნ ა ნ ი ა – (ნარბებს შეიკრავს) უკაცრავად, ბატონიშვილო, ახლა ამების ლაპარაკის დრო აღარ არის. მე წავალ, არემარეს დავათვალიერებ, გზაში არავინ იყოს ჩამორჩენილი. შენ კი აქ მომიცადე და მიდარაჯე. სტვენა რომ გაიგონო, წყლის პირად ჩამოდი. ეს მისი ნიშანი იქნება, რომ დრო არის და გზაც თავისუფალია. (ქურდულად, ჩუმად მიიპარება მარცხნივ).

ე რ ე კ ლ ე – (სდგას ხის ქვეშ, დუქნის ახლო და რალაცას ბუტბუტებს) არა. შეუძლებელია... ოთარ-ბეგის ქალიო... გაიანე... დათო ამბობდა...

რ უ ქ ა ი ა – (ჩუმად) ერეკლე!

ე რ ე კ ლ ე – (შემკრთალი) ეს ვინ არის? (გული უღონდება)

რ უ ქ ა ი ა – ერეკლე! მე ვარ, მე, რუქაია!

ე რ ე კ ლ ე – (თავშეკავებული სასიხარულო შეკივლებით გაქანდება დუქნისაკენ, შემოახვევს ხელებს რუქაიას, ჩასცქერის თვალებში და ხმამაღულბლივ, თითქო უცებ მუხლთ მოეკვეთაო, დაეცემა ქალის ფეხქვეშ, გრძნობადაკარგული).

რ უ ქ ა ი ა – გონს მოეგე, ერეკლე, მე ვარ, რუქაია ვარ! (ჰკოცნის. ისიც აცახცახებული დაჭყეტს თვალებს).

ე რ ე კ ლ ე – არა, სიზმარი არ არის... არა, არ მამბობს. ეს შენ ხარ აქ, შენ... ჩემთან.. რომ იცოდე, რა გადამხდა ამ ხუთი დღის განმავლობაში. და ახლა კი შენა გხედავ. ეს შენი ხელებია.. შენი სახე.... ეს შენი კეთილსუნნელებაა. ეს შენ ხარ... შენ... (დაუკოცნის სახეს, ხელებსა და მუხლს).

რ უ ქ ა ი ა – (ლონიერად გამოუსხლტება ხელიდან და მედიდურად თავზე ადებს ხელს) მაცა, ახლა ყოველი წამი ძვირად მიღირს. აბა, ჯერ ეს კოცნა მიიღე ჩემგან (ეშხით ვნებული კოცნის ხანგრძლივად. მერე უცბად მოსხლტება და ჩააჩერდება თვალებში) ეხლა კი ჩემი ხარ! შენი სული სულ მე შევისუნთქე!

ე რ ე კ ლ ე – (სიხარულით გადარეული შესცქერის თვალებში) დიახ, ეს შენა ხარ... შენ...

რ უ ქ ა ი ა – მე მინდა, რომ შენ ყოველთვის ჩემი იყო და ასეც იქნება. მეფე სულიმანის წინააღმდეგ შეთქმულებაა, ვერც ერთი შიკრიკის გაგზავნა ვერ მოვახერხებ. მე თვითონ ტყვეთა ვყავდი ამ დღეებში. ალ-რაზაყის სიკვდილი რომ არ დაგვჭირებოდა, მე იმას გავგზავნიდი და იმის პირით შევატყობინებდი, მაგრამ არ შეიძლება მისი უსიკვდილობა, მაშინ მე უნდა მოვეკალით.

ე რ ე კ ლ ე – ახლა ნულარაფრის ნუ გეშინია. შენ იცი, ვის უყვარხარ? შენ სულიმანს ამ გამხმარ თიხასავით გავსრეს. (სრესავს ფეხით ტალახს).

რ უ ქ ა ი ა – შენ? (იცინის ისე, თითქო განგებ გული უნდა გაუსიოს ადამიანსაო) შენ იმაზე კოცნა უკეთ იცი, მაგრამ ადამიანის გასრესაში კი ის გჯობია. არა, ის კი არ უნდა გავსრისოთ, უნდა იმასთან მივიჭრეთ ორივე ერთად. მე ყოლიფერი გავიგე, იმათ უნდათ ქალაქში შევიდნენ და მოლალატეებს ჭიშკარი გაუღონ. მაგრამ მე იმათ მივასწრებ – მე ირემივით გავრბივარ, ისინი კი ბარგი-ბარხანით მიჩანჩალავენ... იმათ არ შეუძლიან, რომ გზას გადაუხვიონ... და ჩემთვის კი საკმაოა, რომ ეს მთა პირდაპირ გადავსჭრა.

ე რ ე კ ლ ე – რუქაია, მოიცა, შენ არა იცი-რა. ვინ გაგიშვებს, რომ ჩვენები არიან იქ ჩასაფრებული?

რ უ ქ ა ი ა – მართლა? არც „საბა მეუდაბნოე“? (იცინის) ეჰ, დედოფალი ზეინაბ, შენ ეშმაკი ხარ, მაგრამ მე უეშმაკესი ვარ. მოგატყუე. მოგეპარე და ყოლიფერი გავიგე, რასაც იმ წყეულ დედაბერს ეუბნებოდი. გავიგონე კარგად, რასაც მოლალატე ოთარ-ბეგი ეუბნებოდა

მანანალა საბას. ისინი ორივე ჩემ ხელში არიან. ქალაქამდინ გამაცვილეს, რომ მითამ და მზეს არ დაეკრა ჩემთვის, პატივისცემის ნიშნად კარს დარაჯი შემომახვიეს, რომ არავინ მომეყიდა. (იცინის) და აი, ხედავ ამ ნაბადს და ყაბალახს ერთ ჩემ მცველთაგანისას? ციხეში რომ შევლენ, მაშინ მომისაკლისებენ და მეც იქ დაუხვდები იმათ! უნდათ შესვლა და კიდევ შევლენ, მაგრამ აკუნული კი იქნებიან ყველანი, დედოფალიც კი... ჰო, დედოფალს განსხვავებული პატივით მოექცევიან; ფეხს დავადგამ თვალებში, რომ ჩემ ფეხქვეშ ამოხდეს სული, მაგრამ რა გემართება?

ე რ ე კ ლ ე – (გაფითრებული, გაგიჟებულივით უცქერის რუქაიას) არა, რუქაია, შენ არ იცი...

რ უ ქ ა ი ა – რა არ ვიცი? მე ის ვიცი, რომ შენ გნახე თავისუფალი. მე შემედლო, პირდაპირ გავქცეულიყავი, მაგრამ შენ გელოდი... გესმის? მაშინ გაგანთავისუფლებდი, მაგრამ ასე სჯობია... მე ძალიან გულით მინდოდა შენი დანახვა... და ახლა კი, ორივე ერთად მივიჭრებით მეფესთან. მე მოვახსენებ, რომ შენ გამაპარე მე, მაგრამ მოლალატეებმა დაგიჭირეს მეფის ერთგულებისათვის და ამ ერთგულებას შენ საქმითაც დაუმტკიცებ. ის შენ დაგასაჩუქრებს, მეც გავდედოფლები, მეყვარები და აგამალლებ. აბა, გავიქცეთ. იმათ შუა გზაც არ ექნებათ გავლილი, რომ ჩვენ მისული ვიქნებით. დროც ახლა არის! (შედგება დუქნის თავზე და შორს გადაიხედავს) ჯარი ახლა დაეშვა თავდალმართს... ოჰ, მე ისე ვხედავ, როგორც კატა, და არ გამომეპარება, ბალახი თუ როგორ იზრდება. (იცინის ჩვეულებრივის სიცილით) მიბრძანდით, მიბრძანდით... მეც იქ დაგიხვდებით... (გაექანება, მოეხვევა კისერზე ერეკლეს) ო, რა ბედნიერი ვიქნებით. აი, კიდევ საწინდარი შენ (კოცნის და ხარხარებს), იმათაც რუქაია მიჰყავს თავის გუნებაში! ავადმყოფი რუქაია. ხა!.. ხა!.. ხა!.. დაპატიმრებული. ცხადია, დედოფალი ალაყაფის კარებთან ახდის ურემს ფარდას და იტყვის (აჯავრებს დედოფალს): ახლა ხომ უკეთა ხარ, ჩემო ლამაზო? ოჰ, ნეტა ერთი მაშინ შემახედა, ცარიელი გალია დაუხვდება და სხვა არაფერი. მაგრამ ნულარ დავიგვიანებთ, გავფრინდეთ ჩიტებივით. კარგად ვიცი, რომელი ბილიკი საით მიდის!.. გავფრინდეთ ბედის საქებრად... გახსოვდეს: საბა-ბერი! ხა!.. ხა!.. ხა!.. (უნდა გაიტაცოს) გეშინიან, რომ წამოხვიდე?

ე რ ე კ ლ ე – მოიცა, რუქაია! არ შეიძლება, არ შეიძლება...

რ უ ქ ა ი ა – (გაოცებით) რა არ შეიძლება?

ე რ ე კ ლ ე – შენ არ იცი, მე ვინა ვარ და რა უნდა მოვიმოქმედო!.. შენ არ იცი, ვის ღუპავ. ის ხომ დედაა ჩემი, რუქაია!

რ უ ქ ა ი ა – რაო? გაბოდებს!

ე რ ე კ ლ ე – (აღელვებული) არა, რუქაია, მაგ მეფე სულიმანმა მამაჩემი მოკლა... ჩემი სიკვდილიც უნდოდა, მაგრამ მე გლახამ გადამარჩინა, აი, იმ ბერიკაცმა... მამაჩემი მეფე იყო... თვითონ დედოფალი, თვითონ ოთარ-ბეგი და ის ბერიკაცი – აი, ამ საათში ჩემ წინ მუხლმოყრილი იდგენ... ყოლიფერი მზად არის... რუქაია... ყოლიფერი... მე დღეს მეტეხის ტყვია-ნამლის სანყოფი უნდა ავაფეთქო... ჩემი მხლებლები შემოცვინდებიან დაქცეულ ციხეში და შენი მფლობელიც მაშინ დაიღუპება თავისის ჯარით. მე ავალ ჩემ სამკვიდრო ტახტზე და შენც ჩემ გვერდით იქნები.

რ უ ქ ა ი ა – (თვალეში მიჩერებია) შენ სწორედ გაგიჟდი!

ე რ ე კ ლ ე – არა, ჩემო სულის სიცოცხლე! არა, ჩემო მნათობო! პირველი შენ მომაგონდი, როცა მე შევიტყვე, ვინც ვიყავი. იმათ უნდათ, რომ ოთარ-ბეგის ქალი შემერთონ...

რ უ ქ ა ი ა – (უნებურად აღმოხდება გულიდან ხმა ეჭვიანობისა და მძულვარებისა) ოჰ!

ე რ ე კ ლ ე – მაგრამ ვის შეუძლიან უბრძანოს მეფეს? მხოლოდ შენთვის იბრწყინებს გვირგვინი ჩემს თავზე! შენი ფეხთა მტვერი იქნება მთელი ჩემი სამეფო ჩემთან ერთად.

რ უ ქ ა ი ა – მოიცა!. მოიცა!.. (რალასაც იგონებს წარბებშეჭმუხვნით) შენ ბაღლი... მეფე? შენ მეფე იქნები? დედოფალი ზეინაბი კი შენი ხელმძღვანელი?... და მე... (დაიწყებს ხარხარს).

ე რ ე კ ლ ე – ნუ იცინი, რუქაია! მე ბაღლი აღარა ვარ, არ იცი, რა ძალ-ღონის პატრონი ვარ!

რ უ ქ ა ი ა – (სიჩქარით) გატყუებენ! როგორც ბავშვი, გაგაცურვეს! შენა ხარ მეფე? მერე და მეფეს აგზავნიან სასიკვდილოდ? შენა ხარ მისი შვილი? განა დედა მთელი კვირის განმავლობაში ბორკილით დაიჭერს შვილს? განა დედა გაიმეტებს შვილს, რომ დაღუპოს, ისიც ციხის ნანგრევებთან?

ე რ ე კ ლ ე – (ღელავს, არ იცის, ვის დაუჯეროს) არა!.. არა!... ანა-ნიაც ჩემთან მოდის, იმას მე ვუყვარვარ...

რ უ ქ ა ი ა – და შენ არა სთქვი, რომ მისი შვილი არა ვყოფლივარო. მაშ, რალად შეგიბრალებს? მისი მკვიდრი შვილი გაიქცა და მის მაგივრად შენ გტაცეს ხელი.

ე რ ე კ ლ ე – კი, მაგრამ იმან თავის თავზე მიიღო ჩემი მკვლელობა...

რ უ ქ ა ი ა – და გაიქცა. შენ კი დაგიჭირეს. ეხლაც შენი მამობილი მიგაგზავნის, რომ ლუკმა-ლუკმად დაკუნწული ჰაერში იქნე ატაცე-ბული და ის კი გაიქცევა. აი, რისთვის გზრდიდენ და გინახავდნენ. ვის უნდებხარ! ვის უყვარხარ? მხოლოდ მე ვარ ერთადერთი. (უცბად ჰკოცნის) მოიცა, მოიცა, მაშ, ის შენა ხარ? შენზე ელაპარაკებოდა ოთარ-ბეგი დედოფალს?

ე რ ე კ ლ ე – (გონებადაბნეული) რას?

რ უ ქ ა ი ა – იმას მხოლოდ, რაც ეხლა მესმის. მოიცა, ერთი კარგად მოვიგონო... (იგონებს) „ის ნაბიჭვარი მეტეხს დაანგრევსო“...

ე რ ე კ ლ ე – (შემკრთალი) ნაბიჭვარიო?..

რ უ ქ ა ი ა – დიახ, დიახ... და მე კი ეს ნაბიჭვარი ყველა მეფეებს მირჩევნია. მე შენ არ გაგიმეტებ და იმათ კი ყველას დავლუპავ, შენ მაგიერად შურს ვიძიებ, ჩემო საყვარელო, ჩემო გულო! ჩემო სიცოცხლე! (ჰკოცნის, იცინის ჩვეულებრივის სიცილით) მერე და, მართლა მეფეც რომ იყო... დედოფალი ზეინაბი დამითმობდა შენს თავს მე, ერთ მონათაგანს? მომწამლავდა. მაგრამ ესენი ხომ ყოლიფერი ტყუილია, იმას, დიდი ხანია, რაც ოთარ-ბეგი უყვარს და გამეფებასაც უპირებს. ვიცი ყოლიფერი და კარგადაც მესმის. მე იმათ სიტყვა-პასუხს ყური მოვკარი, მაგრამ შენ თავს ვერ წამართმევ... ვერ დაგლუპენ, სანამ ცოცხალი ვარ... მე გიშველი, მე გადაგარჩენ... შენა ხარ ჩემთვის ჩემი სამეფოცა და მთელი ქვეყანა.

ე რ ე კ ლ ე – (თვალეში უყურებს) მომატყუეს მე იმ წყეულ-შეჩვენებულებმა. (შორიდან ისმის სტვენის ხმა).

რ უ ქ ა ი ა – ეს რალა ამბავია?

ე რ ე კ ლ ე – გლახა მეძახის...

რ უ ქ ა ი ა – საიტკენ?

ე რ ე კ ლ ე – ტივებისაკენ.

რ უ ქ ა ი ა – (ხელს მოხვევს) დაე, გიძახოს. შენ ხომ ჩემთან წამოხვალ?

ე რ ე კ ლ ე – რუქაია, უკანასკნელად გეკითხები... მეფიცები, რომ გიყვარვარ?

რ უ ქ ა ი ა – თუ არ მყვარებოდი, არც გადაგარჩენდი. (ჰკოცნის ხელმეორედ. სტვენის ხმა ისმის). ისტვინე! უშენოდაც გავიგნებთ გზას. (ხელიხელჩაკიდებული გაირბენენ სტვენის სიღრმისაკენ).

მოქადავა მისთვის

მდიდრულად მორთული საწოლი ოთახი სულეიმანის სასახლეში. სცენის სიღრმეში დოლაბივით კარაპანია, რომელსაც ფერადის შუშების კედელი აქვს და გაჰყავს კაცი აივანზედ, ანუ ტერასაზედ, მავრიტანულ გემოვნების სვეტებით შემკულზედ. წყალგაღმა მოსჩანს მეტეხის კლდე, ციხის კედელი ბურჯებითა და სათოფურებით; აგრეთვე მეტეხის ტაძარი, სწორედ ისე, როგორც პირველს მოქმედებაში. კედლებზე გაკრულია ხალები, კამარებიანი ქერი მოხატულია. კედლებს დატანებული აქვს უკარო ღრმა განჯინები და თითო განჯინაში თითო მაღალყელიანი ჭურჭელი სდგას. ქერიდან ჩამოკიდებულია ჯაჭვებით სასინათლო ლამპრები. კედლებთან მიდგმულია რბილი ტახტები, დაგებული ხალიჩებითა და ბალიშებით. ხალიჩებსა და ბალიშებზედ გადაფარებულია ოქრომკედითა და აბრეშუმის ძაფით ნაკერი ქსოვილები. მარცხნივ კედელთან სდგას დიდი სამეფო ტახტი და ზემოდ, კედელზე, დამაგრებულია იარაღი – დამბაჩები, ხმლები, შუბ-ნაჯახები და გრძელტარა შუბები. მარცხნივ და მარჯვნივ კარები, შუას გარდა, სცენის პირველ პლანზეა. ოთახის შუაგულში აუზია ფერადის მარმარილოსი. ღამეა. ხშირ-ხშირად ელავს. ხანდახან ყრუდ მოისმის ძლიერი ქექა-ქუხილი.

1

სულეიმან-ხანი მხარეთმცოდნეა წამონოლილი. ყარა-იუსუბი მოწინებით დგას მის წინ. სცენის სიღრმეში მოსჩანს ისახარი.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ-ხ ა ნ ი – ქალაქის მახლობლად ბევრი დაიჭირა დღეს ჩემმა ჯარმა?

ყ ა რ ა-ი უ ს უ ბ ი – ორმოცდაათი, ქვეყნის მშვენიერა! ოთარ-ბეგის შიკრიკმაც უკანასკნელ სადგურიდან ცნობა მოგვიტანა, რომ ერისთავს ორმოცდაათი ტყვე მოჰყავსო.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ-ხ ა ნ ი – რათი იყვნენ შეიარაღებული დაჭერილები?

ყ ა რ ა-ი უ ს უ ბ ი – უფრო კომბლებით, ცულით, წალდით და ნამგლებით. ზოგიერთებს კი ხმალ-ხანჯალიც ჰქონდათ. მხოლოდ ოთხი იყო თოფიანი.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ-ხ ა ნ ი – მერე მაგითი მოდიან ჩემზე?.. მაინც რას ამბობენ, რისთვის ვიყრით თავსაო?

ყ ა რ ა-ი უ ს უ ბ ი – ზოგი საოჯახო საქმეს იგონებს, ზოგი სავაჭროს, სამეფოთა დამპყრობელი! მხოლოდ ერთმა ველარ აიტანა ტანჯვა და ყვირილით გვემუქრებოდა... (იციხის).

ს უ ლ ე ი მ ა ნ-ხ ა ნ ი – რაო?

ყ ა რ ა-ი უ ს უ ბ ი – სისულელე, მძლეველთა-მძლეველო! ტიტინობდა, რომ ჯვარი გასრეს ყველას, ვინც იმაზე მიდისო. მოახლოვებულია ღვთის რისხვაო... აივსო საწყაულიო... ამისთანებს ხშირად ყვირიან სიკვდილის წინედ. (გავარდება მეხი).

ს უ ლ ე ი მ ა ნ-ხ ა ნ ი – დედოფალი იუნყება, რომ: ორბელიანი და სუმბათი მოსკოვის მეფესთან გაიქცნენ, შემწეობის სათხოვნელათო.

ყ ა რ ა-ი უ ს უ ბ ი – შორს დაურჩებათ მოსკოვის მეფე, უძლეველო!

ს უ ლ ე ი მ ა ნ-ხ ა ნ ი – კავკასიის იქით, ჩრდილოდ კერძო სცხოვრობს გოგი და მაგოგო, – სწერია ყურანში, მაგრამ ჯერ კიდევ შორს არის ისლამის დამხობა.

ი ს ა ხ ა რ ი – (აივნიდან) უკვე ისმის... შორიდან კი...

ს უ ლ ე ი მ ა ნ-ხ ა ნ ი – შენ რას ამბობ, ისახარ?

ი ს ა ხ ა რ ი – ცხენის ფეხის ხმა მესმის შორიდან. დედოფალი გვიახლოვდება.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ-ხ ა ნ ი – ყარა-იუსუბ, დედოფალი მწერს, რომ რამდენჯერმე დაეცნენ თავზე ხარჯის ამკრებლებსო და ალ-რაზაყის მკვლელებიც გამოძიების დროს პირში დამცინიან გამბედავათაო.

ყ ა რ ა-ი უ ს უ ბ ი – დედოფალი იტყობინება მაგას? მაშ, მე გადმომცეს ისინი, მბრძანებელო! (თვალებს მოიქცევს) ერთი ესეც მიბრძანეთ, რუქიასაგან არაფერი მოგსვლიათ?

ს უ ლ ე ი მ ა ნ-ხ ა ნ ი – იწერება, რომ დედოფალს ოთარ-ბეგის ქალის სილამაზის ეშინიაო. ოთარ-ბეგი ეხვეწებოდა დედოფალს, შეეტყობიებია ჩემთვის, რომ მისი ქალი ფადიშაჰის ერთ შეხედვადაც არა ღირს. რუქაია მატყობინებს, რომ დედოფალი იმ ქალს გააფუჭებსო. (დაცინვით) ქალია და ფიქრობს, რომ ქვეყანაზე მისი სილამაზის მეტი აღარაფერია.

ყ ა რ ა-ი უ ს უ ბ ი – დიდება შენს მიმხდურობას, სიბრძნის თვალო.

ი ს ა ხ ა რ ი – დიდება შენს შორსმჭვრეტელობას!

ს უ ლ ე ი მ ა ნ-ხ ა ნ ი – ორბელიანის ბრბოს წინააღმდეგ გაგზავნილი დაბრუნდა?

ყ ა რ ა-ი უ ს უ ბ ი – ჯერ არა, ურწმუნოთა ქარ-ცეცხლო!

ს უ ლ ე ი მ ა ნ-ხ ა ნ ი – მე კი მესამე დღესვე უბრძანე დაბრუნება და დღეს კი მეხუთეა!

ყ ა რ ა-ი უ ს უ ბ ი – სწორედ მეხუთეა, სიმართლის მფარველო, ავდარმა გზები გააფუჭეს და მდინარეები აღელვდენ...

ს უ ლ ე ი მ ა ნ-ხ ა ნ ი – მშიშარა ძაღლო! ამისთანა ავდარში მე ათასის ბედუინით ინდუსი გავცურე და წინ დავიფრინე ათასი

სპილო. (დაფიქრდება) ეს კია მართალი, რომ ასე შავად არ მეჩვენებოდა მზე, როცა მას უყურებდი.

ი ს ა ხ ა რ ი – არაფერია, ისევ მალე გაბრწყინდება!

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი – რას ამბობ, ისახარ?

ი ს ა ხ ა რ ი – მე ვამბობ, რომ მზე გაბრწყინდება... როცა ამა-ღამდელი ღამე გადაიკარებს.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი – ღრუბლები კი არ ფარავენ... ლალატი... (მშვიდობიანად) ყარა-იუსუბ, რასა გნერს ერევნის სარდალი?

ყ ა რ ა - ი უ ს უ ბ ი – (ცოცხალ-მკვდარი სდგას, ხმა ველარ ამოულია. მუხლები უცახცახებს).

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი – (არ უყურებს, გულგრილად) რასა გნერს ერევნის სარდალი?

ყ ა რ ა - ი უ ს უ ბ ი – მეტ... მეტოქე ვარსკვლავისა! არ მიმიღია წერილი.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი – აჰა, მაშ, მიიღე... დიდი ხანია, რომ ამას ელოდი! (აძლევს წერილს. ყარა-იუსუბი ძლივს იღებს კანკალით და დაეცემა მუხლებზე სულეიმანის წინ).

ი ს ა ხ ა რ ი – (თავისთვის) ვირთხები ცეცხლს გაურბიან სახლიდან. (ხმამალა) მბრძანებლო, ჯალათს დაუძახო?

ყ ა რ ა - ი უ ს უ ბ ი – (ტუჩებს ძლივს ანძრევს) შვენებავ!.. მსოფლიო მნათობო!.. მე არ მილაღატნია... მე მინდოდა მხოლოდ, რომ იმათი გულის ნადები შემეტყო... შემინყალე!

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი – რათა? (მეხი გავარდება).

ყ ა რ ა - ი უ ს უ ბ ი – (ფორთხავს მის ფეხქვეშ) შენ გემსახურებოდი... შემბრალებ!

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი – მე გეკითხები – რათა? რა იქნა შენი სიბრძნე, ჩემო იუსუბ, ჩემო ვეზირო? იქ არის, სადაც შენი ერთგულება?

ი ს ა ხ ა რ ი – მბრძანებლო, დაუძახო ჯალათებს?

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი – (დაფიქრებული და თავპირჩამოხელებული). ჰღირს სიცოცხლე ვედრებად? ყოლიფერი გაივლის. დრო არ არსებობს, არის მხოლოდ საუკუნე. ის, რაც გუშინ იყო, დღეს აღარ არის. ის, რაც ხვალ იქნება, ზეგ ნულა ელი. აღარ არის ის, რაც გითხარი, როცა ლაპარაკი დავინყე. რად გინდა სიბრალული? ყოლიფერი გაივლის.

ყ ა რ ა - ი უ ს უ ბ ი – ყოლიფერს გეტყვი, რასაც შენზე ფიქრობენ მტრები... (ფეხზე კოცნის).

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი – (ზიზლით) სთქვი!

ყ ა რ ა - ი უ ს უ ბ ი – (გიჟივით დაიყვირებს, სიხარულით აღტაცებული) ქვეყნის მპყრობელო, მე იმათ ყოლიფერს გავამხელ. ამ დღეებში მოვა აქ ფადიშაჰის ელჩი, შენ უნდა ჩვეულებისამებრ მიეგებო ციხის კარებთან და მაშინ უნდათ შენი აკუნვა, ყოვლის შემძლებლო!

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი – მაშ, ადრე მითხარ, ყარა-იუსუბ! (ადგება მშვიდობიანად) წამომყევ! (მიადგება აივნის კარებს და გამოაღებს) ჩემთვის საჭირო აღარა ხარ! რაც იცოდი, ყოლიფერი მითხარი. ახლა უნდა ასრულდეს მართლმსაჯულობა. შენ ლალატისთვის სიკვდილი დაიმსახურე, მაგრამ რომ უღალატე იმათ – მისთვის პატივი. ეხლა ალაჰმა გადასწყვიტოს, ჩვენში ვინ აჯობებს: მე, როდესაც შენ დაიღუპები, თუ შენ, როდესაც გადარჩები? აი, შენი გზა. (ჩახედებს მდინარისკენ).

ყ ა რ ა - ი უ ს უ ბ ი – ყოვლის შემძლებლო! ამ უფსკრულში? ამ წვეტიან ქვებს... ეს ხომ აუცილებელი სიკვდილია, ქვეყნის მპყრობელო!

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი – თუ დალუპვა გინერია, კიდევ დაიღუპები... (იუსუბი ეცემა მის ფეხ-წინ) სიტყვა ჩემი – ჩემი ხმალია (ყარა-იუსუბი გადავარდება).

2

ი ს ა ხ ა რ ი – ეს მეორე! შხამიანი ფოთლები ცვივიან.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი – (ძირს იცქირება) დაიღუპა! ჩემი მტრებიც ასე დაიმხოვიან. (ხელს მიაშვერს მეტებს) აბა, წამიყვანონ მე, სანამ მეტეხი თბილისს დაჰყურებს.

ი ს ა ხ ა რ ი – მეტებს გაუფრთხილდი, ყოვლის შემძლებლო! გაუფრთხილდი მეტებს!

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი – (მოტრიალდება და თვალებში შეაჩერდება) რა სთქვი?

ი ს ა ხ ა რ ი – მე ვამბობ, მეტებს გაუფრთხილდი-თქო. მთელი შენი ჯარი იქ არის. მთელი თოფ-იარაღი. გაუფრთხილდი მეტებს. შენ ამბობ, დრო არ არის, მხოლოდ არის საუკუნოო, მაგრამ ჯერ კი მეტებს მოუფრთხილდი.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი – (ხელს წაავლებს) სთქვი, დედაბერო, თუ იცი რამე.

ი ს ა ხ ა რ ი – (ძალდატანებით იცინის) მბრძანებლო! ჩემი ძვლები დიდი ხანია, საფლავს ელიან და სხეულსაც ტანჯვისა აღარ ეშინიან.

დედამინაზე გულდასაწყვეტი აღარა მრჩება-რა. მე დიდი ხანია, საფლავის ქვასავით ერთადერთილა ვარ და რითი გინდა, რომ შემაშინო?

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - (მოუჭერს ხელს) რა იცი-მეთქი?

ი ს ა ხ ა რ ი - უძლევლო სულიმან! ნახევარი ქვეყანა დაგიპყრია და მე კი ვერ მომერევი. როგორ მოერევი არაფერს? მე არარა ვარ.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - (ხელს უშვებს) არარა!

ი ს ა ხ ა რ ი - გახდი არარა ჩემსავით და შენც აღარ შეგეშინდება აღარც სიკვდილის, აღარც ტანჯვის და აღარც ფადიშაჰის. მე კი მეშინოდა, სანამ მქონდა მოსაფრთხილებელი რამ. მყავდა ვაჟიშვილები, მეშინოდა იმათი. მყავდა ქალიშვილები და ვიცავდი იმათ ნამუსს. მქონდა სახლი და მიყვარდა ჩემი ოჯახი. ჩემი შვილი გამისრისეს...

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - შენი შვილი?

ი ს ა ხ ა რ ი - დილ... ამოდენა იყო.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - როდის?

ი ს ა ხ ა რ ი - მასუკან დიდი ხანია. ქალიშვილები შეურაცხმიყვეს. სახლი დამიქციეს და მაშინ ყოლიფერი გამიმჩატდა, აღარაფერი დამრჩა-რა და მეც აღარა ვარ-რა. (იცინის) საჭირო აღარ არის აღარც მოფრთხილება და აღარც ლალატი... მხოლოდ ცდაა საჭირო.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - დედაბერო, ნუ ბოდავ ერთი! სთქვი, რა იცი!

ი ს ა ხ ა რ ი - (დაიხრება მისკენ) გასწი მეტეხისკენ! იქ უშიშარი ადგილია, შენი ჯარი იქა გყავს და თოფ-იარაღიც იქ გაქვს. იქ ცოცხლები ვერას დაგაკლებენ და მკვდრები კი... (მიუთითებს შავ ღრუბლებისაკენ მეტეხზე) ისინი აი, იქ არიან გაფანტული. ისინი მეტეხს დასტრიალებენ თავზე და სულერთია, იმათ ხომ მაინც ვერ მოერევი.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ ი - (უნებურად შეჰკრთება) ბოდავ!..

ი ს ა ხ ა რ ი - იმათ ველარ მოერევი, შე საცოდავო უძლევლო სულიმან! და ადამიანს კი გაშორდი, მიიმალე მეტეხში. (შემოდის ზეინაბი და ოთარ-ბეგი ჩაფხუტით, რომელსაც დოლბანდი აქვს გარშემოხვეული).

ზ ე ი ნ ა ბ ი - (გაქეპანება და მუხლებზე მოეხვევა სულიმანს) ძლივ-ძლივობით მეღირსა შენი მუხლებზე მოხვევა, ჩემო ბატონო! ნყეუ-ლიმც იყოს ჩვენი გაყრის დღე, ვერც ქარიშხალმა და ვერც წვიმამ ვერ დამაკავა...

ო თ ა რ - ბ ე გ ი - (შემოსვლისთანავე იჩოქებს) ყოვლის შემძლებლო, ნუ მოგეშალოს გამარჯვება!

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - (მედიდურად და დამშვიდებით) ფეხ-ბედნიერი იყოს შენი დაბრუნება, ზეინაბ. (ზეინაბი ხელზე აკოცებს და წამოდგება) ვინ მოკლა ალ-რაზაყი?

ზ ე ი ნ ა ბ ი - რუქაიამ. კიდეც გაიქცა.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - (თვალს შეაჭყეტს ზეინაბს) როდის?

ზ ე ი ნ ა ბ ი - ორის საათის წინედ ვნახე უკანასკნელ ღამის გასათევზე. ის გველი სამ დღეს იგონებდა ავანტყოფობას, მარტო წყალს თხოვილობდა და კვნესოდა. საპატიო დარაჯი გარს ეხვია, ბორკილების შეყრა ვერ გაგებდე, რადგან შენგან იყო ჩემ მეთვალყურედ მოჩენილი. გეგონა, რომ ამას ვერ მიგიხვდებოდი?

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - მერე და, ათას მხედარს გაექცა? ოთარ-ბეგ!

ო თ ა რ - ბ ე გ ი - შიკრიკები დავადევნე, ისინი დაენევიან, მბრძანებლო!

ზ ე ი ნ ა ბ ი - მე უნდა თვალყური მედევნებია მაგის ქალისათვის, ბატონო, ოქრო-ვერცხლისათვის, ტყვეებისათვის და თვითონ რუქაიასთვისაც. ღონე აღარ შემწევდა. დავიქანცე, გზამ და სევდამ უშენობით დამლალა... ამ შეყრას ველოდი და სადღა შემედლო, რომ ყური მეგდო საზიზლარი მონისათვის, რომელიც თვითონ მითვალყურებდა. გეფიცები, სულიმან, რომ შენი ბრძანება კანონი არ იყოს ჩემთვის, ის გარყვნილი რუქაია ბორკილშეყრილი ახლა შენ წინ ეგდებოდა. მე მაინც ციხის კარებთან ერთხელ კიდე მოვიკითხე და დავხედე მის ურემს, მაგრამ ცალიერი იყო. ერთი დარაჯთაგანი, ჯერ სულ ახალგაზრდა, იქვე იდგა უნაბდოდ და უყაბალახოთ, მაშინვე დავაჭერიე და, როგორც მის თვალეში, ისე მის სიტყვა-პასუხში, ამოვიკითხე, რომ რუქაიასაგან იყო შეცდენილი.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - რუქაიამ თავის ხელით მოჰკლა ალ-რაზაყი? შენ თვითონ ნახე ეს?

ზ ე ი ნ ა ბ ი - არა, მბრძანებლო! მკვლელი გაიქცა, დავაჭერი-ნე მამამისი და... (ხმა უმტყუნებს) ძმა. (სხაპასხუპით) ბორკილშეყრილი მოგიყვანე ორივე და ბრძანება გავეცი, რომ მეტეხის ციხეში დაემწყვდიათ. მაგრამ ეგება გნებავსთ, რომ ეხლავე გამოვიკითხოთ? ბრძანებ და მოვაყვანინებ. (უნდა წავიდეს).

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - მათი დრო არ წავა!

ზ ე ი ნ ა ბ ი - ოჰ, რომ დაგენახა რუქაიას გველური თვალეები, როცა დამნაშავეები შევიპყართ, რომ გაგეგონა მისი მომხიბლავი ხმა ტყუილების ჩმახვის დროს... მე მაშინვე ეჭვმა გამიელვა თავში...

მაგრამ მის თვალეში ამოვიკითხე, რომ ის მეთვალყურედ ჰყავდა მიჩენილი დედოფალ ზეინაბს... (ნალვლიანი სიცილით) თითქო დედოფალი ზეინაბი სარწმუნო არ იყოს! თითქოს შეხედვა, ამოსუნთქვა, წამწამის მოძრაობა შენი კანონი არ იყო საბრალო ზეინაბისათვის! და ველარ შევახე ხელი შენ გარყვნილ რუქაიას და ახლა ხომ ხედავ, ხედავ, ვის მიანდვე ჩემი თავი? ვაი, შეურაცყოფავ! თუკი ისე გჯეროდა მისი ყოლიფერი, რატომ იმასვე ერთადერთს არ მიანდვე...

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - საჩუქარი მოკრიფეს?

ო თ ა რ - ბ ე გ ი - ყოლიფერი მზად არის, შემძლებლო, ოქრო, ვერცხლი, ცხენები და ქალიშვილები... ყოველივე მოვასწარი მეცხრე დღეზე.

ზ ე ი ნ ა ბ ი - მბრძანებლო, ყველა საჩუქარი საკადრისია უმაღლესი ბჭის, მაგრამ ამის ქალიშვილი კი... ჩემო ხელმწიფევე, ირანის მფლობელი ერთი შეხედვის გულისათვის შენ ფეხთა-მტვრათ გახდის ერევნის სარდალს... დანარჩენ საჩუქრებს ხვალაც გასინჯავ და ქალი კი ეხლა დაათვალიერე. მიბრძანებ, მოვაყვანინო? (სულეიმანი თავს დაუქნევს) ოთარ-ბეგ, მოიყვანე შენი ქალიშვილი, დააყენე ყარაულები და შენც იქ დარჩი. ისახარ, გაჰყევი თან ქალიშვილის მოსაყვანად. (ოთარ-ბეგი და ისახარი მიდიან).

4

ზ ე ი ნ ა ბ ი - (სიჩქარით, ზაფრათანილი) ეხლა ოთარ-ბეგი სიკვდილამდე გიერთგულებს. სიცოცხლეს ურჩევნია ის ქალი და ჩვენც ახლა გვეჭირვება ერთგული კაცები. საქართველო ღელავს.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - ალ-რაზაყი მოჰკლეს. მკვლეელი დაუჭირავი დარჩა. რუქაია გაიქცა. საქართველო ჰღელავს. ყარა-იუსუბი სიკვდილით დაისაჯა.

ზ ე ი ნ ა ბ ი - სიკვდილით დაისაჯა? რათა?

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - (თვალეში შეხედავს) ლალატისათვის, დედოფალ ზეინაბ!

ზ ე ი ნ ა ბ ი - (ტანჯულის სახით ეხვევა მუხლებზე) რაო? რას მიბრძანებ, ჩემო თვალის ჩინო! რად მიცქერი მანგრე მომაკვდინებელის შეხედულებით. ირგვლივ ლალატს უფრთხი და აღარას მიჯერი შენ მონასაც?... დიალ, მონას, მონას და მთელს მის სიცოცხლეში მონას. მაგრამ მე ტყვეთ წაყვანილი მონა არა ვარ; არც ოქროთი ნაყიდი და არც ნაჩუქარი... მე ვარ მონა შენი სასტიკი შემოხედვის, შენი ლომგულობის და რკინის ხელისა... (კილო მისის ლაპარაკისა უნებურად

იცვლება და მძულვარებითა და გულისწყრომით განაგრძობს) რა დაგიტოვებია ჩემთვის შენი თავის მეტი? შენ წამართვი შვილი, სამეფო... სარწმუნობა... (ცვლის კილოს) ერთადერთმა დაიმორჩილე და ამოფხვერი ყოლიფერი და მეც, როგორც მტრედი შევარდენს, გიძვრები ფრთებში და გეკვრი... საით უნდა გაგიფრინდე? ყოლიფერი შენ ბრჭყალებშია... ქენჯნე, ქენჯნე ყველა და ყოლიფერი, მაგრამ მე კი არა... (კიდევ გული ვერ უთმენს) ქენჯნე, სანამდე ეგ ბრჭყალები... (გავარდება მეხი) აჰ!

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - რა გემართება?

ზ ე ი ნ ა ბ ი - (თავს შეიმაგრებს) შემეშინდა! გული დამელალა ტანჯვითა და შენზე ამდენი ფიქრითა... შევშინდი... ნუ მიყურებ მანგრე.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - სიყალბეს გატყობ კილოზე!

ზ ე ი ნ ა ბ ი - (გულმოსული) მაშ, მომკალ და მოისვენე... ჩემ სიტყვაში კი ტყუილსა ხედავ და გარყვნილ რუქაიას სიტყვა-პასუხში არა? ყარა-იუსუბის მოყიდული ხმა მართალი გეგონა? სულეიმან, მე კი არა, შენი სმენა გატყუებს შენა, შენი თვალეები გატყუებენ. ვარსკვლავებს შავად უყურებ და შავი ღრუბელი კი ღამეს გინათებს. მომკალ, მომკალ! სიამოვნებით მივიღებ სიკვდილს, ოლონდ-კი შენ მოისვენე. ან გწამდეს ჩემი და ან მომკალ.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - (ცოტა დამშვიდებული, მაგრამ მოღვრებით) აქამდი სიკვდილი გვერდში მედგა, ჩემ წინ მიდიოდა და თვალეებში შემოხედვას კი ვერ მიბედავდა, ეხლა კი მობრუნდა და პირის სახე მომაქცია. აქამდი ჩემ მტრებს ზურგს აქცევდა, ახლა კი მე მისი თხემი მიბერავს, როგორც ქაფთალის საყინულე. (ზეინაბი ისე უყურებს, თითქოს სიკვდილი შესცქერისო) ჩემი გზა გავლილი მაქვს, ის ისლამივით სასტიკი იყო და ქება-დიდება ანათებდა მას. მაგრამ წინასწარმეტყველი ბრძანებს: ვისიც კვალი აღჭურვილია ალლაჰის ფეხთა მტვერით, ის უფრო შორს იქნება განკითხვის დღეს გენიაზე, ვიდრე ის მანძილი, რომელსაც გაირბენს ფეხმარდი ცხენი ათასი დღის განმავლობაში. (შემოდის ოთარ-ბეგი, იმას შემოჰყვება ისახარი და გაიანე პირბადით, მხოლოდ თვალეებია უჩანს).

5

ზ ე ი ნ ა ბ ი - (სიჩქარით მიადგება მათ) ყოვლის შემძლებლო! თავი დაანებე მაგ ფიქრებს. აბა, შემოხედე ამ მშვენიერებას. (ახდის პირბადეს და მიგვრის სულეიმანს. გაიანე გაფითრებულია, მაგრამ მრისხანე. ზეინაბი სიჩქარით შეხედავს ოთარ-ბეგს).

ოთარ-ბეგი – (ჩუმად) ჩვენებმა ციხის კარები დიჭირეს. ორბელიანი გალავანშია.

ზეინაბი – აბა, ერთი შემოხედე ამ თვალებს, ბატონო... მართალია, ახლა მრისხანებით კრებიან... ჯერ გარეულია და დამფრთხალი... მაგრამ, როცა ვნება შემოანება, დაუსვენებს თვალებს... (ყური გარეთ უჭირავს და ისე განაგრძობს ლაპარაკს, თითქო არც კი ესმის, რას ამბობს) აი, ეს თმა, ეს ქალწულებრივი ტანადობა...

სულეიმი ან-ხანი – (ალერსით) ფადიშაჰი კმაყოფილი დარჩება.

გაიანე – (წკრილა ხმით) არასოდეს.

სულეიმი ან-ხანი – (ყურადღებას არ აქცევს) ზეინაბ, შენ მაგას თვითონ მიგვრი ფადიშაჰს!

გაიანე – მკვდარს, არა ცოცხალს!

სულეიმი ან-ხანი – (ისახარს) გააცილე!

ისახარი – (უნდა ხელი მოჰკიდოს) ნავიდეთ, ქალო!

გაიანე – ხელს ნუ მახლებ, მიჩვენე, სად არის ჩემი საპყრობილე.

ისახარი – გიჩვენებ. (მიჰყავს გაიანე).

6

სულეიმი ან-ხანი – ოთარ-ბეგ! მე კმაყოფილი ვარ შენი ერთგულების: თვითონ დედოფალი წაიყვანს შენს ქალს ისპაჰანში.

ოთარ-ბეგი – შენი მოწყალება უთვალავია ჩემზე და ვეცდები, მეც გადაგიხადო.

სულეიმი ან-ხანი – შენ ხვალ უნდა გაფანტო ის ბრბო, ტფილისს რომ ეხვევა. ნადი, ოთარ-ბეგ. (ოთარ-ბეგი მუხლს მოუდრეკს და მერე მიდის მარჯვნივ).

ზეინაბი – რა ცუდი ტაროსია, ბატონო! სული მეხუთება, ძალ-ლონემ მისუსტა. ოჰ, რამდენი შავი ფიქრი და დავიდარაბა გადამხდა ამ დღეებში. (სულეიმან მეტეხს მიჩერებია) რას უყურებ ამ ბნელ ღამეში?

სულეიმი ან-ხანი – გეშინოდეს მკვდრების და ცოცხლებს კი მოშორდი, მეტეხში შედიო!

ზეინაბი – (კანკალებს შეძრწუნებული) მეტეხშიო? რათა? რომელ მკვდრებზე ლაპარაკობ?

სულეიმი ან-ხანი – მე არაბეთის უდაბნოში გავიზარდე, სინდი და ჯვბალი დავიპყარი, ჰინდუსის წმინდა წყლით გავიბანე. უმალ, სანამ კავკასის მიდამოებში ხმალი ისლამისა შემოვიტანე,

მიეჩვია ჩემი სული ჩურჩულს და აი, რას მეუბნებოდა: სულეიმან, შეიმოსე წვრილთვალა რკინითა, დაიხურე ჩაფხუტი და იშიშვლე ხმალი – მტერი ახლოს არის, მთებს ეფარება, ჩალამ-კალამში იფარება, უდაბნოს მტვერში იგლაგნება და, სანამ მეც უბრალო მხედარი ვიყავ, ბურუსში ვხედავდი, მესმოდა გამხმარის ფოთლების შრიალი და მიმინოსავით თავს ვეცემოდი მტრებს. და ახლა კი, ამ ოცი წლის მოსვენებამ სულ დამადუნეს. ვგრძნობ უბედურობის მოახლოებას და არ ვიცი კი, საიდან არის. (მარცხნივ აივნიდან რუქაიას ხმა: „ლალატი, მეფე, ლალატი!“ სულეიმანი იცნობს რუქაიას ხმას და გასწორდება გველნაკბენივით, მივარდება, ხელს სტაცებს ზეინაბს).

სულეიმი ან-ხანი – ჰაი, შე გველო!

ზეინაბი – გამოჩენილა! აი, აგერ! ჩემი დალუპვა უნდა (რუქაია შემოვარდება).

7

რუქაია – (ნაბადნამოსხმული. მოიგლეჯს ყაბალასსა. თმები ჩამოეფინება პირისახეზედ და მხრებზედ) მბრძანებელო! დროზე მოვედი და გადაგარჩინე... დედოფალმა გილალატა!

ზეინაბი – (მხნობს, რომ დრო მოიგოს) ლალატი შენშია, უსირცხვილო მონავ! ცილისნამებით გინდა, რომ პირადი გარყვნილება დაფარო? სად არი შენი საყვარელი, ვისთან გაიქეცი ერთად?

რუქაია – (გაცოფებით) ჩემი საყვარელი? ჩემთან არის. (გაექანება აივნისაკენ და შემოჰყავს ერეკლე გაჩქარებით) აი, ისიც!

ზეინაბი – (განწირულის სასონარკვეთილებით სცდილობს, რომ გამოუსხლტეს სულეიმანს ხელიდან, გაექანება შვილისაკენ და საოცარის ამოხვრით ძირს ეცემა).

რუქაია – (სული ყელში ებჯინება) ეხლა ნულარაფრის გეშინია, მბრძანებელო! მე უთვალყურე მელას... აქ ძლივს შემოვედი... ციხეს უთვალავი ბრბო ახვევია... ნიშნად „საბა-მეუდაბნოე“ აულიათ... უამსიტყვოდ... (ხმა ულალატებს).

სულეიმი ან-ხანი – ვინ არის ეს კაცი?.. (მიჩერებია და თანდათან უკან იხვეს, თითქო ჩვენებას უფრთხისო) მკვდრები დგებიან!

რუქაია – არა, ეგ შენი ერთგული მოსამსახურეა. მაგან ყველა გასცა, მაგას უნდა აეფეთქებია მეტეხი, ეგ აიძულეს, მოატყუეს, რომ მეფის შვილია. მაგრამ მე დავაჯერე, რომ გამოქცეულიყო შენთან, მბრძანებელო, ყოლიფერი ეთქვა შენთვის, რისთვისაც შენგან საჩუქარს მიიღებდა...

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - (გონს მოვა, წასწვდება სასწრაფოდ ზეინაბს, გააჯანჯღარებს და წამოაყენებს ზეზე) ეს შენი შვილია?

ზ ე ი ნ ა ბ ი - არა!

რ უ ქ ა ი ა - (ერეკლეს) ხომ გესმის?

ე რ ე კ ლ ე - (გულმოსული) არა, მეფევე, მე ნაბიჭვარი ვარ, მიტომ მზრდიდნენ, რომ მერე დაველუპეთ... მე მიგდებული ვარ... მე უნდა ზვარაკივით მაგათ ფეხ-წინ სისხლად დავწრეტილიყავ... ჩემს თავზე უნდა დედება ფეხი ოთარ-ბეგს და ისე ასულიყო შენ ტახტზე...

რ უ ქ ა ი ა - (გამოგლეჯავს ასაფეთქებელ პატრუქს) დახე, მფლო-ბელო, აი, რა მიანდო შენმა ერთგულმა ზეინაბმა. შენი ბურჯი, ძლიერება - მეტეხი - ჰაერში უნდა აფეთქებულიყო, რომ მე არ მომესწრო და არ გადაამერჩინა.

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - ზეინაბ, მაღლა ვდგევარ! ჩემზე მაღლა მხოლოდ ღმერთია, ლალატი ჩემ ქვემოდ არის. ვინღა გიშველის თქვენ?

ზ ე ი ნ ა ბ ი - მეფე სულიემან, ან რალათ მინდა შველა. ხომ ჰხედავ, ვინც გამყიდა... რალათ მინდა გადარჩენა? (ერეკლეს წყნარად და გამოუთქმელის მწუხარებით) დიად, შენ ჩემი შვილი არა ხარ, ვსთქვათ, რომ მე შენი დალუპვა მინდოდა... მაგრამ შენი სამშობლო? შენი მოძმეები?... წმინდა ჯვარი მაგ შენ შეჩვენებულ გულზე... ნუთუ ეს ყველა გასცვალე მაგის უბრალო ალერსში?... მის წყალობაში, ვინც შენი ქვეყნის სისხლი დალია?... იცი, რა ჩაიდინე? არა, უმჯობესია მოკვდე, სანამ გაიგებდე. იცი, რა ქმენ? მზე ამოსვლისთანავე ჩააქრე და სამარადისო უკუნს მიეცი სამშობლო.

ე რ ე კ ლ ე - რუქაია! გონება მერევა... რუქაია! ეს სიმართლის ხმაა.

რ უ ქ ა ი ა - მე შენ დაგიხსენი, ყოვლის შემძლებელო!

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - (სტკბება ზეინაბის გათახსირებით) ზეინაბ! ეს არის შენი შურისმძიებელი. კარგი არჩევა გცოდნია! (კარებისაკენ) ეი, დარაჯებო! შეიპყარით ოთარ-ბეგი და ახლავე მომგვარეთ, დაჰკარით ნობათი... გასწყვიტეთ დედოფლის ჯარი. (ხელჩართული ბრძოლაა სცენის უკან. საშინელი წივილ-კივილი ისმის. ჩხარაჩხური იარაღისა).

ზ ე ი ნ ა ბ ი - (მიიჭრება ერეკლესთან) გადარჩი უკანასკნელ შეურაცყოფას. ნადი იქ, სადაც შენი გულისათვის ჰკვდებიან. იმათთან ერთათ მოკვდი. რალათ გინდა სიცოცხლე? ადამიანები არ გაპატიებენ, მაგრამ ქრისტემ, იმ შენგან გაყიდულმა, რომელმაც ავაზაკს შეუნდო... ნადი! მოკვდი!

ე რ ე კ ლ ე - (განწირულებით შეჰკვივლებს) რუქაია!

რ უ ქ ა ი ა - (არც კი უყურებს) მპყრობელო, მე გადაგარჩინე!

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - (სასტიკად) ზეინაბ! სახუმროდ არ გაუჩენია ღმერთს დედამინა და ზეცა სათამაშოდ. ჯერ სანამდე მოკვდებოდე, უნდა ყოველივე ისევე ისე ნახო, როგორც გინახავს ამ ოცი წლის წინედ. მე ხელმეორედ შევადგები გულზე ცხენის ფეხებით შენ შვილს, მაგრამ ჯერ ხალხმა გაიგოს, რომ შენი შვილი გამყიდველია ხალხისა და დედის. მეტეხის სიმაღლიდან დაინახავ, როგორ დაიწყებს სისხლი თქრიალს მის ფეხქვეშ. შენ შეგიყრია ჯარი და შენვე დაადებ მოკიდებულ პატრუქს ზარბაზნებს. (ფანჯარა განათდება საშინელის წითელის ალით. მოისმის ყურთნამლები აფეთქების გრიალი. სჩანს, როგორ ადის ჰაერში აფეთქებული ციხის ნანგრევები. საშინელი წივილ-კივილია და თოფ-იარაღის ჩახაჩუხი. რუქაია გარბის განწირულის წივილ-კივილით).

ზ ე ი ნ ა ბ ი - ანანია! ღმერთი იყოს შენი შემწე.

ე რ ე კ ლ ე - (მოიჭრება კარებთან) დედაჩემო! ცოცხალს ნუ შემინდობ. მაგრამ მკვდრისათვის კი ილოცე. (გარბის).

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი - (გაშეშებული შიშითა და ძრწოლითა, ეცემა კედელს, საცა თოფ-იარაღი ჰკიდია და სტაცებს ხელს დამბაჩას და ხმალს) ჩემსკენ, ჩემსკენ, ალლაჰის მხედრებო! (გაცხარებული ბრძოლა თითოეულ კარებში და აივანზედ. აივნიდან შემოვარდება ხმალდახმალ დათო და ეცემა მისკენ გაქანებულს სულიემანს).

დ ა თ ო - მგელო, გამოდი სოროდან რალა! (გულდაგულ დაეტაკებთან მახვილით ერთმანეთს).

ზ ე ი ნ ა ბ ი - (ავანსცენაზე დაჩოქილი ამ შებრძოლების დროს) დედაო ღვთისა! შენს გამსჭვალულ გულს მივმართავ ლოცვით. მარტო მე მკითხე ცოდვა იმის მაგიერათაც, მე, მხოლოდ ერთადერთს... (დათო ჩაიგდება ფეხქვეშ სულიემანს, დააჭერს მუხლს მკერდზე. შემოცვივიან: ორბელიანი, ტანმაღალი, მელოტი მოხუცი, სუმბათი, ჭალარაშერეულის შავი წვერით, სხვა წინამძღოლები და გლეხები. მეუდაბნოე საბა შემოდის და ცალ ხელში კვერთხი უჭირავს და მეორეში - ამოღებული ხმალი. ამ დროს ზარის რეკა ასტყდება. მარჯვნივ შემოვარდება გაიანე და იმას ისახარი მოსდევს).

ყ ვ ი რ ი ლ ი კ ა რ ე ბ შ ი – ციხე ხელში ჩავიგდეთ! გარბიან!
მიეშველეთ დედოფალს! სულეიმანი სად არის? სიკვდილი სულეიმანს!

გ ა ი ა ნ ე – დათო!

და თ ო – (გაძაგრული ჰყავს სულეიმანი მუხლქვეშა) სარდლებო! ხომ
ხედავთ მუხლქვეშა მყავს!

ი ს ა ხ ა რ ი – გასრისე ისე, როგორც მაგან შენი ძმა გასრისა.
გასრისე ისე, როგორც მაგან შენი ქვეყანა გასრისა. (მიუახლოვდება
სულეიმანს) ხედავ ახლა მკვდარ ბაღს, უძლეველო სულეიმან, მისი
ძმის მუხლი გულზე გეჭირება ისე, როგორც შენი ცხენის ფეხები
აჭერდენ მაგის ძმას, უძლეველო სულეიმან! (გამოჰგლეჯს ხანჯალს
იქვე მდგომ მხედარს) დაე, შენმა სისხლმაც ისე დაიწყოს თქრიალი,
როგორც იმისი თქრიალებდა, უძლეველო სულეიმან! (მოუღერებს ხან-
ჯალს ჩასაცემად).

ს ა ბ ა – (ხელსა სტაცებს) შეჩერდი! ვის აქვს უფლება თავისი მსჯა-
ვრი დასდოს იქ, სადაც თამარ-დედოფალია! ჭაბუკო, აუშვი! ახლა ეგ
საშიში აღარ არის! (დათო აუშვებს, ომი წყნარდება. სულეიმანს იჭერენ).

ო რ ბ ე ლ ი ა ნ ი – (მხარზე ხელს ადებს სულეიმანს) მე, ორბელი-
ანი, ჩამომავლობითი მხედარმთავარი მეფის ჯარისა, ხელს გადებ და
გყრი იარაღს.

ს უ მ ბ ა თ ი – (მოჰხდის დოღბანდს) მე, სუმბათი, რომელსაც ჩამო-
მავლობითი უფლება მქონდა, დამეგვირგვინებია ხოლმე მეფეები,
ვგლეჯ თავიდან დოღბანდს ავაზაკს და მანანწალას და ვადგამ ასე
ფეხს. (ფეხს ადგამს დოღბანდს).

ხ ა ლ ხ ი – დააბრმავეთ, ლუკმა-ლუკმა აქციეთ ონავარი-მხეცი!
(სულეიმანი სდგას, ზეცისკენ თვალუბაპყრობილი).

ს ა ბ ა – (ჩამოეფარება, ხმამალა) რას შვრებით, ადამიანებო! მეფე
და დედოფალი გადასწყვეტენ მაგის ბედს.

ხ ა ლ ხ ი – გაასამართლე, დედოფალო! ღმერთმა დიდხანს გვი-
ცოცხლოს გიორგი!

(ოთარ-ბეგს, დაჭრილს და ღონემიხდილს, სხვებთან ერთად შემოაქვს
სასიკვდილოთ დაჭრილი ერეკლე).

ო თ ა რ-ბ ე გ ი – (ბარბაცით) დედოფალო... შენი შვილი მოკლუ-
ლია. (ერეკლეს დედოფლის წინ დაასვენებენ. დედოფალი არც კი უყურებს
შვილს, სიჩუმე ჩამოვარდება).

ზ ე ი ნ ა ბ ი – გმადლობ შენ, უფალო!

ე რ ე კ ლ ე – შემინდევ... დედავ... (კვდება).

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (დაიხრება ხმამაღლებლივ მისის გვამის წინაშე, დიდხ-
ანს დაჰყურებს. მერე ნელ-ნელა წამოდგება, მიდის სულეიმანთან, მის წინ
გაჩერდება და თვალს თვალში გაუყრის).

ს უ ლ ე ი მ ა ნ-ხ ა ნ ი – (თავაღებული მალა იყურება) ძლევა შენია,
ზეინაბ! უბრძანე, რომ მომკლან!

ზ ე ი ნ ა ბ ი – შენ უნდა მოგკლან? მერე და, შენ კი მომკალ მე,
როცა მაჯობე? წვეთ-წვეთათ გამომწოვე სული, რჯული და პატიოს-
ნება. ოცი წლის განმავლობაში მსრესდი და შეურაცყოფას აყენებდი
ჩემ ხალხს და ჩემ ღმერთს და ახლაც, როცა დადგა სანეტარო დრო
ძლევისა და სიხარულისა, მე, დედოფალი, კიდე ვინვი სირცხვილითა
და შეურაცყოფით. მხოლოდ ერთადერთი ვარსკვლავილა მინათებდა
უკუნს (მოთქმა წასკდება). ერთ რამეს ვსთხოვდი ღმერთს ძილგატეხის
დროს... შურისმაძიებელი იზრდებოდა უდაბნოში, როგორც გლახაკი,
და მე წინედ ვხედავდი იმ საათს, როცა იმის ფეხქვეშ დავეცემოდი
და ისიც გამასამართლებდა ტყუილის და სირცხვილისათვის. ის იქნე-
ბოდა ჩემი სამშობლოს მხსნელი, მეფე მთელი ხალხისა, გამბედავი და
წმინდა... და შენ.. შენმა გარყვნილმა ჰარამხანამ... შენმა ისლამმა...
დამმონებელმა და შეუბრალებელმა... (ხმა ჩასწყდება) წამართვეს
მე უკანასკნელი ნათელი... დამიბნელეს უკანასკნელი ვარსკვლავი
და ყველა ამისათვის მარტო სიკვდილი დაგაჯერო შენ? ხალხო და
ჯამაათო, ამდენ ჩემ ტანჯვისათვის მაჩუქეთ ამისი სიცოცხლე. (ხმა
დრტვინვისა) ხალხო და ჯამაათო, შური იძიეთ თქვენი დედოფლის
გულისთვის, მაგრამ სიკვდილით კი არა, არც ტანჯვით. რა უნდა
იყოს სიკვდილი და ტანჯვა მტარვალისათვის. არა! ეგ უძლეველი, ეგ
ამპარტავანი ცოცხლად მიუგდეთ დამდაბლებული და ძალმიხდილი
თავის უფროსს, უღელდადგმული მიეცით ხელში მტრებს. დეე, ნუ

გაიზიარებს დღეს აქ დახოცილთა დიდებას! დეე, შერცხვენა, მონობა და თავლაფდასხმა მიეზლოს ნაცვლად ჩემის შერცხვენისა, თქვენის მონობისა და ამის ასე უსახელო სიკვდილის მაგიერ (ანიშნებს შვილის გვამს) დღეს მოკვდა თქვენი მეფე... შვილი ჩემი... ჩემი ძე. (საერთო დრტვინვაა).

ს უ ლ ე ი მ ა ნ - ხ ა ნ ი – შენი შვილი მოლალატე...

ზ ე ი ნ ა ბ ი – (მედიდურად) ჩუმად, მონავ! ჩამომავლობითი დედოფალი არ ატყუებს თავის ხალხს. სარდლებო და ხალხო! ეს მკვდარი ახალგაზრდა ჩემი და თქვენი მეფის შვილი იყო – გვილალატა, მართალია, მოტყუებული იყო, მაგრამ მაინც ლალატი იყო მისი ლალატი. მე ვუბრძანე, რომ სიკვდილით გამოეყიდნა თავისი შეცოდება და კიდევ მოკვდა. და, დეე, ღმერთმა ორივე ერთათ გაგვიკითხოს. (ჩაიცემს ხანჯალს. საზოგადო ხმა არის და შემდეგ ჩამოვარდება სიჩუმე).

ს ა ბ ა – განისვენეთ მშვიდობით, სიკვდილითა ცოდვის დამთრგუნველო! უფალი მიგელისთ.

ფ ა რ დ ა

1905 წ. 14 აპრილი

ჰენრიკ სენკევიჩი

ვიღწე ხეად,
უფადო?

დრამა 5 მოქმედებად და 7 სურათად

მოქმედი პირები:

ნერონ – კეისარი.
კაიუს პეტრონიუს.
მარკუს ვინიციუს – ტრიბუნი და დისწული პეტრონიუსისა.
ხილონ ხილონიდი – ბერძენი.
ფაბიუს – მოხუცი, ქრისტიანობის მქადაგებელი.
გლავკუს – მოხუცი 50 წ. ქრისტიანი.
აბლი პლავტუს – მხედართმთავრად ნამყოფი, ღრმა მოხუცი.
ურსი – ლიგიელი.
ტიგელინი – პრეტორიანელების პრეფექტი.
კროტონ – გლადიატორი.
კონსული – მებლი რეგული.
ტულიოს.
ვესტინოს.
დომიციოს აფრი.
ვიტელოს.
ვატანიოს.
ლუკანი – მგოსანი.
სუბრი ფლავიოს.
სულპიციოს ასპერი.
ათანიოს კვინტიონ } პეტრონიუსის მეგობრები.
პლავტოს ლატერანი }
ტულა.
პატარა აბლუს.
კაიოს გასტა – ცენტურიონი.
ტევრეზიუს – ზედამხედველი პეტრონიუსის ატრიუმის.
ქალაქის პრეფექტი.
ნაზარიუს ექიმი.
განთავისუფლებული მონა.
ახალგაზრდა.
მოხუცი.
მჭედელი.

ვაჭარი.
მათხოვარი.
მანანნალა.
პრეტორიანელი.
1-ლი და მე-2 ცენტურიონი.
პომპონია გრეცინა – აბლი პლავტუსის ცოლი.
ლიგია – ახალგაზრდა ქალი, მისგან გასაზღველად აყვანილი.
ევნიკა – ბერძნის ქალი, პეტრონიუსის მონა.
პომპეია.
აქთია – ნერონის ნასაყვარლევნი.
ქრიზოტემიდა.
კალვია კრისპინილა.
ნიგია.
დედაკაცი.
1-ლი }
მე-2 } ქრისტიანის ქალები.
მე-3 }

ნერონის დაახლოებულები. სირიელი მოთამაშე ქალები. ხალხი. მცველები. პრეტორიანელები. ქრისტიანების ქალები და კაცები. ბავშვები. მკითხავები. მოქმედება სწარმოებს რომში, ქრისტიანების დევნის დროს, ნერონის ხელში.
სურათი მეორე (პირველი მოქმედების) შეიძლება გამოიტოვოს წარმოდგენის დროს.

მოქმედება პირველი

სურათი პირველი

პირები:

- ა ბ ლ ი პ ლ ა ვ ტ უ ს.
- პ ო მ პ ო ნ ი ა გ რ ე ც ი ნ ა.
- ა ბ ლ ი – მათი პატარა შვილი.
- ლ ი გ ი ა.
- უ რ ს ი.
- კ ა ი უ ს პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს.
- მ ა რ კ უ ს ვ ი ნ ი ც ი უ ს.
- კ ა ი გ ა ს ტ ა.
- პ რ ე ტ ო რ ი ა ნ ე ლ ი.

აბლი პლავტუსისას. ბალი. კვიპაროზის ხეები. მრავლის უმრავლესი ყვავილები; მომეტებული ზამბახია. შუაგულ ბაღში შადრევანი ჰაუზით, რომელიც ირგვლივ ზამბახებითაა შემოკრული. ერთგან დგას ბრონზის ირემი, კისერმოღერებული, თითქოს წყლის დაღვევას აპირებს. მარჯვნივ ჰაივანი, ბაღში ჩასასვლელ მარმარილოს კიბით. მარცხნივ და შუაგულში მარმარილოს დიდი სკამლოგინები. მოქათქათე მზიანი დღეა. მოქმედების დასასრულს მზეც ჩადის.

გამოსვლა პირველი

სცენაზე არიან: ლ ი ბ ი ა, პატარა ა ბ ლ ი და მერე უ რ ს ი

ლ ი გ ი ა – (მაღლა აიღებს დიდ ბურთს) აბა, დაიჭი!
 ა ბ ლ ი – (გაშლის ხელებს) გადმოაგდე!
 ლ ი გ ი ა – (იცინის) რად პარჭყავ მანგრე ხელებს? შუბლში მოგბ-
 ვდება.
 ა ბ ლ ი – აბა, არ გცოდნია ბურთის გადმოგდება.
 ლ ი გ ი ა – არა, მე კი ვიცი, მაგრამ შენ არ გცოდნია დაჭერა.
 ა ბ ლ ი – თუ არ მცოდნია და ნახავ! გადმოაგდე! რაღას უყურებ?
 ამდენი ხანია ვუცდი. დავიღალე.
 ლ ი გ ი ა – (გადაუგდებს ბურთს) აბა, ე, დაიჭი! (აბლი ვერ დაიჭერს. ბურთი გაგორდება და აბლი მისდევს. ლიგია იცინის) აი, ვერ დაიჭირე! არ იცი დაჭერა... (ურსი შემოდის).

გამოსვლა მეორე

უ რ ს ი – (ლიმილით) პატარა აბლი ჯერ მარჯვით ვერ იჭერს ბურთს.

ა ბ ლ ი – დიდმა ურსმა კი სულაც არ იცის ბურთაობა...

უ რ ს ი – ურსმა იცის, მაგრამ პატარა აბლი სულ არ ასვენებს და აწვალებს, ურტყამს, ლახავს და ურსიც მალე მოყვება ტირილს ქალივით.

ლ ი გ ი ა – საბრალო ურს! მართლა ტირილს აპირობ? ნუთუ პატარა აბლს არ ებრალები?

ა ბ ლ ი – (მივარდება ურსს) ნუ იტირებ, ჩემო ურსო! შენთან ვიბურ-
 თავებ და ნებასაც მოგცემ, რომ მხარზე შემისვა. თუმცა ძალიან
 მაღლა კი ვიქნები და საშიშია.

უ რ ს ი – ტყუილს ამბობს პატარა აბლი, იმას უყვარს მაღლა
 ჯდომა და ჩემი უღვაშების წვალება...

ა ბ ლ ი – (ემმაკურად იღიმება) ჩამოვარდნის მეშინია და უღვაშებში
 მიტომ გახლებ ხელს.

უ რ ს ი – (ემუქრება ხუმრობით) უჰ, რა ეშმაკი ხარ, აბლი...

ა ბ ლ ი – ეშმაკი კი არა, სალდათი ვარ და მინდა, რომ ცხენზე
 ჯდომა ვისწავლო.

უ რ ს ი – (შეიგდებს მხარზე) მაშ, შეჯექი და გახედნე ცხენი...

ა ბ ლ ი – გასწი... (ურსი გარბის. ლიგია უკან მიჰყვება) გაჩერდი!
 ლიგია, მეც გამეზრდება ურისისთანა უღვაშები?

ლ ი გ ი ა – რასაკვირველია, როცა შენც გაიზრდები.

ა ბ ლ ი – რა თქმა უნდა, რომ მე ურსზე უმაღლესი ვიქნები. ახლა
 კი გასწი. ლიგია, აბა, დაგვენიე...

ლ ი გ ი ა – ცხენი რომ არა მყავს? (მოეფარებიან სახლს).

(ცოტა ხნის შემდეგ შემოდის პეტრონიუს და მარკუს).

მესამე გამოსვლა

მ ა რ კ უ ს – ქუჩებზე ხალხი ისე გეგებებოდა, როგორც კეისარს.
 პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – როგორც არისტოკრატსა და ესტეტიკოსს,
 მე ეგ ხალხი მეზიზღება. აბა, რა ადამიანია ის კაცი, რომელიც მოხ-
 ალულ ცერცვის სუნითა ჰყარს და „მორუს“ თამაშით ხმა ჩახრინ-
 ნული აქვს. მაგრამ დავანებოთ თავი ამას. შენ ეს მითხარი: რისთვის

მოვსულვართ ამ ახირებულ ოჯახში, სადაც მეკარეც კი არა სდგას ბალის კარებთან!

მ ა რ კ უ ს – ბატონი ბძანდები. ცხენიდან რომ გადავარდი და ხელი ვიღრძე, მაშინ აქ შევიფარე თავი. რამდენიმე დღე ამ სახლში ვსცხოვრობდი. პლავტუსმა დიდი სტუმართმოყვარეობა გამიწია და მისმა მკურნალმაც გლავკუსმაც ხელი გამისწორა და მომარჩინა.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – და ხელახლა რა გიზიდავს, რომ მოდიხარ? პომპონია ხომ არ შეგყვარებია? მაშინ კი სწორეთ მეცოდები: ახალგაზრდა აღარ არის და თანაც მეტისმეტი კეთილმომქმედი. ბრრრ...

მ ა რ კ უ ს – ხა! ხა! ხა! სულაც არა!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მაშ, ვინ არის?

მ ა რ კ უ ს – ლიგიას ეძახიან, რადგანაც ლიგიელთ ჩამომავლობისაა. რამდენიმე დღე ვიცხოვრე ამ სახლში და ვერც კი წარმომედგინა, რომ აქ ბინადრობდა თვით ღვთაება ახალგაზრდა ქალის სახით. ერთ დილას უცაბედად წავესწარი, რომ ტანს იბანდა ბალის შადრევანქვეშ. გეფიცები იმ ქაფს, რომლიდანაც აფროდიტა გამოვიდა, რომ ცისკრის სხივები ტანში უძვრებოდნენ და მეც მეგონა, რომ ამომავალი მზე ისე გაქრებოდა მის შუქში, როგორც ცისკრის ვარსკვლავი ჰქრება მზისაში.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მაშ, ეტყობა, რომ ძალიან გამჭირვალი ყოფილა.

მ ა რ კ უ ს – პეტრონიუს! ნუ მეხუმრები, ხუმრობის გუნებაზე არა ვარ.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – კარგი, ბატონო, გავჩუმდები.

მ ა რ კ უ ს – მას უკან კიდევ ორჯერ ვნახე, მისი ხელში ჩაგდების სურვილმა ამიტანა.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მაშ, იყიდე, თუ მონაა.

მ ა რ კ უ ს – ლიგიელთ მხედართმთავარის ქალია, რომში მძევლად დატოვებული. პომპონია გრეცინას შებრალებია ბავშვი და გამოუზიდა. ახლა ხომ ხედავ, მისთანა სახლშია გამოზდილი, სადაც ბატონებიდან დაწყებული ქათმებამდინაც კი ყველა ქველმომქმედი. რალა თქმა უნდა, რომ გრეცინას გაზრდილიც ქველმომქმედი იქნება, და, რაც შეეხება სილამაზეს, პომპონია იმასთან ისე გამოჩნდება, როგორც შემოდგომის ლელვი გისპერიელ ვაშლთან.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – შედარება არ არის უხიაგო! მერე რა გინდა ჩემგან?

მ ა რ კ უ ს – მინდა, რომ ლიგია ხელში ჩავიგდო. მინდა, რომ ამ მკლავებით გულ-მკერდზე მივიპყრა და მისის სუნთქვით ვისუნთქო...

მინდა, რომ სახლში მყავდეს მანამდე, ვიდრე ჩემი თმა ისე თეთრი არ შეიქმნება, როგორც სარაკთის მთის მწვერვალი ზამთარში.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – რა უნდა გითხრა, ჩემო კარგო მარკუს! თუ გგონია, რომ მე შემიძლია გავანყო რამე პლავტუსთან, მე მზათ ვარ, მაგის უარს როგორ გეტყვი!

მ ა რ კ უ ს – მე მგონი, რომ შეგიძლიან. ერთი, რომ გავლენა გაქვს მასზე და მეორე კიდევ, მჭერმეტყველი ხარ...

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – სცდები ორივეში...

მ ა რ კ უ ს – მთელი რომი აღტაცებულია შენი ჭკუითა და გემოვნებით და მიტომაც გინოდა: „არბიტერ ელეგანტი“.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – აი, შე პირმოთნევი... (სახლიდან გამოდის პლავტუსი).

გამოსვლა მეოთხე

პ ლ ა ვ ტ უ ს – ლიგია! აბლო! სადა ხართ?

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ტსს... (თავს უკრავს პლავტუსს).

პ ლ ა ვ ტ უ ს – (გაოცებით) პეტრონიუს... მარკუს...

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – პეტრონიუსი და მარკუსი მონინებით მოიკითხავენ აბლი პლავტუსს. ნურა გიკვირს-რა, უძლეველო მხედართმთავარო, მე ნება მივეცი ჩემს თავს, რომ გამოვცხადებულიყავი მარკუსთან ერთად, რათა მადლი გადაგიხადოთ, როგორც შენ, ისე კეთილშობილ პომპონიასაც, იმ სტუმართმოყვარეობისთვის, რომელიც მიგიძღვნიათ ამ სახლში ჩემი ავადმყოფი დისწულისათვის.

პ ლ ა ვ ტ უ ს – მოხარული ვარ, რომ ძვირფასს სტუმრებსა ვხედავ ჩემ სახლში. და, რაც შეეხება მადლობას, მე თქვენგან პირიქით დავალებული ვარ, რომ მადლი გადაგიხადოთ.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ცხადია, ეგ რალაც დავალება ჩემის მხრით უბრალო რამ უნდა იყოს, რომ არც კი მახსოვს.

პ ლ ა ვ ტ უ ს – მე ძალიან პატივს ვცემ და მიყვარს ვესპასიანი და შენ კი იგი სიკვდილს გადაარჩინე. გახსოვს, რომ დაიძინა, როცა კეისარი თავისს ლექსებს კითხულობდა!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ნეტავ იმას, რომ ის ლექსები არ გაუგონია... მაგრამ ვერ დავიფიცავ, რომ უბედურობაც მოსალოდნელი იყო. ჩვენ წითელწვერას ცენტურიონი უნდოდა გაეგზავნა ვესპასიანთან, რათა მას თავისი ძარღვები გაეხსნა.

პ ლ ა ვ ტ უ ს – მაგრამ შენ, პეტრონიუს, საცინლად აიგდე.
 პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – დიახ, მე მოვახსენე, რომ თუკი ორთეოსი მისის სიმღერით მხეცვებს აძინებდა, შენ უფრო ძლიერი ყოფილხარ იმაზე, რომ ვესპასიანი დააძინე-მეთქი.
 პ ლ ა ვ ტ უ ს – და მაგით კიდევაც გადაარჩინე სიკვდილს ჩემი მეგობარი. (სახლიდან გამოდის პომპონია).

გამოსვლა მხუთი

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ჩემი პატივისცემა კეთილშობილ პომპონიას. (მარკუსი თავს უკრავს).
 პ ო მ პ ო ნ ი ა – პატივი და დიდება პეტრონიუსს და შენ, მარკუს! რა ბედნიერ შემთხვევას უნდა მივანერო თქვენი ჩვენსა მობრძანება?
 მ ა რ კ უ ს – პეტრონიუსს ჰსურს, მაღლი გადაგიხადოსთ იმ გულითად მზრუნველობისათვის, რომელიც თქვენ ჩემზე გამოიჩინეთ.
 პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ჩემდა წილად, მეტად ძვირათ მაქვს ხოლმე შემთხვევა შენი ნახვისა, კეთილშობილო პომპონია! ვერსად შეგხვდები ხოლმე, ვერც ცირკში და ვერც ამფიტეატრში.
 პ ო მ პ ო ნ ი ა – რალა დროს ჩვენი აქეთ-იქით სიარულია. ჩვენ დავბურდით და თავი მივეცით შინაურ მყუდროებას.
 პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მართლა რომ ადამიანები მალე ბერდებიან, ისეთნი, რომელნიც სულ სხვანაირად სცხოვრობენ, მაგრამ არიან მისთანებიც, სატურნოს რომ სრულიად ავინყდება... (სცენის იქიდან მოისმის ლიგიას ხარხარი და აბლის ყვირილ-კიჟინი) ო, ღმერთებო, რა უდარდელი სიცილია... ჩვენ დროში ამისთანა მხიარული სიცილი იშვიათია.
 პ ლ ა ვ ტ უ ს – ეს ჩემი პატარა აბლუსი და ლიგია თამაშობენ ბურთს, და, რაც შეეხება სიცილს, მე გამიგონია, მთელი შენი სიცოცხლე, პეტრონიუს, სულ სიცილია.
 პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მართლა რომ, სიცოცხლე სასაცილოა და მეც მიტომ ვიციანი, მაგრამ ეს სიცილი კი აქ სულ სხვა კილოთია და სხვანაირი.
 მ ა რ კ უ ს – მაგრამ შენ, პეტრონიუს, დლე კი არა, ღამ-ღამობით იციანი ხოლმე... (სცენის გარედან სიცილი და ხმა მოისმის ლიგიასი: „აბლუს! აქეთ! აქეთ! გამომიდექ, დამეწიე“. ლიგია უცბათ გამოიჭრება სცენაზე და მარკუსს და პეტრონიუსს რომ დაინახავს, შეჩერდება დარცხვენილი, უკან მოსდევს აბლი და, უცხოებს რომ დაინახავს, შეკრთება და მივა დედასთან).

გამოსვლა მეთხუთე

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – (წამოდგება და ლიგიას მიმართავს ლექსით):
 თუ ცის მპყრობელი ღმერთთაგანი ხარ, მაშინ გვაგონებ არტემიდასა, თვალ-ტანადობით სწორუპოვარსა, მოცისკროვანე ცის დასთა-დასსა. და თუ ამ ქვეყნის ხარ შენ ასული და შენც მოგელის საფლავი ბნელი, კურთხეულ იყოს შენიანები, დები და ძმები, შემქმნელ-მშობელი. (ლიგია ყურს უგდებს შემკრთალი. მერე კი იმასაც მოუნდება პასუხი).
 ლ ი გ ი ა – (ჩამოართმევს შაირს და განაგრძობს):
 ჰე, მოგზაურო, გეტყობა, რომ ხარ დიდებულ გვარის ჩამომავალი... შენს მიხვრა-მოხვრას და სიტყვა-პასუხს, რომ დამჩნევია ზრდილობის კვალი. (დარცხვენილი გარბის).
 პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – (გაოცებული) ეჰე, ჰომეროსი შეუსწავლია...
 პ ლ ა ვ ტ უ ს – ვაჟიშვილის მასწავლებლად შინ ბერძენი გვეავს და ეგეც ყურს უგდებს ხოლმე. კარგი გოგოა და ჩვენც ძალიან შევითვისეთ ორივემ.
 პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მე, როგორც მშვენიერების თაყვანისმცემელს, შემძლიან ვსთქვა, რომ მაგის ქანდაკის ქვეშ უნდა მოაწეროს კაცმა: „გაზაფხული.“ ახლა კი მესმის თქვენი შინიდან გამოუსვლელია, ქალბატონო! ვისაც ამისთანა შვილები ჰყავს, ის, რასაკვირველია, შინ ყოფნას ამჯობინებს პალატინების ყოველგვარ ღმერთებს და ცირკებში სანახაობას.
 პ ო მ პ ო ნ ი ა – დიახაც.
 პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – თქვენ სახლშივე გაგიმართავთ სულ სხვაგვარი ქვეყნიერება, რომელიც არ ჰგავს იმას, რომელსაც ნერონი ჰფლობს.
 პ ო მ პ ო ნ ი ა – ქვეყანასა ჰფლობს ღმერთი და არა ნერონი!
 პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ააა! სჩანს, რომ ღმერთები გრწამს, პომპონია.
 პ ო მ პ ო ნ ი ა – მრწამს ერთი ღმერთი, მართალი, ყოველგან მყოფი და ყოველის შემძლებელი.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ნეტავი შენ, რომ ერთი მაინცა გრწამს და მსხვერპლსა სწირავ! ჩვენი ღმერთები დიდი ხანია, რაც მხოლოდ რიტორიულ ფიგურებად გადაიქცენ. საზოგადოდ, ცხოვრება მოსაწყენია. რა უნდა ქნას კაცმა? სამხედრო სამსახური არ მიყვარს, რადგანაც ბამბის კარავში ფრჩხილები უფუჭდება კაცს და ვარდის ფერსა ჰკარგავს. დავინყო ლექსების წერა?.. მეზიზღება მას შემდეგ, რაც წერონი სწერს. მაგრამ ეჰ, უკაცრავად, გადავწყვევი ლაპარაკსა და მე და მარკუსს თქვენს სტუმართმოყვარეობას ძალას ვატანთ.

პ ლ ა ვ ტ უ ს – რასა ბრძანებ? ჩვენ დიდათ მოხარულნი ვართ, რომ ამ სიბერის დროს არ დაგვივინყეთ ჩვენს მიყრუებულობაში და მობრძანდით ჩვენსა.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ნუ ირჯებით გაცილებას. ჩვენ ბალის კარებით გავალთ, სადაც პალანკინი გვიცდის წასაყვანად. ღმერთები იყვნენ თქვენი მფარველი. (ეთხოვებიან და მიდიან).

პ ო მ პ ო ნ ი ა – აბა, დროა გაკვეთილები გაიმეოროთ! აბლო, ნავიდეთ!

ა ბ ლ ი – არა, დედა, ის აჯობებს, რომ ჩვენთან დარჩე აქ და ღმერთზე მესაუბრო.

პ ლ ა ვ ტ უ ს – (საყვედურით) პომპონია...

პ ო მ პ ო ნ ი ა – (მწუხარედ) ეჰ, ბავშვის გული უფრო მალე ითვისებს დიად მცნებას, ვიდრე სიბრძნე მოხუცი მხედრის, ჩემი ქმრის (გადის).

(ცოტა ხნის შემდეგ კიდე შემობრუნდებიან მარკუს და პეტრონიუსი).

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ბებრები შეძვრენ სოროში; ნუ ჰკარგავ ამ მარჯვე შემთხვევას, ეშურვე, სიყვარულის ღმერთი ხელს გინყობს. ვფიცავ ხარიტას თეთრ კანჭებს, მე მომწონს შენი არჩევანი. ნამდვილი ცისკრის ვარსკვლავია, ვარდისფერი თითებით. იცოდე, რომ მე ალტაცებაში არ მოყვავარ შენს ფერმიხდილ სელენას, მაგრამ შენ შეგყვარებია თვით დიანა და ამ სიყვარულისათვის პლავტუსიცა და პომპონიაც მზათ არიან, გაგგლიჯონ ისე, როგორც ძაღლებმა გაგგლიჯეს მონადირე აქთეონი.

მ ა რ კ უ ს – მზად ვარ, რომ სული ამოვადრო ორივე ბებერს, ოღონდ კი ის ნავიყვანო როგორმე ჩემს სახლში. ამაღამ მთელი ღამე არ დამეძინება. ვუბრძანებ, რომელიმე ჩემი მონათავანი წამოაქციონ და სცემონ, რომ მისის ტანჯვითა და კვნესით შევიმსუბუქო ჩემი ტანჯვა.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – დამშვიდდი! შენ ისეთი სურვილები გაქვს, თითქო მებორცე ვაჭარი იყო და არა ტრიბუნი. შენ აქ დარჩი და მე ნავალ, რომ შენთვის გზადგზა გამოვიგონო რამ.

მ ა რ კ უ ს – მადლობელი ვარ. ნუ მოგეშალოს ფორტუნის წყალობა. საით უბრძანებ, რომ აქედან ნაგიყვანონ?

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ერთ წუთას კეისრისაკენ შეუხვევ და მერე კი ქრიზოტიმედასთან ნავალ.

მ ა რ კ უ ს – ნეტავი შენ, ვინც გიყვარს, შენია კიდეც.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მიყვარს? არა! მე მხოლოდ თავს ვიქცევ და გულს ვაყოლებ იმაზე, თუ როგორ მღალატობს. ერიჰა! კარგი აზრი მომდის... გამოვნახე საშუალება: ხვალ შენი ღვთაებრივი ლიგია შენ სახლში იქნება.

მ ა რ კ უ ს – შენ... კეისარზე უძლიერესი ხარ...

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – სსსუ! ის არის: აბა, შეამონმე შენი მჭერმეტყველება. მე მივდივარ. ბედნიერი ხარ, ჩემი ქრიზოტიმიდა შედარებით შენ ლიგიასთან ბებერია, ძველია, ისე, როგორც ტროადა (მიდის). (შემოდის ლიგია. რტო უჭირავს ხელში).

ლ ი გ ი ა – მარკუს... შენა ხარ...

მ ა რ კ უ ს – დიახ. მე აქვე დავრჩი, რომ ერთი კიდე შემომეხედა შენთვის და შენი საოცნებო პირიდან გამეგონა რამე. დაჯექ.

ლ ი გ ი ა – უნდა ნავიდე, აბლი და პომპონია მიცდიან... მომიტევეთ...

მ ა რ კ უ ს – ნუ მიდიხარ. ერთი წუთი მაინც მაჩუქე... გეხვეწები. (ხელს ჰკიდებს) ნუ მიხვალ... (მოისვამს გვერდით).

ლ ი გ ი ა – არ შემიძლია... მეშინია... გამიშვი...

მ ა რ კ უ ს – გამიგონე! მთელი ჩემი სიყმანვილე ბრძოლის ველზე გავატარე. არ გამომიცდია არც ცხოვრება, არც სიამოვნება და არც სიყვარული. მე ყოველთვის მარწმუნებდნენ, რომ ჩვენი ქვეყნიური ბედნიერება ჩვენგანვეა დამოკიდებული, მაგრამ მე მრწამს, რომ ეს ასე არ არის. მე მგონია, რომ არის სხვა რამ უმაღლესი ბედნიერება, რომელიც ჩვენს ნება-სურვილზე არ დადის და იმ ბედნიერებას გვანიჭებს მხოლოდ სიყვარული. მე ჯერ არ გამომიცდია სიყვარული. ვეძებ კი და ველი იმ ღმერთების მოციქულს, რომელიც მომანიჭებს სიყვარულს და მომაფენს გაუთვალისწინებელ ბედნიერებას.

ლ ი გ ი ა – მარკუს! რად მეუბნები მაგაებს ყველას. მე ჯერ სრულიად არ ვიცი ცხოვრება... და არც არა მესმის-რა შენი. ბედი მე ჩემებურად მესმის: ის არსებობს საზოგადო ძმურ სიყვარულში და მახლობელთა შემწეობაში... შენ კი მხოლოდ შენს თავზე ლაპარაკობ.

მ ა რ კ უ ს – მე სხვებს რას დავეძებ! გამიგონე, ლიგია! მე შემიძლია სხვებზე მეტად შეყვარება. სიმდიდრე, სახელი, უფლება ესენი ყველა სიღარიბეა და წარმავალი კვამლი. მდიდარი შეხვედბა

თავის თავზე უფრო მდიდარს, სახელოვანი იპოვის უსახელოვანესს, შემძლებელი – უფრო მეტის შემძლებელს და სხვანი... მაგრამ თვით კეისარს, ანუ რომელიმე ღმერთთაგანს, შეუძლია უფრო ბედნიერი იყოს იმ უბრალო მომაკვდავზე, როცა მის გულ-მკერდზე ჰსუნთქავს ძვირფასი გული და ანუ როცა ის ჰკოცნის საყვარელ ტუჩებს?.. რას გაჩუმებულხარ!

ლიგია – რა უნდა გითხრა? ჩემთან ჯერ მაგრე არავის არ ულაპარაკნია. მე შენს სიტყვებს ყურს ვუგდებ, როგორც შორეულ მუსიკას, სმენას რომ ატკბობს. ვსტკბები, მაგრამ იმავე დროს კი გული მეხუთება. სულ რაღაც გამოურკვეველი შიშით. არა, მაგრე ნუ მელაპარაკები... რა საჭიროა?!...

(სიჩუმე ჩამოვარდება. ლიგია რაღაცას ხატავს სილაზე რტოთი).

მარკუს – შენ ლაპარაკი არ გინდა და პასუხს მიხატავ?

ლიგია – არა!

მარკუს – ეს რა დაჰხატე?

ლიგია – თევზი.

მარკუს – მაგით ის გინდა მითხრა, რომ შენს ძარღვებში ბრუნავს ცივი სისხლი?

ლიგია – არა.

მარკუს – ლიგია, მიხვდი, რაც გითხარი?

ლიგია – (ჩურჩულით) არა!

მარკუს – (აღტაცებით) მიყვარხარ! მიყვარხარ! ზევსი რომ ვიყო, გარს ღრუბელს შემოგახვევდი და დაგფარავდი, ისე, როგორც მან დაჰფარა იო. და ან წვიმის წვეთებათ დაგეცემოდი თავზე, ისე, როგორც ის დაეცა დანაიას. მე მინდა, რომ გკოცნიდე მაგ ტუჩებში თავდავინწყებამდე და კოცნის დროს გატკინო ტუჩები, რომ შენი კვნესა მესმოდეს ჩახუტების, მოხვევნის დროს.

ლიგია – (წამოხტება ზეზე) გამოერკვიე! მოეგე ჭკუას. ნუ ჰკარგავ ადამიანობას. ეგ თავის დღეში არ იქნება, გესმის თუ არა, არ იქნება... მშვიდობით! (ჩქარა გავარდება, მაგრამ შეჩერდება კიბეზე და უფრო ხმატკბილად მშვიდობით, მარკუსს. (მიდის).

მარკუს – ხვალვე ჩემი იქნები... მე შენ დაგეპატრონები... (მიდის).

გამოსვლა მუჰვიდა

(პატარა აბლის ხელმოკიდებული მოჰყავს ლიგია, მათ მიჰყვებიან პომპონია და პლავტუსი).

აბლი – არა! არა! მე, მე ბაღში მინდა ყოფნა, წამომყევი, ლიგია.

პომპონია – აბლი! შენ ჯიუტობას ერგევი თანდათან.

ლიგია – ნება უბოძე, დედავ, რომ ბაღში დარჩეს. დღეს ისეთი თბილი და კარგი საღამოა, რომ...

პლავტუს – დეე, ითამაშოს ბავშვმა. ჩვენც დავსხდეთ და ჰაერი ჩავყლაპოთ.

პომპონია – რა გაენცობა. თქვენს თხოვნას ველარ წაუვალ.

აბლი – (აუზის პირად შემდგარ ლიგიასთან ერთად ქვებს ჰყრის წყალში და იძახის) ლიგია, დახე, როგორ თამაშობენ თევზები.

პლავტუს – მართლა რომ ტფილი საღამოა, რაც იშვიათია აქ. აქ ხომ მისთანა ჰავა არ არის, როგორც სიცილიაშია, სადაც საღამოსაღამოობით გარეთ გამოსული ხალხი სიმღერით ეთხოვება ჩამავალ მზეს. (შემოდის ურსი).

გამოსვლა მერკე

ურსი – (აღელვებული) ბატონო!

პლავტუს – რა გინდა? რა მოხდა!

ურსი – ცენტურიონი და ჯარისკაცნი მოსულან კეისრის სახელით.

პომპონია – (დაიკვივებს) პლავტუს, პლავტუს!

ლიგია – (ეკვრის პლავტუსს) მამაჩემო!

პლავტუს – დამშვიდდით! გული მოიბრუნეთ!

პომპონია – კი, მაგრამ კეისარის მოციქული ხომ სიკვდილის მახარობელია...

ლიგია – მამილო! ცენტურიონის შემოსვლა ხომ უბედურების ნიშანია.

პლავტუს – თუ ჩემმა სიკვდილის ჟამმა მოაწია, ჩვენ კიდევ მოვასწრებთ, რომ ერთმანეთს გამოვეთხოვით.

(შემოდინ კაიოს გასტა და სალდათები).

ბამოსვლა მაცხრა

კ ა ი ო ს – გამარჯობა, უფროსო! მე მოვედი თქვენთან და მოგიტანეთ კეისრის ბრძანება და თავის დაკვრა.

პ ლ ა ვ ტ უ ს – თავის დაკვრისათვის ვმადლობ კეისარს და ბრძანებას ავასრულებ. გამარჯობა შენც, კაიოს, სთქვი, რაც ნებავთ!

კ ა ი ო ს – კეისარმა შეიტყო, რომ შენ სახლში სცხოვრობს ლიგიის მხედართმთავრის ქალი, რომელიც ჩვენთვის მძევლად მოუციათ. ღვთაებრივმა ნერონმა გაკმარა ამდენი ხნის ზრუნვა და ამიერ, რომ აღარ შეგანუხოსთ, ჰსურს, თვითონ გაუნიოს მფარველობა და ამიტომ გიბრძანებთ, რომ იგი ქალი მე გადმომცეთ.

ლ ი გ ი ა – (მივარდება პომპონიას) დედავ! დედავ! მიშველე...

პ ო მ პ ო ნ ი ა – შვილო! შვილო!

პ ლ ა ვ ტ უ ს – უნდა ასრულდეს კეისრის ნება...

პ ო მ პ ო ნ ი ა – პლავტუს! რომ მომკვდარიყო, ერჩია.

ლ ი გ ი ა – (მოსთქვამს) დედავ! დედა!..

პ ლ ა ვ ტ უ ს – მოდი ჩემთან, ჩემო შვილო. (მოეხვევა) მშვიდობით. იყავ ბედნიერი და იცოდე შენც, რომ მე და პომპონია კურთხევით მოვიხსენიებთ იმ დროს, როცა შენ ჩვენ სახლში შემოდგი ფეხი და მოუჯექი ჩვენ კერას.

ლ ი გ ი ა – მამავ! მე ვერ ავიტან თქვენს მოშორებას. მიშველე როგორმე! დამიფარე, მამილო!

პ ლ ა ვ ტ უ ს – არა მაქვს ღონე, შვილო! (პირზე ხელებს მიიფარებს) მშვიდობით! მშვიდობით!... (დაეშვება სკამზე).

პ ო მ პ ო ნ ი ა – ლიგია! გული გაიმაგრე და ცრემლები შეიშრე! ნუ დაივიწყებ იმ ცნებას, რომელიც დიდმა მოძღვარმა გადმოგვცა, რომ არის ძალი ნერონზე უდიდესი და მონყალეა უფლისა, უძლიერეს ნერონის რისხვისა.

ლ ი გ ი ა – მებრალები, დედაჩემო... მებრალებიან მამა და ძმა. მე ვიცი, რომ წინააღმდეგობა ვერას მიშველის, მაგრამ შენს დარიგებას არასოდეს არ დავივინყებ. მშვიდობით. (ჯერ პომპონიას ეხვევა და მერე აბლის კოცნის) მშვიდობით, ჩემო საყვარელო ძმაო.

უ რ ს ი – (პომპონიას) ქალბატონო! ნება მიბოძე, რომ გავჰყვე ჩემ ქალბატონს, ვემსახურო ხოლმე და ყური ვუგდო კეისრის სახლში.

პ ო მ პ ო ნ ი ა – შენ მაგის მოსამსახურე ხარ და ვალდებულიცა ხარ, ეახლო. მაგრამ მოგცემენ კი მაგის ნებას...

უ რ ს ი – მაგისი რა მოგახსენო, ქალბატონო, მაგრამ ის კი ვიცი, რომ ჩემ ხელში რკინა ნაფოტივით ილენება.

კ ა ი ო ს – ვალდებული ვარ, რომ მაგის მსახურებიც წავიყვანო.

უ რ ს ი – მე მოვახერხებ, რომ დაგიფარო, ქალბატონო! უკეთესი კი იქნება, რომ არავინ შემეჩხიროს და ჩემ ხელს არ მოჰყვეს, გინდ რკინის ჯაჭვით იყოს შემოსილი. რა უნდა გაარიგოს რკინამ... თუ დავსცხე ეს ჩემი მუშტი, ვერაფერი რკინა ვერ გაუძლებს.

ლ ი გ ი ა – დაგავინყდა. ურს, „არა კაც ჰკლაო?“

უ რ ს ი – ჩემი რა ბრალია, რომ მძიმე ხელი მაქვს.

კ ა ი ო ს – დრო არის...

ლ ი გ ი ა – მშვიდობით! მშვიდობით, ჩემო ძვირფასებო. (ირგვლივ მიმოიხედავს) სახლო... ბალო... ჩემო ყვავილებო... კვიპაროსებო... მშვიდობით.

კ ა ი ო ს – (განკარგულებას აძლევს სალდათებს. ისინიც შემოეხვევიან ლიგიას და ურსს გარს) აბა, გასნით. (მიდიან).

პ ო მ პ ო ნ ი ა – ხელი მოგიმართოს ყოვლად უმაღლესმა.

პ ლ ა ვ ტ უ ს – ახლა კი მიმხვდარი ვარ, რომ პეტრონიუსმა დაგვლუშა. წყეული იყოს ის დღე, როცა პირველად იმან ჩემი სახლისკენ ფეხი გადმოდგა.

პ ო მ პ ო ნ ი ა – (იჩოქებს. შვილს) აბლი! ილოცე, შეავედრე ღმერთს შენი და... (აბლი დაიჩოქებს და ხელებს ააპყრობს მალლა) ღმერთო, ყოვლისა მპყრობელო, შეიბრალე უმწეო შენი ქმნილება. (აბლი იმეორებს) ყოვლის შემძლებელო შემომქმედო ცისა და ქვეყნისაო, ნუ დაღუპავ უმანკოსა და მშვიდობიან ბავშვს. (აბლი იმეორებს ყოველ სიტყვას).

ფარდა ნელ-ნელა ეშვება

სურათი მეორე

პირები:

ნ ე რ ო ნ – კეისარი.
 პ ო მ პ ე ი ა.
 პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს.
 მ ა რ კ უ ს ვ ი ნ ი ც ი უ ს.
 ლ ი გ ი ა.
 კ ო ნ ს უ ლ ი მ ე ბ ლ ი რ ე გ უ ლ ი.
 ა ქ თ ე ი ა – ნერონის ნასაყვარლელი.
 ვ ა ტ ა ნ ი ო ს
 ვ ი ტ ე ლ ო ს.
 ქ რ ი ზ ო ტ ე მ ი დ ა.
 ლ უ კ ა ნ ი – მგოსანი.
 კ ა ლ ვ ი ა კ რ ი ს პ ი ნ ი ლ ლ ა.
 ნ ი გ ი ა.
 ტ უ ლ ი ო ს.
 ვ ე ს ტ ი ნ ი ო ს.
 დ ო მ ი ც ი ო ს ა ფ რ ი.
 უ რ ს ი.
 ტ ი გ ე ლ ი ნ ი – პრეტორიანელების პრეფექტი.

სტუმრები. მოცეკვავე ქალები, მონები, მცველები. პატარა ბიჭები, ამჟამად მოკაზმულები ემსახურებიან სტუმრებს. ლხინი ნერონისას. სვეტებიანი ზალა კეისრის სასახლეში. ბზის ხეები, ვარდები და მათ შუა შადრევანი სუნ-ნელოვანი წყლით. კერპების ქანდაკება. შუაგულში მალლობს კეისრისა და პომპეიასთვის დიდი ბალდახინი სირიული ფურფურისა, ვერცხლის საფეხურებით. სტოლები სხვადასხვა სივრცის, ზედ მრავალგვარი საჭმელები და სასმელები ალაგია. ბროლის ჭურჭელი, იტალიისა, საბერძნეთის და აზიის. ჭურჭვემ ბადეა გაბმული, საიდანაც მექიფებზე სცვივა ვარდები. სხვადასხვა მცენარეებს აკმევენ. გარეთ მუსიკას უკვრენ. სხვადასხვა ხმაზე იმღერიან. მარჯვნივ პირველ პლანზე კარებია, კეისრის საწოლ ოთახში შესაყვანი... მახლობლად სხედან ლიგია და აქთეია. მარცხნივ შემოსასვლელი კარებია. მონა-მოსამსახურეები დგანან და მათ რიცხვში ურსიც ურევია. ფარდა რომ აიხდება, გამოჩნდებიან მოთამაშე სირიელი ქალები. გახურვებული ლხინია. კიჟინა და სიცილი, ყველანი სცენაზე არიან, პომპეიას მეტი.

კ ო ნ ს უ ლ ი – ეს მოთამაშე ჭაბუკი, სირიელი გოგოები რომ გარს ეხვევიან, სწორეთ საუცხოვოა.
 ქ რ ი ზ ო ტ ე მ ი დ ა – სად არის ჭაბუკი! ხა! ხა! ხა! ამოიწმინდე თვალები, კონსულო! სიმთვრალით ველარას ჰხედავ! ის ქალწული გოგოა. ხა! ხა!
 კ ო ნ ს უ ლ ი – (შეაჩერდება ქრიზოტემიდას) არა! შენ ქალწული აღარა ხარ. ვფიცავ ჰეკატას, კარგათ ვხედავ! (სიცილია).
 ქ რ ი ზ ო ტ ე მ ი დ ა – ვფიცავ იუპიტერს, რომ შენ კონსული კი არა, დაძმარებული ღვინის ძველი ჭურჭელი ხარ! ამას კარგადა ვხედავ, ჩემზე უკეთ კიდევ შენი კუჭი გრძობს. (იციინის).
 ლ უ კ ა ნ ი – ფალერნული ღვინო! ჩქარა! ვკვდები წყურვილით.
 კ ა ლ ვ ი ა – ისე ბლავი, როგორც ხარი, არენაზე გამოსული!
 ტ უ ლ ი ო ს – და, მგონი, პირიც გაიხიო მაგ ღრიალით!
 ლ უ კ ა ნ ი – მაშინ შენ შეგეხვეწები, რომ გამიკერო! მამაშენი, თუ არა ვსცდები, მენაღე იყო და, რასაკვირველია, შენც გასწავლიდა თავის ხელობას.
 ტ უ ლ ი ო ს – რომაელებო, ლუკანი ამტკიცებს, რომ ამას პირის მაგიერ დაგლეჯილი ქალამნები აქვს.
 კ ა ლ ვ ი ა – თავის დღეში წყურვილს ვერ მოიკლავს. ღვინო ეპარება დახეულ ქალამნებს. წაართვით ლუკანს სასმო, ძვირფასი ღვინით სავსე...
 ლ ი გ ი ა – აქთეია! მე მეშინია! თითქო ცუდ სიზმარსა ვხედ-ვიდე... აქ ისეთი უხერხულობაა... მეშინია...
 ა ქ თ ე ი ა – ნუ გეშინია! პომპონიამ მომწერა, რომ ყური გიგდო... ეს სასახლე შესწავლილი მაქვს და დარწმუნებულიც ვარ, რომ შენ აქ არა ნაგეკიდება-რა კეისრის მხრით.
 ნ ე რ ო ნ – მომეწყინა! ეს ხალხი, მგონია, ძილის მოსაგვრელ წამალსა სვამს და არა ღვინოს. საზოგადოდ, რომი მოსაწყენი შეიქმნა. რა მიაძებოდა, რომ მიწისძვრამ დააქციოს ეს საზიზღარი ქალაქი და ან რომელიმე მრისხანე ღმერთმა დედამიწასთან გაასწოროს... ო, მაშინ კი გიჩვენებდით, როგორ უნდა იყოს აშენებული ჩემი სატახტო ქალაქი...
 ტ ი გ ე ლ ი ნ ი – შენ ამბობ, კეისარო, რომ რომელიმე მრისხანე ღმერთთაგანმა დააქციოს ქალაქიო? ხომ?
 ნ ე რ ო ნ – ჰო! მერე და რაო?

ტ ი გ ე ლ ი ნ ი – ის რომ, შენც ღვთაება არა ხარ!..
 ნ ე რ ო ნ – ეჰ, თქვენ ყველა პატარა კაცუნები ხართ, რომ ჩემი რამ გაიგოთ.
 პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ნაძლევს ვსდებ, რომ, როცა რომს ცუდად იხსენიებ, მაშინ ეგვიპტეზე ჰფიქრობ.
 ნ ე რ ო ნ – სწორედ რომ გამოიცანი!
 ვ ე ს ტ ი ნ ი ო ს – (ნაძლევს რომ მოჰკრავს ყურს) კეისარი და პეტრონიუსი დანაძლევდნენ? მე ვიჭერ კეისრის ხელზე! ვინ მოდის?
 პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – კარგი! მე ვუმტკიცებდი კეისარს, რომ შენ, თუმც ცოტა, მაგრამ მაინც გაქვს ჭკუა, ის კი მარნმუნებდა, რომ შენ სრულიად უტვინო ვირი ხარო.
 კ ე ი ს ა რ ი – (იცინის) მოჰკლა.
 ქ რ ი ზ ო ტ ე მ ი დ ა – (იცინის) ეძინა ნაძლევის დროს და არ გაუგონია, თუ მასზე იყო ლაპარაკი. ეზმანა, რომ დაჭკვიანდა.
 კ ა ლ ვ ი ა – მე მჯერა სიზმარი. წუხელ მეზმანა, რომ ვითომ წმინდა მკითხავი ვარ.
 (საერთო სიცილია. ნერონი ტაშს უკრავს და მას სხვებიც მიჰყევიან).
 პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მას შემდეგ, რაც შენ სამ ქმარს გაეყარე, სიზმარში თუ ეღირსებოდი წმინდა მკითხაობას, თორემ ისე ვერა, ჩემო უწმინდესო კალვია!
 კ ა ლ ვ ი ა – კეისარმა რომ ბრძანოს?
 პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მაშინ კი დავიჯერებდი, რომ სიზმარი აუხდენელიც შეიძლება რომ ახდეს...
 მ ა რ კ უ ს – (ჩურჩულით) პეტრონიუს, ის აქ არის!
 პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ის! ესე იგი, შენი ლიგიელი დედოფალი? ის აქ არის და შენც აქა ხარ... სისულელეა, რომ გვერდში არ უდგებხარ. ხომ იცი, რომ შენ მართებლობის მხრით იმ ლიგიელ მძევლის მზრუნველად დაგნიშნეს და ხვალვე ჩაგაბარებენ იმ ლიგიურ განძს.
 მ ა რ კ უ ს – სულითა და გულით გმადლობ...
 ნ ი გ ი ა – ა-ა-ა-ა-ი! ლუკას, ხომ არ გაგიჟდი? სასმო პირამდე ვერ მიგიტანია და მე მასხამ ღვინოს ხელეებზე!
 ვ ა ტ ა ნ ი ო ს – მაგისი ბრალი არ არის! შენი ხელები არიან მაგის ტუჩებთან.
 ვ ი ტ ე ლ ი ო ს – ნიგია! ფრთხილად იყავ! არ გიკბინოს ხელებზე! ლუკანი მგოსანი კი არ არის, მყლაპარია, კაცის მჭამელი... ხა! ხა! ხა!
 ნ ე რ ო ნ – ამ ქონის ჭურჭელს რა აცინებს?

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ადამიანი სიცილით განსხვავდება პირუტყვისაგან, მაგას კი სიცილის მეტი სხვა დამტკიცება არ აქვს, რომ ღორი არ არის. (ყველა იცინის).
 კ ო ნ ს უ ლ ი – ქრიზოტემიდა! შენმა თვალებმა შემიპყრეს... შემაზარხოშეს.
 ქ რ ი ზ ო ტ ე მ ი დ ა – შენ ჩემმა თვალებმა კი არა, იმ სასასმომ დაგათრო, რომ არ შორდები!
 კ ო ნ ს უ ლ ი – არა, სწორეთ შენმა თვალებმა. რომ დაბრუნდე შინ, მეც ჩამისვი შენ საჯდომელში.
 ქ რ ი ზ ო ტ ე მ ი დ ა – შენ იქამდე ვერ მიაწევ და ისევე იმას ირჩევ, რომ სუფრის ქვეშ გაგორდე.
 მ ა რ კ უ ს – (მიუახლოვდება ლიგიას) ჩემი პატივისცემა ქვეყანაზე ყოველ ქალიშვილზე და ცის ვარსკვლავებზე უმშვენიერესს.
 ლ ი გ ი ა – (აღტაცება. მხიარულად) გამარჯობა, მარკუს!
 მ ა რ კ უ ს – ნეტავ იმ თვალებს, რომელნიც შენ გიყურებენ და ნეტავ იმ ყურებს, შენი ხმა რომ ესმით. შენი ხმა უფრო ატკბობს სასმენელს, ვიდრე სალამურისა და ფანდურის ხმა. მე რომ არჩევანში შევეყვანეთ: ვინ უნდა მჯდარიყო ჩემ გვერდით ამ ღვინოში, შენ თუ ვენერა, მე შენ აგირჩევდი. (დაიჭერს ადგილს მის გვერდით).
 ლ ი გ ი ა – მაგრე ნუ მიყურებ... მარკუს! მაცეცებს!
 მ ა რ კ უ ს – აქ რომ დაგინახე, სიხარულით და ბედის წევით გულმა ტოკვა დამინყო.
 ლ ი გ ი ა – შენ სიხარულზე ამბობ და მე კი ობოლი და უბედური ვარ ამ ხრიალა ბრბოში... შენა ხარ აქ ერთადერთი, რომელსაც ვიცნობ მხოლოდ. ო, რა მეჩქარება, რომ შინისკენ დავბრუნდე! ნუთუ არ გამათავისუფლებენ. ვისთვის რა საჭირო ვარ აქ? მწუხარებას თან გადავყვები, რომ შენი იმედი არა მქონდეს, კეისართან გამომესარჩლები. მითხარ, გეთაყვა, რათ მომაშორა პლავტუსის ოჯახს?
 მ ა რ კ უ ს – კეისარი ანგარიშს არავის აძლევს თავის მოქმედებაში.
 კ ო ნ ს უ ლ ი – (წამოვარდება ზეზე. ხმამაღლა) ვინ ამბობს, რომ რომი იღუპებაო? ტყუილია! კონსული მე ვარ და სხვებზე მეტიც ვიცი, ოცდაათი ლეგიონი იცავს მას... ეგებო ოცდათორმეტიც. (თავს დადებს სუფრაზე და დაეძინება).
 ნ ე რ ო ნ – კონსულმა ყველაზე მეტი იცის და ყველაზე მეტსა სვამს. ხა! ხა! ხა! ოცდათორმეტი ლეგიონი გარს ახვევია და მიტომაც ასე უდიერად დაიძინა კეისრის სასახლეში. ქრიზოტემიდას მოაკლდა მჭერმეტყველური მესაუბრე.

ტ უ ლ ი ო ს – (გადაჯდება ქრიზოტიმდასკენ) მე გამოვენაცვლები იმას.
ქ რ ი ზ ო ტ ე მ ი დ ა – იმედი მაქვს, შენს წინა მოადგილესავით ჩქარა არ დაიძინებ.

მ ა რ კ უ ს – ნურაფრის ნუ გეშინია, ლიგია, შენთანა ვარ! დაბრმავება მირჩენია შენ მოშორებას. მოვკვდები და მარტო კი არ დაგტოვებ. შენ ჩემი სული ხარ და ისეც გაგიფრთხილდები, როგორც ჩემ საკუთარ სულს. გაგიკეთებ ჩემ სახლში სამსხვერპლოს და შემოგწირავ ხოლმე მსხვერპლს, ალოისა და მურისაგან გაკეთებულს და გაზაფხულობითაც სხვადასხვა ყვავილებისაგან შეზავებულს. თუ მართლა გეშინია, გეფიცები, რომ არ დაგტოვებ ამ სასახლეში.

ლ ი გ ი ა – მთელ ჩემი სიცოცხლის განმავლობაში შენი მადლობელი ვიქნები. ყოლიფერი მაშინებს აქ: ეს ხრიალი, სიმღერა, თამაში, სიცილი, კეისრის ერთი შემოხედვა ამაცახცახებს ხოლმე და ვიტანჯები. ბავშვობისას ერთი ეგვიპტელი მონა მომიყვებოდა ხოლმე ამბავს მწვანეთვალეზიან გველეშაპზე და სწორეთ იმისთანა თვალი აქვს კეისარსაც. საშიშია!

მ ა რ კ უ ს – და სასაცილოც! მაგრამ შენ ნურასი გეშინია. მე მოგაშორებ კეისრის სასახლეს. არ დაგტოვებ. წაგიყვან და მონასავით გემსახურები, ამიტომ, რომ მიყვარხარ! მიყვარხარ! შენა ხარ ჩემთვის ყოლიფერზე უძვირფასესი ქვეყნიერებაზე.

ლ ი გ ი ა – მანგრე ნუ ლაპარაკობ, მარკუს, მე გთხოვ... ცხელა... ყვავილების სუნნელებამ და საკმეველის სუნმა თავბრუ დამახვია! გული მიწუხს!

მ ა რ კ უ ს – (ხელს წაატანს) მიყვარხარ, ჩემო ღვთაებავ!

ლ ი გ ი ა – თავი დამანებე!

მ ა რ კ უ ს – ო, რა კარგი რამა ხარ, ლიგია... შემიყვარე... (კეისარი უყურებს ლიგიას იაფუნდის სათვალით).

ა ქ თ ე ი ა – ჩუ! კეისარი შემოგჩერებია!

ლ ი გ ი ა – (ძლივს ძლივობით) უ, რა საშიშია!

ნ ე რ ო ნ – პეტრონიუს, ეს ის მძევალი ქალია, მარკუსს რომ უყვარს?

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – დიახ, ის გახლავთ!

ნ ე რ ო ნ – რას ეძახიან მაგათ ხალხს?

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ლიგიელებს.

ნ ე რ ო ნ – მერე და, ეგ ჰგონია ლამაზი მარკუსს?

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – დამპალ ჯირკს რომ ქალის ტანისამოსი ჩააცვათ, მარკუსს ისიც კი მოეწონება. მაგრამ შენ სახეზე ვკითხულობ,

სწორუპოვარო მცოდნევე სილამაზისა, რომ შენს თვალში იმას წესი აეგო. პირის სახე არაფრად არა ღირს, თუ ტანადობაც არ ახლავს. ხალხში ძნელი გამოსაცნობია ქალის ტანადობა, მაგრამ, როგორც ვხედავ, შენ ატყობ, რომ ბაყვები არ უფარგა.

ნ ე რ ო ნ – სწორეთ! ბაყვები არ უფარგა!..

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – კეისარო! სანამ შენი სტუმრები მთვრალ პირუტყვებად გადაიქცეოდნენ, მოილე მოწყალება და გაგვაგონე შენი ახალი თხზულება.

ყ ვ ე ლ ა – (ერთმანეთს ასწრებენ) მოილე მოწყალება, ღვთაებრივო! გაგვაგონე და დაგვიტკბე სული! ნუ მოგვაკლებ მაგ ნეტარებას...

ნ ე რ ო ნ – მე მესმის თქვენი საერთო სურვილი! თქვენ იცით, რომ აპოლონმა დამაჯილდოვა მე და მიბოძა ხმა. მეც როგორ არ ვიმღერებდი, მაგრამ ამ უკანასკნელ დღეებში ხმა წამივიდა და ვაითუ თქვენი სურვილი ველარ გავამართლო.

ტ ი გ ე ლ ი ნ ი – კეისარო! გვედრებით, ხელოვნებისა და კაცობრიობის სახელით.

ხ მ ე ბ ი – ნუ გაგვირისხდები! შეგვიბრალეთ! მოილეთ მოწყალება, ღვთაებრივო!

ნ ე რ ო ნ – რალა გაენყობა! თქვენს ხვენწას ვერ ნაუყრუებ და, თუ ველარ ვიმღერე, ისე მაინც წაგიკითხავთ ჩემ პოემას.

ხ მ ე ბ ი – გმადლობთ, კეისარო! მადლობელი ვართ!.. რა გულკეთილი ხარ... ხელი მოგიმართოს ღმერთებმა.

ნ ე რ ო ნ – პომპეია მიტომ არ გამოვიდა, რომ ავად არის, მაგრამ ისე არაფერი არ უხდება სამკურნალოდ მის ავადმყოფობას, როგორც ჩემი ლექსები და მიტომ, ტიგელინ, სთხოვე, რომ გამობრძანდეს. (ტიგელინი მარჯვნივ მიდის) ცოტა მოითმინეთ, დედოფალიც გამობრძანდეს. ცოდვაა, რომ ვერ გაიგონოს ეს ლექსები და სიამოვნებას მოაკლდეს.

ლ ი გ ი ა – შემობრალე, მარკუს! შენმა სიტყვებმა სირცხვილის სინითლე გამოიწვიეს ჩემ სახეზე. ნუთუ ჩემი ცრემლები გახარებენ შენ?..

მ ა რ კ უ ს – შენ გინდა, რომ დავმუნჯდე და აღტაცებაში არ მოვდიოდე შენით? არ შემიძლია, რომ შენთან ვიყო და აღტაცებას არ ვეძლეოდე! (შემოდის ტიგელინი. დედოფალი მოჰყვება).

ტ ი გ ე ლ ი ნ ი – გზა! გზა უტიეთ ავგუსტას...

ს ა ე რ თ ო ხ მ ა უ რ ო ბ ა – პატივი და დიდება ღვთისნიერს... თაყვანი მშვენიერების ღმერთს... თაყვანი ღვთაებრივ ავგუსტას.

ვიდრე ხვალ, უფალო?

პ ო მ პ ე ი ა – გამარჯობა ყველას! (დაინახავს ლიგიას და გაჩერდება მის წინ. ლიგია შემკრთალი წამოდგება) ვინა ხარ? (ლიგია ხმას არ იღებს) მუნჯია?

ლ ი გ ი ა – შემინდე, ავგუსტა, შეკრთომა. მე პომპონია გრეცინას გაზდილი ვარ და ლიგიელი მხედართმთავრის ქალი, აქ, რომში, მძევლად დატოვებული.

პ ო მ პ ე ი ა – მერე და, რატომ არ მინახვიხარ. შენ ხომ აქა სცხოვრობ, სასახლეში?

ლ ი გ ი ა – მხოლოდ გუშინ მომიყვანეს.

პ ო მ პ ე ი ა – ვისი ბრძანებითა ხარ აქ, ამ ლხინში?

ლ ი გ ი ა – კეისრის ბრძანებით.

პ ო მ პ ე ი ა – კეისარი შენი მწყალობელია? შენ ლამაზი ხარ და ისიც დააფასებს შენს სილამაზეს. გელაპარაკა ჯერ?

ლ ი გ ი ა – არა, დიდებულო ავგუსტა...

პ ო მ პ ე ი ა – რად მოშორდი შენს გამზრდელს? სასახლის ცხოვრება გიზიდავს?

ლ ი გ ი ა – მე აქ ჩემდა უნებურადა ვარ. კეისარმა უბრძანა ცენტურიონს და იმან ძალით ჩამომართვა პლავტუსის ოჯახს.

პ ო მ პ ე ი ა – გინდა, რომ შინვე დაბრუნდე?

ლ ი გ ი ა – ო, რა თქმა უნდა! გევედრები, ავგუსტა, სთხოვო კეისარს, რომ დამაბრუნოს. ამას თუ ინებებ, მთელ ჩემ სიცოცხლეში სულ შენი მლოცველი ვიქნები.

პ ო მ პ ე ი ა – სწორედ რომ შენ აქ მეტი ხარ...

მ ა რ კ უ ს – ღვთაებრივო ავგუსტა! კეისარმა მე დამნიშნა ამის მზრუნველად.

პ ო მ პ ე ი ა – ძალიან კარგი!

ლ ი გ ი ა – არა! არ მინდა, ავგუსტა, შემინყალე და განმათავისუფლე!

პ ო მ პ ე ი ა – შენ ნიმფასავით მშვენიერი ხარ და უთუოდ ვენერამ შეგქმნა. გინდა აქედან წასვლა? კარგი, ხვალიდანვე მარკუსის მონა-მოახლე გახდები. (მიდის თავის ადგილზე. ლიგია ჩაიკეცება იქვე ტირილით).

ნ ე რ ო ნ – (ხელს ჰკიდებს და გვერდით მოისვამს პომპიას) ჩემო სხივმფენო, მიაქციე შენი ყურადღება ლიგიელ მძევალზე. როგორ მოგწონს მარკუსის არჩევანი?

პ ო მ პ ე ი ა – არა უშავს-რა!

ნ ე რ ო ნ – (პეტრონიუსს შეხედავს) თეძოები არ უფარგა: ვინროა

ვიდრე ხვალ, უფალო?

ფერდებში. შენი აქ ყოფნა დედამინასთან ასწორებს. (ფანდურს აიღებს, ადგება).

ტ ი გ ე ლ ი ნ ი – სსსუ! ჩუმად!.. (სიჩუმეა).

ნ ე რ ო ნ – (უკრავს ფანდურს და კითხვას ზედ აყოლებს):

ო, სხივმომფენო ლეტისა შვილო,
შენ მოითმინე, რომ ის ტახტები,
სუნნელებასა გიკმევდნენ როცა,
ტროადელთ სისხლით შებლალულიყო.
შენსკენ აპყრობდნენ მთრთოლვარე ხელებს,
დედები ჰღვრიდნენ ცრემლსა მწარესა
და მოხუცნიცა კვნესა-გოდებით
გევედრებოდნენ შვილთ შებრალებას.
იმათ ვედრებას ქვაც შეისმენდა,
მაგრამ შენ სალი კლდე გამოდექი,
სმანთეოს, და არ შეინყნარე-რა.
კვნესა-ვაებას ვერ გააქარწყლებს
ვერც ეს სიმღერა, მკვდარს რომ აღადგენს,
ვინ სთქვას ის ტანჯვა და ის ვაება,
კვამლის გაჩენა და გადაბუგვა
ვინ ჩამოთვალოს? ვინ გაათაოს?
შენ რას შერებოდი? სად იყავ მაშინ?
რატომ არ გვეტყვი, აბა, სმანთეოს.

(საოცარი ტაშის კვრა. საერთო აღტაცება. ქალები ცრემლებს იწმენდენ. კაცები ზოგიერთები იჩოქებენ კეისრის წინ. პომპეია კეისრის ხელს ტუჩებზე მიიკრავს).

ყ ვ ე ლ ა – დიდება დიდ არტისტს! დიდება შენდა, დაუვიწყარო მგოსანო! ო, რა ღვთაებრივი ხმაა!.. ეს ლექსები საუკუნოდ დაგვაგვირგვინებენ, უკვდავო მგოსანო!..

ნ ე რ ო ნ – შენ რას გაჩუმებულხარ, პეტრონიუს? რას იტყვი ამ ნაწყვეტზე?

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – არაფრად არა ჰღირს... უნდა დასწვა.

(დიდი სიჩუმე ჩამოვარდება. ყველანი გაშრენ და ნერონს მიჩერებიან).

ნ ე რ ო ნ – (ხმატკბილათ) რას ჰხედავ შენ ჩემს ლექსში დასაწუნს?

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ამათ ნუ დაუჯერებ! არა გაეგებათ-რა... მე მეკითხები, რატომ არ მოგწონსო? არ დაგიფარავ, მართალს გეტყვი:

ეგ ლექსები დიას კარგი არიან ვირგილიუსის და ჰომეროსისათვის და შენტვის კი არა!.. ეგ რომ ლუკანს დაენერა, გენიოსს დავეუძახებდი, მაგრამ შენ, რომელსაც შეგიძლია მისთანა თხზულების დანერა, რომ ჯერ ქვეყანაზე არავის გაეგონოს, არ შემიძლია, არ გითხრა: უკეთესი დასწერე!!!

ნ ე რ ო ნ – (სახე გაუბრწყინდება) მართალია, ღმერთებმა მომცეს რამოდენიმე ნიჭი, მაგრამ ამის გარდა, სხვაც რამე კიდევ მეტი მომცეს. კარგი მეგობარი და მცოდნე, რომელმაც პირდაპირ იცის შეუპოვრად სიმართლის თქმა. იცი, ცოტა რად მოისუსტებენ ეს ლექსები? იმიტომ, რომ არ მინახავს, თუ როგორ იწვის ქალაქი.

ტ ი გ ე ლ ი ნ – მიბრძანე, კეისარო, და ნაუკიდებ ცეცხლს ანტონიუსს.

ნ ე რ ო ნ – გამორჩურჩუტდი, როგორც გატყობ, ტიგელინ! მე ვხედავ, რომ შენ ვერაფრად აფასებ ჩემს ნიჭს. მერე მე კი შევხედავ რაღაც ხის ხუხულების დანვას?.. აი, რომ დაინვოდეს მთელი... ჰმ... ღვინო!

პ ო მ პ ე ი ა – ნება მიბოძე, ღვთაებრივო, რომ ნავიდე, ცოტა დაღალული ვარ.

ნ ე რ ო ნ – ნადი! მოისვენე, ჩემო ოქროსხუჭუჭიანო!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – იმედი მაქვს, ღვთაებრივი ავგუსტა უარს არ მეტყვის და არ დამიშლის, რომ მისის გაცილებით ვინეტარო. (პომპეია თავს უქნევს და მიდის ერთად პეტრონიუსთან).

ლ უ კ ა ნ ი – (გარს ფათალო შემოუხვევია) მე ადამიანი კი არა ვარ, ფავნი ვარ.

ნ ი გ ი ა – შეხედეთ, ლუკანი გაგიჟებულია! კეისრის ლექსები რომ გაიგონა, შურით გამწვანდა.

ქ რ ი ზ ო ტ ე მ ი დ ა – ის ღვინით გაჟღენთილ ღრუბელს უფრო გავს, ვიდრე ფავნს.

ლ უ კ ა ნ ი – მე ადამიანი არა ვარ... ფავნი ვარ და ტყეში ვცხოვრობ. ეხ... ხა! ხა!..

ქ რ ი ზ ო ტ ე მ ი დ ა – ტულიოს! რად უბერავ სულს და მიბნევ ოქროსფერ პუდრას?

ტ უ ლ ი ო ს – მინდა, რომ შენი თმის ნამდვილი ფერი შევიტყო.

ნ ი გ ი ა – ვატანიოს, დაანებე თავი ღვინოს და მე მაკოცე!

ვ ა ტ ა ნ ი ო ს – მომხიბლავო კუდიანო, სახლში გაგაცილებ!

ნ ი გ ი ა – დიას! დიას! მარტოობის მეშინია.

ნ ე რ ო ნ – იმხიარულეთ! სვით! იმღერეთ! იცინეთ!

მ ა რ კ უ ს – ლიგია, ერთი მაკოცინე! დღეს თუ ხვალ, სულერთია. კმაყოფილი ხარ?.. კეისარმა ჩამოართვა შენი თავი პლავტუსს, რომ მე მაჩუქოს, გესმის? ხვალ სალამოს გამოვგზავნი კაცებს შენ წასაყვანად. გესმის, კეისარი დამპირდა, შენ ჩემი უნდა იქნე! ო, მომეცი შენი ტუჩები... ხვალეს ველარ მოუცდი. მაკოცე...

ლ ი გ ი ა – გამიშვი! მაშ, შენა ხარ ჩემი მომტაცებელი ჩემი სახლიდან? აი, შე შეუბრალებლო, ავაზაკო...

მ ა რ კ უ ს – პირველად შადრევანთან გნახე, ის-ის იყო, თენდებოდა. (ლიგია პირზე ხელებს მიიფარებს) შენ გეგონა, რომ არავინ გიყურებდა, მაგრამ მე კი გხედავდი. ო, რა მშვენიერება რამ იყავ მაშინ... აბა, ერთი კოცნა, შენი კოცნა...

ლ ი გ ი ა – მე მძაგხარ! საზიზლარი რამა ხარ.

მ ა რ კ უ ს – ლიგია, მე მაინც მიყვარხარ!

ლ ი გ ი ა – გონებას მოეგე! მთვრალი ხარ, ღვინის სუნითა ჰყარხარ. შემებრალებ! თავი დამანებე..... (ჩუმათ) ღმერთო, მისსენ...

მ ა რ კ უ ს – ნუ მიშორიებ... ჩემი ხარ... ჩემი...

უ რ ს ი – (ხელს უფიკავებს მარკუსს) არა, არ არის შენი! (ლიგია აიყვანა ხელში).

ლ ი გ ი ა – (ჩურჩულით) ურს, ვილუპები. დამიფარე... წამიყვანე სადმე... ნავიდეთ აქედან... (ურსს მიჰყავს ლიგია).

მ ა რ კ უ ს – (უაზროდ იხედება აქეთ-იქით) რა ამბავია? რა მოხდა?

კ ა ლ ვ ი ა – (სიცილით აწოდებს სასასმოს) დალიე!

მ ა რ კ უ ს – (გამოცლის და მოშორდება მთვრალი).

ნ ე რ ო ნ – ღვინო! დეე, დაირა დაუკრან...

ლ უ კ ა ნ ი – მე ფავნი ვარ, ტყეში ვცხოვრობ! ეხ.. ხო!.. ხო!.. (პეტრონიუსი შემოდის).

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – სასახლე ბოსელად გადაიქცა. კეისარი სულელი და საშიში ჯამბაზია, რომაელები მთვრალი პირუტყვებია. აქ ჩემი ადგილი არ არის. (მიდის).

ფ ა რ დ ა

მოქმედება მეორე

პირები:

კ ა ი უ ს პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს.
მ ა რ კ უ ს ვ ი ნ ი ც ი უ ს.
ე ვ ნ ი კ ა - მონა-მოახლე, ბერძნის ქალი.
ხ ი ლ ო ნ ხ ი ლ ო ნ ი დ ი - (კეფას) ბერძენი.
ტ ე ვ რ ე ზ ი უ ს - ატრიუმის მეთვალყურე.
მ ო ნ ა-მ ო ს ა მ ს ა ხ უ რ ე ე ბ ი და მ ო ნ ა-მ ო ა ხ ლ ე ე ბ ი.

პეტრონიუსისას. ტეპიდარიუმი. სცენის შუაგულში: საკმაოდ დიდი ოთხ-კუთხედი აუზი, მარმარილოს ქვებით ამოშენებული და წყლით სავსე. აქეთ - სპილენძის ლომი, რომლის პირში წმინდა წყალი გამოდის და ჩადის აუზში. კედლები ვარდისფერ მარმარილოსია. მარცხნივ - კედელი, ჩამოფარებულ თალით. მარჯვნივ - პეტრონიუსის ქანდაკი, ყვავილებით შემკობილი. ჭერი მოზაიკისაა. მარმარილოს სკამლოგინები სხვადასხვა ხელოვნებისაა. სკამები კვიპაროსის ხისაა. უკან, კედლის მაგიერ - სვეტები მარმარილოსი, მათ შუა - ფარდები ოქროს რგოლებით. სვეტებს იქით ბალი საჩდილო.

გამოსვლა პირველი

(პეტრონიუს, ევნიკა, ტევრეზიუს, რამდენიმე მსახური მონები, ქალები და კაცები კუთხეში დგანან. პეტრონიუსი დგას, ევნიკა დაჩოქილია და უსწორებს მოსასხამს).

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს - როგორი ტაროსია დღეს, ტევრეზიუს?
ტ ე ვ რ ე ზ ი უ ს - ძალიან კარგი, ბატონო! სიცხეს აგრილებს სიო, ალბანის მთებიდან მონაბერი.
პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს - ოქრომჭედელმა გამოგზავნა მანიაკი, ქრიზოტემიდასათვის რომ ავასხმევიწე?
ტ ე ვ რ ე ზ ი უ ს - გამოგზავნა, ბატონო! სამკაული კოლოფშია... ტრიკლინიუმში შევიტანე, რომ თვითონ გენახათ.
პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს - ძალიან კარგი! ქრიზოტემიდა დღეს უნდა მოვიდეს და ეს უბრალო რამ შეიყოლებს ცოტა ხანს.
ტ ე ვ რ ე ზ ი უ ს - შენს ბედს შენატრიან, ბატონო! ქრიზოტემიდას ავგუსტას შემდეგ უმშვენიერესად სთვლიან.
პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს - აჰ, მაგის თანახმა არა ვარ, ამიტომ, რომ მე ვიცი კიდეც იმაზედაც ულამაზესი. თუმცა სამკაულები არა აქვს-რა და მონა-მოახლის ტანისამოსით დაიარება.

ტ ე ვ რ ე ზ ი უ ს - ხუმრობთ., ბატონო...
პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს - სულაც არა... ევნიკა, შენ უეჭველად მიმხვდარი ხარ, ვისზედაც ვლაპარაკობ?
ე ვ ნ ი კ ა - (შემკრთალი ძლივს იღებს ხმას) ვერა, ბატონო.
პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს - მაშ, რატომ გასწითლდი?
ე ვ ნ ი კ ა - მე არ გავწითლებულვარ... არა... უთუოდ სისხლი ამივარდა სახეში, მოსასხამის გასასწორებლად რომ დავიღუნე.
პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს - (თავზე ადებს ხელს) შენ დღეს კარგად გამისწორე მოსასხამი. კმაყოფილი ვარ შენი..
ე ვ ნ ი კ ა - (სიხარულით კოცნის ხელზე) ბედნიერი ვარ, ბატონო!
პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს - (ჯდება) ძალიან ცოტას სჯერდები, რომ ბედნიერი იყო. (ტევრეზიუსს და მონებს) ნადით!.. ევნიკა, შენ აქ დარჩი. (ყველა მიდის) იცი, ევნიკა, რომ იმ ფონტეოსმა, მონებით რომ ვაჭრობს, დღეს შენ თავში სამი საუცხოვო ახალგაზრდა ყმანვილი ტყვე შემომადგია.
ე ვ ნ ი კ ა - ვიცი, ბატონო, და მას უკან თვალზე ცრემლებიც არ შემშრობია. შენი სახლის დატოვების აზრიც კი მაძრწუნებს.
პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს - ცრემლები ახდენენ თვალებს და შენ კი ცისფერი და ჟუჟუნა თვალები გაქვს ზღვასავით. შენ კარგი რამე ხარ და ფონტეოსს კი იაფად უნდოდა, შენი თავი ჩამოერთმია. უარი ვუთხარი.
ე ვ ნ ი კ ა - ღმერთებს შევბრალევივარ და შემწვევიან...
პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს - დიახ, კარგი ხარ, როგორც სუნნელოვანი ყვავილი და მე თვითონ არ ვიცი, თუ აქამდე რატომ არ მოგაქციე ყურადღება.
ე ვ ნ ი კ ა - ბატონო ჩემო...
პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს - ნუ ალელღები... მე სილამაზის თავყვანისმცემელი ვარ და აქამდე ვერ შეგნიშნე.
ე ვ ნ ი კ ა - მე... მე იმისთანას არაფერს წარმოვადგენ, რომ კეთილშობილმა პეტრონიუსმა ყურადღება მომაქციოს, უბრალო მონა-მოახლეს, მაშინ, როდესაც ის სტკებუა უპირველესი მშვენიერების, ქრიზოტემიდას სიყვარულით.
პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს - ოჰო, მაშ, შენა გგონია, რომ ქრიზოტემიდა ჩრდილსა ჰფენს ევნიკას სილამაზეს? შემცდარხარ, მაგრამ რომ სცრუობ, სახეზე გატყობ.
ე ვ ნ ი კ ა - ჩემს დღეში სიცრუე არ მითქვამს, ბატონო!
პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს - მაშ, ამისხენი, რად დაგცინიან ამხანაგები და დიანას გეძახიან?

ე ვ ნ ი კ ა – რა მოგახსენო, ბატონო! ეგებ იმიტომ, რომ სამოახლოდან ლამლამობით ბაღში არ გავდივარ ხოლმე.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – სადაც, ტევრეზიუსის სიტყვით, ბედნიერი ჩემი მონა-მოსამსახურეები ტყუპ-ტყუპად ეძიებენ განმარტობას. მე არ მესარბება შენი მარტოობა.

ე ვ ნ ი კ ა – მარტო არც მე ვარ ხოლმე, ბატონო!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მამ, ვინა გყავს გვერდით ბედნიერი? ნუთუ ის ბებერი? ტევრეზიუსმა რომ მითხრა! ამბობენ, რომ ის ყოველდღე დაიარება შენთან.

ე ვ ნ ი კ ა – არა, ჩემო ბატონო! ის მეტად ბებერია და მახინჯი... ის მხოლოდ ექიმია და კუდიანი ჯადო...

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ჯადო... მერე და, რა გაქვს იმასთან საერთო?

ე ვ ნ ი კ ა – მინდოდა განკურნება.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ავად ხარ?

ე ვ ნ ი კ ა – მე მინდოდა... მე მიყვარს, ბატონო, მაგრამ...

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მაგრამ პასუხს არ აძლევენ შენ სიყვარულს? ხომ?

ე ვ ნ ი კ ა – დიას!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – სანყენია... მერე მოხუცმა ვერ მოგარჩინა?

ე ვ ნ ი კ ა – ვერა, ბატონო! მე ისევ ისე ვიტანჯები, როგორც წინეთ.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – რა წამალი მოგცა?

ე ვ ნ ი კ ა – ორი ღერი ძაფი, ვენერას ქამრიდან გამორღვეული და ქერქში ჩადებული. დამარწმუნა, რომ უებარი საშუალება არისო.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მაგითი ადვილი გამოსაცნობია, რომ ის მკითხავი კი არ არის, ვილაც დიდი ცუდლუტია.

(სცენის იქით ხმაურობაა, მარკუსის ხმა) გზა მიტიეთ! გამიშვით! (შემოიჭრება აღელვებული და სტაცებს ხელს მხრებში პეტრონიუსს. ევნიკა დაიკვივებს).

გამოსვლა მეორე

მ ა რ კ უ ს – (გაცოფებული) სად არის ის ქალი? რა უყავი?

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – (აუღელვებლად ჩამოაღებიებს ხელებს და ერთ ხელში იჭერს) მხოლოდ გამოღვიძების დროს ვგრძნობ ხოლმე თავს სუსტად და უმისოდ კი ყოველთვის ღონიერი ვარ. ფოლადსავით მაგარი ვარ და მარდი. აბა, შინჯე, თუ გამომისხლტები ხელიდან. ცხადია, რომ გიმნასტიკა და ზრდილობა ორივე შენთვის მჭედელს უსწავლებია.

მ ა რ კ უ ს – თუმცა ფოლადის ხელები გქონია, მაგრამ მაინც, ვფიცავ ღმერთებს, რომ, თუ ჩემთვის გილალატნია, დანას გაგორჭობ ყელში.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ფოლადი, როგორც ახლა შენცა ჰხედავ, უმაგრესია რკინაზე. მე შენი არ მეშინია, მაგრამ უზრდელობა კი მანუხებს.

მ ა რ კ უ ს – სად არის ლიგია?

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – კეისრისას!

მ ა რ კ უ ს – ის იქ აღარ არის. სადღაც მიმალულა. იმას შენ მოიტაცებდი.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – გეტყობა, ბრმა სიყვარულმა დაგიფანტა გონება. დამშვიდდი, დაჯექ და გამიგონე. მე რომ მდომებოდა იმ ქალიშვილის წაყვანა ჩემთვის, რას მოგერიდებოდი? პირდაპირ ისე, როგორც ახლა თვალეში გიყურებ, გეტყოდი: მარკუს, წამირთმევი შენთვის ლიგია და იმდენ ხანს მეყოლება, სანამ არ მომწყინდება-მეთქი.

მ ა რ კ უ ს – მომიტევე სიფიცხე... აზრები მერევა.. მე მეგონა, თუ შენთვის მოატაცებინე.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – სიფიცხე მიპატივებია, მაგრამ ვაჭრებივით უზრდელობის და ყვირილის პატივება კი ძნელია. მე მაგისტანა რამ არ მიყვარს და შენც, მარკუს, ფრთხილად იყავ... მაგრამ ახლა ამას თავი დავანებოთ... შენ დარწმუნებული ხარ, რომ ლიგია აღარ არის სასახლეში?

მ ა რ კ უ ს – აღარ...

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – საკვირველია, სად გაქრა და ვისთან უნდა მიიმალოს?

მ ა რ კ უ ს – არ ვიცი! ლამის გავგიჟდე... ისეთი ბრაზი მერევა, რომ მზათა ვარ, თუ მივაგენი, თმებით მოვათრიო ჩემ სახლამდი, მივაყენო შეურაცყოფა და ისე დავსაჯო, როგორც უკანასკნელი მონა-ქალი. და კიდევაც ავასრულებ ამას. ნახავ, თუ არა...

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – გმადლობ. დასისხლიანებული ხორცის ნახვა რომ მინდოდეს, ყასბებს ჩამოუვლიდი...

მ ა რ კ უ ს – არა! არა!.. მე თვითონ არ მესმის, რასა ვჩინავ, მე თვითონ ვემუდარებოდი, წამოსულიყო ჩემთან. ვეხვეწებოდი, ფრჩხილებს ვიკვნეტდი... თავს კედლებს ვახლიდი და გონებას მაინც ვერ მოვეგე. ლამის გავგიჟდე... ოჰ, რა ბედნიერი ვიქნებოდი, რომ ნება მოეცა, მის წინ მომეყარა მუხლები.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ო, ყოვლისშემძლებლო ქალღმერთო კიბრიდა. შენ მხოლოდ ერთადერთი ხელმწიფებ კაცებზედაც და სხვა ღმერთებზედაც.

მ ა რ კ უ ს – არა, ვენერამ უკუმაგდო. პლავტუსის სახლში მქონდა ხოლმე ტკბილი ნამები, ახლა კი მწამს, რომ იმასა ვსძულვარ.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ევნიკა! მარკუსს მკურნალი ეჭირვება და შენი გრძნეული ექიმისაგან ვენერას სარტყლიდან გამონარღვევი და შენთვის მოცემული ძაფები იმასაც გაუზიარე.

ე ვ ნ ი კ ა – ტრიბუნს უყვარს და იტანჯება... მე ის მებრალება, ბატონო.

მ ა რ კ უ ს – ჩემი ბრალია. ყოლიფერი ჩემივე ბრალია. მე ის შემედლო თავისუფლათ ჩამეგდო ხელში მხოლოდ სიყვარულით. ის უნდა ჩემ ოჯახში შემოსულიყო, როგორც ჩემი ცოლი... და ახლა კი ყოლიფერი დავკარგე. ახლა გვიანდა არის. ყოველივე დაიღუპა.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ლიგია შენი ცოლი? მარკუს! ერიდე უკიდურესობას. მიტომ კი არ მოგვყავს ჩვენ ტყვედ ბორკილიანი და გაბანრული ბარბაროსები, რომ მათი ქალები შევირთოთ.

მ ა რ კ უ ს – დიახ, სწორედ ისე უნდა მოვექცეულიყავ. მაგრამ გავგიჟდი და როგორც საზიზღარმა მოლალატე გამცემელმა, ძალად მოვიტაცე მამამისის სახლიდან... მოვიტაცე კეთილშობილ ოჯახში აღზდილი და უმანკო, როგორც ზეცა. შენ უნდა გიმადლოდე, რომ კეისრის სასახლეში, იმ გარყვნილების სადგურში, შევიყვანე და მისი უმანკო თვალები უნმინდურ სანახაობით გავაბნინიერე! შენ ხარ ჩემი უბედურობის მიზეზი...

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მე ნურას მამბრალებ. გუშინ შენ მთვრალი იყავი და მე კი ვხედავდი, თუ როგორ ეპყრობოდი იმ ქალს: თითქოს კალატოზი იყავი ალბანიის მთებიდან. ნუ იქნები თავგასული და გაიხსენე, რომ კარგ ღვინოს სიფრთხილით სმენ პირის ჩასაგემრიელებლად. ახლა მომისმინე, თუ მე როგორ მოვიქცეოდი შენს ადგილზე: მე ყველაზე უმალ, სანამ დაკარგულს ვიპოვიდი, სხვას მოვძებნიდი, სამაგიეროს. მე შენს სახლში ბევრი ლამაზი გოგოები მინახავს. ნურას მეუბნები... მეც კარგად ვიცი, თუ რა არის სიყვარული: თუ ერთი გიყვარს, მაშინ მეორე აღარ გაგონდება, მართალია. მაგრამ ლამაზ მოახლესთან დროებით მაინც გაერთობი.

მ ა რ კ უ ს – არ შემიძლია.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ეგება, თვალი გაქვს მიჩვეული შენს მოსამსახურეებზე? აბა, ამას შეხედე! (მიუთითებს ევნიკაზე) თუ გინდა, ნაიყვანე, მიჩუქებია.

ე ვ ნ ი კ ა – (გაყვითლდება) ბატონო...

მ ა რ კ უ ს – არა, არა! მე ლიგიას ვერა დამავინწყებს-რა...

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – კი, მაგრამ შენ, მადლიერო ცხოველო, არც კი შეგიხედნია ამ მშვენიერებისათვის. ევნიკა! წადი იბანე, იცხე სუნნელება, მოირთე-მოიკაზმე და მარკუსისას წადი.

ე ვ ნ ი კ ა – (მუხლებს მოიყრის) გებრალებოდე! შემინყაღე, ბატონო! ნუ გამგზავნი მარკუსთან... იმის მოსამსახურეებში პირველობას მე აქ უკანასკნელობა მირჩევნია.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – (შეჭმუხვით) რაო?

ე ვ ნ ი კ ა – ბატონო, უბრძანე, რომ ყოველდღე გამწკპლონ და შენი სასახლიდან კი ნუ გამაგდებ. შენ შემბრაღე ხარ და არ მოინდომებ შენი მოახლის დაღუპვას. მე არ შემიძლია, რომ ტრიბუნისას ვიცხოვრო... არ მინდა.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – არ შემიძლია!.. არ მინდა!..... ეს რა მესმის! ჩემ ყურებს არ უჯერი. მონა-მოახლე ჰბედავს ჩემ ურჩობას? მე ვერ მოვითმენ წინააღმდეგობას და მიტომაც გიბრძანებ, ნახვიდე ტევრეზიუსთან და გადასცე ჩემ მაგიერ, რომ ოცდახუთი წკეპლა დაგკრას, მაგრამ გააფრთხილე კი, რომ კანი არ წაგიხდინოს.

მ ა რ კ უ ს – ნუ გაალახვინებ, გულითა გთხოვ! მე ეგ არაფრად მინდა. გაუგონე ვედრება და დასტოვე შენსავე.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – (ცოტა მოფიქრების შემდეგ) კარგი! აგისრულებ სურვილს. (ევნიკას) დარჩი!

ე ვ ნ ი კ ა – (მხიარულად) ოჰ, გმადლობ, ბატონო! შენ მაგით სიცოცხლე მაჩუქე. გმადლობ შენც, ტრიბუნო! ჩემ დღეში არ დავივინწყებ შენს ქომავს და, რომ კეთილშობილი მარკუსი დაუფჯერებდეს უბრალო მონას, ეგებ კიდევ გამოვდგომოდი რამეში.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – შენ შეგიძლია გამოადგე მარკუსს?

ე ვ ნ ი კ ა – კი, ბატონო! ტრიბუნს სევდა შემოსწოლია, რომ ის ქალი დაკარგვია. მე მგონია, რომ იმას ხილონი მიაგნებს, იმან ყოლიფერი იცის.

მ ა რ კ უ ს – ლიგიას მიპოვნის? ვინ არის ეგ ხილონი?

ე ვ ნ ი კ ა – მკურნალია. ის ახლა სამოახლოშია და თილისმებსა ჰყიდის მოახლეებზე.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ის, შენი თვალთმაქცი რომ არის?

ე ვ ნ ი კ ა – დიახ, ბატონო!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მაშ, კარგი, ჩვენც ვისარგებლებთ მისი შელოცვებით. დაუძახე აქ იმ ბრძენს. (ევნიკა მიდის) ევნიკას სიტყვებიდან

მე იმას ვგულისხმობ, რომ ის ვილაც ხილონი დიდი გაიძვერა უნდა იყოს. მოდი, აბა, ერთი ვნახოთ, მეძებრადაც გამოგვადგება თუ არა? მე მგონია, რომ ის გაიძვერა ჩვენთვის საჭირო იქნება.

მ ა რ კ უ ს – რაღას უნდა გამოველოდეთ მისგან, თუ მართლა გაიძვერა?

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ჩვენ რას დავეძებთ, მთელი ქვეყანა გაიძვერობაზეა დამყარებული და თვით ცხოვრებაც გაიძვერობაა და თავის მოტყუება. აი, ისიც (შემოდის ხილონი, ძონძებში გამოხვეული).

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ოოოო... სალამი ღვთისნიერ თერეზიტს! როგორ მშვიდობით ბრძანდებიან შენი ბებერები, რომლითაც დაგასაჩუქრა ტროადაში ულისმა და ან თვითონ ის ულისი როგორ ბრძანდება საიქიოს, ელისეს მინდვრებში?

ხ ი ლ ო ნ – კეთილშობილი ბატონი, უბრძენესი მკვდართა შორის, ულისი, უგზავნის უბრძენესს ცოცხალთ შორის პეტრონიუსს მოკითხვას და სთხოვს, რომ ჩემი ბებერები დაფაროს ახალის წამოსასხამით!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ჰეკატას ვფიცავ, შენი პასუხი ღირს ახალ მოსასხამათ.

ხ ი ლ ო ნ – გმადლობთ, ჩემო ბატონო, მე კიდევაც ვგრძნობ მას ჩემ მხრებზე და აღტაცებულიც ვარ მისის სიკეთით.

მ ა რ კ უ ს – ხილონ, შეგიძლიან, რომ მიიღო შენ თავზე ერთი დიდმნიშვნელოვანი მონდობილება?

ხ ი ლ ო ნ – მიღებით ყოლიფერს მივიღებ, ჩემო ბატონო, მე მხოლოდ მარტო მიცემა მეჯავრება. მე სუყველაფერი ვიცი. გუშინ კეისრის სასახლიდამ დაიკარგა ახალგაზრდა ქალიშვილი, სახელათ ლიგია. შენ გინდა, რომ მისი მოძებნა მე მომანდო. და ჩემი პასუხი ის არის, რომ „ვიპოვნი!“

მ ა რ კ უ ს – კარგი, მაგრამ რა საშუალებას იხმარ მაგისტვის?

ხ ი ლ ო ნ – საშუალება შენა გაქვს, ბატონო, მე კი – ჭკუა და ნიჭი.

მ ა რ კ უ ს – ნუ დაივინყებ კი, თუ მომატყუვე ვერცხლისმოყვარებით, მაშინ მე უბრძანებ, რომ ტყავი გაგაძრონ.

ხ ი ლ ო ნ – მე, ბატონო, ფილოსოფოსი ვარ და ფილოსოფოსები არ დასდევენ შექენას; განსაკუთრებულათ იმისთანა მდიდრულს, როგორსაც შენ მპირდები.

მ ა რ კ უ ს – როდის შეუდგები ძებნას?

ხ ი ლ ო ნ – მე კიდევ დავინყე და აი, ამ წამში, როცა პასუხს ვაძლევ შენს ზრდილობიან კითხვას, უკვე ვეძებ.

მ ა რ კ უ ს – დარიგება ხომ არა გეჭირვება-რა?

ხ ი ლ ო ნ – არა, მე მხოლოდ იარაღი მინდა.

მ ა რ კ უ ს – რაგვარი?

ხ ი ლ ო ნ – (ანიშნებს, როგორ სთვლიან ფულებს და თან ოხრავს) რა ექნათ, ახლა მისთანა დროა.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მაშ, შენც იმ ვირსა გავხარ, რომელიც ოქროს შემწეობით ციხეებს აიღებს ხოლმე.

ხ ი ლ ო ნ – მე მხოლოდ საწყალი ფილოსოფოსი ვარ და ოქრო კი თქვენა გაქვთ. (მარჯუსი გადაუგდებს ქისას, ხილონი იჭერს) ეხლა, ჩემო კეთილშობილო ბატონო, შენ რომ ფიქრობ, იმაზედაც მეტი ვიცი. ლიგია გაიქცა სასახლიდან გოლიათი მონის შემწეობით.

მ ა რ კ უ ს – ურსის შემწეობით?

ხ ი ლ ო ნ – დიახ! ეჭვი არ არის, რომ იმ ქალმა თავი შეაფარა ახალ თანამერჯულებს და არა მონებს. მე გაგონილი მაქვს, რომ პომპონიას სახლში თავყვანს სცემენ რაღაც უცხო ღვთაებას. ერთი ეს მიბრძანე, უკეთილშობილესო ტრიბუნო, შენს უმშვენიერეს ლიგიაზე შარნები ხომ არა გინახავს-რა და ან ხომ არა უხატავს-რა შენთან... რამე ნიშანი?..

მ ა რ კ უ ს – ნიშანი? მოიცა!.. როგორ არა... როგორ არა... თევზსა ჰხატავდა სილაზე.

ხ ი ლ ო ნ – ა-ა!.. თევზს? ო-ო-ო!..

მ ა რ კ უ ს – მერე და, იცი შენ კი, რას ნიშნავს ეს თევზი?

ხ ი ლ ო ნ – თუ არ ვიცოდე, თხის ყველსაც დაუხრჩვივარ!... ლიგია ქრისტიანია და ქრისტიანებმაც მოიტაცეს... ა-ა-ა! ახლა კი მივაგენი კვალს. სიტყვას ვიძლევი, რომ ვიპოვი გაქცეულს და შესაფერ ჯილდოსაც დავიმსახურებ. სულგრძელისა და უხვი ტრიბუნისაგან საკმაო საჩუქარს რომ მივიღებ, ერთ ლამაზ მონა-ქალსაც შევიძენ. კეთილშობილი პეტრონიუსიც უარს არ მეტყვის და დამითმობს ევნიკას.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ერიჰა! ეს კარგია!.. სხვა ყოველგვარ ქველმოქმედებასა და სხვადასხვა ნიჭს გარდა ხილონს გემოცა ჰქონია.

ხ ი ლ ო ნ – ლამაზია ის შეჩვენებული, მაგრამ სულელი კია. ამას წინეთ ორი ძაფი მივყიდე, ჩემი მოსასხამიდან ნაძრობი, ვენერას ქამრის მაგიერ.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – შენ რაღას იტყვი, მარკუს, ამ კეთილშობილ ბრძენზე?

მ ა რ კ უ ს – (მხიარულად) იმას, რომ ლიგიას მიაგნებს და ამასაც დავეუმატებ, რომ თუკი სადმე არსებობს არამზადების სამთავრო, ეს იმათ კაროლად გამოდგებოდა...

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მართალი ხარ... შენ ახლა შეგიძლია, ნახვიდე და მოსძებნო ის ქრისტიანი ქალი. ევნიკას დამიძახე და უბრძანე, რომ შენც ახალი მოსასხამი მოგართვან.

ხ ი ლ ო ნ – ულისი გმადლობთ თერზიტის გულისათვის! ნახვამდის, ბატონებო! მე ეხლა მივდივარ სათევზაოთ. მაგრამ ჯერ კი უნდა გავხურდე ღვინით, რომ არ გავცივდე. თევზი წყალში სცხოვრობს და წყალში ძებნა უფრო ძნელია, ვიდრე ხმელეთზე. ცოტა შრომა კი არ ეჭირვება და მიტომაც, როგორც მეთევზე, კიდევ განსაკუთრებულ საჩუქარს ველი. „მშვიდობა თქვენთან არს“, – ასე ეთხოვებიან ხოლმე ერთმანეთს ქრისტიანები. თევზს ანკესით იჭერენ და თევზით კი ქრისტიანებს – პაკს ვობისკუმ! პაკს! პაკს! (მიდის).

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – უფრო დაახლოებით უნდა გავიცნო ეს სტოიკოსი და ახლა კი ამ სასტუმროში ვაკმიოთ სუნნელება, რომ ოთახი გავსწმინდოთ. შენ არ წამოხვალ, რომ ნახო ქრიზოტემიდასთვის მორთულ-მოკაზმული გარეშემოები?

მ ა რ კ უ ს – არ შემიძლიან, რომ მოვისვენო და ერთ ადგილზე გავჩერდე. ახლავე წავალ მონებთან, ქალაქის კარებთან რომ დგანან, და უთვალყურებ ლიგიასა.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მე მესმის შენი მოუთმენლობა და აღარ გაკავებ...

მ ა რ კ უ ს – მშვიდობით! გმადლობ თანაგრძნობისათვის!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – გისურვებ გამარჯვებას მტრედის დაჭერაში. (მარკუსი მიდის) შეიძლება, რომ მამალმა მტრედმა დედალი დაიჭიროს, მაგრამ, ვაითუ თვითონ გაეხას მახეში... აღვზნებულ ჭაბუკს ისე ღრმად შერჭობია ამურის ისარი, რომ ყურადღება არ მიუქცევია ევნიკასთვის. საკვირველია, რათ უნდა ევნიკას ისე გულით ჩემ სახლში დარჩენა? აქაც ამურის ცუდლუტობა უნდა იყოს, მაგრამ ვინა ჰყავს არჩეული? საგულისხმოა!.. (შემოდის ევნიკა).

გამოსვლა მისამი

ე ვ ნ ი კ ა – მე მიბრძანებდით, ბატონო?!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ჰო... საჭიროა, რომ აქ სუნნელება მიაკმოაკმიო. მაგრამ ამას მერეც მოესწრები. მითხარი, რა მიზეზია, რომ აქ დარჩენას იხვეწები და არ მიჰყვები მარკუსს?

ე ვ ნ ი კ ა – ის, რომ შენს ოჯახში მონობა არ არის. აქ ჩვენი კეთილშობილი ბატონი ყველას ისე უყურებს, როგორც ადამიანს და მიტომაც ადიდება და თაყვანსა სცემს მის გულკეთილობას მთელი რომი.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ეტყობათ, რომ კარგად ვერ მიცნობენ, წელან რომ დაგინიშნე წკეპლის ოცდახუთი დარტყმა, ის ჩემ გულკეთილობის სასარგებლოდ ბევრს არას ამბობს.

ე ვ ნ ი კ ა – ეგ მე თვითონ დავიმსახურე ჩემის ურჩობით.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – აბა, თვალეებში შემომხედე! მე მთვლიან ადამიანის გულის შემტყობად და დარწმუნებით შემიძლიან ვსთქვა, რომ მხოლოდ ერთადერთ სიყვარულს შეეძლო, გამოენვია შენი ურჩობა.

ე ვ ნ ი კ ა – ეგ მართალია, ბატონო!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ის, ვისაც შენ გული შესწირე, ამ ჩემ სახლში სცხოვრობს?

ე ვ ნ ი კ ა – (ხმადაბლა) დიას, ბატონო.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ხომ იცი, რომ მე ყოველთვის ვმფარველობდი სიყვარულს! და შენც აუფოთებლად და უშიშრად შეგიძლია დაასახელო შენი არჩეული.

ე ვ ნ ი კ ა – ოჰ, მაგას ნუ მკითხავ, ბატონო... მეშინია, ხელახლა არ გაგარისხოთ, მაგრამ მე კი უფრო მალე ვიკისრებ, გაჯოხვის დროს სული დავლიო, ვიდრე წავიცდინო მისი სახელი...

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – კარგი, ძალას არ დაგატან... მაგრამ მიკვირს კი, რომ თანაგრძნობა ვერ მოგიპოვია. შენ მანგრე ახალგაზრდა ხარ და ლამაზი... მუდამ მოსამსახურეების წრეში ხარ... სადაც ყველა ლამაზია და მათი მშვენიერება თვით ნერონსაც კი ეხარბება.

ე ვ ნ ი კ ა – გრძნობა არ უჯერის გონებას, ის თავისუფალია მონა-ქალებშიაც და იმას არ დასდევს, ჰყავს თანამგრძნობი, თუ არა... ღმერთებმა მარგუნეს მე მოახლეობა-მონობა, მაგრამ გული კი მოსიყვარულე ქალის მომცეს. იყოს მათი ნება, მე არ შემიძლია, შევსცვალო მათი განაჩენი. მეც ვემონები მათ – მიყვარს და ვიტანჯები.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – (ხმაგაკმენდილი შეჩერებია ევნიკას, მერე თვალდაღებული სდგას და თავისთვის იმეორებს) „გული თავისუფალი აქვს მონასაცაო!“ (ცოტა ხნის სიჩუმის შემდეგ) ამ ბოლო დროს ქრიზოტემიდას თვალის ქუთუთოები როგორღაც ემანჭება! დიას! შეუბრალებელი დრო თავის კვალსა სტოვებს. ეხ! ეხ! ეხ! რა მონყენილობაა. (ნამოდგება) უბრძანე, რომ სუნნელი მიაკმოაკმიონ ამ სასტუმროში. და შენთვის კი ვისურვებ სიყვარულში თანაგრძნობას,

რადგანაც ღირსი ხარ. ლამაზი ქალი თავის წონა ოქროთა ღირს და თუ შეყვარებულიცაა – დაუფასებელია. (მიდის).

ე ვ ნ ი კ ა – (მარტო) შენ ვერასოდეს ვერ შეიტყობ, ვინც უყვარს ევნიკას. (ღიმილით მიადგება ქანდაკებას) მარმარილოს ქანდაკი პეტრონიუსისა არ ეტყვის ჩემს საიდუმლოს ცოცხალ პეტრონიუსს. (მიდგამს სკამს, ავა ზედ და ეხვევა ქანდაკებას). მხოლოდ შენ, ცივმა და უსიცოცხლომ, იცი, როგორის მხურვალე კოცნით ეკვრის მონა მისი ბატონის ბაგეებს. მაგრამ შენ ვერ გამიღიმებ და ვერც კოცნით მიპასუხებ.....ვერ გაგათბობ ჩემის მოხვევით და ვერ ვიგრძნობ შენს გულის ძგერას... (ჰკოცნის) მიყვარხარ!.. მიყვარხარ! გესმის, მიყვარხარ! (ამ დროს შემოდის პეტრონიუსი კოლოფით ხელში და გაოცებული შეჩერდება).

გამოსვლა მეოთხე

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – გავიგონე!

ე ვ ნ ი კ ა – (შეშინებული ჩამოხტება ძირს) ვაიმე... ბატონო...

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ჩემი ქანდაკება, როგორც ახლა შენცა ხედავ, კარგად ვერ ინახავს შენს საიდუმლოს.

ე ვ ნ ი კ ა – (გულამომჯდარი დაიჩოქებს) მაპატიე, ბატონო! ჭკუა დავჰკარგე! გონებას ველარ მოვეგე, გევედრები, ნუ გამირისხდები...

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ადექ... (ტაშს უკრავს) ტევრეზიუს...

ე ვ ნ ი კ ა – ბატონო, უბრძანე მომკლან და შენი სახლიდან კი ნუ გამაგდებ. მე ამას ველარ ავიტან და ძალღივით მოვკვდები შენი სახლის კარებთან. (შემოდის ტევრეზიუსი).

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ტევრეზიუს! დღეს ველარ მივიღებ ქრიზოტიმდას... გადაეცი, რომ კეისარმა მიხმო.

ტ ე ვ რ ე ზ ი უ ს – (გაოცებული) როგორ, ბატონო?..

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მე არ მიყვარს განმეორება. გასწი! (ტევრეზიუსი მიდის) შენ აქ მოდი, ევნიკა! ეს ყელსაბელი მე ქრიზოტიმდასთვის მქონდა მომზადებული, მაგრამ თურმე ბრმა ვყოფილვარ: იმას ვეძებდი შორს, ვინც ახლოს მყოლია. დეე, შენი მშვენიერი ყელი ამ მანიაკმა კიდევ უფრო დაამშვენოს. (გადააცვამს ყელსაბამს) ბედნიერი ვარ, რომ სიყვარული ვნახე, ამისთანა მოხდენილ გარეგნობაში გამომწყვდეული!

ე ვ ნ ი კ ა – ბატონო ჩემო, ნუ ეხუმრები ასე საბრალო ჩემ გულს... გამისკდება... მე როგორ გავბედავ, რომ ვიფიქრო... რა ღირსი ვარ! მე ხომ მონა ვარ... მოახლე.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – არა! მონა კი არა, ამიერიდან შენ იქნები ჩემი ქალბატონი და მბრძანებელი.

ე ვ ნ ი კ ა – არა, ჩემო მფლობელო, ნუ ამბობ მაგრე, ნუ... მე ბედნიერებისაგან გავგიჟდები...

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – თვალეები ამეხილა! ჩემს მახლობლად ვნახე ფასდაუდებელი ქონება. ახლა კი იმას ველარავინ გამაშორებს. (ხელს მოჰკიდებს აცახცახებულ ევნიკას). მე ავივსებ სიცოცხლეს ბედნიერებით ისე, როგორც ფიალას საუკეთესო ღვინით, და დავენაფები, სანამ ხელი არ გამიშეშდება, ან ტუჩებს ფერი არ მიეხდება... მერე რა მოხდება, არ ვიცი და არც მინდა ვიცოდე!..

ე ვ ნ ი კ ა – როცა ფიალას დავსცლით, ჩემო ბატონო, მაშინ მე ხელახლა ავაგებ იმავ სასმისს სანამლავით და ბედნიერი დავსცლი შენს ლოცვა-კურთხევაში.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ოჰ, ჩემო ევნიკავ... მაპატიე ჩემი სიბრმავე და... გიყვარდე!

ე ვ ნ ი კ ა – ფეხთა მტვერი ვარ შენი... ჩემო მფლობელო, ჩემო სატრფიალო... და ვჰკოცნი ხოლმე შენს ფეხთა კვალს.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – არა! არა! ჩემს ხვევნაში, ჩემს გულთან... (ჩაიკრავს გულში) ნუ გგონივარ ცივი მარმარილოს ქანდაკი... მეც შენს ხვევნას ხვევნითვე უპასუხებ და კოცნას – კოცნით, ჩემო ღვთაებავ!

ე ვ ნ ი კ ა – (გადაადებს ხელს მხრებზე) ჩემო მბრძანებელო! ჩემო ღვთაებავ! მიყვარხარ...

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – (აუნწევს თავს ევნიკას და შეაჩერდება თვალეებში. ჩურჩულითა და ხმის გაგრძელებით) მიყვარხარ, ჩემო...

ე ვ ნ ი კ ა – (ვნებამორეული ჰკოცნის პეტრონიუსს) მგონია. ვგიჟდები...

ფ ა რ დ ა

მოქმედება მისამ

პირნი:

გ ლ ა ვ კ უ ს ი - 50 წლის, ქრისტიანი.
ფ ა ბ ი უ ს ი - მოხუცი, ქრისტიანების მქადაგებელი.
მ ა რ კ უ ს ვ ი ნ ი ც ი უ ს.
ხ ი ლ ო ნ ხ ი ლ ო ნ ი დ ი.
უ რ ს ი.
კ რ ო ტ ო ნ ი - გლადიატორი.
ქ რ ი ს ტ ი ა ნ ე ბ ი, ქ ა ლ ე ბ ი და ბ ა ვ შ ვ ე ბ ი.

ქრისტიანებისას. მიყრუებული ქუჩა, ნახევრად დანგრეული სახლები, მოშორებით რომზე. მარცხნივ გლავკუსის ძველი ქვითკირის სახლია, რომლის კარებსაც მიყრუებულ ბაღში გაჰყავს. ბაღს ქვითკირის გალავანი ავლია, ალაგ-ალაგ ჩამონგრეულია და ზედ სურო ეხვევა, შუა სცენამდე უნევს. ბაღის კედელი შუა ჰყოფს კედელს და სახლს შემოუვლის. კედელს, რომელიც სცენასა ჰყოფს, ჭიშკარი აქვს, ქუჩისკენ დატანებული. წინ ხე აფარია. ბაღში ქვის სკამლოგინებია. საღამო.

გამოსვლა პირველი

სცენაზე ბაღში გ ლ ა ვ კ უ ს ი, ლ ი ბ ი ა და უ რ ს ი

გ ლ ა ვ კ უ ს - ნუ გეშინია, ლიგია! აქ შენ უშიშარ ადგილას ხარ მიმალული. ეს ქალაქის ნაწილი დიდი ხანია მიყრუებულია. არავინა სდგას და მეც მიტომ ავირჩიე, რომ ლამლამობით აქ თავი მოვიყაროთ ხოლმე. ჯერ არავის დაურღვევია ჩვენი მყუდროება ლოცვის და ბაასის დროს. უშიშრათ ვიყრით აქ თავს.

ლ ი ბ ი ა - მჯერა, ჩემო მამავ, მაგრამ მაინც რაღაც გამოურკვეველი წინაგრძნობა მაძრწუნებს. მართალია, აქ მე ერთ კვირაზე მეტი გავატარე მშვიდობიანად, ამ კედლებშუა, მაგრამ მაინც ვერ დავმშვიდდი.

უ რ ს ი - ქალბატონო, ნუ გეშინია, შენ ჩემთანა ხარ. ურსი ჭკუაზედ ცოტა მწყრალად არის, მაგრამ სამაგიეროდ ღმერთს მისთვის მიუცია იმისთანა ღონე და მძლავრი ხელები, რომ, ვაი მას, ვინც ჩემს ქალბატონზე ცუდათ რამეს იფიქრებს.

ლ ი ბ ი ა - გმადლობ, ჩემო ურსო! დიდი ხანი არ არის, რაც შენ შეურაცხყოფას გადამარჩინე. მე უმწე, უფარველო ვარ, ერთადერთი და შენს მეტი მახლობელი არავინ მყავს.

გ ლ ა ვ [კ უ ს] - შვილო ჩემო, შენი ნამდვილი და ძლიერი მფარველი ერთი ღმერთია და მახლობლები კი - ჩვენ ყველა, შენი მოძმეები - მისი აღმასრულებელი.

ლ ი ბ ი ა - ჩუ! რაღაც ხმა მესმის კედელს იქით, თითქოს ვიღაც ეპარება კარებს.

უ რ ს ი - (უცბათ გამოაღებს ჭიშკარს და იყურება ქუჩისკენ). არავინ არის! ქუჩა ცარიელია. (იღიმება) ქალბატონო! ტყუილად ინუხებთ თავს.

ლ ი ბ ი ა - მე მეგონა, რომ ის ბებერი, გუშინ რომ შემაშინა, ისევ მოვიდა, ქურდივით გაჩნდა, თითქო მინიდან ამოძვრაო...

უ რ ს ი - და მაშინვე გაიქცა, როგორც კი დაგვინახა მე და გლავკუსი.

გ ლ ა ვ [კ უ ს] - ვინმე ოხერი ლოთი იქნებოდა... შემთხვევით მოაწყდებოდა აქაურობას.

ლ ი ბ ი ა - შენ რაღაც გაფითრდი და შეაშტერდი ისე, მამავ!

გ ლ ა ვ [კ უ ს] - მე მომეჩვენა... მისმა მოყვანილობამ ერთი ჩემი მოსისხარი მტერი მომაგონა. იცი რა, შვილო, ყოველთვის ასე მარტოხელა კი არ ვყოფილვარ. ნეაპოლში ახალგაზრდა ცოლით ვსცხოვრობდი. ჩემი ერთგული ვერონიკა ჭირში და ლხინში ჩემი თანამოზიარე იყო... ბედნიერი ვიყავ, მაგრამ იმ ბედნიერებამ დიდხანს ვერ გასტანა. გაგვიჩნდა გველი და სასიკვდილოთ დამშხამა. ვიღაც ბერძენი, კეფასი, რომელიც მე ჩემდა საუბედუროთ შევიყვარე და უკანასკნელ ლუკმას შუა ვუყოფდი ძმურად, შემიჩნდა და დამატოვებია ნეაპოლი, რომ რომში გადმოვსახლებულიყავ. გზაში მოყიდულ კაცისმკვლელებით დამესხა თავზე, მე დამჭრეს, გამძარცვეს და ახალგაზრდა ჩემი ცოლი მეკობრეებს მიჰყიდეს... მას აქეთ დიდმა ხანმა გაიარა, ჭრილობა დამიშუშდა, მაგრამ გული კი დღესაც სისხლით მენთება.

ლ ი ბ ი ა - შემინდევ, მამავ, რომ ჩემი უგუნური შემოკითხვით ძველი წყლულები აგიშაღე...

უ რ ს ი - კაის იზამს ის კეფასი, ვიღაც არის, რომ ურსს არ შეხვდებოდეს სადმე.

გ ლ ა ვ [კ უ ს] - (ნამოდგება) ნავიდეთ, ლიგია! ჩვენ უნდა მოვემზადოთ მოხუცებულ ფაბიუსის მისაღებად, დანიშნულ დროზე ისიც ჩვენ ძმებთან ერთად მოვა: დაგვპირდა, რომ ორი დღით გვესტუმრება.

ლ ი ბ ი ა - ნავიდეთ, მამავ! (შედიან სახლში).

(ქუჩაში გამოჩნდებიან ხილონი და მისი თანმომყოფნი - მარკუს და კროტონი. სამივე გამოხვეულან შავ მოსასხამში და პირი მოუბურავთ).

ბამოსვლა მეორე

ხ ი ლ ო ნ ი – (მარკუსს) კეთილშობილო ბატონო, აი, ის სახლი, სადაც ქრისტიანები იყრიან თავს და სადაც ლიგიასაც ნახავთ. მე მხოლოდ როგორღაც არ მიჯდება ჭკუაში ის მხეცის მზგავსი მოსამსახურე, ლიგიას რომ ახლავს, სწორეთ დევია ძალ-ღონით.

კ რ ო ტ ო ნ ი – (მარკუსს) ჰერკულესი ნუ გამინყრება, ძალიან კარგათ ჰქმენი, რომ დღეს მომნახე, რადგანაც მე ხვალ მივდივარ ბენევენტოს, სადაც მიმინვიეს საჭიდაოდ ვილაცა სინაკსთან. მისთანა ღონიერი ჯერ არა თუ ნახულა, არც კი გაგონილა მთელ აფრიკაში. დიახ, იმას უნდა მოვერიო და შეგიძლიათ, ბატონო, წარმოიდგინოთ, თუ რანაირად დაინყებენ ხრამახრუმს მისი ძვლები, ხელებს რომ მოუჭერ... იმ გამურულ თავს რომ გაუჭეჭყ...

მ ა რ კ უ ს – მე მჯერა, რომ ეგ ანგრე იქნება.

ხ ი ლ ო ნ ი – და კარგსაც იზამ! ერთი გაუსრისე იმას სახე, ეგ კარგი მოფიქრებაც არის და საკადრისი საქმეც. ვისაც უნდა, დავენაძლევი, რომ შენ იმას მოუგრეხ კისერს. მაგრამ ჯერ კი ჯან-ღონე მოიკრიბე, ჩემო ჰერკულესო, რომ ღირსეულად დაუხვდე შენს საკადრისს მონინალმდეგეს.

მ ა რ კ უ ს – მართლაც, ურსი მეტად ღონიერია, თორემ მე არ მივმართავდი კროტონს, უპირველეს ღონიერად ცნობილს მთელს რომში.

კ რ ო ტ ო ნ ი – ყოვლად ღირსო ტრიბუნო, მე მზათა ვარ, რომ ეს ხელი წავავლო და მოვსწურო ის, ვისაც კი შენ მიბრძანებ.

ხ ი ლ ო ნ ი – მხოლოდ მე კი ნუ...

კ რ ო ტ ო ნ ი – მაგისტანა ლიგიელი შვიდიც არ მეყოფა. და რომ ის ქალი დღეს შენ სახლში იქნება, სიტყვას ვიძლევი.

მ ა რ კ უ ს – ისემც კარგი დაგემართოს! აბა, წავიდეთ ახლა!

ხ ი ლ ო ნ ი – (შემკრთალი) მოიცადეთ. რას აპირობთ, ბატონო... სწორედ ამ დროს იყრიან ხოლმე თავს აქ ქრისტიანები. ყვირილს გაიგონებენ და ქვით ამოგვექოლავენ. მაშინ ამის ღონეც ველარას გვიშველის. უნდა მათ წასვლას მოვუცადოთ და მერე შეუდგეთ საქმეს. უამისოდ ჩვენ სამთაგან ერთიც ველარ გადავრჩებით.

მ ა რ კ უ ს – მართალს ამბობ, ხილონ! სჯობია, რომ მოვიცადოთ. რომ ხელი როგორმე შეგვეშალოს და დღეს ლიგია ველარ ჩავიგდოთ ხელში, მე გავგიჟდები.

ხ ი ლ ო ნ ი – ხომ გესმის, კროტონ! მაშინ ჩვენ საჩუქარს უნდა გამოვეთხოვოთ და რომიც ერთ უპირველეს ჭკვიანთაგანს დაჰკარგავს.

კ რ ო ტ ო ნ ი – კარგი, ბატონო, მოვიცდი, მეტი რა გზაა. მაგრამ უბრძანე კი ამ ბებერ ცხვირას, რომ გაჩუმდეს, თორემ დავადევი ხელი ეს-ეს არი...

ხ ი ლ ო ნ ი – სანყალი! აღარ იცის, რა უყოს ხელებს... მაგრამ მე უფრო უსანყლესი ვარ, აღარ ვიცი, რა ვუყო ფეხებს. ისე დავილაღე, რომ ორივე მოძრობაზე მაქვს! ქრისტიანები კი ახლოს არ არიან.

მ ა რ კ უ ს – მეც დამქანცა ამ შორმა გზამ, ჩამოვჯდეთ! (ჩამოვჯდებიან დანგრეულ სახლის კიბის საფეხურზე).

ხ ი ლ ო ნ ი – მიუხედავად დაღალვისა, მე შინისკენ დაბრუნებას ვამჯობინებდი და ჩემი ძიების შედეგი კი თქვენთვის მიმინდვია. მე ხომ მაინც არ დაგპირებოვართ იმ ქალიშვილის მოტაცებას? და ან ვინ დამაკისრებდა მაგას სანყალს, სიბერით დასაპყარებულს, რომელსაც თავისი სიცოცხლე სულ მეცნიერების ძიებაში, ქველმოქმედებაში გაუტარებია?! რომ თქვენი განზრახვა ველარ მოიყვანოთ სისრულეში, მაშინ რალა უნდა ვქმნათ. მაგრამ კეთილშობილი ტრიბუნო რომ მე გადმომცემდეს იმ ქისას, ქამარს უკან რომ ჩაიკუჭნა სახლიდან გამოსვლის დროს, მაშინ ჰო, კიდეც და კიდეც, გაჭირების დროს სახსრად მაინც გამოიყენებდა კაცი.

მ ა რ კ უ ს – აჰა და გაჩუმდი. (გაღუგდებს ქისას).

ხ ი ლ ო ნ ი – ოჰ, ეს კი სწორედ მამხნევებს. გმადლობთ, იმედი მაქვს, არც კვლავ დაგავინყდებით.

მ ა რ კ უ ს – ფეხების დაღალვას უჩიოდი და ხომ მოასვენე, ახლა ეგ ენაც მოასვენე...

ხ ი ლ ო ნ ი – ყოველ ადამიანზე უჭკვიანესო! მართალს ამბობ, როგორც ყოველთვის. გზაში ფეხები მუშაობდენ და დამელაღენ. ენა კი მოსვენებული იყო! ახლა კი წინააღმდეგად შეცვლილია. მაგრამ აი, ამ ჩემს, იმდენად კეთილშობილს, რამდენათაც ღონიერ, მეგობარ კროტონს რომ ავეყვანე ხელში და აქამდი მოვეყვანე, მაშინ აღარც მე დავიღლებოდი და ესეც თავის კაცთმოყვარეობას დამტკიცებდა.

კ რ ო ტ ო ნ ი – მუნით გადამხრჩვალ ცხვარს უფრო სიამოვნებით მოვიტანდი, ვიდრე შენისთანას. მაგრამ აი, ამ ქისას რომ მომცემდე, ტრიბუნს რომ გამოართვი, მაშინ აქედან დაბრუნებისას წავიყვანდი.

ხ ი ლ ო ნ ი – ხომ ხედავ, რომ მე უსასყიდლოთ გემსახურები და ეს მუხის თავი კი იმიტომ, რომ ფულები დაგცინცლოს და აღარა დააყენოს-რა შენ საფულეში...

კ რ ო ტ ო ნ ი – (წამოღება) რაოო?

ხ ი ლ ო ნ ი – სსსუ! მოდიან... ეს უთუოდ ქრისტიანები იკრიბებიან.

მ ა რ კ უ ს – მივიმალეთ.

ხ ი ლ ო ნ ი – ურიგო არ იქნება. (იმალებიან სახლის ნანგრევებში).

(შუა ქუჩაში გამოჩნდება ორი ქრისტიანი ფანრიტ ხელში. მიადგებიან ბალის კარებს და ორჯერ დაუკაკუნებენ, ნიშანს აძლევენ. ურსი გამოდის სახლიდან და შეუშვებს. ხანდახან ხან თვითო, ხან – ორ-ორი, ზოგი ქალები და ზოგი ბავშვები, მიადგებიან კარებს იმავე ნიშნეულობით და ურსი უშვებს მათ. ისინიც ერთად იყრიან შიგ თავს. მარკუსი, კროტონი და ხილონი გამოდიან საფარიდან).

გამოსვლა მისამ

მ ა რ კ უ ს – მეც მინდა, რომ იქ შევიდე და მალე ვნახო ლიგია.

ხ ი ლ ო ნ ი – ბატონო...

მ ა რ კ უ ს – ჩუმათ! მომყევით მე... (მოიბურავს წამოსასხამს, კროტონი დ ხილონი მიჰბაძვენ, ორჯერ დაუკაკუნებენ, ნიშანს აძლევენ, შედიან და ხალხში გაერევიან. შემოვლენ კიდევ რამდენიმე ქრისტიანი, იმათ მოჰყვება ფაბიუს. ხალხი მოუბრუნდება და მოწინებით თავყვანს სცემს. სახლიდან გამოდიან გლავკუსი და ლიგია. მოწინებით თავყვანსა სცემენ ფაბიუსს და ამბიონზე დასმენ).

გამოსვლა მეოთხე

მ ა რ კ უ ს – (ლიგიას რომ დაინახავს, წამოიძახებს ჩუმად) ის არის!.. (სიჩუმე).

ფ ა ბ ი უ ს – (წამოდგება) საუბრის დაწყებამდე უნდა ქება მიუძღვნათ ყოვლის მპყრობელსა.

(მთვარე აშუქებს გუნდს).

ქრისტიანთა გუნდი:

მამაო ჩვენო,

ლოცვა ჩვენი შეისმინე

და გასწმინდე ჩვენი გული,

რომ შევიძლოთ ქვეყნად ძმურად

ერთმანეთის სიყვარული!

ძეო ღვთისაო,

ვინც ტანჯულთა გულისათვის

ჯვარს ეცვი და სისხლი ღვარე,

გამიახლე სული წრფელი,

შეგვიწყალე, კაცთმოყვარე.

სულო წმინდაო,

გაგვაშორე მონებისა

ბორკილსა და განსაცდელსა,

ნუ აგვალე, ძალთა-ძალით

შენანებულთ, მაღლით ხელსა.

(გალობის შემდეგ სიჩუმე ჩამოვარდება).

ფ ა ბ ი უ ს – (ამბიონზე დგას) შვილებო! ყური უგდეთ მოხუცის სიტყვებს, იგულისხმეთ და მადლი უფლისა იქმნება თქვენზე. ყური დამიგდეთ და დაიხსომეთ: ერიდეთ მედიდურობას, ნამეტნობას, შეიყვარეთ უზოვრობა, სინმინდე და სიმართლე. მოითმინეთ ხოლმე შეურაცხყოფა და დევნა. კეთილმოქმედება და სიმართლე საკუთრათ თქვენთვისვე უნდა გიყვარდესთ, რადგანაც კეთილმოქმედება არის ღმერთი და, ვისაც ის უყვარს, იმას ღმერთიც უყვარს და მიტომ ღმერთსაც თავს შეაყვარებს... მისი საყვარელი შვილი გახდება...

მ ა რ კ უ ს – (ჩუმად) ბიჭოს, ეს რა სწავლა ყოფილა! სიკვდილის შემდეგ საიქიოს რაღა ცხოვრება უნდა იყოს!..

ყ ვ ე ლ ა – (ჩუმად) განაგრძე, ღვთისნიერო მოხუცო! ჩვენ ყურს გიგდებთ, გვესაუბრე... გვე...

ფ ა ბ ი უ ს – გახსოვდესთ, შვილებო, რომ ჩვენი გამჩენი ყოველის მოყვარულია და მიტომაც, ვისაც ადამიანი უყვარს, ის ასრულებს ღვთის მცნებას. მაგრამ ის არ კმარა, რომ შენი ქვეყნის ხალხი გიყვარდეს, იმიტომ, რომ ღმერთკაცმა თავისი სისხლი ყველასათვის დაათხია. არც ის კმარა, რომ მარტო კეთილები გიყვარდეს, ბოროტებიც არ უნდა გძულდესთ, იმიტომ, რომ მხოლოდ სიყვარულით შეიძლება ბოროტების განწმენდა...

მ ა რ კ უ ს – (ჩუმად) რა სიმშვიდე, სიმდაბლე და მოთმინება იხატება ამ მცნებაში...

ფ ა ბ ი უ ს – დღეს, ჩემო ძმებო, მიტომ მოვედი თქვენთან, რომ მომეხარებია თქვენთვის: პეტრე მოციქული დაბრუნდა რომშივე.

ყ ვ ე ლ ა – (სიხარულით) პეტრე დაბრუნდა! არ მიგვატოვა! ისევ ჩვენთან იქნება! იმის ხმას კიდევ გავიგონებთ! ნეტავი ჩვენ!

ფ ა ბ ი უ ს – დღეს დილით თან გაიყოლა თავისი ახალგაზრდა მონაფე ნაზარე და გაუდგა გზას იმ განძრახვით, რომ აღარ დაბრუნებულყო რომში. მაგრამ, გამოიდა თუ არა ქალაქს და გავიდა მინდვრად, დაინახა, ვილაც სხივმოსილი ნათლისმფენი კაცი უახლოვდება. გარშემო სიჩუმე იყო... ფეხის ხმაც არ ისმოდა. „ხედავ შენ იმ ბრწყინვალე ნათელსო?“ – შეეკითხა ნაზარეს მოციქული. – „ვერაო“, – მიუგო ნაზარემ. უეცრად პეტრეს კვერთხი გავარდა, გააშვირა წინ ხელები, მიუხლი მოიყარა და აღტაცებით წამოიძახა: „ქრისტე! ქრისტეო!“ ჩამოვარდა სიჩუმე. ბოლოს გულამომჯდარმა მოხუცმა ჰკითხა: „ქვო ვადის, დომინე, სად მიხვალ?“ ნაზარეს არა გაუგონია-რა, მაგრამ მოხუცის ყურებს კი მისწვდა ტკბილი ხმა: „თუ შენ სტოვებ ჩემ სახლს, მე თვითონ მოვალ რომს, რომ ხელმეორედ ჯვარს მაცვანო“. მოციქული წამოდგა ზეზე, აიღო კვერთხი და ხმაამოუღებლად დაბრუნდა. გაოცებული ნაზარე დაეკითხა: „ქვო ვადის, დომინე?“ – „რომშიო!“ – უპასუხა პეტრემ და ხელახლა დაუბრუნდა ამ უწმინდურ საბუდარს, რომ სთესოს თესლი კეთილი ამ ქვიან ადგილზე, რომელიც გაანაყოფიერა უფალმა. დამიჯერეთ, ძმებო, დამიჯერეთ, რომ აქ გაიხარებს თესლი კეთილი და უხვად მოიტანს ნაყოფს. მხიარულ იყავით თქვენცა და ვიდოდეთ მშვიდობით...

(ყველანი თავს უკვრენ და იძლებიან ნელ-ნელა. იმათ გაჰყვებიან თან: მარკუს, ხილონი და კროტონი და კედლის უკან ქუჩაზე იცდიან).

გ ლ ა ვ კ უ ს – ღვთისწიერი მოხუცო, შემოდი ჩემ სახლში და მოისვენე.

ფ ა ბ ი უ ს – ბატონი ბრძანდები, ჩემო კეთილო გლავკ... (მიდიან).

ლ ი გ ი ა – „ქვო ვადის, დომინე!“ რა საჭრუანტელო და თანაც სასიამო გასაგონია... რა სინმინდითა და სიყვარულით გვესაუბრებოდა ის მოხუცი... გულის ფრიალით, სულამოუღებლად უგდებს ყურს და სულსა და გულში რალაც ნათელი და სიმართლე გენთხევა. ოხ, ურსო, რა კარგია.

უ რ ს ი – ყურს რომ ვუგდებდი, ჩემო ქალბატონო, ცრემლები ღანვებს მბანდენ.

ლ ი გ ი ა – რა კარგი მთვარიანი ღამეა... სიჩუმე... არსაიდან ხმა, არსით ძახილი... ურსო, მოდი, დავრჩეთ ცოტა აქ.

უ რ ს ი – დავრჩეთ, ქალბატონო. (ჩამოჯდება კიბის საფეხურზე. ლიგია ღრმად ჩაფიქრებული ზის).

მ ა რ კ უ ს – (ქუჩაზე) მოემზადე, კროტონო. ახლა კარგი დროა...

ხ ი ლ ო ნ ი – გევედრები, ბატონო, სახელითა იუპიტერისათა, აპოლონისათა, ვესტისა, ედიშელისა, იზიდისა, ოხარისისა, მიტრისა, ბაალისა და ყველა აღმოსავლეთის და დასავლეთის ღმერთების სახელით, რომ თქვენ განძრახვაზე ხელი აიღოთ... მეშინია...

მ ა რ კ უ ს – ჩუმად იყავ და აქ გველოდე! აბა, მომყევი, კროტონ. (შედიან ალაყაფის კარებში. ხილონი კი იმალება ქუჩაზე – ნანგრევებში).

უ რ ს ი – (წინ ეგებება) ვინ გინდათ?

მ ა რ კ უ ს – ვინა და შენ... (კროტონს) დაჰკა! (კროტონი სტაცებს ხელს ურსს. შეეჭიდებიან ერთმანეთს... ლიგია დაიკვივებს და გაიქცევა შინისკენ).

მ ა რ კ უ ს – (იჭერს) ახლა ველარ წამიხვალ, ჩემი ხარ... ჩემი.....

ლ ი გ ი ა – გამიშვი, მხეცო...

მ ა რ კ უ ს – მაგას ნულა ჰფიქრობ... ახლა ჩემ ხელში ხარ!

ლ ი გ ი ა – ურსო! ურსო! მიშველე... (ურსი რომ ყვირილს გაიგონებს, გადაზნექს უკან კროტონს, დასცხებს თავში და გააგორებს მკვდარს, მერე შეუტევს მარკუსს მუქარით).

ლ ი გ ი ა – შეჩერდი, ურსო! (ურსი ემორჩილება. სახლიდან გამოდის გლავკუსი).

გამოსვლა მხუთი

გ ლ ა ვ კ უ ს – რა მოხდა? რას ნიშნავს ეს ყვირილი?

უ რ ს ი – იმ კაცს, ეგერ რომ აგდია მინაზე, ჩემი სიკვდილი უნდოდა და ამას კი, შენ წინ რომ დგას, ლიგიას მოტაცება.

გ ლ ა ვ კ უ ს – მარკუს! ეგ შენა ხარ?

მ ა რ კ უ ს – ყოველივეს გეტყვი, მაგრამ ჯერ კი მაღლი უნდა შევსწირო ამ ქალს, რომელმაც ამ უზარმაზარი კაცის ხელისაგან გადამარჩინა. (მონივნით ჰკოცნის ლიგიას ხელზე).

გ ლ ა ვ კ უ ს – კეთილშობილო ტრიბუნო! შენ შემოსულხარ ამ სახლში, როგორც ავაზაკი, მაგრამ ჩემი კი, როგორც ქრისტიანის, ვალია მიგიწვიო შინ მშვიდობით.

მ ა რ კ უ ს – გმადლობ. ვისარგებლებ შენის სულგრძელობით, რომ შენდობა გამოვითხოვო თქვენგან.

გ ლ ა ვ კ უ ს – (კარებში დგას) შემოდი! იყავნ მშვიდობით. (მარკუს შედის, ამას მიჰყვებიან გლავკუსი და ლიგია).

უ რ ს ი – (დაფიქრებული დაჩერებია მკვდარს) ჰმ, მოვჰკალი, ხომ ცოდვა ჩავიდინე. მაგრამ მე ხომ მოკვლა არ მინდოდა, ქალბატონს

ვიდრე ხვალ, უფალო?

ვიფარავდი... და მეორეც... ყველაფერში ეს ჩემი ხელებია დამნაშავე... არ ვიცი, რა უნდა ვუყო... (დაფიქრდება).

ბამოსვლა მიაქვს

ხ ი ლ ო ნ – (გამოიხედავს ნანგრევებიდან) სიჩუმეა... რაღაც ყვირილი გავიგონე. ახლა კი ყოლიფერი მიწყნარებულა. ალბათ კროტონმა გააგორა ის სანყალი ურსი... საბრალო... დღესვე შევევედრები მარკუსს, რომ ცოტა რამე მიწყალობოს ცხვირსახოცის საყიდლად, დამჭირდება, ცრემლები მოვინმინდო ხოლმე, როცა ურსს ვიტირებ.

უ რ ს ი – აჰა, მდინარეში გადუძახებ... (გამოყოფს თავს ქუჩისკენ. ხილონი რომ დაინახავს, „უი“, „უის“ დაიძახებს და ისევ მიიმალება. ურსი გაიღებს მხრებზე კროტონს და გადაატარებს ქუჩას).

ბამოსვლა მუხვიღა

ხ ი ლ ო ნ – უკვდავო ღმერთებო! ეს ურსია. (ცახცახებს) ცოცხალი დარჩენილა. თუ კროტონს ფერდები მიუწყა, მარკუსს ხომ უფრო დაბეჭავდა და დასამარხავად გახდიდა. ღმერთებო, მიშველეთ! გადამარჩინეთ იმ ეშმაკის ხელებისაგან! (შეშინებულია) მოდის! (იმალება).

ბამოსვლა მირვა

უ რ ს ი – (გადაივლის ქუჩას, გაივლის ბაღს და შედის სახლში).

ხ ი ლ ო ნ – (გამოდის) ეს კარგია... კროტონი წავიდა, რომ თევზებმა შესჭამონ, მე სადღა წავიდე? რა ვქნა? ამ ღვთის რისხვამ, თუ მარკუსიც მოჰკლა, მაშინ კი სწორედ ვაი ჩემი ბრალი! ის კაცი პატრიცი იყო და ტრიბუნი და ამ სახლში ვინ შემოიყვანა, თუ არა მე? მაშასადამე, მე გამაძრობენ ტყავს და ერთ უკეთესს ფილოსოფოსთაგანს მყრალი თევზივით დაამარილებენ.

ბამოსვლა მაცხრა

უ რ ს ი – (გამოდის სახლიდან. ხმამალა) ხილონი, სადა ხარ?

ხ ი ლ ო ნ – (შემკრთალი, მოულოდნელად) აქა ვარ!

ვიდრე ხვალ, უფალო?

უ რ ს ი – (გამოდის ქუჩაზე) მაშ, წამომყვი!

ხ ი ლ ო ნ – (ცახცახებს გონდაფანტული) მაგრამ მე... მე ხომ არა ვარ?

უ რ ს ი – ხომ ხილონი ხარ?

ხ ი ლ ო ნ – ო, უკეთესო ქრისტიანთაგანო! დიახ, მე ხილონი ვარ, მაგრამ აქ ცოტა შეცდომაა... მე შენ ვერ გიცნობ.

უ რ ს ი – შენი ბატონი მარკუსი გეძახის! წამოდი! უნდა წავიყვანო მასთან.

ხ ი ლ ო ნ – (თავისთვის, გახარებით) ცოცხალი ყოფილა! მადლობა ღმერთებს. (გულს მოიბრუნებს) რომ არ ვეახლო?

უ რ ს ი – უნდა წამოხვიდე და კიდევაც წავიყვან.

ხ ი ლ ო ნ – რასაკვირველია, წამოვალ ჩემი ნებით და ძალით კი ვერავინ წამიყვანდა. მითხარ ერთი, ჩემო ძმაო, რას უპირობთ მარკუსს?

უ რ ს ი – რა ვიცი! ჩვენ კი ჩვენი რჯული მოწყალებას გვამცნებს.

ხ ი ლ ო ნ – კარგი ნათქვამია და გახსოვდეს შენც ყოველთვის, თორემ ისე აგაშუმხუნებენ ჯოჯოხეთში, როგორც მწვადს შამფურზე.

ბამოსვლა მათა

მ ა რ კ უ ს – (სახლიდან გამოდის) ხილონი!

უ რ ს ი – წავიდეთ! (შედიან ალაყაფის კარებში).

ხ ი ლ ო ნ – აქ გახლავარ, კეთილშობილო ტრიბუნო.

მ ა რ კ უ ს – ყური დამიგდე და გულის ფიცარზე დაინერე ჩემი სიტყვები: შენ უნდა სთქვა, რომ კროტონი მე დამეცა გასაცარცვავად, მაგრამ შემომაკვდა და მერე მე თავი შევიფარე ამ სტუმართმოყვარე ქრისტიანისას.

ხ ი ლ ო ნ – (თვალეებს ააპყრობს ზეცისაკენ) დიახ, ის იმისთანა არამზადა იყო, რომ უარესი არ ნახულა. არ კი გაფრთხილებდი, შე დალოცვილო... ვისაც არ ეხერხება, რომ პატიოსნად დარჩეს, ის უთუოდ გაფუჭდება-მეთქი.

(გამოდიან გლავკუსი და ლიგია).

ბამოსვლა მითიერთიგა

გ ლ ა ვ კ უ ს – (დაინახავს ხილონს და შეშფოთდება) კეფასი?!

ხ ი ლ ო ნ – (ზარდაცემული) გლავკუს!

მ ა რ კ უ ს – (გლავკუსს) იცნობ ამას?

გ ლ ა ვ კ უ ს – (მრისხანედ) ამ კაცმა გამცა და უნდოდა, კიდეც მოვეკალ, ცოლი კი სამეძაოდ გამიყიდა.

ხ ი ლ ო ნ – (დაეცემა მუხლისთავებზე) შემობრალეთ! (მარკუსს) ბატონო, მიშველეთ! მიშველეთ, შენი ქირიმე..

მ ა რ კ უ ს – ძალიან კარგს იზამ, ურსო, რომ ამ საძაგელსაც კროტონის კვალს გამოუყენებდე.

ხ ი ლ ო ნ – (თრთის) შენ ღმერთს გაფიცებ! მონად მიყმეთ! ნუ მომკლავთ, შემინდვით! გლავკუს, მაპატიე ქრისტეს გულისათვის!

ლ ი გ ი ა – (ვედრებით) მიუტყვე!

გ ლ ა ვ კ უ ს – (ცოტა ხნის სიჩუმის შემდეგ) უფალმა შეგინდოს, ისე, როგორც მე შენთვის შემინდვია ქრისტეს გულისათვის! მშვიდობით ვიდოდე... (ხილონ წამოდგება რეტდასხმული, არეული, ხან ერთს შეხედავს, ხან მეორეს. მერე თავს უკრავს ყველას და გადის ქუჩაზე. ბაღში ჩამოვარდება სალიტანიო სიჩუმე).

ხ ი ლ ო ნ – (ქუჩაზე, აღტაცებით) თავს არ ვუჯერი... არ ვუჯერი ჩემ თვალებსა და ჩემ ყურებს. ცოცხალი ვარ? ცოცხალი! საკვირველია, რატომ არ მომკლეს? „მშვიდობით ვიდოდეთ!“ არ მესმის! ვერ გამიგია! (ნელ-ნელა მიდის) ვერა გამიგია-რა...

მ ა რ კ უ ს – გლავკუს, ჯერ სანამ შენს სახლს დავაგდებდე და გავშორდებოდე, გთხოვ, რომ მე და ლიგია მარტო დაგვტოვო ერთად. ახლა მე შემეძლო, რომ ძალით წამეყვანა აქედან ლიგია, მაგრამ მე მოვისმინე თქვენი მოძღვრება და ვერიდები ძალმომრეობას. (ლიგიას) შენ თანახმა ხარ? ნებას მაძლევ?

ლ ი გ ი ა – დიას.

გ ლ ა ვ კ უ ს – კარგი, დარჩით. ურსო, წავიდეთ! (შედიან სახლში).

მ ა რ კ უ ს – ლიგია! მითხარი, ბედნიერი ხარ?

ლ ი გ ი ა – რა თქმა უნდა! ვისაც ჩვენი რჯული სწამს, ის უბედური არაოდეს არ იქნება.

მ ა რ კ უ ს – მე ვერ გამიგია ეგ...

ლ ი გ ი ა – ჩვენთვის არ არსებობს არც განშორება, არც ტანჯვა და არც ავადმყოფობა. ასე გაშინჯე, რომ თვით სიკვდილიც, რომლითაც თქვენთვის ყველაფერი თავდება, ჩვენთვის ახალი ცხოვრებაა, საუკუნო.

მ ა რ კ უ ს – დიას, შენ მართალი ხარ, ლიგია! შენ უფრო ბედნიერი ხარ ჩემზე ამ ქოხში, სადაც საკუთარი რჯული გაქვს და საკუთარი ღმერთი გყავს. მე კი შენს მეტი არავინა მყავს, და, როცა ჩემთან არა

ხარ, ლარიზზე, უსახლკაროზე, მანანნალაზე უფრო უღარიბესი ვარ. ჩემთვის ყოლიფერი შენა ხარ და მიტომაც დაგეძებდი, რომ უშენობა არ შემიძლია... შენა ხარ ჩემი ერთადერთი ღვთაება... მინდა, ფეხზე მოგეხვიო, შენზე ვილოცო, თაყვანი გცე და მსხვერპლი შეგწირო, იმიტომ, რომ სამგზის ღვთაებრივი ხარ.

ლ ი გ ი ა – ხმა ჩაინწყვიტე, რას ამბობ, შე გადარეულო! გავიწყდება, რომ ქრისტიანი ვარ!

მ ა რ კ უ ს – შემინდე! მაპატიე! მე ახლა ისევ შენთან ვარ და შენც აღარ გამეცქევი...

ლ ი გ ი ა – მე შენგან არ გავქცეულვარ!

მ ა რ კ უ ს – მაშ, ვის გაექეცი და რატომ?

ლ ი გ ი ა – (მორცხვად) შენ თვითონ იცი...

მ ა რ კ უ ს – (შეჰყურებს ლიგიას აღტაცებით) ო, ლიგია! ლიგია! გამიგონე: სიცილიაში მაქვს ცოტაოდენი მინა ნუშნარით, რომელიც ზღვამდი უწევს და გაზაფხულზე ვარდისფრად იშლება. წავიდეთ იქ, მოვშორდეთ ყველას. იქ შეგიტკობ სიყვარულითა და შევისწავლი შენ სარწმუნოებასაც. თქვენი რჯული ხომ სიყვარულსა და ბედნიერებას არა კრძალავს? მეც შეუდგები შენი ღმერთის სამსახურს და მისთვის თავს გავსწირავ სისხლდათხევით! ჩვენ ორივე ერთად თაყვანსა ვსცემთ, ვემსახურებით მას, სანამ სიცოცხლის სიმი არ გასწყდება.

ლ ი გ ი ა – ოჰ, მარკუს, ახლა კი სწორედ აგეხილა თვალები და შეიგნე, თუ რაშიც არის ნამდვილი ბედნიერება. ახლა აღარც მე დავერიდები შენს შეხვედრას და გასწავლი ხოლმე ერთადერთი ღმერთის ლოცვა-ვედრებას: იგულისხმე და ყური დაუგდე გულისთქმასა, მარკუს! ის გაგიყვანს სწორ გზაზე და შეგაყვარებს ჩვენს რჯულს. ნუთუ არ გინდა, რომ სიცრუის ნაცვლად ქვეყნად სიმართლე არსებობდეს? მძულვარება სიყვარულად შეიცვალოს და ბოროტება სიკეთე-სიმართლედ?..

მ ა რ კ უ ს – შენ იქნები ჩემი სულის ჩამდგმელი, ჩემი სული შენ წინ გადაშლილია და მზად არის, მიიღოს შენი სარწმუნოება და შენი ღმერთი. ჯერ კიდევ არ შემიძლია, ყოლიფერს გონებით მივსწვდე, მაგრამ შენგან ვისწავლი, შენ იქნები ჩემი ხელმძღვანელი, ხომ? ჩემთან იქნები, დღეს შენმა თვალებმა გადმომცეს, რომ გიყვარვარ და ადრე კი ამას ვერ ველირსებოდი, გინდ მთელი რომის დიდებაც მომეცა.

ვიდრე ხვალ, უფალო?

ლიგია – სწორედ, მარკუს, ეს მართალია, წინეთ შენ არ ყოფილხარ ამისთანა. არა გსურდა, გაგეგო ჩემი ვინაობა და ძალით გინდოდა ჩემი ხელში ჩაგდება...

მარკუს – მე მეგონა, რომ სიყვარული მხოლოდ ცეცხლი იყო სისხლში და ვნებათა ლელვა. მაგრამ ახლა კი ვხედავ, რომ შემცდარი ვყოფილვარ აქამდე. თურმე შესაძლებელი ყოფილა სიყვარული სისხლის ყოველი წვეთით და ყოველი სულთქმით, რომ კაცმა მყუდროებაში ნეტარება მოითავსოს. შენთან ერთად მე შევექმნი ახალ ცხოვრებას, ჩემო ძვირფასო, შენ შემოხვალ ჩემს სახლში და კიდევ დაიჭერ ხელში ჩემი ოჯახის კერას.

ლიგია – და მაშინ მეც გეტყვი: „სადაც შენ, მეც იქ“.

მარკუს – ლიგია, გეფიცები, რომ არცერთი ქალი ისე პატივცემული და საყვარელი არ ყოფილა, როგორც შენ იქნები ჩემგან პატივნაცემი და შეყვარებული... ჩემო სანეტარო. (მოეხვევა) ჩემო თვალის ჩინო! ჩემო ბედნიერებაე!..

ბამოსვლა მითორმატა

გლავკუს – (გამოდის და შეჩერდება რეტდასხმული) ლიგია!.. შენ მაგ კაცს ეხვევი? მოშორდი, გაიქეცი, სანამ ბოროტ სულს ბადეში არ გაუბმიხარ და არ დაცემულხარ. იცი, ვინ არის ეგ? მონა და მეგობარი ანტიქრისტესი. სად უნდა წაგიყვანოს, თუ არ სოდომ-გომორში?.. არ გერჩია, რომ მომკვდარიყავ? უმჯობესი იქნებოდა, რომ ეს კედლები დაქცეულიყო და თავზე დაგტეხოდა...

ლიგია – მამავ... მამილო...

ბამოსვლა გაცამატა

(ამ უკანასკნელ სიტყვებით ლიგია მიიჭრება ფაბიუსთან, რომელიც გლავკუსს გამოჰყვება კარებში. ლიგია გულამომჯდარი დაიჩოქებს მის წინ)

ფაბიუს – შეჩერდი, ჩემო შვილო! ნუთუ გგონია, რომ ჩვენი ღვთაებრივი მოძღვარი, რომელმაც ნება მისცა მარიამ მაგდალინელს, რომ ფეხებზე მოხვეოდა და მიუტევა ყოველი შეცოდება,

ვიდრე ხვალ, უფალო?

პირს მიიბრუნებს ამ წმინდა, მინდვრის ყვაილივით ბავშვისაგან? (ლიგია) სანამდის ის, ვინც გიყვარს, არ იხილავს ნათელს, ერიდე, რომ არ შეგაცდინოს, მაგრამ ილოცე ხოლმე კი მისთვის.

მარკუს – მე ვიცი, რაც უშლის ხელს ჩვენ შეკავშირებას, მაგრამ მე ეგ მიყვარს უსაზღვროდ, მინდა, რომ გავიცნო, შევისწავლო და მივიღო თქვენი მოძღვრება. მასწავლეთ, ნუ უარმყოფთ... მე მქონდა გაგებულები, რომ თქვენ მოძღვრებაში არ არსებობს არც ცხოვრება, არც ადამიანური სიხარული და არც ბედნიერება. აქ კი სულ სხვა მესმის, მაშ, რაღაა თქვენი მოძღვრება? როგორც ქრისტიანმა, ხელი უნდა ავიღო ლიგიაზე? ეს აღარ მესმის. მაშ, რაღაა თქვენი ჭეშმარიტება, რა შემოგაქვსთ ქვეყნად?

ფაბიუს – (უბრალოდ) სიყვარული.

მარკუს – გევედრებით, ნუ გამაგდებთ, მასწავლეთ!

ფაბიუს – ჩემო შვილო! მე გინინასწარმეტყველებ, რომ შენ იხილავ ნათელს ჭეშმარიტებისას და წრფელის გულით შეიტკობ ყოვლის შემძლებელ ღმერთს. (ლიგია) გაიმეორე: გიყვარს, ლიგია, შენ ეს კაცი?

ლიგია – (წყნარად) დიახ...

ფაბიუს – (ლიგიას თავზე აკოცებს) მაშ, გიყვარდესთ ერთმანეთი, ვინაიდან არ არის ცოდვა თქვენს უბინო სიყვარულში. (მარკუსს) მე, მხცოვანი მონა უფლისა, ვაკურთხებ შენ, ვაკურთხებ შენს სულსა და შენს სიყვარულს სახელითა მაცხოვრისათა.

(მარკუსს მუხლებს მოიყრის).

ფარდა

მოქმედაზა მეოთხა

პ ი რ ე ბ ი:
 ნ ე რ ო ნ.
 პ ო მ პ ე ი ა.
 ტ ი გ ე ლ ი ნ ი.
 პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს.
 ლ უ კ ა ნ უ ს.
 კ ო ნ ს უ ლ ი რ ე გ უ ლ ი.
 დ ე დ ა კ ა ც ი.
 ჭ ა ბ უ კ ი.
 მ ო ხ უ ც ი.
 პ რ ე ტ ო რ ი ა ნ ე ლ ი.
 ხ ი ლ ო ნ ხ ი ლ ო ნ ი დ ი.
 მ ა რ კ უ ს ვ ი ნ ი ც ი უ ს.
 ფ ა ბ ი უ ს.
 ლ ი გ ი ა.
 გ ლ ა ვ კ უ ს ი.
 მ ჭ ე დ ე ლ ი.
 ვ ა ჭ ა რ ი.
 მ ა თ ხ ო ვ ა რ ი.
 მ ა ნ ა ნ ა ლ ა.

1-ლი და მე-2 ც ე ნ ტ უ რ ი ო ნ ი.
 1-ლი და მე-2 ქ რ ი ს ტ ი ა ნ ი ქ ა ლ ე ბ ი.

კ ე ი ს რ ი ს მ ხ ლ ე ბ ლ ე ბ ი, ხ ა ლ ხ ი, ქ რ ი ს ტ ი ა ნ ე ბ ი,
 პ რ ე ტ ო რ ი ა ნ ე ლ ე ბ ი.

რომი გადანწის შემდეგ. ღია მაიდანნი, კეისრის სასახლის წინ. სასახლის მარჯვნივ ბანებია უმოაჯიროთ, ძირსდაშვებულ მარმარილოს კიბეებით. უკანა პლანზე – მარმარილოს მოაჯირი და ზედ ქანდაკება. უკანა ფარდის იქით მოსჩანს რომის ნანგრევები. ზოგან ბოლი ამოდის, ზოგან კიდევ აქა-იქ ალი მოსჩანს ტიბროსის იქით. მოაჯირზე ორი სავარძელი სდგას – ნერონისა და პომპეიასი.

გამოსვლა პირველი

ც ე ნ ტ უ რ ი ო ნ ი – შეჩერდით! სალდათებო, თვალყური გეჭიროსთ! მე უნდა ტიგელინსა ვპკითხო, როგორ დაგანყოთ და სად

დაგაყენოთ! (შედის სასახლეში. ქრისტიანებში მწუხარება ჩამოვარდება. ქალები ქვითინებენ).

გ ლ ა ვ კ უ ს – რას სტირით? რა განუხებსთ?

1-ლი დ ე დ ა კ ა ც ი – ქვრივი ვარ, ერთადერთი ობოლი შვილი მყავს და ისიც ბრმა, ვინლა უპატრონებს უჩემოდ?

მე-2 დ ე დ ა კ ა ც ი – ჯალათებმა შეურაცხყოფა მიაყენეს ჩემს ქალს და ღმერთმა არ მოჰკითხა მათ...

მე-3 დ ე დ ა კ ა ც ი – მე და ჩემი ქმარი პრეტორიანელებმა წამოგვიყვანეს, სამი მცირეწლოვანი შვილი დაგვრჩა და ვინ მიხედავს?

ხ მ ე ბ ი – ჩვენ სახლობას მოგვაშორეს! ცოლ-შვილი დაგვილახეს! ქალიშვილები მოახლეებად წაიყვანეს და ღმერთმა არ შეგვიბრალა.

გ ლ ა ვ კ უ ს – მცირედმორწმუნენო! განა მარტო სააქაო ცხოვრება მოგანიჭათ ღმერთმა? სიკვდილი კი არ მოგელისთ, ახალი სიცოცხლე. ტანჯვის სანაცვლოდ – საუკუნო ნეტარება, ცრემლის მაგიერ სიხარული და მონობის ნაცვლად – სამეფო სადგური. მე შენ გეტყვი, ქვრივო, რომ შენ ბრმა შვილს აეხილება თვალები და ისე შემოგიერთდება საუკუნო ცხოვრებაში. შენ, დედავ, რომელსაც ქალი გაგიუპატიურეს, გეუბნები, რომ ნახავ შენს ქალს, ზამბახივით გასპეტაკებულს. თქვენ, მშობლებო, შვილების დამკარგველებო, თქვენს შვილებს, მშობლებს მოშორებულნო, თქვენ, შეწუხებულნო მახლობლების ტანჯვით და შიშის ზარით ატანებო, ვინც კი სიკვდილს მოელით, ყველა სიკვდილს შემდეგ გამოიღვიძებთ საუკუნო ნეტარ ცხოვრებისათვის. დეე, ცირკის სილა გაიყლენთოს თქვენის სისხლით, თხრილები თქვენი გვამებით აივსოს, მაინც გეტყვი, რომ თქვენ დარჩებით ძლევათოსილები.

ხ მ ე ბ ი – იყავნ ნება უფლისა... შეგვინდევი, მამაო! ჩვენ გავმწარდით სულმოკლეობით, დავეციტ სულით... შეგვინდე, რომ ეჭვი შეგვეპარა.

(შემოდის ცენტურიონი).

ც ე ნ ტ უ რ ი ო ნ ი – წამომყევით! (მიჰყვებიან).

გამოსვლა მეორე

(შემოდინ: ნერონ, პომპეია, ტიგელინი, პეტრონიუს, ლუკანი, კონსული და სხვა მხლებლები კეისრისა).

ნ ე რ ო ნ – (გადაჰყურებს ნანგრევებს) რა საზიზღარია ნანგრევები და, როცა ცეცხლი ედებოდა და ინვოდა, მაშინ კი საუცხოვო იყო. დიდი უბედურებაა! ალი რომ ავარდებოდა ხოლმე, მე მაშინ ჩემ თავსაც უსახლკაროდა ვგრძნობდი, უსახლ-მფლობელად უსახლო ქალაქისა.

ტ ი გ ე ლ ი ნ – დიდებულად არის ნაბრძანები.

პ ო მ პ ე ი ა – იმედი მაქვს, რომ ეგ შესანიშნავი ფრაზა არ დაგ-რჩენია შეუტანლად შენს პოემაში.

ნ ე რ ო ნ – არა! ეს მეექვსე ტაეპია. ნერა კი ასე იწყება: „ჰოი, შენ, წმინდა ქალაქო, რომელიც იყავ უმტკიცესი იდისა“... მაგრამ ხომ ყველა გაიგონებთ ამ ჩემ ნაწარმოებს, რადგანაც საჯაროდ მინდა ვიმღერო. პეტრონიუს, სთქვი, როგორ გეჩვენებოდი იმ დროს, როცა ცეცხლმოდებულ რომს ვუკითხავდი ჩემს თხზულებას?

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – შენ იყავ იმ სანახაობის შესაფერი, და ის სანახაობაც შენი ღირსი.

ნ ე რ ო ნ – ტიგელინი! ჩემს ბალებში ჯერ არ დაგიგია ქრისტიანებისთვის გალიები?

ტ ი გ ე ლ ი ნ – ასრულებულია შენი ბრძანება! გალიები სავსეა იმ საზიზღარი ცეცხლის ნამკიდებლებით და ხალხიც მოუთმენლათ მოელის იმათ დასჯას.

ნ ე რ ო ნ – მაშ, ხალხსა სწამს, რომ რომი ქრისტიანებმა დასწვეს? და ლუკანი რაღად ამბობს, რომ ხალხი აღელვებულია და დრტივინავსო?

პ ო მ პ ე ი ა – მე მითხრეს, რომ ხალხში ხმა გავარდა, ვითომც რომისთვის ტიგელინს წაეკიდებოდა ცეცხლი თქვენის ბრძანებით, ღვთაებრივო! სიფრთხილე გმართებსთ, საფრთხე მოგელისთ!..

კ ო ნ ს უ ლ ი – ხალხი უმადურია, ლელავს და გწყევლის შენ! მშიერი ბრბო დაწანწალობს სასახლის ირგვლივ და უკმაყოფილობა თანდათან იზრდება. ხალხი, უსახლკარო და მშიერ-მწყურვალი, მზათ არის, რომ გაგგლიჯოს შენ. ავგუსტა მართალს ბრძანებს, საფრთხე ახლოს არის.

ნ ე რ ო ნ – (შემკრთალი) ჰმ! ჰმ! რა უნდა ხალხს? რას თხოულობს? კ ო ნ ს უ ლ ი – შურისძიებას!
ნ ე რ ო ნ – (ცოტა ხნის სიჩუმის შემდეგ კითხულობს ზეპირად):

„გული მოითხოვს შურისძიებას,
შურისძიება კი მარტო მსხვერპლსა!“

ეს ლექსი უნდა დავიწერო. ლუკანი ამისთანას ვერას შეთხზავდა. დიახ, შურისძიება მსხვერპლს ითხოვს, ტიგელინი! პირველად ვინ მოგცა მიზეზი, რომ ქრისტიანებზე მიგეტანა იჭვი?

ტ ი გ ე ლ ი ნ – სანყალმა ფილოსოფოსმა, რომელიც მუდამ იმ სალახანებში აგდია. ვილაც ხილონ ხილონიდია.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ხილონი? უჰ! ის ხომ საზიზღარი სალახანა ვინმეა?!

ტ ი გ ე ლ ი ნ – უბედური კაცია, ქრისტიანებისაგან დაჩაგრული, და კარგადაც იცის მათი საძაგლობა. მის ჩვენებით ვიჭერთ ქრისტიანებს, ვამწყვდევთ, ვსვამთ ციხეებში და გალიებში, სანამ ბრძანებას არ გამოსცემთ, ღვთაებრივო!

ნ ე რ ო ნ – შენ ამბობ, ტიგელინი: ხალხმა იცის, რომ რომი ქრისტიანებმა დასწვესო?

ტ ი გ ე ლ ი ნ – ხილონს არც თავისი ყელი და არც ფეხები არ დაუზოგავს, რადგანაც მდიდრულ საჩუქარს მოელოდა. (სცენას იქით ხმაურობა თანდათან მატულობს. აქა-იქ მუქარა ისმის და იარაღის ჩახაჩუხი).

ნ ე რ ო ნ – (წამოვარდება ზეზე შეშინებული) ეს რა ხმაურობაა? რა მოხდა?

პ ო მ პ ე ი ა – ხალხი ამბობებულია! ო, ღმერთებო, რა საშიშია!

გამოსვლა მესამე

ც ე ნ ტ უ რ ი ო ნ ი – (შემოიჭრება) კეისარო, ბრბო შემოერტყა სასახლეს, მცველები ამოწყვიტეს და ხალხი ბალებში შემოცვინდა.

ნ ე რ ო ნ – მომიტანეთ ჩემი ფანდური!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – სჯობია, იარაღი აილო ხელში! (მოიყრიან თავს ერდოზე. ტიგელინის განკარგულებით პრეტორიანელი ერდოს წინ დაიჭერენ ადგილს).

ტი გ ე ლ ი ნ – კეისარო! რამდენიმე სიტყვა უბრძანე ხალხს და რამეს დაჰპირდი.

ნ ე რ ო ნ – (შეშინებული, ვითომ მედიდურად) მე, კეისარი, ბრბოს გამოვვლავარაკო? არასოდეს! ეს, ვისაც უნდა, სხვამ ჩაიდინოს ჩემის სახელით...

პ ო მ პ ე ი ა – დიახ! ნუ ჩაიგდებ თავს საფრთხეში!

ნ ე რ ო ნ – ვის უნდა, რომ ხალხს ელაპარაკოს?

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მე.

ნ ე რ ო ნ – ისემც კარგი დაგემართოს! შენ ყოველთვის ჩემი ერთ-გული იყავ და ახლაც ილაპარაკე. გულუხვად დაჰპირდი ყოლიფერს. (ხმაურობა თანდათან მატულობს. შემოცვინდება ხალხი, სხვადასხვა იარაღებით შეჭურვილი. ზოგს მახვილი უჭირავს, ზოგს ნალდი, ზოგს კეტი და სხვ. პრეტორიანელნი წინ ელობებიან, ეზო გაიჭედა).

ს ა ე რ თ ო ყ ვ ი რ ი ლ ი – აი, სად ყოფილა ეს ამოსაგდები! ეს ცეცხლის წამკიდებელი! ახლა კი ველარ წახვალ ჩვენი ხელიდან! დედის მკვლელო! ავაზაკო! სიკვდილი მაგას! მტარვალო!

მ ქ ე დ ე ლ ი – შე წითელწვერავ, შენა! შენ მაშინ იმღეროდი, როცა ჩვენ ვსტიროდით, ჩვენი კვნესა არ გესმოდა! (აღმართავს იარაღს) ხალხო და ჯამაათნო! გავსრისოთ ეს უნასი, ეს ქვემძრომი.

დ ე დ ა კ ა ც ი – (ცეცხლმოდებული) შე დედის მკვლელო! შენ დასწვი რომი, შენ... ჩვენ ვნახეთ, რომ ტანსაცმელ-გამოცვლილი შენი პრეტორიანელები ჟინჯილებს აგდებდნენ და ცეცხლს უკიდებდნენ ქალაქს. წყეული იყავ, წყეული...

ვ ა ჭ ა რ ი – მხეცი ხარ, მხეცი! შენი ადგილი არენაზეა!

გ ლ ა ხ ა – ჩვენ შიმშილითა ვკვდებით, ცეცხლწამკიდებელი მტარვალო!

ჭ ა ბ უ კ ი – მასხარავ! აქტიორო! დადგა შენი უკანასკნელი წამიც!

ხ მ ე ბ ი – პური!.. პური!..

მ ქ ე დ ე ლ ი – ჩავაგდოთ ტიბროსის მდინარეში ეს ავაზაკი!

დ ე დ ა კ ა ც ი – დაილუპა რომი! ვაი რომს და ვაი ჩვენ!

მ ო ხ უ ც ი – ჩემი ფულები დამიბრუნე, შე შეჩვენებულო!

ს ა ზ ო გ ა დ ო ხ მ ე ბ ი – შენ დაგვაკელი საჭმელ-სასმელი და სადგური... შენ ამოაგდე რომი! სიკვდილი მაგას! სიკვდილი გადამწვლს! ჩააგდეთ ცეცხლში! მასხარა! წითელწვერა!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – (ხელს მაღლა აიღებს და ხმამაღლა) მოქალაქენო! ყური დამიგდეთ!

ხ მ ე ბ ი – ჩუმათ! ეს პეტრონიუსია! მოუსმინოთ პეტრონიუსს! ეგ ყოველთვის ხალხის ქომაგი ყოფილა! – რა ყურს უგდებთ? ნერონის მოგზავნილია, – სსსუ, ყური დაუგდეთ პეტრონიუსს!..

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – (ჩამოდის მოაჯირიდან და გაერევა ხალხში) რომაელებო! გამიგონეთ!

ხ მ ე ბ ი – გაჩუმდით! ნელა! გაიგონეთ!.. ვიცით, ვინც არი პეტრონიუსი... აბა, სთქვი! ჩუმათ! დაჩუმდით! (ხმაურობა დანყნარდება).

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მოქალაქენო! ვინც ახლოს დგახართ ჩემთან და გესმისთ ჩემი სიტყვა, ის გადაეცით იმათ, ვინც შორსა სდგას და ყველამ ერთად თავი დაიჭირეთ ადამიანურად და არა მხეცურად.

ხ მ ე ბ ი – სთქვი! ყურს გიგდებთ! ჩუმათ! სთქვი!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ქალაქს ხელახლა გააშენებენ!.. ლუკულისა, კეისრისა და აგრიპინას ბალის კარები ხვალიდანვე გაღებული იქნება თქვენთვის. ხვალიდანვე დაიწყებენ პურის, ღვინის, ერბოსი და სხვა სანოვანეთა დარიგებას. იმდენი იქნება, რომ კიდევ მოგეყიროსთ. მერე მოგელისთ ღვინი და საჩუქრები. ასე რომ, თქვენ, ამ რომის გადანვის შემდეგ, უფრო მდიდარნი იქნებით, ვიდრე გადანვამდე...

(ყრუ ხმაურობა, პეტრონიუსის სიტყვას ერთიმეორეს გადასცემენ).

მ თ ვ რ ა ლ ი მ ა ნ ა ნ ა ლ ა – (მივა, მიადგება პეტრონიუსს). სცრუობ! არა მჯერა! მართალი სთქვი, თორემ კისერს მოგიგრებ...

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – გაინი იქით, მეგობარო, მყრალი ღვინის სუნი გდის.

მ ა ნ ა ნ ა ლ ა – სტყუი!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მე სიმყრალის ატანა არ შემიძლია! (დაჰკრავს მუშტს და გააგორებს).

ხ მ ე ბ ი – ო-ო-ო! მუშტი აბა ამას ჰქვიან... ღონიერი ხელია. ახათ მოუვიდა! ჩვენ კი ყველას გვჯერა პეტრონიუსის სიტყვა. ეგ ჩვენ არ გაგვყიდის. კიდევ გამოგვექომაგება...

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მოქალაქენო!.. თქვენ მოგელისთ ჯერ არნახული გასართობები. კეისარი იმისთანა სანახავებს და სასეიროს გაგიმართავსთ, რომ ჯერ არ ყოფილიყოს ქვეყანაზე.

ბ რ ბ ო – (აღტაცებით) პური და ღვინო? სეირი? პეტრონიუსი შეასრულებს, რასაც გვპირდება. პური, სეირნობა!.. საჩუქრები!.. სანახავები! (ხმაურობა სასიხარულო ხრიალში გადადის) პური და სეირი!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – სიტყვას გაძლევთ, ერთიც გექნებათ და მეორეც.

ხ მ ა უ რ ო ბ ა – ვაშა პეტრონიუსს! გაუმარჯოს პეტრონიუსს!..

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – გაუმარჯოს კეისარს!

ს ა ე რ თ ო ხ მ ა – გაუმარჯოს ნერონს! ვაშა კეისარს!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ძალიან კარგი! „ვაშა“ ხომ შესძახეთ კეისარს, რომელიც თქვენზე ზრუნავს, გაჭმევს, გაცემევს და ახლა კი, ჩემო საცოდაო ოხერტიანებო, დაიშაღენით! მე უნდა კეისარს მოველაპარაკო თქვენი კუჭის გატენის თაობაზე და თვალების დამაყოფილებზე სხვადასხვა სანახაობით.

(ბრბო იშლება, მიდიან, ერთიერთმანეთს ესაუბრებიან).

ხ მ ე ბ ი – ხვალ პურსა და ღვინოს დაარიგებენ! ვაშა პეტრონიუსს! გაგვიღებენ ბაღების კარებს. გაგვიმართავენ სეირნობას. – მოგვატყუებენ. ყოლიფერი დაპირებაზე გადივლის! – არა, პეტრონიუსი თავის სიტყვას აასრულებს. ჩვენ დანაკლისს ერთიასად შეასრულებენ და სხვა.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – (ადის მოაჯირზე) პოლუკსსა ვფიცავ, რომ ეს ქვემძრომები ოფლისაგან ჰყარან, კინალამ გული შემინუხდა.

ნ ე რ ო ნ – მე ძალიან შენი სიცოცხლის მემინოდა, პეტრონიუსს!.. მადლობა ღმერთებს, რომ კარგად გათავდა.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ო, ღმერთებო! რა ცუდი სუნი უდისთ ამ პლებებებს... ამ დაბალ ხალხს...

პ ო მ პ ე ი ა – მადლობა ღმერთებს... საშიში აღარა არის-რა...

კ ო ნ ს უ ლ ი – არა, ავგუსტა, ხალხი მაშინ დამშვიდდება, როცა ცეცხლის წამკიდებლები დაისჯებიან.

პ ო მ პ ე ი ა – (დადგება ნერონის წინ) გამიგონე, კეისარო! მსხვერპლი, რომელსაც ხალხი თხოულობს, ჩვენ ხელთ არის. ხალხი ქრისტიანებს ენამება და ეზიზღება ქრისტიანები. არასოდეს ჯერ არცერთ მათგანს შენთვის ტაში არ დაუკრავს და არ აუღიარებინარ ღვთაებათ. ხალხი შენზე ღელავს, მაგრამ შენ ხომ არ გიბრძანებია ტიგელინისათვის ქალაქის გადანვა? ხალხი თხოულობს შურისძიებას! დეე, ეძიოს! სისხლი სწყურია და გასართობი? დეე, ნახოს ორივე! შენზე აქვს იჭვი? დეე, გადაიტანოს ქრისტიანებზე...

ნ ე რ ო ნ – (ტრაგიკულად) ზევსო და ყველა უკვდავო ღმერთებო! რატომ არ მოდით და არ მოგვეხმარეთ... ამ საბრალო ქალაქმა რა შესცოდა იმისთანა იმ ბარბაროსებს, რომ ისე შეუბრალებლად გადაბუგეს...

პ ო მ პ ე ი ა – იმიტომ, რომ მტრები არიან კაცობრიობისა და შენი.

რ ა მ დ ე ნ ი მ ე ხ მ ა – იყავ სიმართლის მოყვარე, მიეცი სასჯელს დამწველები. თვითონ ღმერთები მოითხოვენ შურისძიებას.

ნ ე რ ო ნ – რა სატანჯველი და სასჯელი დაიმსახურეს იმ საძაგლებმა, რომ აღარ ვიცი? მაგრამ ღმერთები მაგულისხმებენ მე ტარტაროზის შემწეობით და მეც ჩემ საბრალო ხალხს ისეთ სანახავს ვუჩვენებ, რაც ჯერ არ უნახავს და რასაც არ დაივინყებს საუკუნობის განმავლობაში.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – (წინ წამოდგება) მაშ, ახლა მსხვერპლი მიგნებულა! კეთილი და პატიოსანი! მათი არენაზე მოდენა ადვილია. მაგრამ ცოტა მეც გამიგონეთ. უფლება და ძალა თქვენ ხელთ არის და ნუ იქნებით უსამართლო მაშინ მაინც, როცა სხვა არავინ გიგდებსთ ყურს. ატყუეთ ხალხი, მაგრამ თავს ნუ იტყუებთ. ჩაუგდეთ ხელში ხალხს ქრისტიანები, სტანჯეთ, მიუსაჯეთ, რაც გენებოსთ, მაგრამ იმდენი გამბედაობა კი იქონიეთ, რომ პირდაპირ უთხრათ მათ, რომ იმათ არ დაუნვათ რომი. ფუ! თქვენ მიწოდებთ მე „არბიტერ ელეგანტს“ და მიტომაც მოგახენებთ, რომ ამ საზიზლარი კომედიის ატანა არ შემიძლია. ფუ! ყველა ეს მომაგონებს მე ქუჩურ სალახანობას, ბალაგანს, სადაც ჯამბაზები გათითხნილ ბრბოს გასართობათ წარმოადგენენ ხან ღმერთებს და ხან მეფეებს, რომ მერე, გათავების შემდეგ, მუავე ღვინოთი პირი ჩაიგემრიელონ. ნერონმა, ქვეყნის მპყრობელმა, ღვთაებამ დასწვა რომი, იმიტომ, რომ ძლიერია ქვეყანაზე, როგორც ზევსი ოლიმპზე. ნერონი პოეტია და იმდენათ უყვარს პოეზია, რომ იმას შესწირა სამშობლო. ნუ უარყოფ შენ სახელს და ნუ ათქმევინებ შთამომავლობას, რომ „ნერონმა დასწვა რომი, მაგრამ, როგორც სულმდაბალმა კეისარმა და როგორც სულმოკლე პოეტმა, გადაფიცა და გადააბრალა უდანაშაულო ხალხს...“ (ჩამოვარდება სიჩუმე).

ტ ი გ ე ლ ი ნ – კეისარო! ნება მიბოძეთ, აქ აღარ დავდგე! შენ დალუპვას გიპირებენ! სულმდაბალ კეისარა და პოეტათ გასახვენ, რომის ქალაქის დაწვას გნამებენ, მსახიობად გთვლიან. ჩემი ყურთასმენა ამაებს ვერ აიტანს.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – (ხმადაბლა) ნავაგე!

პ ო მ პ ე ი ა – ღვთაებრივო! როგორ იტან, რომ მაგისტანა აზრების წარმოთქმას ბედავენ შენ წინაშე?

ტ ი გ ე ლ ი ნ – დასაჯე ეგ თავზედი!

ხ მ ე ბ ი – პეტრონიუს გათავხედდა! მაგის საზიზლრობა სასჯელს მოითხოვს, კეისარო! დაისაჯოს! (ჩამოშორდებიან).

ნ ე რ ო ნ – (თვალს არ აშორებს პეტრონიუსს. ბოროტი ღიმილით) თქვენ ყველას გინდათ, რომ დავსაჯო? მაგრამ ეგ ჩემი მეგობარია. მართალია, გული დამიკოდა, მაგრამ, დეე, ყველამ იცოდეს, რომ ეს ჩემი გული თავის მეგობრებს ყველაფერს აპატიებს ხოლმე.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – (ხმადაბლა) წავაგე და დავიღუპე!

ნ ე რ ო ნ – (წამოდგება) წავიდეთ! მოვანწერიგოთ ხალხისათვის გასართობი და სათამაშოები! პეტრონიუს! მოიპატიჟე ჩემი სახელით შენი ნათესავი მარკუსი ამფითეატრში, იქ ნახავს თავის ლიგიელ მშვენიერებას. (პეტრონიუსის მეტი ყველა მიდის. ნელ-ნელა ბნელდება. ცის კიდეები წითლდებიან ცეცხლისაგან).

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – (მარტო) მგონია, ახლა კი დამიწყო ღალატი ბედმა. (შემოდის მარკუსი).

გამოსვლა მეოთხე

მ ა რ კ უ ს – პეტრონიუს!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მარკუს! მაგრამ რა დაგმართნია? ავით ხომ არა ხარ?

მ ა რ კ უ ს – არა!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მაშ, აქ რა გინდა?

მ ა რ კ უ ს – განა არ იცი? დღეს ლიგია დააპატიმრეს.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ვიცი...

მ ა რ კ უ ს – დავჰკარგე ხელახლა. ახლა კი საუკუნოდ დავჰკარგე. უნდა კეისარს შევეხვეწო, დამიბრუნოს. ათასი ქრისტიანი სხვაცა ჰყავს ხელში და ის ერთი მე დამიბრუნოს, მაჩუქოს იმ სისხლში, რომელიც მე დამინთხევია სამშობლოს გულისათვის.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – უარს გეტყვის!

მ ა რ კ უ ს – მე თუ მეტყვის, შენ ხომ აღარ გეტყვის? მეგობარი ხარ ხომ მისი?

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – დღეიდან აღარ! და ჩემი საკუთარი სიცოცხლეც დაფზე ჰკიდია. გამიგონე და გული გაიმაგრე: კეისარმა გადასწყვიტა, რომ ქალაქის გადანვა ქრისტიანებს გადააბრალოს და იმათაც სასტიკი დევნა და ტანჯვა მოეღისთ. შენ უნდა ყოველი ღონისძიება იხმარო, ნახო ლიგია და დააჯერო, რომ ერთად გაიქცეთ. უამისობა არ იქნება.

მ ა რ კ უ ს – (სასწრაფოვით) აჰ! არა, ეგ არ მოხერხდება!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მოუხერხებელი უნდა მოხერხდეს.

მ ა რ კ უ ს – კი, მაგრამ სად არის? სად ვნახო?

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – აქ არის ბაღში დამწყვდეული! მომიცადე აქ, დროც ხელს გვინყობს. ნერონ და მისი თანამოაზრეები წასული არიან ვითომდა დიდი საქმის მოსაწესრიგებლად. მე წავალ და ვეცდები, რომ ოქროს გასაღებით საპატიმროს კარები როგორმე გაგიღოთ. (მიდის).

მ ა რ კ უ ს – (მარტო) ჩემი ლიგია არენაზე უნდა ვნახო? ამას ვერ ავიტან! სისხლი მიშრება ძარღვებში, სული მიწუხს... გონება მერყევა... არა! ან უნდა ერთად ვიცხოვროთ და ან ერთად მოვჰკვდეთ. (შემოდის ფაბიუსი).

გამოსვლა მეხუთე

ფ ა ბ ი უ ს – (მხარზე ხელს ადებს) შვილო, რას სწუხარ?

მ ა რ კ უ ს – შენა ხარ, კეთილმორწმუნე მოხუცო? მე, ვკვდები... სიცოცხლე წამართვეს, ტანჯვა გულს მიხეთქს. უშველე რამე იმ ქალს, მამაო, დაიხსენი...

ფ ა ბ ი უ ს – მესმის... შენ წაგართვეს სატროფო? ილოცე მისთვის.

მ ა რ კ უ ს – მამაო, მე ერთი საბრალო მატლი ვარ და შენ კი, რომელმაც შეიგენ ქრისტე, სთხოვე მას, გამოესარჩლე ლიგიას. შენ, მხოლოდ შენ, ერთს, შეგიძლია მისი გამოხსნა.

ფ ა ბ ი უ ს – შვილო ჩემო! მე მხოლოდ ვილოცავ მისთვის. მაგრამ ნუ დაივიწყებ, რომ თვით ყოვლის შემძლებელი ქრისტე განერთხა ჯვარზე და იტანჯა! და აგრეთვე, ნუ დაივიწყებ, რომ ამ ცხოვრების შემდეგ, იქ დაიწყება სხვა, საუკუნო ცხოვრება.

მ ა რ კ უ ს – ვიცი, ვიცი, ეგ გამიგონია. მაგრამ თუ სისხლი აუცილებელია, შეევედრე შენს ქრისტეს, რომ ჩემი მიიღოს სამაგიეროდ. მე სალდათი ვარ და მოვითმენ. მისთვის დანიშნული ტანჯვა კი მან გააორკეცოს, გაასამკეცოს და ისე გადამხდევინოს... ის კი დაიხსნას. ის ჯერ კიდევ ბავშვია და ღმერთი კი კეისარზე უძლიერესი. გამოესარჩლე, მოხუცო, უმანკო ბავშვს.

ფ ა ბ ი უ ს – მარკუს! გრწამს თუ არა?

მ ა რ კ უ ს – მრწამს!

ფ ა ბ ი უ ს – გრწამდეს და ილოცე! ილოცე ბოლომდე! ხმალამოლებული ჯალათიც რომ დაინახო თავს ადგეს, ლომის ყბაშიც რომ

დაინახო ჩავარდნილი, მაინც გრწამდეს მაშინაც, რომ ღმერთს შეუძლია გამოსხსნა. ახლა კი მე წავალ და ნუგეშსა ვსცემ ჩემ საბრალო მოძმეებს. მშვიდობა შენთანა. (მიდის).

მ ა რ კ უ ს – მე არ ვიცი ლოცვა! არ მისწავლია ის სიტყვები, რომლითაც მოიხმობენ ხოლმე ღმერთს, მაგრამ ისე კი მე შენი ვარ, ყოვლის შემძლებელი ღმერთო! შენი ვარ! და მე მიმიღე მსხვერპლად მის მაგიერად...

გამოსვლა გეგმა

(შემოდის ლიგია. თან შემოჰყვებიან პეტრონიუს და პრეტორიანელი. პეტრონიუს ეჩურჩულება სალდათს, რომელიც ჩამოშორდება, გაიწევეს კუთხისკენ და იქ დაეყრდნობა შუბზე. პეტრონიუსი ნელ-ნელა გადის).

ლ ი გ ი ა – მარკუს!

მ ა რ კ უ ს – ლიგია! (მივარდება, გულამომჯდარი ეხვევა) ლიგია!

ლ ი გ ი ა – ნუ სტირი, ჩემო საყვარელო! მე ისეთი ბედნიერი ვარ, შენ რომ გხედავ, რომ... მე ვფიქრობდი, თუ უკანასკნელად ცირკის არენაზე დამინახავდი! ნუ ეძლევი სასონარკვეთილებას. მე შენი ვარ და სიკვდილი ვერ დაგვაშორებს! ნუ სწუხარ!

მ ა რ კ უ ს – არა, შენ არ მოკვდები... მე გამოგგლეჯ ჯალათების ხელიდან... ჩვენ უნდა გავიქცეთ.....

ლ ი გ ი ა – როგორ?.. შენ გინდა, რომ მაშინ, როცა ჩემი მოძმეები სატანჯველსა და სიკვდილს ეძლევიან, მე სიხარულსა და განცხრომას მივეცე? არა, არასოდეს, ნუ მირჩევ მაგისთანას, მარკუს, მე ქრისტიანი ვარ.

მ ა რ კ უ ს – თუ შენ მოკვდები, მეც თან გამოგყვები. მაგრამ, არა! შენ იცოცხლებ, ჩემო ძვირფასო! ღმერთი არ მიგიშვებს სიკვდილამდე... შეგიბრალებს....

ლ ი გ ი ა – მარკუს! ქრისტეს გულისთვის სიკვდილს ეძლევა ათასი სული და რად უნდა განვეშორო საზოგადო ხვედრს? რა ვარ მე, შედარებით იმ მოწამებთან, ქრისტესთვის რომ თავს სდებენ და მის მცნებას მტკიცედ აღიარებენ? ერთი რაღაც უმნიშვნელო ფიორი იმ გუნდში, რომელიც რჩეული არიან მოწამებთან ქრისტეს მოძღვრების გულისათვის.

მ ა რ კ უ ს – შენ ჩემთვის ხარ დანიშნული და არაფრისთვის ქვეყანაზე არ შეგეღევი.

ლ ი გ ი ა – დიახაც, ნუ დამთობ! მე მეზიზღება ის საერთო სასაფლაო, ორმო ამფიტეატრთან, სადაც ყველას ერთად ჩაგვყრიან დატანჯვისა და სიკვდილის შემდეგ. მაგრამ შენ მე წამიღე ცალკე არენიდან და დამმარხე, როგორც შენი მეუღლე.

მ ა რ კ უ ს – ნუ მტანჯავ, ლიგია! მაკმარე! ნუ აორკეცებ ჩემ სატანჯველს! მე არ შემიძლია, არ მინდა დავიჯერო, რომ ჩვენ ერთმანეთს საუკუნოთ გავშორდეთ...

ლ ი გ ი ა – ნუ იტანჯები, ჩემო კარგო! დამშვიდდი! აბა, დაფიქრდი. აქ კეისარია და იქ კი ყოვლის მპყრობელი, კეთილი და ყოვლად მონყალე. იქ სიკვდილი აღარ არის! აქ ხომ გიყვარვარ, მარკუს, მაშ, წარმოიდგინე, რა ბედნიერი ვიქნებით იქ. შენც ხომ იქ მოხვალ ჩემთან? (კულისებს იქიდან ისმის სალოცავი გალობა ქრისტიანებისა).

მ ა რ კ უ ს – (გულამოსკვნილი) ლიგია! ლიგია! ლიგია!

ლ ი გ ი ა – ნუ სტირი ჩემს გამო და გახსოვდეს, რომ შენც იქ მოხვალ, ჩემთან. შენ ხომ შეიყვარებ სამარადისო ღმერთს და მოთმინებით აიტან ჩემ სიკვდილს? მოითმინე, ჩემო ძვირფასო! მაშინ ღმერთი საუკუნოთ შეგვაერთებს ჩვენ. მიყვარხარ და მინდა, შენთან ვიყო განუყრელად. სიტყვა მომეცი ამაზე შენც, მარკუს.

მ ა რ კ უ ს – ვფიცავ შენ წმინდა თავს!

ლ ი გ ი ა – (მხიარულად ჰკოცნის ხელზე მარკუსს) გმადლობ. ბედნიერი ვარ! მე შენი ცოლი ვარ!

პ რ ე ტ ო რ ი ა ნ ე ლ ი – მოდიან! დროა, წავიდეთ ჩქარა!

ლ ი გ ი ა – (გამოუსხლტება ხელიდან მარკუსს). მშვიდობით, მარკუს! ახალ ცხოვრებამდი... (მირბის და სალდათი მიჰყვება).

მ ა რ კ უ ს – მშვიდობით! მშვიდობით! მაგრამ მე მაინც არა ვკარგავ იმედს, რომ აქვე, ამ ქვეყნად, შევხვდებით კიდევ ერთმანეთს. რატომ ყოვლად მონყალე ღმერთი არ შეენევა თავის შვილებს? რატომ ეს შეჩვენებული ქალაქი არ ჩაინგრევა ქვესკნელში და თან არ ჩაიტანს ნერონს, ავგუსტოლებს, პრეტორიანელებს და ყველა უკუღმართებს. ჩვენ ან ერთად ვიცოცხლებთ, ან ერთად მოკვდებით! (გარბის).

ფ ა რ დ ა

მოქმედაბა მისუთი

სურათი პირველი

პ ი რ ე ბ ი:
 ნ ე რ ო ნ.
 პ ო მ პ ე ი ა.
 კ ო ნ ს უ ლ ი რ ე გ უ ლ ი.
 პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს.
 მ ა რ კ უ ს ვ ი ნ ი ც ი უ ს.
 ტ ი გ ე ლ ი ნ.
 უ რ ს ი.
 ხ ი ლ ო ნ ხ ი ლ ო ნ ი დ ი.
 ტ უ ლ ი ო ს ი.
 ქ ა ლ ა ქ ი ს პ რ ე ფ ე ქ ტ ი.
 გ ლ ა ვ კ უ ს ი.
 ფ ა ბ ი უ ს.
 ლ ი გ ი ა.

მკითხავები კეისრის ლოჟაში. ნერონის მხლებლები. ხალხი. ქრისტიანები. პრეტორიანელები.

სანახაობა ამფიტეატრში. ვესტიბიული კეისრის ლოჟის წინ. სცენის პირველ ორ პლანს იჭერს ვესტიბიული, რომლის უკანა კედელს აერთებს თალი, გადმოდგმული მაღლობზე, სადაც კეისრის ლოჟაა. ლოჟებს იქით არენაა, რომელსაც პუბლიკა ვერა ხედავს. ამფიტეატრი სავესტა ხალხით. სვეტები – ყვავილებით შეფუთვნილი. ქანდაკებანი, ლოჟებისაკენ შესავალი კიბე, რომელსაც ძირსაც ჩაჰყავს არენაზე. თალებთან ორი დიდი რგოლები, ლომების პირში დამაგრებული. ნათელი დგას. სანამ ფარდა აიხდებოდეს, ხმაურობა ისმის და ტაშის კვრა. ფარდის ახდის შემდეგ ვესტიბიულში გამოდიან: ნერონი, პომპეია, კონსული რეგული, ტიგელინი, ხილონი, ტულიოსი, ნერონის ამალა და მკითხავები და ვესტალკები. იმათ მოჰყვებიან პრეტორიანელები და ჩამოუმეგებენ ლოჟის ფარდას.

გამოსვლა პირველი

კ ო ნ ს უ ლ ი – სანახაობამ გადააჭარბა მოლოდინს. ხალხი აღტაცებაში მოსული გეგებება ტაშის კვრით, ღვთაებრივო!

პ ო მ პ ე ი ა – რომს ამისთანა თავის დღეში არა უნახავს-რა.

ნ ე რ ო ნ – დიახ, მე მგონია, რომ კარგად გამოვანწყვე. ახლა კი, იმედი მაქვს, რომ ხალხი კეისარს აღარას გადააბრალებს.

პ ო მ პ ე ი ა – იმ სცენამ ისეთი ჟრუანტელი მოგვარა ყველას, რომ ქალებს ზოგიერთებს გული შეუნუხდა.

ნ ე რ ო ნ – შენ რას იტყვი, პეტრონიუს?

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ძალიან ბევრი მძორი და სისხლი იყო.

ნ ე რ ო ნ – შენ, მარკუს? რას გაჩუმებულხარ?

მ ა რ კ უ ს – მაპატიე, კეისარო, მაგრამ მე ტანში ჟრუანტელი მივლის, ის მხეცური სცენა რომ მომაგონდება ხოლმე. უმწეო ბრბო, მხეცების ტყავში გამოხვეული, და მათი მგლეჯავი ლომები, ზარსა სცემენ ადამიანს. ხალხი მოდის, ეგებება სიკვდილს, როგორც დასაკლავი ზვარაკი, – სანეტარო ღიმილითა და მაღლობით თავისი ღმერთის მადიდებელი. ყოველივე ეს ინვევს ღრმა თანაგრძნობას. მე თავი მიბრუოდა და თითქოს სიზმარში ვხედავდი, რომ პატარა ბალებს ლომები ჰხლეჩდნენ, სწინკინდნენ უბედურ დედაკაცებს და მოხუცებულებს, გულებს ართმევდნენ, დანავარდობდნენ და აქეთ-იქით ახლიდნენ დასახიჩრებულ გვამებს და ყვირილით სანსლავდნენ. მე მესმოდა, ადამიანის ძვლებს როგორ გაჰქონდა ხრამახრუში მხეცების ყბაში და მეც გული მიწუხდებოდა. მართალსა ბრძანებ, ავგუსტა, ამისთანა საზარელი სანახაობა ჯერ რომს არ უნახავს!

ნ ე რ ო ნ – არა ხარ კმაყოფილი? მოგენყინა? ნუ ჩქარობ! ელოდე დასასრულს. ა? შენთვის და პეტრონიუსისათვის მოვამზადე სხვაგვარი სანახაობა და მგონია, რომ ის უფრო გაგართობს თქვენ. ტიგელინ! განკარგულება მოახდინე?

ტ ი გ ე ლ ი ნ – დიახ, ღვთაებრივო!

ნ ე რ ო ნ – სად არის ხილონი? რა მოუვიდა?

ხ ი ლ ო ნ – აქ გახლავარ, ღვთაებრივო, ნაყოფო მზისა და მთვარისავე. ცოტა უქეიფოდ გავხდი იმ უნახავ სანახაობისაგან. მაგრამ არ ვნალვლობ, შენი შეუდარებელი მღერა დამიბრუნებს სიმრთელეს.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – სამწუხაროდ, ბოლომდე ვერ გაუძლო სიტკბობას, ბნელად მოუარა და ათრთოლდა! შენ ერთ რამეში ხარ შემცდარი, ბრძენთაბრძენო, ღმერთებმა შენ გაგაჩინეს გაიძვერად და შენ კი გამცემლად გადაიქციე. ფრთხილად, თორემ ვერ აიტან...

ხ ი ლ ო ნ – (თვალს აბრიალებს) ავიტან...

ნ ე რ ო ნ – სატანჯავად დანიშნულ ქრისტიანებს დღეს ჩვენ ნახევარსაც ვერ მოვერიეთ.

ვიდრე ხვალ, უფალო?

პ ო მ პ ე ი ა – არ შეგინიშნავთ, რომ ქრისტიანები სიკვდილის დროს ზეცას შეჩერებიან და უტანჯველად კვდებიან?

ტ უ ლ ი ო ს – იმ ქრისტიანებში რალაც არის უცნაური ღვთაება, იმათ სიკვდილი ეადვილებათ, რადგან ფიქრობენ, რომ ღმერთი პასუხს მოსთხოვს იმათ მკვლელებს.

ნ ე რ ო ნ – პასუხს მოსთხოვს? ჰმ!.. ჰმ!.. მაგრამ მე ხომ არ ვამზადებ ამ სეირს? ტიგელინი სჩადის.

ტ ი გ ე ლ ი ნ – სწორეთ მე! მე მხოლოდ!

ხ ი ლ ო ნ – (ხმის კანკალით) ნუ იცინი!

ნ ე რ ო ნ – (მიუთითებს ხილონზე) ხა! ხა! ხა! ხედავთ, როგორ გამოიყურება ეს ახილესის ჩამომავალი? (იცინის).

ხ ი ლ ო ნ – რაც გინდათ, ის მიყავით და მე ველარ დავესწრები, ველარ ვუყურებ ამ სანახაობას!

ნ ე რ ო ნ – მაშ, აგრე? ტიგელინო, თვალყური ადევნე, რომ ეს გაიძვერა ჩემ გვერდით იდგეს ლოჟაში. მე მინდა, ვნახო, რა შთაბეჭდილებას მოახდენს ამაზე ჟინჯილები.

ხ ი ლ ო ნ – არ შემიძლია! განმათავისუფლე, სხივმფენო!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – აჰა, არ გეუბნებოდი, ვერ აიტან-მეთქი...

ხ ი ლ ო ნ – (სახე ეცვლება) ავიტან...

ნ ე რ ო ნ – მე მგონია, მრისხანე ღმერთები, ჰურიები, არ გასვენებენ, გდევნიან.

ხ ი ლ ო ნ – ღმერთები კი არა, ღამე მიდგას თვალწინ და მეშინია. არ მეგონა, რომ ასე დამსჯიდნენ.

ტ ი გ ე ლ ი ნ – როგორ? განა ეგენი ცეცხლის ნამკიდებლები არ არიან?

ხ ი ლ ო ნ – ტყუილია!

ტ ი გ ე ლ ი ნ – მთელი კაცობრიობის მტერი!

ხ ი ლ ო ნ – ტყუილია!

ტ ი გ ე ლ ი ნ – წყლებსა სწამლავენ...

ხ ი ლ ო ნ – ტყუილია!

ტ ი გ ე ლ ი ნ – ბავშვებსა ჰკვლენ...

ნ ე რ ო ნ – როგორ თუ ტყუილია? თვითონ შენ არ ამბობდი და შენ არ ჩაუყარე ისინი ხელში ტიგელინს?

ხ ი ლ ო ნ – მაშინ გონება დამიბნელდა და ახლა კი სიკვდილი მიახლოვდება. ხანდახან მგონია, რომ კიდევაც მოვკვდი.

ნ ე რ ო ნ – და კიდევ მოკვდები, თუ ენას მაგრე აასაქსაქებ.

ვიდრე ხვალ, უფალო?

ხ ი ლ ო ნ – ვიცი, ვიცი და ამიტომაც ვჩუმდები, ოზირისო!

პ ო მ პ ე ი ა – მე მგონია, რომ ქრისტიანები სიკვდილის დროს თავის ღმერთსა ხედავენ.

ნ ე რ ო ნ – გამიგონე, ხილონ, შენ ხომ იმათ კარგად იცნობ? გვითხარი, რას ხედევენ?

ხ ი ლ ო ნ – (ხმადაბლა) აღდგომას მკვდრეთით...

(საყვირის ხმა სცენის უკან. ლოჟის ფარდის იქიდან შემოდის ქალაქის პრეფექტი).

გამოსვლა მეორე

პ რ ე ფ ე ქ ტ ი – ქრისტიანები სამარცხვინო სვეტებზე არიან მიკრული. ხალხი მოუთმენლად მოელის სანახაობას.

ნ ე რ ო ნ – (წამოდგება) წავიდეთ! ქრისტიანებმა რაც უნდა დაინახონ სიკვდილის დროს, მე მაინც სანახევროდ შევამცირებ მათ. წავიდეთ, ვნახოთ ცოცხალი ჩირალდნები. არ უნდა იქნეს ეს ურიგო!

ხ ი ლ ო ნ – მე არ შემიძლია!

ტ ი გ ე ლ ი ნ – წამოდი, თორემ შენც არენაში შეგიძახებთ... (ლოჟის ფარდა აიხდება და გამოჩნდება ამფიტეატრი. ლოჟას იქით მოსჩანან ქრისტიანები, მიკრული სამარცხვინო სვეტებზე. არენაზე ლოჟის სიმალის გამო მხოლოდ თავები მოსჩანან, ქრისტიანების გვირგვინით შემკული. გლავკუსის თავი პირდაპირ ნერონის ლოჟის წინ მოსჩანს. ყველანი მიჰყვებიან ნერონს და დაიჭერენ თავთავის ადგილს).

გამოსვლა მესამე

ხ ი ლ ო ნ – (დაინახავს გლავკუსს და გონებადაბნეული ბუტბუტებს თავისთვის) გლავკუს! ველარ ავიტან. ის... კიდევ ის! შემობრალეთ, ღმერთებო!

ნ ე რ ო ნ – (მიუთითებს გლავკუსზე) ტიგელინ! რად მოგიტავსებიათ ის გადარეული და გამოტვინებული ჩემ პირდაპირ? თვალებს არ მაშორებს.

ტ ი გ ე ლ ი ნ – მიბრძანე და ახლავე საუკუნოდ დავახუჭიებ.

გ ლ ა ვ კ უ ს – ძმებო, ილოცეთ! დადგა ჩვენი უკანასკნელი ჟამი (თავს ჩაქინდრავს).

ტ ი გ ე ლ ი ნ – (ნერონს) გვიბრძანეთ, რომ ცეცხლი წავუკიდო!
ხ ი ლ ო ნ – ნუ! ნუ, კეისარო! გვედრები, შეიბრალოთ! ნუ იზამ
მაგას... შეიბრალებ...
ნ ე რ ო ნ – შეხედეთ ამ მუნთანს! როგორ აცახცახდა, თითქო
გააცივავო. (საზოგადო სიცილი).

გ ლ ა ვ კ უ ს – (აიღებს თავს და მისჩერებია პირდაპირ ნერონს) ვაი
შენ, დედის მკვლელი! (ყველა სულს ნაბავს. სიჩუმეა. ნერონს იაგუნდი
გაუვარდება) ვაი შენ, გაუმაძღარო მხეცო, სისხლს რომ ეწაფები! უი
შენ, ცოლისა და ძმის მკვლელი! სიკვდილი გეპოტინება და ჯოჯობ-
ეთი მოგელის. საშინელებით დაღვე სულს და, ყველასაგან შეჩვენებ-
ული, დაიღუპები საუკუნოდ.

(საზოგადო აღშფოთება. ხალხი ყრუდ ხმაურობს).

ნ ე რ ო ნ – (ჩახლენილი ხმით ტიგელისს) წაუკიდე ცეცხლი.

ტ ი გ ე ლ ი ნ – (პრეტორიანელს) ბრძანება გაეცი, რომ წაუკიდონ
ცეცხლი ხორებს... (საღდათი ჩადის ქვევით).

ხ ი ლ ო ნ – მაგას თქვენ ვერ იზამთ. ზეცა მებს დასცემს ცირკს
და ყველას თან ჩაგიტანსთ.

გ ლ ა ვ კ უ ს – (საყვედურით ხილონს) კეფას! კეფას!

ხ ი ლ ო ნ – გლავკუს, აღარ შემიძლია! ნუ მომჩერებხარ! თვა-
ლები დახუჭე, თვალები... (უცბად ხმამალა) გლავკუს, შემინდვე
ქრისტეს გულისთვის, მაპატივე!

გ ლ ა ვ კ უ ს – შემინდვია...

ხ ი ლ ო ნ – (თმებში წაივლებს ხელს და ღმუის მთელი ამფიტეატ-
რის გასაგონათ, ღონემოკლებული) ხალხო! რომაელებო! ვფიცავ ჩემს
სიკვდილს, რომ ამდენი მსხვერპლი ტყუილად იღუპება, დაუნაშავე-
ბლად. ქალაქი ხომ ამან დაანვევინა! ამან! (მიათითებს ნერონზე).

(კეისარი წამოვარდება ზეზე. პრეტორიანელი ხელს ჰკიდებს გულშემოყ-
რილ ხილონს. ხალხში არეულობაა).

ნ ე რ ო ნ – (შემინებული) გაანთავისუფლეთ არენა! შეაჩერეთ წარ-
მოდგენა ხვალამდი...

ტ ი გ ე ლ ი ნ – (გადაჰყვირის მოაჯირზე) ნულა წაუკიდებთ ცეცხლს!
(ხალხში ხმაურობა მატულობს და ისმის აქა-იქ მუქარა) მოქალაქეებო!
ეს კაცი, კეისარი რომ შეურაცკყო – მთვრალია. გამოფხიზლდება
და საჯაროდ გამოტყდება თავის უსირცხვილო სიცრუეში. (ხმაურობა
ისმის. ცალ-ცალკე ხმები).

ხ მ ე ბ ი – შენ სტყუი! ნერონმა დაანვევინა რომის ქალაქი!
ღმერთები პასუხს მოსთხოვენ უმანკოთა დასჯისთვის! მტარვალი!
მასხარა! ცეცხლის ნამკიდებელი! შეჩვენება ნერონს...

(ისმის სტვენა. ნერონი და ამაღლა საჩქაროდ ჩამოდიან სცენაზე. ხილონი
პრეტორიანელებს უჭირავსთ ხელში. არენას ფარდა ეშვება, ხმაურობა თან-
დათან წყნარდება).

ნ ე რ ო ნ – (ეცემა სავარძელში) უჰ, რა წამი გადავიტანე! პომპეია!
სახეზე ძალიან შევიცვალე?

პ ო მ პ ე ი ა – მხოლოდ ცოტათი გაფითრდი, ღვთაებრივო, და
შენი მშვენიერი სახე კი დამშვიდებულა.

ნ ე რ ო ნ – კეისარმა არ იცის, რა არის შიში! ის იცნობს მხოლოდ
ტანჯვას მისის უბედური ხალხის გულისათვის.

ტ ი გ ე ლ ი ნ – შენს წყლულებას იმათი ტაში განკურნებს.

ნ ე რ ო ნ – არ ემჯობინება, რომ სულ გავშორდე ამფიტეატრს,
სანამ დამშვიდდებოდნენ?!

პ ო მ პ ე ი ა – დარჩი, ღვთაებრივო, თორემ ხალხს ეგონება,
შეშინდაო... სულმდაბლობად და სიფრთხილედ ჩაგითვის.

ნ ე რ ო ნ – სად არის ის ძალღი, მე რომ მიკბინა?

ტ ი გ ე ლ ი ნ – აქ გახლავსო! (ტიგელისის ნიშნებით საღდათები
მიიყვანენ ხილონს).

ნ ე რ ო ნ – საზიზღარო! გესმის, ვის დასწამე ცილი? იცი, რა
მოგელის მაგისათვის? (ხილონი ხმას არ იღებს).

ტ ი გ ე ლ ი ნ – ხმა ამოიღე, შე ძაღლო! ენა ჩაგივარდა? მე
აგალაპარაკებ! შენ რად იწუხებ თავს, ღვთაებრივო, ამის გამოკითხ-
ვაზე? მე გამოვნახავ საშუალებას, რომ ენა ავადგმევიწო და ვათქმე-
ვინო ხალხის წინ, რომ საზიზღარ ტყუილს იგონებდა... (საღდათებს)
წაათრიეთ სანამებლად!

(სცენის უკან საყვირის ხმა. შემოდის ქალაქის პრეფექტი).

ხ ი ლ ო ნ – უხილავო, მრავალმონყალე ქრისტიანების ღმერთო,
ნუ განმაგდებ მე პირისა შენისაგან სიკვდილის ჟამს. (გაჰყავთ).

პ რ ე ფ ე ქ ტ ი – დიდებულო კეისარო! განკარგულება მოვახ-
დინე, რომ დაურიგონ ხალხს გასაგრილებელი სასმელები, შემწვარი
ხორცი, ღვინო, ზეთისხილი და ისე ხილი. არეულობა ცოტა დაწყნ-
არდა, ახლა თუ შენც დაენახვები – ქება-დიდებითა და ტაშის ცემით
მოგეგებებიან.

ნ ე რ ო ნ – მჯერა! ხალხს მე ვუყვარვარ! შენ რას იტყვი, პომპეია?

პ ო მ პ ე ი ა – ნუ მოაკლებ ხალხს შენი დანახვის ბედნიერებას!

ნ ე რ ო ნ – დიახ, ვერ მოვაკლებ! (წამოდგება და პრეფექტს) ეხლავე გამოაშვებინე სცენაზე ლიგიელი გოლიათი და ჰრომანიული ჯიხვი. ნახოს ხალხმა ადამიანის შეჭიდება მხეცთან. ამგვარი რამ ჯერ არ ნახულა. (პრეფექტი მიდის).

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – კეისარო! მე მიმხვდარი ვარ, რაშიაც მდგომარეობს ეს სანახაობა. დღემდე არაოდეს არ შემინუხებიხარ თხოვნით და ახლა კი გევედრები, რომ შეიბრალოთ ის სანყალი ქალი და (მიუთითებს მარკუსზე) შენი ერთგული ჯარისკაცის სიყვარული. შენ თვითონ უბოძე ამას ლიგიას თავი და, რადგანაც შენი ბრძანება ისეთივე შეუცვლელია, როგორც ზევსის ნება, უბრძანე, რომ ის ქალი გადმოსცენ იმას, ვისაც თქვენმა ღვთაებრივმა უფლებამ მიანიჭა.

მ ა რ კ უ ს – (მუხლებს მოიყრის) კეისარო, გევედრები! მთელი ჩემი სიცოცხლე გეკუთვნოდა შენ და ნუ წამართმევ ბედნიერებას. მომეცი ლიგია და სიკვილამდე შენი მადიდებელი ვიქნები. ნუ დალუპავ იმ უმანკო ქმნილებას. შეიბრალებ, კეისარო!

ნ ე რ ო ნ – (ბოროტის ღიმილით) ტყუილად იხვეწები... ლიგიას არა უჭირს-რა, ის იქნება მიკრული მხეცის რქებზე. რალა ეჭვია, რომ ურსი მოერევა იმ საზარელ საშიშროებას. ბევრს ლაპარაკობენ მის უძლეველ ღონეზე.

მ ა რ კ უ ს – კეისარო! არსად იქნება მაგისთანა უცნაური ძალა... მთელი გუნდი პრეტორიანელებისა რომ დაესიონ, მაინც ვერას უზამენ იმ საოცრება მხეცს.

პ ო მ პ ე ი ა – პეტრონიუსი მართალს ამბობს. კეისარმა არ უნდა გადათქვას თავისი ბრძანება: ლიგიის მხედარმთავრის ქალი კეისრის ბრძანებით გაჰყავთ არენაზე და ეს აღარ უნდა შეიშალოს!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – (ხმადაბლა) კიდევ წავაგებ.

ნ ე რ ო ნ – (პეტრონიუსს) გესმის?... (სცენის იქით საყვირის ხმა) გვიცდიან! წავიდეთ! მე ვდებ სანაძლეოდ სამი ათას სესტერციას, რომ მხეცი გაიმარჯვებს... (შედიან ლოჟაში).

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მარკუს! შენ ძლივს იმაგრებ ფეხებს... წადი შინ! ავათ ხარ!

მ ა რ კ უ ს – არა! არა! აქ დავრჩები! ქრისტე დამიბრუნებს მე ლიგიას. (ნერონი შედის ლოჟაში, ხალხი ეგებება ტაშითა და „ვაშათ“).

ხ მ ე ბ ი – დიდება ნერონს! ქება და დიდება კეისარს! მრავალ-ჟამიერ ცეზარს! (ფარდა გადაიშლება. ამფიტეატრიდან ისმის სხვადასხვა ხმები): გოლიათი ყოფილა! შეხედეთ, რა გულ-მკერდი აქვს... რა მოყვანილობა! ნეტავი სად იბადებიან ამისთანა დევკაცები! ამბობენ, კროტონი მაგან მოკლაო! ეს არის ის ლიგიელი... რა მშვენიერებაა... რა ძარღვების პატრონი... ვინ გაჰბედავს მაგის პირდაპირობას. (სცენაზე საყვირის ხმა. საერთო ხრიალი) ჯიხვი! ჯიხვი!.. რა საოცარია! ვაი უბედური ლიგიელი! მხეცი გახლენს. რქებზე რა აკრავს იმ მხეცს? ქალი! შეხედეთ! შეხედეთ! (ფარდას იქიდან გამორბის მარკუსი, იმას მოსდევს პეტრონიუსი).

გამოსვლა მეოთხე

მ ა რ კ უ ს – (თმებში წაივლებს ხელს) ლიგია! ლიგია! არ შემიძლია, რომ გიყურო! (დაეცემა ღონემიხდილი კიბეზე) ეს ყოლიფერი ადამიანის ძალ-ღონეს აღემატება. პეტრონიუს, მითხარი, მოკვდა?

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – (ფარდას გასწევს და არენისაკენ იყურება) არა, მხოლოდ გულშემოყრილია. მაგრამ ეს რა ამბავია?

მ ა რ კ უ ს – რა?!. რა?!. სთქვი მალე, ნუ მტანჯავ! დაბლა დავარდა? ჯიხვმა გაგლიჯა?

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – არა, ის ქალი მაგრად არის რქებზე მიკრული, მაგრამ ურსი... ურსი...

მ ა რ კ უ ს – რაო? დაილუპა? სთქვი!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – რქებში წაავლო ხელი მხეცს. არ ემორჩილება... წარმოუდგენელია, წარმოუდგენელი... შეხედე! შეხედე!..

მ ა რ კ უ ს – არ შემიძლია... ვგიჟდები... რად გაჩემდი? სთქვი! ყოლიფერი სთქვი, რაც დანახო...

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ჩემს თვალებს არ ვუჯერი... ურსი ერთ-ცახესაც არ უთმობს. შერგო ფეხები სილაში და ნამეტანი ჭიფხვით ზურგი მოედუნა. მხეცი ველარ ინძრევა, გაქვავდენ. გამხნევდი, ჰერკულესო!

მ ა რ კ უ ს – მხოლოდ სარწმუნოება დაიხსნის იმას, ერთადერთი იმედი იმაშია...

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – რა სიჩუმეა! ბუზის ფრენას გაიგონებს კაცი. ყველა გაქვავებულია...

მ ა რ კ უ ს – „რომ დაინახო ჯალათის მახვილქვეშ ან ლომის ყბაში, მაშინაც გრწამდესო!“ (დაიჩოქებს) მრწამს! უფალო, მოახდინე სასწაული...

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – საბრალოს ღონე ელევას... ოფლი ასქდება. უკანასკნელ ძალ-ღონეს იკრებს... მთლად მოიღუნა. ძარღვები გახეთქაზე აქვს... წარმოუდგენელი ღონეა... მაგრამ ცახცახებს. ვაითუ ველარ აიტანოს...

მ ა რ კ უ ს – თქვენ კი არა, ღმერთებო, რომელთა სამლოცველოები გადაიბუგა, მხოლოდ შენ, ღმერთო, რომელმაც იტანჯე ჩვენი გულისათვის, ყოვლად მოწყალე ხარ და გესმის ადამიანის ტანჯვა, – გადამირჩინე ჩემი ლიგია, აიყვანე ხელში და გამოიტანე არენიდან. შენ შეგიძლია ეს. შენ ყოლიფერი შეგიძლია. შენ ხომ ყოვლის შემძლებელი ხარ და კეთილი მრწამს... მრავალმონყალეო, მოახდინე სასწაული.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ვბოდავ... სიზმარში ვარ! მხეცმა თავი ჩაქინდრა... ეს შეუძლებელია! ო, დიახ, სწორეთ! სწორეთ! პირში ენა გამოუვარდა.

მ ა რ კ უ ს – (გიჟივით ბუტბუტებს) მრწამს! შენ შეგიძლია... შენ ყოლიფერი ძალგაძს, დამიბრუნე ლიგია!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ძვლებს ხრამახრუში გააქვს. მხეცი ატორტმანდა. ეცემა... მარკუს! გადარჩა ქალი...

(სცენის გარეთ ხრიალია. აღტაცებული ხმაურობა და ტაშის კვრა).

ს ა ზ ო გ ა დ ო ხ მ ე ბ ი – ჰერკულესია! გმირი! ღმერთია სანახევროდ! შენ ჩვენი ხარ!.. ჩვენ გამოგექომაგებით, დეკვაცო! შენდობა მაგას! პატიება!..

გამოსვლა მისუთი

(ფარდა გადიშლება. კეისარი უკმაყოფილოდ თვალს მოარიდებს ამაღას და გადაიყურება პუბლიკისაკენ. ლოჟის ხალხიც აღელვებულია და შეჰყურებს კეისარს, მარჯვენა ხელაშვერილი, ნიშნად იმისა, რომ აპატიეო).

ხ მ ე ბ ი კ ე ი ს რ ი ს ლ ო ჟ ა შ ი – აპატიე, კეისარო! შეუნდე! აპატიე! ააშვირე ხელი! (ხალხი ორი მხრით შემოცვინდება კიბეზე ვედრებით. ხალხთან ერთად შემოდის არენიდან ურსი, შემოჰყავს ხელში აყვანილი ლიგია, გულშემოყრილი და თხლად ჩაცმული. ურსს მოსდევს ხალხი. პრე-

ტორიანელები ვერ აკავებენ ხალხს. ურსი მიუახლოვდება ლოჟას, თვალებით ანიშნებს ხან კეისარს და ხან ხალხს. ლიგიაზე მოტევებასა სთხოვს. თან ასწვევს ლიგიას. მარკუსი მოიგლეჯს მოსახურავს და გადააფარებს ლიგიას. მერე აუშვერს ხელს ხალხს. ხმაურობა თანდათან წყნარდება).

მ ა რ კ უ ს – ხალხო, რომაელებო! (გადაიღელავს გულს) აი, დახედეთ ამ ქრილობებს, მე ესენი თქვენი გულისათვის მივიღე. თქვენთვის დავანთხიე სისხლი და ახლა გამომესარჩლეთ, თქვენც გამოექომაგეთ სალდათს და მის საცოლოს.

უ რ ს ი – შეიბრალებო! აპატიეთ! მე ყოველიფერი ამის გულისათვის ჩავიდინე.

ტ ი გ ე ლ ი ნ – (წასჩურჩულებს კეისარს) ნუ დაუთმობ, კეისარო!

ხ მ ე ბ ი კ ი დ ე ვ – შენდობა! პატიება! აპატიე, კეისარო! ხელი აიღე მაღლა! შეიბრალებო!.. (ბოლოს და ბოლოს მუქარაზე გადადის) მხეცო! მტარვალო! ცეცხლის წამკიდებელო! დედის მკვლელო! (ნერონი მიიხედ-მოიხედავს, დაინახავს ამაღას: ყველას აშვერილი აქვს მარჯვენა ხელი, ნიშნად შენდობისა და თვითონაც აიღებს ხელს. ჩამოვარდება სიჩუმე. ურსი დაიჩოქებს, ლიგია ხელში უჭირავს და თვალს ზეცას მიაპყრობს).

მ ა რ კ უ ს – (მივარდება აღტაცებული ლიგიას) ქრისტემ დამიბრუნა შენი თავი!

ხ ა ლ ხ ი – (აღტაცებით) გაუმარჯოს ნერონს! ვაშა კეისარს! ვაშა! ვაშა!

ფ ა რ დ ა

მოქმედა მახუთი

სურათი მორა

პირები:

პეტრონიუს.

ლიგია.

მარკუს.

ნერონ.

ტიგელინი.

ევნიკა.

ნაზარიუს ექიმი.

სუბრიოს ფლავიოს

სულპიციოს ასპერი

} პეტრონიუსის მეგობრები.

ათანოს კვინტიონი.

პლავტოს ლატერანი.

ტილიოს სენეციოს.

ტივერეზიუს.

განთავისუფლებული მონები და ნ. მონები და მოახლეები.

(სასტუმრო პეტრონიუსის სახლში. თალია გადაყოლებული მარჯვნივ, ყვავილებით მორთული და გადის სასადილო ოთახში. სალამოა. მთელი ოთახი მორთული და გაბრწყინებულია სხვადასხვა ყვავილებით და სურათებით. სვეტები ვენახის ფოთლებით არის შებურვილი. სხვადასხვა ფერის ჩირაღდნები. მაგიდებზე დგანან ყვავილის კონები. იკვრის მუსიკა, ისმის სიცილ-ხარხარი და გაცხარებული საუბარი).

გამოსვლა პირველი

პეტრონიუს, მარკუს და ლიგია შემოდიან მეორე ოთახიდან.

პეტრონიუს – (თალში) ძვირფასო მეგობრებო! იმედია, მაპატიებთ, რომ ცოტა ხნით უნდა მიგატოვოთ. მარკუს და ლიგია ხვალ წამსვლელები არიან და მინდა, რომ გზა დაულოცო!

მარკუს – ეგენი მუსიკით და საუბრით გატაცებულნი არიან, შენი აღარა ესმით-რა.

პეტრონიუს – ისემც კარგი დაგემართოს! მაშ, ჩვენ არყოფნას მათთან ველარ შენიშვნენ. დავჯდეთ და ცოტა ვისაუბროთ უკანასკნელად წასვლის წინეთ.

ლიგია – რათაო უკანასკნელად? ჩვენ იმედი გვაქვს, რომ იქ, სიცილიაში გვნახავთ.

მარკუს – ეჰ... მიანებე თავი კეისარს, რამდენიც უნდა, იგი-ჟოს და შენ კი ჩვენთან ერთად წამოდი ხვალ! აქ შენ სიცოცხლეს საფრთხეში აგდებ.

პეტრონიუს – ეგ არაფერია! მე ყოველთვის ვიცოდი ცხოვრება და სიკვდილსაც მოვახერხებ.

ლიგია – რატომ არ გინდა, რომ წამოხვიდე ჩვენთან, სიცილიაში?

პეტრონიუს – რატომ?! ერთი, რომ მეზარება, ლიგია!.. მეორეც ის, რომ მე სხვა მისწრაფება მაქვს. მარკუს, მე მიყვარს წიგნები და შენ კი გძულს. მე მივსდევ პოეზიას და შენთვის კი ის მოსაწყენია. მე მომწონს სხვადასხვა ხელოვნური ჭურჭლები, ნივთები და შენ კი ზედაც არ უყურებ მათ. დასასრულ, მე წელში ქარი მიდგას და შენ არა გრძნობ ამას. ერთი სიტყვით, მე თქვენთვის სამძიმო ვიქნებოდი და აქ კი მხოლოდ ერთი რამე მანუხებს: ვაითუ მორთული ვაზა იმ წვერწითელას ერგოს.

ლიგია – არ გინდა, რომ ჩვენი ბედნიერება გაიზიარო?

პეტრონიუს – ნურასოდეს და ნურავის ნუ გაუზიარებთ ბედნიერებას. ბედნიერება სიყვარულშია, მაგრამ მარტო სიყვარული არ კმარა; უნდა გესმოდეს ის...

ლიგია – ბედნიერები ვართ ჩვენ იმ ბედნიერებით, რომელსაც ველარავინ ვერ შეგვიშლის. მობრძანდი ჩვენთან და მე იქ გიპოვებ მყუდროებას და თანაც დაგხვდება ორი გული, შენი მოყვარული.

პეტრონიუს – ძვირფასო მეგობრებო! სიცილიაში მეპატიჟებით მე მიტომ, რომ გინდათ დამიმტკიცოთ ძლიერება და კეთილმონყალეობა თქვენი ღმერთისა. მესმის... შენ, მარკუს, ოლიმპზე შემდგარი მეუბნები: „აქ მოდი და აქიდან გადაიხედე, ისეთ სანახავეებს დაინახავ, რაც ჯერ არ გინახავსო!“ მრწამს... მაგრამ უნდა გიპასუხო: არ შემიძლია, მეგობარო, ფეხები მისუსტდებიან. (შემოდიან ტვერეზიუსი და განთავისუფლებული მონა).

ტ ე ვ რ ე ზ ი უ ს – ბატონო! შენი მეგობრის გამოგზავნილი კაცია შენთან (მიდის).

გამოსვლა მეორე

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – (განთავისუფლებულ მონას) რაო? რა ამბავი შემოუთვლია ჩემ ახალგაზრდა მეგობარს?

გ ა ნ თ [ა ვ ს უ ფ ლ ე ბ უ ლ ი] მ ო ნ ა – დიდი მონდობილება მაქვს და ნაბრძანებიცა მაქვს, გადმოგცეთ ისე, რომ მოწმე არავინ დაგვესწროს.

ლ ი გ ი ა – (წამოდგება) ჩვენ სასტუმროში გავალთ შენ მეგობრებთან.

მ ა რ კ უ ს – (ხუმრობით) იმედია, რომ დიდი რამ მონდობილება ჩვენს თავს არ დაგაფინყებს. წავიდეთ, ლიგია! (მიდის).

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – რაო, მეგობარო, რა საქმეა?

გ ა ნ თ [ა ვ ს უ ფ ლ ე ბ უ ლ ი] მ ო ნ ა – ჩემმა ბატონმა ბრძანა, რომ გაგაფრთხილოთ: ხვალ ცენტურიონი კეისრის ბრძანებით გადმოგცემს სასიკვდილო ბრძანებას.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – (დამშვიდებით) კარგი. ჩემი უგულითადესი მადლობა გადაეცი შენს ბატონს, რომ შემატყობინა წინდანინ და ისიც მოახსენე, რომ მისის გაბრთხილებით ვისარგებლებ. (მონა მიდის).

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – (მარტო) ჩემზედაც მოდგა რიგი. მე მხოლოდ ევნიკა და ჩემი სმირნული ფიალა მენანება. მაგრამ ევნიკა განთავისუფლებულია და ჩემი ფიალაც მე გამყვება თან.

(სასტუმროდან გამოდის ევნიკა თხელ ვარდისფერ მოსასხამმოზურვილი).

გამოსვლა მესამე

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მომიახლოვდი, ჩემო ბედნიერებავ! რას მეტყვი, ჩემო ვენერავ?

ე ვ ნ ი კ ა – მომღერლები მოგახსენებენ, ხომ არ ინებებთ, რომ ყური დაუგდოთ მათ, ერთად თქვენის მეგობრებით.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მოვიდნენ! პითიის ჭალებსა ვფიცავ, რომ, როცა ამ წამოსასხამში გხედავ, მაშინ მე მგონია, თვით აფროდიტა სდგას ჩემს წინ, ცის კიდეებწამოხურული.

ე ვ ნ ი კ ა – ცოტა არ იყოს, მაკრთობ, ჩემო ხელმწიფევ! მე მაგდენი ქების ღირსი არა ვარ!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მოდი, მომეხვიე და ტუჩებში მაკოცინე. (ევნიკა მიუჯდება) გიყვარვარ?

ე ვ ნ ი კ ა – ამაზე უფრო ზევსიც არ შემეყვარებოდა. (ჰკოცნის).

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ერთმანეთის განშორება რომ მოგვიხდეს?

ე ვ ნ ი კ ა – (აღშოთებული) განშორება?

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ნუ შეკრთები! მე ეგება მომიხდეს შორს წასვლა.

ე ვ ნ ი კ ა – მაშინ მეც თან წამიყვანე.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – კიპრიდას სარტყელსა ვფიცავ, რომ ასე მშვენივრად ჯერ არაოდეს არ მჩვენებია. მე მინდოდა, რომ შენთვის ტანსაბანად ხოჭიჭი გამეკეთებინა, რომ შენ შიგ ძვირფას მარგალიტად გამოჩენილიყავ, მაგრამ ხელი შემეშალეს.

ე ვ ნ ი კ ა – მე ვერ გამოვთქვამ ისე, როგორც შენ, მე მხოლოდ სიყვარული შემიძლია და კიდევაც მიყვარხარ, ჩემო მფლობელო!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – გახსოვს, ცეცხლის წაკიდების შემდეგ ჩვენ აქ, ამავე ადგილზე ვიჯექით და ყურს უგდებდით აპოლონის მუნასიბს, რომელსაც ამღერებდენ ქნარზე. ჩვენ ის არ გვაშფოთებდა, რომ ირგვლივ ყველაფერი გადამწვარი და დანგრეული იყო, ჩვენს სახლს გარდა და ქარს მიჰქონდა აქეთ-იქით გადამწვარი რომის ქალაქის ფერფლი! ბედნიერი ვიყავით ჩვენ და ვფიქრობდით მხოლოდ სიყვარულზე, რომელმაც გარდაქმნა ჩვენი სიცოცხლე ღვთაებრივ სიზმრად.

ე ვ ნ ი კ ა – განა ახლაც ისევ ბედნიერი არა ვართ? ხომ ისევ ისე გიყვარვარ? ხომ? და ქვეყანაზე სხვა ბედნიერება ამის გარდა აღარ არის!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ევნიკა! გინდა, რომ მიიღო თავისუფლება?

ე ვ ნ ი კ ა – რაში მეჭირვება? კეისრის ცოლობას შენი მონობა-მოახლეობა მირჩევნია.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – იცი, ევნიკა, რომ შენ, დიდი ხანია, მოახლე აღარა ხარ?

ე ვ ნ ი კ ა – მე ყოველთვის შენი მოახლე ვყოფილვარ და იმაც დავრჩები, ჩემო ხელმწიფევ!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – რაც საჭირო იყო, ყველაფერი დაამოწმა პრეტორმა. ეს სასახლე, ეს მონები და ყოლიფერი, რაც აქ არის – ტყე, ველი, მინდვრები, ჯოგი და სხვანი, შენ გეკუთვნის დღეიდან...

ე ვ ნ ი კ ა – (ზეზე წამოვარდება) დღეიდან... რას ჰნიშნავს ეს? რად მეუბნები მაგას, ბატონო? (თმებში ხელს წაივლებს) ა-ა-ა! ნუთუ? არა, არა! ეგ შეუძლებელია! (ჩააცქერდება ახლოს სახეში პეტრონიუსს და თითქოს ეკითხება).

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – (ცოტა სიჩუმის შემდეგ) დიახ! (სიჩუმე) დიახ, ევნიკა! და მეც მინდა, რომ მხიარულად მივეგებო სიკვდილს.

ე ვ ნ ი კ ა – (დაბალი ხმით) მესმის, ბატონო!..

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – უბრძანე, რომ ექიმს დაუძახონ. (მიადგება სახლის კამარას და გაიძახის) აქ შემოდით, მეგობრებო! აქ უფრო გრილა.

ხ მ ე ბ ი – წავიდეთ! შენ ჩვენ სულ დაგვივინყე. ჩვენ ღვინით ვიქცევით თავს! არ მოგვიწყენია! მუსიკითა ვტკბებოდით. აა! პეტრონიუს! ევნიკა!

გამოსვლა მეოთხე

(შემოდინ: სუბრიოს ფლავიოს, სულპიციოს ასპერი, ათანოს კვინტიონი, პლავტოს ლატერანი, ტულიოს სენეციოს, მარკუს და ლიგია; იმათ მოსდევნენ მონები და ღვინო შემოაქვსთ. ევნიკა ცოტა ხნით წავა და ისევ შემობრუნდება).

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – დასხედით ისე, ვისაც როგორც გეხერხებათ! მუზიკა! ღვინო! (დასხდებიან რიგ-რიგად და ლამაზად. ევნიკა ფეხთით მოუჯდება პეტრონიუსს).

ს უ ბ რ ი ო ს – შენ როგორღაც დღეს მეტად მხიარული ხარ, პეტრონიუს.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ჩემო მეგობრებო! მე დღეს ორგან მიმიპატიჟეს, პირველი – რომ ავიდე ოლიმპოს მწვერვალზე და მეორე – რომ ჩავიდე უფსკრულში. მე კი უკანასკნელი ავირჩიე.

ა თ ა ნ ი ო ს – რაღაც გამოცანებით ლაპარაკობ!

მ ა რ კ უ ს – ეს რას ნიშნავს, პეტრონიუს?

ტ უ ლ ი ო ს – მე გამოვიცანი: კეისარმა სულ ახლად დაუბრუნა პეტრონიუსს თავისი კეთილგანწყობილება.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მართლა რომ ძნელათ გამოიცანი! კეისარმა გამიხსენა.

გამოსვლა მესამე

(შემოდის ექიმი ნაზარე, ხელში პატარა კოლოფი უჭირავს)

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – (მიათითებს ნაზარეს) აი, ცხოველი გამოცანა!

ყ ვ ე ლ ა – ნაზარე! ექიმი!. ავადა ხარ?

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – არა! მე კარგადა ვარ, მაგრამ ამის შემწეობა კი მაინც მეჭირვება! ჯერ ცოტა შეისვენე! დაჯექ, ნაზარე, და ეს სასასამო გამოსცალე, ჩემი ღვინო არ უნდა იყოს ურიგო... (ნაზარე ჯდება).

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – (აიღებს ფიალას) ჩემო მეგობრებო! ამ ფიალას მე ვსცლი თქვენს სადღეგრძელოდ. ღმერთებმა გაბედნიეროსთ, თქვენ ცის კაბადონზე ნუ გადაატაროს ნისლი და ღრუბელი და, თუ გადაატაროს, ვარდისფრად და სუნნელოვნად.

ყ ვ ე ლ ა – გმადლობთ, პეტრონიუს! კარგი სურვილებია და კარგადაც ნათქვამი. შენი სადღეგრძელოც იყოს! ღმერთებმა ნუ მოგაკლონ თავისი კეთილგანწყობილება...

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – (აღერსით დაჰყურებს ფიალას) აი, ჩემი სმირნის ფიალა! საოცარი ხელოვნური ნაწარმოებია! დეე, ამიერიდან ნურავის ტუჩები ნუ მიეკარებინ და ნურავინ ნუ წაუქცევს თავს სავსე ღვინით ღმერთების სადღეგრძელოდ. (დაახლის ძირს ფიალას და ლუკმა-ლუკმად დაამტვრევს).

ყ ვ ე ლ ა – რა ჰქენი? მაგისთანა ძვირფასი რამ... მაგისი გაფუჭება... ეგ ხომ მთელი შეძლება... რა უჭკუობაა, რა მოგივიდა?

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ნუ გიკვირსთ, ჩემო ძვირფასებო! რომ მოილხინოთ, ისა სჯობია. სიბერე და დასუსტება სამწუხარო თანამგზავრია ჩვენი უკანასკნელი ცხოვრებისა და მიტომაც მე გაძლევთ თქვენ მაგალითსა და რჩევას: შეიძლება, რომ კაცმა იმათ აღარ მოუცადოს, დაასწროს და ადრე, თავისთავად და თავის ნებით წავიდეს იმ სოფლად...

ლ ი გ ი ა – პეტრონიუს, გონებას მოეგე! რა გაგიზრახავს ეგ?

მ ა რ კ უ ს – შენ ავადა ხარ და აღარ გესმის, რას ამბობ!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ჩემო უსაყვარლესო მეგობარო! თქვენთვის ჯერ ახლა იწყება ცხოვრების განთიადი. ჩემი მზე კი ჩაესვენა და ჩემი ცხოვრების მწუხრი დგება. ერთი სიტყვით, – კარისსიმე, – მე უნდა მოვკვდე.

ყ ვ ე ლ ა – პეტრონიუს, რას ნიშნავს ეს? ხუმრობ? რა გაიძულებს? სიცოცხლით სავსე ხარ და სიკვდილზე ლაპარაკობ?... დაანებე თავი

მაგ სამწუხარო თემას! სახეზე ღიმილი გეხატება და ენა სიკვდილს იძახის. რა ხუმრობაა!..

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მთელი ჩვენი სიცოცხლე უბრალო ხუმრობაა... მე მინდა, რომ ვიქეიფო, ვსვა ღვინო! მუზიკას ყური ვუგდო და ვუცქირო ამ ღმერთების ნაწარმოებ საკვირველებას, რომელსაც ჩემ გვერდით ხედავთ, და მერე კი საუკუნოდ დავიძინო დაგვირგვინებულმა.

მ ა რ კ უ ს – კმარა, პეტრონიუს, გულს გვინუხებ... მეგობრებში ხარ, რომელთაც გულწრფელად უყვარხარ და შენი მხრით სასტიკობაა მათი იჭვით აღელვება.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მე უნდა მოვჰკვდე. ხვალ ცენტურიონი მომიტანს სასიკვდილო განაჩენს, მაგრამ მე გადავწყვიტე, რომ კეისრის განჩინებას დავასწრო. იმას უნდოდა, დამტკბარიყო ჩემი დაფრთხობით. მაგრამ, შე სულელო და ბოროტო ტიკინა, ამას ვერ ეღირსები. შემცდარი ხარ. თუ გგონია, რომ სინანულით შემოგხედავ და შენც ჩემ სახეზე შიშს ამოიკითხავ... (მიდის კუთხისკენ) ნაზარე! საქმეს შეუდგეთ! აი, ჩემი ხელებიც, ძარღვები გამიხსენი. (საზოგადო აღმფოთებაა, ეხვევიან გარს პეტრონიუსს).

ყ ვ ე ლ ა – ნუ! ნუ! შენ არ უნდა მოკვდე! ნებას არ გაძლევთ! კეისარი შეინყნარებს ჩვენს ვედრებას! ნუ დაგვტოვებ! შენ ხომ რომის სიამაყე და მშვენება ხარ!. შენი სიცოცხლე რომისთვის საჭიროა! შეჩერდი, პეტრონიუს!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ნაზარე, რას აგვიანებ, მეგობარო, განა არ იცი, რომ მე შეურყეველი ვარ ჩემს გადაწყვეტილებაში?

ლ ი გ ი ა – (თვალცრემლიანი) პეტრონიუს! პეტრონიუს! ნუ მიგვატოვებ! (მონები სტირიან).

მ ა რ კ უ ს – ჩემო ძმაო! ჩემო მეგობარო! იცოცხლე, ნუ მოკვდები!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ახლა კარგია, ჩემო ნაზარე! ვარდისფერი მოსასხამი... (სიჩქარით შემოიბურავს მოსასხამს) მზათ ვარ! (გამოდის ავანსცენაზე) ღმერთებო, რა მწუხარე სახით არიან! და რათა? ეს ჩვენ ხელს ვერ შეგვიშლის, რომ დრო მოლხენით გავატაროთ... ღვინო! თქვენი სადღეგრძელო იყოს! ლიგია, ნუ სტირი! მე მინდა, რომ იმავე ლექსებით გამოგეთხოვო, რომლითაც მოგეგებე, პირველად რომ გნახე, გახსოვს? თუ “ღმერთთაგანი ხარ” და სხვანი. აბა, მიპასუხე, როგორც მაშინ... გთხოვ!

ლ ი გ ი ა – (ხმის კანკალით) “მოგზაურო და სხვანი” (ატირდება).

გამოსვლა მეთექვსე

ტ ე ვ რ ე ზ ი უ ს – (შემოირბენს) კეისარი!..

ყ ვ ე ლ ა – კეისარი! რას ნიშნავს ეს?

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – (გადგება განზე) ნაზარე! შემიკარი ლეკვერთხით ხელები... (ნაზარე ასრულებს ბრძანებას) მე მეშინია, რომ არ დავსუსტდე, მინდა, რომ იმ მასხარას რამდენიმე სიტყვა ვუთხრა.

ს უ ლ პ ი ც ი ო ს – ნერონი ეშმაკობს და უნდა, რომ ახალი შეურაცხყოფით დასტკბეს, მაგრამ იმედია, პეტრონიუს, შენ იმას საკადრისად დაუხვდები.

გამოსვლა მეთვინდი

(შემოდის ნერონი, თან შემოჰყვება ტიგელინი. ევნიკა რაღაცას ეტყვის ნაზარეს და შედიან ოთახში).

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – დღეგრძელობა კეისარს!

ნ ე რ ო ნ – ა-ა-ა! მეგობრებთან მოილხენ? იმედი მაქვს, მეც მანახვებ გემოს შენი განთქმული სასმელებისა!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ადგილი კეისარს!.. (მონებს მოაქვთ ნერონისთვის სავარძელი) მე არ მოველოდი იმ მოწყალებას, რომ გამაბედნიერებდით თქვენის მობრძანებით და, ჩემდა სამწუხაროდ, დავამსხვრიე ჩემი ძვირფასი სმირნის ფიალა... ღვინო მოართვით ღვთაებრივს.

ნ ე რ ო ნ – როგორ? შენ გასტეხე ის შესანიშნავი ფიალა, რომლითაც თავი მოგქონდა? რას ნიშნავს ეს?

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – აღარ მეჭირვება!

ნ ე რ ო ნ – კი, მაგრამ შეგეძლო ჩემთვის მოგერთმია...

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მე ვერ წარმოვიდგინე, რომ შენ ჩემგან იმას მიიღებდი.

ნ ე რ ო ნ – რატომ არა! განა არ იცი, რა თვალთ გიყურებ? განა მე შენ არ გაპატიებდი ხოლმე ნამეტან თავგასულობას? შენ ერთი ჩემი უკეთესი მეგობართაგანი ხარ და ხვალ მიიღებ ჩემი კეთილი განწყობილების ახალ დამტკიცებასაც. ჰკითხე ტიგელინს, თუ არა გჯერა!..

ს უ ლ პ ი ც ი ო ს – კეისარო! პეტრონიუსმა დაგასწრო: ძარღვები გაიხსნა! შენს კეთილგანწყობილებას აღარ მოუცადა და ახლა შენ ვლავარაკები მომაკვდავს.

ნ ე რ ო ნ – როგორ? შენ კვდები? შეუძლებელია...

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – სწორედ! ვკვდები და აღარ ვუტყდი, რომ ცენტურიონმა შენი ბრძანება მომიტანოს. ვიცი, რომ ამით კმაყოფილებას გაკარგვინებ, მაგრამ მაპატიე და ყური დამიგდე მოთმინებით (მიადგება პირდაპირ, რომ ვერსად წავიდე): სიცოცხლე უზარმაზარი სიმდიდრეა, ჩემო მეგობარო, და მეც ვიცოდი, თუ როგორ მესარგებლა ამ სიმდიდრით. მაგრამ ცხოვრებაში არის სხვა რამეც, რომელიც მე ველარ ავიტანე. ნუ გგონია, გამკვირვებოდეს ის, რომ მოჰკალი დედა, ცოლი, ძმა, დასწვი რომი და ამოსწყვიტე ყველა რიგიანი და პატიოსანი კაცი შენს სახელმწიფოში. არა, ჩემო მეგობარო. სიკვდილი ყველას მოელის და შენგან უკეთესიც სხვა არა მოითხოვება-რა.

ნ ე რ ო ნ – უტიფარი!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მაგრამ ყურებში თითდაუცავად რომ გავიგონო ხოლმე კიდევ მრავალ წელიწადს შენი სიმღერა, რომ ვუყურო შენს დომენიციურ მუცელს, კონინ ფეხებზე სხვადასხვა პირუტყბს რომ აკეთებენ, ყური ვუგდო შენს საკრავს და შენი პოემების ნაკითხვას, შენ უნიჭო, უბედურო პოეტო, – ეს კი აღარ შემიძლია და სიკვდილს ვარჩევ!

ნ ე რ ო ნ – (ძლივს სუნთქავს და ხრინწიანის ხმით) თავხედო! მაგას მე შენ გადაგიხდი!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ღმერთმა კარგად გამყოფოს, მაგრამ ნუ იმღერი კი, მოკალი, ვინც გინდა და ლექსებს კი ნუ სწერ, მონამლე ყველა, მაგრამ ნუ იცეკვებ, წაუკიდე ხოლმე ცეცხლი, მაგრამ ფანდურზე კი ნუ უკრავ. აი, უკანასკნელი ანდერძი და მეგობრული რჩევა „არბიტერ ელეგანტისა“. (ჩამოშორდება).

ნ ე რ ო ნ – (ზეზე წამოვარდება) პასუხს აგებ მკაცრად მაგ შეურაცყოფისათვის!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ვაგე კიდევაც ჩემი სიცოცხლით, მაგრამ სამაგიეროდ, უკანასკნელად გავიგონე ცერბერის ყეფა.

ნ ე რ ო ნ – შენი სიკვდილი ხელს ვერ შემეძლის, რომ შური ვაგო...

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – მხოლოდ გადამარჩინე შენს სიმღერასა და ლექსებს, ეს კი საშინელი შურისძიება იქნებოდა ჩემთვის.

ნ ე რ ო ნ – (ბრაზმოდებული) ტიგელინ! აღწერე და ჩამოართვი ამ საზიზღარს, რაც ქონება აქვს.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – სულ ეგ არის? მეტი არაფერი... ხა! ხა! ხა! ხა!

ნ ე რ ო ნ – წავიდე, ტიგელინ! ეს გაუტანელი და უმადური მხოლოდ ზიზღის ღირსია... (მიდის).

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ახლა კი კმაყოფილი ვარ და მშვიდობიანად მივეცემი საუკუნო განსვენებას. შემხსენით ლეკვერთხები... (იგლეჯს). დროა, აბა, თქვენ სვით, იმხიარულეთ და მე წყნარად განვისვენებ თქვენ მხიარულ ჟრიალში.

ლ ი გ ი ა – მშვიდობით, ჩემო კეთილშობილო მეგობარო!

მ ა რ კ უ ს – მშვიდობით, პეტრონიუს! შენ უკეთეს ქვეყანაში აპირობ გადასახლებას, ვიდრე სიცილიაა.

ლ ი გ ი ა – გრწამდეს, პეტრონიუს, რომ სიკვდილს შემდეგ უკეთესი ცხოვრებაა.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – რასაკვირველია! მართლა რომ იყოს იმ სადღაც, საიდუმლო სივრცეში, ელისეის მინდვრები დაჩერებული, მაშინ ევნიკა მოვიდოდა ხოლმე ჩემთან და ჩვენ ერთად ვისეირნებდით ასფოდელოს დაბურვილ მინდვრებზე. მაგრამ სად არის? სად არის ევნიკა?

(შემოდის ევნიკა ვარდისფერ მოსასხამში მოზურვილი).

გამოსვლა მარკვი

ე ვ ნ ი კ ა – აქა ვარ, ჩემო ბატონო!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – როგორ?.. შენც?.. დახეთ, ამ ვარდისფერ ხელებზე წითელი ვარდი გაშლილა. (ჰკოცნის ხელზე).

ე ვ ე ლ ა – ევნიკა! ექიმს დაუძახეთ! ჩქარა ექიმი! შენი სიკვდილი ვილას უნდა?

ე ვ ნ ი კ ა – (ღიმილით პეტრონიუსზე უჩვენებს) აი, ამას! ნუთუ გეგონა, რომ თავს დაგანებებდი? ღმერთებს რომ უკვდავება მოენიჭებინათ ჩემთვის და კეისარს თავისი საბრძანებელი მოეცა ჩემთვის – მაინც უკან გამოგიდგებოდი, ძვირფასო პეტრონიუს.

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – (ღიმილით მიიკრავს გულზე) კარგი, წამომყევი. უკანასკნელი კოცნა, ჩემო ბრუტო!

ე ვ ნ ი კ ა – (დაჩოქილი ჰკოცნის) მიყვარხარ! (პეტრონიუსი ევნიკას თავს დაიდებს მუხლებზე) მუზიკა... მე მიინდა გავიგონო მელოდია.

ვიდრე ხვალ, უფალო?

(სცენის გარეთ უკრავს მუზიკა).

ს უ ლ პ ი ც ი ო ს – ეძინებათ! რა კარგი სანახავია! თითქო ორი ღვთაებაა ერთად.

ლ ი გ ი ა – (ნელა) უფალო! შეუხდე მათ, ყოვლად მონყალეო!

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – სასიამო ჟრუანტელია! მეძინება. (დაიხრება ევნიკასკენ) ჩემო ღვთაებაე! შენ კიდეც დაიძინე? იძინე! იძინე! ჩვენი ფერფლი ერთად ერთ ქოთანში ჩაჰყარეთ და გვამზე კი ია-ია დაგვაფინეთ! მშვიდობით!

მ ა რ კ უ ს – (თავზე ჰკოცნის პეტრონიუსს) მშვიდობით, ჩემო კარგო და ძვირფასო მეგობარო!..

პ ე ტ რ ო ნ ი უ ს – ა, ეს შენ ხარ, მარკუს! (ანიშნებს თვალებით ლიგიაზე) გიყვარდეს, შეისწავლე სიყვარული და იცოდე... მშვიდობით. მეგობრებო, გამოტყდით, რომ ჩვენთან ერთად... (ვერ დაათავებს, კვდება).

მ ა რ კ უ ს – (ხმადაბლა) თქვენთან ერთად კვდება მშვენიერება და პოეზია.

(მუზიკა უკრავს. ლიგია აყრის პეტრონიუსს და ევნიკას ია-იას).

ფ ა რ დ ა

[1908-1909]

ვარიანტები
შენიშვნები
კომენტარები

აკაკი წერეთლის თხზულებათა სრული კრებულის აკადემიური ოცტომეულის მეათე ტომში იბეჭდება მწერლის მიერ სხვადასხვა დროს ნათარგმნი ოთხი პიესა: მოლიერის “სკაპენის ცუდლუტობა” (ყურნალი “კრებული”, 1873 წლის №8); მირზა ფათალი ახუნდოვის “ხანის ვეზირი” (ითარგმნა 1897 წელს და გამოქვეყნდა 1898 წელს “აკაკის კრებულში” (№7); ალექსანდრე სუმბათაშვილის “ლალატი”, რომლის თარგმანს უზის თარიღი: 1905 წლის 14 აპრილი; ჰენრიკ სენკევიჩის რომანის მიხედვით ნ. სობოლჩიკოვ-სამარინის მიერ პიესად გადაკეთებული “ვიდრე ხვალ, უფალო?”, რომელიც 1908-1909 წლებში უნდა იყოს ნათარგმნი.

უცხო ენებიდან მხატვრული ლიტერატურის ნიმუშების მშობლიურ ენაზე ამეტყველებას აკაკი წერეთელი ერთ-ერთ მთავარ საზრუნავ საგნად, მწერლობისა და ენის განვითარების საშუალებად თვლიდა. მისი მითითებით, შესანიშნავ კლასიკურ თხზულებათა მთარგმნელმა ზედმინ-ევნით უნდა იცოდეს ის ენა, საიდანაც თარგმნის, კარგად უნდა ფლობდეს მშობლიურ ენას და ნიჭითაც დედნის დამწერის თანაბარი უნდა იყოს. სამივე კომპონენტი ერთად არც ისე ხშირად გვხვდება, “ამიტომაც, საზოგადოდ, თარგმანი დედნის ჩრდილია ხოლმე”, – შენიშნავს მწერალი.

აკაკი, როგორც ქართული თეატრის ხელმძღვანელი, რეჟისორი და დრამატურგი, პასუხისმგებლობით ეპყრობოდა თეატრის – “უმაღლესი სამკოლო სარბიელის” – რეპერტუარს, რადგან, მისი აზრით, სცენას ორი ღვანლი მოეთხოვება: “პირველი, რომ მართლა განმნმენდელი იყოს ჩვენის ცხოვრებისა, ჩვენის ქუისა და გულის განმანათლებელი და მწვრთნელი, და მეორე – იგი უნდა იქმნას იმ ადგილად, სადაც ჩვენი ენა ფეხზედ უნდა წამოდგეს მთელის თავისი შეგნებითა და სიმდიდრითა”. ნათარგმნი პიესების სცენაზე წარმოდგენას სხვა ფუნქციაც ჰქონდა: მათი გაცნობა მსოფლიოს სხვადასხვა ხალხის ინტელექტუალურ მონაპოვართა პოპულარიზებას, განსხვავებულ კულტურათა შეხვედრას უწყობდა ხელს.

იოსებ გრიშაშვილის კომენტარით, “აკაკის სიყვარული რეალისტურ პიესებისადმი და განდგომა დეკადენტურ-სიმბოლისტური პიესებიდან” ჩანს მის სიტყვებში: “პიესები, რასაკვირველია, ბევრი გვაქვს, განსაკუთრებით, ნათარგმნები. ბიონსებმა, მეტერლინკებმა, იბსენებმა და სხვათა სცენა მოიკავეს. მაგრამ მათი ხელოვნური დეკადენტობა დღევანდელ ქართველის გრძნობა-გონებას ბევრს ვერაფერს ეუბნება” (იხ. ა. წერეთელი. თსკ, ტ. X, გვ. 441).

სათარგმნ თხზულებათა შერჩევისას აკაკის აინტერესებდა როგორც ტექსტის ფაბულა, შინაარსი, რეალური პლანი, რომლითაც ის მკითხველს თუ მაყურებელს აღიარებულ უცხოელ ავტორებს და განსხვავებული კულტურული სივრცის პლასტებს გააცნობდა, ისე ალევგორიული ნარატივი, რომლითაც იმდროინდელი მკაცრი ცენზურის პირობებში მწერალი

თანამედროვეებს მართალ სიტყვას და პროგრესულ იდეებს აზიარებდა. ეს კი თარგმნილი ტექსტების ორმაგი კოდირებით, თხრობისა და დისკურსის დიქტომიით იყო შესაძლებელი (იხ. მ. კვატაია. აკაკის დრამატული თარგმანების ალევორიული ნარატივი. – ა. წერეთლის დაბადებიდან 170-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემების IV საერთაშორისო სიმპოზიუმის მასალები. თბილისი: ლიტერატურის ინსტიტუტის გამომცემლობა, 2011, გვ. 175-182).

“დროების” შეფასებით, აკაკის მიერ ნათარგმნი მოლიერის “სკაპენის ცულლუტობა” “თითქოს ჩვენი ცხოვრებიდან არის ამოღებული”. “აზერბაიჯანელ მოლიერად” სახელდებული მირზა ფათალი ახუნდოვის “ხანის ვეზირი”, თვით მთარგმნელის მითითებით, ჩვენი მეზობელი ხალხის რეალობის გაცნობის მიზნით გადმოქართულდა და არა სცენაზე წარმოსადგენად. ალევორიული ნარატივი განსაკუთრებით ნათლად იკვეთება ალ. სუმბათაშვილის “ღალატში” და ჰ. სენკევიჩის რომანის მიხედვით გადმოკეთებულ დრამაში “ვიდრე ხვალ, უფალო?”

ოთხივე დრამატული პიესის აკაკისეული თარგმანები პირველად მწერლის თხზულებათა სრული კრებულის თხუთმეტტომეულის მეათე ტომში იოსებ გრიშაშვილის რედაქტორობით დაიბეჭდა (თბილისი: “საბჭოთა საქართველო”, 1959).

აკაკი წერეთლის მიერ ნათარგმნი დრამატული პიესების ახალი გამოცემა წინა გამოცემისაგან აკადემიური სისრულითა და სიახლეებით განსხვავდება. კანონიკური ტექსტის დადგენისას განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა მთარგმნელის ნებას. ნათარგმნი პიესების ტექსტები ჩვენ შევაჯერეთ ყველა პირველწყაროს, გავითვალისწინეთ მთარგმნელის ბოლო ნება, უპირატესობა მივანიჭეთ იმ ფორმებს, რომლებიც A რედაქციაშია წარმოდგენილი.

ძირითად წყაროდ აღებულია ავტოგრაფი ან ნაბეჭდი ტექსტი, რომელიც გამოხატავს ავტორის ბოლო ნებას. კანონიკურ ტექსტში უცვლელად დავტოვეთ ცალკეულ სიტყვათა მთარგმნელისეული დანერვილობა და პარალელური ფორმები (ახალგაზდა – ახალგაზრდა, ხშირად -- ხშირათ და სხვ.). ტექსტებში სრულად აღვადგინეთ მთარგმნელისეული ფორმები: მაგალითად, ვითარებითი ბრუნვის ნიშნები, რომლებიც წინა გამოცემაში ზოგჯერ თანამედროვე გრამატიკული ნორმების შესაბამისად იყო შესწორებული. ჩავასწორეთ მხოლოდ ბეჭდვითი, კალმისმიერი ან უნებლიე შეცდომები. თანამედროვე ნორმებით გასწორდა პუნქტუაცია და კომპოზიტები (რამდენიმე გამონაკლისის გარდა), რაც ვარიანტებში არ ასახულა. წყაროების მონაცემების გათვალისწინებით აღდგენილია ასევე ტექსტების ზოგიერთი უზუსტობა.

ნათარგმნი პიესები ტომში დალაგებულია ქრონოლოგიური თანმიმდევრობით, ყოველი ტექსტის ბოლოს მითითებულია მისი თარგმნის თარიღი. თუ მთარგმნელისეული თარიღი უცნობია, მაშინ თარგმანს ვათარიღებთ კვლევა-ძიების შედეგად, რასაც კვადრატულ ფრჩხილებში ვსვამთ.

ტომის შედგენისას ჩვენ ვეყრდნობოდით ა. წერეთლის სიცოცხლის-დროინდელ გამოცემებს: ჟურნალ “კრებულს”, “აკაკის თვითურ კრებულს”, მოლიერის “დრამატული თხზულებათა” 1909 წლის გამოცემას, ა. წერეთლის თხზულებათა სრული კრებულის თხუთმეტტომეულის X ტომს (თბილისი: “საბჭოთა საქართველო”, 1959), ასევე, ნ. გურგენიძისა და ი. გორგაძის “აკაკი წერეთლის ცხოვრებისა და შემოქმედების მატიანეს” (თბილისი: “მეცნიერება”, 1989). გამოვიყენეთ გიორგი ლეონიძის სახელობის საქართველოს სახელმწიფო ლიტერატურული მუზეუმის, საქართველოს თეატრის, კინოს, მუსიკისა და ქორეოგრაფიის სახელმწიფო მუზეუმის, საქართველოს ეროვნული არქივის ფონდებში დაცული მასალები.

ახალი აკადემიური ოცტომეულის X ტომს ერთვის სამეცნიერო აპარატი, სადაც პირველადაა წარმოდგენილი ტომში შემავალ თხზულებათა პასპორტები, ვარიანტები და კომენტარები. ასევე, პირთა და გეოგრაფიულ სახელთა ანბანური საძიებლები.

პასპორტში მოცემულია ტექსტის სათაური, თხზულების ხელნაწერი და ნაბეჭდი წყაროები, ნაწარმოების თარგმნის თარიღი და ხელმოწერა. კვადრატულ ფრჩხილებშია ჩასმული კვლევა-ძიებით დადგენილი თარიღი.

ვარიანტებში აღნუსხულია ა. წერეთლის ავტოგრაფებისა და მათგან შესრულებული ასლების, ასევე, მწერლის სიცოცხლეში დაბეჭდილი ტექსტების ყოველგვარი სწორება და ტექსტებს შორის სხვაობანი.

ნათარგმნი პიესების ტექსტებს საჭიროების მიხედვით ახლავს ისტორიულ-ლიტერატურული კომენტარები. აქ დახასიათებულია აკაკის დრამატული თარგმანების ხელნაწერი წყაროები, მითითებულია, თუ სად და როდის დაიბეჭდა მათი ტექსტები, მოცემულია ცნობები პიესების ავტორებზე, განმარტებულია ტექსტების ზოგიერთი რეალია.

მანანა კვატაია

ჩანართზე წარმოდგენილი აკაკის სურათის ორიგინალი ინახება გ. ლეონიძის სახ. ლიტერატურის მუზეუმის იკონოგრაფიის განყოფილებაში, ხოლო ავტოგრაფი პიესისა „ვიდრე ხვალ, უფალო“ დაცულია გ. ლეონიძის სახ. ლიტერატურის მუზეუმში, აკაკის ფონდში – №17776.

პირობითი ნიშნები

განყოფილებაში „ვარიანტები და შენიშვნები“ პიესების სათაურების შემდეგ დასახელებულია წყაროები, რომელთა მიხედვითაც მომზადდა ჩვენი გამოცემის ძირითადი ტექსტი. თითოეულ წყაროს მრგვალ ფრჩხილებში მინერული აქვს ლიტერი, რომლითაც ის აღნიშნულია ვარიანტების ჩვენებისას:

T – გიორგი ლეონიძის სახელობის საქართველოს სახელმწიფო ლიტერატურის მუზეუმის აკაკის ფონდი.

M – საქართველოს თეატრის, კინოს, მუსიკისა და ქორეოგრაფიის სახელმწიფო მუზეუმი.

Z – საქართველოს საისტორიო ცენტრალური არქივის საცენზურო კომიტეტის ფონდი.

ისკ – თხზულებათა სრული კრებული.

A – აღნიშნავს ძირითად წყაროს, რომლის მიხედვითაც არის დადგენილი ამ გამოცემაში დაბეჭდილი კანონიკური ტექსტი.

ვარიანტების ჩვენების დროს მიღებული გვაქვს შემდეგი პირობითი ნიშნები:

1.] – ნაცვლად. მაგ., კარგათ] კარგად **B**, რაც ნიშნავს, რომ ჩვენს გამოცემაში დაბეჭდილი „კარგათ“ სიტყვის ნაცვლად **B** ვარიანტში არის სიტყვა „კარგად“.
2. + -- ტექსტს ემატება.
3. – არ არის.
4. * -- გადახაზულია.

ვარიანტული ნაირნაკითხვების ჩვენებისას პირველი ციფრით (მუქი შრიფტი) აღნიშნულია გვერდი, მეორით (ბაცი შრიფტი) – სტრიქონი (ზემოდან). სტრიქონების სათვალავში სათაური და ქვესათაური არ შედის.

მოლიერი. სკაპენის ცულუტობა (გვ. 7)

ხ ე ლ ნ ა ნ ე რ ი: ასლი, Z, № 480, აღნ. 1, საქმე 1178 (B).

ნ ა ბ ე ქ დ ი: ჟურნალი „კრებული“, 1873, №8 (C); მოლიერი. დრამატული თხზულებანი. ტიფლისი: „სორაპანი“, 1909 (A).

ს ა თ ა უ რ ი: სკაპენის ცულუტობა.

თ ა რ ი ლ ი: [1873 წ.].

ხ ე ლ მ ო წ ე რ ა: ა. წერეთლის თარგმანი (B); აკ. წერეთელი (AC).

ხელნაწერი ასლი (B) გადაწერილია საცენზურო კომიტეტისათვის და დაცულია საქართველოს საისტორიო ცენტრალური არქივის კავკასიის საცენზურო კომიტეტის ფონდში სათაურით: „სკაპენის ცულუტობა, მოლიერის კომედია 3 მოქმედებად, ა. წერეთლის თარგმანი“. იქვე რუსულ ენაზე მითითებულია: „ეს კომედია, სათაურით „სკაპენის ცულუტობა“, ნებადართულია კავკასიის მთავარი საცენზურო კომიტეტის მიერ, 1892 წლის 10 იანვარს, თბილისი“.

პიესის პირველი ნაბეჭდი წყარო (C) გამოქვეყნდა სალიტერატურო ჟურნალ „კრებულის“ 1873 წლის მერვე ნიგში (თფილისი: მელიქიშვილისა და ამხ. სტამბა). თარგმანს ხელს აწერს აკ. წერეთელი. ჟურნალის ამ ნომერს აქვს ცენზურის ნებართვა: 27 სექტემბერი, 1873, ტიფლისი. პიესის თარგმანს ამ ნებართვის მიხედვით 1873 წლით ვათარილებთ.

პიესის ქართული თარგმანის ძირითად ტექსტად ავიღეთ „სკაპენის ცულუტობის“ ის ნაბეჭდი წყარო, რომელიც მოლიერის „დრამატული თხზულებანი“ 1909 წელს გამოქვეყნებულ კრებულშია შეტანილი (A). ის აკაკი წერეთლის სიცოცხლეშია დაბეჭდილი და მთარგმნელის ბოლო ნებას უნდა გამოხატავდეს.

პიესის ტექსტი გამოქვეყნდა 1937 წელს პლ. კეშელავასა და ირ. ქავთარაძის რედაქციით გამოცემულ მოლიერის „კომედიების კრებულში“ (რედაქცია, წინასიტყვაობა და შენიშვნები პლ. კეშელავასი. ტფილისი: ფედერაციის გამომცემლობა და სტ., 1937). ასევე, ა. წერეთლის თხზულებათა სრული კრებულის თხუთმეტტომეულის მეათე ტომში (თბილისი: „საბჭოთა საქართველო“, 1959).

მოლიერის „სკაპენის ცულუტობის“ აკაკიეული თარგმანი პირველად ქუთაისის სცენაზე 1873 წელს წარმოუდგენიათ. ამავე წელს თბილისის სცენის მოყვარენიც აპირებდნენ მის გათამაშებას. „სკაპენის ცულუტობა“ სწორედ ნამდვილ სახალხო კომედიად იქცა ჩვენში. სადაც არ გინდა, იქ არდგენენ მოლიერის ამ მახვილ კომედიას“, - წერდა 1875 წელს „დროება“ (№88). 1880 წლის 23 იანვარს კოტე მესხის საბენეფისოდ წარმოდგენილ „სკაპენის ცულუტობაში“ ჟერონტის როლი თვით აკაკი წერეთელს შეუსრულებია.

მოლიერი (Molière) (1622-1673) – ნამდვილი სახელი ჟან-ბატისტ პოკლენი (Jean-Baptiste Poquelin), ფრანგი დრამატურგი და თეატრალური მოღვაწე,

“კომედი ფრანსუზისა” და “მალაი კომედიის” ჟანრის ფუძემდებელი. მისი პიესები ნათლად ასახავს XVII საუკუნის შუა ხანების საფრანგეთის რეალობას.

8. 1 მომქმედი პირები AC] მომქმედნი პირნი B; 7 არშიყი ამიყი C; 5 ლეანდრი ლეანდრო B.

9. 1 გამოსვლა პირველი გამ. 1-ლი B; 4 ჩემს ჩემ C; 5 ახა ახ B; 6 შეიტყვე შეიტყე B; 13 სწორეთ სწორედ B; 15 ტარენტდან ტარენტდამ B; 17 ესენი ესეები BC; ბიძაჩემისაგან ბიძიჩემისაგან B; 19 ყველაფერი ყოველისფერი B] ყოლიფერი C; 21 შენ - B; ამბები B] ანბები C; 25 ამოცალოს ამოცალოთ B; პირიდან პირიდან BC; 26 მოყევი მოჰყევი B; 28 დაწვრილებით დაწვრილებითა BC; ბეჯითადაც ბეჯითათა C; ბძანებთ ბძანდებთ B; 30 გაჭირვების გაჭირების B.

10. 2 რასმე რასმეს B; 3 ვუზამ უზამ BC; 4 ამბავმა ანბავმა C; მოულოდნელათ მოულოდნელად BC; 6 მეც -B; 8 ესლავე ესლავე C; აქედანვე აქედამვე C; 9 ამბები ანბები C; 10 თავმთხლეს+(ელენეს) B; 13-14 მე რომ მაგას დამაჯერებდეს, ვინ ოხერი ჩივა; მაგრამ ვიცი, რომ სულ სხვა იქნება ჩემი საქმე -B; 14 ჩივა სჩივა C; სხვა სხვები C; კარგათ -B; 16 ლომის ყომის B; 17-18 ვუშველოთ უშველოთ B; 18 გადგურჩეთ გადღურჩეთ; 21 დაგვიანებული დაგვიანებულის BC; 25 ცეცხლიდან ცეცხლიდამ BC; 26 გამოსვლა მეორე გამოს. 2 B; 28 დაგმართიან დაგმართიათ B; რა მოხდა? -B; 29 ნეტა ნეტავ BC; მაგრე მანგრე BC; 31 ერთი ერთის BC; 32 ქვეყანაზე ქვეყანაზე B.

11. 2 ჯერ ჯერა B; 5 მიპირობენ მიპირობენ B; 6 დაგემართოს დაგემართოს B; 8 სხვებ სხვები B; 11 ბრძანეთ ბძანეთ BC; 12 კიდევაც კიდევ B; 14 დამავალბდი დამავალბდით B; 18 მეტათ მეტად C; 19 მელაკუდ-აობის მელაკუდობისა B; უზრდელები უზდელები BC; 21-22 გამძვრალ-გამომძვრალიყოს გამძვრალი და გამომძვრალი იყოს B; 23 მეტათ კეთილ-შობილ მეტად კეთილშობილს B; 24 ვსთქვათ ვთქვათ B; ჩვენ ჩვენს BC; 25 ერჯერ-ორჯერ ერთხელ-ორჯელ B; ერთხელორჯერ C; 26 ისე მაშინ B; 28 მანყენია მანყენია B; 29 უკითხავათ უკითხავად BC; კარებამდი კარებამდის B; ძალაუნებურათ ძალაუნებურად BC; 31 კარებამდი კარებამდის B; 32 კიდევაც კიდევ B; 33 მართლმსაჯულებას მართლმსაჯულებას B; 34 მართლმსაჯულებას მათ მსაჯულებას B; 37 ამიერიდან ამიერიდამ B.

12. 1 გავანძრიო გავანძრიო C; კეთილშობილურ კეთილშობილ C; 3 აღარ არ B; 4 ხათრი ხათრით B; 8 რა არა+რა B; მიბრძანეთ მიბძანეთ C; გაჭირვება გაჭირება BC; 7 წინათ წინად B; რამოდენიმეს რამდენიმეს B] რამოდენიმე C; გაემგზავრენ გაემგზავრენ B; 6 როგორ არა როგორ არ ვიცი B; 11 ბრძანება ბძანება C; 12 ვერაფრათ ვერაფრით B; 13 ბერ ბერს BC; 14 ახალგაზდა ახალგაზრდა B; კიდევაც კიდევ B; 17 ბიდეც კიდევაც BC; 19 ერთი ერთის BC; 20 გამიბჟუა გამიბჟუა B; ხან სანამ B; 23 ვყურობდი უყურებდი B; 26 მისი მისის B; 27 მიყრუებულ მიყრუებულს BC; ერთი ერთის BC; ქობიდან ქობიდან BC; 28 მყოფ მყოფს BC; 29 ვჰკითხეთ ვკითხეთ B; ამბავია ანბავია C; 30 მობრძანდით მობძანდით BC; 31 საცოდაობას საცოდაობას C; 36 დაგვიხდა დაგვიხდა C; 37 ახალგაზრდა ახალგაზრდა C.

13. 1-2 ჩემს სიცოცხლეში ჯერ ჩემ ჯერ ჩემს სიცოცხლეში ჩემს B; 2 მსგავსი მზგავსი C; 2 უნახავთ უნახავსთ C; 4 მდგომარეობაში მდომარეო-

ბაში B; 10 ესლა ახლა BC; ამბავია ანბავია BC; 13 ბრძანება ბძანება BC; 16 გასინჯე გამინჯე B; მოთქმაც უფრო მოთქმა უფროც BC; 17 სახეს სახესა B; 19 ყოფილიყო ჰყოფილიყო B; 20 ესუტებოდა+ეკვროდა გულში მომაკვდავს, რომელსაც დედას ეძახოდა B; 17-19 გასაკვირველი გასაკვირვალნი C; 22 ნათესავური ნათესაური B; 24 გაგახურვათ გაგახურათ B; 25 შეგაცოდვათ შეგეცოდათ B; 27 ბარბაროსი ბარბაროზი C; 29 ბრძანება ბძანება B; 31 რამოდენიმე რამდენიმე B; 32 გამოვედით გამოვედით B; ვჰკითხე ვკითხე B; 35 გამოუტყედი გამოუტყედი BC; ჩემი ჩემის B.

14. 1 თქმა თქმაც B; დამაცადეთ დამაცადეთ B; 3 დაცუნცულვდა დაცუნცულვდა C; 4 საცემლათ საცემლად C; 9 გამოჩენილი გამოჩენილის C; გვარისა გვარის B; არის არის B; 13 ჩემ ჩემს BC; ბევრი ბევრის BC; 13 ამგვართ ამგვართ B; მზეთუნახავის მზითუნახავის B; 15 თურმე BC] თორემ A; 16 დამატე დაუმატე B; 17 ჩვენის ჩვენი B; 18 თვეზე თვეზე BC; 18 ბიძა ამისმა ბიძამისმა B; 21 ამბობენ ანბობენ C; 24 გაჭირვებულ გაჭირვებულ B; 25 მე+კი C; გავუმართო გაუმართო B; 27 არი არის B; 28 არ არა C; 29 გაცოფდით გაცოფდით B; 30 გნახოთ გნახოსთ C; 31 შე შენ B; 32 გამოყო გამოჰყო B; 36 საშუალება საშუალო BC; 37 რომ როს C.

15. 2 უხეირო უხეიროვ B; შე შენ B; 4 ყინვაზე ყინულზე B] ყინვაზე C; 8 იქედან იქედამ BC; შემძლია შემძლიან B; შემძლია+(გიაცინდა შედის) B; 9 მშვენიერი და -B; 14 გიპირებს გიპირებსო B; 16 ამბავმა ანბავმა C; 18 სიყვარულზე სიყვარულზე BC; 22 საუკუნოთ საუკუნოდ C; 24 შეუძლიათ შეუძლიანთ B; 25 გულში+სიყვარული -B; 28 მრწამს მწამს B; 32 გულიდან გულიდამ C; 34 გავუძლებ გავუძლებ B.

16. 2 დაგვიწყოს დამავიწყოს B; 4 და+შენ კი ვერ მოგშორდები ვერ შეგეღვი გეფიცები -B; 5 აქედანვე აქედამვე C; 7 ნეაპოლში ნიაპოლში BC; 8 ჩაიღრჩობოდეს ჩაიხრჩობოდეს B; 10 კარგი+ღარ -B; 14 რასაკვირველია რასაკვირველია B; 15 არაოდეს! არაოდეს! არასოდეს, არასოდეს B; 19 რა არა B; 20 სხვ. სხვა B; 22 მოინდომებდეს მოიმდომებდეს B; 27 გვედრები გვედრებით B; 31 მივილო მივილოთ B; 33 ნაბრძანდით ნაბრძანდით C; 36 გეყურება გეყურებათ B; დაიმშვიდე დაიმშვიდე B.

17. 1 გამოსვლა მეოთხე გამოს. 4 B; 4 მამათქვენზე მამათქვენზე BC; ვაჟკაცურათ და მამაცათ ვაჟკაცურად და მამაცად B; 5 მეტი გზა აღარ არის მეტი გზა აღარა არის რა! B; 9 დაუხვდი შაუხვდი B; 10 დროს დროსა BC; სიმხთალე სიმხთლე C; 11 სიტყვაზე სიტყვაზე BC; 12 დავიზოგავ დავზოგავ B; 14 გაგწვრთნათ გაგწვრთნათ C; 17 აინეთ აიღეთ B; შეუპოვრათ შეუპოვრად BC; 19 იერიანათ იერიშიანათ B; 22 უპასუხით უპასუხოდ B; 23 შე შენ B; 24 ჩემი ჩემს B] ჩემის C; უშენის უშენის C; ყოფნაში ყოფაში C; ჩემი ჩემის C; 27 ნაყოფი ნამყოფი C; მემართლებოდი+აი -B; 28 მამიშენის მამის შენის C; გამოშტერებულხარ გამტერებულხარ BC; ქნა ჰქნა B.

18. 3 რასაკვირველია რასაკვირველია B; მაგრე მანგრე B; 5 დავილუპე+(გადის) B; 6 გამოსვლა მეხუთე გამოს. 5. B; 9 გაჰქუსლა გაჰქუსლო B; მხდალია მხთალია C; 13 მომყევი მამყევი C; 15 გამოსვლა მეექვსე გამოს. 6. B; 18 არგანტი (მარტოა, ჰგონია)+ნეტა თუ სხვასაც გაუგონია ვისმეს ამისთანა თავხედობა!.. -B; 20 ყოლიფერი ყოლის ფერი B; 23 რაიო? რაო? B; 25 შერთვაზე შერთვაზე BC; 27 დაადგენ დადგენ B; ეგ+სულ B.

19. 1 ანდა] უნდა B; 4 ადვილი] ადვილათ BC; 6 იქნება] იქნეს B; 7 თავსლაფ-დასხმულ] თავლაფდასხმულ B; 9 მამწვდა] მომწვდა B; 10 აქ-მდი] აქამდის B; და -B; 17 საქებურათ] საქებურად B; 21 ერთ რიგათ] ერთ რიგად B; გვარიანათა] გვარიანადა B; 23 მშვიდობითა] მშვიდობით B; იმგ-ზავრეთ] იმოგზაურეთ B; 24 მშვიდობითა] მშვიდობით B; 25 ჩამცივებისარ] ჩამცივებისარ B; 27 ბატონო] ბატ. B; 33 ყოფნაში] ყოფაში C; 35 ჭორავდენ] ჭორავდენ B.

20. 1 ბრძანება] ბრძანდება BC; 6 რასაკვირველია] რასაკვირველია B; 7 ესეც] ეს B; 12 სახუმართ] სახუმართა C; გაენინმარიტებულვარ] გაენინ-მატებულვარ B; 13 ამბავი] ანბავი C; რომ] ხომ AB; 14 კარგა ლაზათიანათ] კარგათ ლაზათიან B; 16 ვერ] ველარ C; 19 ვერ] ვერც B; 20 სინიდისში] სინიდისში B; 21 არ] არა B; 24 უნებურათ] უნებურად B; 28 საშუალემა] საშუ-ალობა C; 29 მაგრე] მანგრე BC; 32 ფილოსოფურად] ფილოსოფიურად B; 36 აი] არც B; გნებავსთ] გნებავს B.

21. 1 შეუძლიათ] შეუძლიანთ B; შეუძლიათ+რომ B; საქმეში+რომ -B; 3 მისთანა] იმისთანა B; 4 თქვენის] თქვენი B; 8 ხელმწიფე-ბატონო] ხელმ-წიფე, ბატონო B; 9 გაგკონდათ-ხოლმე -B; საზოგადოებაში+ხოლმე B; 10 ითვლიდენ] ითვლიდენ B; 12 ხოლმე] ხოლმე B; 14 მაგას ვერ დავიფიცავ, სწორეთ გეთანხმები -B; 15 დავიწყებ] დავივიწყებ B; 17 ქნას] ჰქნას B; 24 გადაწერეს] გადასწერეს B; 27 კარგათ] კარგად B; ხელმწიფე] ხელმწიფე B; 30 მაგრე] მანგრე C; 33 მოგახსენოსთ] მოგახსენოთ B; 37 ნოტარიუსს] ნოტარიუსს B.

22. 1 მოინდომა] მოიმდომა B; 10 მიზეზებათ] მიზეზებად B; 17 გადაწერეს] გადასწერეს B; 20 ბრძანებთ] ბძანებთ C; შვილად] შვილათ B; 22 ბრძანებთ] ბძანებთ 26 აღიაროს] აღვიაროს B; 30 მაშინ+მე -B.

23. 6 გიზამსთ] გიზამთ B; 8 კარგია] კარგი B; 18] კეთილშობილი+კაცი -B; ბრძანებთ] ბძანებთ B; 21 ჩემ] ჩემს B; შერცხვენილ] შერცხვენილს B; 29 წაბრძანდი] წაბძანდი B; 21 ჩემ დაკარგულ] ჩემს დაკარგულს B; 29 გადავსცემდი] გადავცემდი B; 30 გამოსვლა მეშვიდე] გამოს. 7; 32 საქმე-ბში] საქმეში B.

24. 1 აღარა] აღარ C; გვეჭირვება] გვეჭირება B; 3 ჩუმად] ჩუმათ C; ყოლიფერი] ყოლისფერი B; 4 მზათ] მზათა B; 5 სწორა] სწორეთ B; 7 გადაადგი] გადადგი B; 8 თიატრში] თეატრში B; 16 მოქმედება მეორე] მოქმედება 2; 17 გამოსვლა პირველი] გამოსვლა 1-ლი B; 20 ტარენტიდან] ტარენტიდამ BC; ახლათ] ახლა C; 21 ჩემ] ჩემს B; 23 აურდაურია] აურდაუ-რივა B; 25 შევუდგები] შეუდგებდი BC; 27 ბატონო] ბატ. B; 28 გამოზრდაში] გამოზრდაში BC; სიფრთხილე] სიფთხილე C; 29 გახლავს] გახლავსთ BC; 30 რასაკვირველია] რასაკვირველია B; 33 ზრდიან] ზდიან C.

25. 1 ბრძანება] ბძანება C; 2 რაზე] რაზედ C; 5 მაზედ] იმაზედ B; 6 გქონდათ] გქონდათ B; თქვენ შვილზე] თქვენს შვილზედ B; 7 ყოველ რიგიანსა და კეთილ] ყოველს რიგიანსა და კეთილის B; 11 ბრძანება] ბძანე-ბა BC; გახლავს] გახლავსთ BC; 12 მაგვარ რამეს] მაგვარს რასმეს B; 13 რომელზეც] რომელზედაც B] რომელზედ C; მაგრე] მანგრე B; 14 გჭე-რია] გჭერიათ B; 15 ბრძანებთ] ბძანებთ C; 20 გასაკიცხათ] გასაკიცხავათ B] გასაკიცხვათ C; 21 შენ] შენს BC; თავზე] თავზედ BC; 26 ჩემ შვილზე] ჩემს შვილზედ BC; რამე] რამ B; 27 უმისობა] უიმისობა B; 30 გნებავთ]

გნებავსთ C; 32 ბრძანებოდეთ] ბძანებოდეთ C; 33 გამოსვლა მეორე] გამოს. 2 B.

26. 1 აღარ] აღარა BC; უნებურათ] უნებურად BC; 3 დანაშაულობა+რომ -B; მოფიქრებაც+აღარ -B; 4 გამოსვლა მესამე] გამოს. 3 B; 6 ბრძანებთ] ბძანებთ C; 7 ლეანდრი] ლეანდრო C; 8 რიგათ] რიგად B; 9 წყნარათ] წყნარა BC; 10 ცოტადენი] ცოტა ოდენა B; 14 შვილური] შვილურის BC; მოგვხვითთ] მოგვხვიოდ B; 16 რაზე] რაზედ C; 17 ბატონო] ბატ. B; 17 ჩემ] ჩემს B; 23 ამბები] ანბები C; 24 რა გნებავდათ, ბატონო, რომ ჩამედინა?] რა გნებავსთ ბატ., რომ ჩამედინა? B; 25 გკითხავ] ჰკითხავ C; 26 უჩემოთ] უჩემოდ B; 27 თქვენ] თქვენს BC; 30 თამამათ] თამამად BC; 33 შენზე] შენ-ზედ BC; 34 რალაცვები] რალაცვები C.

27. 2 ა?] ჰა? B; 3 ჩემზე] ჩემზედ BC; 5 შენ] შენა B; სირცხვილის] სირცხვილი B; 6 გინდა] გინა B; 6 შენ მამობაზე] შენს მამობაზედ B] შენ მამობაზედ C; 9 გამოსვლა მეოთხე] გამოს. 4 B; 13 ლეანდრი] ლეანდრო C; 18 გამოსვლა მეხუთე] გამოს. 5 B; 17 ყოფილხარ] ჰყოფილხარ B; 18 ა]ა B; მიგაგენ] მიგაგენ BC; 23 ხელმწიფე-ბატონო] ხელმწიფე, ბატ. B; 24 ლეანდრი] ლეანდრო C; გაყურებინებ] გაყურებინებ C; 25 ჭკუას] ჭკვას B; 26 ბატონო] ბატ. B; 29 ლეანდრს] ლეანდრის B; 30 გულისათვის] გულისათვისა BC.

28. 5 შენ] შენა B; 10 ყოლიფერი] ყოველისფერი B; მიამბეს] მიანბეს C; 11 შენი] შენის B; 12 მერე] მე C; გაგვხვებ] მაგ ხმლით] გაგვხვებ ამ ხმლით BC; 14 ხუმრობდეთ] ხუმრობთ B; 19 ჩემზე] ჩემზედ BC; 26 გაგვხვით] დავხვით B; 28 შენ -B; მე კი+ჩემი -A; 29 ტყვილა-უბრალოთ] ტყვილა უბრალოდ B; 31 დიახ] დიად B; 36 დიახაც] დიადაც B.

29. 2 ხმლის] ხლმის BC; 7 თქვენ] თქვენს BC; ახალგაზრდა] ახალგაზდა C; 8 საჩუქრად] საჩუქრათ B; 10 დამხვდენ] დამხვდენ B; 11 წამართვეს-თქო] წამართვეს-მეთქი B; 14 ხელმწიფე] ხელმწიფე C; 16 მონდობილება] მონდომილება B; 19 ლეანდრი] ლეანდრო C; 23 თქვენთვის] თქვენთვის B; 26 ექვსი] ექვსის BC; 27 კარგათ] კარგად C; გზაზე შეგახურეს] გზაზედ შეგახურეთ B; ლაზათიანათ] ლაზათიანად B; გაგვხვით] გაგვხვითთ C; 33 მომეშვლევინებინა] მომეშვლევინებია B; 35 მაგაზე] მაგაზედ BC; მოვესწრე-ბით] მოვესწრობით B; 36 მამაჩემს+შენ -B.

30. 1 შე] შენ B; 5 ბატონი] ბატ. B; გეტყვით] გეტყვისთ C; 9 გამოსვლა მეექვსე] გამოს. 6 B; 10 კარლი] კარლო C; ამბავი] ანბავი C; 11 ამბავია] ანბავია C; 14 ეგვიპტელები] ეგვიპტელი ქალები B; 17 დაჰპირებისართ] დაჰპირებისართ C; ერთ] ერთს BC; 21 კარლი] კარლო C; დიახ] დიად B; 23 გამოსვლა მეშვიდე] გამოს. 7 B.

31. 1 ყოლიფერი] ყველაფერი B; 2 მიპატიებთ] მიპატიებთ B; გასინჯე] გაშინჯე B; 4 გახლავს] გახლავსთ BC; 5 თქვენი ხმლით] თქვენის ხმლით BC; 8 შენი] შენის BC; 12 გრწამს] გწამს B; შენი უცნაური] შენის უცნაურის BC; 16 იმაზე] იმაზედ BC; 19 დიახ] დიად B; შეურაცხყოფის] შეურაცყოფის B; 20 გაფიცებ] გეფიცები B; ჩემ] ჩემს C; 21 სკაპენ] სკაპენი B; 23 გაუპატიურება] გაუპატიურება B; გულზე] გულზედ BC; 24 ამაღო] ამიღო B; 25 იმგვარათ] იმგვარად BC; 27 დავიფიცავ] დავიფიცამ B; 29 ბიაბროთ] ბიაბროდ B; 32 ჩემ] ჩემს B; 36 ზეზე] ზეზედ B; 37 ნაცდეს] ნაცდეს C.

32. 3 იცი+რომ -B; ძვირათ მიღირს] ძვირათა ღირს B; 4 გაზრდას] გაზ-დას BC; 10 ყოლიფერი] ყოველისფერი B; 11 ბრძანება] ბძანება BC; 12

შუბლზე] შუბლზედ BC; 13 რადგან] რადგანაც B; ამბობენ] ანბობენ B; 15 ამბობენ+თქვენსა -B; საზოგადოთ] საზოგადო B; 16 მსგავსება] მზგავსება BC; 21 მობრძანდება] მობძანდება B; რადგან] რადგანაც B; პირველათ] პირველად BC; 23 ასასრულებლათ] ასასრულებლად B; 24 გამოსვლა მერვე] გამოს. 8. B; 28 გაბედოს] გაჰბედოს B; 29 წინდაუხედავო] წინდაუხედაო BC; 30 ხელმწიფე-ბატონო] ხელმწიფეე ბატონო B; 32 ვაჟზედა] ვაჟზედ B.

33. 2 უსიამოვნება] უსიამოვნობა BC; 3 ბატონო] ბატ. B; 5 ერთი] ერთის BC; ერთი+ძველი -B; 6 ვხელმძღვანელობ] ხელმძღვანელობ C; 12 გაუპატიურებულნი] გაუპატივრებული B; 17 ესენი] ესეები BC; ერთათ] ერთად BC; 18 ჩემი] ჩემის BC; მადლობასა] მადლობას B; ვსწირავ] ვწირავ B; 19 მაგრეა] მანგრეა BC; 20 ქორწილმა] ქორწინებამ B; აურდაურია] აურდაურივა B; აურდაურია+იცოდე, რომ მე მაგას ვერ მოვითმენ და კიდევაც გავსწევ ეხლა ადვოკატთან -B; 21 ეხლა] ახლა C; 22 ეგება] ეგებო C; 23 სხვაგვარათ] სხვაგვარ BC; 24 შეუდგეთ] შეუდგეთ BC; 25 დაგხლართვენ] დახლართავენ B; 26 ჩაგიგდეს] ჩაიგდეს B] ჩაგიგდესთ C; 30 შევიტყვე] შევიტყვე B; 33 უპატიოსნოთ] უპატიოსნოდ B; ქცევა] გცევა C; 33 რასაკვირველია] რასაკვირვ-ლია B] რასაკვირვლია C; შეგანუხებდა] შემანუხებდა C; 34 კარგათ] კარგაც C; 35 სკაპენო] სკაპენ B; 36 განუხოთ] შეგანუხოთ B; 37 ბევრი] ბევრის BC.

34. 2 ხმლის] ხმის B; 3 დუელებზე] დუელებზედ BC; კვლაზე] კვლაზედ BC; 5 გეტკინოს-რა] გეტკინოსთ რა BC; სინდისმა] სინდისმა B; 6 ჩამოვუარაკე] ჩამოუარაკე BC; ვუთხარი] უთხარი BC; 7 დამოკიდებულება გაქვთ] დამოკიდებულობა გაქვსთ B; 8 ბრძანდებით] ბძანდებით C; ავუხსენი] აუხსენი BC; 9 ფულზე] ფულზედ BC; 20 მაგრე] მანგრე BC; ვუთხარი] უთხარი BC; ამბობ] ანბობ C; 21 რომ ასე] მანგრე BC; 22 მოგივალოთ-თქო] მოგივალოსთ-თქო B; იქნა] იყო B; 24 შემოკლებია] შემოჰკლებია B; 26 ჯანი+კი -B; 28 არ] არა B; 29 საყიდლათ] სასყიდლათ B; 30 ოთხმოცს] 80 B; 31 რალა] რა B; მივცემ] მივცემ BC; 32 ცხენიც] ცხენი BC; 33 იშოვება] იშოვება BC; 34 ამბობს] ანბობს BC; 34 მოუნდომებია] მოუმდობელია B; 36 მაგრეა] მანგრეა BC; 37 დალოცვილო] დალოცვილებო B.

35. 2 ქვეითად] ქვეითად B; 4 წაეთრენ] წაეთრენ B; 6 რამეზე] რამეზედ BC; დაიხუეთ] და იხუიეთ B; 7 ჭემმარიტათ] ჭემმარიტად B; სულ+ერთია -A; 9 მამიცია] მიმიცია C; 10 მოახმაროს] მოახმაროსთ B; 11 რასაკვირვე-ლია] რასაკვირვლია B] რასაკვირვლია C; მაგრე] მანგრე BC; 12 მოგახსენებს] მოგახსენებსთ B; 13 იმასაცა და მის] იმასაც და იმის B; 14 ეხლავე] ახლავე C; 16 ტყუილათ] ტყვილა C; ნულა] ნულარ B; 18 ერთ] ერთს BC; მივცემ] მივცემ B; 20 გასინჯეთ] გასინჯეთ B; 22 ნეტავი] ნეტავი B; 23 დალოცვილო] დალოცვილებო B; 27 მსახურებს] მსახურობს B; 35 გამოგიყვანსთ] გამოგი-ყვანთ B; მონმეები] მონმეები B.

36. 5 აზრით] ჰაზრით C; 10 დამბაჩებისა] დამბაჩისა B; 14 დიახ] დიად B; 15 მივცემ] მივცემ B; 25 ყოლიფერში] ყოლისფერში B; 26 ადვოკატი] ადვოკატი B; 27 გნებადეთ] გნებავს B; ჩემი] ჩემის B; 29 გაათავოთ] გაათავოთ B; 31 ბრძანებთ] ბძანებთ; 33 ორასს] ორას B; 36 ოქროს გადახდა სჯობია] ოქრო სჯობია გადახდა B.

37. 1 ადვოკატს] ადვოკატს B; 2 ჯინზედა] ჯინზედ B; 4 სხვებ] სხვეფრ B; 5 მივცემ] მივცემ B; 8 გამოსვლა მეცხრე] გამოს 9. B; 14 აპირობსო] აპირ-ებსო B; 16 ამბობს] ანბობს C; 20 გულის] გულს C; 24 მაგრე] მანგრე BC; 27 ხმლის] ხლმის BC; 31 არა+და -B; 34 ბძანდებით] ბრძანდებით B.

38. 2 არგანტსა] არგანტს B; 7 მოგცემს] მოცემს B; 8 არაფრის] არაფრისა B; 10 იმასაც] იმასაცა C; 12 იქამდი] იქამდის B.

39. 37 ეშმაკათ] ეშმაკად B; ერთიმეორეზე] ერთი მეორეზედ B.

40. 1 გამოსვლა მეთერთმეტე] გამოს. 11. B; 3 თითქო] თითქოს B; ჰხე-დავს] ხედავს B; 5 აუშფოთებია] ალუშფოთებია B; ასე] აგრე B; 9 დაგ-მართნია] დაგმართნიათ B; 10 ჰხედავს] ხედავს B; 11 მოულოდნელი] მოუ-ლოდნი C; 13 ამბავია] ანბავია C; ტყუილა] ტყუილად B; 16 დაკარგულა] გადაკარგულა C; 20 ხელმწიფე-ბატონო] ხელმწიფეე ბატონო] B; რამდენი] რამოდენი BC; 28 მოულოდნელს] მოულოდნელ B; 34 უსიამოვნობა+და მეც შიგ გაგირვევართ, არ ვიცი კი რათა BC.

41. 1 ვილაც] ვილაცა B; ახალგაზდა] ახალგაზრდა B; 2 გემზე] გემზედ BC; 4 ღვინოებით] ღვინოებითა B; 5 მად] მანდ B; უსიამო] უსიამოვნო B; 7 გახურვებულს] გახურვებულს B; 8 შეგვაცურვეს] შეგვაცურვს B; 17 თქვენ] თქვენს B; 18 უნდოდა+და B; 19 მოგვაფიქრებებდა] მოგვაფიქრებდა B; იმას თან] იმის თანა B; 22 ახლათ-ახლავე გიჩვილებ-თქო] ახლავე გიჩვი-ლებთ თქო B; 23 ბრძანებთ] ბძანებთ BC; 31 თათართან+უთხარი -B; 33 რასა] რათა B; 35 აგრე] ანგრე BC; 35 დაგიშაბავთ] დაგიშაბავსთ B.

42. 1 მოუვიდოდა] მოვიდოდა C; კარგია] კარგი B; 4 ამბობ] ანბობ C; 5 ხუთას] ხუთასს C; 13 ალა-ალათ] ალალათ B; 16 ადამიანის] ადამიანისა B; 25 ნახავ] ჰნახავ B; 31 მოგცემსთ] მოგცემს B; 32 გახსოვთ] გახსოვსთ C; 36 ტყვილა-უბრალოთ] ტყვილა უბრალოდ B; არ] არა B; 8 ჰკარგავდეთ] კარ-გავდეთ B; 37 შეჩვენებულ] შეჩვენებულს B.

43. 1 საუკუნოთ] საუკუნოდ B; თქვენ] თქვენს BC; 3 გაკვრევის] გაკვრევის B; ზღვაში] ზღვაშიდ BC; 4 ღმერთია] ღმერთმა B; 5 ჩემ] ჩემს B; ღონე+არ -A; 10 ბატონო] ბატ. B; დაგვიგვიანდეს] დაგვიგვიანდესთ B; 12 ოთხას] ოთხასს B; 16 მიაბენინებდა] მიაბენინებდა C; 23 უცდით] ვუცდით B; 26 არი] არის B; 28 გამიქრებოდენ] გამიქრებოდენ B; ხელიდან] ხელიდამ BC; 29 გამოისყიდე] გამოიყიდე B; 30, 33 ბატონი] ბატ. B; ბრძანდებით] ბძანდებით BC; 37 მაგრე] მანგრე BC.

44. 1 ხუთასს] ხუთასს C; 8 ბრძანდებოდეთ] ბძანდებოდეთ BC; ყოლიფერს] ყოლისფერს B; 12 ბატონო] ბატ. B; 16 ჩაიდევით] ჩაიდეთ B; 19 ეშმაკი უნდოდა] ეშმაკმა წაიყვანა B; მიაბენინებდა] მიაბენინებდა B; 20 დასა-ღუპავი] დასაღუპო B; 21 მისი] მის B; 23 შე ბერო კაცო] ბებერო კაცო B; 24 უარესს] უარეს B; 24 შენ] შენს B; 25 ვყოფილვარ+ის -A; 26 გამოსვლა მეთორმეტე] გამოს. 12 B; 27 ლეანდრი] ლეანდრო C; 28 ქენი] ჰქენი B; 30 დავსტყუე] დავსტყუე B; 34 ზერბინეთას] ზერბინეტის C.

45. 1 მიდხარ] მიდხართ B; 3 გინდა] გინდათ B; 8 ჰქენ] ჰქენით BC; 9 მონმეებთან] მონმეებთან BC; 10 მიირთვი] მიირთვით B; 14 გამოსვლა პირველი] გამოს. 1-ლი 17 რომ+ამას -A; 20 მაე] მაგს B; 21 ამისთანა] ამისთა B; 25 პირაქეთაც] პირაქეთაცა C; 27 მაგისი] მაგის B; 30 იმან] იმას C.

46. 1 მოგახსენო მოგახსენოსთ B; 5 შესაყვარებლათ შესაყვარებლად B; სინამ სანამ B; 9 ბრძანდებოდეთ ბძანდებოდეთ C; 12 სიტყვა სიტყვები B; მეშინია მეშინიან B; 21 რალაი რალა B; 23 არსაიდან არსაიდან BC; 24 საუკუნოთ საუკუნოდ B; 26 შეგიძლიათ შეგიძლიანთ B; 30 გეშინია გეშინიანთ B; 31 შეგიძლიათ შეგიძლიანთ B; 33 გიაცინტა სკაპ. B სკაპენი C; 36 ზერბინეთა სკაპენი C; ბრძანდებით ბძანდები C.

47. 1 ტკბილიცა ტკბილიც B; 2 სწყენს აწყენს BC; 3 იამოს ეამოს B; სიტკბო სიტკბოები B; 3 გიაცინტა ზერბინეტა C; 5 ძუნს ძუნს B; 7 მოგახსენებთდა C; 11 ფიქრობ ჰფიქრობ B; 12 ტყვილა ტყვილია B; ტყვილია+როგორც -B; 16 აბა არა B; 17 ეშმაკათ ეშმაკად B; 27 გიახლეთ გიახლებისთ BC; 28 წაგცესთ წაგცეთ B.

48. 1 ბრძანდებოდეთ ბძანდებოდეთ C; 11 შვილს შვილის B; 12 ამ იმ B; 16 გამვლელ-გამომვლელებს გამვლელ-გამოვლელებს B; 17 შემოერთყენ შემოერთყენ B; თქვენ თქვენს B; 18 წაბრძანდებით წაბრძანდებით C; ველარც იქით წაბრძანდებით და ველარც აქეთ BC; 23 თავიდან თავიდან BC; 31 მიმატოვებ მიმატოვებთ B; 33 შევჩერებოდეთ შევჩერებოდეთ B; 35 გნამს გნამთ B.

49. 2 ჩაძვრეთ ჩაძვრეთ B; 5 გაუნძრევლად გაუნძრევლათ C; ზურგზე ზურგზე C; 7 იქიდან იქიდან C; 10 თვითონ თვითონ B; 11 გაყურებით გაყურებით B; 12 ამბობ ანობ C; 15 იქიდან იქიდან C; დაგემართოსთ დაგემართოსთ B; 17 კისერზე კისერზე BC; 18 დიმაღლეთ კარგათ+დიმაღლეთ კარგათ B; კარგათ+ი -B; ავაზაკი ავაზაკი B; 20 იქიდანაც იქიდანაც BC; 24 ერთ ერთს B; გაჩუქებ გაჩუქებთ B; 26 რათ რად B; რათა მნებავს -B; დიხს დიხს B; მიბოძეთ მომეცით C; 27 გკითხოთ გკითხოთ B; ჯოხით ჯოხითა B; დავბეგვო დავბეგო B; 28 მაგრე მანგრე BC; 29 გახლავსთ გახლავთ B; 33 კეთილსა კეთილს B; 34 ხარდიახ, მეგობართაგანი გახლავარ, „კარგი დაგემართოს! სწორეთ მისი მეგობარი ხარ“ -B; 35 გეუბნებით გეუბნები B; 36 მაგრეა მანგრეა BC; შენ შენს BC.

50. 1 ურტყამდენ ურტყამდენ B; 2 ხელმწიფე ხელმწიფე B. 6 ჟერონტი+ამოყოფს თავს ტომრიდან -B; 7 საშინლათ საშინლად BC; 12 ზურგზე ზურგზე B; 15 მთლათ ერთათ მთლად ერთად B; 17 ჯოხს+კი -B; 17 ჩემს ჩემ B; ზურგზე ზურგზე B; 19 მაშ+ისე -B; 28 ლამაზათ ლამაზად B; 32 შემოვჭრა შემოვჭრა B; 33 ხვანხვალობ ხვანხვალობთ B; 34 გიჩვენებთ მიჩვენებთ C; 37 გახლდესთ გახლდენ B.

51. 1 ჩამცივებხართ ჩამცივებხართ B; კარგათ კარგად B; 2 მეშინია მეშინიან B; მიჩვენებ მიჩვენებ C; ურტყამს ურტყავს BC; მაგრე მანგრე C; 5 ან ეხლა B; ჭკუა ჭკვა B; 9 იიშ+მე -B; 16 აქეთ აქეთ B; 18 გნამს გნამთ B; 21 გაშტერებით -B; ახლავე ახლავ B; 22 სიკვდილზე სიკვდილზე B; 22 მიყავ მიყავი B; გინდა გინდათ B; 23 ბატონს+კი BC.

52. 5 ბრძანებთ ბძანებთ BC; 9 გულშიდაც გულშია B; 14 ამბავი ანბავი C; 16 ძნელათ ძნელად B; 21 გვიბრძანეთ გვიბრძანეთ C; 22 რომ რო B; 23 რაში რაში B; 29 თავათ თავად B; 32 ჰყავდა ჰყავდა B; 34 ძუნათ ძუნად B; 36 სახელი +რონტი -B.

53. 1 მიემგზავრებოდენ მიემგზავრებოდენ B; 2 ჩემ ჩემს B; 8 შემიძლიან+რომ -B; 9 კრიჟანგი კირ-ჟანგი C; 11 გემზე გემზე B; 12 შუაგულ შუა B; 13 ბატონთანო ბატონთანაო B; 15 შენის შენი B; 17 მეორეთი მეორეთ B; 18 რომ რო B; 19 ერჩია ერჩინა B; 24 მაგიერ მაგიერი C; 25 ხუთას ხუთასი C; 23 სხ. სხვა BC; ბევრის ბევრი B; 31 ამბავი ანბავი C; არაფრათ გეპრინებათ არაფრად გეპიტნავებთ B; თქვენთვის ეს ამბავი ეს ამბავი თქვენთვის B; 35 აყურებებს აყურებებს B; 36 დამიძვრები დამიძვრები B; 37 (მიდის) (გადის) B.

54. 3 იცით, რომ ახლა იცით ახლა, რომ B; 5 კაკლად მოვუყევი კაკლათ მოუყევი B; 8 აგრე ანგრე C; 12 კბილები კბილი B; 17 სახლში სახლში C; წაბრძანდით წაბრძანდი B წაბრძანდით C; 22 შენ შენც BC; 23 გაგეგეფებით გაგეგეფებინეთ B; 24 გგონიათ ჰგონიათ C; 29 გამოვიკვლევ გამოვიკვლევ C.

55. 4 მდგომარეობაშიდა მდგომარეობაში B; 6 აკი რაკი BC; 9 ეკმარება ეკმარება B; 10 მისთანა იმისთანა B; 13 საარაკოთ საარაკოდ B; 14 ვუშველო უშველო B; 16 აქედან აქედამ BC; 20 ტარენტიდან ტარენტიდამ BC; 21 ზღვაშიდაც ზღვაშია B; 22 სტოვებდი ჰსტოვებდი C; ტარენტში ტარენტში B; 25 შენა შენ B; 28 მუხლებზე მუხლებზე B; ჟერონტს ჟერონტის BC; 31 კიდევ+დავფარო -B.

56. 1 წარმოიდგენთ წარმოიდგენ B; 2 ბატონო+თუ -B; 5 აქედან აქედამ C; 6 მაპატიოთ მაპატიოთ B; 12 ერთის... კაცის ერთს... კაცს B; 16 იმასთან ეხლავ ეხლავ იმასთან B; 17 სახლში სახლში B; შებრძანდით შებრძანდით C; 26 კარგათ კარგად B; 27 გამოდგა+და -B; ამგვართ ამ გვართ B; 31 ადვილათ ადვილად B; 32 სიფრთხილეს სიფრთხილეს B; 34 გავაყურებ გავაყურებ BC.

57. 2 ჰხედავ ხედავ B; 3 ხედავს ხედავს B; 8 ნახვაც ნახვა B; 11 იგინივე იგინივე BC; 23 ცოლ ცოლი B; 24 არ აღარ B.

58. 3 ზერბინეტაზე ზერბინეტაზე B; 4 ჩემ ჩემს B; 5 თვისებები თვისებანი B; შეგაყვარებთ შეგაყვარებთ B; შეგაყვარებთ+როცა კარგათ გაიცნობთ -B; 8 შიგ ში C; მომაცარა მომაცარა B; 8 მითხრა გითხრა B; 9 ჩემ ჩემს BC; კიდევ კიდევ B; 10 დღეშიდაც დღეშია B; 11 გავბედავდი B; გავბედავდი C; ამბავს ამბავს C; 15 ჩემს ჩემ B; ამასთან ამასთანა B; დასაზრახი დასაძრახი B; 19 ცოლათ ცოლად B; 20 გამოსვლა მეთორმეტე გამოსვლა მე-12 B; 21 იგინივე იგინივე C; 25 დაგიმტკიცებთ დაგიმტკიცებთ B; 26 სიმართლეს სიმართლესა BC; 28 ქალიშვილის ქალიშვილისა B; 29 ქალის ქალისა B.

59. 1 გამოსვლა მეცამეტე გამოსვლა მე-13 B; 2 იგინივე იგინივე BC; 3 შემთხვევა შემთხვევა BC; 4 ამბავია ანბავია C; 6 ჩამოვალრჩო ჩამოვალრჩო B; 7 ჩამოვკიდო ჩამოვკიდო B; კარლი კარლო C; 9 ჩამოვალრჩო ჩამოვალრჩო B; 10 აშენებდენ აშენებენ B; 11 თქვენს თქვენ C; 14 მოგახსენოსთ მოგახსენოსთ B; 17 გამოსვლა მეთორმეტე გამოსვლა მე-14 B; 18 იგინივე იგინივე B; 20 მდგომარეობაშიდა მდგომარეობაშია B; ყოფაში ყოფაში

B; 21 მომკვდარიყავი მომკვდარიყავი C; 22 განყენინეთ განყენით C; 6 უნებურათ უნებურად C; 25 ვაიმე ვაი B; 31 ნულა ნულარ B.

60. 1 თავხედობა თავდებობა B; 3 განსვენებით განსვენებული B; 9 ბრძანდებით ბძანდებით C; 10 დღეშიდაც დღეშია B; 14 ხელმწიფე-ბატონო ხელმწიფე, ბატონო B; გადაგისხადოსთ გადაგისხადოთ B; 16 მოვკვდე მოვკვდე C; 19 ისევე ისევე B; 23 აგრე კარგად B; 27 სუფრაზე მოვკვდე სუფრაზედ მოვკვდე C.

მირზა ფათალი ახუნდოვი. ხანის ვეზირი (გვ. 61)

ხ ე ლ ნ ა ნ ე რი: ასლი, Z, ფ. 480, აღნ. 1, საქმე № 1458 (B).

ნ ა ბ ე ქ დი: ჟურნალი “აკაკის თვიური კრებული”, 1898, №7. თფილისი: სტამბა შარაძისა და აშხ. (A).

ს ა თ ა უ რ ი: ხანის ვეზირი.

თ ა რ ი ლ ი: [1897 წ.].

ხ ე ლ მ ო ნ ე რ ა: აკაკი წერეთლის თარგმანი (A).

ხელნაწერი ასლი (B) დაცულია საქართველოს საისტორიო ცენტრალური არქივის კავკასიის საცენზურო კომიტეტის ფონდში. მის პირველ გვერდზე პიესის ქართულ და რუსულენოვანი სათაურებია: “ოთხმოქმედებიანი კომედიის თავ. აკაკი წერეთლისა (სიუჟეტი გადმოღებულია).” იქვეა ცენზურის ნებართვა: 7.XI.1897. თარგმანს საცენზურო ნებართვის მიხედვით 1897 წლით ვათარილებთ.

“ხანის ვეზირის” ნაბეჭდი ტექსტი, რომელიც “აკაკის თვიურ კრებულში” 1898 წელსაა გამოქვეყნებული, თარგმანის ძირითად, A წყაროდ ავიღეთ, რადგან ის თავად მწერლის მეთვალყურეობით იბეჭდებოდა. ჟურნალის აღნიშნულ ნომერს აქვს ცენზურის ნებართვა: 1898 წლის 25 თებერვალი, ტიფლისი. “აკაკის თვიურ კრებულში” დაბეჭდილ თარგმანის ტექსტს ახლავს შენიშვნა: “ეს დრამა მირზა-ფეტ-ალი ახუნდოვის დაწერილია. ეს ახუნდოვი იყო ვარანცოვის დროის მწერალი. ერთ დროს გამოვიდა სამწერლო სარბიელზე ჩვენს თ. გიორგი ერისთავთან და დიდი ნიჭიც გამოიჩინა. მის ნაწერებში ისე ნათლად მოჩანს თათრების ცხოვრება, როგორც სარკეში”.

მიუხედავად იმისა, რომ აკაკი წერეთელს ეს პიესა სცენაზე წარმოდგენის მიზნით არ უთარგმნია, ის მაინც დაუდგამთ თბილისში, 1898 წლის 31 იანვარს.

მირზა ფათალი ახუნდოვი (Mirze Feteli Axundov - აზერბ.) (1812-1878)

– აზერბაიჯანელი მწერალი-განმანათლებელი, ფილოსოფოსი, აზერბაიჯანული დრამატურგიისა და სალიტერატურო კრიტიკის ფუძემდებელი. მისი ერთ-ერთი მასწავლებელი იყო ცნობილი პოეტი და მოაზროვნე მირზა შაფი ვაზეჰი, რომელმაც მომავალ მწერალს რელიგიურ კარიერაზე უარი ათქმევინა. მირზა ფათალი ახუნდოვმა ლიტერატურული საქმიანობა 1830-

იან წლებში დაიწყო. მისი კომედია “ლენქორანის ხანის ვეზირი” (1851 წ.) ა. წერეთელმა “ხანის ვეზირის” სათაურით თარგმნა.

63. 3 ვეზირი+ტახტზედ B; 7 რომ რო B; მიდხარო მიდხარ B; 9 მოგხსენებიათ, ჩემო ბატონო მოუხსენებიათ ბატონო B; 12 მიბძანე მიბრძანე B; 15 იმისთანა მისთანა B; 16 მოიპოებოდეს იპოვებოდეს B; თვითონ თითონ B; 18 კვერცხზე კვერცხზედ B; 20 ირგვლივაც ირგვლივათაც B; მარგალიტებით მარგალიტები B; 23 დამაგვიანდეს დამიგვიანდეს B; 24 არ არა –B; 28 გძელი გრძელი B.

64. 2 ნახელავი+კი –B; 6 გნებავთ გენებებათ B; 9 მოვატანიო მოვატანიო B; 12 წაცვება წაქცება B; 14 მინდა+რომ –B; დლისთვის დლისათვის B; მოვუმზადო მოუმზადო B; 15 ჩემ ჩემს B; გამოვანყობინო გავანყობინო B; 19 შემიკერეთო შემიკერეთ B; და+თუ –B; უთხარით უთხრათ B; 20 წუნუნითა წუნუნით B; 22 მოატანიეთო მოატანიეთ B; 25 ეგეები ეგები B; მხოლოთ მხოლოდ B; გიბძანებენ გიბრძანებენ B; 27 რომის –B; 28 საჩუქრათ საჩუქრად B; 29 შოლე-ხანუმსა-მეთქი შოლე-ხანუმსა-თქო B; 32 ბრძანებ მიბრძანებ B; 33 თქვენი თქვენ B; 34 შეგიძლია შეგიძლიან B.

65. 1 გამოსვლა მეორე გამოსვლა 2. B; 2 შემოახეთქებს შემოხეთქს B; 5 სწორეთ სწორედ B; 6 საყვედურებს საყვედურებსა B; მიპირობ მიპირებ B; 8 ნამეტანი ნამეტანის B; 9 და+ის –B; 14 ბანზე ბანზედ B; 16 რომ რო B; კარებზე კარებზედ B; ვიყავი ვიყავ B; 20 მოხდენილათ მოხდენილად B; 21 მაგაებს მაგაებსა B; 21 ჩემ ჩემს B; 22 ურცხვო ურცხო B; 23 ერთ ერთს B; 26 მოთვლის მოსთვლის B; 27 თავზე წასწრებია იმათ იმათ თავზე წასწრებია B; 28 მიჰქარავ მიჰქარავთ B; 29 შენს შენ B; 30 ხედვენ ხედავენ B; 35 საიდან საიდან B; 36 არსად არც-კი B.

66. 1 გააცანი დაგავინყდა განა! აღარ გახსოვს? თითონ B; 4 მისი მისის B; 5 ბანზე ბანზედ B; იქიდან იქიდან B; 8 შვილმა შვილებმა B; 9 ქალი ქალი B; შევნიერ მშვენიერ B; 10 გაღებურდებოდა გადაზურუნდებოდა B; 11 შევნიერი მშვენიერი B; უმისოთ უმისოდ B; 14 არ არა B; შენზე შენზედ B; 13 შენი საქმე აღარ არის-მეთქი შენთვის საჭირო არ არის-თქო B; 14 დამიჯერე+ჰე B; 17 დავუმზადო დაუმზადო B; 19 ვაშკაცობა ვაჟკაცობა B; 21 ბებრუხანა ბებრუცანა B; 22 თავისებურათ თავისებურად B; 23 ასე ასე B; 26 ნაქცია ნაქცა B; არა არ B; 27 ბოვშები ბავშვები B; 28 ვიახლო ვეახლო B; 29 გამოსვლა მესამე გამოსვლა 3. B; 34 ისევე ისევე B; 35 მომივიდეს გამეხსნას B; უცბათ უცბად B.

67. 3 სწორეთ სწორედ B; 5 გამოსვლა მეოთხე გამოსვლა 4. B; 6 გულხელდაკრეფით გულხელდაკრებით B; 7 უცბათ უცბად B; 8 მრისხანეთ მრისხანედ B; ჩემ ჩემს B; 16 რასაკვირველია რასაკვირელია B; 17 რალათ რალად B; 18 მის იმის B; 19 გამოსვლა მეხუთე გამოსვლა 5. B; 21 მრისხანეთ მრისხანედ B; 22 ჩემ ჩემს B; 23 ერთი ერთის B; 24 ნაბძანდებოდით ნაბრძანდებოდით B; 27 და+აქ –B; 30 დავანგრეი დავანგრივ B.

68. 1 მოგცა] მოქცა B; მოგცა+და – B; 2 ახლავე] ეხლავე B; 5 მაპატივე] მაპატიე B; 6 მრისხანეთ] მრისხანედ B; ჩუმათ] ჩუმად B; ძალო+და –B; 8 საოხებლათ] საოხებლად B; მაპატივე] მაპატიე B; 10 გამოსვლა მეექვსე] გამოსვლა 6 B; 12 და+მასთან -B; 13 ჩაუყავით] ჩაუდევით B; 14 ასრულე-ბენ] აასრულებენ B; 19 მრისხანეთ] მრისხანედ B; 21 ჩემ] ჩემს B; 23 ცხრილია] ცხრილი B; 26 კარგათ] კარგად B; 27 თვითეულ] თვითეულს B; მათ-მათ] მათ B; ბედავს] ბედავს B; 28 მოგივლია თავი] გაგიერთმეფია თავი B; 29 მოსა-ტოლებელი] დასატოლებელი B.

69. 2 მეორეთ] მეორედ B; ჩემ] ჩემს B; 7 ღმერთსა] ღმერთს B; 8 საჩქა-როთ] საჩქაროდ B; 10 მოქმედება მეორე] მოქმედება 2. B; 11 სცენა პირველი] სცენა 1. B; 13 გამოსვლა პირველი] გამოსვლა 1. B; 16 გაუძრახავს] განუზ-რახავს B; 17 ჩემი] ჩემის B; 18 მისი] მისი B; პატივისმოყვარეობა] პატივის მოყვარება B; 21 ვეზირობა+კი –B; 27 ჩემი] ჩემის B; 28 ნეტაი] ნეტა B; მისთვის] იმისთვის B.

70. 4 რაყიფათ] რაყიფად B; 5 მიტომ] იმიტომ B; 6 არა] არ B; 7 ცხოვრება] ყოფა-ცხოვრება B; 9 კარგათ] კარგად B; 10 გულზე] გულზედ B; მახვილათ] ლახვრად B; 33 დრომდი] დრომდე B; 11 გემელაკუდავება] გემელაკუდება B; 12 შენ] შენს B; 13 მაგის] მაგისი B; 16 ყელზე] გულზედ B; 17 მაგაზე] მაგა-ზედ B; 18 რათ] რად B; 19 ნირზა-ლატიფი] ნირზა B; 20 მიტომ] იმიტომ B; 22 ცდილობს] სცდილობს B; 23 პირშავათ] პირშავად B; 30 გამოიხმობ] გამოიხმობ B; 25 ჰაი] ო B; 33 ურცხვო] ურცხო B; 35 ა] ჰა B; 36 დაიქცეს] დაიგცეს B; ამოვარდეს+ეს B; 37 აქამდი] აქამდის B; აპირობს] აპირებს B.

71. 1 ვაშკაცის] ვაჟ-კაცის B; 4 შოლე ხანუმი] შოლე ხანუმ B; 6 უმისოთ] უიმისოდ B; 10 რომ] რო B; 18 ნისა-ხანუმ] ნისა-ხანუმი B; 14 მეთვალყ-ურეთ] მეთვალყურედ B; 15 გემინია] გემინიან B; 19 მობძანდება] მობრ-ძანდება B; 20 მართლა] მართლაც B; 22 შეატყობია] შეატყობინა B; 25 აქედან+(თემური ეფარება) –B; 26 გამოსვლა მეორე] გამოსვლა 2 B; 29 მხიარულათა] მხიარულადა B; 33 ჰაჯი-მასულ] ხოჯა-მასულ B; 34 ჰაჯი] ხოჯა B; გადის] გავა B.

72. 2 ეგება] ეგები B; გძელი] გრძელი B; 3 მაგდენადაც] მაგდენიც B; 5 თემურ-ალას] თემურ-ალის B; ღონეზე] ღონეზედ B; ერთხმათ] ერთხმად B; 6 ახლა] ეხლა B; მოიპოვებო] მოიპოვებო B; ამ] იმ B; 25 აზრის] აზრისა B; 7 ეგება] ეგები B; მიტომ] იმიტომ B; 10 იყვენ-მეთქი] იყვენ მეთქი B; დაიჯერა] დამიჯერა B; 16 ვდრიკე] ვსდრიკე B; 18 ოხ] ოჰ B; რომ] რო B; 19 აღარ] არ B; 23 ახლა] ახლაც B; 24 აქამდი] აქამდის B; წაიღებდენ] წაიღებდნენ B; 25 მიიტანდენ] მიიტანდნენ B; 26 აქ] იქ B; 28 მოუბრუნდება] მიუბრუნდება B; 33 გაგიშვა] გამიშვით B; 34 ერთ] ერთს B; მოჰკიდებს] მოავლებს B; 35 ფეხში] ფეხთ B; დედამინაზე] დედამინაზედ B; თვითონ] თითონ B; გადის+სახლიდან B; 37 აკეთებდი] აკეთებდით B.

73. 2 ვერასა] ვერა B; 5 და+ან; მე –B; შენ] შენს B; 6 დაგიდგა+ეგ –B; ხომ] რომ B; ვერას] ვერასა B; 9 მალულლობის] მალულლობისა B; გიშოვნიათ] გიშოვნიათ B; 10 აქა] აქ B; 27 ვეჭირე] დამიჭირა B; 28 პირზე] პირზედ B; 30 თუთიყუშების] თუთიყუშის B; 35 ნააქციე] ნააგციე B.

74. 3 რომ] რო B; ჩემთანაც] ჩემთან B; 4 გენახავდი] გენახავდით B; რომ+მე – B; ჩემი] ჩემის B; 5 წავსულიყავე] წავსულიყავი B; 6 აღარავინ] ველარავინ B; საყვარელი] საყვარელიც B; 7 იცოდა+რომ B; 8 მაგასთან] იმასთან B; ყოფილიყავე] ყოფილიყავი B; საუბედუროთ+აბანო გაფუჭებულა. იმას აკეთებენ B; 10 მოემწყვდია] მოემწყვდნენ B; 12 უნამუსო] უნამუსოვ B; 11 მაგრე] აგრე B; 16 გაგისკდეს] გაგისკდეს B; 18 შენ] შენს B; 20 იმალე-ბოდენ] იმალებოდნენ B; 21 რალათ] რალად B; 22 მაგაებს] მაგაებს B; 26 კი] მე B; გაყურებიებ] გაყურებიებ B; 27 მოიშალე] დაგიშლი B; 29 უსულოთ] უსულოდ B; 30 გარისხებული] განრისხებული B; შენ] შენა B; 35 კაცმა+რომ B; 32 შეუპოვრათ] შეუპოვრად B; უდგიან] უდგანან B; 33 მტყუან-მართალი] მტყუანი და მართალი B.

75. 1 გამოსვლა მესამე] გამოსვლა 3. B; 2 ჰაჯი-მასულს ყავა მოაქვს] ჰაჯი-მასული (ყავა შემოაქვს) B; 4 ხელსა] ხელს B; 6 ჰაჯი-მასული] ხოჯა B; 6 გადის] მიდის B; 7 წამომასხი+ ნითელი ცხენი და ლურჯი ქურქი შემიკა-ზმეთ AC; 9 ახლავე] ეხლავე B; და ვეზირიც მიჰყვება] ვეზირი თან გაჰყვება B; 10 ღმერთს] უფალს B; კარგათ] კარგად B; 11 უნებურათ] უნებურად B; 12 ყოლიფერი] ყოველისფერი B; 14 მოქმედება მესამე] მოქმედება 3. B; 15 პირათ] პირად B; 16 ტახტზე] ტახტზედ B; 17 თავზე] თავზედ B; 18 ნიშნათ] ნიშნად B; 26 სდგას] დგას B; 20 ჰაივნის] აივნის B; 21 კარის] კარს B; 24 ზღვაზე] ზღვაზედ B; 31 თქვენის] თქვენი B.

76. 3 უთითებს] მიუთითებს B; 4 უცბათ] უცბად B; 5 ჩემ] ჩემს B; წამო-აგდებია] წამოაგდებინა B; 6 რალათ] რალად B; 8 ხანი+(მეორეს) B; მართა-ლია] მართლა B; 9 მოპასუხე] მეორე B; თქვენ] თქვენს B; 10 არ] არა B; 13 მოპასუხე] მეორე B; 16 მოაყვანიოს] მოაყვანიოს B; 17 სელიმ-ბეგ+ახლა სხვებს დაუძახონ B; 18 ს ე ლ ი მ - ბ ე გ – ყადირ-ბეგ –B; შემოვიდენ] შემოვიდნენ –B; 22 ათასს] ათას B; ვინმეებზე] ვინმეებზედ B; 23 ხანათ] ხანად B; 25 ნაცვლათ] ნაცვლად B; 26 გიდღისთ] გიდღით B; 27 ააყვავებდა] ააყვირებდა B; 30 სახანოს] სახანოსა B; 30 ავათ] ავად B; მეორეზე] მეორეს B; 32 იმან] ამან B; 35 ძალის-ძალათ] ძალის-ძალათი B; 35 ჩემ] ჩემს B; 36 ჰკლავდი] ჰკლამდი B; 37 რალათ] რალად B.

77. 3 გამოგეშვა] გამოგეშო B; 7 სისხლგაუღებლათ] სისხ-გაუღებლად B; ექვსი დღე] ექვს დღეს B; 9 ორივეს] ორივე B; 10 შენი] შენის B; ამისგან] ამისგან B; 15 ერთი ბეგთაგანი] ბეგთაგანი B; 16 საზოგადოთ] საზოგადოდ B; 17 კარგათ] კარგად B; 21 იმათ] ამათ B; 22 გააფთრებული] გაფითრებ-ული B; 24 თავზე] თავზედ B; 25 უბოძეთ] უბოძე B; ეს+ჩვენი –B; 26 ყარიბათ] ყარიბად B; 31 შენი] შენის B; 33 შეურაცხყოფს] შეურაცხყოფს B; 34 სამართალ-რისხვას] სამართალს, რისხვას B; 35 სანახავათ] სანახავად B; 36 მრისხანებით] მრისხანედ B; თემურ] თემური B.

78. 1 ყელზე] ყელზედ B; ვტყუოდე] ვსტყუოდე B; 2 ჩემი] ჩემის B; 2 ჩემ ჰარემში] ჩემს გარემში B; 5 ეტყვი+სამად –B; 6 რანაირათ] რანაირად B; 8 არ ჰზოგავდენ] არა ზოგავდნენ B; 10 გაიგებდენ] გაიგებდნენ B; 11 ახადეს] ახადესო B; 12 მაჰმუდ–სულთანმა] მაჰმუდ სულთანმა B; ერთ]

ერთს B; გააგდებია გააგდებინა B; 13 ქვეყნათ ქვეყნად B; 14 გადიდებულათ გადიდებულად B; 15 ეხლავ ეხლავე B; 16-17 პირველი ცოტა მედიდურათ და მეორე მდაბლათ პირველი მდაბლად და მეორე მედიდურად B; 17 უკრავენ უკრენ B; მიბძანებია მიბძანებია B; 19 თემურ-ალა თემურ B; გახლავსთ გახლავს B; 20 მოვჰკარი მოვკარი B; 22 გულსთვისი გულსათვისის B; 24 შემოცვივდებინა შემოცვივიან B; 24 უჭირავსთ უჭირავთ B; 25 თავზე თავზედ B; ნააქციეთ ნააგციეთ B; დააღრჩეთ დაახჩვეთ B; 26 აპატივეთ აპატიეთ B; 29 ნააქციეთ ნააგციეთ B; 32 თქვენ თქვე B; გიბძანებთ გიბძანებთ B; 33 დაახრჩეთ დააღრჩეთ B; 34 უცბათ უცბად B; 35 მშვიდობიანათ მშვიდობიანად B; 37 (მრისხანეთ) (მრისხანედ ბეგებს) B.

79. 1 რათ რად B; 2 მიუახლოვდება მიუახლოვდება B; 9 მზათ მზად B; გახლავსთ გახლავს B; ჩემო ხელმწიფევე ხელმწიფეო B; 10 ზეზე ზეზედ B; მიუბრუნდება მიუბრუნდება B; 11 მაგიერთი მაგიერთად B; გადაუხდის გადაუხდის B; 12 ნიშნათ ნიშნად B; 9 სამზადისს თავ დარიგს B; 13 შეუდგე შედგე B; უთუოდ უთოდ B; 14 მზათ მზად B; 15 თაყვანსა თაყვანს B; 17 მოქმედება მეოთხე მოქმედება 4 B; 18 სცენა პირველი სცენა 1. B; 19 ოთახი სასახლე B; 20 გამოსვლა პირველი გამოსვლა 1. B; 21 ნისა-ხანუმ ნისა B; 25 კი კია B; გაგვაშოროს განგვაშოროს B.

80. 5 დაეღრჩოთ დაეღრჩოთ B; 12 ჩაგიყლაპავს ჩაგიყლაპავს B; გეშინია გეშინიან B; 14 თემურ-ალა თემურ B; რისა რისი B; 16 ყველგან ყოველგან B; 19 მიდის გადის B; 20 შენ შენა B; ამაღებებს ამაღებინებს B; 22 უსაქმურათ უსაქმურად B; 24 ურიგოთ ურიგოდ B; 27 მოსულიყავ მოსულიყავი B; 30 ცხენებითადა კაცებით B; უცბათ უცბად B; მზათ მზად B; 33 რა რალა B.

81. 3 მოვიგონებთ მოვიგონებდეთ B; 4 გაგაპაროთ გაგაპაროდ B; 7 ნინადა B; მუხლზე მუხლზედ B; ეხვევიან და ეხვენიან ეხვევიან შეშინებულები B; 9 გრნამს გნამს B; მოეფარე ამოეფარე B; 11 შაჯი-მასუდ შაჯი B; 13 რალათ რალად B; აქ აქა B; ხომ ხო B; 15 გულსთვისის გულსათვისის B; 6 ფარდას ფარდის B; 18 საქმეზე საქმეზედ B; 20 ქალებზე ქალებზედ B; 22 ცოლის-და ცოლი და B; ვილაც ვილაცა B; 23 გულგრილათ გულ-გრილად B; 24 შენ შენს B; 26 ფარდას ფარდის B; 27 შენზე შენზედ B; 29 შენდა თავათ შენ თავად B; ფრთხილათ ფრთხილად B; 30 ნისა-ხანუმისათვისის ნისა-ხანუმისთვისის B; 31 ადვილათ ადვილად B; დაზედაც დაზედაც B; 32 დავაჩქაროთ დავაჩქარო B; 35 ნისა-ხანუმ ნისა B.

82. 1 მიაძახებს მისძახის B; ეჭვიანობა იჭვიანობა B; 2 მხოლოთ მხოლოდ B; 3 ცოლი ცოლის B; 4 ეგრე მანგრე B; 7 მოჰკვლენ მოკვლენ B; 8 ამაზე ამაზედ B; აღარ აღარა B; 10 სამზადისს თავდარიგს B; შეუდგეთ შეუდგეთ B; 11 ოთახშიადა —B; 13 მობძანდება მობძანდება B; 14 სწორეთ სწორედ B; დროზე დროზედ B; დაბძანდი დაბძანდი B; 15 ფარი-ხანუმ ფარი B; ვეზირო ჩემო ვეზირო B; 17 დაბძანდი დაბძანდი B; 19 გცალია გცალიან B; სამუსაიფოთ სამუსაიფოდ B; 20 ხელათ ხელად B; 11 არ არა B; 24 ლოცვა ლოცვაც B; 27 გაჭრას გაჭრას თქვენი მხრით

თქვენის მხრივ B; 28 ახლა ეხლა B; მხოლოთ მხოლოდ B; 31 რა ახირებული ხარ რას ახირებულხარ B; კისერზე კისერზედ B; 34 ჩამოაციოთ —B; ყელამდე ყელამდე B; დაფაროს დაფაროსო B; 36 ნისა-ხანუმ ნისა B; კასრი დერგი B.

83. 2 ჩემ ჩემს B; გინდა გინდათ B; 4 თავზე თავზედ B; ჩამოდის ერგება B; 5 ყვირის დაიყვირებს B; 34 ქილას დერგს B; 10 დედი+რომ B; 12 (წუნწუნებს) (წუნწუნით) B; 15 ხელში+პატარა B; ვნახო+ჩამოაცი, შვილო თავზე! —B; 16 მხრებამდი მხრებამდე B; კასრს დერგს B; 17 ჩუმათ ჩუმად B; 18 ახლა ეხლა B; შეუდგეთ შეუდგეთ B; 19 დაბძანდი დაბძანდი B; 20 დიალ კი B; 21 ატყდება ატყდება B; 24 სასიკვდილოთ სასიკვდილოდ B; 25 ფეხებზე მუხლებზედ B; 27 კარებზე კარზე B; სამად-ბეგ სამად-ბეგი B; 30 სამად-ბეგ სამად B; 31 გკადროთ+მაგრამ —B; 33 შეგიძლიათ შეგიძლიანთ B; 34 ძვირათ ძვირად B; 36 ალა+აბა B; 37 ხომ ვერ მოჰკლავთ ვერ მოკლავთ B.

84. 1 გასწვევტ გასწვევტ B; 2 არა არ B; 5 ეგმეკ-ალასი ყიდირ-ბეგი B; 7 სელიმ-ბეგი სელიმ B; 9 უცბათ უცბად B; გადაბრუნდა გადაგვიბრუნდა B; გადაბრუნდა+და —B; ახლა ეხლა B; 10 აბძანდეთ აბძანდეთ B; 11 ბიძათქვენის ბიძათქვენის B; ტახტზე ტახტზედ B; ნამობძანდით ნამობძანდით B; 14 სამად-ბეგი სამად B; 16 მიდის+ვეზირს —B; ახლა ეხლა B; 17 შემოდია შემოდია B; გამოგიტყდე+ვეზირს B; რათ რად B; 19 მიგეცა+მე B; 20 ცუდი ცოტა B; ჩემზე ჩემზედ B; 21 მიგებდით ისიც —B; ძლიერთ ძლიერად B; 22 ხედავა+ახლა B; ამამალა ავმალდი B; ახლა ეხლა B; 24 ყველაფერი ყოლიფერი B; 6 ვეზირათ ვეზირად B; 25 ჩემ ჩემს B; ახლა ეხლა B; 29 11 ფარი-ხანუმ და შოლე-ხანუმ ფარი და შოლე B; 30 თემურ თემური B; გადის მიდის B; მისდევენ გასდევენ B.

ალექსანდრე სუმბათაშვილი. ლალატი (გვ. 85)

ხ ე ლ ნ ა ნ ე რ ი: ავტოგრაფი, T, ხელნაწერთა ფონდი, სსლმ №11775-ხ (A).
ს ა თ ა უ რ ი: ლალატი.

თ ა რ ი ღ ი: 19 იანვარი - 14 აპრილი, 1905 წ.

ხ ე ლ მ ო ნ ე რ ა: აკაკი (A).

პიესის აკაკისეული თარგმანის ავტოგრაფი დაცულია გიორგი ლეონიძის სახელობის საქართველოს სახელმწიფო ლიტერატურულ მუზეუმში, ხელნაწერთა ფონდის №11775-ხ (A). ის გახლავთ ოთხნაირი ხელით ნაწერი, საკმაოდ ძნელად გასარჩევი შავი ავტოგრაფი, რომლის ზოგიერთი ადგილი ა. წერეთელს არ უნდა ეკუთვნოდეს. ტექსტის ბოლოს მითითებულია, რომ “ლალატის” თარგმნა აკაკის დაუწყია 1905 წლის 19 იანვარს და დაუსრულე-ბია 14 აპრილს.

ამ ავტოგრაფში, რომელიც “ლალატის” აკაკისეული თარგმანის ერთად-ერთი ნყაროა, ჩანს ტექსტზე შემოქმედებითი მუშაობის პროცესი: ზოგი-ერთი სიტყვა თუ წინადადება გადახაზულია, შერჩეულია მთარგმნელისათ-

ვის მისაღები ვარიანტი, რაც ჩვენ შესაბამისი პირობითი ნიშნით ვარიანტებში წარმოვადგინეთ.

პიესის ქართული თარგმანის პირველი პუბლიკაცია ა. წერეთლის თხზულებათა თხუთმეტტომეულის X ტომშია (თბილისი: "საბჭოთა საქართველო", 1959).

ალექსანდრე სუმბათაშვილის ცნობილი პიესა აკაკი წერეთელს ასე შეუფასებია: "უნდა იმ მარჯვენას ვემთხვიო, რომელმაც ლალატი დაგვიწერა". იოსებ გრიშაშვილი შენიშნავს, რომ არსებობდა პიესის გრ. ყიფშიძის, ნიკ. ავალიშვილისა და კოტე მესხის მიერ შესრულებული თარგმანები. 1904 წლის 20 იანვარს "ლალატი" აკაკის რეჟისორობით დაუდგამთ, მაგრამ წარმოდგენას უფერულად ჩაუვლია. ვარაუდობენ, რომ ამ მარცხის გამო ტექსტი მწერალმა ხელახლა თარგმნა.

იოსებ გრიშაშვილის კომენტარით, როგორც რუსეთში, ისე საქართველოში, ხშირად იმართებოდა "ლალატის" პერსონაჟების "ლიტერატურული გასამართლება", რომელშიც მონაწილეობდნენ ცნობილი საზოგადო მოღვაწენი. ერთ-ერთ ასეთ "გასამართლებაზე" თბილისში დედოფალი ზეინაბი თვით აკაკი წერეთელს დაუცავს (ამ გამოსვლის ტექსტი პირველად ი. გრიშაშვილმა დაბეჭდა: იხ. ა. წერეთელი. თსკ, ტ. X, გვ. 447-451). "ორ უაღრეს გრძნობის შეტაკებას როგორ გაუძლო გულმა და არ გასკდა? მაგრამ ბევრი შეუძლია მაღალ ბუნებას, რომლითაც უხვად იყო დაჯილდოებული ზეინაბ!.. ჩვენც მეტი აღარა გვრჩება-რა, რომ თავი ვსცეთ ზეინაბს, როგორც იდეალს გარდასულ დიდებისას!" – ასე დაუსრულებია თავისი სიტყვა აკაკი წერეთელს.

1910 წლის 15 აპრილს "დროებაში" (№84) დაიბეჭდა გრიგოლ რობაქიძის "ზეინაბ", სიტყვა, რომელიც მას წარმოუთქვამს ქართულ თეატრში ზეინაბისა და ოთარ-ბეგის გასამართლებაზე. "ზეინაბს თქვენი გასამართლება არ სჭირდება: საუკუნეთა იდუმალს ცვლაში იგი უკვე გასამართლებულია", – უთქვამს გამოსვლის ბოლოს გრ. რობაქიძეს.

ალექსანდრე სუმბათაშვილი (ალექსანდრე ივანეს ძე სუმბათაშვილი-იუჟინი) (1857-1927) – წარმოშობით ქართველი, რუსული თეატრის მსახიობი და დრამატურგი, რსფსრ სახალხო არტისტი. მამა – ივანე სამხედრო მოსამსახურე იყო, ივანეს ბებია – ერეკლე მეორის პირდაპირი შთამომავალი გახლდათ. ალექსანდრეს დედა მამით პოლონელი იყო, დედათ – რუსი. მომავალი მსახიობი და დრამატურგი 1863-1877 წლებში საქართველოში ცხოვრობდა. დაამთავრა თბილისის ვაჟთა გიმნაზია, 1877-1881 წლებში სწავლობდა პეტერბურგის უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტზე. 1882 წლიდან სიცოცხლის ბოლომდე იგი მოღვაწეობდა მოსკოვის მცირე თეატრში: იყო მისი სამხატვრო ხელმძღვანელი, დირექტორი, 1923 წლიდან – საპატიო დირექტორი. 1919 წლიდან აირჩიეს მოსკოვის ქართული სათვისტომოს თავმჯდომარედ. აღ. სუმბათაშვილი ავტორია ოცამდე პიესისა. ქართულ თემატიკას მან უძღვნა ისტორიული დრამა "ლალატი" (1903).

87. 10 ოთხივე+კუთხილამ ქანდაკებას პირ. ქანდაკ შადრევანიანი A*.

88. 31 უგზავნის-ხოლომე A*; მზეთუნახავი+ხოლომე A*.

91. 19 არ გთხოვდი A*.

92. 20 სულიმანი+თვალს თვალში უყრის A*;

93. 6 ბჭეს+და ქუდმოხდილი A*; 12 წელიწადმა] წელმა A*; 21 გაგიფინე] დაგიგდე A*; 24 არაბისა] არაბების A*.

94. 8 ოთარ-ბეგი+ხუმრობით A*.

95. 12 ნადიმზე] სადილზე A*; 8 მის მსგავსს] მისს მსგავს A.

97. 23 ცივ საფლავში] სამარეში A*.

98. 17 გასასამართლებლად] რომ გაასამართლონ A*;

99. 2 მაღლა აიხედავს] თავს აიღებს A*; 4 ქუხილი] ჭქეა A*.

100. 18 უდაბნოსიო] ფადიშაჰისო A*; 28 გამიხადე+და A*.

101. 20 სასულიერო ძალებს] სამღვდელოებას A*.

103. 23 ნიავი-უქროლებდა და A*; 34 გადაფენოდა] გადაფენა A*.

106. 31 ბოლოს ხეირი არ დაგეყრება] ცუდათ გაათავებ შენს მომავალს A*.

107. 7 ხმანრიპინა] წრიპინა ხმ. A*; 17 უცახცახებენ] უთრთიან A*; 32 მწევარია] მეძებარი A*.

108. 2 შევხტი] გადავევლე A*; 9 დედოფალი გავხდებო] გავდედოფლები A*; 10 მეფეზედაც] ყველაზე უფრო A*.

111. 11 უი!] ვაიმე! A*; 28 მიკვირს და გამკვირვებია] საკვირველია A*; 30 ღვინოს გამოსწურავს ქვისგანაცო] ქვასაც წვენს გაადენსო A*.

112. 2 გამართონ] მოამზადონ A*; 18 ტფილისს უნდა წავიდე] ტფილისსკენ უნდა გავსწიოთ A*; 26 ბატონო] ხელმწიფეო A*.

113. 21 შვილი გახლავსო, ჩემო ხელმწიფე] შვილი! ღვიძლი! ჩემო ბატონო! A*; 23 გადავდექი] ჩავდექი A*.

114. 14 ვეგდე-სანამ ფეხი არ შემიხორცდა. მერე საქმეც გაგიჩნდა. ძალიან დიდი საქმე A*; მიმთელდებოდა+ამასთან საქმეც A*.

115. 26 თუ+რომელი სჯული სჯობია A*.

116. 9 ამათვის+თუ A*.

117. 31 მაშ] მაშინ A*.

118. 23 შეპყვირებ] შეკრთება A*; 24 პირს დაგიხურავენ] სახე უნდა გადიფარო A*; 25 მამაშენიც თვითონ] თვითონ მამაშენიც A*; 36 შენც] არა A*.

120. 22 რა გემართება] რას ამბობ A*.

121. 23 ეგ+(არ იკითხება – მ.კ.) .. სამშობლოსათვის ან სარწმუნოებისათვის თავდადებული ანუ ტანჯული A*.

122. 2 გაცყვითლებულვარ] მიცვლია ფერი A*.

123. 30 ივლებს] იღებს A*.

126. 15 რომ+ძალიან A*; 29 ბღღვირი] სილა A*.

127. 1 გამოაღვიძებ+განაგრძობს) A*; 4-5 თითქოს საომარი ბუკის ხმა იყოს] როგორც საყვირი ჩხუბის დროს A*; 8 მარჯვნივ+ხმა ისმის A*; 15 ხელში+ჯოხი A*; 19 მიიპარება] მოიპარებიან ჩუმათ A*; 34 გარს] გზას A*.

128. 18 31 აღარა+ჩემო შვილო ანანია A*; 29 ეპ+უფალო A*; 32 ჩვენი] მთელი A*.

131. 9 მზის] ზღვის A*; 20 მონა] ხასა A*; 24 დედოფლათ] დედოფალთან A*.
132. 7 გესმის+შენ A*; 35 ცალსაც] ცალ ხელს A*.
134. 23 რამდენიმე დარაჯი] რამდენიმე ხმა დარაჯებისა A*.
135. 25 მძვინვარე მგელი] მხეცი A*; 29 თოფები] თოფის A*.
136. 9 შხამისარა] შხამ ისარი A*; 15 ლანირაკის] ბავშვის A*.
137. 12 ქალბატონო] დედოფალი A*; 19 მაპატივეთ] მაპატივე A*.
139. 1 თეიმურაზისა+მე A*; 4 წმინდა ზარების რეკა] წინ ზარების რეკა A*; 11 ქალამნად+მაშინ თავისუფლად ეძებდა A* .
140. 13 ალერსი] მოფერება A*; 17 დაამხვეს] დაამხეს A*; 20 მიათითებს] ანიშნებს A*; 28 წყლები] მდინარეები A*.
141. 15 დიდი+ის მალვა ჩემ სიცოცხლეს უდრის და მან მასწავლა A*; 21 მისი შვილი] ის ბავშვი A*.
142. 28 შემძენდა] მომიტანდა A*; 33 ფერდობია+რომლის A*.
145. 22 უმიზნებს+დამბაჩას A*; 23 ჩამოხრჩობა+ცეცხლში A*.
146. 20 მოსახმარათ] მოგვეხმაროს A*.
147. 4 დამნაშავეებს] ტუსალებს A*.
148. 17 გავგზავნ-გამოვავგზავნეთ] გავავგზავნეთ A*.
149. 10 ტფილისს+სულეიმანის ბუნავს A*; 20 ჯარები+დასავლეთით A*;
- იმავე დროს] იმათთან ერთად A*.
150. 23 ლამპარი] ჩირაღდანი A*.
151. 33 შენ გაუნევე უფროსობას] შენ ყველაზე უფროსი იქნები A*.
152. 26 გარბის] შემორბის A*.
154. 24 ამაღამაც] ამავე ღამეს A*; 29 ბატონიშვილო-იმათ A*.
155. 3 იმას] რომ A*.
157. 4 ყაბალახს] ბაშლიყს A*.
161. 10 არის+დასასრული A*; 23 შეეტყობიებია ჩემთვის] მიენერა თქვენთვის A*.
162. 22 შემინყალე] დამიფარე A*.
164. 2 რით] როგორ A*; 5 მე+არაფერი ვარ A*; 19 მხოლოდ+უნდა ვიცა-დო A*.
165. 10 თხოვილობდა] თხოულობდა A*.
167. 28 ათასი] ასი A*.
168. 35 მიდამოებში] უდაბნოში A*.
169. 33 აეფეთქებია] ეეფეთქებინა A*; 34 დავაჯერე] უთხარი A*.
170. 5 მეფევე+მიგდებული A*; 21 წყალობაში] წყალობაზე A*.
171. 32 ტანმალალი] მალალ-მალალი A*.
172. 11 ხანჯალს] იარაღს A*; 17 აუშვი+ხელი A*; 20 ჩამომავლობით მხედართმთავარი] უკანასკნელი მთავარი A*; 24 ვადგამ] დავადგამ A*; 27 თვალეზაპყრობილი] თვალეზაბყრობილი A*.
173. 25 მხსნელი+ჩემი A*.

ჰენრიკ სენკევიჩი. ვიდრე ხვალ, უფალო? (გვ. 175)

ხ ე ლ ნ ა ნ ე რ ი: ავტოგრაფი, T, სსლმ №17776-ხ (A); ასლი (გადანერილი ქართული თეატრის გადამწერის ნინო სინაურიძის მიერ), M, № 356 (B).

ს ა თ ა უ რ ი: სად მიბრძანდები? “Qvo vadis?” (A); სად მიხვალ? ვიდრემდე, უფალო? ვიდრე ხვალ, უფალო? (B).

თ ა რ ი ლ ი: [1908-1909].

ხ ე ლ მ ო ნ ე რ ა: არა აქვს.

პიესის ქართული თარგმანის ტექსტი პირველად აკაკი წერეთლის თხზულებათა სრული კრებულის თხუთმეტტომეულის X ტომში იოსებ გრიშაშვილის რედაქტორობით დაიბეჭდა (თბილისი: “საბჭოთა საქართველო”, 1959). ი. გრიშაშვილის თქმით, “განახლებულმა ქართულმა თეატრმა 1908-1909 წლის რეპერტუარში შეიტანა “ვიდრე ხვალ, უფალო?”, რომლის თარგმნაც იკისრა აკაკი წერეთელმა” (იხ. ა. წერეთელი. თსკ, ტ X, გვ. 452).

1908 წელს ვალერიან გუნიას ჟურნალი “ნიშადური” (№43) იუწყებოდა: “ჰენრიკ სენკევიჩის “ქვო-ვადის?”, პიესად გადაკეთებული, ქართულად ითარგმნება შემდეგი სეზონისათვის”. პიესა პირველად თბილისში 1909 წელს წარმოადგინეს. შესაბამისად, “ვიდრე ხვალ, უფალო?” აკაკი წერეთელს 1908-1909 წლებში უნდა ეთარგმნა და მას ჩვენც ამ წლებით ვათარილებთ.

გიორგი ლეონიძის სახელობის საქართველოს სახელმწიფო ლიტერატურულ მუზეუმში დაცული პიესის შავი ავტოგრაფი ჩვენ ძირითად ტექსტად ავიღეთ (A). ავტოგრაფში პიესის სათაურია: “სად მიბრძანდები?” “Qvo vadis?”

პიესის ასლი ქართული თეატრის ცნობილი გადამწერლის ნინო სინაურიძის მიერაა შესრულებული (B). ის, ი. გრიშაშვილის აზრით, სუფლიორის ეგზემპლარი უნდა იყოს, რეჟისორის მიერ დამონტაჟებული და შესწორებული (იხ. ა. წერეთელი. თსკ, ტ. X, გვ. 454).

იოსებ გრიშაშვილი წერს: “ორივე ხელთნაწერი ალაგ-ალაგ არეულია და დეფექტურიც. ჩვენ მოგვიხდა ამ ორი ხელთნაწერის ერთმანეთთან შეჯერება და ერთ ხელთნაწერად გარდაქმნა... სათაურის გადმოქართულების შესახებ სხვადასხვა აზრი არსებობდა: “სად მიბრძანდები?”, “სად მიხვალ?”, “ვიდრემდე, უფალო?” და სხვ. ბოლოს თეატრმა, მთარგმნელთან შეთანხმებით, დაადგინა დღეს უკვე მიღებული დასათაურება: “ვიდრე ხვალ, უფალო?” (იქვე).

პიესის ქართული თარგმანის ძირითადი ტექსტის დადგენისას გავითვალისწინეთ იოსებ გრიშაშვილის მიერ შეჯერებული ტექსტი. ახალ გამოცემაში ჩვენ ვიზიარებთ აგრეთვე პიესის ქართული თარგმანის დასათაურებას — “ვიდრე ხვალ, უფალო?” ასევე, ი. გრიშაშვილის მსგავსად, ვინარჩუნებთ რომაული საკუთარი სახელების მართლწერას, რომელიც მხოლოდ ნ. სინაურიძისეულ ხელნაწერ ასლშია წარმოდგენილი (მაგალითად, ავტო-

გრაფში არის: პეტრონიოს, მარკოზ, ნ. სინაურიძისეულ ხელნაწერ ასლში: პეტრონიუს, მარკუს). ვვარაუდობთ, რომ რომაული საკუთარი სახელების ეს სწორებანი პიესის მთარგმნელთან, აკაკი წერეთელთან, ასევე შეთანხმებული იქნებოდა. შევნიშნავთ, რომ საკუთარი სახელების ეს სწორებანი ვარიანტებში არ ავსახეთ მათი სიმრავლის გამო. ამავე მიზეზით პირთა საძიებლებში სრული სახით არ აღვნიშნეთ ზოგიერთი ისტორიული პირის საკუთარი სახელები (მაგ., ნერონი, პეტრონიუსი).

ნ. სინაურიძის ხელნაწერი ასლი გადაწერილია ლურჯი მელნით, ჩასწორებულია ფანქრით, ტექსტში ჩართულია საბეჭდ მანქანაზე გადაბეჭდილი რამდენიმე გვერდი, ზოგან სწორება წითელი ფანქრითაა, ბოლოს მწვანე მელანია გამოყენებული. ასლი დეფექტურია, აკლია ბოლო გვერდი. ირკვევა, რომ ის ავტოგრაფიდან იოსებ გრიშაშვილს ალუდგენია, რასაც ადასტურებს ხელნაწერის ბოლო გვერდზე მიწერილი მკვლევრის ბარათები: “ქ-ნო ტატა! თქვენ ჩაინიშნეთ: “2 ივნისს ი. გრიშაშვილმა წაიღო ვიდრე ხვალ, უფალო! დეფექტიურია. უნდა დააბრუნოს 13 ივნისს”.

“გიბრუნებთ 10 ივნისს, მაგრამ არა “დეფექტიურს”, არამედ აღდგენილს (ბოლო გვერდი აკაკის ავტოგრაფიდან აღვადგინე).

ნეტა ყველა ასე..” (ბოლო სიტყვები არ იკითხება — მ.კ.). ი. გრიშაშვილის ბარათის ბოლოს თარიღია მიწერილი: 1941.

იოსებ გრიშაშვილის კომენტარით, “ვიდრე ხვალ, უფალო?” პოლონელი მწერლის, ჰენრიკ სენკევიჩის რომანის მიხედვით სცენაზე წარმოსადგენად დაახლოებით 1903-1904 წლებში პიესად გადაუკეთებია რუს მსახიობ ნ. სობოლჩიკოვ-სამარინს (1868-1945). ის პირველად სარატოვის თეატრში, შემდეგ კი რუსეთის მრავალ ქალაქში წარმოდგენიან. პიესა ქართულ სცენაზე 1909 წლის 29 აპრილს, მსახიობ ალექსანდრა კარგარეთელის საბენეფისოდ დაუდგამთ.

“ვიდრე ხვალ, უფალო?” რომის ისტორიის ერთ-ერთ ურთულეს პერიოდს – ნერონის მმართველობის ხანას – ასახავს. ისტორიული ცნობებით, ნერონი 17 წლის ასაკში იმპერატორი გახდა, თუმცა რომის იმპერიის მმართველობა სენატს მიანდო, თვითონ კი სიმღერითა და ლექსების წერით ერთობოდა. მის სახელს მრავალი ბოროტება უკავშირდება: ნერონმა მოაკვლევინა საკუთარი ძმა, დედა, მოგვიანებით – მეუღლე ოქტავია, შემდეგ – მეორე ცოლიც და მესამედ დაქორწინდა. 64 წლის ზაფხულში საშინელმა ხანძარმა რომის 14 უბნიდან 3 სრულიად გაანადგურა, შვიდში კი შენობების უმეტესობა დაინვა. ქალაქში ხმა დადიოდა, რომ ნერონმა ხანძარი თვითონ მოაწყო, რათა პოემა “ტროას” დაწერისათვის შთაგონება მიეღო. თვით იმპერატორმა ქალაქის გადანვა ქრისტიანებს გადააბრალა და მათ წინააღმდეგ უსასტიკესი რეპრესიები დაიწყო. 68 წელს ნერონმა სიცოცხლე თვითმკვლელობით დაასრულა.

ქრისტიანების საწინააღმდეგო რეპრესიებს სხვებთან ერთად ემსხვერპლნენ წმინდა მოციქულები პეტრე და პავლე. ჰენრიკ სენკევიჩის რომანში “Quo vadis?” გამოყვანილია პეტრე მოციქული, ანდრია პირველწოდებულის ძმა, რომელიც წმინდა პავლესთან ერთად პირველ-მოციქულად ითვ-

ლება. მას ადრე სიმონი ერქვა, პეტრე თვით იესო ქრისტემ უწოდა მტკიცე რწმენისა და საღმრთო გულმოდგინებისათვის. სასტიკი რეპრესიების გამო პეტრე მოციქულს რომიდან წასვლა ურჩიეს, მაგრამ ღამით, ქალაქის დატოვებისას, მას მაცხოვარი გამოეცხადა. პეტრეს შეკითხვაზე: “ვიდრე ხვალ, უფალო?”, იესომ მიუგო: “რომს მივალ, რათა კვლავ ჯვარს ვეცვა!” მაშინ პეტრე მოციქული უკანვე, რომში, შებრუნდა, სადაც ის შეიპყრეს და, როგორც არა-რომაელს, ჯვარცმა მიუსაჯეს. პეტრე მოციქულს საკუთარი თავი მაცხოვრის დარად წამების ღირსად არ ჩაუთვლია და უთხოვია, ჯვარზე თავდაყირა გაეკრათ. ეს მოხდა 67 წლის 29 ივნისს.

ჰენრიკ სენკევიჩის “ვიდრე ხვალ, უფალო?”-ს მთავარი პერსონაჟია ასევე ისტორიული პიროვნება, ნერონის ეპოქის ერთ-ერთი გამოჩენილი სატირიკოსი გაიუს პეტრონიუსი. მის შესახებ ზუსტი ბიოგრაფიული ცნობები არ მოიპოვება. პეტრონიუსს მიაწერენ ცნობილ პროზაულ თხზულებას “სატირიკონს”, რომელიც ჩვენამდე მხოლოდ ნაწყვეტების სახითაა შემორჩენილი (ტექსტში ლექსებიცაა ჩართული). “სატირიკონში” ნაჩვენებია იმდროინდელი რომის ყველა სოციალური ფენა. ნაწარმოების გმირებს არა აქვთ არაფრის რწმენა და პატივისცემა, არა აქვთ ცხოვრების მიზანი და მხოლოდ ერთი დღით ცხოვრობენ.

ჰენრიკ სენკევიჩი (Henryk Sienkiewicz – პოლ.) (1846-1926) – პოლონელი მწერალი. 1905 წელს მას მიენიჭა ნობელის პრემია რომანისათვის “Quo vadis?” (“ვიდრე ჰხვალ?”) (1896), რომელიც ნერონის ეპოქას მიეძღვნა. 1875-1882 წლებში შექმნილ მის ნოველებში რეალიზმის ძლიერი გავლენა იგრძნობა. 1882 წლიდან სენკევიჩი ისტორიულ წარსულს მიუბრუნდა და დაწერა რომანები: “ცეცხლითა და მახვილით”, “წარღვნა”, “პან ვოლოდიეკსკი”, “ვიდრე ჰხვალ?”

176. 20 ასპერი] ასფერი B; 22 ლატერანი] ლოტერანი B; 26 ტევრეზოს] თევრეზოს B; პეტრონიოსის] პეტრონიუსის B; 27 პრეფექტი] პრეფექტი B; 28 ნაზარეუს] ნაზარე B.

177. 5 1-ლი და მე-2 ცენტურონი] 1-ლი ცენტურონი, 2-ე ცენტურონი B; 18 ხალხი+ასულები A*.

178. 5 გრეცინა] გრიცენა B; 7 ახალგაზრდა] ახალგაზრდა B; გასაზღვრულად] გასაზრდელად B; 9 პომპეია] პომპეია B; 10 აქთეია] აქთეა B; 11 ქრიზოტემიდა] ქრიზოტემა B; 12 კალვია კრისპინილა] კლავია-კრისპინილა B; 13 ნიგია+აბლი B; 18 დაახლოებულები] დაახლოვებულები B; 17 მოქმედება პირველი სურათი პირველი] პირველი მოქმედების მეორე სურათი B; 13 აბლი პლავტუსისას] 1) ავლუს პლავტუსთან 2) ნერონის სასახლეში (2) 3) პეტრონიუსისას (1) 4) ქრისტიანებთან (2) 5-გადამწვარი რომი (2) 6-ცირკი (2) 7) პეტრონიუსისას (1) 21 პირები B (B-ს აკლია მოქმედ პირთა ჩამონათვალი). 13 კვიპაროზის] კვიპაროსის B; 16 დგას] სდგას B; თითქოს] თითქოს B; აპირებს] აპირებსო B; 17 ჰაივანი] აივანი B; ჩასასვლელ მარმარილოს] ჩასასვლელი მარმარის B; კიბით] კიბითა B; მარცხნივ+ატრიუმი. სახლის A*;

24 რად პარჭყავ მანგრე ხელებს? რადა შლი მაგრე ხელებსა? B; 26 არ არა B; 28 გადმოაგდე] გადმოისროლე B; 29 ვუცდი] უცდი B; 30 ბურთს] ქურთსა B; ე] ჰე B; 32 ურსი შემოდის] შემოდის ურსი B.

179. 1 გამოსვლა მეორე] გამოსვლა 2 B; 2 აბლი] აბლუსი B; მარჯვეთ] მარჯვედ B; 3 ბურთს] ბურთსა B; 4 ურსმა] ურსუსმა B; 6 ლახავს] სცემს B; მოყვება] მოჰყვება B; 7 ქალივით] ქალივითა B; 8 აპირობ] აპირებ B; 9 აბლს] აბლის B; 10 ურსს] ურსსა B; 11 მხარზე შემისვია] ხელში ამიყვანა B; 12 საშიშია] მეშინია A*; 14 წვალეება] წინკნა B; 16 გახლებს ხელს] გავლებ ხელსა B; 18 აბლი] აბლუს B; სალდათი] ჯარისკაცი B; ცხენზე] ცხენზედ B; 20 შეჯექი და გახედნე ცხენი] შეჯექ ცხენზე B; 21 მიჰყვება] გაჰყვება B; 24 უმაღლესი] უფრო მაღალი B; 28 მესამე გამოსვლა] 3 გამოსვლა B; 29 მარკუს] მარკოზ A] მარკოს B; ქუჩებზე] ქუჩებში B; 31 მოხალულ] მოხალული B; 32 ჩახრინწული] ჩახრუნწული B; 33 ამას] ამასა B.

180. 1 მეკარეც] მეტყეც B; 3 ბძანდები] ბრძანდები B; 6 მეკურნალმაც] მეკურნალმა B; 7 და ხელახლა] ეხლა B; 8 სწორეთ] სწორედ B; 10 ხა! ხა! ხა! სულაც არა] სულაც არა! ხა-ხა-ხა! B; 11 მაშ, ვინ არის?] მაშ ვინა? B; 12 ჩამომავლობისა] შთამომავლობისა B; 14 ბინადრობდა] არსებობდა B; 15 უცაბედად] უცაბედათ B; რომ] როცა B; 16 შადრევანქვეშ] შადრევანში B; 16-18 გეფიცები იმ ქაფს, რომლიდანაც აფროდიტა გამოვიდა, რომ ცისკრის სხივები ტანში უძვრებოდნენ და მეც მეგონა, რომ ამომავალი მზე ისე გაქრებოდა მის შუქში] გეფიცები აფროდიტას შემქმნელ ქაფს, რომ მისი ტანიდან ცისკრის სხივები გამოფრინდნენ და მე ასე მეგონა, რომ ამომავალი მზის სხივები ჰქრებოდნენ მის შუქში B (გადაკეთებულია ფანქრით, სხვა ხელით); 24 ბატონო -B*; 27 მძევლად] ტყვედ A*; 28 დატოვებული] დატოვებული B; გამოუზრდია] გამოუზრდია B; 29 მისთანა] ისეთს B; გამოზდილი] გამოზრდილი B; 31 გრეცინა] გრიცინას B; 32 პომპეია] პომპეია B; 34 უხიაგო] ურიგო B; 36 ჩავიგდომინდა რომ -B.

181. 1-2 ჩემი თმა ისე თეთრი არ შეიქმნება, როგორც სარაკთის მთის მწვერვალი ზამთარში] თმა ისე არ გამითეთრდება, ვით დათოვლილი მთის მწვერვალი B; 4 შემიძლია] შემიძლიან B; მე მზათ ვარ] მზადა ვარ B; 16 მგონი] რომ მგონია B; ერთი] ჯერ ერთი B; 7 მეორე] მეომე B; 8 სცდები] სცდები B; 19 ჭკუითა] ჭკუით; 10 მიტომაც] იმიტომაც B; 11 სახლიდან] სახლიდამ B; 13 მეოთხე] 4+იგინივე და პლაგოსი B; 14 აბლო] აბლუს B; 19 გამოცხადებულიყავი] გამოცხადებულიყავ B; 20-22 როგორც შენ, ისე კეთილშობილ პომპონიასაც, იმ სტუმართმოყვარეობისთვის, რომელიც მიგიძღვნიათ ამ სახლში ჩემი ავადმყოფი დისწულისათვის] შენ და კეთილშობილ პომპონიას იმ სტუმართმოყვარეობისთვის, რომელიც გაგინევიათ ჩემის ავადმყოფის დისწულისათვის B; 24 ჩემ] ჩემას B; და] ხოლო B; 24-25 მე თქვენგან პირიქით დავალეებული ვარ, რომ მაღლობა გადაგიხადოთ] პირიქით მე ვარ თქვენგან დავალეებული B; 28 ძალიან] დიდს B; 29 დაიძინა] დაეძინა B; როცა] როდესაც B; 31 ნეტავ] ნეტავი B; 32 დავიფიცავ] დავიფიცავ B; უბედურობაც] უბედურებაც B; 33 ვესპასიანთან+მეგობრულის რჩევითა B.

182. 1 საცინლად] იგი სასაცილოდ B; 2 მოვასხენე] ვუთხარი A; 3 მისი] თავისი B; 4 იმაზე -B; 6 სახლიდან] სახლიდამ B; 7 გამოსვლა მეხუთე] გამოსვლა 5 B; მეხუთე+იგინივე და პომპონია B; 8 კეთილშობილ] კეთილშობილს B; 12 ჰსურს] სურს B; მაღლი] მაღლობა B; ძვირათ] ძვირად B; 13 შენი] შენის B; 19 თავი მივეცი] მივეცი თავი B; 20-22 მართლა რომ... ავიწყდება -B; 22 იქიდან] გარედამ 23 ყვირილ-კიჟინი] კიჟინი B; 26 უდარდელი სიცილია] კისკისია B; 24 ამისთანა] ასეთი B; მხიარული -B; 25 აბლოსი] აბლუსი B; 26 ბურთს] ბურთსა B; და -B; გამიგონია] გონია B; 28 მართლა] მართლაც B; 29 მიტომ] ამიტომ B; აქ B; 30 მაგრამ შენ -B; 31 გარედან] გარედამ B; 32 გამომიდექე] გამომიდექი B; უცბათ] უცებ B.

183. 1 გამოსვლა მეექვსე] გამოსვლა 6 B; მეექვსე+იგინივე, ლიგია და აბლი B; 19 იყოს] იყვნენ B; 11 იმასაც] მასაც B; 14 ჩამომავალი] შთამომავალი B; 16 დამჩნევია] დარჩენია B; 18 პომეროსი] პომიროსი B; 20 გოგოა] ქალია B; 21 შევითვისეთ] შევიყვარეთ B; 22 თაყვანისმცემელს] თაყვანისმცემელმა B; 23-24 შემიძლიან ვთქვა, რომ მაგის ქანდაკის ქვეშ უნდა მოანეროს კაცმა: „გაზაფხული“] უნდა ვალიარო, რომ მოხიბლული ვარ ასულის მშვენიერებით, შენს ქანდაკებას უეჭველად გაზაფხული უნდა ეწოდოს (გასწორებულია სხვა ხელით, ფანქრით) B; 26 ამჯობინებს+პალატინების ყოველგვარ -B; 29-30 თქვენ სახლშივე გაგიმართავთ სულ სხვანაირი ქვეყნიერება, რომელიც არ ჰგავს იმას] თქვენ შინ გქონიათ საკუთარი სამყარო, რომელიც სრულებით არ გავს იმ ქვეყანას B; 32 გრწამს] გწამს B.

184. 3 გადაიქცენ] გადაიქცნენ B; 4 ქნას] ჰქნას B; 5 კაცს] კაცსა B; და ვარდის ფერსა ჰკარგავს -B; 6 დავინყო ლექსების წერა?] ლექსების წერა დავინყო? B; 7 ეჰ -B; 8 გადავჰყვეი] გადავეყვე B; 8 მე და მარკუს, თქვენს სტუმართმოყვარეობას ძალას ვატანთ] ვგონებ თავი შეგანყინეთ B; 9 დიდად მოხარულნი] დიდი მოხარული B; 10 ჩვენს მიყრუებულობაში] ამ სიბერის დროს, არ დავივიწყებთ B; 12 ბალის] გვერდით B; 13 გავალთ+სადაც პალანკინი გვიცდის ნასაყვანად B; 15 გაკვეთილები გაიმეორეთ] ბავშვებს გაკვეთილები მივცეთ B; აბლო] აბლუს B; 17 ჩვენთან] ჩემთან B; 18 მესაუბრო] მელაპარაკო A*; 21 დიად] დიდ B; მოხუცის მხედრის -B; 24 შეძვრენ სოროში] სოროში მიიმალნენ B; 24-25 ნუ ჰკარგავ ამ მარჯვე შემთხვევას] დროს ნუ დაკარგავ B; 26-26 ეშურვე, სიყვარულის ღმერთი ხელს გინყობს, ვფიცავ ხარიტას თეთრ-კანჭებს -B; 26 ვარდისფერი თითებით -B; 30 მზათ] მზად B; 30-31 როგორც ძაღლებმა გაგლიჯეს მონადირე აქტიონი] როგორც აქტიონი საკუთარმა ძაღლებმა გაგლიჯეს B; 31 მზად] მზადა B; რომ -B; 32 ბებერს] ბებრებს B; 33 ნამოაქციონ] ნამოაგდონ B; 34 შევიმსუბუქო ჩემი ტანჯვა] ჩემი ტანჯვა შევიმსუბუქო B; 36 მეხორცე ვაჭარი] ყასაბი B; 37 რომ შენთვის გზადაგზა გამოვიგონო რამ] ვეცდები შენთვის გზა და გზა მოვიფიქრო რამ B.

185. 3 შეუხვევ] შეუხვევე B; 5 ნეტავი შენ] ბედნიერი ხარ B; კიდევ] კიდევაც B. 7 იმაზე -B; მღალატობს+ჩემი ქრიზანტემის B; 8 მომდის+ევნიკა B; გამოვნახე საშუალება -B; შენ] შენს B; 11 სსსუ] ტსს B; შეამონმე]

გამოიძინე B; 12-13 ჩემი ქრიზოტიმედა შედარებით შენ ლიგიასთან ბებერია, ძველია, ისე, როგორც ტროადა ჩემი ქრიზანტიმე შენ ლიგიასთან შედარებით, ბებერია და ძველი, ისევე, როგორც ტროადა B; 16 შემომხედა მენახე B; 17 პირიდან ბაგეთაგან B; 18 მომიტევეთ -B; 19 გეხვევები გვედრები B; 20 ხელს ხელს, B; 21 შემოიღია შემოიღიან B; მეშინია მეშინიან B; 26 მგონია მრწამს B; 27 ჩვენს ნება-სურვილზე არ დადის ჩვენი ნება-სურვილები-საგან არ არის დამოკიდებული B; 28 სიყვარული ასეთი გრძობა B; 29 იმ ღმერთების მოციქულს ღმერთთა იმ მოციქულს B; 30 გაუთვალისწინებელ უხილავ B; 31 მაგაებს ყველას მაგას B; 33 ჩემებურად ჩემის გაგებით B; ის არსებობს -B; 36 შეყვარება შევითვისო სიყვარული B; 37 სიღარიბეა და წარმავალი კვამლი ფუჭია და წარმავალი B.

186. 1 იპოვის იპოვის B; 2 შემძლებელი - უფრო მეტის შემძლებელს და სხვანი ძლიერი უძლიერესს B; 3 ღმერთთაგანს+განა -A; 5 ანუ როცა ის ჰკოცნის საყვარელ ტუჩებს რომელიც კოცნის საყვარელ ბაგეთა B; 10 მეხუთება მიღონდება B; სულ -B; გამოურკვეველი გამოურკვეველის B; შიშით შიშისგან B; 13 არ გინდა არა გსურს B; 17 ის -B; 18 ბრუნავს ცივი სისხლი ცივი სისხლი ბრუნავს B; 24 მან იმან B; 24 იო იზიდა B; და -B; წვეთებათ წვეთათ B; 25 დანაის დანაის B; რომ -B; ტუჩებში ტუჩებს B; 26-27 თავდავიწყებამდე+და კოცნის დროს გატკინო ტუჩები, რომ შენი კვნესა მესმოდეს ჩახუტების, მოხვევნის დროს -B; 28 მოეგე ჭკუას -B; 30 კიბეზე -B; 32 ხვალვე ხვალ შენ B.

187. 1 გამოსვლა მეშვიდე გამოსვლა 7 B; 2 აბლის აბლუსს B; 7 თბილი+და კარგი B; 11 შემდგარ მიმდგარ B; ჰყრის ყრის B; 12 როგორ თამაშობენ თევზები რა კარგია B; 13 ტფილი ტკბილი B; აქ აქა B; 14 სიცილიაშია სიცილიაში B; 3 სალამ-სალამობით სალამობით B; 15 გარეთ გარედ B; სიმღერით გალობით; 12 გამოსვლა მერვე გამოსვლა 10 იგინივე და ურსი B; 19 რა გინდა? -B; 20 კეისარის ცეზარის A* კეისარის B; 27 უბედურების უბედურობის B; 30 რომ -B; 31 სალდათები ჯარისკაცები B.

188. 1 გამოსვლა მეცხრე გამოსვლა 11. იგივე და ჯარის კაცები B; 3 თავის დაკვრა მისი სალამი B; 4 თავის დაკვრისათვის სალამისათვის B; და ხოლო B; 5 ნებავე იცით? B რისთვის მისულხართ A*; 6 შენ შენს B; 7 მხედარმთავრის მეფის B; 7-10 ჩვენთვის მძევლად მიუციათ, ღვთაებრივმა ნერონმა გაკმარა ამდენი ხნის ზრუნვა და ამიერ, რომ აღარ შეგანუხოსთ, ჰსურს, თვითონ გაუწიოს მფარველობა და ამიტომ გიბრძანებთ, რომ იგი ქალი მე გადმომცეთ ჯერ კიდევ კლავდიუსის სიცოცხლის დროს რომისათვის მძევლად მიუციათ, ღვთაებრივი ნერონი მადლობას გითვლის ამდენი ხნის სტუმართ-მოყვარეობისთვის, ხოლო ამიერიდან არა სურს შეგანუხოსთ და ვინაიდან ლიგიელი ასული, როგორც მძევალი, უნდა იმყოფებოდეს მისი და სენატის მფარველობის ქვეშ, გიბრძანებთ, იგი მე გადმომცეთ B; 25 ცნებას მცნებას B; რომ -B; 26 უძლიერეს უძლიერესია B; 28 მებრალეები+შენ B; მებრალეებიან მებრალეა B; 29 ეხვევა კოცნის A*; 30 კოცნის ჰკოცნის B; 32 გავჰყვე გავყვე B; ჩემს+პატარა B; 33 ხოლმე -B; 34 ვალდებული ვარ ვალდებულიც, რომ B; 35 ნებას+ან როგორ დაცავ შენ მაგას B.

189. 2 ჩემ ჩემს B; რკინა რკინაც B; 3 კაიოს+ჩვენ B; რომ მაგის მსახურებშიც ნავიყვანოთ მსახურნიც გავაყოლოთ B; 5 შემეჩხიროს გადამელობოს B; ჩემ ხელს მოჰყვეს ხელთ არ ჩამივარდეს B; 10 დრო არის დროა B; 11 ძვირფასებო მეგობრებო A; 12 კვიპაროსებო -B; 14-15 კაიოს - (განკარგულებას აძლევს სალდათებს. ისინიც შემოხვევიან ლიგიას და ურსს გარს). აბა, გასნით. (მიდიან) -B; 17 მიმხედარი ვარ მივხვდი B; 18 გადმოდგა+მაგრამ პეტრონიუსი არ მიჰგვრის ლიგიას ნერონს, რადგანაც პომპეიას წინააღმდეგ ასეთი საქციელის ჩადენას ვერ გაბედავს. მას ლიგია ან თავისთვის ენდომება, ან ვინიციუსისათვის. ამას მე დღესვე გავიგებ ვინიციუსმა ჩემს სახლში პირველად ფეხი შემოგა. მან მოიყვანა პეტრონიუსი, საბრალო ლიგია, იმათ მძევალი კი არა, მხევალი უნდათ. აქამდის მე თაყვანს ვსცემდი თქვენს ღმერთებს, მაგრამ დღეს დავრწმუნდი, რომ არც ერთი მათგანი არ არსებობს, გარდა ერთი ბოროტი, ცოფიანი ნერონისი, მე მგონია, თუმცა პეტრონიუსმა წაგართვათ ლიგია, მაგრამ იგი არ მიგვრის იმას ნერონს, რადგანაც პომპეის წინააღმდეგ ასეთი საქციელის ჩადენას იგი ვერ გაბედავს. პეტრონიუსს ლიგია თავისთვის უნდა, ან ვენეციუსისათვის, მე ამას დღესვე გავიგებ B; 20 აბლი ავლუს B; 21 და დაი B; (აბლი დაი-ჩოქებს და ხელებს ააპყრობს მალა) -B; 22-25 (აბლი იმეორებს) ყოვლის შემძლებლო შემოქმედო ცისა და ქვეყნისაო, ნუ დალუპავ უმანკოსა და მშვილობიან ბავშვს (აბლი იმეორებს ყოველ სიტყვას). ფარდა ნელ-ნელა ეშვება -B.

190. 1 მოქმედება პირველი, სურათი მეორე - B; 7-15 პირები ... მონა მოახლეები - B;

190-199 მოქმედება პირველი... (მიდის). ფარდა -B.

191. 5 ქალწული გოგონა A*.

193. 36 ქრიზოტიმედას ქრიზოთემას A*.

194. 8 მსხვერპლს+სხვადასხვა ყვავილებისაგან შეზავებულს. თუ მართლა გეშინია, გეფიცები, რომ არ დაგტოვებ ამ სასახლეში A*.

195. 21 კეისარო+გმადლობთ A*; 22 ხართ ბრძანდებით A*.

198. 10 რომ+ჯერ A*; მინახავს+დიდი ცეცხლის კლება A*.

200. 10 ამოშენებული აშენებული B; აქეთ იქით B; 12 ვარდისფერ მარმარილოსია ვარდის ფერი მარმარილოსი B; 14 მოზაიკისაა მოზაიკისა B; ხელოვნებისაა ხელოვნებისა B; 15 ხისაა ხის B; უკან უკანა B; 16 სვეტებს სვეტების B; 18 ტევრეზიუს ტევრეზიუს B; დგას სდგას B; 24 ქრიზოტიმედასათვის ქრიზატემასთვის B; 26-27 სამკაული კოლოფშია, ტრიკლინიუმში შევიტანე, რომ თვითონ გენახათ -B; 28 ქრიზოტიმედა ქრიზატემა B; 29 უბრალო რამ -B; 30 ქრიზოტიმედას ხრიზამიეტამს B; 32 აჰ ახ B; ამიტომ, რომ მე ვიცი კიდევ იმაზედაც ულამაზესი მე ვიცნობ კიდევ იმაზედ ულამაზესს B; 33 აქეს-რა აქეს; 34 დაიარება დაიარს B.

201. 5 რატომ რალად B; 7 მოსასხამის ტუნიკის A*; 10 კოცნის ჰკოცნის B; 11 ცოტას ცოტას B; 13 ყველა მიდის ყველანი მიდიან B; რომ -B; 14 საუცხოვო მშვენიერი A*; ახალგაზრდა ყმანვილი ტყვე შემომადლია ტყვე შემომთავაზა B; 16 უკან შემდეგ B; 17 მაძრუნებს მაშინებს B; 18 ახდენენ აფუჭებენ B; ცისფერი და ჟუჟუნა თვალები გაქვს ზღვასავით შავი ჟუჟუნა

და ღრმა თვალები გაქვს B; 19 რამე რამა B; 23 თვითონ თითონ B; თუ აქამდე რატომ რომ აქამდე B; აქამდე აქამდე B; 31 ქრიზოტიმედას ქრიზოტიმის B; 33 შემცდარხარ შემცდარი ხარ B.

202. 1 ეგებ მიტომ ალბათ ამიტომ B; 4 ტყუპ-ტყუპად წყვილ-წყვილად B; 9 დაიარება შენთან თურმე დადის შენთანა B; 16 პასუხს არ აძლევენ არ იზიარებენ B; შენს სიყვარულსა, ხომ შენ სიყვარულს? განა B; 19 მოგარჩინა განგკურნა B; 20 წინეთ წინად B; 24 მაგითი ადვილი გამოსაცნობია ცხადია B; 24-25 ის მკითხავი კი არ არის, ვილაც დიდი ცულლუტია შენი მკითხავი დიდი ცულლუტი ვინმეა B; 26 მიტიეთ მომეცით B; 29 მეორე 2 იგინივე და მარკოზი B; 31 ჩამოიღებებს ჩამოაღებინებს B; 32 გამოღვიძების დროს ნამძინარევს B; 33 უმისოდ სხვა დროს B; 33 ფოლადსავით ფოლადივით B; 30 შინჯე სინჯე B; გამომისხლტები გამისხლტები B; 35 გიმნასტიკა ვარჯიშობა B.

203. 1 მაინც -B; 4 ახლა შენცა ჰხედავ როგორცა ხედავ B; 5 უმაგრესია რკინაზე რკინაზე მაგარია B; მეშინია მეშინიან B; 6 მანუხებს მწყინს B; 9 სადღაც მიმაღულა -B; 13 ქალიშვილის ქალის B; 18 თუ -B; 19 მიპატივებია მიპატივებია B; ვაჭრებივით -B; 20 პატივება კი ძნელია პატიება კი მეძნელება B; 21 იყავ -B; 22 აღარ დარწმუნებული ვარ B; 25 გაქრა გაქრა B; 27 ლამის გავიყუდე -B; 28 მზათა მზადა B; სახლამდი სახლამდე B; 30 კიდევაც ავასრულებ ავასრულებ კიდევაც B; 32 ყასბებს ყასპებს B; 33 ჩმახავ ვჩმახავ B; 34 თვითონ თითონ B; ჩემთან ჩემთანა B; 36 მოვეგე მოვედი B.

204. 1 ო ლ B; კიპრიდა კიპრო B; 2 მხოლოდ ერთადერთი ერთადერთი მხოლოდ B; 4 მქონდა ხოლმე ტკბილი წამები განმიცდია ისეთი წუთები, როცა ვგრძნობდი, რომ ახლოს იყო ჩემი ბედნიერება B; 5 მწამს მწამს B; 6-8 პეტრონიუს - ევნიკა! მარკოზს მკურნალი ეჭირვება და შენი გრძნეული ექიმისაგან ვენერას სარტყლიდან გამონარღვევი და შენთვის მოცემული ძაფები იმასაც გაუზიარე პეტრონ. - ევნიკა, მარკუს მკურნალი ეჭირვება და შენ მოუარე! B; 12 თავისუფლათ თავისუფლად B; 13 ჩემი ჩემს B; 15 ლიგია შენი ცოლი? ლიგია და შენი ცოლი? B; უკიდურესობას გადაჭარბებას B; 16 მიტომ იმიტომ B; 17 ქალები+ცოლად B; შევიროთო შევიროთოდ B; 17 მოვეცეულიყავ დავრჩენილიყავ B; 19 მამამისის თავის მამის B; 20 აღზრდილი გაზრდილი B; 21 შენ უნდა გიმადლოდე შენი მადლიერი უნდა ვიყო A*; 22 უწმინდურ უწმინდურის B; 24 გავაბინიერე B] გავაბედნიერე A; შენ შენა B; 25 უბედურობის უბედურების B; 26 თითქოს+ალბანიელი მთელი B; 27 იყავი ყოფილიყავი B; ალბანიის მთებიდან -B; 28 გაიხსენე გახსოვდეს B; სიფრთხილით სიფრთხილითა B; პირის ჩასაგემრიელებლად -B; 29 ვიპოვიდი ვიპოვი B; 30 გოგობი მონა ქალი B; 31-33 ნურას მეუბნები... მართალია, მაგრამ -B; 35 ეგება ეგებ B; 36 მიუთითებს უჩვენებს A*.

205. 1 გაყვითლდება გაყვითლებული B; 3 კი ჰო B; მადლიერი ცხოველი -B; 4 მშვენიერებისათვის მშვენიერებისთვის B; 2-3 იბანე, იცხე სუნელება, მოირთე-მოიკაზმე და მარკუსისას ნადი მოირთვე-მოიკაზმე და

მარკუსს ნაჰყევი B; 6 შემინყალე -B; 7 იმის ამის B; 12 მე -B; 8 მირჩენია მირჩენიან B; 10 რომ+ყოველ დღე B; 11 სასახლიდან სახლები A*; 12 შემიდლია შემიდლიან B; 15 ჩემ ყურებს არ უჯერი -B; ჰბედავს ბედავს B; ჩემ ჩემს B; 16 მიტომაც ამიტომაც B; 17 ჩემ მაგიერ ჩემი ბრძანება B; 18 რო -B; 19 გაალახვინებ აცვინებ B; გულითა -B; მე ეგ არაფრად მინდა -B; 20 შენსავე აქა B; 27 შეგიძლია შეგიძლიან B; 28 კი დაახ B; რომ ის ქალი დაკარგვია ქალის დაკარგვის გამო B; 29 მიაგნებს იპოვის B; 33 მოახლეებზე მოახლეებში B; 34 თვალთმაქცი ჯადოქარი B; 36 შელოცვებით ჯადოქრობით B; 37 აქ იმ ბრძენს შენს ბრძენს ექიმს B.

206. 8 გამოხვეული გახვეული B; გამოხვეული+გამოსვლა 3 იგინივე და ხილონი B; 13 კეთილშობილი ბატონი კეთილშობილო ბატონო B; 14 უგზავნის უბრძენეს ცოცხალთა შორის პეტრონიუსს მოკითხვას სალამს უძღვნის უბრძენეს ცოცხალთა შორის პეტრონიუსს B; 19 კიდევაც კიდევ B; 20 მისის მისი B; 21 შენ შენს B; 22 დიდმნიშვნელოვანი -B; 23 ყოლიფერს ყველაფერს B; 24 მარტო - B; მიცემა გაცემა B; სუყველაფერი ყველაფერი B; 25 სასახლიდამ სასახლიდან B; ქალიშვილი ქალი B; 26 მოძებნა პოვნა B; და ჩემი პასუხი ის არის, რომ „ვიპოვნი!“ დარწმუნებული ბრძანდებოდეთ, რომ ვიპოვნი B; 28 მაგისთვის მაგისათვის B; 30 ნუ დაივინყებ კი, თუ მომატყუებ ვერცხლისმოყვარეობით, მაშინ იცოდე, ვერცხლის მოყვარეობით თუ მომატყუებ, მიფრთხილდი B.

207. 7 გავხარ გეგხარ B; 8 აიღებს იპყრობს B; 10 იჭერს დაიჭერს B; 12 სასახლიდან სასახლიდამ B; 13 ურსის ურსუს B 14 შეაფარა+გონებას A*; 15 გაგონილი მაქვს გაეიგონე A*; თანამერჯულებს თანამორჯულებს B; 16 შენთან შენთანა B; 21 სილაზე ქვიშაზე B; თევზს თევზა B; 26 კვალს კვალს B; ვიძლევი გაძლევეთ B; ვიპოვი ვიპოვნი B; 31 სხვა ყოელგვარ ქველმოქმედებასა და -B; 34 წინეთ წინად B; ნაძრობი გამონაძრობი B.

208. 3 გამოდგებოდა გამოადგებოდა B; 4 შეგიძლია შეგიძლიან B; 5 დამიძახე დაუძახე B; 7 გულისათვის გულისთვის B; 8 ბატონებო ბატონო B; სათევზაოთ სათევზაოდ B; 11 მიტომაც ამიტომაც B; 12 თქვენთან არს თქვენთან არს B; 13 ერთმანეთს ქრისტიანები ქრისტიანები ერთმანეთს B; 14 ქრისტიანებს ქრისტიანებსა B; 16 ამ სასტუმროში -B.; რომ ოთახი გავსწმინდოთ -B; 17 ქრიზოტიმედასათვის მორთული-მოკაზმული გარეშემოები ქრიზატემასთვის არჩეული სამკაულის სანახავად B; 19 არ შემიძლიან, რომ მოვისვენო და ერთ ადგილზე გაჩერდე. ახლავე წავალ მონებთან, ქალაქის კარებთან რომ დგანან და უთვალყურებ ლიგიასა არა, არ შემიძლიან! მე ახლავე წავალ ქალაქის კარებთან ჩემ მიერ დაგზავნილ მონებთან და ვუთვალთვალე ლიგიას B; 22 გაკავებ მიჭერ B; 28 ევნიკასათვის ევნიკასთვის B; რათ რად B; 27 ჩემ ჩემს B; 28 აქაც რამე B; 131 გამოსვლა მესამე გამოსვლა 4. იგინივე და ევნიკა B; 32 მიბრძანებდით მიბრძანებდი B; 33 მიაკ-მოაკიმო ასხურო B; 34 მოესწრება მოსწრები B; 35 მარკოზს მარკუსსა B.

209. 1 რომ –B; 5-6 წელან რომ დაგინიშნე წკეპლის ოცდახუთი დარ-ტყმა, ის ჩემ გულკეთილობის სასარგებლოდ ბევრს არას ამბობს წელან რომ გაროზგვა დაგინიშნე, ის ჩემს გულკეთილობას ვერ მონმობს; 6 ჩემ+სასარგებლოდ A*; 8 თვითონ თითონ B; 11 შემტყობად მესაბედულეთ B; ერთადერთ –B; 13 ის, ვისაც შენ გული შესწინი, ამ ჩემ ის ვისთვისაც შენი გული სძგერს, ჩემს B; 16 ვმფარველობდი სიყვარულს სიყვარულის მფარველი ვიყავ B; 17 აუშფოთებლად –B; და –B; 19 მკითხავ მთხოვ B; 19-21 მეშინია, ხელახლა არ გაგარისხოთ, მაგრამ მე კი უფრო მალე ვიკის-რებ გაჯოხვის დროს სული დავლიო, ვიდრე წავიცდინო მისი სახელი მე არ მინდა, ხელახლად დავიმსახურო შენი რისხვა. მირჩენია, როზგის ქვეშ სული დავლიო, ვიდრე ჩემი სატრფო დავასახელო B; 23 კი –B; მოგიპოვია მოგიპოვინა B; მანგრე მაგრე B; 27 მონა–ქალებშიაც მონა–ქალებშიაც B; იმას არ დასდევს არ დაგიდევს B; დასდევს დაეძებს A*; ჰყავს ყავს B; 28 მოახლეობა–მონობა მონობა B; კი+ქალის A*; 29 მომცეს მომანიჭეს A*; შემიძლია შემიძლიან B; 31 მერე ის A*; 34 ქრიზოტემიდას ქრიზანტემას B; 35 ეს! ეს! ეს! ეს! ეს! ეს! B; 36 რომ+ჯერ A*; სუნნელი მიაკ-მოაკმიონ ამ სასტუმროში სუნნელება ასხურონ აქ B; 37 და –B.

210. 3 შეიტყობ გაიგებ B; ვინც უყვარს ევნიკას ვინ არის ევნიკას სატრფო B; 5 ეტყვის გამოთქვამს A*; 6 ავა შევა B; ქანდაკებას ქანდაკ B; 7 მონა+პასუხის ვერ მომცემელ ტუჩებს A*; 10 შენს შენი B; 12 შეჩერდება შესჩერება B; 13 გამოსვლა მეოთხე გამოსვლა 5. იგინივე და პეტრონიოსი B; 14 პეტრონიუს+მესმის B; 15 ვაიმე... ბატონო... ბატონო ჩემო! B; 16 ახლა შენცა –B; 20 დავჰკარგე დავკარგე B; გონებას ველარ მოვეგე –B; 23 და ოლონდ B; 26 ქრიზოტემიდას ქრიზანტემას B; 29 ყელსაბელი ყელსაბამი B; ქრიზოტემიდასათვის ქრიზანტემასათვის B; მქონდა მოვამზადე A*; 30 თურმე ბრმა ვყოფილვარ ბრმა ვიყავ თურმე B; 34 მოხდენილ მშვენიერ B; 35 გამომწყვდეული მოთავსებული B.

211. 1 ჩემ ჩემს B; 2 გამისკდება –B; 5 ქალბატონი ბატონი B; 9 ქონება საუნჯე B; გამამორებს განმამორებს B; 10 სიცოცხლეს ბედნიერებით ისე, როგორც ფიალას საუკეთესო ღვინით სიცოცხლის ფიალას ბედნიერებით, როგორც თასს საუკეთესო ღვინით B; 12 ფერი არ მიეხდება არ დამილურჯდება A*; ტუჩებს ფერი არ მიეხდება ტუჩები არ გამიცვივდება B; 15 ხელახლა ხელახლად B; 15 სასმისს ქიქას B; 20 ხოლმე –B; 26 შეაჩერდება შესჩერება B; 27 ჩემო–B.

212. 2-8 პირნი... ბავშვები–B; 10 გლავის ძველი ქვითკირის სახლია ძველი ქვითკირის სახლია გლავის B; 12 მიყრუებულ მივინყებულ A*; A 13 ავლია არტყია B; ალაგ-ალაგ ადგილ-ადგილ B; 13 კედელს და სახლს კედელსა და სახლსა B; სახლს+შემოუვლის –B; კედელს, რომელიც სცენასა რომელიც სცენას B; 14 ჭიშკარი ჭისკარი B; აქ აქვს B; 15 ჭიშკარი კარებია A*; 16 სალამო სალამოა B; 16 გამოსვლა პირველი გამოსვლა I B; 18 გეშინია გეშინან B; აქ შენ შენ აქ B; ადგილას ადგილასა B; 20 მიტომ ამიტომ B; 21 არავის+არ B; 22 უშიშრათ უშიშრად B; თავს თავსა B; 24

წინაგრძნობა წინად გრძნობა B; 27 გეშინია გეშინან B; ჩემთან ხარ ჩემთან არა ხარ B; 32 უმნე უმნეო B; უფარველო –B; 35 არავინ არავინა B.

213. 3 მოძმეები+მისი აღმასრულებელი –B; 5 კარებს ჭისკარს B; 8 თავს თავსა B; 11 დაგინახა მე და გლავკუს მე და გლავკუს დაგინახა B; 13 მოაწყებოდა მოადგებოდა B; 14 რალაც რალად B; 16 მოსისხარი მოსისხლე B; რა+ჩემო A*; 19 ვიყავ ვიყავი B; დიდხანს დიდი ხანი B; 20 დამშხამა დავგშხამა B; 21 მე –B; 22 ვუყოფდი უყოფდი B; დამატოვებია დამატოვებინა B; 23 რომ რათა B; მოყიდულ კაცისმკვლელებით დამესხა შესყიდული მკვლელები დამასხა B; 24 გამძარცვეს გამცარცვეს B; 28 უგუნური შემოკითხვით უგუნური შეკითხვით B; 32 ჩვენ ჩვენს B; 34 ორი ორის B; 36 თანმომყოლი მომყოლი B; 37 გამოხვეულან გამოხვეულნი არიან B; მოსასხამში მოსასხამებში B.

214. 1 გამოსვლა მეორე გამოსვლა 2 ხილონი, მარკუს, კროტონი B; 2 კეთილშობილო ბატონო –B; 3 თავს თავსა B; 4 მხეცის დედაბრის B; მზგავსი მზგავსი B; 5 სწორეთ სწორედ B; 7 ჰქმენი ქენი B; 8 საჭიდაოდ საჭიდაოთ B; ვილაც ვილაც B; სინაკსთან სენაკსთან B; 9 მთელ მთელს B; 10 შეგიძლიათ შეგიძლიანთ B; 12 გაუჭეჭყე გაუჭეჭყე B; 13 ანგრე აგრე B; 14 და+შენი B; 15 დავენაძლავები დავენაძლევები B; 16 კისერს კისერსა B; 19 მივმართავდი მოვიმობდი B; 20 კროტონს კროტონსა B; 22 კი –B; 28 შენ შენს B; 25 ვიძლევი გაძლევი B; 26 ისემც კარგი დავემართოს! აბა, წავიდეთ, ახლა მჯერა! მჯერა, აბა, ახლა წავიდეთ B; 27 აპირობთ აპირებ B; 28 ხოლმე –B; თავს თავსა B; 29 ამოგვეკოლავენ ჩაგვეკოლავენ B; ამის ამისი B; 30 მოვუცადოთ მოუცადოთ B; 31 საქმეს საქმესა B; 32 რომ –B; 33-34 რომ ხელი როგორმე შეგვიშალოს და დღეს ლიგია ველარ ჩავიგდოთ ხელში, მე გავგიჟდები –B; 36 ერთ –B.

215. 2 ცხვირას ცხვირას B; თორემ+თუ B; 5 უფრო უსანყლეს ვარ უბედურება B; ფხებს ფხებსა B; 6 მოძრობაზე მძვრება B; ახლოს არ არიან შორსა სცხოვრობენ B; 10 ძიების ძებნის B; 11 ქალიშვილის ქალის B; 12 და –B; 14 რომ თქვენი თქვენ რომ B; 15 ვქმნათ ვქნათ B; 16 ჩაი-კუქნა ჩამოიკიდა B; 17 გაჭირვების გაჭირვების B; 18 სახსრად სახსოვრად B; 19 აბა და ოლონდ B; 23 და+ეხლა B; 24 უჭკვიანესო უბრძენესო A*; 27 აი+ეს ჩემი A*; ჩემს –B; მეგობარ მეგობარს B; 28 აქამდი მოვეყვანე მოვეყვანე აქამდე B; 29 დავიღლებოდი დავიღლებოდი B; 33 უსასყიდლოთ უსასყიდლოდ B; 35 შენ საფულეში შენს ქისამი B.

216. 3 ფანრით ფანრით B; მიაღებინა მოადგებინა B; 5 თვითო თითო B; ორ–ორი ოროლი B; 7 შიგ თავს შიგნით თავსა B; 9 გამოსვლა მესამე გამოსვლა 3. იგინივე და ქრისტიანები B; 12 ჩუმათ ჩუმად B; წამოსასხამს წამოსასხმელს B; 13 მიჰბაძვენ მიბაძვენ მას B; 14 ქრისტიანი ქრისტიანები B; 15 მიუბრუნდება მიუბრუნდება B; 18 გამოსვლა მეოთხე გამოსვლა 4. იგინივე, ფაბიოს და ქრისტიანები–ხალხი B; 21 საუბრის დაწყებამდი საუბრის წინად B; მიუძღვნათ მიუძღვნად B; 23 გუნდს გუნდსა B; 27 გას-წმინდე განსწმინდე B; 28 შევიძლოთ შევიძლოდ B.

217. 1 ღეთისაო | ღეთისავ B; 9 ძალთა–ძალით | ძალთა ძალო B; აგვა-
ლებ+შენანებულთ A*; 13 სიტყვებს+და B; და –B; იქმნება | გადმოვა B; 14
მედიდურობას | მედიდურებას B; 15 უპოვრობა –B; სინმინდე+და ჩვეულება
A*; 16 შეურაცხყოფა | შეურაცყოფა B; საკუთრათ | საუკუნოდ B; 17 გიყვარდ-
ესთ | გიყვარდეთ B; 18 იმას ღმერთიც უყვარს | ღმერთსაც თავს შეაყვარებს
B; ღმერთიც უყვარს | თავს შეაყვარებს A*; 20 მარკოზ+ჩუმად B; 21 საიქიოს
რალა ცხოვრება უნდა იყოს | სიცოცხლეო B; 24 გახსოვდეს | გახსოვდეთ B;
25 ის+იმითი B; 26 არ | არა B; 26 ყველასთვის | ყველასთვის B; 31 სიმდაბლე
და მოთმინება | თავმდაბლობა B; 33 მიტომ | იმიტომ B; 34 მომეხარებია | მეხ-
არებინა B; მოციქული დაბრუნდა რომშივე | მოციქულის რომში დაბრუნება
B; 36 ჩვენ | ჩვენა B.

218. 2 ნაზარე | ნაზარი B; განძრახვით | განზრახვით B; 3 გამორდა | გან-
შორდა B; 7 პეტრეს კვერთხი გავარდა | გავარდა პეტრეს კვერთხი B; 8
ნინ –B; მუხლი | მუხლთ B; 10 „ქვო ვადის, დომინე, სად მიხვალ?“ | Quo vadis,
domine, ვიდრე ხვალ უფალო B; 12 თვითონ | თითონ B; მოვალ | მივალ B; 14
ხმაამოუღებლად | ხმაამოუღებლივ B; ქვო ვადის, დომინე –B; 16 უწმინდურ
უწმინდურთა B; 17 ამ | იმ B; ადგილზე | ადგილას B; 19 მოიტანს | მოისხ-
ამს B; 21 უკვრენ | უკვრენ B; იშლებიან+მშვიდობით B; თან | თანა B; 22
ხილონი | ხილონ B; 23 შემოდი ჩემ სახლში | მობრძანდი სახლში B; 25 ბატონი
ბრძანდები | კარგი B; 26 „ქვო ვადის, დომინე!“ | ვიდრე ხვალ, უფალო B;
საჟრუანტელო | სანატრელი B; 27 სასიამო | სასიამოვნო B; სინმინდითა |
სინმინდით B; 23 გენთხევა | მეფინება B; 32 მბანდენ | მბანდენ B; 34 ცოტა
აქ | ცოტახანს აქა B; 37 კროტონო | კროტონ B; ახლა | ეხლა B.

219. 1-2 ვესტისა, ედიშელისა, იზიდასი, ოხარისისა, მიტრისა, ბაალისა
და –B; 4 თქვენ განძრახვაზე | თქვენს განზრახვაზე B; მეშინია | მეშინიან B; 5
იყავ+და B; მომყვი | გამომყე B; 6 შედიან | შემოდიან B; 9 ურსს | ურსსა B; 10
შინისკენ | შინისაკენ B; 13 მაგას ნულა ჰფიქრობ –B; 19 გამოსვლა მეხუთე |
გამოსვლა 5. იგინივე და გლაჰვი B; 21 ეგერ | აგერ B; სიკვდილი | მოკვლა B;
22 შენ ნინ რომ დგას | შენს ნინ რომ სდგას B; 23 ეგ შენა ხარ | შენა B; 24
ყოველივეს | ყველაფერს B; მადლი | მადლობა B; 26 ჰკოცნის | კოცნის B; 32
შემოდი | მობრძანდი B; იყავნ | იყავ B; 34 დაჩერება | მკვდარს | დასჩერება
მკვდარსა B.

220. 1 მეორეც | მერეც B; ხელებია | ხელები არიან B; დამნაშავე | დამნა-
შავენი B; 2 ვუყო | უყო B; 3 გამოსვლა მეექვსე | გამოსვლა 6. იგინივე და
ხილონი B; 5 გავიგონე+და B; ყოლიფერი | ყველაფერი B; ალბათ | ალბად
B; 6 შევევდრები | შევეხვენი B; შევეხვენი+ჩემს B; 9 გამოყოფს თავს
ქუჩისკენ –B; „უი“, „უის“ დაიძახებს | დაიძახებს „უი. უი“ B; 11 მხარზე |
მხრებზე B; 12 გამოსვლა მეშვიდე | გამოსვლა 7. B; 13 ხილონი+მარტო B; 14
ფერდები | გვერდები B; 15 დასამარხავად | დასამარხად B; 16 შეშინებულია |
შეშინებული B; 17 გამოსვლა მერვე | გამოსვლა 8. იგივე და ურსი B; 18
გადაივლის | გადივლის B; 23 ერთ | ერთსა B; 24 მყრალი | აყროლებული B; 25
გამოსვლა მეცხრე | გამოსვლა 9+იგივე და ურსი B.

221. 1 წამომყვი | წამომყე B; 2 გონდაფანტული | გონება დაფანტული
B; 5 აქ ცოტა შეცდომაა | შენ B; 9 ღმერთებს | ღმერთს B; ვეახლო | ვიახლო
B; 11 ჩემი | ჩემის B; 12 მითხარ | მითხარი B; უპირობთ | უპირებთ B; 15 შენც |
შენცა B; 15 მწვადს | მწვადსა B; 17 გამოსვლა მეთე | გამოსვლა 10. იგინივე
და მარკუს B; 18 სახლიდან გამოდის B; 20 წავიდეთ –B; 24 სტუმართ-
მოყვარე | სტუმარმოყვარე B; 26 ააპყრობს | ალაპყრობს B; 31 გამოსვლა
მეთერთმეტე | გამოსვლა 11. იგინივე, გლაჰვი და ლიგია B.

222. 2 მოვეკალ | მოვეკალი B; სამეძაოდ გამიყიდა | მეკობრეებს მიჰყიდა
B; 5 ურსო | ურსუს B; 7 შენ | შენს B; მიყმეთ+და B; 8 მომკლავთ+კი B; 15
ვუფერი | უფერი B; 16 ჩემ | ჩემს B; 19 ჯერ სანამ | ვიდრე B; დავაგდებდე |
დავტოვებდე B; დავაგდებდე შენ სახლს A*; 20 გაგმორდებოდე | გაგმორდე-
ბოდე B; ლიგია+ცოტა ხნით B; 22 ერთად –B; ახლა მე შემეძლო, რომ ძალით
წამეყვანა აქედან ლიგია –B; 23 მაგრამ მე მოვისმინე თქვენი მოძღვრება და
ვერიდები ძალმომრეობას –B; 26 ურსო | ურსუს B; 30 ექ | ეგა B; 32 გაშინჯე |
გასინჯე B; 35-36 შენ უფრო ბედნიერი ხარ ჩემზე ამ ქოხში | შენ ამ ქოხში
უფრო ბედნიერი ხარ ჩემზე B; 37 და –B.

223. 1 უსახლკაროზე –B; 2 ყოლიფერი | ყველაფერი B; და მიტომაც
დაგეძებდი, რომ –B; 3 ჩემი ერთადერთი | ერთად–ერთი ჩემი B; ფეხზე |
ფეხთ B; 4 მოგეხვიო+მინდა B; და მსხვერპლი შეგწირო –B; რომ+ჩემთვის
შენ A*; 6 ხმა ჩაიწყვიტე | გაჩუმდი B; შე გადარეულო –B; 9 შემინდე –B;
12 რატომ | რადა B; 13 თვითონ | თითონ B; 15 მაქვს ცოტაოდენი მიწა |
ზღვის პირად ცოტაოდენი მიწა მაქვს B; 16 ვარდისფრად | ვარდის ფერად
B; 17 სიყვარულითა | სიყვარულით B; 18 შენ | შენს B; სარწმუნოებასაც |
ღმერთსაც A*; თქვენი | შენი B; 20 სისხლდათხევით | სისხლდანთხევით B;
21 მას+უკანასკნელ A*; სიმი | ძაფი B; 23 ოჰ | ო B; 24 დავერიდებო+შენთან
მეორედ შეყრას A*; 26 გულის თქმასა | გულის თქმას B; 27 სწორ | სწორე B;
რჯულს | რჯულსა B; 28 რა+ჩემო A*; 31 შენ | შენს B; 32 მზად | მზათ B; 33
ყოლიფერს | ყველაფერს B; შემოიძლია | შემოიძლიან B; 34 ხომ ჩემთან იქნები
–B; 35 გადმომცეს | მამცნეს B.

224. 1 წინეთ | წინად B; 2 ყოფილხარ | იყავი B; 4 ცეცხლი იყო სისხლში
და ვნებათა ღელვა | ცეცხლი და ვნებათაღელვა იყო B; 6 აქამდი – B; 6-7
სიყვარული სისხლის ყოველი წვეთით და ყოველი სულისტქმით, რომ –B; 8
მოითავსოს | მოიპოვოს B; 12 მეც იქ | იქაც მე B; 16 ბედნიერებათ+(ლიგია
(მიყვარდნობა გულზე), ჩემო ძვირფასო, მიყვარხარ B; 17 გამოსვლა
მეთორმეტე | გამოსვლა 12. იგინივე და გლაჰვი B; 20 და არ დაცემულხარ
–B; ექ | ეგა B; 21-23 სად უნდა წაგიყვანოს, თუ არა სოდომ–გომორში?..
არ გერჩია, რომ მომკვდარიყავ? უმჯობესი იქნებოდა, რომ ეგ კედლები
დაქცეულიყო და თავზე დაგტეხოდა –B; 24 მამავ... მამილო... | მამავ! მამავ!
B; 25 გამოსვლა მეცამეტე | გამოსვლა 13. B; იგინივე და ფაბიუს B; 26 ამ
უკანასკნელ | უკანასკნელი სიტყვებით გლაჰვისა B; 27 ლიგია | და B.

225. 1 მიიბრუნებს | იბრუნებს B; მინდვრის ყვავილით –B; 4 ჩვენ | ჩვენს
B; 5 უსაზღვროდ+და B; 6 მასწავლეთ, ნუ უარმყოფთ –B; 7-8 თქვენ მოძ-

ღვრებაში არ არსებობს არც ცხოვრება, არც ადამიანური სიხარული და არც ბედნიერება] თქვენი მოძღვრება უარყოფს ქვეყნიურ ცხოვრებას და ადამიანურ სიხარულს და ბედნიერებას B; 9-10 მაშ, რაღაა თქვენი მოძღვრება? როგორც ქრისტიანმა, ხელი უნდა ავიღო ლიგიაზე? ეს აღარ მესმის -B; 10-11 მაშ, რაღაა თქვენი ჭეშმარიტება, რა შემოგაქვსთ ქვეყნად? ნამდვილათ რაღაა თქვენი ჭეშმარიტება ამ ქვეყნად B; 14 გვედრებით] გვედრები B; 17 ღმერთს] ღმერთსა B.

226. 2-25 პირები ... პრეტორიანელები -B; 26 მაიდან] მოედანი B; 32 გამოსვლა პირველი] გამოსვლა 1. ცენტურიონი, გლაუკი, ქრისტ. დედაკაცები, სალდათები B; 33 შეჩერდით -B; 34 ტიგელისსა] ნერონს B; ვჰკითხო] ვკითხო B; 34-35 როგორ დავაწყოთ და სად დავაყენოთ] სად მოვათავსოთ B.

227. 1 ჩამოვარდება] ჩავარდება B; 3 რას] რადა B; განუხებთ] განუხებთ B; 4-7 1-ლი დედაკაცი... მათ -B; 8-12 მე-3 დედაკაცი... შევიბრალა -B; 16 ნაცვლად] წილ B; სადგური] ტახტი B; 17 შეილს+და B; 21 მშობლებო] დედებო A*; 22-23 თქვენ, მენუხებულეო მახლობლების ტანჯვით და შიშის ზარით ატანილეო -B; 24 ყველა] ყველანი B; 25 ცირკის -B; თქვენი -B; 28-30 შეგვიწვევი ...შეგვეპარა -B.

228. 1 გამოსვლა მეორე] გამოსვლა 3 B; 5 ცეცხლი ედებოდა და B; კი -B; მე -B; 7 უსახლ-მფლობელად] უსახლო მფლობელად B; 10 ფრაზა] წინადადება B; არ დაგრჩენია შეუტანლად] არ დაგრჩება შეუტანელი B; 13 წერა] აწერა B; ჰოი] ოი B; 14 ამ ჩემ] იმ ჩემს B; 19 ღირსი+იყო B; 23 იმ საზიზლარი ცეცხლის ნამკიდებლებით] საშინელი ცეცხლის ნამკიდებლით B; 26 და ლუკანი] მამ ლუკანუს B; 28 ნაეკიდებისო] ნაეკიდებია B; ნაეკიდებისო] დაეწვას A*; 32 დანანწალობს] დანანწალებს B; უკმაყოფილობა] უკმაყოფილება B; 33 ხალხი უსახლ-კარო და მშიერ-მწყურვალი] უსახლკარო და მშიერ მწყურვალი ხალხი B; ახლოს არის] მოგელისთ A*.

229. 1 ხალხს] ხალხსა B; 6 დავინერო] ჩავნერო B; ლუკანი] ლუკანუს B; 10 სალახანებში] ხალხთან B; 12 ვინმეა] არის B; 14 მის] იმის B; 15 ვამწყვდევეთ -B; 17 ხალხმა იცის] ხალხში ხმა დადის B; 18 დასწევსო+განა ჰა, რაო? B; 19 ყელი] ხმა B; 20 მდიდრულ] მდიდრულს B; სცენას] სცენის B; 21 ხმაურობა] ხმაურობაა B; 26 გამოსვლა მესამე] გამოსვლა 4. იგინივე და ცენტურიონი: შემოიჭრება B; 28 ამონწყვიტეს] ამოსწყვიტეს B; 30 სჯობია, იარალი აილო ხელში] იარალი აილო, ის გირჩენია B; 32 ადგილს] ალაგს B.

230. 1 უბრძანე] უთხარი A*; ხალხს] ხალხსა B; 4 ეს] ეგ B; სვამ ჩაიდი-ნოს] იმან იკისროს B; 9 ისეც კარგი დაგემართოს] ძალიან კარგი! ძალიან კარგი B; 10 იყავ] იყავი B; ყოლიფერს] ყველაფერს B; 11 შემოცვინდება] შემოცვივდება B; 13 პრეტორიანელნი] პრეტორიანელები B; ეზო] ერდო B; 14 ეს] ის -B; 16 მტარვალო -B; 18 კვნესა] კვნესაც B; აღმართავს იარალს -B; 19 ეს უნასი -B; 21-23 ჩვენ ვნახეთ... წყეული -B; 25 გლახა - ჩვენ შიმშილითა ვკვდებით, ცეცხლწამკიდებელი მტარვალო -B; 27 აქტიორო -B; 30 ავაზაკი+სიკვდილი მაგას! სიკვდილი B; 31-35 დედაკაცი... ნითელცხვირა -B.

231. 1 ჩუმათ] ჩუმად B; 1-3 ეგ ყოველთვის ...პეტრონიუსს -B; 4 გაერევა ხალხში] ხალხში გაერევა B; 6 ნელა -B; ვიცით, ვინც არი პეტრონიუსი -B; 8 დაწყნარდება] წყნარდება B; 9 დგახართ] დგეხართ B; 10 გესმისთ] გესმით B; ის -B; სდგას] დგანან B; 12 ჩუმათ!] სთქვი! -B; 13 ხელახლა] ხელ-ახლად B; 14 აგრიბინას] აგრიბინის B; 16 იმდენი იქნება, რომ კიდევ მოგეყიროსთ -B; 15 ამ -B; 16 მდიდარნი] მდიდარი B; 19 ყრუ ხმაურობა... გადასცემენ -B; 20-29 მთვრალი მანანწალა... გამოგვექომაგება -B; 31 არნახული] უხილავი B; იმისთანა] ამისთანა B; და სასერიოს -B; 33 სერიო] სერიოზო B; 33-35 პური, სერიო!.. საჩუქრები! ...სანახავები! -B; 35 პური და სერიო -B.

232. 5 გაჭმევთ, გაცმევთ] გაჭმევთ, გაცმევთ B; 6 საცოდაო] საცოდავებო B; მე -B; 7 გატენის თაობაზე] გამოძლომაზე B; და თვალების დაკმაყოფილებაზე სხვადასხვა სანახაობით -B; 9 ერთიერთმანეთს] ერთი-მეორეს B; 10 პეტრონიუსს+არა, ტყუილია, ნუ გჯერათ... მართალია, მართალია... (გადიან) B; 11-14 გაგვიღებენ ბალის... და სხვა -B; 16 ქვემძრომები] ქვემძრომნი B; ჰყარან] ყარან B; 17 მე ძალიან შენი სიცოცხლის მეშინოდა] ძალიან მეშინოდა, პეტრონიოს, არ მოეკალითთ! B; 18 რომ] ასე B; 19 უდისთ] უდის B; 20 პლებებს... ამ დაბალ ხალხს...] მდაბიო ხალხს B. 22 ავგუსტა] ავგუსტავ B; 25 ჩვენ] ჩვენს B; 25 ხალხი ქრისტიანებს ეწამება -B; 27 არცერთ] არც ერთს B; აულიარებისარ] უღიარებისარ B; 28 ღვთაებათ] ღმერთად B; 33 მოდით] მოხვედით B.

233. 4 რომ აღარ ვიცი -B; 5 შემწეობით] შემწეობითა B; ხალხს] ხალხსა B; 8 წინ -B; მსხვერპლი მიგნებულია] მსხვერპლისათვის მიგიგნიათ B; 9 მოდენა] შემორეკვა B; 10 ცოტა -B; თქვენ] თქვენს B; 12 ყურს] ყურსა B; 13 ხელში ხალხს] ხალხს ხელში B; 14 გამბედაობა] გამბედავობა B; უთხრათ] უთხარი B; 15 იმათ არ დაუნვათ რომი] რომი ქრისტიანებს არ დაუნვათ B; 16-18 ფუ! თქვენ მინოდებთ... არ შემოიძლია -B; 17 ფუ! გრცხვენოდეთ თქვენ! B; სალახანობას] სალახანაობას B; 18 ჯამბაზები] ჯანბაზები B; გასართობათ] გასართობად B; 19 და -B; 20 მპყრობელმა+ნერონმა A*; ღვინოთი პირი ჩაიგემრიელონ] ღვინით გალემდნენ B; 21 რომ+ქვეყანას A*; 22 იმდენათ] იმდენად B; 23 იმას] მას B; სახელს] სახელსა B. 24 რომ+ჩემთვის შენ A*; 26 გადაფიცა] გადასთქვა B; 28 აქ -B; დავდექე] დავრჩე B; 29 კეისრადა და პოეტათ] კეისრად და პოეტად B; 30 მსახიობად] ჯამბაზათა B; 32 წავაგე] დავმარცხდი B; წავაგე!+ტიგელინი - დასაჯე ეგ თავხედი A*; 33 იტანი] აიტანე B; 34 ბედავენ] პბედავენ B; შენ] შენს B; 36-37 პეტრონიუს გათავხედდა! მაგის საზიზღრობა სასჯელს მოითხოვს, კეისარო! დაისაჯოს!] დაისაჯოს! -B.

234. 1 პეტრონიუსს+და B; 4 თავის -B; ყველაფერს აპატიებს ხოლმე] შეცოდებას აპატიებს B; 5 წავაგე] დავმარცხდი B; 8 შენი ნათესავი მარკოზ ამფითეატრში] ამფითეატრში შენი ნათესავი მარკუს B; 9 მშვენიერებას+რომელზედაც შენა სთქვი - ვინრო ფერდები აქვსო B; პეტრონიუსის მეტი ყველა მიდის] ყველანი მიდიან პეტრონიუსის გარდა B; ნელ-ნელა ბნელდება -B; 10 ცის კიდეები ნითლდებიან] ცა ნითლდება

A*; 11 ლალატი ბედმა ბედმა ლალატი B; 13 გამოსვლა მეხუთე გამოსვლა 5. იგივე და მარკუს B; 15 დაგმართნია დაგემართა B; ავთი ავად B; 21 ხელახლა ხელ-ახლად B; საუკუნოდ სამუდამოდ B; 35 დავჰკარგე დავკარგე B; 23 მე -B; 28 ძაფზე ბენზე B; და - B; 29-31 კეისარმა... ტანჯვა მოგელისთ -B; 32 უამისობა არ იქნება -B; 34 სასონარკვეთილებით სასონარკვეთილი B; აჰ! -B.

235. 2 კი ჰო B; რად ვნახო სადა ვნახო B; 3 აქ აქა; დროც ხელს გვიწყობს... მოსანესრიგებლად -B; 6 გაგილოთ გაგილო B; 8 ამასმე B; 10 ვიცხოვროთ ვიცხოვროდ B; მოვჰკედეთ დავიხოცებით B; 12 გამოსვლა მეექვსე გამოსვლა 6. იგინივე და ფაბიუს B; 13 ადებს+მარკოზს B; რას რასა B; 15 მიხეთქს მიღრღნის B; 16 მამაო+უშველე A*; ქალს ქალსა B; 18 და -B; 26 ჩემი+სისხლი B; 27 მე სალდათი ვარ და მოვითმენ -B; 25 კი მან -B; 29 კი -B; 30 უძლიერესი უძლიერესია B; ბავშვს ბავშვსა B; 31 მარკოზ! გრწამს თუ არა გრწამს თუ არა, მარკუს! B; 34 დაინახო ნახო; ადგეს+ან B.

236. 1 მაშინაც -B; შეუძლია შეუძლიან B; 2 ვსცემ ვცემ B; ჩემ ჩემს B; 3 მიდის გადის B; 4 მარკუს+მარტო B; 5 მოიხმობენ ხოლმე ღმერთს მოგიხმობენ ხოლმე ღმერთო B; 8 გამოსვლა მეექვსე გამოსვლა მეშვიდე A გამოსვლა 7. იგივე და ლიგია B; 9 შემოდის ლიგია -B; 10 სალდათს ჯარის-კაცსა B; 13 მივარდება+და B; 15 ვფიქრობდი, თუ მეგონა B; 17 დაგვაშორებს განგვაშორებს B; 18 ჯალათების ჯალათებს B; 22 მაგისტანას მაგას B; 28 ხვედრს თავსა B; 29 ქრისტესთვის ქრისტესათვის B; 30-32 ერთი რაღაც... გულისათვის -B.

237. 1 ჩემთვის ჩემთვისა B; არაფრისათვის ქვეყანაზე არ შეგელევი არაფრის გულისათვის არ დაგთმობ B; 4 სასაფლაო სასაფლაო B; სასაფლაო+ის B; 5 დატანჯვისა ტანჯვისა B; 6 არენიდან -B; 7 მაკმარე -B; ჩემ სატანჯველს ჩემს სატანჯველს B; 8 შემიძლია შემიძლიან B; 5 ერთმანეთს საუკუნოთ გაემორდეთ საუკუნოდ განემორდებით ერთმანეთს B; 12 მამ -B; 13 ვიქნებით ვიქნები იქა -B; 14 იქიდან იქით B; სალოცავი სალიტანიო B; ქრისტეანებისა -B; 17 ღმერთს ღმერთსა B; 18 ჩემ სიკვდილს ჩემს სიკვდილსა B; მოითმინე გამიგონე B; 19 საუკუნოთ საუკუნოდ B; ჩვენ ჩვენა B; 21 შენ წმინდა თავს შენს სიცოცხლესა B; 22 ჰკოცნის კოცნის B; 24 პრეტორიანელი - მოდიან! დროა! წავიდეთ ჩქარა! -B; 25 გამოუსხლტება გაუსხლტება B; 26 ცხოვრებამდი ცხოვრებამდე B; მირბის გარბის B; სალდათი ჯარისკაცი B; 27 მარკუს+მარტო B; არა ვკარგავ იმედს იმედს არ ვკარგავ B; 28 რომ აქვე არა, ჩვენ აქვე B; ერთმანეთს ერთმანეთსა B; 29 მონყალე შემძლებელი B; 31 ავგუსტოელებს ავგუსტას B; 32 მოვკვდებით დავიხოცებით B; გარბის მირბის B.

238. 3-15 პირები... ლიგია -B; 16 მკითხავები კეისრის ლოჟაში - B; ხალხი -B; 19 ვესტიბული ვესტიბული B; 23 შეფუთვნილი შეფუთვნილი B; 25 ლომების ლოჟების B; დგას დღეა B; 26 ვესტიბულში ვესტიბულში B; 28 ამაღა+და - B; 30 გამოსვლა პირველი გამოსვლა 1 B; 29 ჩამოუშვენებ დახურავენ A*; 33 რომს ამისთანა თავის დღეში რომს თავის დღეში ამისთანა B.

239. 1 გამოვანყვე გამოვანყე B; 3 მოგვარა მოჰგვარა B; 6 მძორი მძორი B; 10 მივლის+როცა B; 11 ზარსა თავზარსა B; 12 ადამიანს ადამიანსა B; 12-14 ხალხი მოდის, ეგებება სიკვდილს, როგორც დასაკლავი ზვარაკი, - სანეტარო ღიმილითა და მადლობით თავისი ღმერთის მადიდებელი ხალხი, როგორც დასაკლავი ზვარაკი, სანეტარო ღიმილით და გალობით მოდის, ეგებება სიკვდილს B; 13 ინვეს ღრმა თანაგრძნობას ღრმა თანაგრძნობას ინვეს B; 14 თითქოს თითქო B; 16-17 გულებს ართმევენ... სანსლავდენ -B; 18 ადამიანის ძვლებს როგორ გაჰქონდა ხრამხრუში რომ ადამიანის ძვლებს ხრამ-ხრუში გაჰქონდა B; 20 მართალსა მართალს B; 21 რომს არ უნახავს არ უნახავს რომსა B; 24 ის უფრო ძალიან B; 24 თქვენ -B; 30 არ არა B; 31 გაუძლო გაატანა A*; 31-32 სამწუხაროდ... ათრთოლდა -B; 33 შენ გაგაჩინეს გაიძვერად გაიძვერად გაგაჩინეს B.

240. 2 შეჩერებია შეჩერებია B; 3 ღვთაება -B; 4 იმათ სიკვდილი სიკვდილი იმათ B; 5 მკვლელებს მკვლელებსა B; 6 ჰმ+კი B; 8 სწორეთ სწორედ B; მე მხოლოდ და ვიცინი კიდევ B; 11 ახილესს აქილესს B. 15 მას, აგრე -B; ტიგელინო ტიგელინ B; 16 ჩემ ჩემს B; 17 ჟინჯილები ჩირაღდები B; 18 შემიძლია შემიძლიან B; განმათავისუფლე გამანთავისუფლეთ B; 19 აჰა, არ ხომ B; 21-24 ნერონ - მე მგონია, მრისხანე ღმერთები, ჰურიები არ გასვენებენ, გდევნიან. ხილონ - ღმერთები კი არა, ღამე მიდგას თვალნი და მეშინია. არ მეგონა რომ ასე დამჯიღდენ ნერონი - შენ ეშმაკები ხომ არ გიფხაკუნებს მაგ ფეხებში! ხილონ - ეშმაკები კი არა, სიბნელე მიდგას თვალნი და მეშინიან. არ მეგონა, რომ ასე დამჯიღდენ! პომპეია - განა გეცოდება ისინი? ხილონ - ამდენ სისხლს რადა ღვრით? სამიშა! B; 25 განა ეგენი ცეცხლის ნამკიდებლები არ არიან განა ცეცხლის ნამკიდებლები არ არიან ეგენი? B; 30 წყლებსა წყალსა B; 32 ჰკვლენ ჰკლავენ B; 33 თვითონ თვით B; 34 ტიგელინს ტიგელინსა B; 36 კიდევაც კიდევ B; 37 ასაქსაქებ ასანსალებ B.

241. 2 დროს ჟამს B; 9 გამოსვლა მეორე გამოსვლა 2. იგინივე და ქალაქის პრეფექტი B; 10 სვეტებზე ბოძებზე B; 13 სანახევროდ ნახევრად B; 14 არ უნდა იქნეს ეს ურიგო ეს არ უნდა იყოს ურიგო (ყველანი გადიან) B; 15 შემიძლია შემიძლიან B; 16 წამოდი წადი B; 17 ლოჟას ლოჟის B; 18 მიკრული სამარცხვინო სვეტებზე სამარცხვინო სვეტებზე მიკრული B; 19 გვირგვინით გვირგვინებით B; 21 ადგილს ადგილსა B; 22 გამოსვლა მესამე გამოსვლა 3 B; ხილონ. მარტო -B; 9 და - B; 27 გადარეული და - B; ჩემ ჩემს B; 29 დავახუჭებ დავახუჭინებ B.

242. 2 გვედრები შეიბრალოთ გვედრებით, შეიბრალებთ B; 6 თავს თავსა B; მიჩერებია მიჩერდება B; 7 ნაბავს განაბავს B; სიჩუმეა სიჩუმე B; 8 სისხლს რომ ენაფები სისხლის მსმელო B; 13 ნაუკიდე ნაუკიდეთ B; 16 სალდათი ჯარის კაცი B; ხორებს -B; 17 ცირკს ცირკსა B; 18 ჩაგიტანსო ჩაგიტანთ B; 20 შემიძლია შემიძლიან B; 22 გულისთვის გულისათვის B; მაპატივე -B; 25 გასაგონათ გასაგონად B; 26 დაუნაშავებლად უდანაშაულოდ B; 27 ხომ - B; მათითებს მიუთითებს B; 28 კეისარი წამო-

ვარდება] ნერონი წამოხტება B; 29 გულშემოყრილ გულშენუხებულ B; 32 ხვალამდე] ხვალამდი B; 33 ნულა] ნულარ B; ცეცხლს] ცეცხლსა B; 34 ისმის აქა-იქ მუქარა] აქა-იქ მუქარა ისმის B; 34 მოქალაქეებო] მოქალაქენო B; 35 შეურაცყო] შეურაცყო B; 36 ხმაურობა] ხმაურობაა B.

243. 2 დასჯისათვის] დასჯისათვის B; 3 ნერონს] ნერონსა B; 15 უჭირავსთ] უჭირავთ B; არენას –B; 10 გაფითრდი] გაფითრდი B; 13 მისის] თავისი B; 14 განკურნებს] განკურნავს B; 15 გავმორდე] მოვმორდე B; 16 დამშვიდ-დებოდეს] დამშვიდდებოდნენ A*; 18 სულმდაბლობად და სიფრთხილედ ჩაგ-ითვლის –B; 20 გახლავსთ] გახლავთ B; სალდათები] ჯარის კაცები B; 21 ხილონს –B; 25 თავს] თავსა B; 22 გესმის] იცი A*; 27 სალდათებს] ჯარის კაცებს B; 32 პრეფექტი] პეტრონიოს A*; ჟამს] ჟამსა B; 34 ხალხს] ხალხსა B; 35 ისე ხილი –B; ცოტა] ცოტათი B.

244. 4 ვერ მოვაკლებ] ამ სიამოვნებას ვერ მოვაკლებ B; 5 გამაშვებინე] გამოაშვებინეთ B; სცენაზე] არენაზე B; ჰრომანიული ჯიხვი] გერმანელი ხარი B; 7 მიდის] გადის B; 9 დღემდი] დღემდის B; არაოდეს] არასოდეს B; 10 შეიბრალოთ] შეიბრალო B; 13 თვითონ] თითონ B; ლიგიას თავი] ლიგიელი ქალი B; 17 გეკუთვნოდა შენ] შენ გეკუთვნოდა B; და – B; 22 საშიშრობას] საშიშროებას B; 25 პრეტორიანელებისა] პრეტორიანელებისაც B; 26 მხეცს] მხეცსა B; 28 გადათქვა] გადასთქვას B; 29 აღარ უნდა შეიშალოს] აღარ შეიცვლება B; 30 წავაგე] დავმარცხდი B; 32 სანადლევოდ] სანადლევოს B; სამი ათას სესტერციას] სამი ათას სესტერციის B.

245. 2 ცეზარს] კეისარს B; გადაიშლება+და B; 4 დეკავციები] მდეკავციები B; მოკლაო] მოჰკლაო B; 6 პატრონი] პატრონია B; 7 ჯიხვი] ჯიხვი!] ხარი! ხარი! B; 9 მხეცს] მხეცსა B; 11 გამოსვლა მეოთხე] გამოსვლა 4. მარკუს და პეტრონიოს B; 12 ხელს] ხელსა B; შემძლია] შემძლიან B; 13 გიყურო] ვუყურო B; 17 დაბლა დავარდა –B; 18 ჯიხვმა] ხარმა B; 22 მხეცს] მხეცსა B; 24 შემძლია] შემძლიან B; რად გაჩუმიდი? სთქვი! ყოლიფერი სთქვი, რაც დაინახო –B; 26 ერთცახესაც] ერთ მნიკვსაც B; 27 შერგო ფეხები სილაში და ნამეტანი ჭიფხვით] ძალზე გაუმკლავდა B.

246. 4 ასქდება] ასკდება B; 5 ძარღვები გახეთქაზე აქვს] ლამის ძარღვები დაანყდეს B; 10 გულისათვის+შენ B; 11 აიყვანე ხელში და გამოიტანე არე-ნიდან B; 12 შენ შეგიძლიან ეს –B; ყოლიფერი შეგიძლია] ყველაფერი შეგი-ძლიან B; 13 და კეთილი გრწამს –B; გრწამს+ლმერთო B; 16 ო, დიახ, სწორეთ! სწორეთ! პირში] დილ, სწორედ მხეცს B; 18 შეგიძლია] შეგიძლიან B; 19 ყოლიფერი] ყველაფერი B; 22 ეცემა+დაეცა B; 26 გამოსვლა მესუთე] გამოს-ვლა 5. B; 27 გადიშლება] გადაიშლება B; 28 პუბლიკისაკენ+ამფიტიატრს A*; 29 ხელაშვერილი] ხელ აშვებული B; აპატიე] პატიება B; 30 შეუნდე] შეუნდე B; 31 ორი] ორივ B; შემოცვინდება] შემოცვინდებიან B; 34 კიბეზე] კიბეზედ B.

247. 1 აკავებენ ხალხს] იმაგრებენ ხალხსა B; 5 ხალხო] ხალხნო B; 6 ჭრილობას] ჭრილობებს B; გულისათვის] გულისთვის B; 7 თქვენც –B; 8

საცოლოს] საცოლეს B; 10 ყოველიფერი] ყველაფერი B; 12 წასჩურჩულებს] დასჩურჩულებს B.

248. 3–18 პირები ... მოახლეები –B; 23 დგანან] სდგანან B; იკვრის] იკვრება B; 25 გამოსვლა პირველი] გამოსვლა 1. პეტრონიოს მარკუს და ლიგია შემოდიან მეორე ოთახიდან B; 28 ძვირფასო მეგობრებო] ძვირფასნო მეგობარნო B; 30 არიან+და B.

249. 3 ისემც კარგი დაგემართოს, მაშ, ჩვენ არ ყოფნას მათთან ველარ შენიშვნენ] მაშ, ჩვენს იქ არ ყოფნასაც ველარ შეამჩნევენ B; 4 დავედეთ] დავსხდეთ B; 5 წასვლის წინეთ –B; 6 ლიგია] მარკოზ A*; რათაო] რადაო B; 10 შენ] შენს B; 11 საფრთხეში აგდებ] საფრთხე მოელის B; 14 რატომ+ჯერ B; 16 ის] ისა B; 17 ის] იგი B; 22 მორთული ვაზა] სმირნის ფიალა B; ვაზა] ქოთანია A*; 24 არ] არა B; 27 გესმოდეს] იცოდე A*; ის] ისა B; 29 მე იქ გიპოვებ] შენ იქ მოპოვებ B; 31 ძვირფასო მეგობრებო] მე მესმის B; მეპატიჟებით მე მიტომ] თქვენ იმიტომ მეპატიჟებით B; 32 გინდათ – B; 34 მოდი] ამოდი B; გადაიხედე] გადახედე B; ისეთ] ისეთს B; სანახავებს] სანახაობას B; 35 გრწამს+და მჯერა B; 36 შემძლია] შემძლიან B; მისუსტ-დებიან] მსუსტობენ B.

250. 3 გამოსვლა მეორე] გამოსვლა 2. იგინივე, თვერეზიოს და გან-თავისუფლებული მონა B; გამოსვლა მეორე+ტვერ.– ზატონო! შენი მეგობ-რის გამოგზავნილი კაცია შენთან (მიდის) –B; 7 ნაბრძანებიცა] ნაბრძანებიც B; მონმე არავინ დაგვესწროს] არავინ გაიგონოს B; 9 შენ] შენს B; ჩვენს] ჩემს B; 13 ბრძანა] მიბრძანა B; 14 ბრძანებით] განკარგულებით B; 21 გამყვება თან] გამომყვება თანა B; 23 გამოსვლა მესამე] გამოსვლა 3. იგინ-ივე და ევნიკა B; 26 მომღერლები] დამკვრელები B; რომ –B; 27 მათ ერთად – B; თქვენის] შენის B; 28 პითიის ჭალებსა] ვენერასა B; 29 მაშინ –B; მე] ასე B; მგონია+რომ B; 30 ცის კიდებ წამოხურული] წინ ზეცით ჩამო-სული–მეთქი B.

251. 1-2 მე მაგდენი ქების ღირსი არა ვარ] მე არა ვღირვარ მაგდენ ქებად A*; 3 მოდი –B; ტუჩებში] თვალეში B; 5 შემიყვარდებოდა] შემ-იყვარებდა B; 11 ასე] ისე B; 12 მჩვენებისხარ] მომჩვენებისხარ B; რომ –B; 13 ხოჭიჭი] ხოჭოჭი B; 14 გამოჩენილიყავ] გამოჩენილიყავი B; 15 გამოვთქვამ] გამოვსთქვამ B; შენ+მაგრამ A*; შენ] შენა B; 16 შემძლია] შემძლიან B; კიდევაც] კიდევ B; 18-22 და ყურს უგდებდით.. ქალაქის ფერფლი –B; და – B; 21 აქეთ-იქით+ფერფლი A*; 23 ჩვენი] ჩემი B; 24 ვართ] ვარ B; 25 ამის გარდა აღარ არის] არა არის რა B; 28 მონობა–მოახლეობა] მონობა B; მირჩვენია] მირჩვენთან B; 35 ყოლიფერი] ყველაფერი B; 37 სხვანი, შენ გეკუთვნის დღეიდან] ყველა ჩემი ავლადიდება შენ გეკუთვნის დღეიდან B.

252. 1 ჰნიშნავს] ნიშნავს B; ეს] ესა B; 3 პეტრონიუსს –B; 4 თითქოს] თითქო B; 6 სიკვდილს] სიკვდილსა B; 7 დაბალი ხმით] ჩუმად B; 9 შემოდით] მოდით B; 10 შენ სულ დაგვივინყე, ჩვენ ღვინით ვიქცევდით თავს! არ მოგვიწყენია! მუსიკითა ვტკებოდით –B; 13 გამოსვლა მეოთხე] გამოსვლა 4. იგინივე და სტუმრები B; 14 სულპიცოს] სუპიცოს B; 16 შემოაქვსთ] შემოაქვთ B; წავა] გაბრუნდება B; 18 დასხედით] დასხდებიან

B; 19 მუზიკა -B; 24 რომ ავიდე| ავსულიყავ B; 25 ჩავიდე| ჩავსულიყავ B; კი -B; 27 ეს| ეგ B; 30 ძნელათ| კინალამ B; 31 გამიხსენა| მომიგონა B.

253. 1 გამოსვლა მეზუთე -B; 7 სასასმო| მხოლოდ B; 13 და კარგადაც ნათქვამი -B; 14 ღმერთებმა ნუ მოგაკლონ თავისი კეთილი განწყობილება -B; 19 სავეს ღვინით -B; ფიალას+მოზაიკურ ჭურს B; დაახლის| დაჰკრავს A*; 21-22 მაგისი გაფუჭება... ეგ ხომ მთელი შეძლება. რა უჭკუობაა, რა მოგივიდა? -B; 21 ძვირფასი| იშვიათი A*; 23 გიკვირსთ| გიკვირთ B; 24 სჯობია| სჯობიან B; დასუსტება+დიახაც B; თანამგზავრია| თანამოგზაურები არიან B; 25 უკანასკნელი -B; მიტომაც| ამიტომაც B; მე გაძლევთ თქვენ მაგალითსა და რჩევას -B; 6 რჩევას+განა არ B; რომ -B; თავისთავად და თავის ნებით -B; 29 გონებას მოეგე -B; გაგიზრახავს ეგ| განგიზრახავს ეგ B; 35 ხუმრობ -B.

254. 1 თემას+ტუჩებზე ღიმილი A*; 5 ჩემ| ჩემს B; ხედავთ| ჰხედავთ B; 8-10 მეგობრებში ხარ, რომელთაც გულწრფელად უყვარხარ და შენი მხრით სასტიკობაა მათი იჭვით აღელვება -B; 11 მოგჰკვდე| მოგკვდე B; 11-16 იმას უნდა... შიშს ამოიკითხავ -B; 13 დააფრთხობდით+სულელი A*; 16 ნაზარე| ნაზარი B; 18 ეხვევიან გარს პეტრონიუსს| ეხვევიან პეტრონიოსს გარსა B; 19 ყველა| ყველანი B; ნუ! ნუ! -B; 19-20 ნებას არ გაძლევთ! კეისარი შეინყნარებს ჩვენს ვედრებას! ნუ დაგვტოვებ -B; 21 რომისთვის| რომისათვის B; 23 ნაზარე| ნაზარი B; მეგობარო| მეგობრებო B; 24 იცი| იცით B; 28 ნაზარე| ნაზარი B; 29 სიჩქარით| საჩქაროდ B; მზათ| მზად B; 30 და| მერე B; რათა| რადა B; 31 რომ -B; გავატაროთ+ლიგია, ნუ სტირი A*.

255. 1 გამოსვლა მეექვსე| გამოსვლა 5. იგინივე და თევრეზიოს B; 3 ეს| ესა B; 4 ნაზარე| ნაზარი B; ლეკვერთხით -B; 5 მე- B; მეშინია| მეშინიან B; 6 რომ -B; სიტყვა| სიტყვით B; ვუთხრა| გაუმასპინძლდე B; 7 სულპიცოს - ნერონი ეშმაკობს... დაუხვედები -B; 10 გამოსვლა მეშვიდე| გამოსვლა 6 B; 11 შემოდის ნერონი| იგინივე და შემოდის ნერონ B; 12 ნაზარეს| ნაზარის B; შედიან| შედის B; შედიან ოთახში| მიეფარებიან კუთხისკენ A*; 14 მოილხენ| ქეიფობ B; 15 მანახვებ| მაჩვენებ B; სასმელებისა| სასმელებისას B; 19 ფიალა| ფიალი B; ღვინო მიართვით ღვთაებრივს -B; 20 როგორ?| ჰა? რაო? B; 26-27 განა მე შენ არ გაპატიებდი ხოლმე ნამეტან თავგასულობას?| მე შენ გაპატიებდი ხოლმე უფრო მეტ თავგასულობას B; 29 დამტკიცებასაც| დამტკიცებას B.

256. 10 სიმდიდრეა| სიცოცხლეა A*; 12 ავიტანე| ამიტანო B; ის -B; რომ+შენ B; 16 უტიფარი| უმადური B; 17 თითდაუცავად| თით დაუცველად B; 18 ხოლმე -B; კიდეც| კვლავ B; მრავალ წელიწადს -B; 19 დომენციურ| გაბლინძულ B; მუცელს| ღიჰს B; მუცელს+კონინ ფეხებზე სხვადასხვა პირუტყბს რომ აკეთებენ -B; რომ -B; 20 შენი -B; 21 შენ უნიჭო, უბედურო პოეტო -B; 22 ვარჩევ| ვირჩევ B; 23 თავხედო! მაგას მე შენ გადაგიხდი!| გადაგიხდი, თავხედო! უნამუსო, გადაგიხდი! B; 26 მოკალი| მოჰკალი B; 27 ხოლმე| ყველა B; 28 უკრავ| დაუკრავ B; უკანასკნელი+ჩემი B; 31 „არბიტერ ელეგანტისა“ -B; 30 პასუხს აგებ მკაცრად მაგ შეურაცხყოფისათ-

ვის| პასუხს აგებ! აგებ პასუხს! B; 32 კიდეცაც| კიდეც B; ჩემი| ჩემის B; 33 ყფა| ღმუილი B; 36-37 შენ მხოლოდ გადამაჩრინე შენს სიმღერასა და ლექსებს. ეს კი საშინელი შურისძიება იქნებოდა ჩემთვის| თუ გინდა, რომ ჩემზე შური იძიო, აილე შენი ფანდური და ზედ დაამღერე.. ეგ იქნება ჩემთვის უმადლესი შურის ძიება B.

257. 1 აღწერე და ჩამოართვი ამ საზიზღარს, რაც ქონება აქვს| ჩამოერთვას ქონება ამ საზიზღარსა B; 4-5 ეს გაუტანელი და უმადური მხოლოდ ზიზღის ღირსია| უმადურო! უმადურო! B; 6 კმაყოფილი| დაკმაყოფილებული B; 7 შემხსენით ლეკვერთხები -B; 8 იმხიარულეთ| იმღერეთ B; ნყნარად -B; 9 თქვენ| თქვენს+ხმაურობაში და B; 10 ლიგია - მშვიდობით, ჩემო კეთილშობილო მეგობარო! -B; 12 აპირობ| აპირებ B; 16 ელისეის| ელისეს B; დაჩეროებული -B; 17 მაშინ -B; 18 ასფოდელოს -B; დაბურვილ მინდვრებზე -B; 21 გამოსვლა მერვე| გამოსვლა 7 იგინივე და ევნიკა B; 23 შენც| შენცა B; 24 ვარდი+როგორ B; ჰკოცნის| კოცნის B; ხელზე| ხელეზე B; 25 ევნიკა! ექიმს დაუძახეთ -B; 29 საბრძანებელი+მოეცა B; 30 ძვირფასო პეტრონიოს -B; 31 უკანასკნელი კოცნა, ჩემო ევნიკა -B; 33 ჰკოცნის| კოცნის B; მიყვარხარ! -B.

258. 1 გარეთ| გარედან B.

საძიებლები

პირთა საძიებელი

ა

აგრიპინა – 231
ავალიშვილი ნიკ. – 280
ამური – 190, 208
ანდრია პირველნოდებული – 285
აპოლონი – 195, 219, 251
არტემიდა – 183
აფროდიტა – 250, 286
აკთეონი – 184, 288
ახილესი – 240, 299
ახუნდოვი მირზა ფათალი (Mirze Feteli Axundov) – 261, 262, 274

ბ

ბაალი – 289
ბიონსი – 261
ბრუტ[უს]ი – 267

გ

გოგი და მაგოგი – 161
გორგაძე ი. – 263
გრიშაშვილი იოსებ (გრიშაშვილი ი.) – 261, 262, 280, 283, 284
გუნია ვალერიან – 283
გურგენიძე ნ. – 263

დ

დანაია – 186
დიანა – 184, 201

ე

ედიშელი – 219, 289
ერეკლე მეორე – 280
ერისთავი გიორგი – 274

ვ

ვარანცოვი – 274
ვენერა – 193, 196, 202, 204, 250, 301
ვესპასიანი – 181, 182
ვესტა – 294

ვირგილიუსი – 198

ზ

ზეესი – 132, 186, 232, 233, 244, 251

თ

თეიმურაზი – 86, 96, 116, 129, 139, 140

ი

იბსენი – 261
ივანე – 280
იზიდა – 219, 189
იო – 186
იუპიტერი – 191, 219

კ

კაინი – 125
კარგარეთელი ალექსანდრა – 284
კეშელავა პლ. – 265
კვატაია მანანა (კვატაია მ.) – 262, 263
კიპრიდა – 251, 290

ლ

ლენიძე გიორგი – 263, 264, 279, 283
ლეტა – 197
ლუკანი – 190, 191, 192, 198, 228, 296
ლუკულუსი – 231

მ

მარიამ მაგდალინელი – 224
მაჰმადი – 90, 114, 135
მელიქიშვილი – 265
მესხი კოტე – 265, 280
მეტერლინკი – 261
მირზა შაფი ვაჰეზი – 274
მოლიერი (Molière) – 261, 262, 265
მიტრა – 219, 289

ნ

ნაზარე – 302
ნერონი – 176, 177, 188 ... 284, 285, 286, 288, 300

ნობელი – 285
ნოე – 144, 146

ო

ოზირისი – 241
ორთეოსი – 182
ოქტავია – 285
ოსარისი – 219, 289

პ

პეტრონიუსი გაიუს (პეტრონიუსი) – 176, 179, 180 ... 284, 285, 286, 289,
297, 300, 301, 302
პითია – 250
პოკლენი ჟან-ბატისტ – 265

რ

რობაქიძე გრიგოლ – 280

ს

სატურნი – 182
სელენა – 184
სენკევიჩი ჰენრიკ (სენკევიჩი ჰ. Henryk Sienkiewicz) – 261, 262, 283, 284, 285
სიმონი – 285
სინაურიძე ნინო (სინაურიძე ნ.) – 283, 284
სობოლჩიკოვ-სამარინი ნ. – 261, 284
სოლომონი – 89
სუმბათაშვილი ალექსანდრე (სუმბათაშვილ-იუჟინი ალექსანდრე) – 261,
262, 279, 283, 284, 285

ტ

ტატა – 280

უ

ულისი – 206, 208

ქ

ქავჭარაძე ირ. – 265
ქრისტე (იესო ქრისტე) – 106, 107, 109, 110, 118, 119, 129, 143, 170, 218,
235, 236, 244, 285

ლ

ლეთისმშობელი (მარიამ) – 119

ყ

ყიფშიძე გრ. – 280

შ

შარაძე – 274

წ

წერეთელი აკაკი (წერეთელი ა., აკაკი) – 261, 262, 263, 264, 265, 274, 279,
280, 283, 284

წმინდა გიორგი – 117, 126, 144, 153

წმინდა პავლე მოციქული (პავლე მოციქული) – 285

წმინდა პეტრე მოციქული (პეტრე მოციქული) – 217, 285, 294

ხ

ხარიტა – 184

ჭ

ჭეკატა – 191, 206

ჭერკულესი – 214, 245

ჭომეროსი (ჭომიროსი) – 183, 198, 287

გეოგრაფიულ სახელთა საძიებელი

ა

ავარია – 66

აზია – 190

ალბანია – 200, 204, 291

ალჟირი – 41, 53

ანანური – 111, 118, 121, 123, 127, 149

ანჩისხატი – 94

არაბეთი – 128, 142, 168

არაგვი – 88

ასფოდელოსი – 257, 303

აფრიკა – 214

ახალქალაქი – 91

ახალციხე – 88, 90, 92, 97, 104, 149

ბ

ბენევენტო – 214

ბორჯომი – 128, 149

გ

გერგეთი – 127

გორი – 87, 88, 97, 104, 117, 135
გუდაური – 127
გურია – 100, 103
გურჯისტანი – 88, 89, 91, 93, 100, 106

დ

დუშეთი – 149

ე

ეგვიპტე – 192
ელისეი (ელისე) – 206, 257, 303
ერევანი – 89, 99, 150, 162, 166

თ

თბილისი (ტფილისი, თფილისი) – 86, 87, 94, 95, 100, 110, 112, 113, 115, 123, 132, 140, 143, 148, 149, 154, 163, 168, 262, 265, 274, 280
თიანეთი – 149

ი

იალლუჯა – 93, 99
იმერეთი – 88, 90, 92, 93, 97, 109, 116
ინდოეთი – 36, 128
ინდუსი (ჰინდუსი) – 122, 161, 168
ირანი – 89, 110, 117, 118, 121, 150, 166
ისპაჰანი – 89, 168
იტალია – 190

კ

კავკასია – 161, 168, 265, 274
კასპია – 89
კასპიის ზღვა – 138
კახეთი – 89, 127, 149

ლ

ლენქორანი – 274
ლიგია – 188, 244

მ

მეტეხი – 87, 94, 101, 149, 150, 153, 154, 158, 159, 160, 163, 164, 165, 168
მოსკოვი – 100, 161, 280
მტკვარი – 88, 104, 149, 154
მუხრანი – 149
მცხეთა – 140

ნ

ნეაპოლი – 16, 213

308

ო

ოლიმპო (ოლიმპი) – 233, 249, 252
ოსეთი – 128

პ

პეტერბურგი – 280

რ

რეშთა – 63
რომი – 177, 180, 196, 214, 217, 218, 229, 230, 233, 238, 251, 284, 285, 286, 298, 299
რუსეთი – 280, 284

ს

საბერძნეთი – 190
საიდაბადი – 98
სამეგრელო – 100, 101, 103, 131
სარაკთის მთა – 181, 286
სარატოვი – 284
საფრანგეთი – 266
საქართველო – 86, 89, 91, 92, 94, 96, 98, 106, 110, 116, 118, 119, 123, 129, 131, 139, 140, 142, 143, 149, 151, 166, 274, 279, 280
სერაბი – 62, 74
სინდი – 122, 168
სიონი – 94
სიცილია – 187, 223, 249
სმირნა – 253, 255, 301
სოდომ-გომორი – 224, 295
სოლანლული – 100, 146
სპარსეთი – 126
სურამი – 111
სტამბოლი – 128

ტ

ტარენტო (ტარენტი) – 9, 14, 266, 273
ტიბროსი – 226, 230
ტროა (ტროადა) – 185, 288

ქ

ქართლი – 86, 88, 90
ქართლ-კახეთი – 89
ქიშმირი – 78
ქუთაისი – 92, 265

ღ

ღვიმევი – 128

309

	ყ
ყაზბეგი – 127	
	შ
შავი ზღვა – 138	
შინდა – 107, 110	
	ჩ
ჩინეთი – 128	
	წ
წილკანი – 149	
	ჯ
ჯეზალი – 122, 168	
	ხ
ხევსურეთი – 127	

სარჩევი

თარგმნილი დრამატული თხზულებები	
მოლიერი. სკაპენის ცუდლუტობა.....	7
მირზა-ფათალი ახუნდოვი. ხანის ვეზირი	61
ალექსანდრე სუმბათაშვილი. ღალატი.....	85
ჰენრიკ სენკევიჩი. ვიდრე ხვალ, უფალო?	175
ვარიანტები, შენიშვნები, კომენტარები	
ტექსტისთვის	261
საძიებლები	
პირთა საძიებელი.....	304
გეოგრაფიულ სახელთა საძიებელი.....	307

ტომის ტექნიკური რედაქტორი – ლია მოსეშვილი
კომპიუტერული უზრუნველყოფა – ციალა ძიმისტარიშვილი